2270 / 2793

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN.
Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél.: PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Լոյսոսահման՝ տարեկան 3500 ֆր. — Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ
2
ՄԱՅԻՍ
★
DIMANCHE
2 MAI
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7359 — 30e ANNEE — ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2770

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄՇՈՒՇԸ ԿԸ ՓԱՐԱՏԻ

•

Այս տողերը գրած ատեն աչքի առջեւ չունինք այն յայտագիրը որ մանրամաս – նութիւններ կը պարունակէ Հայաջինջ Սարսափներու տարեդարձին տօնակատարութեան մասին, Մարսէյլի մէջ :

Հեռագրով խնդրած էին որ հրատարա – կենք. բայց մենք չենք ստացած : Թերեւս կորսուած է չորեքշաբթի օրուան դործադուլին հետեւանքով :

Ամէն պարագայի մէջ, չատ ուրախ ենք որ տօնակատարութիւնը կազմակերպուած է իրապէս համազգային գետնի վրայ : Մասնակցինք թէ նախաձեռնութիւնը ատանձնած են երեք յարանուանութեանց հոգեւոր հովիւները, իսկ հովանաւորու – թիւնը՝ կաթող. պատուիրակը, Սերովբէ Ծ. Վ. Մանուկեան :

Մասնակցողներուն մէջ կը գտնուին բո – լոր քաղաքական կուսակցութիւնները, Համազգայինը, Երիտասարդական, Հայ – րենակցական, Բարեդործական, Մարզա – կան, Երաժշտական, Մշակութային, Նախկին Ռազմիկներու, գերիներու եւայլ Միութիւնները :

Հանդէսը տեղի պիտի ունենար ուրբաթ դիշեր, իսկ մենք այս տեղեկութիւնները քաղեցինք հինդշաբթի իրիկուն, երբ թեր – թը ոչ միայն տպուած , այլ եւ թղթատա – րին յանձնուած էր :

Ինչպէս կը տեսնէք, երբ կամքը չպակ – սի, կարելի է միացեալ ճակատ կազմել , մէկդի դնելով կանխակալ կարծիքները :

Բարենշան է Մարսէյլի օրինակը, եւ կը մաղթենք որ գտնայ տեւական :

Տարիներէ ի վեր նոյն համերաշխութիւ – նը կը տիրէ Լիոնի մէջ : Եւ ամէն տարի պահանդէսը կը կազմակերպուի համազ – գային գետնի վրայ, նախաձեռնութեամբ Ազգ. Միութեան :

Փարիզն ալ քանի մը տարիէ ի վեր փոր – ձեր կը կատարէ միացեալ ճակատ կազմե – լու : Դժբախտաբար բոլոր Թիւրմացու – թիւնները հարթուած չեն տակաւին :

Օրինակ, այս տարուան համազգային տօնակատարութենէն երեք օր վերջ, երե – կոյ «յատուկդիմական» Միութիւններ ա – ռանձին հանդէս մը սարքածէրինՍինեմա – ի մը մէջ, մասնակցութեամբ 200 – 250 ունկնդիրներու, եւ նախագահութեամբ հին Հնչակեանի մը :

Մեզի պատմեցին թէ՝ քանի մը դրաւոր ճառերէ վերջ, ներկայացուցեր են երե – ւանէն ղրկուած հին չարժանկարներ, պարզելու համար «Դաշնակ մասղերիստ – ներու վայրագութիւնները » :

Արդ, այս նոյն Միութեանց Մարսէյլի մասնաճիւղերուն անունները ալ կ'երեւան յայտարարութեան մէջ, երկոց քանա – խօսներով :

Մաղթենք որ Մարսէյլի արեւը փայլատէ Փարիզի մշուշը, եւ այսուհետեւ միացեալ ճակատը դառնայ աւանդութիւն, գոնէ Հայաջինջ Սարսափներու տարեդարձին առթիւ :

Թշնամին ոչ Դաշնակ հարցուց, ոչ ալ Հնչակ, երբ եաթաղանը կը խրէր մէկուն – միւսին կոկորդը :

Նոյն իսկ երբ Պոլսէն աքսորուած վան – ատրան մը կ'աղաղակէր թէ ինք հակա – ռակ է բոլոր կուսակցութեանց եւ կաթո – լիկ, թուրք հրամանատարը կը պատաս – խանէր.— «Քանի որ հակառակ ես բոլոր կուսակցութեանց, ուրեմն դուն ալ կու – սակցական ես» :

Որ եւ է բանավէճ կամ « դիրքատորում » Հայաջինջ Արհաւիրքի տարեդարձին առ – թիւ՝ կը նշանակէ ոչ թէ յարդել, այլ նսեմացնել աւելի քան մէկ միլիոն զոհե – րու յիշատակը :

Միեւնոյն ատեն, կը նշանակէ խնդացնել թշնամին, որ նոյն սուբ հոտառութեամբ կը հետեւի մեր ներքին չարժումներուն :

Այդքան դժուա՞ր բան է գոնէ 24 ժամ դադրեցնել ընտանեկան վէճերը, տարին մէկ անդամ :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՊԱՅՔԱՐԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

•

ՔՈՒԷՄԱՐԿՈՒԹԻՒՆԸ ԿՐ ԿԱՏԱՐՈՒԻ ԱՁՕՕՐ, ԿԻՐԱԿԻ

Այսօր, կիրակի, 2 Մայիս, տեղի կ'ու – նենան Թուրքիոյ երեսփոխանական ընտ – րութիւնները :

Ինչպէս գրած ենք արդէն, պայքարը շատ սուր հանդամանք ստացած է երկու դլխաւոր հոսանքներու, Դեմոկրատ կու – սակցութեան եւ Հալքի մէջեւ: Բուռն ընդհարումներ տեղի ունեցան վերջին եր – կու շաբաթներու ընթացքին, մասնաւո – րապէս իմէթի ինէօնիւի դէմ, որ քանի մը անդամ բեմէն վար առնուեցաւ, երբ ճառ կը խօսէր :

Դեմոկրատ վարչապետը, Մենտերէս, որ էրզրում գացած էր ընտրական պայ – քարին առթիւ, Տրապիզոնի մէջ բուռն ճառ մը խօսեցաւ իմէթի դէմ, «ժուռնալճի» կոչելով երբեմնի ազդ. պետը: Այս առթիւ ըսաւ թէ «երեսուն տարիէն Թուրքիան 30– 50 միլիոններով Ամերիկա մը պիտի դառ – նայ» ...

Թուրք թերթերը զարմանալան լուրեր կը հրատարակեն, պարզելու համար ընտ – րական պայքարին ասատկութիւնը :

Այսպէս, կ'ըսեն թէ իմէթ ինէօնիւ Մարաշ գացած ատեն, կը տեսնուի որ ե – րեք հոգի դլուխ գլխի կը փսփսան: Երբ ոստիկանութեան լուր կուտան, խմբակը կ'անհետանայ: Կը ձերբակալուի միայն մէկ հոգի, որ կը յայտարարէ .

— Ես հոս եկայ ոչ թէ իմէթը ղիմա – ւորելու, այլ թաղում կատարելու հա – մար :

Վրան խուզարկելով երկայրի դաշոյն մը կը գտնեն ... :

Նոյն աղբիւրին համաձայն, տասնըհինդ հազար Դեմոկրատ Թրքուհիներ հրապա – րակային ժողով մը դումարեր են Ատա – նայի մէջ: «Կարծես հարսանեկան թափօր մը ըլլար» : Այս առթիւ ալ կրակոտ ճառեր խօսուած են «Հալք»ի եւ իմէթի դէմ :

Կ'ըսուի թէ աւելի քան իննը միլիոն ընտրողներ պիտի մասնակցին քուէարկու – թեան :Նախորդ ընտրութիւնըկատարուած էր 1950 Մայիս 14ին, երբ Դեմոկրատնե – րը տապալեցին Հալքը, որ տիրաբար կը վարէր երկիրը, 27 տարիէ ի վեր :

Ընդհանուր կարծիքը այն է թէ այս ան – դամ ալ Դեմոկրատ կուսակցութիւնը պի – տի չհեղ, թէեւ «Հալք»ը արտակարգ ճի – դեր կը թափէ, միացեալ ճակատ կազմե – լով զանազան խմբակցութեանց հետ եւ դրդռելով հանրային կարծիքը: Այս առա – ջադրութեամբ , համաձայնութեան մը յանգած է «Միլլէթ» կուսակցութեան հետ, վերահաստատելու համար կարգ մը օրէնքներ որոնք ջնջուած էին Մ. Քէմալի օրով: Դեմոկրատները այնքան վստահ կ'երեւան իրենց յաղթանակին վրայ որ , այժմէն կը յայտարարեն թէ Հալքը «ոչ տեղիք ունի, ոչ ալ անելիք » :

Ո՛ր կողմն ալ յաղթէ, ոչ մէկ փոփո – խութիւն կը նախատեսուի մասնաւորա – պէս արտաքին քաղաքականութեան մէջ:

ԱՆԳԼԻՈՑ թագուհին Ուկանատա հասնե – լով, հանդիսաւորապէս կատարեց Նեղոսի նոր ամբարտակին չինութիւնը որ արժած է քսան միլիոն սթերլին: Ամբարտակը ոչ միայն ելեկտրական ուժ պիտի հայթայ – թէ Ուկանատայի, այլ եւ ջուր՝ եգիպտա – սի :

ԵԳԻՊՏՈՍԻՆ հասած վերջին լուրերու համաձայն, նոր ձերբակալութիւնները կը սպասուին :

ՉԵՂՋՈՒԵՑԱՆ կարգ մը ծխիներու (սիկառէթ) դինը: «Պալթօ»ն պիտի ար – ժէ 130 (նախապէս 140), «Ռուբ Լինա»ը 140 (160), «Հայ Լայֆ»ի տասնոց տուփը՝ 50 (60) եւն. :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

•

ՄԱՅԻՍ 1

Դժբախտաբար այս տօնն ալ շատ բան կորսնցուցած է իր վեհութենէն, այլազան նպատակներու բաժնելով աշխատաւոր բազմութիւնները :

Անոր բուն իմաստն էր Աշխատանք եւ Ազատութիւն :

Այսօր, բաղաքականութեան դետերը ա – նոր դիմագիծն ալ այլափոխած են :

Եւ խորհուրդը դարձած է ռազմախաղ :

Ամէն երկրի, նոյն իսկ նոյն երկրին մէջ բախտորոշ կը սարքուին տարբեր շարժա – ռիթներով : Ցաճախ իրարու հետ չափուե – լու համար :

Միեւնոյնը, Մայիս մէկը կոչուած էր համախմբելու բոլոր աշխատաւորները, յանուն իրենց իրաւունքներու պաշտպա – նութեան :

Թէեւ տարագիր, մեր աշխատաւորներն ալ մասնակցելով Արհեստակցական Միու – թեանց, լայնօրէն կ'օգտուին բազմագան իրաւունքներէ, որոնք օրէնքի կարգ ան – ցած են արդէն, այս երկրին մէջ եւ այ – լուր :

Աշխատանքի հնոց մըն է մեր հայրե – նիքն ալ, տառապանքի իմաստով :

Բայց, կը պակսի բաղաքական ազատու – թիւնը, որպէս զի իսկապէս դառնայ աշ – խատաւորներու հայրենիքը, առանց որ եւ է խտրութեան :

Այդ հիմնական պակասին հետեւանքով է որ տարագիր բազմութիւնները ստիպ – ուած են վարձու տալ իրենց բրտինքը եւ արիւնը, օտար պողոտաներու վրայ :

Երէկ, միամիտ երիտասարդներ թուր – բերէնի կը թարգմանէին Ա. Խաչակեա – նի տրտունջը.

Ա՛խ, մեր սիրտը լիքը դարտ, ցաւ ,
Օր ու արեւ չտեսանք ,
Վա՛խ մեր կեանքը սեւով անցաւ ,
Աչխարհիդ բան չիմացանք :

Անշուշտ ռուսերէնի ալ թարգմանուած է նոյն երգը: Մանաւանդ որ բանաստեղ – ծը երեւան կը գտնուի :

Եւ այսօր, երբ թափօրներ կը կազմեն երեւանի եւ ամբողջ Խ. Միութեան մէջ , տարեկան շքերթին եւ շեփորներուն շունչը դրնո՞յ խեղդել նոյն հառաչանքը ,այս – տեղ եւ ամէն տեղ .

Ա՛խ, մեր սիրտը լիքը դարտ, ցաւ ,
Օր ու արեւ չտեսանք ...

Ի՞նչ կ'արժէ տօնակատարութիւն մը , երբ ամբողջ ժողովուրդներ կը հեծեծեն բո – նութեան տակ, արիւն – էրտինք թափելով հանդերձ ... Վ.Ա.Հ.

ՆՈՐ ՃԱՌԵՐ ԺԸՆԵՒԻ ՄԷՋ

ՄՈԼՈԹՈՎ ԱԼ ԿՐ ՑԻՇԵՑՆԷ.—

«ԱՍԻԱՆ ԱՍԻԱՑԻՆԵՐՈՒՆ »

Հաղիւ երկու ժամ տեւեց Ժընեւի խոր – հրդաժողովին եչ. օրուան նիստը: Գլխա – ւոր ճառախօսն էր Մ. Միութեան արտա – քին նախարարը, Պ. Մոլոթով, որ մաս – նաւորապէս ծանրացաւ Քորէայի հարցին վրայ եւ եզրակացուց .

— « Մորհրդաժողովը իսկապէս խաղա – դասիրական դործ մը կատարած պիտի ըլ – լայ, եթէ ընդունի այն սկզբունքը թէ Ա – սիոյ ժողովուրդները կատարեալ իրա – ւունք ունին իրենք լուծելու իրենց խընդիրները: Միւս պետութիւնները ժընեւ հրաւիրուած են օդնելու Ասիացիներուն՝ իրենց բարեկամական ջանքերով » :

Ճառը որ եւ է խօսք չէր պարունակեր Հնդկաչինի մասին: Մոլոթով այս առթիւ ալ յարձակեցաւ Մ. Նահանդներուն վը – րայ :— « Քորէայի պատերազմը պար – տադրեցաւ դուրսէն եւ Մ. Նահանդնե – րուն դինուորական բերմամբ, Միացեալ Ազգերու դրօշին տակ : Գալով Մ. Նահանդներու ներկայացու – ցիչին յայտարարութեան, այդ պատմու – թիւնը քանիցս հերքուած, անոր խարդա – խութիւնը պարզուած է Խ. Միութեան կողմէ, Ազգաժողովին մէջ: Մ. Նահանդ – ները բացէ ի բաց յարձակողական դիրք մը բռնած են Չինաստանի ժողովրդական հանրապետութեան դէմ, ապդելով ամ – բողջ կացութեան վրայ, Ասիոյ մէջ: Մ. Նահանդները դրաւած են Ֆորմոզա կղ – ղին, ենթարկելով Զանկ Քայ Շէքի խմբ – բակցութեան մնացորդներուն տիրապե – տութեան » :

Ինչպէս դիտել կուտայ թղթակից մը , համաձայնավարական բոլոր ճառերը ներչն – չուած են Մոսկուայէն: Ոչ մէկ տարբե – րութիւն Չինաստանի արտաքին գործերու նախարարին եւ Մոլոթովի ճառերուն մի – ջեւ :

ԺՈՂՈՎԻ ԵԼՔԻՆ ԿԸ ՍՊԱՍԵՆ ԱՆՁԿՈՒԹԵԱՄԲ

Մ. Նահանդներու նախագահը, Այզընհաուըր իր շաբաթական ասուլիսին մէջ անդամ մը եւս չհեռաց թէ սոխպուած են սպասել Ժընեւի ժողովին եղրակացու – թեան, որեւէ նոր յանձնառութիւն ստանձնելէ առաջ: Այս ուղեդիծը պիտի չարունակուի թէ Քորէայի եւ թէ Հնդկա – չինի հանդէպ: Երբ հարցուցին թէ ի հար – կին պինուոր պիտի ղրկէ՞ Հնդկաչին , պատասխանեց թէ խորհրդարանը արտօ – ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ 1ի ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻՒ «Ճառագ»ի չաբաթ օրուան թիւը լոյս կը տեսնէ կի – րակի օր :

ՆԻՍՔ ԹՆՃՈՒԿԸ

Նիսք անկեալ վարչութեան կուսակից – ները մեզի կը հաղորդեն թէ նոր վարչու – թեան առենապետը Փետր. 1ին դանդա – տաղիր մը ուղղած է դատական իշխանու – թեան, պահանջելով որ Սավոյի վարչու – թիւնը իրենց յանձնէ կրօն. ընկերակցու – թեան թուղթերը, տոմարները, հաշիւնե – րը եւ դրամները :

« Այս դիմումէն երկու ամիս վերջը , Մարտ 26ին, Սավոյի դիւանը կը տիպուի դանդատագիր մը ուղղել փոխադարձա – բար, առարկելով թէ օրինաւոր չի ճանչ – նար Կէտիկեանի վարչութիւնը, եւ կը բո – դոքէ Լ. Արսլանեանի դէմ, որ իրեն յանձ – նուած բանկալի հաշիւները եւ դրամը չէ տուած 1953 յունուարէն ի վեր, ինչ որ վատահութեան դէպքում է» : (Պատասխա – նը տրուած է արդէն) :

Ըսել կ'ուզեն թէ «ինքնապաշտպանու – թեան» դիմած են... Այս առթիւ թուղթին մըն ալ հրատարակած են, եօթը անուն – ներով, ընդհ. ժողով մը դումարելու հա – մար Մայիս 10ին :

Կ'իմանանք թէ այդ անձերէն երկուքը, Պ. Պ. Ս. Գայթղրեան եւ Կ. Իրրանոս – եան, պատասխանելով իրենց ուղղուած հարցումներուն, յայտարարեր են որ «ոչ թուղթին լուր ունին, ոչ ալ ժողովէն » :

Միեւնոյն ատեն դիմում կատարուած է կաթող. պատուիրակին :

Կ'արձանագրենք ի տեղեկութիւն :

նած չէ եւմտական եւ նիւթական օդնու – թիւնէն անդին անցնիլ: Եւ յիշեցուց թէ քանիցս բացատրած է որ Մ. Նահանդները նոր պատերազմի մը մէջ պիտի չմտնեն , եթէ սահմանադրութիւնը թոյլ չտայ. այսինքն եթէ խորհրդարանը պատերազմ չյայտարարէ: Պատասխանելով Ժընեւի ժողովի մասին եղած հարցումներու, Այ – զընհաուըր յայտարարեց թէ կարելի չէ բացարձակապէս գոհացուցիչ համաձայ – նութիւն մը յուսալ համայնավարներուն հետ, աշխարհի ներկայ վիճակին մէջ: Լաւագոյն ելքը պիտի ըլլար համակեցու – թեան ձեւ մը գտնել: Թղթակից մը հար – ցուց թէ Ֆրանսական կառավարութիւնը իրապէս խնդրած է որ Մ. Նահանդները օդանաւային դործողութիւն մը կատա – րեն, Տիէն Պիէնի պահակազօրքին օդնե – լու համար: Նախագահը ըսաւ թէ չի կր –

(Շար. է կարդալ Դ. էջ)

ԱՒԱԶԻՆ ՇԱՐԺՈՒՄՆԵՐԸ ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՄԷՋ

●

ԽՄԲ.— Այս հատուածը կ'արտատպենք Ռուբէնի Յուշերէն, Վասպուրականի հերոսամարտի 39րդ տարեդարձին առթիւ որ Փարիզի մէջ կը տօնուի այսօր, կիրակի, մեծ պատրաստութեամբ.—

Հայ ժողովրդի վիճակը քրտական դրեթէ բացարձակ իշխանութեան տակ – բացումէն յետոյ՝ ո չ թէ լաւացաւ Վաս – պուրականի մէջ, այլ աւելի եւս ծանրացաւ :

1860 – 70ական թուականներուն, երբ շնորհիւ հայ գաղթօջախներու, ուժեղ թափով սկսաւ տարածուիլ կրթութիւնը ու առոր հետեւանքով բարձրանալ հայ ժողովրդի դիմակցութիւնը, հարստահարութիւններն ու հալածանքները աւելի ան – հանդուրժելի դարձան անոր համար :

Հոս ու հոն բողոքի արտայայտութիւն – ներ տեղի ունեցան՝ նախապէս հոգեւոր – րականներու եւ ժողովրդի բարձր խաւի կողմէ : Կեդրոնական դիմքը անոնց մէջ Վասպուրականի Արծիւ Սրմեանն Հայրիկը էր, որ թէեւ ունեցեր էր իր նախորդները, բայց ինքը եղած էր ամէնէն աչքառու ներկայացուցիչը բողոքողներու եւ հայ ժողովրդի ինքնագիտակցութիւնն ար – թնցնողներու : Թերեւս ինքն ալ չէր դի – տակցեր յեղափոխութեան այն ելեւէջները որոնք տեղի ունեցան իրեն սիրելի Վաս – պուրականի մէջ եւ կապուեցան իր անուննին, բայց ազատութիւն եւ մարդկային իրաւունքներու մասին իր քարոզածները կազմեցին ապագայ յեղափոխական շար – ժումներու հիմը : Անոր ոյժ կուտային Մ. Փորթուգալեանը և կարգ մը ուրիշ ուսուցիչներ, որոնք, իրենց պատրաստած սե – րունդով, ոչ թէ խնդրանքի բողոք կը բարձրացնէին, այլ հիմք կը դնէին իսկական ըմբռնումնան եւ յեղափոխական կազմակերպութեանց : Սրմեանը պիտի համարել ազգային դիմակցութեան տա – բածման նախահայրը, իսկ Մ. Փորթուգալեանը՝ յեղափոխական կուսակցութեանց հայրը : Թէեւ Փորթուգալեանը հակառակ էր յեղափոխական կուսակցութեանց եւ կը ժխտէր նոյնիսկ Արմենական կոմիտէներու գործելակերպը, բայց իրականութեան մէջ անոր ցանած սերմերէն էր որ ծլաւ այդ կուսակցութիւնը, որու հիմքին վրայ յետագային իրենց չէնքը դրին Վասպուրականի մէջ գործող միւս կուսակցութիւնները : Փորթուգալեան չէր ճանչնար Վանի մարտիկ յեղափոխականները, բայց ասոնք կը ճանչնային զայն .

Մկրտիչ Փորթուգալեանի աշակերտներէն ամէնէն աչքառուն, ամէնէն մեծը, ըստ անոնք՝ հսկան՝ Աւետիսեանն էր, որ եղաւ կազմակերպիչը Սրմեանի եւ Փորթուգալեանի տարածած գաղափարներուն եւ հիմնադիրը Արմենական կուսակցութեան : Կուսակցութիւն մը որ ստեղծուեցաւ Վանի եւ Վանի մէջ ալ մնաւ, բայց որու կեն – դանութեան օրով միւս կուսակցութիւն – ները մեծ արժէք չէին ներկայացներ : Ար – մենականութիւնը կը գոհացնէր Վանեցիի տեղական հայրենասիրութիւնը եւ անոր ազգային եւ մարդկային դիմակցութիւն – նը : Այդ կուսակցութեան իրական տէրը, կազմակերպիչը եւ ոգին Աւետիսեանն էր (Մկրտիչ Թէրլէմէզեան) : Շնորհիւ իր նախորդներու, ան խորապէս կըզգիտակցէր մշակոյթի եւ կրթութեան արժէքը, բայց առանց վրայ կ'աւելցնէր յեղափոխական գործելակերպ եւ նոյնիսկ մարտական ո – գի, որոնցմով օժտած էր իր կուսակցու – թիւնը : Այդ էր պատճառը որ դեռ 90ական թուականներուն սկիզբներուն, Արմենա – կանութիւնը կը ձեռնարկէ մինչ այդվա – պուրականի մէջ չտեսնուած տեռորներու եւ սպանութիւններու եւ իր գաղափարնե – րը տարածելու ու նաեւ հարստահարու – թիւնները ամենահարելու համար կը դիմէ ֆիզիքական ուժի : Դեռ եւս 1892 թուա – կանին այդ կուսակցութեան մէջ ծրա – գիրներ կ'որոճան քիւրտ աւատապետնե – րու դէմ ապստամբելու եւ չարք մը տե – ռորներով կը ջանան ոչնչացնել զանոնք :

... Արմենական կուսակցութիւնը իր գործունէութեան դիմաւոր վայր ընտրած էր քաղաքը : Վանի մտաւորականները հա – մարեա ամբողջապէս անոր հետեւորդներն էին : Անոնք կազմուած էին դպրոցական այն սերունդէն որ տարիներու ընթացքին պատրաստուեր էր Վանի մէջ : Գալով Վասպուրականի դիւղերուն, այնտեղ Ար – մենականներու կողմէ անհրաժեշտ աշխա – տանք չէր կատարուած եւ չրջաններու մէջ անոնց կազմակերպութիւնը խիստ տկար էր : Այսպէսով Վասպուրականի քաղաքի եւ դիւղի ժողովուրդը անհամաչափ կեր – պով կը պատրաստուէր յեղափոխութեան գործունէութեան համար ... Մինչ Վանը եւ իր մերձակայքը ազգային դիմակցու – թեան էին եկած եւ կ'ուղէին սերտանալ ի – րենց մարդկային եւ քաղաքական իրա – ւունքներուն, մինչ Վանեցին իր այդ իրա – ւունքներու պաշտպանութեան համար պատրաստած էր նոյն իսկ զէնքի դիմելու, անդին Վասպուրականի ժողովուրդը մնա – ցած էր մեծ մասով տգիտութեան եւ սարկութեան մէջ, զուրկ մարդկային ա – ժանապատուութեան զգացումէ, հեռու ոչ միայն իր իրաւունքներուն համար պայ – քարելու դաղափարէ, այլեւ անընդու – նակ նոյնիսկ իր ֆիզիքական գոյութիւնը պաշտպանելու :

Մինչեւ 1894 թուականը Արմենականներու կողքին կ'աշխատէր նաեւ Հնչակեան կուսակցութիւնը, չնայած որ 90ական թուականներուն այդ կուսակցութիւնը միակ համապարած եւ ուժեղ կուսակցութիւնն էր, սակայն Վասպուրականի մէջ անոր դերը երկրորդական էր, եւ ատիկա Արմենական կուսակցութեան ուժեղու – թեան պատճառով : Հնչակեանները իրենց ներկայացուցիչ Մարտիկի շնորհիւ կրցան նը կրնար չենուլ եւ ընդլայնել իր չարքե – րը : Տարբեր էր Պետոյի վիճակը : Ան ինք պիտի ըլլար իր կուսակցութեան չեներա – նը եւ պիտի գործէր Վասպուրականի մէջ, զուրկ որեւէ տնտեսական միջոցներէ , ա – նանց ոեւէ մէկուն հովանաւորութեան եւ պաշտպանութեան :

Պետոն Վան կուգայ 90 – 92 թուական – ներուն, որպէս բամպակի առեւտրական, իրրեւ մէկը հազարաւոր առեւտրական – ներէ, եւ կը հիմնէ կտաւի գործարան մը : Առեւտուրը անոր հնարաւորութիւն կու տայ ծանօթանալու ժողովուրդի զանազան խաւերուն եւ կարիքներուն, առանց իր վրայ կասկած հրաւիրելու : Որպէս դի ա – ւելի լաւ ուսումնասիրէ Երկրի միւս շր – ջանները, ան իր մանածը կ'առնէ իրեն հետ եւ կ'անցնի Պիթլիս, ուր ներկելու գործը աւելի զարգացած էր : Այսպէս օրը ցերեկով կը շրջի Պիթլիսի հայ եւ քիւրտ դիւղերը : Այդ տեղի վիճակը լաւ մը ու – սումնասիրելէ վերջ, կը վերադառնայ Վան, ուր Սղերդցիներու քարվանսա – րայի մէջ խանութ մը կը բանայ, որպէս Վանեցի : Մօտիկէն կը ծանօթանայ մաս – նաւորապէս Արմենականներուն հետ, ո – րոնք կ'ուզեն զայն յեղափոխական դար – ձնել եւ իրենց մէջ առնել :

ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷ՛Ք «ԾԱՒԱԶ»Ը

ՈՐՍՈՐԴԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐ

« ԿԱՓԱՒԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏՈՒՆԸ »

●

ԽՄԲ.— «Ծառայ»ի ընթերցողներուն համար այլեւս ծանօթ անուն մըն է Վ. Անանեան, որ բոլորովին նոր ճիւղ մը կը մշակէ Հայաստանի գրական անդաստանին մէջ : Արդէն արտատպած ենք զանազան կտորներ :

Այժմ ձեռքի տակ ունենալով իր առաջին հատորը, *Որսորդական պատմուածքներ*, պարբերաբար պիտի ներկայացնենք ուրիշ պատկերներ, ուր ձեր առջեւ կը պարզուի նոր աշխարհ մը, Հայաստանի լեռներուն եւ դաշտերուն, վայրի կենդանիներու ընկարագրութեամբ եւ որսորդական արկածներով.—

Զանդէի աջ ափի ժայռերում ամէն առաւօտ տաղ են ասում կաքաւները : Ապա իջնում են դետը, ջուր խմում, եւ երբ չոգն ընկնում է թաքնւում են ժայռերի զով խոռոչներում : Եւ երբ թաքնւում են, շրջապատում այնպիսի մեռելային անդորը է տիրում, կարծես այդտեղ՝ բնութեան այդ հատուածում չնչաւոր արարած չկայ : Մինչդեռ այդ ահաւոր լռութեան մէջ պայքար է գնում կեանքի համար :

Ներքեւում, դետի ափին ժայռերից պոկուած խոշոր քարերի կոյտեր կան : Այդ քարերի տակ մրափում են օձերը եւ սպասում իրենց որսին : Եւ ահա թէ ինչպէս է «որսն իր ոտքով գալիս» նրանց եւ – րախն ընկնում : Երբ որսորդները ժայռերում կաքաւներին սարսափահար են անում իրենց հրացանների որոտներով, խեղճ թռչունները իրենց կեանքը փրկելու համար խոյրներից իջնում են ասածս քարակոյտերին, գրիւ գալիս եւ այնպէս անում են թաքնւում իրար վրայ թափուած «եղնաքարերի» ճեղքերում, որ ինչքան կ'ուզես ատիկի, քարերի տակ խուզարկի, ոչ մի դնով դուրս չեն թռչում, դիտեն, որ օդում չամփրելու է արճճի կոտորակը : Անփորձ մարդը ուրախանում է, որ բնութեան այդ երիչները մնացին անվնաս : Սակայն փորձառու որսորդը դիտէ, որ այդ քարերի տրանքներում թաքնուած կաքաւները իրենց մահն են գտնում այդտեղ, կեր են դառնում քարերի տակ կըծած օձերին...

Այդ մասին ես լսել եմ Ճաթղուանցի մի հին որսորդից, բայց սեփական փորձով համոզուեցի վերջերս : Երբ արտերի եզրից կաքաւների երամը թռաւ դէպի ցած եւ գրիւ եկաւ ասածս քարերի մէջ, ես լաւ գիտէի, նայեցի քարերի կողմը եւ տեսայ օձեր, որոնք կաքաւների թեւերի չափչփուքից զգաստացել եւ իրենց սուր ու ծակող հայեացքով գնում էին չրջակայքը՝ որս էին փնտռում :

Երկու քարերի միջեւ ընկած խոշոր աղջամուղջի մէջ մի զոյգ սառը ցոլքեր եւ – րեւացին եւ թեփուկներով պատած դեղ – աչք առած, միս մինակ, խիպախօրէն խոյացաւ եւ հրդեհեց մեր Արարուց ոստկանական դիրքը՝ արժանանալով բոլորի հիացումին, Զինուորական Մարմնի «Քաջութեան չքանշանին» եւ «Անվեհեր հրաձիգ » տիտղոսին) :

Այսպէս, Դանիէլ վարդապետի ջանքերով ստեղծուած այս աղջկունչ մթնոլորտին շնորհիւ, Նարեկի Ջանչեան որբանոցը դարձաւ ոչ միայն վառարան մը լոյսի, այլեւ ներշնչարան մը ազգային — յեղափոխական գաղափարներու :

Դասընկերներէս չատեր, որոնք յետոյ Աղթամարի թեմական դպրոցը մտնելով հասունցան, ու Լեռնապարի մէջ յայտնի եղան իրենց յեղափոխական ու հանրային դործունէութեամբ, իրենց առաջին ներշնչումը ստացած էին այս մթնոլորտին մէջ :

Անոնցմէ յիշատակութեան արժանի են՝

Զարդոյեան Միհրան, Շատախցի.— Արժանաւոր գաւակը յայտնի հայդուկ Զաթոյի : Միհրան՝ տարեն մը ուսուցչու – թիւն ընելէ վերջ, հետեւեցաւ իր քաջարի հօր ճանապարհին :

Թուղիկ խումբ մը կազմեց ու հարուածեց ասպատակող, ոճրագործ Քիւրտերը մեծ սարսափ տարածելով : Եղաւ Ռչ – տունեաց դաւառի Հ. Ց. Դ. կոմիտէի անդամ ու ամէնքէն սիրուած դործիչ :

ՂԱԶԱՐ ՆԵՐԿԱՐԱՐԵԱՆ

(Շար.)

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ
ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ ԱՌԹԻԻ

ԴԱՆԻԷԼ ՎԱՐԴ·ՋԱՏՈՅԵԱՆ

●

« Պիտի մեծնաք, պիտի մեծնաք, ու ձեր ձեռքերով վրէժ պիտի լուծէք այդ դա – ղանիներէն» : Ընդվզումի, վրէժի սրբազան աւիշն էր որ այսպիսով կը ներարկէր մեր մատաղ հոգիներէն ներս :

Առէն առեն կը մասնակցէր մեր դրօ – սանքներուն : Ինքն էր որ յաջորդաբար պատգուց մեզ աւանդապահ աղօթատեղին Ս. Գրիգոր Նարեկացու : Սքանչելի վան – քերը՝ կարմրակ, Լուսապատուղ, Ս. Սա – հակ, Ս. Թովմայ, Ս. Յակոբ՝ Թառած Ընճաքիսարի լանջերուն : Նուիրական ա – ւետարանները հայրենի յիշատակարաններու, բերդերու եւ ամրոցներու՝ կորած Նարե – կայ ու Փայխըների լեռներու մէջ : Տե – ղեկութիւններ տուաւ այս բոլորի մասին : Ցետոյ յուզումով պատմեց թէ ո՞ր բար – բարոս ձեռքերը քանդեցին զանոնք : Այս – պէսով դիտակից կը դարձնէր մեզ մեր նախնեաց փառքին ու մեծութեան, միա – ժամանակ արծարծելով արդար ցասումի հուրը դէպի այն վայրագ ցեղերը, որոնք, դարերէ ի վեր, հետամուտ եղած են ի սպառ բնաջնջելու Հայը, եւ անհետ կոր – ծանելու անոր հանճարեղ մտքի եւ չինա – րար բազուկի ստեղծագործութիւնները :

Պահպանողական էին մեր ուսուցիչնե – րը, երիտասարդ Տիգրան Աբրահամեանէն զատ, որ միաժամանակ մեր կառավարիչն էր ու մեզ զբօսանքի առնողը : Նկատեցինք որ վարդապետը չուտով մտերմացաւ ա – նոր հետ : Առանձին կը խօսակցէին եր – կարօրէն , ճեմելով տաճարի պատին եր – կայնքին, կամ նստած զանգակատան սան – դուղներու վրայ : Օր մըն ալ Պ. Տիգրան զբօսանքի առեն հաւաքեց չափահասները ձորակի մը մէջ եւ սկսաւ յեղափոխական երդ մը սորվեցնել, պատուիրելով որ վանքի չրջափակէն ներս չերգենք : Հետ – զհետէ սորվեցուց «Նպատակիս հասնիմ միայն», « Քեզի մեռնիմ, Տիգրան , Տիգ – րան» : « Կռուեցէք տղերք», «Ահա կ'եր – թամ քաղցրիկ մայրիկ »եւայլն : Անհուն էր մեր խնդութիւնը : Երբ որբանոցէն դուրս կ'ելլէինք՝ դաշտերն ու ձորերը կը թնդացնէինք այս երգերով : Անոնք չու – տով տարածուեցան մինչեւ հեռաւոր գիւղեր ու դարձան երգեր Գութանի ու կալի, զորս կ'երգէին մեր հօտաղները կիս – կատար, բայց ղգացումով ու հոգեւին :

Առէն մը վերջ Պ. Տիգրան սկսաւ Հա – յոց պատմութիւն ալ սորվեցնել մեզի : Եւ երբ աւելի խելահաս դարձանք , պատ – մեց մեզ փառաւոր դրուագներ յեղափո – խականներու կեանքէն : Ինչ խանդով ու հետաքրքրութեամբ մտիկ կ'ընէինք , Թողած խաղն ու զբօսանքը : Ալ ծանօթ է – ինք անուններուն անմահներ Աւետիսեա – նի, Պետոյի, Մարտիկի, Տէրոյեանի , Վարդանի, Նիկոլ Դումանի, Թաթուլի , Սերոբ փաշայի եւ չատ ուրիչներու : Ա – նոնց վէհ նպատակներուն եւ կատարած գործերուն : Ներշնչող էր, մանաւանդ պէս, փառահեղ դրուագը «Կռուեցէք տըղերք»ի , «Փոքրիկ հերոսի», հաղիւ 16 տարեկան «Անմոռանալի կտրիճ Մարտիրոսի», հերոսաբար ինկած Պօղոսբեասա – նի «ահեղ կռուին մէջ, Թողլով մեզ անուն յիշատակ բարի »:

Այն դժբախտ օրը, երբ փակուեցաւ որ – բանոցը, ազի արտասուքով բաժնուե – ցանք մեր այս թանկագին ուսուցչէն : Ե – րախայի պէս կ'արտասուէր ինքն ալ, հը – րաժեշտի ջերմ համբոյրներով Թրջելով մեր ճակատները : Քանի մը տարի վերջ հանդիպեցայ իրեն քաղաքին մէջ : Փոք – րիկ խանութ մը բացած էր Արարուց հր – րապարակի վրայ : Բայց «Տիգրան վար – ժապետ» կը կոչէին զինք : Որքան ուրախ եղաւ : Յիշեց այն երջանիկ օրերը, եւ պատմեց թէ Դանիէլ վարդապետի քաջա – լերութեամբն էր միայն որ համարձակած էր յեղափոխական աշխատանք կատարել մեր մէջ այդ վտանգաւոր չրջանին : Եւ թէ Արսէն վարդապետ փորձած էր պաշ – տօնէն հեռացնել զինք, բայց Դանիէլ վար – դապետի բուռն ընդդիմութիւնը եւ յեղա – փոխութեան վախը ստիպած էին զայն լը – ռել :

(Այս այն « Տիգրան վարժապետն » է որ, Ապրիլեան հերոսամարտին, մահը

ՆՈՅՈՆ ՑԱՂԿՈՒՆԻԿ

ԳՎԱՐԴ ՆԱՅԱԿԻՆ

Ինչո՛ւ Ծաղո՛ն, երբ սառո՛ւն ու ձմեռը ամբողջ ուժերով իրարու դէմ կռուելով, փոխ-առ-փոխ ցուց չեն տալիս, թէ ո՞րն է աւելի ուժեղ, որ ամբողջ տարի կարենայ իշխել մարդկանց վրայ եւ նրանց ստիպէ ինչպէս որ ուզէ ապրել։

— Գիւղում, տղա՛ս, տօնն էլ ուրիշ բան չի՞ նշանակում, քան ուրախանալ, զուարճանալ եւ հանգստանալ։

— Ինչո՞ւ չէ, հայրի՛կ։ Ամէն մարդ իր ուզածի պէս է տօնում։ Ոմանք կան, որ տօնի օրերին էլ աշխատում են, ոմանք էլ կան, որ ամբողջ տարին աշխատում են, բայց տօնի օրերին ոչինչ չեն անում։

Ինչո՞ւ համար։

— Ոմանք կան, որ ուզում են, ոմանք էլ կան, որ չեն ուզում։

— Ինչո՞ւ չեն ուզում։

— Չեմ գիտեմ, հայրի՛կ։ Ոմանք կան, որ ասում են, թէ տօնի օրերին աշխատելը մեղք է։

— Ինչո՞ւ մեղք է

նար պատասխանել այդ հարցումին, քանի կը չարունակուի ժընեւի ժողովը :

× Մ. Նահանգներու Երեսփ. ժողովը ջախջախիչ մեծամասնութեամբ մերժեց բանաձեւ մը որ կը սահմանափակէր նախագահին իրաւունքները՝ ամերիկեան զինուորներ զրկելու համար արտասահման :

× Համաձայնութիւն մը կնքուեցաւ Հնդկաչինի Պաօ Տայ կայսեր հետ, որ բոլոր հակամարտ պատուիրակութիւնները հրաւիրած է Փարիզ :

× Կոհինները կը չարունակուին Տիէն Պիէնի մէջ : Ֆրանսական օդանաւերը անընդհատ կը ռմբակոծեն ըմբոստ զօրամասերուն հաղորդակցութեան ւղիները, հակառակ անձրեւոտ օդին եւ բուռն փոթորիկներուն :

ԵՒՐՈՊԱ ՊԻՏԻ ԿՈՐՍՈՒԻ ԵԹԷ...

Արեւմտեան Գերմանիոյ Երեսփ. ժողովը սկսաւ քննել Սարի խնդիրը, որ կռւանձոր դարձած է նորէն : Այս առթիւ Տոքթ. Ատընաուըր պարզեց կառավարութեան դիրքը, միեւնոյն ատեն պատասխանելով անոնց որ կը մեղադրեն թէ մեծ դիմումներ եղած են Ֆրանսայի : Պնդելէ հետ թէ Սարի չրջանը Գերմանիոյ կը պատկանի, վարչապետը բացատրեց թէ «Ֆրանսա չի կրնար ստիպել Գերմանիան որ ճանչնայ Սարի մէջ ստեղծուած կայունութիւնը, հակառակ իր կամքին » : Հետեւաբար, անհրաժեշտ է համաձայնիլ Եւրոպականացման ծրագրի մը մասին : Տոքթ. Ատընաուըր կը սպասէ որ Ֆրանսա կարդ մը զիջումներ կատարէ : Իր առջարկած զիջումներն են.— 1· Ոչ մէկ վերջնական կարգադրութիւն, Գերմանիոյ հաշտութեան դաշնագրէն առաջ .— 2· Կատարեալ ազատութիւն բոլոր կուսակցութեանց .— 3· Ձսահեղծել Սարի պետութիւն մը :

Վարչապետը միացեալ Եւրոպայի ծրագրի մասին ալ խօսելով, բաւ թէ Ա. Մութիւնը կ'ուզէ Եւրոպայէն դուրս քշել Մ. Նահանգները եւ իր տիրապետութեան տակ առնել այդ աշխարհամասը : «Եթէ Եւրոպական ազգերը չմիանան, դասապարտուած են կորսուելու : Ամէն տեղ կը տեսնենք որ Սովետները փորձեր կը կատարեն պետութիւններ կազմալուծելու , ահաւասիկ չյաւելու կամ սերտացնելու իրենց տիրապետութիւնը : Ամերիկան ժողովրդավարութիւնը կրնայ ապրիլ եւ զարգանալ միայն Եւրոպայի միացեալ Նահանգներու հիման վրայ » :

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺի ցնցումներ զգացուեցան Հարաւային Ճունաստանի 11 դիւղերու մէջ, նիւթական վնասներ պատճառելով : Մարդկային կորուստ չկայ :

Տէր եւ Տիկին Յակոբ Գալըպճեան եւ բոլոր պարագաները սրտի խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց եղբօր եւ ազգականին՝

ԿԱՐՊԻՍ ԳԱԼԸՊՃԵԱՆի

մահը որ տեղի ունեցաւ 68 տարեկան հասակին, իր բնակարանը՝

52bis Ave· d'Iéna

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի երկուշաբթի 3 Մայիս, ժամը 14·30ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Մոնփառնասի գերեզմանատունը ամփոփուելու համար իր ընտանեկան դամբարանին մէջ :

ՇԱՆՕԹ.— Մասնաւոր մահազդ ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել :

ՔԱՌԱՉԱՁՆ ՊԱՏԱՐԱԳ

Այսօր կիրակի, ժամը 10·45ին հեռատպատկերով (թելեվիզիոն) պիտի տրուի դերասանուհի Կ. Ամատունիի հանդիսատուր քառաճաշն պատարագը :

GALERIE HENRI TRONCHE

6, Ave. Percier, PARIS

ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՋԱՐԵՀ ՄՈՒԹԱՖԵԱՆ

Մայիս 4էն 20

Բացում Մայիս 4, ժամը 16ին

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ֆրէնկեան, Նաճարեան, Գառնիկեան, Օհանեան ընտանիքները իրենց խորին չը նորհակալութիւնը կը յայտնեն ամէն ա նոնց՝ որոնք անձամբ կամ դրաւոր, մասնակցեցան իրենց ատրին՝ ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՔՐԻՍՏԻՆԻ Ֆրէնկեանի մահուան եւ յուղարկաւորութեան առթիւ :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՄԵԾ ՍԳԱՏՕՆԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

1915 Ապրիլ 24ի տեսուր եղեռնի 39րդ տարեդարձին առթիւ :

Նախաձեռնութեամբ Լիոնի եւ Շրջ. Ազգ. Մութեան Կեդր. վարչութեան :

Հովանաւորութեամբ երեք յարանուա նութեանց պետերուն եւ միահամուռ մասնակցութեամբ Լիոնահայ զաղութին :

Այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Պուրս տիւ Թրավայլի մեծ եւ շքեղ սրահին մէջ, Փլաս Կիշառ :

Կը նախագահէ Պ. Ա. ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ

Խօսք կ'առնեն Մութեան եւ երեք յարանուանութեանց ներկայացուցիչները :

Պիտի խօսի Կաթող. պատուիրակ՝ ՍԵՐՈՎԲԷ Ծ. ՎՐԴ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ :

Գեղարուեստական եոխ բաժին

Ցատկապէս այս Սգահանդէսին համար Յովսէփ վրդ. Լեւոնեանի Վիէնն երգ – չախումբը պիտի երգէ օրուան պատշաճ քանի մը կտորներ :

Խորհրդաւոր կենդանի պատկեր մը պիտի ներկայացուի «Հայկազեան» վարժարանի աշակերտներու կողմէ, առաջնոր դութեամբ՝ ուսուցչուհի Օր. Ընծայ Ստեփանեանի :

35 հոգինոց պինուորական նուագախումբը պիտի հնչեցնէ Շոփէնի եւ այլ մահերգներ , ինչպէս նաեւ «Մաղկիր ա զատ իմ հայրենիք» հայրենական երգը :

Մուտքը ազատ է :

Կը խնդրուի հայ սրճարանատէրերէն փակել իրենց սրճարանները նոյն օրը ժամը 3–6, ի յարգանս նահատակաց :

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ 39ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Նախաձեռնութեամբ Վասպուրականի Հայր. եւ Երիտ. Միութեանց

կիրակի, 2 Մայիս, ժամը 15էն 24 Cercle Militaire (Place St. Augustin)

Վերին հովանաւորութեամբ Տոքթ. BERNARD LAFAY *Ծնեռասական նախարար*

Նախագահ Ջօր. DUFIEUX *եւ Պ. Ա. ՍԱՖՐԱՍՏԵԱՆ*

Պիտի խօսին՝ Պ. Պ. Շ. ՄԻՍԱՖԵԱՆ , Վ. ՄԵԼԻՔԵԱՆ, Տ. ԹՈՐԻԿԵԱՆ, Պ. ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆ

Գեղարուեստական ծրագիր մասնակցութեամբ ՏԻԿԻՆ Ա. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆի, Օր. Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆի, Պ. Պ. Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆի, Ե. ՊՕՂՈՍԵԱՆի եւ Զ. ՄԵԼԻՔԵԱՆի :

Հայ պարիկները (Կապոյտ Ծաչի պարախումբը)

Նոր պարերով, ղեկավարութեամբ Օր. ԱԼԻՍ ԳԱՎԻԶԵԱՆի

Ընդհանուր խնդրանքին ընդառաջ երթալով կրկին պիտի ցուցադրուին վասպուրականի գունաւոր չարժանկարը եւ բոլորովին նոր ապակենկարներ : Բացատրութիւնները պիտի տայ երկրախոյզներու հռչակաւոր նախագահ

FRANÇOIS BALSAN

Զինուորական չեփորախումբ (Ֆանֆար)

եւ Վարդեվաճեանի նուագախումբը Ձոյս պիւճէ շատ ժողովրդական գիներով

Հիմակուընէ գնեցէք ձեր տոմսերը եւ վարձեցէք ձեր սեղանները , հեռախօսելով Ալէզիա 16 65ին :

Եղէֆ ճշդապահ եւ մանուանդ կարգապահ *Յօսնակ Գ. Ամիրայեան*

Հանդէսին օրը տոմս պիտի չդանէք սրահին առջեւ :

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ

Անիէռ Պուա Բոլոմպի մասնաճիւղը կը տօնէ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ :

Կիրակի, 2 Մայիս, ժամը 15–24, Պուա Բոլոմպի բաղաբապետարանի սրահներուն մէջ, 2 Ռիւ տ'Էթիէն տ'Օրվ : Կայարանին ճիշդ քովը :

Կը խօսի ընկ. ՆՈՒՊԱՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին .— Նոր Սերունդի Անիէռի եւ Իսիի միացեալ երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Կ. ԴԱՅԻՇԵԱՆի :

Պանիէօ Քաշանի պարախումբը, հայկական եւ կովկասեան պարեր :

Արտասանութիւն, երգ եւ հաճելի անակնկալներ :

Կը ներկայացուի «Վեցուկէս պորտի ժառանգ մնացած սնտուկը», խիստ ծիծաղաշարժ զաւեշտ, մէկ արար :

Եւրոպական պարեր մասնակցութեամբ՝ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆ նուագախումբի :

Մուտք 200 ֆրանք :

Կառ Մէն Լազարէն չորեկառք՝ իջնել Պուա Բոլոմպ :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը, որբրաթ երեկոյ, 7 Մայիս, ժամը 21ին, Ազգ. Տան մէջ : Դասախօս՝ Պ. ԱՐՇԱԻԻՐ ՀԱՆԼԵՏՅԱՆԵԱՆ, նիւթը՝ Ի՞նչպէս մշակել ուշադրութիւնը : Մուտքը ազատ է :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Ցառաջիկայ հաւաքոյթը չորեքշաբթի երեկոյ, Քաֆէ Քատէի վերնայարկը : Կը խօսի Պ. Արշակ Սափրաստեան Լոնտոնէն, Հայկ. զաղութները հետաքրքրող հարցի մը մասին :

Մուտքը ազատ է :

CONSERVERIE

BARONIAN

Rue ,St. Clément

ORANGE (Vse.)

Ծախու պամիայի հունտ

Սուրիա – Թուրքիա

250 կրամ — 500 ֆրանք

500 կրամ — 950 ֆրանք

1 քիլօ — 1·800 ֆրանք

Envoi contre remboursement

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Մարսէյլի Հայ Աբեղոյչներու տարեկան հանդէսը Մայիս 30ին, կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Թէաթր Վերթիի սրահին մէջ, (ռիւ տ'Ալժէ) : Մանրամասնութիւնները առանձին :

Առաջին անգամ ըլլալով

Թէաթրը տը լա Կէթէ Լիրիճի մէջ 17 Մայիս, երկուշաբթի իրիկուն

Square des Arts et Métiers Métro: Réaumur et Arts et Metiers

Պատուոյ Նախագահութեամբ՝ Պ. ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ ՎԱՉԵԱՆՑԻ

եւ մասնակցութեամբ փարիզահայ, լաւագոյն ուժերու

Այս մեծածախ ներկայացման տոմսերու գիները են 250, 350, 450, 550, 650 750 ֆրանք

ՇԱՆՕԹ.— Ցիշեցէք Զարեհաղի Մելիքներու գեղեցիկ ներկայացումը, եւ եկէք վերապրելու դարձեալ նոյնքան խնամուած ներկայացում մը :

Տոմսերը ապահովել դրասուններու Բալեանի (43 ռիւ Ռիչէ), Պարսամեան (46 ռիւ Ռիչէ), Հ. Սամուէլ (51 ռիւ Մէօսիօ լը Փրէնս) :

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՏԱՐՕՆ ՏՈՒՐՈՒԲԵԱՆի Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը այս կիրակի 2 Մայիս, կէսօրէ ետք ժամը 3ին, Քաֆէ տը լա Լիւնի վերնայարկը, Փլաս տ'Իթալի :

ՄԵԾ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Ի նպաստ՝ Լիոնի մէջ կառուցուելիք Հայոց եկեղեցւոյ շինութեան Փոնտին :

Կազմակերպութեամբ Հ. Ց. Դ. Լիոնի «Վարանդեան» կոմիտէի, հովանաւորու թեամբ Լիոնի Ազգ. Միութեան կեդր. վարչութեան :

9 Մայիս, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Թէաթըը Օլոժի սրահին մէջ, 141 Ռուր Լաֆայէթ, Լիոն :

Ղեկավարութեամբ դերասան Պ. Ա. Հացագործեանի կը ներկայացուի Բիւրատի

ՎԱՐԴԱՆԱՆՔ (5 արար եւ 4 պատկեր) :

Ճոդումի տեղի չտալու համար կան խաւ ապահովել ձեր տոմսերը, որոնց գինն է՝ Լօճ եւ Ա. կարգ 300, Բ. կարգ 200 եւ Գ. կարգ 150 ֆրանք, որոնք կը գանուին Ազգային Միութեան, եւ կեղեցչէն Տիկնանց եւ Երիտ. Միութեան անդամներուն մօտ :

«ԺԵՐԱՆ» ՄԸ ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Մածունի գործի մը համար :

Դիմել ամէն օր բացի չորեքշաբթիէ

57, Rue Hoche, Colombes (S.)

Tél. CHA. 07 - 03

եւ կամ թերթիս վարչութեան :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Դերձակի քով աշխատելու աշկերտուհի մը : Ներկայանալ ծնողքին հետ : Դիմել Մանուկեանի,

40, Rue Condorcet, Paris (9e).

OCÉANIA

ՁԱՄԲՈՐԴԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ կը կազմակերպենք հաւաքական ճամբորդութիւններ Լիբանանի եւ Թուրքիոյ համար ամառուան արձակուրդի ընթացքին : *ԿԱՐԵՒՈՐ ԶԵՂՉԵՐՈՎ Մանրամասն տեղեկութիւններ ստանալու եւ արձանագրուելու համար դիմել՝*

OCEANIA

4, Rue de Castellane

PARIS, Tél. : ANJ. 16-33 et 34

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Պ. ՀԱՑԱԳՈՐԾԵԱՆի եւ ՊԱՐՈՆԵԱՆի Օսէանիայի միջոցով

38, Rue de la République, Marseille

tél. Colbert : 53-13

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

Նաւով, օդանաւով, երկաթուղիով, ռեւէ ընկերութեամբ եւ միեւնոյն գիներով տեղերը կ'ապահովենք ձրիաբար , դէպի Հարաւային եւ Հիւսիսային ԱՄԵՐԻԿԱ, ՔԱՆԱԴԱ, ԱՒՍՏՐԱԼԻԱ, ՄԻՋԻՆ ԱՐեԻԵԼՔ եւ ամէն կողմ :

Դիմել ԵՂԻՇԷ ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆի որ ունի 35 տարուան փորձառութիւն

American LLOYD

48, Rue de la Republique

Tél: Co. 47.22 et 74.51, Marseille

7, Rue Auber, Paris.

MORY et Cie

SERVICE VAUQUELIN

Միակ արտօնուած տունն է ծրարներ ղրկելու համար ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(U. R. S. S.)

Հաստատութիւնը արտօնուած է ՄԻԱՅԱՅՆ ՆՈՐ ՋԳԵՍՏՆԵՐԸ ղրկելու, պաշտօնական հաշուեցոյցներով, իսկ գործածուած հագուստներ՝ շատ լաւ վիճակի մէջ :

3, RUE ST.-VINCENT DE PAUL

Paris 10e, Tél.:TRU. 72-60(Poste 89)

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN.

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e

Tél. : PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. — Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 4 ՄԱՅԻՍ ★ MARDI 4 MAI 1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7360 — 30e ANNEE — ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2771

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԴԵՌ ՉԵՆ ԿՇՏԱՑԱԾ

•

Թուրքիոյ երեսփոխանական ընտրու-թիւնները մէկ շաբաթ առաջ, Ապրիլ 23ին, նախկին իթթիհատական Հիւսէյին Ճահիտ Եալչընն, կարգ մը սպառնալիքներ կ'ուղղէր փոքրամասնու-թեանց, Հալէպի պաշտօնաթերթին՝ « Ենի Ուլուս»ի մէջ :

Իր յայտարարութեան համաձայն, երեսփ. ընտրութիւնները «փոքրամասնու-թեանց խնդիրը մը յարուցանելու հանդա-մանք առացած էին» :

— «1950ի ընտրութեանց ատեն իսթան-պուլի յոյն, հայ եւ հրեայ փոքրամասնու-թիւնները ամէնէն ալ Դեմոկրատ կուսակ-ցութեան տուին իրենց ձուէները, ինչպէս զրոյց կը շրջէր : Ներկայ ընտրութեանց ընթացքին ալ փոքրամասնութիւնները Դեմոկրատ կուսակցութեան կողմը կը հակին» :

Այս պարագան յայտնելէ վերջ Թուրք հրապարակագիրը, որ ուժգունը անցած է, կը բանայ իր ժանիքները :

— « Սակայն երբ խնդիրը բնական շր-ջանակէն դուրս ելլելով ամբողջ դասա-կարգի մը համար բաղաքական հանգա-մանք կ'առնէ, անհրաժեշտօրէն բաղաք-կան իմաստ եւ բաղաքական հետեւանք կը ստանայ : Երբ թուրք հայրենիքին մէջ զանազան համայնքներէն մէկը կամ բոլո-րը ամբողջովին դիրք բռնեն ի նպաստ բա-զաքական կուսակցութեան մը եւ ընդդէմ միւսին, այս պարագան կրնայ տեղի տալ շարք մը հետեւանքներու որոնք ոչ մէկուն բարիք կը բերեն :

Հիւսէյին Ճահիտ չատ լաւ դիտէ փոք-րամասնութեանց դժգոհութեան պատ-ճառները : Այս առթիւ, միջանկեալ կը յի-շէ Ուենեւորութեան Տուրքը, որ 1943ին մոխիրի վրայ նստեցուց չատ մը Հայեր, Յոյներ եւ Հրեաներ : Կը յիշէ ոչ թէ դա-տապարտելու, այլ անոր հետեւանքները մեղմացնելու համար :

Ցետոյ աւելի դունաւորելով իր խորհր-դածութիւնները, կը յայտարարէ :

— « Երբ Հալէ կուսակցութիւնը իշխա-նութեան գլուխ գայ, իրեն դէմ պիտի գտնէ ընդդիմադիրներ, ինչ որ շատ բնա-կան է : Բայց, երբ Հալէը ընդդիմադիր շարքերուն մէջ տեսնէ փոքրամասնու-թեանց անունին տակ զանգուած մը որ իր ներշնչումը կը ստանայ ոխակալութենէ եւ վրէժխնդրութենէ, անշուշտ խոր ցաւ պի-տի զգայ» :

Ցառամեալ խմբագրապետը ուրիշ թըչ-նամական դիպուածներ ալ վերապրելով փոքրամասնութեանց, դիտել կուտայ թէ այդ ընթացքով «պիտի փճացնեն հայրե-նակցական եւ եղբայրութեան զգացում-ները, եւ կ'ազդարարէ, խօսքը ուղղելով ողջամիտներուն .

— « Կրնամ Հալէին դէմ ըլլալ ձեր ու-զածին չափ, սակայն եթէ այս ընդդիմու-թեան հաւաքական բշնամութեան ձեւ տամ, երբեմ նիշդ եւ բարեպատեհ ճամ-բայ մը բռնած պիտի չըլլամ» :

Այս բացորոշ սպառնալիքներուն մէջ ա-մէնէն ուշադրաւ պարագան այն է որ, Հիւսէյին Ճահիտ օտար ներչնչում կը տեսնէ փոքրամասնութեանց դիրքին մէջ :

Միայն այս քսութիւնը բաւական է, զրգռելու համար թուրք ամբոխը, որ միշտ պատրաստ է օգտուելու պզտոր ջուրերէն :

Դեմոկրատները մասնաւոր բարիքներ չնորհած չեն փոքրամասնութեանց :

Երկու կուսակցութիւններն ալ սերած են նոյն ընտանիքէն, — Իթթիհատ, որ երբեմնի փոքրամասնութիւններէն համ-բաւներ ձգեց միայն Պոլսոյ մէջ :

Միայն թէ Դեմոկրատները քիչ մը աւե-լի խոհեմութեամբ կը վարուին, համակ-բանք չահելու համար ներքին թէ արտա-քին ճակատի վրայ :

Ինչպէս կը տեսնէք, Հալէը չման 25 տա-րի ահռելագոյն տագնապներէ վերջ, տակա-ւին չէ կշտացած : Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵՐԵՍՓ. ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

•

ԴԵՄՈԿՐԱՏՆԵՐԸ ԿԸ ՅԱՂԹԵՆ

Ամերիկեան գործակալութիւնը կը հե-ռագրէ Պոլսէն, Մայիս 2 թուականով :—

Երեսփ. ընտրութիւնները տեղի ունե-ցան այսօր, կիրակի : Վերջնական ար-դիւնքը յայտնի չէ տակաւին. բայց Անա-տոլուի գործակալութիւնը կը ծանուցանէ թէ կառավարական կուսակցութեան, Դե-մոկրատի թեկնածուները չահած են 64 նահանգներէ 50ին մէջ :

Աւելի վերջը հասած տեղեկութեանց համաձայն, այդ կուսակցութիւնը մէկի դէմ երեք չահած է Ապրիլի (Արարատ) ընտ-րանին մէջ, բաղդատելով Հալէի հետ : Դեմոկրատ կուսակցութիւնը չահած է 38-540 քուէ, Հալէը՝ 11·736 : Ուրիշ նահանգ-ներէ հասած մասնակի տեղեկութիւններ կը հաստատեն թէ Դեմոկրատները հաւա-նաբար իշխանութեան գլուխ պիտի մնան չորս տարի եւս : Անդարայի անթեղը քուէ-արկութեան փակումէն անմիջապէս վերջ հաղորդեց թէ քուէները բաղդատաբար մօտ են չորս նահանգներու մէջ, — Ան-դարա, Թոքատ, Կազիանթէպ (Այնթապ) եւ Թէքիրտաղ (Ռոտոսթօ) : Ուրիշ վայ-րերու մէջ Դեմոկրատները մեծամասնու-թիւն չահած են, տեղ – տեղ՝ մէկի դէմ չորս եւ աւելի : Պոլսոյ կուսակալը կը ծա-նուցանէ թէ 130 ընտրական շրջանակնե-րէն հասած առաջին տեղեկութեանց հա-մաձայն, Դեմոկրատները չահած են 30-859, Հալէի կուսակիցները՝ 10·127 քուէ : Թուրքիոյ զանազան շրջաններէն 710 դիւ-պերու մէջ Դեմոկրատները չահած են 87-223 քուէ, Հալէականները՝ 33·475 :

1950ի ընտրութեանց առեն Պոլսոյ մէջ Դեմոկրատ կուսակցութիւնը չահած էր 238·763 քուէ, Հալէը՝ 110,299 : Այն ա-տեն Դեմոկրատները չահած էին Ազգ. Ժողովի աթոռներուն 83 առ հարիւրը : Այժմ խնդիր է թէ Հալէը բաւական քուէ չահած պիտի ըլլա՞յ, իրապէս ընդդիմա-դիր դեր կատարելու համար Ազգ. Ժողո-վին մէջ որ կը բաղկանայ 541 անդամնե-րէ : 1950ին միայն 69 աթոռ չահած էր, 487ի վրայ :

ԺԸՆԵՒԻ ԺՈՂՈՎԸ

Կարելի չըլլալով համաձայնութեան մը յանգիլ Քորէացի մասին, Ժընեւի խորհր-դաժողովը որոշեց այս չաբթու քննել Հնդկաչինի խնդիրը, որ նոյնքան դժուա-րութիւններ կը ներկայացնէ :

Շաբաթ օր ժողով դումարեց այն յանձ-նախումբը որ պաշտօն ունի քննելու Քո-րէական խնդիրը : Այս յանձնախումբին կը մասնակցին Մ. Նահանգներուն, Ֆրանսա-յի, Անգլիոյ, Քորէացի, Խ. Միութեան, Կարմիր Չինաստանի եւ Հիւս. Քորէացի ներկայացուցիչները : Յանձնախումբը հա-դիւ ութ ժամ զբաղած է այս հարցով, մէկ չաբթուան ընթացքին :

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարա-րը, Պ. Տըլլըս Փարիզէն անցաւ, իր երկիրը վերադառնալու համար, մասնաւոր պաշ-տօնով մը :

Ներկրպաժողովը որեւէ դրական աշխա-տանք չկրցաւ կատարել ուրբաթ, չաբաթ եւ կիրակի : Փոխադարձ հրաւէրներ եւ մասնակի տեսակցութիւններ տեղի ունե-ցան : Երկրորդ անգամ ըլլալով մտերիմ զրոյց մը ունեցան Մոլոթով եւ Տըլլըս :

.....

ՄԱՐՈՔԻՆ կը հեռագրեն թէ երեք Ֆը-րանսացիներ սպաննուեցան, ուրիշ երեք հոգի ալ վիրաւորուեցան Քազապլանքայի մէջ, ուրբաթ օր : Պաշտօնական կեդրոյցը կ'ըսէ թէ այս սպանութիւնները ազգա-բարուած էին անցեալ Դեկտեմբերին, չր-ջաբերականով մը որ ստորագրուած էր « Իսլամ Եղբայրներու կողմէ» :

ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՈԽՏԱՒՈՐՆԵՐԸ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՄԷՋ

•

Պէյրութ, 27 Ապրիլ (Յառաջ) .— Երէկ երկուշաբթի, առաւտեան ժամը 11ին մաս-նաւորականներու եւ բարեկամներու բազ-մութիւն մը հաւաքուած էր Խալէի օդա-կայանը՝ դիմաւորելու համար Ֆրանսայի դրպէտ եւ «Քաղէ տը Սիւտ»ի տնօրէն Պ. Ժան Պալարը եւ Տիկինը, երիտասարդ բանաստեղծ եւ Նարեկացիի թարգմանիչ Լիւք Անտուէ Մարսէլը եւ Ֆրանսահայ դրագէտներ Շաւարշ Նարդունին ու Կա-րապետ Փոլատեանը : Դիմաւորելու եկած էին Համազգայինի կեդր. վարչութեան անդամները, Ձեմարանի ուսուցչական կազմը, Համազգայինի Պէյրութի վարչու-թեան անդամները, Հայ մամուլի ներկա-յացուցիչները եւ բարեկամներ :

Հիւրերը հասան ժամը 11·30ին Գահի-րէի «Միսր Էա»ի օդանաւով : Բարիզա-լուսաւ մաղթանքներէ ետք, անոնք ծանո-թացուեցան ներկաներուն եւ լուսանկար-ուեցան :

Կէս օրէ ետք ժամը 6ին, Համազգայինի Նչան Փալանճեան Ձեմարանին մէջ տեղի ունեցաւ մամուլի ասուլիս մը, որուն հը-բաւիրուած էին «Լ'Օրիան», «Լը Ժուռ», « Մաթէն», « Լը Սուար», «Այդ», «Նա-յիրի» եւ «Ազդակ» թերթերու ներկայա-ցուցիչները : Ներկայ էին նաեւ պետական երեսփոխաններ Պ. Պ. Մովսէս Տէր Դա-լուստան եւ Տիգրան Թոսպաթ, Ձեմա-րանի տնօրէն Սիմոն Վրացեան, Ձեմարանի ուսուցչական կազմէն Տիկին Ե. Աճէմեան, բնակիր Կարօ Սասունի եւ ըն-կեր Մ. Իշխան, Համազգայինի կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչները եւ ու-րիշներ :

Զեմ ու սիրալիր մթնոլորտի մը մէջ, մեր հիւրերը բացատրեցին իրենց առաքե-լութեան նպատակը եւ չնորհակալութիւն յայտնեցին Համազգայինին, որ հրաւի-րած է դիրենք Պէյրութ՝ հայկ. մշակոյթի ու մասնաւորապէս Գրիգոր Նարեկացիի մի-ւոնօրեայ տօնակատարութեան մասնակ-ցելու համար :

Ցետոյ Պատրիարքարանը հետեւեալ ազդը հրատարակած է թերթերուն մէջ :—

« Ամենայն Հայոց Վեհ. Հայրապետը հեռագրով կը հաղորդէ թէ այս տարուան Սեպտեմբեր 26ին, Տօն Վարագայ Ս. Խաչի, տեղի պիտի ունենայ սրբալոյս միւռոնի օրհնութիւն : Կը յայտնէ, նոյն առեն, թէ կոնդակ, շրջաբերական եւ այլ տեղեկագիրներ շուտով կ'ուղարկուին :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՍԳԱՍՏՕՆԸ ՄԱՐՍԷյԼԻ ԵՒ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Ձամբորդէ մը կը տեղեկանանք թէ Հա-մազգային Սգաստօնը մեծ չուքով տօնուած է Մարսէյլի մէջ, ուրբաթ գիշեր, իսկ Լիոնի մէջ՝ կիրակի օր : Մասնակցած են բոլոր յարանուանութեանց, քաղաքական եւ այլ կազմակերպութեանց ներկայացու-ցիչները : Երկու տօնակատարութեանց առթիւ ալ բանախօսած է առաջնորդը, Սերովբէ Ծ. Վ. Մանուկեան :

Այս արարողութիւններէն վերջ, վար-դապետը Նիս պիտի երթար, քննելու հա-մար ծանօթ վէճը :

Ա. Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ ԴԱՄԲԱՐԱՆԸ

Ողբացեալ Ա. Ահարոնեանի դամբարա-նի չինութեան յանձնախումբը կը խնդրէ ծանուցանել թէ չնորհակալութեամբ ըս-տացած է 66·000 Ֆրանք Թեհրանի « Ար-միենուհի» ամսագրին խմբագրութեան հանդանակութենէն :

հանդէպ երկոց հիացումին հաղորդա-կից զարձնելու հայութեան լայն զան-գուածները : Պ. Ժան Պալար ներկայացուց Լիւք Անտուէ Մարսէլը երբեւ Ֆրանսայի նոր սերունդի կարկառուն բանաստեղծնե-րէն մէկը, որուն՝ հայ մշակոյթի հան-դէպ ունեցած համակրանքն ու սէրը բաժ-նողը եղած է՝ իր դրական հանդէսին՝ « Քաղէ տը Սիւտ»ի մէջ տեղ տալով նա-րեկացիէն կատարած անոր թարգմանու-թիւններուն :

(Մնացեալը յաջորդով)

ԿԱՏԱՂԻ ԿՐԻԻՆԵՐ ՀՆԴԿԱՉԻՆԻ ՄԷՋ

•

ՏԻՒՆ ՊԻՒՆԻ ԲԵՐԴԻՆ ԱՄՐՈՑՆԵՐԷՆ ԵՐԵՔԸ ԻՆԿԱՒ

Ֆրանսական հրամանատարութիւնը կը հեռագրէ թէ ըմբոստները իրենց երրորդ մեծ զրոհը կատարեցին կիրակի, 2 Մա-յիս, զրաւելով երեք ամրոցներ : Ճակա-տամարտը տեւեց ութ ժամ, յաճախ յան-գելով զիրկընդխառն կռիւներու : Ամրոց մը ինկաւ արեւելեան կողմը, ուրիշ մը՝ հիւսիսային – արեւելեան մասին մէջ, իսկ երրորդ մը՝ հիւսիսային կողմն վրայ : Հեռագիրը կ'ըսէ թէ ըմբոստները մարտ-կային ծով մը կազմած էին բերդին վրայ յարձակած առեն : Դիմադրութիւնը կը կատարուէր քան ամրոցներու մէջ : Պաշտպանութեան դլխաւոր խարիսխները կը կազմեն չորս ամրութիւնները, չրջանակ մը կազմելով երեք մղոնի վրայ : Իւրա-քանչիւր ամրութիւն կը բաղկանայ հինգ երկրորդական ամրոցներէ, որոնք փոխա-դարձաբար կ'օդնեն իրարու :

Գրաւելով երեք ամրոցները, ըմբոստները ուրական դիրք մը բռնած կ'ըլլան բուն միջնաբերդին վրայ եւ իրենց կրակին տակ կ'առնեն միջնաբերդը : Հրամանատարը, զօր. ու Քասթրի նախատեսած էր նոր յարձակողականը եւ հեռաձայնով հաղոր-դած էր սպարապետութեան թէ բերդը պիտի պաշտպանէ ամէն գնով :

Ըմբոստները նոր զրոհին չեփորը հնչե-ցուցին կիրակի առաւտ ժամը 10ին, եւ նա-խապէս «չուտ» (բրինձէ դինի) խմած ըլ-լալով, կատաղօրէն յարձակեցան Ֆրան-սական դիրքերուն վրայ, հազիւ հարիւր մեթր հեռաւորութեամբ : Իրենց մէջերին կապած էին փամփշտակալներ, զօրաւոր պայթուցիկներ, տանեակներով ձեռնա-ռումբեր, հրացաններ, տորճանակներ եւ երկայն չեղրերով դանակներ զոռս անիբ-նայ կը զործածէին : Տասնըչորս ժամուան կատաղի կռիւներէ վերջ, Ֆրանսական հրամանատարութիւնը հաղորդեց թէ պա-հակազօրքը ծանր կորուստներ կրած է, իսկ ըմբոստները «ծայր աստիճան ծանր» : Բաղդատելով անցեալին հետ, ըմբոստնե-րուն կորուստը կը հաշուեն հազարներով, սպաննեալ եւ վիրաւոր :

Ըմբոստ բանակին հրամանատարը այս անգամ փոխած էր իր ռազմավարութիւ-նը : Փոխանակ յարձակումը թնդանօթա-ձգութեամբ ազդարարելու, խրամներու մէջ ամրացած դինուորներ զրոհ տուին 50 — 100 մեթր հեռուէն : Շաբաթ իրիկուն ժամը 7·30ին իրենց պահակները կարգ մը յարձակումներ կատարեցին : Ժամը 10ին սկսաւ ընդհ. յարձակումը ամէն կողմէ : Միեւնոյն առեն թնդանօթները կ'որոտա-յին : Կէս գիշերին բուռն կրակի մը բռ-նուած էին չորս դիրքեր : Կիրակի առաւտ ժամը 2ին ինկաւ արեւելեան ճակատի «Տոմինիք» ամրոցը : Հինգ վայրկեան ետք ինկաւ արեւմտեան ամրոց մը, «Հիւկէթ» : Ժամը 6ին սկսաւ Ֆրանսական հակայար-ձակումը եւ ետ առնուեցան երկու դիր-քեր, բայց ուրիշ մը կորուսեցաւ : Ժամը 7·30ին զարնուեցաւ «Իզապէլ» ամրոցը, բայց ժամը 12ին մեծ մասով ետ առնուե-ցաւ : Ժամը 11ին դիրկընդխառն կռիւ մը տեղի ունեցաւ արեւելեան եւ արեւմտեան կողերուն վրայ, մինչ Ֆրանսացիները զանգուածային օդարշաւներ կը կատա-րէին : Կռիւը հետզհետէ կը սաստկանար սուինններով, դանակներով եւ ձեռնա-ռումբերով : Ըմբոստները դիշերանց յար-ձակեցան, խուսափելու համար Ֆրանսա-

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԱՌԱՋԻՆ ՇԱՐԺՈՒՄՆԵՐԸ ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՄԷՋ

(Ր. եւ վերջին մաս)

1892ի աշնանը, Պետոն կը վերադառնայ Կովկաս, կը մասնակցի Ընդհ. Ժողովին, որուն զեկուցում կուտայ իր ուսումնասիրութիւններու մասին, եւ կրկին կը վերադառնայ Վան: Նա այժմ անանկացած չէրէվէ է, եւ նոյնիսկ շատ ազդատ: Կը դառնայ փողոցները «զեազ» (քարիւղ) ծախող: Այս ժամանակամիջոցին շատ սերտ յարաբերութիւններ կը հաստատէ Արմենականներու հետ, բայց անոնք դեռ եւս հաստատ չդիտեն թէ Պետոն յեղափոխական է: Առաջին անգամն է Արմենականներ զեկավար Գէորգ Օտեանի տունը յեղափոխական ճառ մը կը խօսի, որ մեծ զարմանք կը պատճառէ բոլորին:

Ոչ ոք կրնար կասկածիլ թէ այդ առեւտրականը կրնայ յեղափոխական ըլլալ: Այդ օրուընէ սկսած, Պետոյի համբաւը կը տարածմանուն ժողովրդի մէջ եւ կը հասնի նոյնիսկ տաճիկ կառավարութեան ականջը: Իրմէ ձեւով մը կասկածները հեռացնելու համար, Պետոն կը դառնայ բանբանքի (հոր մաքրող), որպէսզի մէկ կողմէ զեռնի տակ աշխատելով աննկատելի մնայ, եւ միւս կողմէ «քանքանքի»-ները Դաշնակցական դարձնէ: Այս շրջանին Պետոն արդէն յեղափոխական քարոզիչ է, առանց տալու Դաշնակցութեան անունը, եւ Արմենականները այդ յեղափոխականին սկսած էին կարեւորութիւն տալ: Հաշուի առնել անոր խորհուրդները: Անոր խորհուրդով է որ Չլինգար Փանոսը եւ Նշանը կ'ուղարկուին Պարսկաստան եւ Սարմասի Հաւքեան զինւորին մէջ կը հիմնեն Արմենական զինադործարան մը: Անոր դրդմամբ է որ Կոմիտէր Նուբարն կը սպանի 1892ին: Այդ վտանգաւոր մարդու սպանութիւնը անհրաժեշտ էր, բայց այդ հակասեատական քայլը, որ առաջինն էր, տեղացիները կը համարէին վտանգաւոր իրենց համար, որովհետեւ տակէ կրնային տուժել անոնք: Ի վերջոյ, Բէնքէնի Ցով-հաննէսը եւ Փանոսը կը սպաննեն Նուբարն փողոցին մէջ, եւ կ'անցնին Վարագ:

Պետոյի դէմ, 1892 թուին, Արմենականներու խաշոր մաս մը շատ զգուշացած էր, որովհետեւ ան, կ'ըսէին, չափէն աւելի «ազբեսիս» է եւ տակիկ անհամապատասխան կը դանէին Արմենական ծրագրի ոգւոյն ու գործելակերպին: Նոյն 1892 թուականի վերջերը, Վարագայ Վանքին մէջ, Պետոն առաջին անգամ կը յայտնէ որ ինքը ոչ թէ անանուն յեղափոխական մըն է, այլ կը պատկանի Հ. Յ. Դաշնակցութեան: Ծրագիրն ու կանոնադիրը ձօնուցէն հանելով, կը պարզէ իր կազմակերպութեան տեսակէտները յեղափոխութեան մասին: Աւտր հետեւանքը կը լինի այն, որ Արմենականներէն Ոսկանը, Վազգէնը (Տիգրան Տէրոյեան) եւ վեց հոգի կը միանան Պետոյին, կ'ընդունին Դաշնակցութեան ծրագիրը, որմէ յետոյ անոր եւ Արմենականներու յարաբերութիւնները լաւ սպառ կը խզուին:

Պետոն կը յաջողի չուտով դանել իր քարոզչութեանց համակիրը անհատները եւ, ստեղծելով կազմակերպութեան համար իրրեւ պատասխանատու ծառայող քանի մը հոգի քաղաքին մէջ, իր ուշադրութիւնը կը դարձնէ դաւառին վրայ: Կը կանչէ իր ընկերները Պարսկաստանէն որպէսզի օգնեն իրեն այդ գործին մէջ: Եւ իրօք, Պարսկաստանէն կուգան Երուանդը (Իշխան Արտաշէսեան), Սաքօն, Վարդանը (1894ին), որոնք հասնելով Վան իրենց խումբով, իսկոյն Պետոյի ցուցմունքներով կ'անցնին դաւառ: Սաքօն եւ Երուանդը կը լինին առաջինները Վասպուրականի դաւառական այն գործիչներէն, որ կ'երթան դիւղերը եւ կ'աշխատին այնտեղ տարածել այն գաղափարները որ Վանի մէջ կը քարոզուէին: Դժուար էր այդ ժողովրդին մէկ անգամէն ոտքի հանել, եւանոնք կը հանդիպին ընդդիմութեան որոշ անհատներու կողմէ, որոնք այս կամ այն քիւրտ բէկի հովանաւորութեան տակ կը դտնուէին: Այդպիսիներու թիւը քիչ չէր եւ անոնց ընդդիմութիւն ալ այնպիսի ձեւեր կ'առնէր, որ անհրաժեշտ կը համարուի ահաբեկումներ կատարել:

Այդ երկու գործիչները երկար չեն մնար Վասպուրական, կը վերադառնան Դերիկ, Թողնելով կուսակցութեան գործը Վարդանի եւ Պետոյի վրայ:

Մինչեւ 1896 թիւը, Վանի ժողովուրդը խոհեմ քաղաքականութեան կը հետեւէր: Ան կանդնած էր իր իրաւունքները խաղաղ միջոցներով պաշտպանելու տեսակէտի վրայ: Զգոյշ եւ մեղմ քաղաքականութիւն կը վարէր նաեւ կառավարութիւնը, որու ներկայացուցիչն էր Նազըմ փաշան: Բայց Մայիս – Յունիս ամիսներուն, կառավարութիւնը կը փոխէ իր քաղաքականութիւնը եւ կը նշանակէ նոր պաշտօնեաներ, որոնք աւելի ագրեսիւ էին, ինչպէս Սաատէտինը որ նախապատրաստողը հանդիսացաւ յետագայ կոտորածներու: Ան, պաշտօնի գլուխ անցնելով, կը սկսի չրջիլ դիւղերը, կը կազմակերպէ Քիւրտերը եւ դանոնք կը գրդռէ Հայերու դէմ: Աւտր հետեւանքով սպանութիւնները եւ սլան-թալանը կը շատնան չրջաններու մէջ: Կառավարութիւնը կը դիմէ փռովոքասիոնի ալ: Ան կը սկսի ուժեղ պրոպագանդ մը քաղաքի եւ չրջաններու մէջ՝ ըսելով որ իր ձեռնարկած հետապնդումները անոր համար են միայն, որ յեղափոխականներ կան Վասպուրական, որ դրսէ մարդիկ եկած են հոն եւ որ եթէ անոնք չվերնին՝ երկրի վիճակը խաղաղ պիտի մնար: Կ'ուզարկէ ժողովուրդին վատրել իր մէջէն յեղափոխականները, հակառակ պարագային ան խստօրէն պիտի պատժուի՝ անոնց տեղ ու ապաստան տալու համար: Այդ ուղղութեամբ քարոզչութիւններ անհետանք չէին անցներ: Ժողովուրդի մէջ սկսած էր արմատ ձգել այն տրամադրութիւնը, որ եթէ դրսեցիք, մասնաւորապէս մարտական ուժերը, բացակայէին, Վանը աւելի դիւրութեամբ պիտի կարենար խուսափիլ կոտորածէն:

Մասամբ այդ տրամադրութեան հետեւանքով եւ մասամբ ալ ուժեր փոխադրելու նպատակով, Վանի յայտնի ռազմիկները կ'անցնին Նորէն Պարսկաստան: Արմենականներէն կ'երթան ամէնէն ազդեցիկ գործիչները, ինչպէս Գարեգինը, Ղարաբէկը, Ներսէսը, Դրբէն, Փարհատը, ո-րոնց մենք տեսանք ձերբակալուած Խոյի մէջ, պարսիկ կառավարութեան կողմէ: Դաշնակցականներէն կը մնկնին Նիկօլը, Շերօն, Բժիշկը՝ կարծեմ 43 ընկերներով:

Այդ ուժերու հեռանալով, Վասպուրականը կը թուլանայ թէ ռազմական եւ թէ բարոյական տեսակէտէ, մանաւանդ որ դուրս եկողները բոլորն ալ հոչակ եւ հեղինակութիւն ունեցող գործիչներ էին: Մեծ հարուած էր մասնաւորապէս Դուման (Նիկօլ) բացակայութիւնը: Բոլոր Քեատանի եւ Սարայի կռիւներէն առք, ան գործած էր կէդրոնական անձնաւորութիւն մը ոչ միայն Դաշնակցականներու, այլեւ ժողովրդական բոլոր խաւերու աչքին: Ան գործած էր զինուորական հեղինակութիւն մը եւ հերոս մը, ուղղակի առասպելական անձնաւորութիւն մը: Նոյնը պէտք է ըսել Գարեգինի, Ներսէսի եւ միւսներու մասին: Անոնց բացակայութիւնով կառավարութիւնը մասամբ հասած էր իր նպատակին եւ աւելի դիւրացուցած՝ կոտորածի իր ծրագրի իրագործումը:

Ռոիբէն

ՈՐՊԷՍԶԻ ԱՐԴԻՒՆԱՒՈՐ ԸՂՁԱՑ

●

Կը հարցնէինք մեր նախընթաց խմբագրականով, թէ կը կատարե՞նք մեր պարտքը:

Զինք ժխտեր որ, այս տարի, քիչ մը աւելի կը հետաքրքրուինք կրթական գործով. քիչ մը աւելի կը դրամք ապաղդայնացման վտանգը:

Կրնանք ըսել՝ քիչ մը աւելի կ'աշխատինք:

Բայց բաւակա՞ն է այս «քիչ մը աւելին», նկատի ունենալով այն ծանր կացութիւնը, ուր կը գտնուինք ...

Անշուշտ, մեղադրանք կայ այս տողերուն մէջ:

Ունինք կրթական կեդր. Ցանձնախումբ եւ կրթական գործիչ, որոնք օժանդակութեամբ տեղական կրթական Ցանձնախումբերու, յաջողեցան քանի մը դպրոց աւելի հաստատել, ուր որ փակուած էր դպրոցը՝ վերաբացին, ուր որ բնաւ չկար, նոր դպրոց հաստատեցին: Աւելցուցին նաեւ՝ տեղ տեղ, աշակերտներու թիւը:

Աւտղ կը վերջանա՞յ մեր գործը. կը նա՞նք հանդարտ խղճով ըսել՝ թէ կատարած ենք մեր պարտքը:

Կը կարծենք որ չենք կրնար:

Մեր դպրոցներն ու դասընթացքները, բացառութեամբ թերեւս քանի մը հայաշատ քաղաքներու, — Լոս Անճելըս, Ֆը-րէզնօ, Տիթրոյթ, Ֆիլատելֆիա, Փրովիտնս եւն.— իրրեւ աշակերտ ունին հազիւ 10–15–20 հոգի, մէկ երկու տեղ թերեւս քանի մը հոգի աւելի: Հոծ զանգուածներու զպրոցները կրնային ունենալ կրկնապատիկը, նուազագոյն հարիւր աշակերտ, միւս դաղութները, 50էն վեր, առնուազն: Ամենափոքր դաղութներն իսկ, առանց բացառութեան, կրնային ունենալ առնուազն՝ 25–30 հոգի, ան ալ ընտրովի: Անպատճառ 8–12, կամ 16–20 տարեկա՞ն պիտի ըլլան հայերէնի հետաքրքրուղները: Կրնան երիտասարդներ ալ մասնակցիլ, նոյնիսկ չափահասներ: Զէ՞ որ մեր նշանակեալը՝ հայ լեզուին փրկութիւնն է, անով փրկելու համար մեր նորահաս սերունդը:

Եկեղեցի չէ՞ն երթար մեծերն ու փոքրերը, աղօթելու համար. բոլոր անոնք որ կը հաւատան: Ինչո՞վ պակաս է մեր լեզուն, մեր ազգային գոյութեան խարիսխը, հաւաքական պաշտպանութեան ու պաշտամունքի առարկայ դառնալու համար: Մինչեւ այս վերաբերումը չունեն – նանք ազդովին, մեր երիտասարդութիւնը չի կրնար հետաքրքրուիլ մեր լեզուով, ոչ ալ մշակոյթով. հետեւաբար ոչ իր ոչ ալ մեր գոյութեան պայքարով:

Սակայն, չի բաւեր ղպացումով չրջապատել մեր լեզուն, զայն սիրելի դարձնելու համար երիտասարդութեան: Գործնական կարեւորութիւն ալ ունի ան, մեր ժամանակներուն: Լեզու մը աւելի դիւրացն

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՀԱՆԴԷՍԸ ՄԻԼԱՆԻ ՄԷՋ

★

ՄԻԼԱՆՕ, (Ցառաջ).— Ապրիլ 25ին, կիրակի, ժամը 17ուկէսին, Հայկ. Տան մէջ, Միլանի զաղութը ոգեկոչեց Ապրիլ 11–24ի նահատակներուն յիշատակը :

Սրահին մայր պատը զարդարուած է Ա-րարատի իւղանկարչական մեծադիր նկարով : Անոր առընտրը, սպիտակ ծաղիկներով չրջապատուած անթառամ դափնին, որուն վրայ սպառը զոյգ երիզներու վրայ ար-ձանագրուած էր «Ցարգանք նահատա-կաց» պարզ եւ յուզիչ խօսքը:

Ներկաները, խոր լռութեան մէջ, յո-րընկոյա կը յարգեն ուսկի քան մէկ մի-լիոն զոհերուն յիշատակը : Բժ. Վահան Մալոյեան, զրաւոր իր ճառով կը պարզէ մեր ցեղին քաղաքական եւ ընկերային անցքերը, հասնելով մինչեւ Մեծ Եղեռ-նի չրջանը, ծանրանալով զործուած չա-րիքին վրայ, յորդորելով հաւատարիմ մնալ նահատակներու ձգած կտակին, որ յոյս է, հաւատք է եւ ապագայի յաղթա-նակ :

Ապա երգչախումբը կ'երգէ «Տէր, կեցո զհայս» ու «Մայր Արաքսի»ն, ու Պ. Զաւէն Մնոիկեան, բարձրախօսին առջեւ, կ'երգէ «Անոնց համար որ լինկան»ը:

Բեմ կը բարձրանայ զաղութին երիտա-զոյն անդամներէն, Պ. Ցակոբ Ալէքսան-եան, որ հակառակ իր յառաջացած տա-րիքին, համակ ուժ է ու կորով, ու պրա-ւոր երկարաչունչ ճառով մը, մի առ մի կը թուէ մեր ազգին հանդէպ զործուած բոլոր անիրաւութիւնները: Բայց, կը յա-ռէ, պէտք չէ յուսահատիլ, որովհետեւ այսքան տառապանքէ վերջ պիտի հասնի փրկութեան այդը, ու անոնք որ կազմա-կերպեցին Հայուն Մեծ Եղեռնը՝ պիտի դատնն իրենց արժանի պատիժը: «Ցոյսն ու հաւատքը, մեր ուղեցոյց աստղը պէտք է ըլլան»: Կը ներբողէ Հայաստանի կա-տարած նուաճումները, մշակոյթի աստղա-բէզէն մինչեւ ծանր ճարտարարուեստի անդաստանը: «Կապուինք մեր հայրենի-քին որ, օրօրանն է մեր նախահայրերուն: Վարչաձեւերը անցողական են, իսկ հողը անրնաբաբելի եւ յաւիտենական » :

Իտալացի բանաստեղծ, Պ. Թոմազօ Նասսինի, կը կարդայ իր «Հայաստան, դուն պիտի ապրիս» երկարաչունչ քե-թուածին երկրորդ մասը, որ դիւցազնա-կան խոյանք մը ունի, ցաւի եւ ըմբոս-տացման աղեկտուր ազազակներով որ պատիւ մըն է ու չեփորում մը ազնուա-կան ցեղի մը թափած արեան ճապաղիք-ներուն վրայ :

Հոդուածը հովիւը Զօն Ծ. վրդ. Տէր Ցակոբեան, կը փակէ Ապրիլի ոգեկոչման հանդիսութիւնը, խորհրդածելով Վահան Թէքէեանի «Անոնց համար որ լինկան» քերթուածին տողերուն վրայ :

Ժողովուրդը, յուզուած եւ ոգեւոր՝ կը հետեւի Հայկ. Տունէն, ինքզինք զգալով աւելի մօտիկ իր անձայրածիր անապատ-ներուն մէջ փռուած մեռելներուն :

ԱՐԱՄ ԱՑԻՍ

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ ՍԳԱՑՕՑՆԸ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐ

ՎԻԷՆ, (Ցառաջ).— Մեր զաղութը ա-մէն տարի հաւատարմօրէն եւ պատշաճ հանդիսութեամբ յարգած է յիշատակը Մեծ Եղեռնի մէկ միլիոնէ աւելի նահա-տակներու: Այս պարտականութեան մէջ ոչ մէկ ընկերկում:

Կիրակի, 25 Ապրիլ, Հ. Օհանջանեան սրահին մէջ, նախաձեռնութեամբ Հայ կամ. եւ Մարտիկներու Միութեան, տե-ղի ունեցաւ յիշատակի ժողակատարու-թիւնը: Ներկայ էր հաւատաւոր բազմու-թիւն մը: Գոնուեցան ուրիշներ ալ որ խուսափեցան այդ պարտականութենէն:

Դժբախտաբար Համազգային Սգատօնը բաժին ինկած է հայութեան մէկ մասին միայն, ինչպէս ամէն տեղ...: Հանդէսին բացումը կատարեց Ցովսէփ վրդ. Լեւոն-եան, իրրեւ նախագահ : Համառօտակի նկարագրեց ահռելի եւ ահաւոր Սպանդը որ տեղի ունեցաւ 39 տարի առաջ եւ հը-րաւիրեց ներկաները մէկ վայրկեան յո-րընկոյա յարգել մեր նահատակներու յի-շատակը :

Ապա, Վիէնայի երգչախումբէն խմբակ մը երգեց « Անոնց համար որ լինկան» տխրա-նոյշ երգը:

Նախագահին հրաւէրով բեմ բարձրա-ցան յաջորդաբար մեներգելու եւ կամ ար-տասանելու ընկեր Աւետ. Քղէեան (Նոր Սերունդ), Օր. Ա. Ուզունեան (Ֆ. Կ. Խաչ), Տիկին Ս. Թադէոսեան (Անտառնի) եւ փոքրիկն Րաֆֆի Մամճեան յուզուած եւ մանկունակ շեշտերով արտասանեց զա-նազան կտորներէ բաղկացած փնջիկ մը :

Ուղերձները կարդացին Ս. Տէրտէրեան (Վասպ. Հայր. Միութիւն), եւ ընկեր Ց. Ուզունեան (Հ. Ց. Դ. կոմիտէի եւ ընկեր-ներու կողմէ): Օրուան բանախօսը էր Պ. Ն. Մամճեան Լիոնէն, որ դիտել տուաւ թէ լոյոր քաղաքակիրթ ազգերը իրենց նա-հատակներու յիշատակը կը ոշնեն զեղե-ցիկ, ծաղկազարդ հիւրիմներու եւ չքեղ յուշարձաններու առջեւ... իսկ մենք կը կատարինք ատանդակուն ի սիրտս աչ-խարհի, հեռու, շատ հեռու մեր թանկա-գին զոհերու զերեզմաններէն: Ցուզիչ շեշտերով պարզեց ծրագրուած բնոյթը մը, յիշեց քանի մը զրուագներ եւ յուշեր Վարդգէսի եւ Զոհրապի մասին եւ բա-ցատրեց, «Այսօր, ամէն Հայ պէտք է ծունկի զայ եւ ըսէ — մենք ձեզ չենք մո-ռցեր անմահ զոհեր, Մեծ Եղեռնի մեծ մարտիրոսներ, ձեր յիշատակը անջնջելի պիտի պահենք մեր մէջ»: Ապա դառնալով նոր սերունդին, յայտարարեց.— « Նոր սերունդ, արթնցիր, թէեւ հեռու հայրե-նիքէ, պէտք չէ մոռնաս Հայութիւնդ: Նոր սերունդ, զուն ես մեր միակ մատակարու-թիւնը, զուն պիտի տանիս յաղթ: Այսքան չարիք կարելի չէ մոռնալ: Մենք չենք մոռնար...»:

Սգատօնը վերջ զտաւ նախագահ վար-զապետին փակման խօսքերով, «Հանդէս-ցէք» խմբերգով եւ Տէրունական աղօթ-քով: Նոյն օրը հոդեհանգիստ կատարուե-ցաւ Ֆրանսական Սէն Մարթէն եկեղեցւոյ մէջ, ի յիշատակ եղեռնի զոհերուն :

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ.— Ապրիլ 11ին, կիրակի, Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի վար-չութիւնը իր Օրը տօնեց Հ. Օհանջանեան սրահին մէջ խնջոյք – պարահանդէսով մը: Երջանկաներէն Նոր Սերունդի միայն Սէն Շամոնի տղաքը պատասխանած էին հրաւէրին: Ընդ. Աւետ. Քղէեանի բաց-ման խօսքերէն վերջ, մեր երիտասարդնե-րը հաճելի մթնոլորտի մէջ եւ մինչեւ ուշ ատեն երգեցին, արտասանեցին եւ զուար-ճացան: Կերուխումէ կ'ոգեւորէր փոք-րիկ նուագախումբ մը, որուն կը մաս-նակցէին Համբարձում եւ Ցովհաննէս Էօքսիւզեան, Մաշատուրեան եւ Թորոս-եան :

Օգտակար ձեռնարկ մը.— Նախորդ Թղ-թակցութեանս մէջ յիշած էի Էսթրէսէնի, ուր Փէյսօնօ, մեծ չէնքին հայ վարձա-կալներու միութեան վաւերացումը : Բա-նի մը տեղեկութիւններ եւս, — մանա-ւանդ որ խնդիրը կապ ունի 22 ընտանիք-ներու կացութեան հետ:

Թէնիփրօ հաստատութեան ընդհ. վա-րիչը՝ Պ. Պարէր իրրեւ այդ մեծ չէնքին նոր սեփականատէրը, զրեթէ մէկ տարիէ ի վեր զանազան տաղտուկներ կը պատճա-ռէ: Իրաւունքի սեղմումներ, զանազան զրկանքներ, ապօրէն յաւելումներ, կա-մայական պահանջներ, եւ զատական հե-տապնդումներ: Նոյնիսկ անուանարկիչ նամակներ կ'ուղղէ :

Այս կացութեան առջեւ, մեր հայրենա-կիցները միութիւն մը կազմեցին իրենց իրաւունքներուն պաշտպանութեան հա-մար, որուն աւագ պատասխանատուին է պայքարիլ տան տէրոջ ոտնձգութեանց դէմ :

Ներկայացում մը.— Մեր զրացի Լիոնի Հայութիւնը, ժամանակ մը ի վեր ար-տակարգ եւ զովելի եռանդով մը եկեղե-ցական լուրջ զործի լծուած է: Ապ-րիլ 11ին, կիրակի, Վիէնի քաղաքապե-տական Թատրոնին մէջ, ներկայացուեցաւ « Վարձք» Թատերախաղը, հեղինակու-թիւն Պ. Պիլէմճեանի: Այս առթիւ նը-պատուիրուած մը տեղի ունեցաւ եւ որ-մէ զոյացաւ 57 հազար ֆրանքի զումար մը, ինչպէս հրատարակուած էր «Ցա-ռաջ»ի մէջ:

Ա. Կ. Բիւզանդացի

★

ՑԱՐԳԱՆՔԻ ԵՐԵԿՈՑ

ՏԷՍԻՆ, 26 Ապրիլ.— Մեծ Եղեռնի նա-հատակներուն յիշատակի ոգեկոչումէն վերջ Տէսինի զաղութը իր յարգանքը մա-տոյց նաեւ ազգային մեծ զրադէտ ազգա-գեալ Ա. Ահարոնեանի յիշատակին՝ մահ-ուան 6րդ տարելիցին առթիւ: Այս զեղե-ցիկ զաղափարը յղացած էր Հ. Ց. Դ. կո-միտէն, որուն նախաձեռնութեամբ տեղի ունեցաւ երեկոյթը, հակառակ հասցնելով կազմակերպուած եւ կիրակի երեկոյ մը ըլլալուն, ժողովուրդը զարձեալ եկաւ խոր գիտակցութեամբ: Ընկեր Աբշառիր Հարքէեանի ներկայութենէն օգտուելով կոմիտէն անոր վստահած էր օրուան նա-խագահութիւնը:

Ընկերը իր բացման խօսքով ուրուագը-ծեց Ա. Ահարոնեանի դիմագիծը եւ պար-զեց անոր արժանիքները իրրեւ զրագէտ, իրրեւ մեծ հայրենասէր ու ազգային զոր-ծիչ որ պատիւ կը բերէ թէ իր ազգին եւ թէ կուսակցութեան, որոնցմէ ներշնչուե-ցաւ ու մշակեց իր հարուստ զրական վաստակը :

Գեղարուեստական բաժինը չատ կարճ էր : Ահարոնեանի բանաստեղծութենէն արտասանեցին Օր. Մաւի Լուիզ Առա-քելեան՝ «Արաքս»ին եւ Օր. Բարբոն Տա-պաղեան՝ «Մասիսին»: Երկուքն ալ ջեր-մագէս գնահատուեցան:

Օրուան բանախօսն էր Պ. Ցակոբ Վար-ժապետեան որ երբեք չի պլանար իր մաս-նակցութիւնը ազգային ձեռնարկներու, ամէն անգամ երբ իր օժանդակութիւնը կը խնդրուի: Ցարգելի բանախօսը յաջո-ղութեամբ ներկայացուց Ահարոնեանը իր բազմակողմանի արժանիքներով: Վերլու-ծեց անոր զրականութիւնը ուրկէ կ'սր-ատցոլան Հայուն փիլիսոփայական թէ հոգե-կան տառապանքները, ազատութեան ո-գին ու ազգային տենչերը: Ահարոնեան հայրենասիրութեան մարմնացումն հան-դիսացաւ ու իր բեղուն զրիչով իր զգա-յումները փոխանցեց հանրութեան: Ան ոչ միայն վշտի երգիչն էր, այլ եւ մար-զարէացաւ իր կարդ մը բանաստեղծու-թիւններով: «Կարաւանն անցաւ բարձած արցունքով »... Հայութիւնը երախտա-պարտ է իր այս տաղանդաւոր զաւկին որ արդէն քանիցս արժանացած է ժողովրդա-կան յարգանքի ցոյցին:

Բանախօսութենէն վերջ Լիոնէն Պ. Ղա-զար Ղազարեան իր չարժանկարով ներկա-յացուց տեսարաններ Ա. Ահարոնեանի թաղման արարողութիւններէն: Նոյն ա-նութով տեսանք նաեւ ներկաղթողները Մարսէյլի մէջ, Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի վիէնի զաշտահանդէսը եւ ուրիշ ձեռ-նարկներու յիշատակներ: Հ. Ց. Դ. Տէ-սինի կոմիտէն չնորհակալութիւն կը յայտնէ Պ. Պ. Ցակոբ Վարժապետեանի, Ղազար Ղազարեանի եւ ընկ. Աբշ. Հարքէ-եանի, որոնք նպաստեցին այս յարդանքի երեկոյթին յաջողութեան : Գ. Պ.

★

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ԵՂԵՌՆԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁ

ՊՈՍՏՕ, 27 Ապրիլ, (Ցառաջ).— Կիրա-կի օր, 25 Ապրիլ, տեղ չէր մնացած Հ. Ց. Դ. Պոստոյի սրահին մէջ: Նոր Սերուն-դին երգչախումբը Լ. Նազարեանցի «Ապ-րիլեան նահատակներուն»ը երգեց մեղ-մաձայն: Պատանի Ց. Քէնտէրեան զոչ-նակի վրայ նուագեց Շօփէնի մահերգը, զոր ներկաները ունկնդրեցին խոր լռու-թեամբ: Բոյր եւ եղբայր, Եղիսաբէթ եւ Սերոբ Քէնտէրեաններ երկձայն երգեցին «Տէր ողորմեա»ն երկիւղածութեամբ :

Օրուան նախագահը ընկեր Ա. Քէնտէր-եան ներկաները հրաւիրեց վայրկեան մը յոտնկայս յարգել յիշատակը բոլոր անոնց որ զոհ զացին յանուն հայութեան: Ցետոյ քանի մը խօսքով բացատրեց թէ այդ հրէշ-չային միտքը՝ սպանդը, կանխամտած-ուած էր մեր ոսոխին կողմէ, որ օգտուե-ցաւ առաջին մեծ պատերազմէն :

Արտասանութիւններ ըրին Ա. Գինոս-եան՝ Ց. Թումանեանի «Հոգեհանգիստը » եւ Ր. Միքայէլեան Սիամանթոյի « Որբե-րու ճակատագրէն»: Կ. Խաչի մասնա-ճիւղի կողմէ ուղերձ մը կարդաց Օր. Շա-քէ Քէնտէրեան: Ս. Տօնէրեան ջութակի վրայ նուագեց «Մայր Արաքսի»ն :

Հ. Ց. Դ. Մուրատ խումբի կողմէ խո-սեցաւ ընկեր Հ. Թաշճեան, «Ապրիլ ամի-սը բնութեան վերածնունդի ամիսն է, բայց այդ ամսուն դէպի մահ կ'առաջնոր-դուէր ստեղծագործ ժողովուրդ մը: Անոր զաւակներուն գանկերը կը փշրէին ժայ-ռերուն վրայ: Անապատի կիզիչ աւազնե-րուն վրայ բոլի բոլիկ երին հոգեհատոր-ները, զեհենական կրակով խանձեցին մեր ցեղի նորաբողբոջ ծիլերը: Եւ սակայն Թշնամին չհասաւ իր նպատակին: Եւ իր դիմացը զտաւ հայկական բազուկը, Արա-րատեան դաշտին վրայ »:

Ապա իր խօսքը ուղղելով նորահասնե-րուն եզրակացուց.— Երիտասարդներ, այս հանդիսաւոր օրուան առթիւ ձեր նա-հատակ պապերուն յիշատակը յարգած կ'ըլլաք միայն այն ատեն երբ հետա-քրքրուիք ձեր անցեալով, պատմութեամբ եւ մշակոյթով, սերտէք մեր նորագոյն պատմութեան էջերը, պիտի բարձրանան ձեր հոգիները եւ պիտի մո-տենաք անոնց որ ազատութեան դրօշը պարզեցին, ըսելու համար Աղլահին.— Մենք կանգ եւ կը մնանք:

Փակումը կատարեց Ս. Քէնտէրեան թաւ ջութակի վրայ նուագելով «Տէր կեց-ցոն »:

Զալկարացի

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (72)

ԿԱՆԱՉԵՆՑ ՀԱՐՍԸ

★

ԵՐԿՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

— Սլօն՝ Համիտիէ Ալային մէջ էր: Օս-մանեան Սահմանադրութիւն յայտարար-ուեցաւ, ու կառավարութիւնը ցրուեց կամաւորական գունդերը, բայց միայն ա-նունով, որովհետեւ այդ արիւն – կզակ մարդիկը նորէն զործի վրայ էին, կը սպաննէին, կը կողոպտէին եւ անպատիժ կը մնային: Սլօյի խումբին պատկանող Թուրք հարիւրապետ մը կար Ակեահ ա-նունով, ոճրագործ զազան մը եւ հայատ-եաց, եթէ Հայու մը հանդիպի եղեր՝ կը ծեծէ, կը փետտէ եղեր՝ իսկ եթէ հայ դիւղ մը մտնէ եղեր՝ կը վառէ, մոխիրի կը վերածի եղեր:

Աւոր զործած չարիքներուն դէմ՝ կ'ընդ-վզին նոյնիսկ Քիւրտերը, օր մը, խումբը ճամբորդած մէջոցին կը հանդիպի 40 – Թոնաուննոց հալած, մաշած հայ ծերու-կի մը, որ նստեր է աղբիւրի մը եղրը քէչ մը ջուր խմելու, կամ՝ քանի մը ափ ջուր երեսին զարնելու համար: Նախ՝ կ'ներթայ հարիւրապետը, անոր եաւէրն՝ Սլօն, յե-տոյ, խումբը, հարիւրապետը ծերուկը տեսածին պէս կը հարցնէ անունը: Երբ կ'իմանայ որ Գէորգ անունով Հայ մըն է, զէնքով կը սպաննէ զայն: Սլօն՝ կը փր-փրի, կ'ըմբոստանայ այս անարդարու-թեան դէմ, կը հրամայէ խումբին, «կը-րակ»: Քիւրտերը համազարկ կը բանան ու Ակեահը սառած վար կ'իյնայ ձիէն, կը պառկի ծերուկին կուշտը:

— Ապրի Սլօն, հազար ապրի, երբ վին-քը տեսնեմ՝ պիտի շնորհաւորեմ եւ զէն-քին փողը պիտի համբուրեմ, բսաւ Ռէս Սանօն ոչեւորուած :

—Դատավարութիւնը տեղի կ'ունենայ Պաչքալէի մէջ, չիարծես թէ սպաննուած հայ ծերուկին համար դատ կ'ըլլայ, հայ-րիկ, այլ՝ դատարանը կ'ուզէ իմանալ թէ ո՞վ սպաննեց հարիւրապետ Ակեահը : Սլօն եւ իր Քիւրտերը վկայութիւն կու-տան թէ «Ակեահը իրենցմէ առաջ՝ իր ձին քշած եւ աղբիւրը հասած էր, թէ անոր աղբիւրը հասնելէն անմիջապէս վերջ՝ զէնքի տասնեակ մը պայթումներ լսած է-ին: Երբ իրենք ալ ձիերը մարակած ու աղբիւրը հասնելով, հոն զտած էին, եր-կու դիակներ՝ ինկած քով քովի, մէկը ծե-րունիի մըն էր, եւ միւսը՝ Ակեահին: Ծե-րուկը զէնք չունէր, բայց պատկած տեղէն քիչ մը վեր՝ ռուսական մօսինեներու չատ մը պարապ փամփուշտներ զտած էին եւ զատաւորին ցոյց տուած են քանի մը հա-տը: Դատարանը զոհացում կը զտնէ եւ անպարտ կ'արձակէ Սլօն եւ իր ընկերնե-րը: Այս դէպքէն վերջ՝ Սլօն չուզեր այլ եւս մնալ, կը փափաքի իր տունը վերա-զառնալ :

— Թող զայ, Աբտաչէս, լաւ է որ զայ, Թուրքին կարելի չէ վստահիլ, օր մը ա-նոր զլուխը պիտի ուտեն ..., Թող տունս վերադառնայ ու Ռէս Սանօն, մէկի տեղ՝ երկու տղայ Թող ունենայ :

— Հա, մոռցայ, հայրիկ, Տիգրանը ո՞ւր է :

— Գնումներ ընելու համար քաղաք զը-նաց :

— Զըլա՞յ Թէ հարսնիքի օրերը մօտե-ցած են :

— Էհ, չատը գնաց, քիչը մնաց, այս աշնան պիտի ընենք, Շուշիկը կ'առնես ու զիւղը կուզաս, մինչեւ այն ատեն Սլօն ալ եկած կ'ըլլայ :

— Ալ բաւական է, մեկնելուս ժամը ե-կաւ, նեղէ ինծի :

— Գոնէ զիչեր մը մեղի պիտի մնա՞ս:

— Ոչ: հայրիկ, երբ հարսնիքի զանք՝ չատ կը մնանք, ես կ'աճապարեմ , արեւը մար չմտած, պէտք է կեմ հասնիմ, մէ-կու մը հետ տեսնուիմ կարեւոր զործի մը համար:

(Շար.) ՍՕՍ – Վ.Մ.Ն.

ղեց անոր արժանիքները իրրեւ զրագէտ, իրրեւ մեծ հայրենասէր ու ազգային զոր-ծիչ որ պատիւ կը բերէ թէ իր ազգին եւ թէ կուսակցութեան, որոնցմէ ներշնչուե-ցաւ ու մշակեց իր հարուստ զրական վաստակը :

Գեղարուեստական բաժինը չատ կարճ էր : Ահարոնեանի բանաստեղծութենէն արտասանեցին Օր. Մաւի Լուիզ Առա-քելեան՝ «Արաքս»ին եւ Օր. Բարբոն Տա-պաղեան՝ «Մասիսին»: Երկուքն ալ ջեր-մագէս գնահատուեցան:

Օրուան բանախօսն էր Պ. Ցակոբ Վար-ժապետեան որ երբեք չի պլանար իր մաս-նակցութիւնը ազգային ձեռնարկներու, ամէն անգամ երբ իր օժանդակութիւնը կը խնդրուի: Ցարգելի բանախօսը յաջո-ղութեամբ ներկայացուց Ահարոնեանը իր բազմակողմանի արժանիքներով: Վերլու-ծեց անոր զրականութիւնը ուրկէ կ'սր-ատցոլան Հայուն փիլիսոփայական թէ հոգե-կան տառապանքները, ազատութեան ո-գին ու ազգային տենչերը: Ահարոնեան հայրենասիրութեան մարմնացումն հան-դիսացաւ ու իր բեղուն զրիչով իր զգա-յումները փոխանցեց հանրութեան: Ան ոչ միայն վշտի երգիչն էր, այլ եւ մար-զարէացաւ իր կարդ մը բանաստեղծու-թիւններով: «Կարաւանն անցաւ բարձած արցունքով »... Հայութիւնը երախտա-պարտ է իր այս տաղանդաւոր զաւկին որ արդէն քանիցս արժանացած է ժողովրդա-կան յարգանքի ցոյցին:

Բանախօսութենէն վերջ Լիոնէն Պ. Ղա-զար Ղազարեան իր չարժանկարով ներկա-յացուց տեսարաններ Ա. Ահարոնեանի թաղման արարողութիւններէն: Նոյն ա-ռութով տեսանք նաեւ ներկաղթողները Մարսէյլի մէջ, Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի վիէնի զաշտահանդէսը եւ ուրիշ ձեռ-նարկներու յիշատակներ: Հ. Ց. Դ. Տէ-սինի կոմիտէն չնորհակալութիւն կը յայտնէ Պ. Պ. Ցակոբ Վարժապետեանի, Ղազար Ղազարեանի եւ ընկ. Աբշ. Հարքէ-եանի, որոնք նպաստեցին այս յարդանքի երեկոյթին յաջողութեան : Գ. Պ.

★

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ԵՂԵՌՆԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁ

ՊՈՍՏՕ, 27 Ապրիլ, (Ցառաջ).— Կիրա-կի օր, 25 Ապրիլ, տեղ չէր մնացած Հ. Ց. Դ. Պոստոյի սրահին մէջ: Նոր Սերուն-դին երգչախումբը Լ. Նազարեանցի «Ապ-րիլեան նահատակներուն»ը երգեց մեղ-մաձայն: Պատանի Ց. Քէնտէրեան զոչ-նակի վրայ նուագեց Շօփէնի մահերգը, զոր ներկաները ունկնդրեցին խոր լռու-թեամբ: Բոյր եւ եղբայր, Եղիսաբէթ եւ Սերոբ Քէնտէրեաններ երկձայն երգեցին «Տէր ողորմեա»ն երկիւղածութեամբ :

Օրուան նախագահը ընկեր Ա. Քէնտէր-եան ներկաները հրաւիրեց վայրկեան մը յոտնկայս յարգել յիշատակը բոլոր անոնց որ զոհ զացին յանուն հայութեան: Ցետոյ քանի մը խօսքով բացատրեց թէ այդ հրէշ-չային միտքը՝ սպանդը, կանխամտած-ուած էր մեր ոսոխին կողմէ, որ օգտուե-ցաւ առաջին մեծ պատերազմէն :

Արտասանութիւններ ըրին Ա. Գինոս-եան՝ Ց. Թումանեանի «Հոգեհանգիստը » եւ Ր. Միքայէլեան Սիամանթոյի « Որբե-րու ճակատագրէն»: Կ. Խաչի մասնա-ճիւղի կողմէ ուղերձ մը կարդաց Օր. Շա-քէ Քէնտէրեան: Ս. Տօնէրեան ջութակի վրայ նուագեց «Մայր Արաքսի»ն :

Հ. Ց. Դ. Մուրատ խումբի կողմէ խո-սեցաւ ընկեր Հ. Թաշճեան, «Ապրիլ ամի-սը բնութեան վերածնունդի ամիսն է, բայց այդ ամսուն դէպի մահ կ'առաջնոր-դուէր ստեղծագործ ժողովուրդ մը: Անոր զաւակներուն գանկերը կը փշրէին ժայ-ռերուն վրայ: Անապատի կիզիչ աւազնե-րուն վրայ բոլի բոլիկ երին հոգեհատոր-ները, զեհենական կրակով խանձեցին մեր ցեղի նորաբողբոջ ծիլերը: Եւ սակայն Թշնամին չհասաւ իր նպատակին: Եւ իր դիմացը զտաւ հայկական բազուկը, Արա-րատեան դաշտին վրայ »:

Ապա իր խօսքը ուղղելով նորահասնե-րուն եզրակացուց.— Երիտասարդներ, այս հանդիսաւոր օրուան առթիւ ձեր նա-հատակ պապերուն յիշատակը յարգած կ'ըլլաք միայն այն ատեն երբ հետա-քրքրուիք ձեր անցեալով, պատմութեամբ եւ մշակոյթով, սերտէք մեր նորագոյն պատմութեան էջերը, պիտի բարձրանան ձեր հոգիները եւ պիտի մո-տենաք անոնց որ ազատութեան դրօշը պարզեցին, ըսելու համար Աղլահին.— Մենք կանգ եւ կը մնանք:

Փակումը կատարեց Ս. Քէնտէրեան թաւ ջութակի վրայ նուագելով «Տէր կեց-ցոն »:

Զալկարացի

կան օգնաւերու կրակէն : Հակառակ օ – դին անյարմարութեան, ֆրանսական բո – լոր ապամպրելի օգնաւերը կը գործէին Տիկն Պիէնի աւազանին մէջ, յուսահատա – կան ուժգնութեամբ, խորտակելու համար յարձակողականը : Երկու կողմերը այն – քան իրար խառնուած ին որ, օգնաւերը չէին կրնար ազատօրէն գործել : Ըմբոստ – ները տեղ – տեղ մինչեւ 500 մեթր հեռու կը գտնուէին ֆրանսական հրամանատա – րութեան կեդրոնէն, որուն մօտն է հի – անդանոցը, հազար վիրաւորներով : Հե – տեւակները միշտ նոր վիրաւորներ կը հաւաքէին ռազմադաշտէն, բայց շատերը մնացին ըմբոստներու կրակին տակ :

Զօր· տը Քասթրի վճռած է դիմադրել մինչեւ վերջը : Բայց մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ ռազմանիւթի պակասը : Ի – րաղեկներ կ'ըսեն թէ հազիւ երեք օրուան պաշար ունի, եւ եթէ ֆրանսական ան – կարգելները բաւարար ռազմանիւթ չհաս – ցնեն, յուսահատական կացութեան մը պիտի մատնուի : Մասնագէտներու կար – ծիքով, Տիէն Պիէնի կորուստը դինուո – րական պարտութենէ մը աւելի, հոգեբա – նական հարուած մը պիտի ըլլայ, ազդե – լով ֆրանսական բանակին եւ ազգայնա – կան բնիկներուն վրայ :

49 ՇԱՐԺ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

31 ՄԵՌԵԱԼ, 10 ՄԻԼԻՈՆ ՏՈԼԱՐ ՎՆԱՍ

Ցունաստանի կառավարութիւնը պաշ – տօնապէս կը ծանուցանէ թէ երկրաշարժի զօրաւոր ցնցումներ պատահեցան Թեսա – լիոյ դաշտին մէջ : Հինգ հազար քաղաքներ քանդուեցան ամբողջովին կամ մասամբ : Նիւթական վնասը կը հաշուեն տասը մի – լիոն տոլար, մեռելներուն թիւը՝ 31, վիրաւորները՝ 717 :

Շաբաթ դիշեր եւ կիրակի առտու հինգ նոր ցնցումներ եւս պատահեցան , ցըն – ցումներուն թիւը հասցնելով 49ի : Առաջին շարժը տեղի ունեցած էր ուրբաթ կէս օ – րէն վերջ : Թաղաւորը եւ զահաժառանգ իշխանը ազէտին վայրը գացին : Բարե – բախտաբար օդը նպաստաւոր էր : Թեսա – լիոյ դաշտը հարուստ է հողագործական արտադրութեամբ, այնպէս որ աղէտեալ – ները ուտելու նեղութիւն չեն կրեր : Բայց հաղարաւորներ անպատսպար կը մնան :

Պաշտօնական զեկոյցը կ'ըսէ թէ 45 տու – ներ ամբողջովին կործանեցան Ֆարսալա – յի մէջ, իսկ ուրիշներ ծանր կամ թեթեւ վնասներ կրեցին : Առաջին թեթեւ ցըն – ցումին ժողովուրդը հեռացած էր տու – ներէն, եւ այսպէս հարիւրաւորներ փըր – կուեցան մահէն : Այդ ցնցումին հետեւան – քով պնակներ փշրուեցան եւ ակեղեցիներ – ու կոշտանէզները հնչեցին· ինչ որ ազա – տարար աղդանշան մը եղաւ : Գետինը չարժեցաւ 12 ժամ, երկու հազար քառա – կուսի մղոն տարածութեամբ : Աւելի քան 900 չէնքեր կործանեցան բոլորովին կամ մասամբ, Սոֆատեսի մէջ՝ Ֆարսալա քա – ղաքը քանդուած է 95 առ հարիւր :

Քանդուած տուներուն թիւն է 5352 :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՅՈՒՐՏ ՀՈՎ ՄԸ կը փչէ Փարիզի մէջ , քանի մը օրէ ի վեր : Կիրակի օր կարկուտ ալ տեղաց , թեթեւ ձիւնով մը : Փոթորիկ Ատլանտեանի եւ Մանշի վրայ :

ԲԵՐԻԱՑԻ ձերբակալութեան մասին , դաշնի տեղեկութիւններ հաղորդած է Զեկայի նախկին գործակալներէն Յոս – լով, որ Գերմանիոյ ամերիկեան չրջանը ապաստանեցաւ վերջերս : Իր պատմու – թեան համաձայն, ձերբակալութիւնը կա – տարած են կեղծ· կոմիտէին մէկ անդամը, զօրավար մը եւ երկու գնդապետներ : Ա – ռաջինը յայտարարած է :— Լաւրենտի Բերիա , ձերբակալուած էք կեղծ· կոմի – տէին հրամանով : Զեռքերը վեր» : Ցետոյ տարճանակները ուղղած են Բերիայի վը – րայ որ առանց տեղէն չարժելու ձեռքերը վեր առած է : Ապա վրան խուզարկած եւ վերելակով մը իջեցուցած են նկուղ, այսինքն Զեկային բանտը :

ՄԱՑԻՍ 1ի փարիզեան թափօրը այս տարի արգիլուած ըլլալով, ազնակատա – րութիւնը տեղի ունեցաւ Վենսէնի անտա – ռին մէջ, չաբաթ : « Իմանիթէ» «սքան – չելի »կը ներկայացնէ ազնակատարու – թիւնը, իսկ Ֆիկարօ կը գրէ թէ «ան – տարբերութեամբ» անցաւ եւ թէ հազիւ տասը հազար հոգի ներկայ էին Վենսէնի անտառին մէջ : Ա· Մ· Իւթեան մէջ ազնա – կատարութիւնը տեղի ունեցաւ չնգալից ելոյթներով :

ՓԱՐԻԶի խորհրդային դեսպանատան Բ· քարտուղարը Մոսկուա փոխադրուեցաւ խորհրդաւոր պարագաներու մէջ :

« ԾԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ ստացանք Վիէնի Հ· Կ· եւ Մ· Միութենէն 1000 ֆրանք :

ՈՒՍՏԱԴՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ ԼՈՒՐՏ

Բարձր նախագահութեամբ
ԿԱՐՏԻՆԱԼ ԱՂԱՃԱՆԵԱՆի
Պատրիարք Կաթող· ԿԱԹՈՂԻԿԻ ՀԱՑՈՑ

Ուրբաթ 27 Օգոստոսէն չորեքչաբթի , Սեպտեմբեր մէկ :

Միրով կը հրաւիրուին բոլոր հաւա – տացեալները :

Մեկնում Փարիզ – Օսթէրլից Օգոստոս 27, իրիկուն, վերադարձ Սեպ· 1, իրի – կուն :

Դին երթուդարձ եւ Լուրտի մէջ բնա – կութիւն :—

Բ· կարգ 15·000
Գ· կարգ 13·000

Արձանագրութեանց համար դիմել՝

Paroisse Arménienne Sainte Croix robis Rue Thouin. Tel.: ODE. 02-12 ou Eglise St. Grégoire, 69 Av. Henri Barbusse· Arnouville-les-Gonesse.

Արձանագրութիւնները կը փակուին Մայիս 31ին :

« ԾԱՌԱՋ »Ի ՄՕՏ

ԿՐ ԳՏՆՈՒԻՆ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ԳԻՐՔԵՐԸ .— ՌՈՒԲԷՆԻ ԾՈՒՇԵՐԸ , 7 հատոր : Գին 6000 ֆրանք :

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ – ՆԵՐ (Ն· Ադոնց) , գին 1000 ֆրանք :

ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑԻ, (ֆրանսերէնի թարգմանեց Լիւք Անտուէ Մարսէլ, ուրիչ ժողովրդական բանաստեղծութիւններ – րով) : Գին 1000 ֆրանք :

Թղթատարի ծախքը գնողին վրայ :

ՖՐԱՆՍ· ՄՏՔԻ ՅԱՐԳԱՆՔԸ

ՀԱՑ ՄՏՔԻՆ

35, Rue du Louvre
La Maison des Intellectuels

Քառասնօրեայ յարդանքի օր մը սար – քած է ի պատիւ զանազան ազգութեանց : Հայերու սահմանուած օրն է Ցունիս 13: Այդ առթիւ մեծ հանդիսութիւններ տեղի պիտի ունենան, առաւօտէն մինչեւ երե – կոյ :

Մանրամասնութիւնները յայնորդաբար :

ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԵՀԼԻՐԵԱՆԻ

ՎԵՐՑԻՇՈՒՄՆԵՐԸ

Սառցանք եւ տրամադրելի ունինք ԹՂԹԱԿԱԶՄ հատորներ, դին հազար ֆրանք, Թղթատարի ծախսով 1100 ֆր· :

Սակաւաթիւ հատորներ ստացանք լա – թակազմ , դին 1200 ֆրանք, Թղթատարի ծախքով 1300 :

×

Մարսէյլի համար դիմել .— Պ· Ե· ԱՐ – ԶՈՒՄԱՆԵԱՆի , 48 rue de la Republique եւ Ա· Բէօսէեանի ,
2, Rue Bernard du Bois.

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Մարսէյլի Հայ Աբեղոյչներու տարեկան հանդէսը Մայիս 30ին , կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Թէաթր Վերթիի սրա – հին մէջ, (rue d'Aubagne) : Մանրամասնու – թիւնները առանձին :

ՅԱՒԱԿՅՈՒԹԻՒՆ .— Տարօն Տուրուբե – րանի Տէսինի Հայր· Միութեան վարչու – թիւնը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ հայրենակից Ստեփան Այէբսան – եանի դառնագէտ մահուան առթիւ , իր տիկնոջ եւ բոլոր պարագաներուն :

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Դիւրութեան համար , կը խնդրենք ար – ուարձաններու եւ զաւառի մեր բաժա – նորդներէն իրենց վճարումները յանձնել հետեւեալ ընկերներուն .—

ՊԱՆԵԷՕ – ՔԱՇԱՆ՝ Բարթամ Պասմաճեան
ՇԱՒԻՒ՝ Գ· Կիւլեան
ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ– Յակոբ Հիսայեան կամ
ՔՈԼՈՄՊ – ԱՆԻԷՒ՝ Արամ Աւետիսեան
ԱՌՆՈՒՎԻԼ՝ Ա· Մարտիրոսեան
ԱԼՖՈՐՎԻԼ՝ Բարթող Փափազեան
ՍԱՐՍԷԼ՝ Կարօ Երամեան
ԻՍԻ՝ Նշան Դարբինեան կամ սրճարանա – պետ Զատիկեան

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

ՊՈՄՈՆ՝ Խ· Թելեան
ՍԷՆ ԺԵՌՄ՝ Յ· Էսկիճեան
ՍԷՆ ԼՈՒ՝ Գ· Միլոյեան
ՍԷՆԹ ԱՆ՝ Ա· Խրլեան
ՊՈՒԼ ՕՏՏՕ՝ Սարգիսեան
Քաղաքին մէջ՝ Ա· Բէօսէեան, Յ· Մա – լաճեան, Գ· Ծերիկեան

ՍԷՆ ԷԹԻԷՆ՝ Վ· Խրիմեան
ՎԱԼԱՆՍ՝ Եր· Տէր Ղուկասեան
ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ՝ Ս· Ընտրիկեան
ԿՐԸՆՈՊԼ՝ Քիւրքճեան
ՏԷՍԻՆ՝ Վ· Հիւսեան
ՎԻԷՆ՝ Մուշեղ Մուրատեան

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը, ուրբաթ երեկոյ, 7 Մայիս , ժամը 21ին , Ազգ· Տան մէջ: Դասախօս՝ Պ· ԱՐՇԱԻԻՐ ԽԱՆՋ – ՏԱՆԵԱՆ, նիւթը՝ Ի՞նչպէս մշակել ու – շադրութիւնը : Մուտքը ազատ է :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Ցառաջիկայ դասախօսութիւնը՝ չորեք – չաբթի դիշեր Քաֆէ Քատէի վերնայար – կը :

Պ· Ա· Սաֆրաստեան չկարողանալով փարիզ գալ , դասախօսութեան նիւթը՝ խորհրդածութիւններ Ապրիլեան եղեռնի մասին : Խօսք պիտի առնեն ներկաները :

LE COMITE DU PRIX BREMOND

Ցառաջիկայ դասախօսութիւնը այս չո – րեքշաբթի , մայիս 5 , ժամը 21ին՝

SALLE DEBUSSY
252, Fg. Saint-Honoré

Կը խօսի Տիկին ԱՆԻ – ՄԱՐՍԷԼ ՓԱՆ

Նիւթը՝ «Կիպրոս , հանդիսումներու վայր» (ֆրանքհայ յարաբերութիւն – ները) :

SALLE IENA, 10 Avenue d'Iéna
21 Մայիս, ուրբաթ ժամը 9ին
ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆ կը ներկայացնէ իր

« ՄԵՐ ԿԵԱՆՔԸ »

Գ· Տէրվիշեան ,
Օր· Իրմա Պէրպէրեան, Միհրան Մ· Թո – րեմեան, ժագ Սթէֆանօ եւ Օր· Մարի – Թէրէզա Գասապեան :

Մուտքի ժողովրդական դիներ :

Տոմսերու կեդրոնատեղի՝
Librairie H. Palouyan
43, Rue Richer — Tél.: PRO. 25-46.

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

Նախաձեռնութեամբ Հայ կարմիր խաչի Օգնութեան Մարմնի , (Փարիզահայ Տիկ – նանց Միութիւն) , կիրակի , 16 Մայիս ժամը 14·30ին , Սորպոնի մեծ ամփիթատ – րոնին մէջ , ի նպաստ Ֆեսանվիլիէի օդա – փոխութեան կայանին :

Սիրայօժար մասնակցութեամբ հայ եւ ֆրանսացի հանրածանօթ արուեստագէտ – ներու :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՄԵԾ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Ի նպաստ՝ Լիոնի մէջ կառուցուելիք Հայոց եկեղեցւոյ չինութեան ֆոնտին :

Կազմակերպութեամբ Հ· Յ· Դ· Լիոնի «Վարանդեան» կոմիտէի , հովանաւորու – թեամբ Լիոնի Ազգ· Միութեան կեդր· վարչութեան :

9 Մայիս , կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին , Թէաթրը Օլոժի սրահին մէջ , 141 Բուր Լաֆայէթ , Լիոն :

Ղեկավարութեամբ դերասան Պ· Ա· Հա – ցագործեանի կը ներկայացուի Բիւրատի

ՎԱՐԴԱՆԱՆՔ (5 արար եւ 4 պատկեր) :

Խճողումի տեղի չտալու համար կան – խաւ ապահովել ձեր տոմսերը , որոնց դի – նըն է՝ Լօճ եւ Ա· կարգ 300 , Բ· կարգ 200 եւ Գ· կարգ 150 ֆրանք , որոնք կը գտնուին Ազգային Միութեան , ե – կեղեցւոյ Տիկնանց եւ երիտ· Միութեան անդամներուն մօտ :

ՀՐ· ԲԱԼՈՒԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

43, Rue Richer, Paris (9e)
Tél. PRO 25 - 46 R.C.No. 46325

Սառցած ենք հետեւեալ նորութիւնները .—

Արտասանութիւններ Գմբէթեանէն եւ Օր· Սէրէնկիւլեանէ : Ժողովրդական ա – մէն տեսակի մեներգներ՝ օրիորդներ Պիւլպիւլեանէ, Այտա Ազնաւորէ , Շաֆէ Պէնկեանէ , Անժել Վարժապետեանէ , Տիկ· Սիւզանէ , Քնարիկ Զորպաճեանէ , Սիմոն – եանէ եւ Տիկին Գարագաշէ :

Նոյնպէս Խաչատուրեանի «Գայլիանէ » պալէն , ամբողջութեամբ : Աղաջարեանի , Մեսրոպեանի , Պարթեւեանի երգապնակ – ները , ուտի Հրանդի հայկական եւ արե – ւելեան երգերը , արեւելեան կտորներ Պոլսէն եւ Լոնտոնէն : Աթէնքէն հասած են յունական տիսքեր :

Այցելեցէք եւ ձայնագրի վրայ մտիկ ը – րէք մեր տիսքերը : Գոհ պիտի մնաք :

ՏԵՂԱՑԻ ԸԼԼԱՔ ԹԷ ՇՐՋԻԿ
ՁԵՐ ԼԱԽԱԴՈՑՆ ՃԱՇԱՐԱՆԸ

Լ Ի Լ Ա-Ն Է

Համեղ, մաքուր եւ մատչելի
24, Rue St. Lazare, PARIS
Métro N. D. de Lorette ou Trinité.

Շարաթ , կիրակի եւ երկուշաբթի իրի – կունները արեւելեան նուագ :

GALERIE HENRI TRONCHE
6, Ave. Percier, PARIS
Métro Miromesnil
ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՋԱՐԵՀ ՄՈՒԹԱՖԵԱՆ

Մայիս 4էն 20
Բացում Մայիս 4 , ժամը 16ին

«ԺԵՐԱՆ» ՄԸ ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Մածունի գործի մը համար :
Դիմել ամէն օր բացի չորեքշաբթիէ
57, Rue Hoche, Colombes (S.)
Tél.: CHA. 07-03
եւ կամ թերթիս վարչութեան :

ԿՈՒԶՈՒԻ

Դերձակի քով աշխատելու աշկերտուհի մը : Ներկայանալ ծնողքին հետ : Դիմել Մանուկեանի ,
40, Rue Condorcet, Paris (9e).

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris

ԱՌՕՐԵԱՑ ՁԵՐ ՍԵՂԱՆՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԱՆՊԱՏՃԱՌ ՈՒՆԵՑԻՔ

ՊՈՍՖՈՐ

Հռչակաւոր ՀԷԼՎԱՆ եւ ԼՈՌՈՒՄԸ , բոլորհայ նպարավաճառներուն ծով

Զանազան բոյրերով , նուշով եւ կաղինով պատրաստուած տեսակներ :

Բժիշկներու իսկ կարծիքով ԼՈՌՈՒՄՆ ու ՀԷԼՎԱՆ կը պարունակեն մեծագոյն չափով գոլ (ֆլորի) :

ԱՐՏԱԾՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՊԱՑՄԱՆՆԵՐ
2, RUE LOUIS ASTOUIN, MARSEILLE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN.
Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél.: PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. — Հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
5
ՄԱՅԻՍ
★
MERCREDI
5 MAI
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7361 — 30e ANNEE — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2772

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՅԱՂԹԱՆԱԿԻ ՄԸ ԻՄԱՍՏԸ

●

Ինչպէս կը նախատեսուէր, Թուրքիոյ երեսփ. ընտրութիւնները վերջացած են Դեմոկրատ կուսակցութեան յաղթանակով :

Համաձայն պաշտօնական տեղեկութեանց, կուսակցութիւնը չհաած է Ազգ. ժողովին 541 աթոռներուն 508ը :

Իսկ Հալէպը, որ երկիրը տիրապետող կը վարէր 25 տարիէ ի վեր, եւ որ միայն 69 աթոռ չհաած էր 1950ին, այս անգամ դարձած է աննշան փոքրամասնութիւն մը, 28 երեսփոխաններով :

Բազմազան են այս աննախընթաց յաղթանակին պատճառները, ներքին թէ արտաքին :

Ընտրական պայքարի ընթացքին, ընդդիմադիրներուն առաջնորդը, Իսմէթ Ինէնիւ, Դեմոկրատ կառավարութեան կը վերագրէր հետեւեալ մեղքերը, — ներքին անապահովութիւն, ապրուստի սղութիւն, ազատութեան կաշկանդում :

Միեւնոյն ատեն կ'ըսէր թէ երկիրը ծախեցին, զուռնները լայն բանալով դուրս դրամագլուխին առջեւ եւ օտարներուն յանձնելով քարիւղի եւ ուրիշ հանքերու շահագործումը :

Նախկին «ազգ. պետ»ը տկար կը գտնէր, նաեւ երկրին պաշտպանութիւնը :

Այս բոլոր մեղադրանքներուն պատասխանը տրուեցաւ օրուան վարչապետին՝ Ատնան Մենտերէսի կողմէ, որ ծանր բառեր կը գործածէր յաճախ, նախկին ազդային պետը կոչելով «ազգային ժուռնալիստ», «վատ, ղրպարտիչ, խռովարար» եւ այլն :

Բացատրէր թէ «Հալէք»ի նախագահը եւ իր սրբանեակները դերագոյն ճիգ մը կը փորձէին, նախկին դիրքերը դրաւելու համար :

Բայց, դառը կորսուած էր այն օրէն, երբ ամերիկեան օգնութիւնը բազմապատկուելով, Թուրքիան ալ դարձաւ անդամ Ատլանտեան դաշինքին, Քունա-տանի հետ :

Այլեւս բաւական չէր Մ. Բէմալի համբաւը, զոր անխնայ կը շահագործէին անոր յաջորդները :

Բեմալականութեան տապանաքանան ալ շատ բան կորնչուցած էր իր արժէքէն :

Այսպէս, Դեմոկրատ կառավարութիւնը հարկադրուեցաւ թեթեւցնել կրօնական ուսուցման մասին հաստատուած կշիռները :

Օտար դրամագլուխի շահարկումը պաշտպանած ատեն, վարչապետը դիտել կուտար թէ հարիւր տարի ալ անցնի, չեն կրնար օգտագործել երկրին բնական հարստութիւնները :

Գալով արտաքին քաղաքականութեան, Թուրքիան ե՞րբ այսքան բարոյական, տնտեսական եւ ռազմական օգնութիւն ստացած էր, դառնալով աչքի լոյս՝ Արեւմուտքի համար, ինչպէս եղած էր 25 տարի՝ Ա. Միութեան համար :

Այս վերջինը, որ խարտատակօրէն լքեց Հայաստանի եւ Վրաստանի հողային պահանջները, մինչեւ այսօր ալ զանազան եղանակներ կը հնչեցնէ, վերահաստատելու համար նախկին մտերմութիւնը :

Ապրիլ 26ին, քաղաքական ճառ մը խօսելով Ազգութեանց Ժողովրդին առջեւ, Մալենկով ցաւով դիտել կուտար թէ Թուրքիա Ա. Միութեան չափ կարեւորութիւն չի տար Թուրքեւ-խորհրդային յարաբերութեանց վերահաստատման, «ինչ որ սխալ մըն է» :

Թունդ ամբոխավար թերթ մը անդամ կը բողոքէր Հիւսէյին Ճահիտ ապառնալիքներուն դէմ, որոնց մասին խօսած էինք երէկ :

Ի՞նչ խօսք որ այս յաղթանակով Թուրքիա կը յուսայ նոր շահեր առանալ Արեւմուտքէն, մասնաւորապէս Ամերիկայէն :

Շ.

ՕՐՈՒ ԴԷՊՔԵՐԸ

«ԴԵՄՈԿՐԱՏ»Ի ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

●

«ՀԱԼԷՔ»Ը ԿԸ ԹՈՂՆԷ ՀԱՆԴԻՍԱԽՕՐԱՊԷՍ

Անցգարայէն կը հեռագրեն ամերիկեան գործակալութենէ, Մայիս 3 թուականով·

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, Դեմոկրատ կուսակցութիւնը չհաած է քուէներու 94 առ հարիւրը : Քուէարկու-թենէն ուժէ քան 15 ժամ վերջը, հաս-տատեցաւ թէ ընդդիմադիր կուսակցու-թիւնը, Հալէք, չհաած է միայն 28 աթոռ, թէեւ կրնայ քանի մը աթոռ եւս շահիլ, նկատելով որ չորս Դեմոկրատ երեսփոխաններ ընտրուած են երկու տարբեր շրջաններու մէջ եւ թեթեւս փոփոխութիւններ կա-տարուին : Անդարայի անթելը հետեւեալ տեղեկութիւնները հաղորդեց — Դեմոկ-րատները չհաած են 508 աթոռ, (ուրիշ հեռագիր մը կ'ըսէ՝ 514), Հալէքը՝ 28, « Միլլէթ » կուսակցութիւնը հինգ : Հալ-քը չհաած է Մալաթիոյ մէջ, որ իսկզբան ծննդավայրն է : Իր ղեկաւար թեկնածու-ներէն ընտրուած է միայն Իսմէթ Ինէօ-նիւ : Միւս բոլորը պարտուած են, մէջն ըլլալով ընդհ. քարտուղարը, Գասըմ Կիւ-լէք եւ քարոզութեանց վարիչը : Դեմոկ-րատ հոսանքը չհաած է 4·264·394 քուէ, Հալէքը՝ 2·465·273 : Ընտրողներու ընդհ-թիւը կը հաշուէն աւելի քան ութ միլիոն :

Պոլսոյ մէջ ամբոխը այնքան խանդա-վառուած էր որ հանդիսատեսարապէս թաղեց «Հալէք»ը, յուղարկաւորութեան թափօր մը կազմելով փողոցներուն մէջ : Թափօրին առջեւէն կը տանէին փոքր դագաղ մը, ո-րուն վրայ դրուած էր օշալէք», ծաղիկ-պսակով շրջապատուած : Երամ-երամ հա-րը կը հնչեցնէր արեւելեան մահերգ մը :

« Հալէք»ի ընդհ. քարտուղարը, Գասըմ Կիւլէք, յայտարարեց Անդարայի մէջ թէ կուսակցութիւնը մնած չէ եւ պիտի շա-րունակէ գործել իբրեւ ընդդիմադիր : Իր յայտարարութեան համաձայն, Հալէքը ա-ւելի քան 200 աթոռ չհաած պիտի ըլլար, եթէ ընտրութիւնը կատարուէր համեմա-տական դրութեամբ : Ուրիշ խօսքով, ի-րենց պարտութիւնը կը վերագրէ ներկայ ընտրական օրէնքին :

Անատոլուի գործակալութիւնը կ'ըսէ թէ դիւզացիները, որոնք ընտրողներու 80 առ հարիւրը կը ներկայացնեն, իրենց քուէ-ները տուած էին Դեմոկրատ կուսակցու-թեան :

Վարչապետ Մենտերէս յայտարարեց ·

— « Այս արդիւնքը կ'ապացուցանէ թէ Թուրք ժողովուրդը իր հաւանութիւնը յայտնած է մեր կատարած աշխատանք-ներուն բոլոր մասպարէզներուն մէջ : Այդ հաւանութիւնը մասնաւորապէս արժէք ունի մեր արտ. քաղաքականութեան հա-մար : Միեւնոյն ատեն պատասխանն է ըն-դդիմադիրներուն որոնք կ'ըսեն թէ ազա-տութիւն չկայ երկրին մէջ, թէ կառավա-րութիւնը կը ծախէ երկիրը՝ օտար դրա-մագլուխ ներմուծելով եւ թէ չէ ամրա-պնդած արտաքին ապահովութիւնը : Կը հաստատուի նաեւ թէ ազդային քաղաքա-կանութիւն զարձած է մեր արտաքին քա-ղաքականութիւնը,— յարում Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան, Ատլան-տեան դաշինքին, դինակցութիւն Քունա-տանի, Եուկոսլաւիոյ եւ Փաքիստանի հետ » :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ամերիկեան եւ դաշնակից անձնակազմութիւնները կը շարունակեն կասկածելիներու ձերբակա-լութիւնները, հիմնուելով Զենկալի փախ-ստական գործակալին՝ Խոխլովի յայտնու-թեանց վրայ : Կալանաւորներու թիւը դադնի կը պահուի, բայց հրատարակ-ուած տեղեկութիւնները կ'ըսեն թէ միայն Ամերիկացիները բազմաթիւ կասկածելի-ներ ձերբակալած են :

(Շար. կարդալ Դ. Էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

●

ՄԻԱՅՆ ԱՆՈ՞ՒՆԸ

Երեւանի բանաստեղծներէն Յովհ. Շիրազ, որուն յաջող արտադրութիւնները յաճախ կ'արտատպենք, երեք սիւնակ ո-տանաւոր գրած է, «Մարդկանց անուն-ները » :

Բանաստեղծը այս առթիւ կը յիշէ յատ-կանշական անուններ եւ մականուններ, «Զպղախենց»էն մինչեւ «նախշիքէկ», « Մղդսի », «Ոլխտանէս» եւ «Հաճի» :

Կը ծաղրէ Աստուածաշունչէն առնուած անունները եւ մականունները, նաեւ ա-նոնք որ ազնուականութիւն կը բուրեն (Իշխանեան) :

Ցետոյ կը շարէ դէպ մը օտար անուններ, *Իլիոնա, Մայքըլ, Ալբերտ, կլատիս, Նո-վելլա* եւ դեռ ինչ որ գիտենք ամէնիս ալ : Եւ անոնց կը հակադրէ հայկական գեղե-ցիկ անուններ,— *Հայկ, Վարդ, Արտա-ւազդ, Արաքս, Աղաւնի, Ճամիկ, Շողիկ, Ցողիկ, Արմէն, Արմենուհի, Վահան, Շա-ւարշ* եւն· :

Եւ կը բացագանչէ, արդար դառնու-թեամբ ·

Էլ ո՞ւր մեր լոյս լեզուն մարել՝
Արեւմուտքի դէմ խոնարհել ·
Ու Թող այնտեղ Զեմման Զեմմա,
Ատաղիկն այնտեղ Ատաղիկ մնայ :
Քանդի ամէն ազգի անուն
Իր տարազն է, իր խոկ լեզուն :
Ինչո՞ւ հալնես ձեւն ամէնի,
Երբ քոնն ունես, ո՛վ քաղքենի :
Իր բուն զոյնով,
Իր անուամբ,
Իր մայր լեզուէ ձեւ քաշողը՝
Վերջն էլ կրասյ իր մայր հողը :
Աչխարհը դաշտ, ազգերն իր մէջ
Ծաղիկներ են պէս — պէս ու պերճ :
Ամէն ծաղիկ իր բոյրն ունի,
Իր գոյնն ունի,
Անունն ունի,
Տարազն ունի իր հայրենի :
Դու քո Շուշանն ինչո՞ւ թողես՝
Օտար դաշտի Լիլիան քաղես :

Խորապէս ազդուելով այս բողոքէն, ես ալ փորձեցի ոտանաւոր մը գրել ·

Երբ դուն ունիս յարիւռակիչ,
Ինչո՞ւ կ'ըսես զաթիչ – մաթիչ :
Ի՞նչ բոյր ունին լաւրնաս,
Պրեզիդենտ կամ դելեգատ,
Ատամբեա կամ դեպուտատ :
Դեռ լեյտենանտ եւ ատմիրալ,
Մայոր, սալիւտ եւ դեներալ ·
Ապա նաեւ կեղծ պեսսիմիստ,
Եւ մոնումենտ կամ ապտիմիստ·
Պրեմիեր եւ սեսիա
Էլեմենտար կոնցեպցիա ·
Հետո վուլդար պոլեմիզտ ·
Ռեսպուբլիզտ, կրիտիկա ·
Ձեր երկրի մէջ բառգիրք չկա՞յ :

Վ.Ա.Հէ

ԺԸՆԵՒԻ ԺՈՂՈՎԸ ԵՒ ՀՆԴԿԱՋԻՆ

ՊԱՇԱՐՈՒԱԾ ԲԵՐԴԸ ՊԱՇԱՐ ՍՏԱՑԱՒ

Հնդկաչինի Փրանսական հրամանատարութիւնը կը ծանուցանէ թէ ըմբոստները նոր յարձակումներ չհատարկեցին : Այս դադարէն օգտուելով, Փրանսական ան-կարգերները կրցան մեծ քանակութեամբ զինամթերք եւ պաշար հասցնել Տիէն Պիէնի բերդին : Այս մթերքը Հանոյէն փո-խադրուեցաւ ամերիկեան օդանաւերով եւ ամերիկացի օդաչուներու աջակցու-թեամբ : (Յարձակումը վերսկսաւ երէկ) :

Հրամանատարութիւնը միեւնոյն ատեն կը հաստատէ թէ ըմբոստները չատ ծանր կորուստներ կրեցին, դրաւելու համար երեք ամրոցներ, հետեւաբար ստիպուած են վերահաղմել իրենց ուժերը : Դիրքըն-խառն կռիւներ մղելով, Փրանսացիները յաջողեցան եւս առնել հարաւային ամրոց մը՝ «Իպաչէլ» : Բայց եւ այնպէս, տադ-նապալի կը համարուի բուն միջնաբերդը, իրրեւ հետեւանք հիւսիս – արեւելեան, արեւելեան եւ արեւմտեան ամրոցներուն դէմ կատարուած յարձակումներու : Հա-կառակ ամպոտ երկնքին, Փրանսական օ-դանաւերը կը շարունակեն ամբակոծել ըմբոստներուն դիրքերը եւ անոնց դրա-ւած ամրութիւնները :

Բերդին պաշարումը սկսած էր Մարտ 13ին :

× *Ինչպէս դրած էինք երէկ : Ժընեւի ժողովը առ այժմ յետաձգած է Քորէական խնդիրը եւ այս չաբթու պիտի ձեռնարկէ Հնդկաչինի հարցին քննութեան : Արդէն կարդադրուած է ազգայնական Հնդկաչի-նի եւ կամբոճներու պատուիրակութեանց մասնակցութեան խնդիրը : Մ. Նահանգ-ներու արտաքին նախարարը, Ֆ. Տըլըս, իր երկիրը վերադարձած ըլլալով, աչխա-տանքը դանդաղ կ'ընթանայ :*

Միւս կողմէ կը հաստատուի թէ համա-նավարները միշտ կը մերժեն նուազադոյն զիջում կատարել Քորէայի մասին :

× *Ազգ. ժողովը վերաբացուեցաւ երէկ, երեքշաբթի : Օրակարգի ղեկաւոր խըն-դիրներն են Ժընեւի ժողովը եւ Հնդկա-չինի : Ժողովը երէկ պիտի նշանակէր հար-ցապնդումներու եւ վիճաբանութեանց թուականները : Համայնավարները կը պա-հանջեն անմիջապէս դադրեցնել կրակը : Կարգ մը թերթեր կը դրեն թէ կառավա-րութիւնը պիտի մերժէ հարցապնդումնե-րու քննութիւնը, յետաձգում պահանջե-լով : Ամէն պարագայի մէջ, կացութիւնը անորոշ է տակաւին :*

× *Զրոյցի մը համաձայն, Պ. Պ. Իոլն եւ Մոլոթով բանաձեւ մը պիտի առաջար-կեն, Հնդկաչինը երկու մասի բաժնելու համար : Ֆրանսական կառավարութիւնը կրակը դադրեցնելու համաձիա ըլլալով հանդերձ, հակառակ է բաժանման ծրա-գրին :*

× *Նախարարական խորհուրդը առջի դիշեր բացառիկ նիստ մը դումարեց Էլի-զէի պալատին մէջ : Ժողովը տեւեց հինգ ժամ : Որոշուեցաւ սրեւէ միջոց չառնել, Հնդկաչինի պատերազմը վերջա-ցնելու համար :*

ՏԽՐՈՒՆԻ — ՁԱՐՏԱՐԱՊԵՏ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

Ցաւով կ'իմանանք թէ Վիեննէ դիւղին մէջ ինքնաչարժի արկածի մը զոհ դացած է Ճարտարապետ Արման Յակոբեան, Գալ-ատեղի, 56 տարեկան :

Հանդուցեալը, ծանօթ էր նաեւ իր հան-րօգուտ գործունէութեամբ : Շինած է Առնուվիլի եւ Ալֆորվիլի եկեղեցիները : Ճարտարապետ Թէրզեանի հետ կառուցած է երկու Հանդստեան Տուները եւ օգնած՝ Փարիզի եկեղեցւոյ եւ Դպրոցասէրի չէն-քին նորոգութեան :

Մեր ցաւակցութիւնները իր ընտանե-կան պարագաներուն :

ՆԱՍԵՐ Կ'ԱՄԲԱՍՏԱՆԷ ՆԵԿԻՄԸ

25 ՍՊԱՆԵՐ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ

Եգիպտոսի վարչապետը, գնդ· Կամալ Նասերը, յայտարարեց թէ հանրապետու-թեան նախագահը, զոր· Նեկիմն է պա-տասխանատուն այն խռովարար չարժում-ներուն որոնք տեղի ունեցան կառավա-րութեան դէմ : Եւ աւելցուց — «Նեկիմ այլեւս ի վիճակի չէ խթանուելու այդ չարժումները : Այն միայն խորհրդանշան վհատած մըն է եւ այսուհետեւ դեր չունի երկրի գործերուն դեկավարութեան մէջ : Ցարդ ձերբակալուած են 25 սպաներ, եր-բեւ հետեւանք ապրիլ 27էն 28ի դիշերուան դաւադրութեան : Այս սպաներէն ոմանք խոստովանեցան թէ պետական դաւ մը ապրքած էին, դիտնալով հանդերձ որ հե-տեւանքը պիտի ըլլայ արիւնահեղութիւն բանակին մէջ : Այս դաւին յայտնութիւնը անակնկալ մը չէր ինծի համար : Դաւը կը պատրաստուէր աւելի քան մէկ ամիսէ ի վեր, իրրեւ հետեւանք այն տագնապին որ Նեկիմը Յեղափոխական Խորհուրդին դէմ հանեց անցեալ փետրուարին եւ մարտին» :

ՀԱՑ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ ԼՈՑՍԻ ԶԳԱՑԱՐԱՆՔՆԵՐԸ

(Կարդացուած Աղեքսանդրիոյ մէջ)

Ա.

Մարտ 37ին, երբ Աղեքսանդրիա կը մտնէի, աչքիս առջեւ պատկերացան այն եբրեատարդները, որոնք, 1500 տարի առաջ, նման երեկոյ մը, Աքեղանդրիա կը մտնէին փոշեթաթախ, արեւէն խանձած, յոգնած եւ պարտասած։

Այդ երիտասարդները, որոնք կուգային Արեւելքէն, եղեսիա հասած էին ապահովաբար դարման առաջին ամխաներուն։ Շատ կեցան այնտեղ, քիչ կեցան, չեմ գիտեր։ Ցետոյ անոնք անցան Երուսաղէմ, նոյն տարին թէ յաջորդ տարին՝ տակիա եւս չեմ գիտեր։ Ցետոյ ճամբայ ելան դէպի Աղեքսանդրիա։

Սխալ պիտի ըլլար կարծել թէ անոնք, ցամաքի ճամբով, անապատը կտրելով, եկան հասան Աղեքսանդրիա, քաղաք մտնելու համար կանապեան դռնէն, որու եւ տեւ թաղ կը կազմէին Հրեաները։ Ինծի կը թուի թէ անոնք նաւ առին Ցոպպէէն, առաքասո բացին հովին, որ դիրենք կը տանտնէր դէպի արեւմուտք։ Երբ մօտեցան Աղեքսանդրիոյ, ցայտաթիթեռներու նման պարեցին ու թրվռացին՝ տեսնելով Պրոդէոսի կղզին, ապառաժեայ լասա մը կարծես, որու վրայ կը բարձրանար սպիտակ մարմարիոնէ աշտարակ մը, Ռամսէսի արձանին պէս բարձր, երկնակար։ կառ եւ բազմայարկ։ Այդ աշտարակին գագաթէն, ուր վիներուները հսկայ լապրի մը կը վառէին ամէն դիշեր, ճարճատուն հրդեհ մը, նման հրաբուխի կամ լոյսի չատրուանի, կ'աչխատէր հալեցնել խաւարը, որ կը տարածուէր Միջերկրականի աւազանին վրայ։ Ահա, նոյն այդ Միջերկրականին հետաւոր եզերքներէն՝ Պրոդէոսի լոյսին, հռչակաւոր այդ փարոսին էր որ կը վազէին արեւելքցի անծանօթ երիտասարդները, — անոնք կուգային պարել այդ լոյսին չուրջ ու լողնալ այդ լոյսով, անոնք կուգային իրենց երիտասարդութիւնը սպառել այդ փարոսին չուրջ, ողղել իրենց հոգին բոցովն այդ լոյսին, որ փախ կուտար խաւարին։

Ցուզումով եւ հիացումով դիտելէ ետք պատմական փարոսը, որուն եռեւ կը տարածուէր քաղաքը, ըստ աւանդութեան՝ Աղեքսանդրի քոմմիդին պատկերով, ըստ Սորապոնի՝ ուղղանկիւնի մը ձեւով, մին այդ քաղաքներէն, որոնք կը համարուին դայեակ միջերկրականեան քաղաքակրթութեան, — անոնք, այդ անծանօթ երիտասարդները ցամաք ելան Լոխիասի հր ուանդանին եռեւը, ու մախաղ մը իրենց ուսին՝ կտրեցին Կանոպեան ուղին, անցան Գիմնազիոնին առջեւէն, յետոյ արեւմուտք ծռելցան, յառաջացան Ակադեմիային եռեւէն՝ զլխաւոր պողոտայէն, որ կը կոչուէր Աղեքսանդրեան ճանապարհ, ու չուարած կանգ առին ընդարձակ հրապարակի մը վրայ, ուր, առեղծ, Կղէոպատրա սովորութիւն ըրած էր զմրուխտ եւ ստացիս ծիրել տալ մարմարիոնէ հսկայ բուրվառներու մէջ՝ հրապարակին եօթը ճառագայթներուն բերանը, հիմա սուբ բերու արձաններ միայն կանգնած։ Ի վերջոյ ուղղուեցան դէպի հարաւ, անցան Պոմպէոսի սիւնին տակէն ու գացին կորսուիլ քաղաքին հարաւ արեւմտեան պարիսպներուն տակ, մութ ու նեղ փողոցներուն մէջ։

Այդ երիտասարդները կուգային Հայաստանէն։

Այդ երիտասարդներն էին Մովսէս Խորենացի եւ իր ընկերները։

Անոնք թերեւս յանձնարարական մը միայն ունէին, ուղղուած Կիւրեղ Աղեքսանդրիացիին, պատրիարք արեւելեան եկեղեցիին։ Թերեւս ոչ ոք ունէին, որ ասպնջականութիւն տար իրենց, ինչպէս ասպնջականութիւն տուիք դուք, 1500 տարի առքը, ուրիշ երիտասարդի մը, որ կը ներկայանար ծաղկի մը անունով միայն, — ինծի։

Ահա թէ ինչ կը ղրէ Մովսէս Խորենացի, իր այս ճամբորդութեան իրրեւ առաջին տպաւորութիւն եւ վկայութիւն։—

« Եւ այսպէս ծանր գնալով՝ մտանք Եղիպտոս, մեծահռչակ աշխարհը։ Այն տեղ է չինուած յարմարաւոր եւ բարեխառն Աղեքսանդրիա մեծ քաղաքը։ Այս քաղաքում այժմ չի նստում հինդ դպրապետ Պղուտոնիոսը, այլ Մարկոսը իւր աւետարանական քարոզութեամբ։ Ջկան եւ վիշապի ցեղի դիւացուածների վերեզմանները, այլ վայելուչ կերպով կանգնած են սուրբերի մատուռները։ Եւ ոչ հալցնում են պատած դժոխքի իշխան Պրոդիխադից, այլ սովորում են դանագան դիտութիւնների զօրութիւններ նոր Պղատոնից, իմ ուսուցչից եմ ասում, որին արժանի աշակերտ չդտնուեցայ, սակայն եւ ոչ անկատար վարժմունքով արուեստներին վերջ տալով զարդացայ »։

Մեծ բան մը չէ Խորենացիի վկայութիւնը Աղեքսանդրիոյ կեանքին մասին։ Կը յիշատակէ Տուրի տօնը, որ նախապէս Սերապիսի տօնն էր, երբ հանդիսաւ կը տրուէր բեռնակիր անասուններուն, ըստ աւանդութեան՝ հրամանաւ Աղեքսանդրի, ի յարգանս այն օժանդակութեան, զոր այդ անիսօս եւ համեստ աշխատաւորները, էշերը եւ ջորիները, բերած էին քաղաքին հիմնադրութեան, անդուլ անդադար կրելով շինութեան բոլոր նիւթերը։ Եւ քանի մը ուրիշ աննշան ծանօթութիւններ։ Ինչ որ կը հետաքրքրէ մեզ այստեղ, Աղեքսանդրիոյ նկարագրութիւնը չէ սակայն, այլ միայն Խորենացիի եւ ընկերներուն ճանապարհորդութեան նպատակը։

Եւ դաղանիք մը չէ առիկա։

Մովսէս Խորենացի եւ ընկերները Աղեքսանդրիա եկած էին՝ ուսանելու, լոյս առնելու, որովհետեւ դիտէին թէ Մի Քերկրականի աւազանին այս անկիւնը տեսակ մը դուռ էր, որ «կը բացուէր աշխարհի միւս կէսին վրայ», ըստ Դիոն Ոսկեբերանի բացատրութեան, եւ այն ճիշդ այստեղ էր քաղաքակրթութեան պորտը։

Քաղաք մը, որու պատմութիւնը կը պարծենար իր հիմնած հսկայ մատենադարաններով, առաջինը՝ Ձեռամբ Դեմետրիոսի, երկրորդը՝ Անտոնիոսի, ճոխացած 200·000 հատորներով, որոնք բնաւած էին Պերդամայէն։ Վերջապէս, այս քաղաքին տուած էին իրենց անունը՝ Թեմաթիկոս Եւկղիդէս, նկարիչ Անտիփիլոս, բնագէտ Երասխատրատէս։ Ու գարձեալ այստեղ էր, որ, Պտղոմէոս Եղրեայ բատէրի ժամանակ, հիմնուած էր թանգարանը, տեսակ մը ակադեմիա, ուր կը յաճախէին բանաստեղծներ, փիլիսոփաներ եւ արուեստագէտներ, ինչպէս Ապոլլոդորոս, Սորապոն, Թէոկրիտէս, Արիստարքոս։ Այստեղ էր որ կը կատարուէր Եօթանասնից Թարգմանութիւնը (Աստուածաշունչ)։ Ու Պտղոմէոս Գ-ի օրով՝ Արիստոփան Բիւզանդացի քերականը կը վարէր մատենադարանը, եւ ուսողութեան եւ աշխարհագրութեան դպրոց կը բանար Երատոսթենէս։ Այսպէս, յունական նուրբ քաղաքակրթութիւնը կը հասնի իր փառքի գագաթնակէտին։ Աւելի եաքը՝ Հռոմէական հանճարը, իր կարգին, խոյանք կուտայ քաղաքին։

Վերջապէս, այստեղ էր որ Արեւելք եւ Արեւմուտք իրար կը խառնէին կրօնքները, արուեստները եւ քաղաքակրթութիւնները։

Այստեղ էր, որ քրիստոնէութիւնը պիտի մղէր իր ամէնէն կատաղի ճակատամարտները։ Ի՞նչ փոյթ թէ Պօղոս բարձրանար մինչեւ Հռոմ, կամ ըստ աւանդութեան՝ Պետրոս իր վէմը (Եկեղեցի) հիմնէր... գարմանալի է... Հռոմի մէջ, քրիստոնէութիւնը չէր կրնար յաղթանակել, եթէ չիշխուէր հին իմաստիզմին վէմը Աղեքսանդրիոյ մէջ,— փիլիսոփայութեան պատմութեան մէջ՝ հին իմաստիզմին ահարկու դպրոցը ծանօթ է երկու պարզ բառով, «Աղեքսանդրիոյ դպրոցը» անուամբ։

Խորենացի «մեծահռչակ» կ'անուանէ Եփպտոսը, Քոմիքրասքներու այս երկիրը՝ դեղածիծաղ հովիտներով եւ արեւափառճ անապատներով, իմաստնադոյն փիլիսոփաներով եւ անուան ճղնաւորներով։ Արդարեւ Նեղոսի հովիտը եւ վերին Եգիպտոսի անապատները լեցուած էին մարդոցմով, որոնք կը հաւատային մին Ցիսուսի, միւսը Քրիստոսի, մին Մկրտիչին, միւսը՝ Մարիամին, մին՝ Աստուծոյ, միւսը Երրորդութեան, մին Ջրով մկրտութեան, միւսը՝ Հրով մկրտութեան։

Գաղափար մը կազմելու համար ճղնաւորներուն մասին, որոնք կը ներկայացնէին մարդկային մտածման անապատային վիճակը, կը բաւէ պատմել հետեւեալ մանրավէպը։—

Ճղնակեաց մը, օր մը, անապատի իր որջին մէջ, աղօթքի պահուն, անուշադրութեամբ կը սպաննէ մժեղ մը։ Իր այս մեղքը քաւելու համար՝ սուրբը կ'երթայ կը նստի ճահիճի մը եզերքը, բոլորովին մերկ, որպէսզի մժեղին ապրակիցները դան եւ լուծեն իրենց վրէժը։ Շաբաթ մը եաքը՝ մարմինը ուռած, անճանաչելի դարձած էր այլեւս, — ի՞նչ փոյթ սակայն, արժանացած էր սրբութեան կարգ ստանալու։

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ԻՆՉՊԷՍ ՍԿՍԱՒ ՋԱՐԴԵՐԸ

●

Սխալ է կարծես թէ Թուրքերը հայկական Ջարդերը սկսան 1915 թ. Ապրիլ 11–24ին, (ասոր համար ալ կ'անուանեն Ապրիլեան Եղեռն· 1915ի Արհաւիրք կամ Ապրիլեան Սպառնո)։

Եթէ 1914 – 1918 պատերազմի հայկական Ջարդերու պատմութիւնը ուսումնասիրելու լինիք, կը տեսնիք որ Թուրքերը կոտորել սկսան ոչ թէ 1915 Ապրիլ 11–24ին, այլ երբ դեռ նոր էր սկսած ռուսեւթրքական պատերազմը։ Եւ որ զարխաւորն է, 1914 – 1918 պատերազմի ընթացքում, Թուրքերը կոտորեցին ոչ միայն Թրքահայերին, այլեւ Կովկասահայերին ու Պարսկահայերին։ Զանազանութիւնը միայն քանակի մէջ է։

Դեռ ռուս Թրքական պատերազմը չբսկսած, 1914 Օգոստոսին, Հին Բայազէտի մէջ, եթիհատականների դատարութեան գոհ պիտի գնար ընկ· Դրօն, որ հինգ տարի էր ինչ հաստատուած էր, ցարական կառավարութիւնից հալածուելով, նախ մի քանի տարի ապրեց Մոյ եւ Ուրմիա, եւ ապա անցաւ Վան։ Ընկերը Թորոսը իր ծնդնավայր Երեւան վերադարձին, Հին Բայազիտ հասաւ ճիշդ ռուսեւթրքական պատերազմը սկսած օրը եւ սպանուեցաւ փողոցին մէջ։ Այս սպանութիւնը կազմակերպող յայտնի եթէթհատականի մը վերջերս իր յուշերի մէջ կը պատմէր դէպքը եւ մեր թերթերը տպեցին։

Նոյն օրերուն Սերաստիոյ կուսակալ Մուամմէր զաւակրութեամբ սպանեցին կուսակալ Սահակ վրդ· Օտապաշեանը, որ երդնկա կ'երթար, իրրեւ առաջնորդ։ տեղապահ։ Երբ ռուսեւթրքական պատերազմը պայթեցաւ, ռուսական զօրքերը յառաջացան դէպի Բասէն, Ալաշկերտ, Հին Բայազիտ, Սալմաստից էլ դէպի Վան։

Դեկտեմբերին Էնվէրը ահագին բանակով հակայարձակման անցնելով, եւ մղեց ռուս զօրքերը ամբողջ ռուսմաճակատի վրայ, եւ տեղ տեղ յառաջացաւ դէպի Կովկաս։ Վանի կողմից էլ Թրքական զօրքը յառաջացաւ դէպի Ատրպատական։

Բարեբախտաբար ռուսական զօրքը յաջողացաւ պարտութեան մատնել Էնվէրի բանակը։ Այն կարճ ժամանակամիջոցում Թուրքերը բաղմաթիւ Հայեր էին կոտորել եւ կիներ առեւանգել իրենց սահմանամերձ շրջաններում։ Ուրմին փաստորէն հայկական կոտորածները ծայր տուին ոչ թէ 1915 Ապրիլ 11–24ին, այլ 1914 Հոկտեմբեր – Դեկտեմբերին։

Ցետոյ՝ Պոլսոյ մեր յայտնի մտաւորականներին ձերբակալելուց 7–8 օր առաջ, Թրքական զաւակրութեանը Վանի շրջանում ամէն տեղ եւ ամէն առթիւ, կրկնելով նոյն զարշելի յանկերգը։ Գիտե՞ն որ այսպիսով հայութեան ամէնէն մահացու ոսոխին հային վրայ իւղ քսած կ'ըլլան։

Բայց անցնինք։

Դանիէլ վարդապետ խորապէս ըմբռնած էր թէ միայն քաջ ֆեդայու վրիժառու դնդակը կրնար սանձահարել բռնատէրները։ Օր մը, Զարեհան Ս.Նշան վանքի մէջ, պատահաբար լսեցի որ կ'ըսէր հօրեղբայրս, ոգեւորուած ։— «Հայը եղնիկ, այժմ մեր բոլոր զաւառներու մէջ հասած են բաւական թուով կարճ երիտասարդներ՝ պատրաստ կրակը նետուելու ազգի համար։ Մեր զաւառի մէջ, օրինակ, կան Ռաֆայէլը, Նարեկցի Մխիթարն ու Ցարութիւնը, մեր հօտաղ Ըն ձակցի Ասպօն եւ շատ ուրիշներ։ Անոնց կը պակսի դէնք եւ քաջ դեկավար մը «դուրսէն»։ Մարդարէ ի զաւառի իւրում ոչ ունի պատիւ։ Մինչեւ որ այս անօրէններէն մէկ քանին դնտին չփոուին՝ մեր ժողովուրդը հանդիստ պիտի չունենայ։ Ան ընդ ական՝ առասն ընդ առաման »։

Ապագան ցոյց տուաւ որ, ուշիմ վարդապետը իրաւացի էր նաեւ իր այն համոզման մէջ, թէ այդ դեկավարը պէտք է ըլլար «դրսեցի»։

ՂԱԶԱՐ ՆԵՐԿԱՐԱՐԵԱՆ

(Շար.)

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ
ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ ԱՌԹԻԻ

ԴԱՆԻԷԼ ՎՐԴ·ՋԱՏՈՅԵԱՆ

●

Կարելի՞ է մոռնալ սրտամօտիք արցունքները մեր այրիացած մայրերուն, որոնք պարտադրուած էին կարել եւ նախշել չուխաներ, չալվարներ, թեւի ապահիներ, իրրեւ նուէր իրենց ամուսիններուն ու զաւակները սրախողխող ընող պէկին, եւ խրթխաներ, կուրթիներ, փիստաններ անոր բազմաթիւ կիներուն։

Ի՞նչպէս մոռնալ անճար խումբը մեր առաքինի, ալեւոր, կորաքամակ քահանաներուն, որոնք նպովքը շրթներուն, դողդոջուն քայլերով կ'ուղղուէին դէպի Բերդը, խոյամական ոճներուն, ծանրաբեռնուած զանազան նուէրներով, խոնարհելու համար յոտս բռնակալին՝ որպէսզի մեղմացնէն անոր կատաղութիւնը։

Եւ դեռ սարկական վիճակին յատուկ ինչ քոմիկական տեսարաններ։

Պահասը կը լրացնէր ուրիշ հրէշ մը։ Հարկահաւաք — ոսոխական քիւրտ Ապահիւլ Համիտ, չքանչանով վարձատրուած իր գործած վայրագութեանց համար։ Այս ճիւաղը Հայոց դիւղերը կը մտնէր ճիւաղ ոսոխականներու խումբով մը տուրքեր հաւաքելու, օլամ հանելու, կամ ուրիշ պատրուակներով։ Կը մնար օրերով։ Մարդկի հարուածներով կը պահանջէր ինչ որ ցանկար իրրեւ ուտելիք, իրենց եւ իրենց ձիերու համար։ Երբ այս լուրերը դագանը եւ րեւաը՝ մեր երիտասարդ մայրերն ու քոյրերը կը վախուէին տուներու մէջ։

Քանի օջախներ մարեցուց այս բռնակալն տուրքի համար, չնչին պնով ծախել ստիպելով, այդիներ։ Խեղճ դիւղացիի մկկ հարիւրի կովը, եղը, ոչխարը, տանիքին վրա բանները, տակի թաղիքը, սերմնցուի վերջին հատիկը։ Փեթակին վերջին ճանկ ալիւրը։ Քանիներ անկողին ինկան, նոյնիսկ մեռան՝ չդիմանալով անոր բարբարոսական անլուր չարչարանքներուն։ Մայրերը իրենց երախաները վախցընելու համար անոր անունը կուտային։ Մեր զաւառի ամբողջ Հայութիւնը, տարիներէ ի վեր, արիւն արցունք կուլար այս գազանին եւ րեսէն։

Պատկերը նոյնն էր միւս զաւառներու մէջ ալ։ Ամէն զաւառ, ամէն դիւղախումբ ունէր իր արիւնարբու, հարստահարող պէկը կամ աղան, իր անխիղճ հարկահաւաքը, իր տզրուկ վաչխառուն։ Եւ այս՝ դեռ մէկ աղօտ պատկերն է այն ահաւոր դէհէնին՝ որու մէջ կը տապկուէր մեր զաւառներու հայութիւնը։

Այստեղ անկարելի է անցնիլ՝ առանց անարդանքի սիւնին գամելու կարգ մը հայանուն մարդիկ, որոնց մէջ, դժբախտաբար, վանեցիներ ալ անպակաս են։ Անոնք կ'ըսեն դիտակցաբար ։— « Հայը եւ Թուրքն ու Քիւրտը իրարու հետ եղբօր պէս կ'ապրէին։ Ինչո՞ւ յեղափոխութիւն ըրին»։ Եւ իրենց ախտաւոր հոգու ամբողջ մաղձը կը թափեն Հ. Ց. Դաշնակցութեան վրայ։

Այսպէս ըսողները անոնք են՝ որ քաղաքներու մէջ հանդիստ կեանք մը վարէին, ազատ՝ այս բռնութիւններէն։ Զոլ ազա վաճառականներ՝ կռնակը տուած ապրանքներու դէդերուն։ Էֆէնտիները՝ տիրացած չահարբեր պաշտօններու, ազօթող «բարեխնամ» կառավարութեան։ Վաչխառուներ ու հողատէրը՝ Թշուառ դիւղացիի դառն քրտինքով հարստացած։ Մարդիկ՝ որոնց համար ազգ ու հայրենիք ունայն բառեր էին, որոնք միայն մկկ իսկ ունէին պատիւ։ Մինչեւ որ այս անօրէններէն մէկ քանին դնտին չփոուին՝ մեր ժողովուրդը հանդիստ պիտի չունենայ։ Ան ընդ ական՝ առասն ընդ առաման »։

Ապագան ցոյց տուաւ որ, ուշիմ վարդապետը իրաւացի էր նաեւ իր այն համոզման մէջ, թէ այդ դեկավարը պէտք է ըլլար «դրսեցի»։

ՂԱԶԱՐ ՆԵՐԿԱՐԱՐԵԱՆ

(Շար.)

Հ· Յ· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԽՆԶՈՅՔԸ

★

Նոր Սերունդի պատգամ· Ժողովը որ տեւեց երեք օր, վերջացաւ ընկերահամակրական խիստ հաճելի խնջոյքով մը, Ազգ· Տան թատերասրահին մէջ։

Սրահը ծայրէ ծայր լեցուած էր, պլխաւորաբար երիտասարդներով ։ Բացումը կատարեց ընկ· Գ·Ամիրեան, հրաւիրելով ընկերը Շ· Մխաքեանը իր խօսքը ընելու եւ բիտասարդութեան ։

Ընկերը նախ ուրախութիւն յայտնեց պատգամ· Ժողովին մէջ կատարուած աշխատանքներուն համար։ Նորահաս ընկերներ եւ ընկերուհիներ լարուած ուշադրութեամբ կը հետեւէին վիճաբանութեանց, դեկուցումներ կը կարդային, նիչեր կ'առնէին, հայերէն, հարցնելով իրենց չգիտցած բառերը »։

Ցետոյ բացատրեց թէ Դաշնակցութիւնը հովանաւորելով Նոր Սերունդը, ոչ թէ խնամակալի դեր մը կատարել կ'ուզէ, այլ կը ծառայէ իբրեւ ուղեցոյց։ «Սիրելի եւ բիտասարդներ եւ երիտասարդուհիներ, դուք պիտի վերկէք ձեր սերունդը, կազմակերպելով, պաշար ամբարելով եւ աշխատելով։ Որքան խտացնէք չարքերը, այնքան կը զօրանայ ինքնապաշտպանութեան պայքարը։ «Արուն վաթել պիտե՞ս», կը հարցնէին երէկ։ Բարեբախտաբար այսօր արիւն թափելու խնդիրը չկայ։ Մինչ կը հարցնենք.— Լողալ գիտե՞ս, — լողալ՝ օտարութեան յորձանքին մէջ՝ պինտութեամբ, հայրենասիրութեամբ եւ ինքնագործունէութեամբ։ Դաշնակցութիւնը երիտասարդացուց այս ժողովուրդը։ Այժմ նոր սերունդին կ'ինդրայ երիտասարդացնել Դաշնակցութիւնը, մշտանոր ուժերով »։

Ապա խօսք առաւ ընկերուհի Էլլէն Բիւրը, յայտնելով թէ Դաշնակցութիւնը չատ մարդիկ նուիրած է ողջակէզի սեղանին, որպէսզի այս ժողովուրդը ապրի։ Պէտք է անոնց արժանաւոր յաջորդները ըլլալ եւ հպարտութեամբ նայիլ ապագային ։

Հաճելի անակնկալ մը եղաւ Լիւնի ընկերներէն Միսաք Միրզէի ներկայութիւնը սրահին մէջ։ Երիտասարդ ընկերը կարճ ճառ մը խօսելով հրաւիրեց Նոր Սերունդը զառնալ խաչակիրները Հայի Դատին։ «Հոս լուսաւորութեան աշխարհ է, օգտուեցէք զարգանալու եւ բարձրանալու համար, որպէսզի կարենաք ծառայել ժողովուրդին այնպէս ինչպէս Ծառայեցին երէկուան հերոսները»։

Մէջ ընդ մէջ երգեցին, ընկերներ Անդրանիկ Գալուստեան, Մկրտիչ Պօղոսեան, ընկերուհիներ Շաքէ Պէնկեան եւ Աստղիկ Քէօսէեան, ինչպէս նաեւ Տիկին Արմենուհի Յակոբեան եւ ուրիշներ ։

Փոքրիկներ Գ· Մէնէնտեան եւ Ս· Յակոբեան, որոնք Մուրատեան վարժարան կը յաճախեն, յաջող արտասանութիւններ ըրին։ Արտասանեց ընկեր Ճարաեան, Մարսէլլէն։ Օր· Յովհաննէսեան յուզումով արտասանեց, իր հօրը՝ Ս· Յովհան– նէսեանի մէկ բանաստեղծութիւնը։ Տեղի ունեցան հայկական եւ կովկասեան պարեր, Օր· Գիւեանի, Օր· Յակոբեանի, Օր· Մխիթէվէլեանի, ընկեր Վ· Թորոսեանի եւ ուրիշներու կողմէ ։ Պ· Գարեգին Թառոյեան եւ ընկեր Բենօ դաշով կրկնապատկեցին խանդավառութիւնը, թաւ տալով պարերուն եւ երգերուն։ Պ· Մեսրոպեան եւս դաշնակով կ'ընկերանար դանադան երգերուն։

Մէկ խօսքով արտակարգ խանդավառութիւն մը տեղի ունեցաւ, որ տեւեց մինչեւ ուշ գիշեր, երբ խօսնակը ընկեր Գ· Ամիրեան յայտարարեց թէ խնջոյքը փակուած է ։

Պ· ՊԱՐԳԵԻ

ՀԱՅՑԱԾԷՍ ՊԱՏՄԱՐԱՑ ՀԵՌԱՊԱՏԿԵՐՈՎ

Ինչպէս յայտարարած էինք, Կիրակի առաւօտ Ֆրանսական հեռապատկերը (Թելեվիզիօն) տուաւ հայածէս պատարագը որ տեւեց աւելի քան մէկ ժամ։ Կը պատարագէր Հ· Կարապետ Ծ· Վ· Ամատունի, առաջնորդ հայ կաթոլիկ համայնքին։ Ֆրանսացի վարդապետ մը, Լուվէլ, այս առթիւ դեղեցիկ քարոզով մը բացատրեց լատինական եւ հայկական պատարագին նմանութիւնները եւ տարբերութիւնները։ Դլխաւոր տարբերութիւնը լեզուն է· «սակայն օտար չի կրնար ըլլալ մեղի համար, քանի որ Ցիսուս լատիներէն չէր խօսած, լատիներէնը չկար այն առեն »։ Յօսելով ծիսակատարութեան մասին, վարդապետը բացատրեց հայկական երդերուն բացառիկ դեղեցկութիւնը, ինչպէս եւ ախտը եւ մելամաղձոտ չէշտը որ հետեւանք է ժողովուրդին կրած տառապանքներուն ։ « Հայ ժողովուրդը ամէնէն տառապած ժողովուրդը եղած է ոչ միայն հին ժամանակներէն, այլ եւ դեռ քառասուն տարի առաջ, երբ անխնայ ջարդուեցան եւ ջարդուեցան հարիւր հազարաւոր Հայեր։ «Այդ երգիչներուն շատերը իրենց հայրը, մայրը կամ զաւակները կորնցուցած են այն առեն»։

Երգեցողութիւնը տպաւորիչ էր։ Այս առթիւ մեներգեցին Օր· Աստղիկ Առաքելեան եւ խումբին վարիչը՝ Պ· Վահրամ Տէվճեան, տալով պատարագին աւելի վեհութիւն ։

ԿԱՐԴԱՑԵՔ ՏԱՐԱԾԵՑԻՔ «ՑԱՌԱՋ»Ը

«ՆԱՐԵԿ»Ը ԵՒ ԼԻՒԲ ԱՆՏՌԷ ՄԱՐՍԷԼ

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, անցեալ շաբթու Պէյրութ հասած են Պ· Պ· Ժան Պալար, Լիւք Անտռէ Մարսէլ եւ մեր երկու աշխատակիցները, Շ· Նարդունի եւ Կ· Փոլատեան ։

Այս առթիւ սարքուած լրագրական առաւելեայն կը քաղենք նաեւ հետեւեալ տեղեկութիւնները· —

ՊԻՔՐՈՒԹ, 27 Ապրիլ·— Ցետոյ Լ· Անտռէ Մարսէլ, խօսք առնելով յայտնեց թէ հայ բանաստեղծութեան եւ մշակոյթին հանդէպ հետաքրքրութիւն զգացած է լսելով Կոմիտասի երաժշտութիւնը ։

— « Զգացի թէ այդքան զմայլելի երաժշտութիւն մը, ըսաւ բանաստեղծը, պահանջը, անպայման որ գեղեցիկ բանաստեղծութիւններ ունի իրեւ խօսք։ Հետաքրքրուեցայ այդ բանաստեղծութիւններով ու շնորհիւ բարեկամ օրիորդի մը թարգմանութիւններուն, համոզուեցայ հայ միջնադարեան բանաստեղծութեան գեղեցկութեամբ եւ թարգմանութեամբ։ Հետաքրքրութիւնս ալ հետզհետէ աւելցաւ երբ Օրիորդը լինդի թարգմանել « Նարեկ»էն հատուածներ։ Բոլորովին նոր աշխարհ մը կը բացուէր լինդի համար ։ Նարեկին մէջ պատայ բանաստեղծական այնպիսի ալեաք մը չեշտի, որուն նմանը չկայ ուրիշ որեւէ դրականութեան մէջ։ Եթէ հարցնէք թէ ինչո՞ւ այս հետաքրքրութիւնը՝ չեմ կրնար պատասխանել։ Բաներ կան որ կարելի է միայն դգալ ու չկարենալ բացատրել։ «Նարեկ»էն թարգմանուած հատուածներուս հրատարակութիւնը մեծ հետաքրքրութիւն առեղծեց մտաւորական շրջանակներու մէջ ու բանաստեղծական կոչումի նոր ուղի մը բացուեցաւ առջեւս։ Շնորհիւ հայ բարեկամներու աջակցութեան, կրցայ Նարեկացիի մասին դասախոսութիւններ տալ Մարսէյլի, Փարիզի, Ժընեւի, Միլանոյի ու վերջերս Գահիրէի եւ Աղեքսանդրիոյ մէջ »։

Պէյրութի մէջ, Լիւք Անտռէ Մարսէլի դասախոսութիւնը տեղի պիտի ունենայ հինդշաբթի, 29 Ապրիլ, Սէն Ժոզէֆ համալսարանի հանդիսասրահին մէջ, ուր Ֆրանսացի բանաստեղծը պիտի խօսի հայ միջնադարեան գրականութեան եւ Նարեկացիի մասին։

Ժան Պալար պիտի խօսի յառաջիկայ երկուշաբթի օր, Ֆրանսական արդի բանաստեղծութեան մասին։ Ֆրանսահայ դրագէտ Կարապետ Փոլատեան պիտի տայ երկու դասախոսութիւնները ։

Ա.— Սա կինը կայծակի պէս կ'երթայ։

Բ.—Ո՛վ գիտէ որուն տունը պիտի քանդէ ...

×

Ոճրագործը.— Պարոն դատաւոր, կը պատահի, ոճիրը գործեցի հակառակ իմ կամքիս ։

Դատաւորը.— Հոգ մի ըներ· արդէն պիտի կախուիս, հակառակ քու կամքիդ։

ԿԱՆԱՉԵՆՑ ՀԱՐՍԸ

★

ԵՐԿՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

Արտաշէսը կաց–բարեւ մը ընելով՝ ճամբայ ինկաւ։ Ռէսը մնաց մինակ իր հողին ու ցանքին հետ, իր վաղուան ծրագիրներուն եւ ցանկութիւններուն հետ։

Աշխարը՝ վարդաստանի մէջ կը փակէր կեանք ու ջերմութիւն։ Ծիծեռնակները կը սիրուբաէին ակօսներուն մէջէն...

Սլօն վերադարձեր էր Պաշքալէէն։ Եկած էր նաեւ Տիգրանը։ Աշունը մօտեցած էր։ Կալերն ու արտերն ամայանալու վրայ էին, Ռէս Սանօն կ'աճապարէր լրացնել իր գործերը, հարսնիքը ընել, ապա՝ քաշուիլ անկիւն մը, նայիլ իր Նունիկին կուշտը եւ վայելել հայրենի տան անդորրութիւնը։

Իրիկուն մը սեղանին չուրջ նստած էին Սլօն, Նունիկը եւ Ռէս Սանօն։ Որոշեցին հարսնիքը ընել չուտով, անձրեւներէն եւ ցուրտէն առաջ, Սլօն՝ կնքահայր պիտի ըլլար։ Արտաշէսը խաչը պիտի բռնէր։ Արպա օղի ու աղանդեր, գաւաթներու ճրնկոց եւ զրոյց հինէն ու նորէն։ Սլօն՝ քանի մը քրտական դիւցազնական երգեր երգեց, Սանօն ալ Սլոյի մեծ հօր, Քեսիմ աղայի քաջութիւններէն, եւ անոնց զանգ որ չերմացէր քաջալերեց Նոր Սերունդը։ Պատմեց թէ երբ օր մը սկսաւ ներ տողանցք կը կատարէին Երեւանի մէջ, զօր· Ազատեան կանգ առաւ եւ զինուորական բարեւի կեցաւ։ Զօրավարին այս ընթացքը զարմանալի թուեցաւ եւ երբ հարցուցին պատասխանեց.— Հա– ւանաբար անոնց մէջ կան զօրավարներ ապրանք մեղի պիտի յաջորդեն ։

Կարգով խօսք առին Նոր Սերունդի պատգամաւորները, ընկերներ Ցովհան– նէս Ճարաեան, Սարգիս Թոդաթլեան եւ Թադոյեան Մարսէլլէն, Փիլպար Փալա– մուտեան, Արա Պիւզէրեան՝ Փարիզէն, Ա– ռաքելեան՝ Տէսինէն։ Բոլորն ալ ոգեւո– րութեամբ արտայայտուեցան յայտնելով որ իրենք այս կազմակերպութեան կը պարտին, իրենց հայերէնը, իրենց դպրոցումները եւ ամէն ինչ որ ունին իրենց հոգիներուն մէջ, իբրեւ Հայ։ Ցոստոցան ծառայել անձնազոհութեամբ որպէսզի ըլլան արժանի յաջորդները մեր մեծանուն հերոսներուն, ինչպէս եւ առաջնորդը դալիք սերունդներուն ։

Ցօսք արուեցաւ նաեւ երեց ընկերներէն Հ· Բալուեանի եւ Ց· Մկրտիչեանի, որոնք եւս քաջալերական խօսքերով խանդավառեցին երիտասարդութիւնը եւ ներկանեըը, յայտնելով թէ Դաշնակցութիւնը չատ մարդիկ նուիրած է ողջակէզի սեղանին, որպէսզի այս ժողովուրդը ապրի։ Պէտք է անոնց արժանաւոր յաջորդները ըլլալ եւ հպարտութեամբ նայիլ ապագային ։

Հաճելի անակնկալ մը եղաւ Լիւնի ընկերներէն Միսաք Միրզէի ներկայութիւնը սրահին մէջ։ Երիտասարդ ընկերը կարճ ճառ մը խօսելով հրաւիրեց Նոր Սերունդը զառնալ խաչակիրները Հայի Դատին։ «Հոս լուսաւորութեան աշխարհ է, օգտուեցէք զարգանալու եւ բարձրանալու համար, որպէսզի կարենաք ծառայել ժո–

նում զոհ դնաց Իշխանը, երեք ընկերներով, մի չարք ընկերներ Շատախում, Վռամեանն էլ Վանում։ Իսկ Աբամը հը– րաշքով թակարդից ազատուեց, չնորհիւ մի հայ կառապանի։ Այս ահաւոր դէպ– քերը ընկճեցին Շատախի եւ Վանի հերոսամարտերը, եւ ապա սեղի ունեցան Պոլսոյ ձերբակալութիւնները ։

1915, 16 եւ 17ին Թուրքերը բոլոր ռազմաճակատների վրայ ծանր պարտութիւն կրելով, հարկադրուած էին անջատ հաշ– տութիւն խնդրելու դաշնակից պետու– թիւններից։ Սակայն պէտք էր որ Թուր– քերի այդ ծանր ճղնաժամին, ռուսական հսկայ բանակը քայքայուէր բոլշեւիկների յիմարութեամբ եւ Թրքական բանակը յարմար առիթից օգտուելով, վերակազ– մուէր ու յառաջանար մինչեւ Բազու եւ Հիւսիսային Պարսկաստան։ Իրենց դիմա– ցը մնացած էր հայկական փոքրաթիւ ուժ մը։

Զարդարար Թուրքերը այս անսպասելի առիթից օգտուելով, տեղական արիւնարբու մահմեդական տարրերի աջակցութեամբ, Անդրկովկասի եւ Պարսկաստանի մէջ կոտորեցին հարիւր հազարից աւելի Հայեր։ Միմիայն Բազուի մէջ 1918 թ· Սեպտ· 15–18ին մեր զոհերի թիւը հաշ– ւում էին երեսուն հազար հոգի ։

Տարակոյս չկայ թէ եթէ Ա· աշխար– համարտը չվերջանար 1918 Նոյ· 11ին, այլ մի քանի ամիս եւս չարունակուէր, Անդրկովկասի եւ Իրանի Հայերի մեծ մասը զոհ պիտի երթար թուրքեւթաթար ջարդարարների դաղանութեան։ Աւելյա– ցնենք նաեւ որ Անդրկովկասի եւ Իրանի մէջ մեր զոհերի թիւը մի քանի անգամ աւելի կը լինէր, եթէ ջարդարարները ա– մէն տեղ չհանդիպէին կազմակերպուած ուժեղ դիմադրութեան ։

Ամէն պարագայի մէջ, անհրաժեշտ է աւելի քան մէկ միլիոն զոհերու յիշատա– կին նուիրուած սգահանդէսները կազմա– կերպել միահամուռ ուժերով, որպէսզի առանձն Համազգային հանդամանք ։

ԲԵՆՕ

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (73)

ՕՐ՝ ՖԱՓՄԱՅԻ ԲԱՐԵԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷՆ

պատմեց։ Սլօն՝ աչքերը քթթեց, նայեցաւ Ռէսին եւ հարցուց·

— Երբ ես Պաշքալէէն վերադարձայ, ինչո՞ւ համար առաջին անդամ դէնքիս խողովակը համբուրեցիր, յետոյ՝ ճակատս։ Ճակատս համբուրելը սիրոյ ու յարգանքի նշան է Հայերու եւ թէ Քիւրտերու մէջ, ասիկա՝ լաւ գիտեմ, բայց դէնք համբուրելը ի՞նչ նշանակութիւն ունի, բացատրէ ինծի։

— Սլօ, իրա՞ւ չհասկցար։

— Ոչ, կ'երդնում Շէյխ Ապտիւլ Քադէր Գելանիի դլխուն վրայ, որ՝ չհասկցայ։

— Սլօ, դէնք համբուրելը՝ դէնքի՝ ամբողջ քաջութիւնը պանծացնել է։

—Բայց ես ի՞նչ քաջութիւն ըրեր եմ որ։

— Սանօն թէեւ հետու էր քեզմէ, բայց՝ կը հետեւէր քեզ, կը տեսնէր ըրածներդ։ Ես՝ սիրեցի մեծ հայրդ, սիրեցի հայրդ, յարգեցի մայրդ, սիրեցի նաեւ քեզ· որովհետեւ սերունդիդ եւ քու մէջդ տեսայ մարդասիրութիւն եւ բարեգործութիւն։

— Լաւ, բայց ո՞ւր մնաց քաջութեանս առասպելը։

— Դուն չբողոքեցի՞ր, աղբիւրին կուշտը սպաննուած հայ ծերուկին արիւնին դէմ։ Դուն իրրեւ փոխ վրէժ դէնդ չուղեցի՞ր Ակեահի կուրծքին ։ Ահա ճշմարիտ քաջութիւնը ։

— Հայրիկ, Արտաշէ՞սը պատմեց։

— Այո։

— Բայց Արտաշէսը չէ ըսած բուն իրականութիւնը, ճիշտ է որ ես տեղով տեղի ծերուկը սպաննող թշուառականը, բայց՝ զայն տակնուվրայ ընողը ես չեմ, այլ՝ Արտաշէսը, որ՝ այդ օրը, Քիւրտի տարազ հագած ու զինուած՝ կը պտնուէր մեր խումբին մէջ։

— Ինչ անգութ մարդիկ կան աշխարհիս երեսը, ծերն ալ կը մեռցուի՛, Ակեահի ձեռքը կոտրեր, չան տակակ ըլլար, մէջը մտաւ տիկին Նունիկը։

— Իսկ Նունիկ, դիտե՞ս ով է տակին ցընողը։

— Ոչ, ի՞նչ գիտնամ։

— Տօ, կնիկ, նա, ու ձեռքովը ցոյց տուաւ Սլօն։

— Իրա՞ւ, ապրիս զաւակս, հազար ապրիս, Աստուած զործդ յաջողցնէ, մէկկին տեղ՝ աստղերու չափ տայ, հայրդ, մայրդ, հօթ–պորտ պապերդ արժանի ընէ երկնքի արքայութեան, ու փաթթուեցաւ Սլոյի վիզը, համբուրեց անոր երեսները։

— Բայց, մայրիկ, ես արդէն լսի, որ Ակեահը սպաննողը Արտաշէսն է, ոչ թէ Սլօն։

— Մեր Արտաշէ՞սը։

— Հապա՞ մեր Արտաշէսը, երեք դնդակ տեղաւորեց Ակեահի կուրծքին մէջ, խումբը դոհ մնաց Արտաշէսի արարքէն, ամէնքը սիրեցին զինքը։ Դատավարութիւնը տեղի ունեցաւ Պաշքալէի մէջ, դիս կը նկատէին ոճրագործը, կ'ուզէին դիս պատժել, բայց բոլոր Քիւրտ գիւղերը Արտաշէսի անունը չատին, ու գիս ալ լաւ պաշտպանեցին, միաեսակ վկայութիւններ տուին, գաւը վերջացաւ ի նպաստ ինծի։ Ահա իրականութիւնը, ուրեմն՝ ես այդ դէպքին հերոսը չեմ, ոչ ալ քաջութիւն ցոյց տուած եմ, զուր անցաւ, Ռէս Սանօ, դէնքիս խողովակը համբուրելու նշանակութիւնը, այնպէս չէ՞, կատակեց Սլօն։

— Սլօ, չեմ հաւատար որ Արտաշէսը կրնայ դինուիլ, մտնել քրտական խումբին մէջ եւ համաձակիլ սպաննել խումբին հարիւրապետ Թուրքը, Ակեահը, ան ալ՝ Քիւրտերու աչքին առջեւ եւ օր–կերեկով։

— Հաւատա, հայրիկ, հաւատա, որ՝ Արտաշէսը մեր խումբին մէջն էր, որ՝ մեր ամէնուս աչքին առջեւ, ռուսական մօսինովը սպաննեց Ակեահը, մեր զործածած դէնքերը գերմանական մաւզէրներ էին, ադէկ որ այդպէս էր, եթէ Ակեահը սպաննուած ըլլար գերմանական փամփուշտով, ես ու մեր խումբի բոլոր Քիւրտերը չան–ցաւոր պիտի նկատուէինք, ու մեր պատիժը պիտի կրէինք կախաղանի վրայ։ Մենք՝ Արտաշէսի զործածած պարապ փամփուշտները ցոյց տուինք քննիչ չանճախումբին եւ զատական նախազահին հաստատելու համար մեր անմեղութիւնը, եւ յաջողեցանք, այս է ճշմարտութիւնը։

(Շար·)

ՍՕՍ–ՎԱՆԻ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Մ. ՆԱՀԱՆԴՆԵՐՈՒ արտաքին նախա – *րարը Ուչինկիքըն վերադարձած առեն, Հոմմ հանդիպելով, տեսակցութիւն մը ունեցաւ Իտալիոյ վարչապետին եւ արտաքին գործերու նախարարին հետ : Հարիւր թղթակիցներ պաշարած էին պաշտօնատունը, լուրեր քաղելու համար. բայց երբեւ պատասխան առացան կարճ գնկոյց մը որ կ'ըսէ թէ կարծիքներու փոխանակութիւն մը տեղի ունեցաւ միջազգային հարցերու մասին :*

ԻՏԱԼԻՈՑ համաձայնաւար կուսակցու – թեան Նափոլիի շրջանէն քանի անդամներ հրաժարելով դիմեցին քրիստոնեայ դեմոկրատներուն, անոնց չարքերը մանելու համար : Մէկ ամիս առաջ ալ քառասուն հոգի հրաժարած էին, տարբեր շրջանի մը մէջ :

ՎԵՐԱՁԻՆՄԱՆ աշխատանքները կը շարունակուին Արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ, որ յանձն առած է 500·000 դինուոր ճարել, եթէ ընդունուի Եւրոպայի միացեալ բանակի ծրագիրը : Արդէն ներկայացած են հարիւր հազար կամաւորներ, որոնց 30·000ը նախկին սպաներ են : Անգլիոյ աշխատաւորական կուսակցութիւնը հաստատեցած է Գերմանիոյ վերաբերմունքը, պայմանաւ որ կառաւրուի միացեալ բանակի ծրագրին համաձայն :

ՋՐԱԾԻՆ ՌՈՒՄԲԻ նոր տեսակ մը հնարեր են Անգլիոյ մէջ, «աւելի պարզ եւ աւելի աժան», ինչպէս կը գրեն Լոնտոնի թերթերը : Մանրամասնութիւնները գաղանի կը պահուին :

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻ ՆՈՐ ՑՆՑՈՒՄՆԵՐ տեղի ունեցան Թեհրանի մէջ (Ցունատան) : Աղէտը ահագին աւերներ գործած է երկու հարար քառ. քիլոմէթը տարածութեան վրայ : Բ. օր ցնցումներ պատահեցան նաեւ երկրտասան կղզիներուն մէջ :

ՍԱՐի խնդիրը լուծելու համար նոր ծրագիրը մը ներկայացուց արեւմտեան Գերմանիոյ ներկայացուցիչը, Պ. Հոլշթայն, որ Փարիզ եկած է : Գերմանիա սկզբուն – քով կ'ընդունի չրջանին «եւրոպականացումը», բայց կարդ մը պայմաններ կը դնէ :

ՔՐԻՍՏՈՍի ԿԵԱՆՔԸ, « ամենամեծ պատմութիւնը որ գրուած ըլլայ», երկու միլիոն տոլարի գնուեցաւ ամերիկեան չարժանկարի մեծահասուածութեան Ֆոքսի կողմէ : Հեղինակը, Ուրսլըը, մեռած է :

ՍՈՒՏԱՆի կուսակալը յանձնախումբ մը կազմեց, տեղացիներուն փոխանցելու համար ոստիկանութեան, վարչութեան եւ բանակի կազմակերպութիւնները :

ԵԳԻՊՏՈՍի նախկին թագուհին, Նազլի – ման ամուսնացաւ 27 տարեկան բժիշկի մը՝ Տոքթ. Խահէմ Էլ Նաքիպի հետ, որ իր ուսումը առած է Անգլիոյ մէջ :

ԻՄՐԱՁԻԼԻի կառավարութիւնը ամբաս – տանագիր մը ուղղեց Մ. Նահանգներուն դէմ, դանդատելով թէ կը միջամտէ իրենց ներքին գործերուն, նոյնիսկ նեղդպրին, ինչ որ կրնայ վնասել փոխադարձ յարա – բերութեանց :

ԻՐԱՔԻ մեծ դիւանադէտը, Նուրի Սա – յիտ փաշա, որ 11 անգամ վարչապետ եղած է, ժբնեւ դադած է մանաւոր պաշտօնով մը :

ԱՆԳԼԻԱ որոչեց արտօնել ձգախեժի (քաուչու) արտածումը դէպի Ֆ. Մխու – թիւն :

ՄԱՐՈՔի կացութիւնը լրջօրէն կը գրա – դեցնէ կառավարութիւնը : Բացառիկ մի – ջոցներ ձեռք առնուեցան, նոր մահափոր – ձեր խափանելու համար :

ԱՇԽԱՏԱՆՔի ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ կը պահանջէ ուղղակի բանակցութիւններ կատարել Հնդկաչինի ըմբոստներուն հետ, պատերազմը դադրեցնելու համար :

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔի կացութեան մասին ծանրակչիռ տեղեկագիր մը պատրաս – տած է Մ. Նահանգներու արտաքին գործերու նախարարին մէկ օդնականը, Պայտոտա : Տեղեկագիրը կը թելադրէ ամէն միջոց փորձել միացեալ ճակատ կազմելու համար արտաքին երկիրներու մէջ, որ – պէսզի կարմիրները չկարենան գետին չահել :

ՁՕՐ. ՏՐ. ԿՈԼ. իր պատերազմի յուշերը գրել սկսած է : Գործը պիտի բազկանայ երեք հատորներէ որոնց մէկը միայն, «Կո – չը», պատրաստ է, ինչպէս կը հաղորդեն տեղական թերթերը :

ՍՏԵՓԱՆ ԱԼԵՔՍԱՆԵԱՆի մահուան տա – րելիի ընկեր Ֆ. Մկրտիչեան հազար ֆրանք կը նուիրէ Հ. Ց. Դ. Տան Փոնտին (վճ.), հինդ հարիւր ֆրանք՝ «Ցառաջ»ի բարգաւաճման համար :

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆի 39ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Վասպուրականի Հայրենակցական Միութեան կողմէ :

Այս կիրակի ժամը 15էն մինչեւ կէս գիշեր :

88 rue d'Oslo

Հովանաւորութեամբ կաթող. պատուիրակ՝

ՍԵՐՈՎԲԻ Ծ. Վ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի

Պատուոյ նախագահութեամբ Պ. ԱՐ – ԾՐՈՒՆի ՋՐԲԱՇԵԱՆի եւ նախագահութեամբ վարչութեան ատենապետ՝ Պ. ՎԱՐԴԱՆ ՊԱՆԴԻԿԵԱՆի :

Խօսք կը տրուի կուսակցութեանց ներկայացուցիչներուն, եւ Վասպուրականի մտաւորականներէն Պ. Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍ – ԵԱՆի :

Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամուած բաժին, պիտի նուագէ Հայկ. ռազմերգները, մասնակցութեամբ ԼԻՒՌ ՊԱՆՏ նուագախումբին :

Պիտի ցուցադրուին Վասպուրականի, Այնթափի, Ուրֆայի, Շապին Գարահիսարի եւ ուրիշ հերոսամարտներու դուռ – նաւոր չարժանկարները :

Ջանացէք կանխաւ ապահովել ձեր տոմսերը, Վասպուրականցիներէ :

Ընտիր նուագախումբ :

Orchestre LYRE - BAND

ճոխ պիւֆէ շատ մատչելի գիներով :

Պարերը ժամը 20էն մինչեւ կէս գիշեր :

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐ

Կազմակերպուած Առնուվիլի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի ԿԱՒՎԱՐԵՆՑ մասնաճիւղի կողմէ : Այս կիրակի ժամը 14էն 23, Սալ Կալըման, Փլաս տը լա Կար, Առնուվիլ, (կայարանին դիմաց) :

Կը խօսի ընկեր ԺԻՐԱՑՐ ԴԱՏԱՒՈՐԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին, մասնակցութեամբ Անիէռի եւ Իսի լէ Մուլինոյի երգչախումբին : Պիտի երգեն Օր. Աստղիկ Քէօսէեան, Պ. Պ. Յովհաննէս Պօղոսեան, Վէնսան Տարագճեան, Պ. Եդուարդ Չափայեան : Արտասանութիւններ :

Անիէռ – Պուա Քոլոմպ մասնաճիւղին կողմէ կը ներկայացուի զաւեշտ մը, «ՎՇՅՈՒԿԻՄ ՊՈՐՏԻ ԺԱՌԱՆԳ ՄՆԱՑԱԾ ՄՆՏՈՒԿԸ», ղեկավարութեամբ Պ. Զարեհ Գարլիկեանի :

Ընտիր նուագախումբ : Պիւֆէ :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը, ուրբաթ երեկոյ, 7 Մայիս, ժամը 21ին, Ազգ. Տան մէջ : Դասախօս՝ Պ. ԱՐՇԱԻԻՐ ՇԱՆԼԻ – ՏԱՆԵԱՆ, նիւթը՝ Ի՞նչպէս մշակել ուշադրութիւնը : Մուտքը ազատ է :

«ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ՍԵՂԱՆԻ ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ»

Լասխթայի Ս. Կարապետ մատուռին մարմարիոնէ սեղանի չինութիւնը՝ վերջացած ըլլալով, հանդիսաւոր օրհնութիւնը պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ : Հանդիսութեանց կը մասնակցին Պոմոնի «Դպրաց Դասը» եւ Լասխթայի երգեցիկ խումբը :

Ցետ Ս. Պատարագի հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի եկեղեցւոյ սեղանի չինութեան բարերարներու « ՏԷՂ կրանտ» Պ. Միհրան Աշճեանի եւ Պ. Վարդանեանի ննջեցեալ հիշատակին :

Կը հրաւիրենք անխտիր մեր բարեպաշտ ժողովուրդը : — (ԿՆԻՔ)

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԸ

Մեծարանքի օր մը կը կազմակերպէ, ի յիշատակ երկու մեծ մեռելներու

ՄԿՐՏԻՉ ՓՈՐԹՈՒԿԱԼԵԱՆի եւ ՄԻՔ. ՎԱՐԱՆԴԵԱՆի :

23 Մայիս, կիրակի ամբողջ օրը : Առաւտն ծաղկեպսակներ պիտի դրուին անոնց դամբաններուն վրայ :

Կէսօրէ վերջ բուն հանդիսը :

Ուրիշներու կարգին, ներկայ պիտի ըլլայ եւ բանախօսէ՝

Պ. ՎԱՀԱՆ ՓՈՐԹՈՒԿԱԼԵԱՆ

Մ. Փորթուգալեանի արժանաւոր զաւակը, դատաւոր Էքսի Վերաբննիչ Ատեանին :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

22 Մայիս, 1954, Շաբաթ երեկոյ, Լիոնի Օրլօժի թատերասրահին մէջ կը ներկայացուի Շիրվանզատէի՝

«ԱՒԵՐԱԿՆԵՐի ՎՐԱՑ» թատերգութիւնը

ի նպաստ Լիոնի եկեղեցւոյ չինութեան Փոնտին :

Կը խնդրուի նկատի առնել :

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ :

ԲՆԱԿԱՐԱՆի ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մարսէյլ քաղաքին կեդր. թաղամասի մը (Լա Փլէն) մէջ, յարկաբաժին մը, Ա. յարկ, չորս սենեակ, լուացարան, խոհանոց եւ մառան, կ'ուզուի փոխանակել նոյն ընդարձակութեամբ յարկաբաժնի մը կամ բնակարանի մը հետ Փարիզի կամ մօտակայ արուարձանի մը մէջ :

Հեռաձայնել Պ. Թիլտեան, ՄՕՆ. 97–48 ճաշի ժամերուն :

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Դիւրութեան համար, կը խնդրենք արուարձաններու եւ գաւառի մեր բաժանորդներէն իրենց վճարումները յանձնել հետեւեալ ընկերներուն :—

ՊԱՆՆԷՕ – ՔԱՇԱՆ՝ Բարթամ Պաամաճեան
ՇԱԻԻԼ՝ Գ. Կիւլեան
ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄԲ– Յակոբ Հիսայեան կամ
ՔՈԼՈՄԲ – ԱՆԻԷՌ՝ Արամ Աւետիսեան
ԱՌՆՈՒՎԻԼ՝ Ա. Մարտիրոսեան
ԱԼՖՈՐՎԻԼ՝ Բարթող Փափազեան
ՍԱՐՍԷԼ՝ Կարօ Երամեան
ԻՍԻ՝ Նշան Թարբիճեան կամ սրճավաճառ – պետ Ջատիկեան

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

ՊՈՄՈՆ՝ Խ. Թելեան
ՍԷՆ ԺԵՌՄԱ՝ Յ. Էսկիճեան
ՍԷՆ ԼՈՒ՝ Գ. Միլոյեան
ՍԷՆԹ ԱՆ՝ Ս. Խրլաեան
ՊՈՒԼ ՕՏՏՕ՝ Սարգիսեան
Քաղաքին մէջ՝ Ա. Քէօսէեան, Յ. Մաղլաճեան, Գ. Ծերիկեան

ՍԷՆ ԷԹԻԷՆ՝ Վ. Խրիմեան
ՎԱԼԱՆՍ՝ Եր. Տէր Ղուկասեան
ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ՝ Ս. Ընտրիկեան
ԿՐՈՆՈՊ՝ Քիւրէճեան
ՏԻՍԻՆ՝ Վ. Հիւսեան
ՎԻԷՆ՝ Մուշեղ Մուրատեան

« ՅԱՌԱՋ »Ի ՄՕՏ

ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ԳԻՐՔԵՐԸ.— ՌՈՒԲԷՆԻ ՑՈՒՇԵՐԸ, 7 հատոր : Գին 6000 ֆրանք :

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ – ՆԵՐ (Ն. Ադոնց), գին 1000 ֆրանք :

ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑԻ, (ֆրանսերէնի թարգմանեց Լիւք Անուէ Մարսէլ, ուրիշ ժողովրդական բանաստեղծութիւններով) : Գին 1000 ֆրանք :

Թղթատարի ծախքը գնողին վրայ :

ԽՆԶՈՑՔ – ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Վիէնի մասնաճիւղի կողմէ : Այս կիրակի ժամը 15ին Հ. Օհանջանեան ակումբի մէջ :

Ճոխ պիւֆէ : Գեղարուեստական բաժին, զանազան անակնկալներով, հայկական եւ եւրոպական պարեր :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Ցառաջիկայ դասախօսութիւնը՝ չորեքշաբթի պիտի բերէ Քաֆէ Քաուէի վերնայարկը :

Օրուան դասախօսութեան նիւթը՝ խորհրդածութիւններ Ապրիլեան Եղեռնի մասին : Խօսք պիտի առնեն ներկաները :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Տէր եւ Տիկին Ցարութիւն Խաղնէճեան, Տէր եւ Տիկին Անանիա Խաղնէճեան, Տէր եւ Տիկին Ղեւոնդ Գայթանճեան, Տէր եւ Տիկին Միքայէլ Զաւուշեան եւ բոլոր ազգականները իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ կամ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց մօր կնքամօր եւ ազգականին Այրի Տիկ. Սառա Պօյաճեանի մահուան առթիւ :

× Նոյն առթիւ Տէր եւ Տիկին Ցարութիւն Խաղնէճեան կը նուիրեն.—

Լիոնի եկեղեցւոյ պայծառութեան 4000 ֆրանք, Աղքատախնամին երկու հազար, եկեղեցասէր Տիկնոջ Միութեան երկու հազար, Կապոյտ Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին հազար ֆրանք :

Ստանալ խորհրդարանի քարտուղարութենէն :

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Աղբիւր Սերոբ, Մ. Եօթնեղբայրեան խումբի ընկերական ընդհ. ժողովը, այս չաբաթ ժամը 20·30 – ին, Ծանօթ հաւաքատեղին : Ներկայ պիտի ըլլայ «Եղիպատոս» կոմիտէի ներկայացուցիչը :

ՄԱՐՍԻԼԻ.— Հ. Ց. Դ. քաղաքի Քրիստափոր Ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ ժամը 21ին Ահարոնեան Ակումբը : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՄԵԾ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Ի նպաստ՝ Լիոնի մէջ կառուցուելիք Հայոց եկեղեցւոյ շինութեան Փոնտին :

Կազմակերպութեամբ Հ. Ց. Դ. Լիոնի «Վարանդեան» կոմիտէի, հովանաւորութեամբ Լիոնի Ազգ. Միութեան կեդր. վարչութեան :

9 Մայիս, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Թէաթըը Օռլոժի սրահին մէջ, 141 Բուր Լաֆայէթ, Լիոն :

Ղեկավարութեամբ դերասան Պ. Ա. Հայգազրձեանի կը ներկայացուի Բիւրատի

ՎԱՐԴԱՆԱՆՔ (5 արար եւ 4 պատկեր) :

Ճոխ դումի տեղի չտալու համար կանխաւ ապահովել ձեր տոմսերը, որոնց գինը կ՝ Լօժ եւ Ա. կարգ 300, Բ. կարգ 200 եւ Գ. կարգ 150 ֆրանք, որոնք կը գտնուին Ազգային Միութեան, եկեղեցասէր Տիկնանց եւ Երիտ. Միութեան անդամներուն մօտ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Մարսէյլի Հայ Արհեստաւորներու տարեկան հանդէսը Մայիս 30ին, կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Թէաթը Վէսթիի սրահին մէջ, (ռու տ'Ալժէ) : Մանրամասնութիւնները առանձին :

GALERIE HENRI TRONCHE
6, Ave. Percier, PARIS
Métro Miromesnil
ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
ԶԱՐԵՀ ՄՈՒԹԱՖԵԱՆ
Մայիս 4էն 20
Բաց է ամէն օր, բացի կիրակիէ եւ երկուշաբթի առտուներէ :

OCÉANIA
ՁԱՄԲՈՐԴԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ
կը կազմակերպենք հաւաքական ճամբորդութիւններ Լիբանանի եւ Թուրքիոյ համար ամառուան արձակուրդի ընթացքին : ՓԱՐԵՒՈՐ ԶԵՂՉԵՐՈՎ
Մանրամասն տեղեկութիւններ առնելու եւ արձանագրուելու համար դիմել՝
OCEANIA
4, Rue de Castellane
PARIS, Tél. : ANJ. 16-33 et 34
ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ
Պ. ՀԱՅՑԱԳՈՐԾԵԱՆի եւ ՊԱՐՈՆԵԱՆի Օսէանիայի միջոցով
38, Rue de la République, Marseille
tél. Colbert : 53-13

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
Gros, Demi-Gros
Գուլպայ, մի – պա, ներքին ձեռնա – կեղէններ, ԱՄԵՆԱՆՊԱՏՇԱՒՈՐ Գի – ՆԵՐՈՎ :
ճոխ գիներ
Articles polichinelles-ի համար :
Միակ հասցէն՝
BONNETERIE BEAUBOURG
227, Rue St. Martin, PARIS (3e)
Tél.: ARC. 66-50

ԿՈՒԶՈՒհի
Դերձակի աշկերտ մը : Իրբեւ կանոնաւոր աշխատող կը յայտարարենք ընկերային ապահովագրութեան : Դիմել՝
Crédit Tailleur, Arcueil, 7, Av. Aristide Briand, Arcueil, Métro Laplace.
Tél. ALÉ. 14 - 95

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN.
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél. : PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. — Հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 6 ՄԱՅԻՍ ★ JEUDI 6 MAI 1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7362 — 30e ANNEE — խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ՆՈՐ 2773

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՃՆՏԵՂ ԵՒ ԱՃՍՏԵՂ

●

Ամէնէն անտաբրեղն ալ տարօրինակ մը պիտի գտայ, կարդալով կեսարիայէն հաղորդուած լուրը, որ կ'ըսէր թէ :

Այնտեղ ծուարած հայկական բնակութիւններն ալ Զաուիկ են ուզեր, առաջնորդութեամբ քահանայի մը : Պատարագ եւ արարողութիւններ՝ առտուան ժամը ՅուԼիսէնն մինչեւ կէս օր :

Այս առթիւ, քանի՜ւհինգ մկրտութիւններ : Շաբաթ մը հոգեհանգիստներ՝ եկեղեցին մինչեւ գերեզմանատուն :

Եւ վերջապէս բացառիկ եւ պերճախօս դէպք մը,— աւելի քան հազար հատ տապեհալներ Հաղորդութիւն առած են :

Թերեւս չափազանցութիւն համարուի այս թիւը :

Բայց, պոլսահայ թերթը զայն արձանագրած է ոչ միայն թուանշանով, այլ եւ տառերով : Եւ առանձին ալ խորագիր մը կազմած,— «Հազարէ աւելի հաւատաց – եալներ » :

Նոյնիսկ եթէ հինգ հարիւր կամ հարիւր ըլլայ, դարձեալ սրտառուչ է պարագան :

Արարողութեանց ներկայ եղած են ոչ միայն քաղաքին Հայերը , այլեւ հազարաւորներ՝ շրջակայ գիւղերէն եւ ուրիշ նահանգներէ :

Ահաւասիկ, ուրեմն, ցիրուցան բնակուածները, որոնք իրենց տարիներու կարօտը կ'առնեն խմբովին հաղորդուելով :

Մնացորդները՝ 1915ի Սարսափներուն, շատերը ոչ մէկ արարողութիւն տեսած են 39 տարիներու ընթացքին :

Տարեցները հոգեհանգիստ եւ Հաղոր – դութիւն կը փնտռէին : Ուրիշները, նոյն իսկ չափահասներ, տարիներով կը սպա – սէին, որպէսզի ակրաէր մը գտնէն, իրենց զաւակները մկրտելու համար :

Ոչ դպրոց, ոչ դիրք, ոչ ալ ուսուցիչ :

Պատահաբար ճարուած դպիր մը պիտի գոհացնէր ամէն պահանջ :

Ամէնքն ալ չիւղի մը կառչած էին, այդ խաւարակուռ տարածութեանց վրայ, ուր մահուան տուները կը յածի այսքան տա – րիներէ ի վեր :

«Նեղեալ, տառապեալ, դրկեալ, հալա – տահարեալ, կոտորեալ, վարատեալ, չքա – ւորեալ եւ յուսահատեալ ժողովուրդ» , ինչպէս պիտի գրէր Արմենան :

Ա՛յն աեսն ժողովուրդ էր· այսօր՝ մնացորդ : Պարզապէս անցեալին տառե – րը, որ մխիթարութիւն կը փնտռէ կրօնա – կան արարողութեանց մէջ, կանգուն մնա – լու համար :

— Աւելի քան հազար հաւատացեալներ Հաղորդութիւն առին :

Եւ երեւակայել որ այստեղ եւ ուրիշ տ – դատ, հայաշատ ափերու վրայ, տասն ան – դամ հազար «հաւատացեալներ» այնպիսի ձեւերը առած են որ կարծէք ծանր բեռ մը կը կրեն, հայութեան կապուած մնալով··

Անոնք եկեղեցին կը յիշեն հանդիսաւոր օրերուն : Հայկական մշակոյթին կը հե – տեւին «ազգասիրաբար» :

Եւ կը կարծեն թէ իրենց պարտականու – թիւնը կատարած, սերունդը փրկած կ'ըլ – լան, եթէ խաչակնքել սորվեցնեն իրենց զաւակներուն :

Քանի կը տեղատարուինք, այնքան կը թուլնայ ազգային դիմակցութիւնը :

Դժբախտաբար բանդէմներ ալ չեն պակսիր, նոր ճեղքեր բանալու համար ե – ւ կուան եւ այսօրուան մէջէն :

Հաղարաւոր «ուսումնականներ » Թոյլ կուտան որ իրենց զաւակները ամէն բան սորվին, «ժը թ'էմ» երգեն եւ սանդա կամ rumba պարեն, բայց հայերէնը մոռնան իրենց օտար կամ անպէտ լեզու ···

Անդին մնացած բնակութիւնները ի՞նչ դասեր կրնային տալ, եթէ յանկարծ երեւային մեր մէջ, իրենց խորհրդանշան :

Կամ իրենց մղձաւանջ···

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ՎՍՏԱՀՈՒԹԵԱՆ ՔՈՒէ ՊԱՇԱՆՋԵՑ

●

ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ ՊԻՏԻ ՏՐՈՒԻ ԱՃՍՕՐ, ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

Երէքշաբթի օր, Ազգ· Ժողովին վերա – բացման առթիւ, նոր տաղնապ մը ծա – գեցաւ : Բազմաթիւ հարցապնդումներ կա – յին սեղանին վրայ, Հնդկաչինի եւ Ժընեւ – ի խորհրդաժողովի մասին : Ազգ· Ժողովը կը պահանջէր քննել զանոնք, մանաւա – րապէս Հնդկաչինի կացութիւնը : Վարչա – պետը մերժեց այս առաջարկը, անպատեհ դանելով զայն ճիշդ այն պահուն երբ Ժ – նեւի խորհրդաժողովը կը զբաղի այդ խն – դիրներով : Հակառակ պարագային, կը սպառնար հրաժարիլ :

Մինչադէպը ծագեցաւ երբ արմատական երեսփոխան մը, նախկին վարչապետ Ռը – նէ Մայէր անմիջապէս վիճարանութիւն կը պահանջէր, յուզելով Պ· Ժորժ Պիտոյի լիազօրութեան խնդիրը : Այդ միջոցին ար – տաքին նախարարին բարեկամներէն մէկը հասկցուց վարչապետին թէ Պ· Պիտօ պի – տի հրաժարի, եթէ վիճարանութիւն բաց – ուի Հնդկաչինի մասին : Արմատականները դիտել տուին թէ Պ· Լանիէլ խոստացած էր այս վիճաբանութիւնը կատարել մայիս 14ին : Վարչապետը պատասխանեց թէ ինք հաւանած էր որ Մայիս 14ին որոշուի վի – ճաբանութեան թուականը : Այս առթիւ խօսած ճառին մէջ բացատրեց թէ՝ ինչպէս ըսած էր ապրիլ 9ի յայտարարութեամբ , կառավարութիւնը որոշած է ամէն միջոց փորձել, դիմադրութիւնը չարունակելու համար Տիէն Պիէնի մէջ, Ամերիկայի նիւ – թական աջակցութեամբ, եւ Ժընեւի մէջ բանակցութիւններ կատարել ամենայն ա – պատութեամբ, խաղաղութիւնը վերա – հաստատելու համար Հնդկաչինի մէջ : Եւ աւելցուց·

— « Հակառակութիւն չկայ մեր խաղաղու – թեան եւ պայքարի կամքին մէջնէ : Մենք ամէն բան ըրինք օգնելու համար մեր զօրքին : Պատասխանատուն մենք չենք, ե – թէ կռիւը կը տատանայ կամ կը սպառ – նայ տարածուիլ : Անժխտելի է թէ չինա – կան հրեաններ կան ռազմադաշտին վրայ եւ թէ ճակատամարտին ուժ կը տր – ուի Զինաստանի սահմանապուրէն : Օր մը ամէն բան պիտի ըսենք այս խնդրին – րու մասին : Նոյնիսկ եթէ կառավարու – թիւնն ի վիճակի ըլլար պատասխանելու եղած հարցումներուն, պիտի զգուշանար հրապարակ հանել իր ըսելիքները, վախ – նալով որ հակառակորդը կրնայ օգտա – գործել զանոնք : Կը խնդրեմ հանրային կարծիքէն եւ մամուլէն պահել իրենց պա – դարիւնը : Ազգ· Ժողովը իրաւունք ունի տապալելու կառավարութիւնը· բայց ի – րաւունք չունի ակարացնելու զայն, իր վրայ ձգելով բանակցութեանց ծանր բե – ռը : Ֆրանսա խաղաղութիւն կ'ուզէ եւ առոր համար ըրած է ինչ որ կարելի է : Մենք չենք մերժած Հօ Շի Մինի հետ բա – նակցելու սկզբունքը : Շնորհիւ զօր· ժը Քասթրիի, մենք իրաւունք ունինք յուսա – լու թէ կարելի է համաձայնութեան մը մասին բանակցիլ վաղը, իսկ այդ համա – ձայնութիւնը յաղթանակ մը պիտի ըլլայ խաղաղութեան համար» :

Բուռն հակաճառութիւններ տեղի ունե – ցան այս յայտարարութեան առթիւ : Պահ մը դադար տրուեցաւ : Նախարար – ներն ալ ժողով դումարեցին խորհրդարա – նին մէջ : Ցետոյ Պ· Լանիէլ բեմ բարձրա – նալով, յայտարարեց թէ չուզեր ջլատել Ժընեւի խորհրդաժողովը, հետեւաբար վստահութեան խնդիր կը դնէ, յետաձ – գում պահանջելով :

Այս յայտարարութեան վրայ, Ազգ· Ժո – ղովը որոշեց քուէարկութիւն կատարել այսօր, հինգշաբթի, ժամը 15ին :

Իրազեկները կը կարծեն թէ դահլիճը դժ – ուարին կացութեան մը պիտի մատնուի :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

●

ՈՂՋՈՒՅՆ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ

Տեղական թերթ մը կ'իմանամ թէ Անգլիոյ Առողջապահական Կանուխին անդամներէն մէկը առաջարկեր է արգիլել ձեռք սեղմելու սովորութիւնը :

Անշուշտ առողջապահական պատճառ – ներով :

Այս առթիւ մշակուած բանաձեւը կ'ըսէ թէ Մեծն Բրիտանիոյ բնակիչներուն մէկ երրորդին ձեռքերը վարակուած են զանա – զան մանրէներով :

Ուրեմն, երբ հանդիպակաց մը ծագի, օրինակ՝ մանկական անդամալուծում (փոլիոմիէլիտ), կրնաք երեւակայել թէ ինչ աղէտներ կրնան պատահիլ :

Չարիքը միայն Անգլիոյ յատուկ չէ :

Նոյն վտանգը՝ Սէնի ափերէն մինչեւ Ա – սիոյ կամ Ափրիկէի խորերը : Մանաւանդ այս վերջին վայրերուն մէջ, ուր փոշին եւ աղտոտ մանրէներ կը ցանեն ամէն տեղ :

Արդ, ինչպէ՞ս պիտի բարեւենք, երբ ի – րարու հանդիպինք, փողոցը կամ տունե – րու մէջ :

Առաջարկին տէրը, որ բժիշկ մըն է, այդ մասին ալ մտածեր է :

— Ընդունինք բարեւելու արեւելեան ձեւը,— ողջոյն տալ խոնարհելով կամ ձեռքը ճակտին տանելով :

Այսպէս, անգամ մը եւս կը հաստատուի թէ լոյսը Արեւելքէն կը ծագի :

Ձեւ գիտեր թէ բժիշկը շօշափե՞ծ է ու – րիշ փափուկ խնդիր մը եւս,— ձեռք պագ – նել կամ համբոյրներ փոխանակել բերան բերնի ···

Ձեռք պագնելը Արեւելքի մէջ վերա – պահուած էր կրօնաւորներուն եւ համամիկնե – րուն :

Իսկ լուսացուցուղ պողոտաներու վր – բայ, կենցաղագէտ պարոններ կիներու եւ օրիորդներու փափկասուն ձեռքերն ալ կը համբուրեն, հետեւելով գերմանական կամ ռուսական աւանդութեանց :

Սպասելով առաջարկին ճնշուութեան, ես այժմէն կուտայ արեւելեան բարե – ւիս :

Անհրաժեշտ չէ խոնարհիլ կամ երկր – պագել :

Սիրալիր ժպիտ մը, եւ ձեռք կը տանիս նակտիդ կամ գլխարկդ կը հանես :

Այս ձեւով, ոչ միայն մանրէները ան – մատչելի կը դառնան, այլեւ իսկապէս ող – ջոյն տուած կ'ըլլաք , առանց շատ բարա – կը փնտռելու :

Այն ատեն, ուրիշ անպատեհութիւն մը եւս կը վերնայ,— չէք ստիպուիր հարցնել թէ մասնաւոր իմաստ մը ունի՞ օրո – նոր ձեռք սեղմելը :

Անշուշտ կան տիպարներ որոնք արե – ւելեան բարեւին ալ արժանի չեն :

Վ.Ա.Հէ

ԿՌԻԻՆԵՐԸ ՎԵՐՍԿՍԱՆ

Հնդկաչինի հրամանատարութիւնը կը ծանուցանէ թէ ըմբոստները Մայիս 4ին վեթկան յարձակումը Տիէն Պիէնի մէջ , ուրիշ ամրոց մը եւս գրաւելով : Ըմբոստ ուժերը մէկէն դէմ տուած էին, բաղդատե – լով Ֆրանսական պահակազօրքին հետ : Յարձակումը կատարուած էր երկու կէ – ասերու վրայ միաժամանակ : Ֆրանսացի – ները հակայարձակումի ձեռնարկեցին եւ ետ թշնամին մղեցին էլիանի ամրոցէն , բայց ժամերով դիրկընդխառն կռուելէ ետք, չկրցան փրկել միւս ամրոցը : Ցը – բանական հրամանատարութիւնը կը կարծէ թէ այս յարձակումը նախապատ – րաստութիւնն է նոր գրոհի մը,—չորրոր – դը՝ 53 օրուան մէջ :

Սայկոնի զինուորական դրասենեակին անօքսինը, հազարապետ Ռուսէ կը կարծէ թէ Տիէն Պիէնի ճակատագիրը պիտի վճ – ռուի այս շաբթու :

Ֆրանսական օդանաւերը կը սպասեն որ օդը բացուի, որպէսզի կարենան օդնու – թեան հասնել պաշարուած բերդին :

× Հնդկաչինի Համադհամար կառավա – րութեան (Վիէթմին) պատուիրակութիւ – նը Ժընեւ հասաւ Գ· օր : Այս շաբթու կը սպասուին նաեւ ազգայնական Հնդկաչինի, Քամպոճի եւ Լաոսի պատուիրակութիւն – ները :

× Նախագահ Այզընհաուըը հետեւեալ ճշդումները կատարած է, ամերիկեան մի – ջամտութեան մասին .— 1· Մ· Նահանգ – ները որեւէ զինուորական միջամտութիւն պիտի չիատարեն առանձին .— 2· Ոչ մէկ զինուորական գործողութիւն առանց Հնդ – կաչինի ժողովուրդին հաւանութեան :

ՆՈՐ ԴԱՒ ՄԸ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԷՋ

Եգիպտոսի ազգային առաջնորդութեան նախարարը, գնդ· Սալեհ Սալեմ , յայտա – րարեց թէ վերջերս ձերբակալուած սպա – ները խոստովաներ են թէ դաւ մը սարքած էին, ներկայ կառավարութիւնը տապա – լելու եւ համայնավարական իշխանութիւն հաստատելու համար :

Իր յայտարարութեան համաձայն, դա – ւադիրները գործի պիտի ձեռնարկէին անցեալ չորեքշաբթի առտու ժամը 2ին : Հրամայելէ առնելով հնձելազօրքի զօրա – նոցէն, պիտի քանդէին բանակին կեդրո – նը՝ Ապպասիէի մէջ, յեղափոխական Խոր – հուրդին պաշտօնատեղին, ինչպէս եւ ան – դամներուն տուները : Այսպէս խուճապ

(Շար·ը կարդալ Դ· էջ)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀԸ ՓՈԽՈՒԱԾ

Երեւանի անթելը կը ծանուցանէ թէ «Գերագոյն Սովետի չորրորդ սեսիան(նս – տաշրջան) ապրիլ մէկին նիստաւ կեդր· Կոմիտէի Ա· քարտուղար Թովմասեանի առաջարկով, Գերագոյն Սովետի նախա – գահութեան Նախագահի պաշտօնից ազա – տել է Մացակ Պետրոսի Պապեանին եւ նրա փոխարէն նախագահական կարգի նախագահ է ընտրել Շ· Աւուշանեանին» :

Անթելը չըսեր թէ ինչ է նախագահին պաշտօնանկութեան պատճառը : Ինչպէս կ'երեւայ, հետզհետէ հաշուէյարդարի կ'ենթարկուին Բերիայի օրէն մնացած պատասխանատու վարիչները : Գ· Ցա – րութիւնեանէն (Արութինով) վերջ, Մացակ Պապեան : Երկուքն ալ պաշտօնի վրայ էին տարիներէ ի վեր , առանց մասնաւոր ար – ժանիք մը ունենալու : Պարզապէս հաւա – տարիմ կամակատարներ էին, եւ այժմ կը նետուին իրենց անպէտ, քանի որ վերին իշխանաւորները փոխուեցան :

Պապեանի պաշտօնանկութիւնը ապրիլ 4ին հաղորդած էին Լոնտոնէն :

ՀԱՂՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ՀԱՋԱՐ ՀԱՒԱՏԱՑԵԱԼՆԵՐՈՒ

Պոլսոյ «Մարմարա»ն կը գրէ թէ Զաու – կի ձրագալոյցի պատարագի միջոցին, կե – սարիոյ մէջ Ս· Հաղորդութիւն տրուած է հազարէ աւելի հաւատացեալներու, Հայ – կազուն քահանայի միջոցաւ : Ս· Դրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին եւ շրջապատը ամ – բողջովին լեցուած էր տեղացի, շրջակայ գիւղերէն եւ մինչեւ Սեբաստիայէն եկած հազարաւոր հաւատացեալներու բազմու – թեամբ : Զաուկի արարողութիւնները տե – ւած են առտուան ժամը 5·30էն մինչեւ կէս օր : Ներկայ եղած են քաղաքապետը , Ապահովութեան տեսուչը, երկու ոստի – կանապետներ եւ ուրիշ պաշտօնեաներ : Երեսուն հոգեհանգիստ կատարուած է եւ 25 երախաներ մկրտուած են : Արարողու – թեանց ընթացքին հոգեւոր հովիւը կար – դացած եւ բացատրած է Գարեգին Պատ – րիարքի պատգամը, որ Թուրքերէն կը – ուած էր :

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՑ արտաքին նախարա – րը, Փոփովիչ, խորհրդարանին տալիս հաստատեց թէ ուժ պիտի տան Եւրոպայի միացեալ պաշտպանութեան ծրագրին :

ՀԱՑ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ ԼՈՑՍԻ ՋԳԱՅԱՐԱՆՔՆԵՐԸ

(Կարդացուած Աղեքսանդրիոյ մէջ)

Բ.

Նման մոլեռանդ բայց տխմար քրիս – տոնեաներու չարքին՝ այս երկիրը կը պարծենար նաեւ մեծ խմացականութեամբ օժտուած քրիստոնեաներով , — ինչպէս Որոդինէսը , որուն սրբութեան իրաւուն – քը զոհ գնաց անգամահատումի իր ան– միտ փորձին (պիտցողը գիտէ , հոս պատ– մելը գայթակղութիւն կը պատճառէ) , իսկ ուշխմութեան փառքը՝ Դեմետրիոս «էնթրիկան» պատրիարքին խաղերուն : Եւ վերջապէս յիշենք կղեմէս եւ կիւրեղ Ա – զեքանդրացիները , որոնց գործերէն ո– մանք թարգմանուեցան հայերէնի՝ մեր առաջին թարգմանչական դպրոցին կող – մէ , ե · դարուն :

Այսպէս կամ այնպէս , Աղեքսանդրիա պիտի յիշուի քաղաքակրթութեան պատ – մութեան մէջ երկու մեծ իրողութիւններ – ու պատճառով :—

Այստեղ էր , որ նախաքրիստոնէական ամբողջ քաղաքակրթութիւնը , պահ մը համադրուած եւ դպրոց կազմած՝ ինչպէս ըսինք , ահեղ ճակատամարտ մը պիտի մղէր քրիստոնէութեան դէմ , ու քիչ մնաց պիտի յաղթանակէր՝ եթէ հեթանոս փի – լիսոփայութիւնը , յանկարծական միսթիք ընկերումով մը , չնահանջէր ու չլքէր դիր– քերը : Հետաքրքրին համար՝ ինչ մեծ հա– ճոյք է կարդալ Կղեմէս Աղեքսանդրացիի դործերը , հեթանոսութեան աղով եւ քր – իստոնէութեան հացով մատուցուած :

Երկրորդ , Դիոսկորոս պատրիարքին օ– րով՝ Աղեքսանդրիոյ մէջ , եւտիքեական – նուիթիները այնքան զօրացան , ծաւալեցան , տիրական դարձան՝ որ քիչ մնաց չարա – չար պարտուէր Բիւզանդիոն : Այստեղ հե– տաքրքրականն այն է , որ Հայերը եւս յա– րած էին եւտիքեականութեան (= միա– բնակութեան) , թերեւս անոր համար որ աւանդաբար ընդդիմադիր էին Բիւզան – դիոնի :

Ահա թէ ուր կուգային Մովսէս Խոր – նացի եւ իր ընկերները , տակաւին երիտա– սարդ , մատաղատի , հազիւ 20–22 տարե – կան ,— մի մոռնաք այս տարիքը , երի – տասարդներ , որ նստած էք այս սրահին մէջ :

Արդ , չափազանց հետաքրքրական է հայ ուսանողութեան լուսաւորումի այս նոր քաղաքականութիւնը , որ դիրենք կը բերէ Աղեքսանդրիա :

Ինչո՞ւ Աղեքսանդրիա կուգային Հայե – րը : Ինչո՞ւ մինչեւ հոս չօչափուկ կ'երկա– րէին եւ ինչո՞ւ դէպի Աղեքսանդրիոյ փա– րոսը կ'ուղղէին լոյսի իրենց ղդայարանք– ները :

Աղեքսանդրիոյ եւ Բիւզանդիոնի միջեւ մրցակցութիւնը իր պատմութիւնն ունի , որ հին է : Հելլենական ոգին , որ թառած էր Բիւզանդիոնի վրայ , յանկուածա նայ– ուածք մը կ'ուղղէր յաճախ դէպի Նեղոսի հովիտը՝ Աթէնքէն դուրս թեւ չբացած տակաւին , այնքան որ փարաւոնները կը հեղնէին ու կ'ըսէին .— « Դուք երախա – ներ էք տակաւին , Հելլէններ» : Այսուհան– դերձ հանճարեղ այդ երախաները , օր մը , յաջողեցան ձեռք երկարել ու սեփականու– թիւն դարձնել Նեղոսի հովիտին բերանը , ինչպէս Բիւզանդիոնը : Աւելիա պատճառ մը չէր որ դպրոցը մրցակցութիւնը կամ երկու տարբեր դասդ ոգիներու դերակա– յութեան յաւակնութիւնը : Հելլէնական գերիշխանութեան տակ իսկ՝ Աղեքսան – դրիա գլուխ կը ցցէր յաճախ , ու կ'ըսէր հելլէններուն .—

Ազգ պանծալի , երբեմն պերճ ,
Ամենայնիւ կաս արդ ըստերջ ,
Եւ զոր ուսոյց Թագէս , Սոդոն ,
Եգիպտական էր այն գոգոն :

Հայերը ծանօ՞թ էին այս մրցակցու – թեան :

Հետեւեցէք չարժումին : Հայ երիտա – սարդութիւնը , 20 – 25 տարեկան , եռու – գեռի մէջ է ե · դարուն : Եգեսիա կը վա – զեն , կ'իջնեն մինչեւ Անտիոք , ուրիշ խումբ մը դէպի Բիւզանդիոն կամ Աթէնք :

Լոյս գողնալու հրաշալի չարժում մը , մէկը միւսէն առաջ , մէկը միւսէն աւելի ոգեվելու անօրինակ տենչ մը : Սահակ եւ Մեսրոպ խումբ մը երիտասարդներ դրկած են հարաւ՝ ուսանելու ,— ասոնք , տակա–ւին իրենց ուսանողութեան չրջանը չբո – լորած , երբ կը լսեն թէ ուրիշ խումբ մը դրկուած է արեւմուտք , կը թողուն հա – րաւը , կը բարձրանան արեւմուտք : Ան – սահման է ուսանելու տենչը , մէկը միւսը գերազանցելու ցանկութիւնը : Անօրի – նակ է երեւոյթը , մշակութային ծաղկու– մի այս սքանչելի պատկերը : Երթալ օտար երկիր , ուսանիլ , հազար դժուարութիւն– ներով՝ հմտութիւն ամբարել , լոյս առա – նալ եւ օր առաջ երկիրը վերադառնալ :

Աւելիա հայ երիտասարդութեան կողմէ արուած փաստն է , յօրինակ արդի հայ ե– րիտասարդութեան ;

Իսկ դեկավարութեան կողմէ արուած վկայութիւնը կը մատնէ ուրիշ մտահո – գութիւն մը : Աթէ՞նք դրկել հայ երիտա– սարդները , թէ Աղեքսանդրիա : Այս ընտ– րութեան մէջ իմաստութիւն կայ , քաղա – քական – քաղաքակրթական դիտակցու – թիւն :

Ի՞նչ է այդ իմաստութիւնը , կամ Սա – հակի եւ Մեսրոպի մտահոգութիւնը : Հակակշռե՞լ Բիւզանդիոնի ներգործու – թիւնը , բարեխառնե՞լ Աթէնքի ազդեցու – թիւնը՝ Աղեքսանդրիա դրկել հայ ուսանո– ղական երամ մը :

Կը թողում այս հարցումներուն պա – տասխանը , վասնդի կարօտ աւելի խոր վերլուծումի , ուրեմն կարօտ դասախո – սական երկար ժամերու : Ու կանդ կ'առ– նեմ բուն իսկ նիւթին վրայ , յայտարար – ուած ձեւով :

Հայոց էջքը դէպի Աղեքսանդրիա , չօ – չափուկ (Թանթաքիւլ) երկարելը դէպի Նեղոսի բերանը , ցոյց կուտայ թէ լուսա– տենչիկ ինչ հզօր ղդայարանքով մը օժ – տուած էր հայկական հանճարը , — ասի – կա վկայութիւն մըն է անշուշտ Հայոց երիտասարդին չանթահարիչ հարուածնե– րէն ահարեկ՝ բոլոր բռնակալները կծկը – ուեցան իրենց որջերուն մէջ : Ոմանք սկը– սան նոյնիսկ անոր բարեկամութիւնը փնտ–ռել՝ անոր վրիժառու դնդակէն ազատ մնալու համար : Գիւղային սկսաւ այլեւս աներկիւղ իր դաշտերն ու լեռները ելլել եւ վայելել իր քրտինքի արդար վաստա – կը՝ օրհնելով իր ազատարարները :

Կարելի է ըսել թէ Իշխանի յայտնուե – լէն մինչեւ Օսմ · Սահմանադրութիւնը , Դանիէլ վարդապետ մէկ կողմ դնելով վե– ղարն ու փիլոնը , անվերապահօրէն ու յայտնապէս , նուիրուեցաւ իր ժողովուր – դի ազատագրութեան սրբազան դործին : Ան չուառով դրաւեց Իշխանի համակրանքն ու վստահութիւնը , եւ գործաւ անոր ա – մէնէն եռանդուն , կորովի ու հեղինակա – ւոր դործակիցներէն մէկը Լեռնապարի մէջ , Մուխի Մուրատի հետ վարելով մասնաւորապէս Աղթամարին անցնող խումբերու , զինամթերքի , նամակներու եւ յեղափոխական գրականութեան պա – տասխանատու ու դժուարին դործը :

Դպրոցական արձակուրդներս կ'անցը – նէի կաթողիկոսարանի մէջ , հօրեղբօրս քով : Կը նկատէի որ Դանիէլ վարդապետ յանկարծ կ'անհետանար օրերով : Հօտաղ– ներն ու մշակներն իսկ դիտէին թէ ինչո՞ւ : Լրտես ոստիկաններն ալ անշուշտ : Արեւն վարդապետ բարկութենէն կ'ուտէր ինք – մշակութային գրօսիքմին դոյութեան :

Այժմ , նախ , քննենք գրոփիմի հարցը , եւ Հայոց մշակութային գրոփիմը :

«Գրոփիմ» կը կոչուի այն բնազդային կամ տիեզերական ուժը , որ իրերու հետե– ւանք խորհրդաւոր եւ թաքուն աֆինիթէ– ներու՝ իրարու կը մօտեցնէ երկու տար – բեր գոյակներ , ամէնու համար իրարմով , զօրանալու համար ներդաշնակութեան մը նպատակով : Ինչպէս արեւածաղիկը , որ կը դառնայ արեւին , ահա խոտ մը , որ լոյս կ'որոնէ եւ երկինք կը նայի , — քար մը դրէք վրան , կը ծռի , դուրս կ'երկարի քարին տակէն ու դարձեալ երկինք կը նա– յի , գլուխը վեր բարձրացուցած : Բազ – մաթիւ ձեւեր ու տարազներ կան «գրո – փիմ»ի ,— մեր նիւթէն դուրս է կանդ առնել աւելի :

Անհունօրէն փոքր աշխարհին մէջ եւս նոյնն է երեւոյթը , որ կը կոչուի շիմիօ– թաոսի ,— անանուն եւ անթիւ մանրէներ «չիմիոթաքսի»ով է որ կը դանեն իրենց նպատակաւոր միջավայրը , ուր կ'աճին , կը բազմանան եւ , այսպէս , հիւանդութիւն – ներ կը առեղծեն մեր մարմնոյն մէջ :

Անսպառ նիւթ է «գրոփիմ» կոչուած երեւոյթը : Ֆրանսական դպրոցը յաղնա – չունչ ուսումնասիրութիւններ նուիրած է այս երեւոյթին , որու հետ աղերս մը ունի հոգեբանական նոյնքան բարդ հարց մը ,— անչափահասութիւնը , որուն Ֆրանսացիք տուած են տէզիրոլոժի որձեւդ անունը կամ էփիբոլոժի տարազը :

Արդարեւ , «գրոփիմ»ը , ծագումով բնախօսական , մեր կեանքին մէջ՝ դիտակ– ցական եւանդ առնելով , կը դառնայ հո– գեբնախօսական երեւոյթի մը վկայու – թիւնը :

Այսպէս , հայկական հանճարը եւս ունի իր «գրոփիմ»ը ,— պահ մը երեւակայե – ցէք հայ ժողովուրդը , որ կորսուած է լեռներուն մէջ : Հողը անհաչա թշնամու – թիւն մը ցոյց կուտայ կարծես՝ արդիլելու համար անոր էջքն ի ծով : Այդ հողը կ'ա – լեկոծի , կը ճեղքուի , անդունդներ եւ խորխորատներ կը կազմէ , ապառաժուտ պարիսպներ եւ բարձրանիստ սարահար – թեր կը չինէ , կ'աշխատի հեռու պահել դինք Միջերկրականէն : Պիտի չերթաս , պիտի չմօտենաս ծովին , կ'ըսէ : Լեռնային քաղաքակրթութեան իր յեղաշրջումը լսա– ցուցած , դեռային քաղաքակրթութեան իր չրջանը բոլորած , աճեր է ժամանակին հետ , քալեր է ժամանակին հետ , ուռճա– ցեր է ժամանակով , հասունցեր է ժամա – նակով , եւ արդէն՝ հեռուներուն մէջ , կա– պոյտ հեռուներուն մէջ ու ձիւնոտ հե – ռուներուն մէջ , ամպածրար բարձրու – թեանց վրայ մինակ՝ աղաւնիի պէս մա – քուր այս ժողովուրդը սկսեր է արդէն եր– դել ծարաւը «քաղաքակրթութեան ծո – վին» , որ պատմական անունն է Միջերկ– րականին : Անիկա չատ է երդեր «հարաւի քամին» , որ պիտի բանայ ձմրան դռնակը : Երգեր է , կանչեր է , երեքեմն թեւ է ա – ռեր ու թռեր դէպի հարաւ , դէպի լոյծ կապոյտը :

(Շար.)

Շ · ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ՀԱՅԸ ԵՒ ՀՐԵԱՆ

•

Դեռ Ֆրանսա չեկած , Պոլիս , Ֆրանսե – րէն դիրքի մը մէջ կարդացեր էի թէ մէկ Հրեայ խաբելու համար երեք Յոյն պէտք է , իսկ մէկ Հայ խաբելու համար երեք Հրեայ :

Այս առասպելը յօրինողը անշուշտ վա– րակուած էր տալթոնական հիւանդութե – նէ , որմէն ենթական իրերը իրենց իսկա– կան գոյներովը չի տեսնէր : Բայց մեզի համար կարեւորը այդ չէ :

Ցայսնի չէ թէ ուրկէ կուգայ Հայերու եւ Հրեաներու միջեւ ազգականական կապ մը տեսնելու առասպելը որ տարածուած է կարգ մը Եւրոպացիներու մէջ :

Ես անձնապէս վկան եղած եմ , քանի մը անգամներ , Ֆրանսացիներու կողմէ եղած այդ կարգի դրոյցներու :

Ֆրանսա գալուս առաջին տարիներուն , օր մը , աշխատանոցիս մէջ , կէսօրուան դադարին , հայերէն թերթ մը կը կարդա– յի : Ինծի հետ աշխատող Ֆրանսացի ըն – կերս հարցուց թէ կարդացածս հրէական՞ լեզուով է : Փոխանակ պատասխանիս վե– րայ՝ ըսաւ թէ հայերէնը եւ հրէերէնը մխիթարեան լեզուները չեն : Անշուշտ այդ մարդը ուրիշէ մը լմացած էր , այդ ու – րիշն ալ դարձեալ ուրիշէ մը : Առասպելը , տատնով , հարիւրով , հազարով բազմա – պատկելով , պիտի ունենանք պատկառելի թիւ մը , այդ կարգի մխամխաներու :

Անգամ մըն ալ բնական պանդոկիս տէ – րը , խօսակցութեան մը ընթացքին հա – յուց թէ հայերը եւ Հրեաները միեւնոյն ցեղին չե՞ն պատկանիր : Սոխպուեցայ եր– կար բարակ ճառ մը խօսիլ , տարհամոզե – լու համար դինքը :

Բայց մարդը մտքին մէջ դրեր է որ ան– պատճառ կապ մը կայ Հայերուն եւ Հրե– աներուն միջեւ եւ ըսաւ .— «Բայց գոնէ Հայաստանը եւ Պաղեստինը սահմանակից չե՞ն» : Այս մարդուն դիտցած աշխարհա– դրութիւնը տարբերութիւն չունէր մուկի մը դիտցածէն որ կը ճանչնայ միայն իր ծակին սահմանները :

Ուրիշ անգամ մըն ալ զարմանալի խո – սակցութիւն մը ունեցայ Ֆրանսացիի մը հետ : Երբ իրեն կը խօսէի նոր տասցած անձնագրի մասին , հարցուց թէ ես Ժիւիֆ– Արմէնիէն չե՞մ : Իրեն պատասխանեցի չոր կերպով :

— Ես միայն մէկ բառով Հայ եմ , կարճ , առանց բարդումի :

= Բայց կը ներէք ես այս խօսքը ըրի ո– րովհետեւ գոնէ մէկ հատ «Ժիւիֆ – Ար – մէնիէն» ճանչցած եմ դինուորութեան մէջ : Անձնագիրը գրպանէն հանեց որուն մէջ Ժիւիֆ – Արմէնիէն գրուած էր :

— Դուք այդպէս կարդացի՞ք :

= Ոչ , ինքը ըսաւ :

Այս մարդէն բաժնուելէս վերջը ես ինքս խորհրդածելով ջանացի լուծել այդ հանե– լուկը : Եւ գտայ լուծումը : Այդ հայ դին– ուորին ինքնութեան թուղթին մէջ գրուած էր ռէֆիւժիէ Արմէնիէն եւ ինքը ռէֆիւ – ժիէ բառը չատ դէշ արտասանելով Ֆրան– սային Ժիւիֆ հասկցած էր ...

Այլ առակ լսարուք : Հինդ–վեց տարի առաջ , Ֆրանսացի մը մէկը ներկայացուց ինծի , անոր բացակայութեան , գործի մը համար եւ ըսաւ թէ կարծեմ Հրեայ է : Գացի ներկայացայ այդ մարդուն որուն մասին ուրիշ տեղէ տեղեկացած էի թէ Ավին– եոնցի է եւ Հրեայ չէ : Մօտ մէկ տարի ա– ռաջ , ներկայացնող մարդը մեռաւ , միւ– սին հետ ալ բաւական մը մտերմացած ըլ– լալով համարձակեցայ ըսել թէ մեռնողը իրրեւ Հրեայ ներկայացուցած էր դինքը : Իրրեւ պատասխան ժպտելով ըսաւ .

— « Դուն ալ Ժիւիֆ – Արմէնիէն չե՞ս» :

Եթէ ժողովրդական խաւերու մէջ այս թիւրիմացութիւնը կը տիրէ , մտաւորա – կան դասուն մէջ ալ պակաս չեն մոլորեալ– ները :

Պատերազմի ընթացքին , զրաման դէ – րախտ օրերուն , դանուեցան ծայրայեղ ա– ջակողմեան սահմանադիր տարրեր որոնք ոչ – բարեկամական ընթացք մը ունեցան մեզի հանդէպ : Զեմ դիտեր ինչ նկատում– ներով ուղեցին որ Հրեաներուն դլխուն և– կած փորձանքը մեր դլխուն ալ պատա – հէր : Այս կարգի մտաւորականներէն հան– դուցեալ «Մաթէն»ի մէկ աշխատակիցը իր երեւակայութեան մէջ գացեր է Ռոքֆէ փողոց (ուր չատ Հրեաներ կ'ապրին) , մտեր է հրէական սրճարան մը ուր Հայեր եւ Հրեաներ դլուխ դլխի տուած կը մտա– ծեն եղեր թէ ի՞նչ դնեն որ այս նացիական փորձանքէն ազատին : Այդ Հայերէն մէկն

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ
ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ ԱՌԹԻԻ

ԴԱՆԻԷԼ ՎՐԴ·ՋԱՏՈՅԵԱՆ

•

Անվիճելի իրողութիւն է որ , ինչ որ ը– րաւ զրսեցին՝ տեղացին ընաւ պիտի չկր – նար ընել :

Զուշցաւ վարդապետին սպասած դե – կավարը : Քանի մը ամիս վերջ , 1904ի սկիզբներն , կովկասէն մեր առնջանքի աշխարհը մտաւ Իշխանը : Քաջ , յան – դուգն , խիզախ : Երկաթեայ կամքի տէր : Օժտուած կազմակերպչական արտակարգ ընդունակութիւններով : Մէկը Հ · Ց · Դաշնակցութեան այն անհամար ուխտ – ադներէն՝ որոնք Թուղին ընտանեկան քաղցրիկ յարկը , հրաժարեցան երիտա – սարդական կեանքի վայելքներէն , խաչ քաշեցին իրենց վայրկեան ապագային վր – րայ : Եւ փութացին ողջակիզուելու , դիտակցաբար , իրենց գերի եղբայրներու ազատագրութեան սրբազան խորանին վր– րայ :

Դանիէլ վարդապետը եղաւ մէկը ա – նոնցմէ՝ որոնք անմիջապէս չրջապատե – ցին աննման ուժգնիկը՝ անսահման նուի– րումով ու դուրգուրանքով :

Ծանօթ է պատմութիւնը : Հազիւ քանի մը ամիս անցած , 22 տարեկան այս արի երիտասարդին չանթահարիչ հարուածնե– րէն ահարեկ՝ բոլոր բռնակալները կծկը – ուեցան իրենց որջերուն մէջ : Ոմանք սկը– սան նոյնիսկ անոր բարեկամութիւնը փնտ– ռել՝ անոր վրիժառու դնդակէն ազատ մնալու համար : Գիւղային սկսաւ այլեւս աներկիւղ իր դաշտերն ու լեռները ելլել եւ վայելել իր քրտինքի արդար վաստա – կը՝ օրհնելով իր ազատարարները :

Կարելի է ըսել թէ Իշխանի յայտնուե – լէն մինչեւ Օսմ · Սահմանադրութիւնը , Դանիէլ վարդապետ մէկ կողմ դնելով վե– ղարն ու փիլոնը , անվերապահօրէն ու յայտնապէս , նուիրուեցաւ իր ժողովուր – դի ազատագրութեան սրբազան դործին : Ան չուառով դրաւեց Իշխանի համակրանքն ու վստահութիւնը , եւ գործաւ անոր ա – մէնէն եռանդուն , կորովի ու հեղինակա – ւոր դործակիցներէն մէկը Լեռնապարի մէջ , Մուխի Մուրատի հետ վարելով մասնաւորապէս Աղթամարին անցնող խումբերու , զինամթերքի , նամակներու եւ յեղափոխական գրականութեան պա – տասխանատու ու դժուարին դործը :

Դպրոցական արձակուրդներս կ'անցը – նէի կաթողիկոսարանի մէջ , հօրեղբօրս քով : Կը նկատէի որ Դանիէլ վարդապետ յանկարծ կ'անհետանար օրերով : Հօտաղ– ներն ու մշակներն իսկ դիտէին թէ ինչո՞ւ : Լրտես ոստիկաններն ալ անշուշտ : Արեւն վարդապետ բարկութենէն կ'ուտէր ինք – դինք , բայց անզօր էր արդելք ըլլալու :

Ամառուան դեղեցիկ առաւօտ մը Նոր դիւղէն դէպի լեռը ելանք պատրաստ , քանի մը ընկերներով : Հմայուած աքսանչելի հա– մայնապատկերէն՝ բարձրացանք մինչեւ Ս · Թովմասի վանքը : Այդ օր հոն էր Ար– տաշէս Սիւտճեանի խումբը : Մինչ պար– տասած խումբը կը հանդստանար աղբիւ– րի քով , ուսեղիններու կազդուրիչ չուքին տակ՝ վարդապետը , դրեթէ անճանաչելի իր հայդուկի տարազին մէջ , պահակ կե – ցած էր բարձունքի մը վրայ , իր սիրելի Ասպոյի հետ , կոթնած հրացանին ու հե– ռադիտակը աչքերուն : Ճանչցած էր մեզ , եւ թոյլ տուած որ մօտենանք :

Հօտաղ Ասպոյի ներշնչողներէն մէկն ալ Դանիէլ վարդապետն էր : Իշխանի երեւա– լուն պէս՝ ան մտած էր Թուրկիկ խումբե– րէն մէկուն մէջ ու դարձած առիւծասիրտ հայդուկ մը : Տաւար արածող , թրիք մաք– րող , լուծ քչող այս անպրպտկտ տղան և – դաւ մէկը այն անհամար «ադէտ , կոչտ , անտաշ չինական»ներէն , որոնք ծծելով Հ · Ց · Դաշնակցութեան հրամառ չունչը , տո– դորուեցան հայրենիքին ծառայելու վսեմ դաղափարով , եւ դերադանցօրէն աւելի հայրենասիրական դործեր կատարեցին քան դաս մը տիտղոսաւոր «ուսումնա – կաններ » :

ՂԱԶԱՐ ՆԵՐԿԱՐԱՐԵԱՆ

(Շար.)

ալ Ապրամագեան կը կոչուի եղեր: Երբ այս դէպքերը կարդացի «Մաթէն»ի մէջ, առաջին զարմանք եղաւ Ապրամագեան անունին առուգրաքանութիւնը փորձել, ինչ որ չատ դիւրին է: Առաջին մասը կուզայ հրէերէրէն «ապրամ»էն, երկրորդ մասն ալ հռչակաւոր Ալմագեանի անունէն: Այս կերպով Թղթակիցը ուզեր է Հայերը եւ Հրեաները եղբայրացնել անուններով ալ:

Ֆրանսերէն հին հանրագիտակի մը մէջ, ընդարձակ ծանօթութիւններ կան Հայերու մասին: Կը խօսի ոսկեդարեան գրականութեան վրայ, կը թուէ մատենագիրները իրենց անուններով, լայն տեղ կու տայ Վարդանանց պատերազմին: Բայց այն ալ չէ մոռցած բազդատութիւն մը կատարել Հայերու եւ Հրեաներու մէջեւ, ըսելով թէ Հայերն ալ Հրեաներուն պէս ճարպիկ առեւտրականներ են, ու կ'աւելցնէ — Հայերը աւեն աւեն ցոյց տըւած են ղէնքի վարժութիւն, իսկ Հրեաները երբեք: Եթէ այս հեղինակը ողջ ըլլար եւ տեսնէր թէ ինչպէս Հրեաները իրենց պատերազմը ղնեցին արիւնով, այն ա – տեն այդ խօսքը եա պիտի առնէր:

Այս երեւոյթը միայն Ֆրանսայի յատուկ չէ: Պատերազմին սկիզբը Գերմանիոյ մէջ հիթլէրականները ժխտեցին Հայերուն գոյութիւնը: Գերման քաղաքի Հայերուն գոյղլուեցաւ, հանրային պաշտօններ վարել եւ վախ կար որ աւելի ծանրակշիռ որոշումներ տային: Ա.Հադանդը հնչեց Հայերուն համար, Հայ եւ Գերման կոմիտէն չարժեցաւ դիմաւորութեամբ Տոքթ. Ռոզպախի եւ աշխատանք թափեց Հիթլերականները համոզելու համար թէ Հայը զատ ցեղ, Հրեան ուրիշ ցեղ է եւ յաջողեցան եա առնել տալ այդ որոշումը: Եւ Գերմանիոյ ներքին գործերու նախարարութիւնը նոր հրամանագիր մը հանելով կը ճանչնար Հայերու գոյութիւնը: Այդ հրամանագիրը մինչ հոս աչքի տակ ունեցանք, գերմաներէն պատճէնով եւ ֆրանսերէն թարգմանութեամբ:

Բան մըն ալ Ամերիկայի մէջ պատահեցաւ, բայց արհեստական, սեմականի խնդիր չէր, աւելի Եւրոպացիի եւ Ասիացիի հարց: Եթէ յիշողութիւնս դիս չի խաբեր պատճառն ալ Հայու մը եւ Ամերիկաիի մը միջեւ առեւտրական վէճ մըն էր: Ամերիկացին վրէժ լուծելու համար, ամերիկեան ցեղային օրէնքի մը վրայ յենելով, Հայուն ամերիկեան քաղաքացիութիւնը ազօրինի դուաւ եւ դատ բացաւ: Եթէ դատը չահէր բոլոր Հայերը պիտի զրկուէին ամերիկեան քաղաքացիութենէ:

Հայերուն քունը փախաւ, մեծ փաստաբաններ վարձեցին եւ դատը չահեցան:

Այժմ քննենք սա հարցը թէ ուրկէ՞ կու գայ Հայերը եւ Հրեաները նոյնացնելու գաղափարը:

Պատերազմէն առաջ Նիսէն Իշխան Բ. Արզութեան պատմաբան-բամասէնեանի նամակ մը ղրկելով հարցուցեր է թէ ինչո՞ւ Եւրոպացիները Հայերը եւ Հրեաները մէկ կը բռնեն: Բամասէնեան «Ցառաջ»ի միջո – ցաւ պատասխանեց այդ նամակին: Ան իրեւ պատմագիր պատմութեան մէջ կը փնտռէր առոր դաղանիքը: Կը դրէր թէ ըստ Փաւստոս Բիւզանդի, Մեծն Տիգրան աւրիական արշաւանքին առեն 90 հազար Հրեաներ քշած տարած է Հայաստան եւ բնակեցուցած Վանի շրջանը: Բամասէնեան կարծիքով այս կրնայ բլլալ պատճառը: Այս փաստարկութիւնը չատ ալ զօրաւոր չէ: Երկու հազար տարի առաջ պատահած մասնակի դէպք մը չէր կրնար անդրադառնալ գալոց սերունդին վրայ:

Իմ կարծիքով, պատճառը ընկերային է: Արեւելք այցելող Եւրոպացիները, մեծ նաւահանգիստներու մէջ, Պոլիս, Իզմիր, Պէյրութ, Աղեքսանդրիա հանդիպած են Հայերու, որոնք Հրեաներու նման առեւտուրով կը զբաղէին եւ Հայը իբրեւ առեւտրական ժողովուրդ Հրեաներու նմանցուցած են:

Արդ, հայկական առած մը կ'ըսէ — «եթէ մէկու մը քառատուն անդամ խենդ ըթէ մէկու մը քառատուն անդամ խենդ է, սա, այդ մարդը կը խենդենայ»: Եւրոպացիներն ալ Հայերը Հրեայի նմանցնեցին վերջ ի վերջոյ կարծած են թէ անոնք իսկական Հրեաներն են:

Եթէ այդ միեւնոյն Եւրոպացիները եր – թային Անատոլուի ներսերը եւ տեսնէին թէ ինչպէս հայ չինականը իր հայը կը հանէ հողէն, այն ատեն տարբեր գաղափար պիտի կազմէին մեր մասին:

Քանի մը խօսք ալ հակահրէական յարերութեանց մասին: Ճիշդ է որ Հրեաները միշտ մրցակից եղած են Հայերուն առեւտրական ասպարէզին մէջ: Բայց

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

★

Համազգայինի հերթական լսարանը տեղի ունեցաւ Ապրիլ 23ին: Դասախօսն էր Պ. Գրիգոր Ճիզմէճեան, նիւթը՝ «Սուզին ծագման պատճառները, ինչո՞ւ կը սպան»:

Նախագահ Պ. Պարսամեան լսարանը բանալով, Ապրիլեան Սգատօնին հետ զուգադիպութիւն մը համարեց նիւթը, յետոյ ներկայացուց դասախօսը:

Գր. Ճիզմէճեան — Հիմնուելով ազգագրութեան վրայ՝ կ'ուզեմ ցոյց տալ թէ սուզը ոչ բացառիկ երեւոյթ մըն է, ոչ մեկուսի երեւոյթ մը, ոչ ալ արտայայտութիւնը խոր վշտի մը: Սուզը ընկերային երեւոյթ մըն է որ կը պարտադրուի անհատին ամէն անգամ որ մերձաւորի մը մահով առիթը ներկայանայ: Ուրեմն մահն է պատճառը եւ ոչ թէ վիշտը: Անհատը պարտաւոր է ենթարկուիլ սուգի սովորութիւններու որոնք իրենց ծագման մէջ կրօնական են:

«Նախնական ժողովուրդներու մէջ բնական մահու գաղափարը չկայ: Ամէն մահ կախարդանքի մը արդիւնքն է: Ուստի մարդիկ կը սարսափին անոր յոռի ազդեցութենէն: Մահը անմաքուր արբա – դործութիւն մըն է: Մարդիկ կը վախնան մեռելէն, մահը վարակիչ ըլլալով: Ա – կից՝ սուգի հաստատութիւնը որով մեռելին մերձաւորները չէզոքացման կը դատապարտուին՝ ուրիշները չվարակելու համար այն յոռի ազդեցութեամբ որուն ենթարկուած են իրենք:

« Մահը երկու անդամէն տեղի կ'ունենայ, նախնական ժողովուրդներու կեանքին բերուած տեսութեամբ: Երկու թադումներ գոյութիւն ունին, մինչդեռ մեղի համար մահը ֆիզիքական երեւոյթ մըն է

պէտք չէ մոռնալ թէ ականատես Հրեաներ, դեսպան Մորկընթօ Նիւ Եորքի բարունպետը՝ Ուայզ, «Մուսատաղ»ի հեղինակը՝ Ֆրանց Վերֆէլ, Իտալիոյ նախկին վարչապետներէն Լուիճի Լուձաթթի (որ կարծեմ Հրեայ էր) մեր մեծ բարեկամները եղած են եւ իրենց ղրիչը ու խօսքը տրամադրած են մեր դատին պաշտպանութեանը համար:

Երկու ժողովուրդներու ճակատագիրը դրեթէ միեւնոյնը եղած է: Անոնք ալ մեղի պէս տառապած են, չարդուած են: (Կ'ըսուի թէ Իսրայէլի խորհրդարանին ժողովասրահին ճիշդ ճակատը չարդի ընդարձակ նկար մը կայ): Բայց երկու չարդերուն չարժառիթը միեւնոյնը չէ: Մերինը քաղաքական էր: Գերմանիոյ մէջ Հրեաներուն չարդին չարժառիթը ընկերային էր եւ հետեւանք Հրեաներու տնտեսական դերակշռութեան: Իսկ Ռուսաստանի մէջ աւելի կրօնական էր: Օտեսացի հայ կին մը լինձի կը պատմէր թէ 50–55 տարի առաջ լինքը ականատես եղած է, հրէական չարդի մը — Զատկի առաւօտ մը Ռուսերը եկեղեցիէն ելլելէն վերջ հրէական չարդ մը կը կազմակերպեն, այն ամբաստանութեամբ թէ Քիստոսը խաչած են:

ՎԱՀՐԱՄ ՄՈՍԿՈՖԵԱՆ

ՏԹՐՈՒՆԻ — ՍՏԵՓԱՆ ԱԼԵՔՍԱՆԵԱՆ

Մեր ողբացեալ հայրենակիցը ծնած էր Մշոյ Նորչէն գիւղը, համեստ ընտանիքէ մը, նախնական կրթութիւնը ստացած էր գիւղին դպրոցը:

Տակաւին երիտասարդ տարիքին իրեն կը վիճակուի նամակի մը փոխադրութիւնը, սակայն տեղը չհասած կ'իյնայ դաժան Ալայի պչկին թակարդը, ու կ'առաջնորդուի Մշոյ բանտը, ուր կը դտնուէին իր երէց եղբայրները՝ Մխիթար Շեխիկեան, Ծխաւոր գիւղացի Յարութիւնը, Աբրան գիւղի Ասոն, եւ բազմաթիւ ուրիշներ: Բոլորը միասին կը չարչարուին մինչեւ 1908ի Օսմ. սահմանադրութիւնը:

Օգտուելով ներման օրէնքէն, ազատ կ'արձակուի, սակայն յոդնած եւ յուսախար, իր համագիւղացիներու հետ կը թողու իր պաշտելի երկիրը եւ կ'ապաստանի Ռուսաստանի Նիքոլայեւ քաղաքը, ուր կը դբաղի հացագործութեամբ եւ օրական կը դառնայ չատ մը պանդուխտ հայրենակիցներու:

1918ին երբ հայրենիքի ազատագրութեան ձայն կը լսէ, դործը ուրիշին ձեռքով կ'անցնի Երեւան: 1921ի իրարանցումին կը յաջողի վերադառնալ իր նախկին դործին, բայց ամէն ինչ կորսուած դտնելով կ'անցնի Օտեսա եւ ապա կ'երթայ Պոլիս, Պուլկարիա եւ վերջապէս կուզայ կը հաստատուի Փարիզ:

Տարիներէ ի վեր անդամ էր Տարօն Տուրուբերանի Հայր. Միութեան: Սրտանց կը դուրգուրար մեր հին սերունդի ներկայացուցիչներուն վրայ, դործնապէս կը մասնակցէր Միութեան աշխատանքներուն: Հայր. Միութիւնը իրեն համար ամէն բան վեր էր, անոր իւրաքանչիւր խօսքը սրբութիւն էր իրեն համար:

Այդպէս խոր համոդումով եւ մեծ հաւատքով մնաց անխախտ մինչեւ իր կեանքին վերջին օրերը:

Հիւանդանոց երթալէ առաջ կ'ըսէր հայրենակից Լ. Տօնիկեանի — Առաքել Զաքրեանէ վերջ կարդը իմս է: Մահէն տասը օր առաջ երբ այցելութեան դայի, աչքերը լեցուեցաւ եւ միշտ կը կրկնէր Ց. Թումանեանի խօսքը — «Մահը մերն է ու մենք մահինը, բայց որ աշխարհք ու ժառանդ ունենանք մենք նրանով անմեռ կը մնանք»: Դժբախտաբար չունէր ժառանդ:

Այդ մտահոդութեամբ եւ երկու անդամ դործողութեան ենթարկուելով աչքերը փակեց: Իրեն մահով Տարօնի Հայր. Միութիւնը կ'ունենայ ծանր կորուստ մը:

Ապրիլ 27ին օտար եւ ցուրտ հողին յանձնեցինք մեր սիրելի Ստեփանի մարմինը: Այս առթիւ դամբանականները խօսեցան Մխիթարեան Միաբան մը եւ հայրենակից Պ. Լեւոն Տօնիկեան, խորապէս յուզելով յուդարկաւորները:

Հանդիստ ոսկորներուդ, սիրելի Ստեփան Թող օտար հողը թեթեւ դայ վրադ:

ԳԻՈՐԳ ՄԻՐՈՑԵԱՆ

Ց. Գ. Այդ տխուր առթիւ փոխան ծաղկեպսակի Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Վանլեան 5000 ֆրանք կը նուիրեն այրի Տիկ. Ս. Ալեքսանեանի:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (74)

ԿԱՆԱՉԵՆՑ ՀԱՐՍԸ

★

ԵՐԿՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

— Լաւ, թող ըսածդ ըլլայ, դուն քաջութեանդ արժանիքէն բան մը չես կորսընցներ, ընդհակառակն՝ բան մըն ալ կ'աւելցնես եղածին վրայ, ահա թէ ինչո՞ւ, կամ՝ ինչպէս, անմեղ ծերուկին մահուան դէմ ընդվզիլը եւ ոճրադործը պատժելը քաջութիւն է, դուն՝ ըսիր թէ, Ակեահը մեռցնողը ես չեմ, այլ՝ Արտաշէսը, ու – րեմն՝ աչքով տեսնուած քաջութիւնը Արտաշէսին կ'երթայ, իսկ այս ազանութենէն առաջ եկած պատասխանատուութիւնը վրադ առնելը, Արտաշէսի ինքնութիւնը պահելը եւ իրրեւ բուն ոճրադործ դատապարտուելէն աւելի ելլելը՝ արդէն քաջութիւն ներու քաջութիւնն է, այսինքն՝ այն միւս քաջութիւնը, որ նիւթական աչքով չի տեսնուիր ,այլ՝ խղճին աչքովը, եղբայրացուց Ռէս Սանոյ:

— Ինչ որ է···, վերջապէս քալ եմ ե – դեր, այնպէս չէ՞, հայրիկ, կատակեց Սլօն:

Կատակ ու զուարճութիւն: Ծաի ու զո – ւասանք՝ մինչեւ ուշ գիշեր: Ապա՝ լոեց եւ կը կատարուի մէկ անդամէն: Սուգը կը սկսի առաջին իսկ թաղումով որ առժամանակայ է եւ կ'ուտարտի երկրորդ թա – ղումով, երբ ոսկերոտիքը բոլորովին մեր – կացած են իրենց մխերէն: Այս երկու թաղումներու միջեւ եղած չրջանին մէջ, դիակը դեռ մեռած չէ բոլորովին եւ կը նկատուի անմաքուր:

«Մահը, անով վարակիչ է եւ վրէժխնդիր ու չար: Վերապրողները պարտաւոր են մասնակցիլ այդ վիճակին որոչ եւ չատ խիստ պայմաններու ենթարկուելով: Ա – նոնք իրենց զրկանքներով եւ մեկուսացումով պարտաւոր են թէ չէզոքացնել յոռի ազդեցութիւնը, որով վարակուած են եւ կրնան վարակել ուրիշները եւ թէ մաք – րուիլ այդ ազդեցութենէն ինչպէս հաղորդութիւն առնող մը՝ իր ծոմապահու – թեամբ, այսինքն անուղղի զրկումով կ'ու – զէ ինքզինքը մաքրել:

Երկրորդ թաղումով ոսկերոտիքը կը դառնան սեռակ մը մասունք: Հոդին կը վերածուի բաբի չունչի մը, զոր մարդիկ կրնան նկատի առնել իրենց կեանքի բոլոր գործերուն համար եւ սուգը կը դադրի:

Զանազան ժողովուրդներու մէջ ձեւա – կան տարբերութիւններ կան բայց էու – թեան մէջ նոյնն են անոնք:

Ժամանակի ընթացքին բաներ կան որ կը կորսուին բոլորովին, ուրիշներ իրենց ձեւերը կը փոխեն, բայց այս բոլորը ի – րենց հետքերը եւ գրոշմը կը ձգեն ժողո – վուրդներու բարքերուն մէջ: Այսպէս ե – զած է նաեւ երկրորդ թաղման պարագան, սուգը մնացած ըլլալով տեսականօրէն իրեւ սովորութիւն: Զայն կը նկատենք մեր վշտին արտայայտութիւնը, առանց խոր – հելու թէ ան կը յատկանչէ մեռեալին վիճակը որուն կը մասնակցինք: Թէեւ երկրորդ եւ վերջնական թաղումը գոյութիւն չունի այլեւս, սակայն մնացած է կատարուած հանդիսական արարողութեանց ա – ղորութիւնը զոր հոդեհանդիստ կը կո – չենք: Հոդեհանդիստը՝ որ կը վերցնէ մեր սուգը:

Ինչպէս ըսինք մեռնողը մեռած չէ տա – կաւին նախնական ժողովուրդներու հա – մար ,որովհետեւ դժուար է պատկերացընել սիրելիի մը յանկարծական եւ առյա – ւէտ անհետիլը ,դեռ անոր յիշատակը թարմ է որով կը տառապին ապրողները: Անոր հոդին ուրեմն ներկայ է: Ներկայ բայց չար միեւնոյն առեն՝ իր պատճառած տառապանքներով, ահա թէ ինչո՞ւ այդ չը – ջանին մահը վարակիչ է եւ մարդիկ մե – կուսացած՝ սուգի վիճակի մէջ:

Ուրեմն եղրակացնելով կարելի է ըսել թէ սուգը վերապրողներուն մասնակցու – թիւնն է մահուան առեղծած վիճակին եւ կը տեւէ այնքան ժամանակ որքան այդ վիճակը:

Դասախօսը կարդաց նաեւ սուգի մասին քաղուածներ օտար հեղինակներէ, եւ պատասխանեց չորք մը հարցումներու:

Նախագահը լսարանը փակելէ առաջ չը – նորհաւորեց դասախօսը, որ յաջողած էր մատչելի դարձնել այս չատ մասնագիտական եւ յոդնեցուցիչ նիւթը:

Պ. ՊԱՐԳԵԼԻ

Ռէս Սանոյի արդար տունը, ամէնքը քընացան: Դուրսը՝ լուսին կար, գիւղի տանիքներուն վրայէն, կատուի զգուշու – թեամբ հովիկ մը անցաւ, քսուեցաւ պատերուն ու յուխտերուն, համբուրեց եկեղեցիի դուռն ու պատուհանը, եւ խաղաց ամայի կալերուն հետ ···:

Գիւղին դուրս՝ քաշուած արտերու խո – ղաննները զրոյցի բռնուեր էին լուսնկային հետ ···:

Սլօյի եւ Ռէս Սանոյի տեսակցութենէն երկու չաբաթ եաքը, հարսնցուն կը բեր – ուէր գիւղը, անոր կ'ընկերանային հարս – նամայրը, Ռէս Սանոն, փեսայամայրը, Շուչիկը եւ Արտաշէսը: Հետաքրքիր գիւ – ղացիները հաւաքուեր էին ճամբու եզերք – ները: Հարսնառը դիտելու համար, հոն եկած էին նաեւ մանուկները, մանչ ու աղ – ջիկ, քանի մը չուներ ալ ···:

— Աջէօ, հանդիստ կեցէք, հիմա հարս պիտի բերեն, հոս, քովս եկուր, բարի կե – ցիր որ հարսը քեզի չաքար տայ: Աջօսեցաւ մայր մը՝ իր տղան հանդարտեցնելու համար:

— Աղէկ, հասկցայ տղաս, ձայնդ քեզի քաչէ, բարի կեցիր, որ՝ Ռէսենց հարսը կարմրուկ ձի մը բերէ քեզի:

— Աղջիկ, ծամ կարած, ձայնդ խըշդ չընե՞ս, հիմա քիչ չուներուն բերանը կը նեռամ, նայէ, բլուրին կողմը, այն թուխը կը տեսնե՞ս, այն տեղէն պիտի դայ հար – սը:

Գիւղացին աչք ու ականջ կտրած էր, անհամբեր կը սպասէր ղէնքի մը պայթիւնին կամ ձիաւորի մը երեւնալուն, այդ կը նշանակէր թէ հարսնեւորները եկան: Բազմութեան մէջ կը տեսնուէին Օխլիկենց Ալիսը՝ որ ամուսնացած էր, Գէլոնց Շուշանը՝ որ նշանուած էր Ըստամպոլենց քաւին հետ, Մարգրիտը՝ որ ամուսնացած էր ու զաւակ մըն ալ ունէր, Պայծառը չկար···, հիւանդ էր:

Հեռուէն ճեմական ձի մը երեւցաւ, բարձրացող փոշիի մէջէն, ապա՝ պայթիւնն ղէնքեր:

— Հարսնեւորները եկան, հրճուանք բազմութիւնը: Ծափով ու օրհնութեամբ ընդունուեցան գիւղացիներէն, ու միասին պզտիկ ու մեծ, մտան Ռէսի տունը՝ հարսնիքին մասնակցելու համար: Ռէսի տան մէջ հարսնիք կար: Աւանդական տաւուլ ու զուռնա, կանչ ու գինարբուք, իրարանցում եւ խժլտուք: Գերանները զարդարուած են «ստաղունքով»: Պատկին կը յաջորդէ հարսանեկան կատակերգը:

Ա. խումբը՝

Թագուրի մէր դուրս արե,
Քե ինչ ու ինչ եմ բերե, եւն.:

(Շար.) ՍՕՍ – ՎԱՆԻ

Օր· ՇԱԲԻՒ ՏԻՐ ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ
Տօքթ· ԵԴՈՒԱՐԴ ՍԱՂԼՃԵԱՆ
Ամուսնացած
2 Մայիս, 954 Պէյրութ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Ց· Դ· Աղբիւր Սերոբ, Մ· Եօթնեղբայրեան խումբի ընկերական ընդհ· ժողովը, այս շաբաթ ժամը 20·30-ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Ներկայ պիտի ըլլայ «Եգիպտացի» կոմիտէի ներկայացուցիչը:

ՄԱՐՍԻԼԻԱ.— Հ· Ց· Դ· քաղաքի Քրիստափոր ենթակոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս շաբաթ ժամը 21ին Ա.Հարոնեան Ակումբը: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ԱՆԻԼՈ ՊՈՒԱ. ՔՈԼՈՄՊ.— Հ· Ց· Դ· Ա. բամ ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր չորեքի ընկերները այս ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

Ֆ· Կ· ՄԱՋԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի մասնաճիւղին ընդհ· ժողովը այս երկուշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, ընկերվարականներու սրահը, ներկայ կ'ըլլայ Շրջ· վարչութեան ներկայացուցիչը:

ԻՊՍԱԼԻ.— Ֆ· Կ· Ասչի ընդհ· ժողովը այս շաբաթ կէսօրէ ետք ժամը 3ին, ընկերվարական հաւաքատեղին: Ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՀԱՄԱՅԱՐԲԵՐԻ· Մխիթեան Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ· ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին: Պար տիւ Կլոպ, 7 Պուլվ· տ'Ալճէն: Օրակարգ.— Զեկուցում պարահանդէսի մասին: Ընթացիկ հարցեր: Կը խնդրուի բոլոր անդամներէն ներկայ ըլլալ այս կարեւոր ժողովին:

ՄԵԾ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Ի նպաստ՝ Լիոնի մէջ կառուցուելիք Հայոց եկեղեցւոյ շինութեան Ֆոնտին:

Կազմակերպութեամբ Հ· Ց· Դ· Լիոնի «Վարանդեան» կոմիտէի, հովանաւորութեամբ Լիոնի Ագգ· Միութեան կեդր· վարչութեան:

9 Մայիս, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Թէաթըր Օլիմբ սրահին մէջ, 141 Քուր Լաֆայէթ, Լիոն:

Ղեկավարութեամբ դերասան Պ· Ա·Հագոպծեանի կը ներկայացուի Ռ·Իւրատի

ՎԱՐԴԱՆԱՆՔ (5 արար եւ 4 պատկեր):

Ճոռոմի տեղի չտալու համար կանխաւ ապահովել ձեր տոմսերը, որոնց գինն է՝ Լօճ եւ Ա· կարգ 300, Բ· կարգ 200 եւ Գ· կարգ 150 ֆրանք, որոնք կը դանուին Ազգային Միութեան, եւ կեղեցասէն Տիկնանց եւ երիտ· Միութեան անդամներուն մօտ:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Տարօն Սալնոյ Զօրի Հայր· Միութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ, հայրենակից Սահակ Ալէքսանեանի մահուան առթիւ, հանդուցեալին այրի Տիկնոջ եւ իր բոլոր պարագաներուն: Այդ առթիւ փոխան ծաղկեպսակի երկու հազար Ֆր· կը նուիրէ «Ցառաջ»ի բարգաւաճման համար:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Մարսէյլի Հայ Աբեղոյշներու տարեկան հանդէսը Մայիս 30ին, կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Թէաթը Վերտիի սրահին մէջ, (ռիւ տ'Ալժէ): Մանրամասնութիւնները առանձին:

GALERIE HENRI TRONCHE
6, Ave. Percier, PARIS
Métro Miromesnil
ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
ԶԱՐԵՀ ՄՈՒԹԱՖԵԱՆ
Մայիս 4էն 20
Բաց է ամէն օր, բացի կիրակիէ եւ երկուշաբթի առտուներէ:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ
Դերձակի աշկերտ մը: Իբրեւ կանոնաւոր աշխատող կը յայտարարենք ընկերային ապահովագրութեան: Դիմել՝
Crédit Tailleur, Arcueil, 7, Av. Aristide Briand, Arcueil, Métro Laplace.
Tél. ALÉ. 14 - 95

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ 39ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՄԱՐՍԷՑԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Վասպուրականի Հայր· Միութեան կողմէ:

Այս կիրակի ժամը 15էն մինչեւ կէս գիշեր:

88 ռիւ տ'Օպանեը, Սալ Մազընօ

Հովանաւորութեամբ կաթող· պատուիրակ՝

ՍԵՐՈՎԲԻ Ծ· Վ· ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի

Պատուոյ նախագահութեամբ Պ· ԱՐ-ԾՐՈՒՆԻ ՋՐԲԱՇԵԱՆի եւ նախագահութեամբ վարչութեան ատենապետ՝ Պ· ՎԱՐԴԱՆ ՊԱՆԴԻԿԵԱՆի:

Ասոնք կը տրուի կուսակցութեանց ներկայացուցիչներուն, եւ Վասպուրականի մտաւորականներէն Պ· Ա· ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆի:

Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամուած բաժին, պիտի նուագուին հայկ· ազգ· մեղգներ, մասնակցութեամբ ԼԻՒ ՊԱՆՏ նուագախումբին:

Պիտի ցուցադրուին Վասպուրականի, Այնթափի, Ուրֆայի, Շապին Գարահիսարի եւ ուրիշ հերոսամարտներու շարժանկարները եւ Վասպուրականի գունաւոր ֆիլմը:

Զանազան կանխաւ ապահովել ձեր տոմսերը, Վասպուրականցիներէ:

Ընտիր նուագախումբ:

Orchestre LYRE - BAND

Ձոխ պիւֆէ շատ մատչելի գիներով:

Պարերը ժամը 20էն մինչեւ կէս գիշեր:

ՄԱՅԻՍ 28Ը

ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Ցունիս 5ին, քաղաքապետարանի մեծ սրահին մէջ:

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐ

Կազմակերպուած Առնուվիլի Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ մասնաճիւղի կողմէ: Այս կիրակի ժամը 14էն 23, Սալ կալրման, Փլաս տը լա Կար, Առնուվիլ, (կայարանին դիմաց):

Կը խօսի ընկերը ԺԻՐԱՑՐ ԴԱՏԱՒՈՐԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին, մասնակցութեամբ Անիէռի եւ Իսի լէ Մուլինոյի երգչախումբին: Պիտի երգուին Օր· Աստղիկ Բէօսէեան, Պ· Պ· Յովհաննէս Պօղոսեան, Վէճուան Տարագճեան, Պ· Եդուարդ Զաքիայեան: Արտասանութիւններ:

Անիէռ – Պուա Քոլոմպի մասնաճիւղին կողմէ կը ներկայացուի դաւեչա մը, «ՎԵՑՈՒԿԻՍ ՊՈՐՏԻ ԺԱՌԱՆԳ ՄՆԱՑԱՑ ՄՆՏՈՒԿԸ», դեկավարութեամբ Պ· Զարեհ Գարիպեանի:

Ընտիր նուագախումբ: Պիւֆէ:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը, ուրբաթ երեկոյ, 7Մայիս, ժամը 21ին, Ագգ· Տան մէջ: Դասախօս՝ Պ· ԱՐՇԱԻԻՐ ԽԱՆԶ-ՏԱՆԵԱՆ, նիւթը՝ Ի՞նչպէս մշակել ուշադրութիւնը: Մուտքը ազատ է:

ԽՆԶՈՑՔ – ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Հ· Ց· Դ· ՆորՍերունդի Վիչնի մասնաճիւղի կողմէ: Այս կիրակի ժամը 15ին Հ· Օհանջանեան սրահին մէջ:

Ձոխ պիւֆէ: Գեղարուեստական բաժին, զանազան անակնկալներով, հայկական եւ եւրոպական պարեր:

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԽՆԶՈՑՔ

Հ·Ց·Դ· Րաֆֆի խումբին ընտանեկան եւ ընկերական խնջոյքը տեղի կ'ունենայ այս կիրակի ժամը 15էն մինչեւ 21, Քաֆէ տը լա Մէրի, Փլաս Սէն Սիւլփիս, Փարիզ:

ՑԵՏԱՋԳՈՒՄ Է

Հ· Ց· Դ· «Քրիստափոր» խումբի կողմէ կազմակերպուած պինճաճոր, ի պատիւ Տիկին Է· Բիւզանդի, հայկական հանդէսներու խճողման պատճառաւ:

SALLE IENA, 10 Avenue d'Iéna
21 Մայիս, ուրբաթ ժամը 9ին
ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆ կը ներկայացնէ իր

« ՄԵՐ ԿԵԱՆՔԸ »

Գ· ՏԷՐՎԻՇԵԱՆ

Օր· Իրմա Պէրպէրեան, Միհրան Մ· Եփրեմեան, ժագ Սթէֆանօ եւ Օր· Մարի-Թէրէզա Գասապեան:

Մուտքի ժողովրդական գիներ:

Տոմսերու կեդրոնատեղի՝

Librairie H. Palouyan
43, Rue Richer — Tél.: PRO. 25-46.

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Պապիկեան եւ Տէր եւ Տիկին Սուքիաս Պապիկեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Հայոց եկեղեցին իրենց սիրելի մօր՝ ՏԻԿԻՆ ՄԱՔՐՈՒՀԻ ՊԱՊԻԿԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ:

Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

×

Այս կիրակի, հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի, Ալֆորվիլի Ս· Պօղոս Պետրոս եկեղեցւոյ մէջ, ՍԻՐՈՒՆ ԱՐԱՊԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ:

Կը հրաւիրուին հանգուցեալին յիշատակը յարգողները:

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մարսէյլի Մայր Եկեղեցիի կրօն· Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ այս կիրակի կը պատարագէ ու կը քարոզէ կաթող· պատուիրակ Գերաչն· Սեբովբէ Ծ· վրդ· Մանուկեան: Բազմաձայն պատարագը երգչախումբով, դեկավարութեամբ Պ· Վ· Սարգիսեանի:

× Մայիս 16ին, կիրակի, ժամը 15ին, Մայր Եկեղեցիի մէջ տեղի պիտի ունենայ Ընկերակցութեան ընդհ· ժողովը: Օրակարգ՝ համարատուութիւն եւ վարչ·խորհուրդի դադրող անդամներու ընտրութիւն: Օրինական իրաւունքներով ժողովին մասնակցելու համար անհրաժեշտ է անդամավճարը հաւաքած ըլլալ:

«ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ՍԵՂԱՆԻ ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ»

Լասլոթայի Ս· Կարապետ մատուռին մարմարիոնէ սեղանի շինութիւնը՝ վերջացած ըլլալով, հանդիսաւոր օրհնութիւնը պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ: Հանդիսութեանց կը մասնակցին Պոմոնի «Դպրաց Դասը» եւ Լասլոթայի երգչախումբը:

Ճեմ Ս· Պատարագի հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի եկեղեցւոյ սեղանի շինութեան բարերարներու «Տէղ Կրանու» Պ· Միհրան Աշճեանի եւ Պ· Վարդանեանի ննջեցեալ յիշատակին:

Կը հրաւիրենք անխտիր մեր բարեպաշտ ժողովուրդը: — (ԿՆԻՒ)

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ՍՈՐՊՈՆԻ ՄԵԾ ԱՄՓԻԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

Կիրակի, 16 Մայիս, ժամը 14·30ին

Կազմակերպուած Հայ կարմիր խաչի Օգնութեան Մարմնի կողմէ

(Փարիզահայ Տիկնանց Միութիւն)

Ի նպաստ Ֆէսանվիլիէի օդափոխութեան կայանին: Բարձր Հովանաւորութեամբ Ֆրանս· կարմիր Խաչին:

Նախագահութեամբ՝

Mr Le Professeur TREMOLLIERE
Membre de l'Académie de Medecine

Մերթ յօժար մասնակցութեամբ՝

ԼԻԼԻ ԼԱՄՔԻՆԻ, դասախօս Փարիզի Ագգ· երաժշտանոցին մէջ, ԺԱՆ ՊՈՒԱ-ԹԻ, Քոմէմ Ֆրանսէզին, ԼԻՏԱ եւ ՄԱՌԻ, Արժանթինեան ժողովրդ· երգեր, ԿՈՒՐԴԱ, Հնդկ· պար, ԱԼԻՍ ՊՕՑԱՃԵԱՆ եւ Ց· ԿՂԵՐՈՒՆԻ, հայկական պարախումբ, դեկավարութեամբ Ց· ՔԻՒՐՔՆԵՐԵԱՆի, Ժ· ՍԵՐԳՈՑԵԱՆ Փարիզի Օփերայէն:

Նայիրի երգչախումբը, դեկավարութեամբ Գ· ԵԱՆՊԼԿԵԱՆի:

Տոմսերու գինն է 100, 200 եւ 300 Ֆր·:

ԹԷՕԱՍԵՂԱՆ Հ· Բ· Ը· ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Հ· Բ· Ը· Միութեան Փարիզի մասնաճիւղի վարչութիւնը այս կիրակի ժամը 16ին ՕՔԼ Լիւքսէմպուրգի սրահին մէջ կազմակերպած է թէյասեղան-հանդէս մը նուիրուած Միութեան հիմնադրութեան 48րդ տարեդարձին: Այս առթիւ խօսք պիտի առնէ Հ· Բ· Ը· Միութեան կեդրոնի վարիչ – ատենապետ Պ· ԳՐԻԳՈՐ ԿԻՐԱԿՈՍԵԱՆ, որ նաեւ երեքշաբթի Փարիզ հասած է վերջերս:

Գեղարուեստական բաժին: Ծախքերու մասնակցութիւն կամաւոր: Կը հրաւիրուին բոլոր անդամները եւ բարեկամները:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN.
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél. : PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. — Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 7 ՄԱՅԻՍ ★ VENDREDI 7 MAI 1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7363 — 30e ANNEE — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2774

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՅԱՐԱՏԵՒԵԼ

•

Այս տարի երիտասարդութիւնը աւելի լայն բացած է իր թեւերը, դառնալով «Յառաջ»ի չորրորդ էջի աղբերէն, հանդէս – ներու նկարագրութիւններէն եւ ուրիշ կարգ մը երեւոյթներէ :

Ամէն տեղ ալ նորահասներ կ'ներգրաւեն իրենց երգիչ, արուեստագող կամ ձեռնարկի կազմակերպիչ :

Կան երիտասարդ ճառախօսներ ալ, ինչպէս եւ դերակատարներ՝ թատերական ներկայացումներու մէջ :

Եւ վերջապէս մեծ մասով այստեղ ծնած երիտասարդներէ կազմուած են նոր երգչախումբերը :

Երբ կ'ըսենք «այստեղ ծնած», կը նշանակէ թէ հայերէն չէին դիտեր եւ սոր – վեր են :

Այլապէս, պիտի չկրնային կատարել որ եւ է դեր,— երգել, արուեստանել կամ ճառ խօսիլ :

Ս'եր Նոր Սերունդը, որ տեղ – տեղ թուլցած էր, հետզհետէ կը սթափի :

Մխիթեան մասնաճիւղերը սկսած են իրենց «Օր»ը ծօնել :

Այս ծօնակատարութիւնները առիթներ են, չափելու համար մէկ տարիէն միւսը կատարուած յառաջդիմութիւնը :

Մօտակայ արուարձանի մը, Պուա Քո – լոմպ – Անիէռի մասնաճիւղը, որ հազիւ երկու տարիէ ի վեր կազմուած է, անց – եալ կիրակի իր Օրը ծօնեց բացառիկ յա – ջողութեամբ :

Նախապէս համեստ սրահով մը կը գո – հանային :

Այս անգամ վարձեր էին քաղաքապե – տարանի ընդարձակ սրահը, ինչ որ յան – դգնութիւն կը համարուէր :

Եւ սակայն, պղտիկ չմնացին, ինչպէս կը հաստատեն անտովոր բազմութիւնը եւ ընդհանուր խանդավառութիւնը :

Ամէնէն ուշադրաւը այն է որ այս ձեռ – նարկին մէջ ալ, բոլոր դերերը, ստանձ – նած էին նորահասներ :

Կը նշանակէ թէ միայն չողչողուն ա – նուններդ չեն որ յաջողութիւն կ'ապահո – վեն :

Մասնաւորապէս երիտասարդական ձեռ – նարկները միշտ ալ ջերմութեամբ կ'ող – ջունուին, կը բաւէ որ ոչ հաւատքը պակ – սի, ոչ ալ աշխատանքը :

Ամէնէն համեստ Միութիւնն ալ կրնայ նուաճումներ կատարել, երբ կը հաւատայ իր կոչումին եւ կ'աշխատի արժեցնել իր դերը :

Անշուշտ պէտք չէ զոհանալ ծօնական յաջողութիւններով :

Պէտք է յարատեւել եւ քայլ մը յառաջ նետուիլ, մէկ ձեռնարկէն կամ տարեշրջանէն միւսը :

Երիտասարդութիւնը թռիչք է : Ուրեմն միշտ նորութիւններ պիտի մտածէ, եւ պիտի բազմապատկէ իր աշխատանքը, նոր դիրքեր գրաւելու համար :

Երբ հայերէն կարդալ, արուեստանել եւ երգել կը սորվին, պատճառ չկայ որ դրել ալ չսորվին : Կամ իրենց սորվածը կէս ձգեն :

Օրինակ, տարբական պարտականու – թիւն մըն է դրել իրենց սարքած հանդէս – ներուն նկարագրութիւնը :

Աւտով, հետզհետէ կը վարժուին ուրիշ գրաւոր աշխատանքներ ալ կատարելու : Այսինքն, իրենց հայագիտական պաշարը ճոխացնելու :

Այս պարագան կ'արձանագրենք մի – ջանկաել, յիշեցնելու համար իրենց պար – տականութիւններէն մին :

Անհրաժեշտ է աքնիլ, հերիլ եւ ար – տադրել, նոր ակօսներ բանալով :

Ո՞ւր սերունդը կրցած է դիրքեր գրա – ւել, միջակութեամբ եւ կիսկատար պա – շարով :

Ցարատեւութիւն, ամէն բանէ առաջ : Եւ ամէն ուղղութեամբ : Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՏԵՂԱՏԱՐԱՓ ԱՆՁՐԵՒ ԵՒ ԿԱՏԱՂԻ ԿՐԻԻՆԵՐ ՀՆԴԿԱՁԻՆԻ ՄԷՋ

•

Վերջին լուրերու համաձայն, տեղա – տարափ անձրեւները եւ քամին անտանելի կացութիւն մը ստեղծած են Հնդկաչինի մէջ : Եւ սակայն ոչ ամբակոծութիւնները դադրած են, ոչ ալ դիրկընդխառն կռիւ – ները : Կարճ դադարի մը միջոցին, կարելի եղաւ պատսպարան փոխադրել վիրաւոր – ները եւ թաղել մեռեալները : Թէ Տիէն Պիէնի բերդին զինուորները եւ թէ քո – մունները կը կռուին տղմուտներու մէջ, մինչեւ սրունքները ծածկուած թանձր ցե – խով : Բացորոշ է որ ըմբոստները դերա – դոյն ճիգ մը կը փորձեն, վճռական ար – դիւնքի մը յանգելու համար :

Ֆրանսական հրամանատարութիւնը կը հաստատէ թէ ըմբոստները յաջողած են վերակազմել իրենց զօրամասերը, որոնք շատ ծանր կորուստներ կրած էին վերջին կռիւներու ընթացքին : Զորեքշաբթի առ – տու բուռն թնդանօթաձգութիւն մը կա – տարուեցաւ : Օդը անոպատ ըլլալով, ֆրանսական օդանաւերը չկրցան զործել : Բուռն փոթորիկները, յորդահոս անձրեւ – ները զժոխքի մը վերածած են ռազմա – դաշտը, մասնաւորապէս զժուարացնելով պահակաղօրքին չարժումները : Պաշարեալ զինուորները ստիպուած են զործել նեղ տարածութեան մը վրայ որ հետզհետէ կը սեղմուի : Զօր. տը Քասթրի ձգախիժէ կո – չիկներ պահանջած է, որպէսզի կարենան մէկ դիրքէն միւսը երթալ տղմուտին մէջ :

Անշուշտ ըմբոստներն ալ կը նեղուին : Իրենց չարժումները դանդազած են : Օդ – նական ուժերու և զինամթերքի փոխա – դրութիւնը տեղի կ'ունենայ տեղատարափ անձրեւին տակ : Ֆրանսական օդանաւերը անկարելին կը փորձեն, ամպերը ճեղքե – լու, ռազմանիւթ եւ պաշար հասցնելու համար անկարզելներով : Այս գործողու – թիւնը վտանգաւոր է անոր համար որ օ – դանաւերը կրնան լեռնային բարձունքնե – րու զարնուիլ : Անկարծելիները կամաւոր – ներ ալ կը փոխադրեն, վիրաւոր մասնա – դէտներուն տեղը բռնելու համար : Ըմ – բոստները նոր ամրութիւններ կը չինեն գեհին մէջ, խլուրդներու պէս, տեղ – տեղ մինչեւ 40 մեթր մօտենալով բերդին փշա – թելերուն : Ֆրանսական հրամանատարու – թիւնը նոր զրոհի մը կը սպասէ ժամէ ժամ, չատ աւելի ուժգին : Զորեքշաբթի զիչեր ըմբոստները նոր խրամներ չինած են վեց կէտերու վրայ, եւ կ'աճապարեն, վճռական յաղթանակ մը չահելու համար, քանի դեռ չէ սաստկացած եղանակի քա – մին (մուսոն) :

Ինչպէս զրած ենք արդէն, բերդին մէջ կը զտնուի միակ հիւանդապահուհի մը, Տիկին Կալատ, որ 46 օրէ ի վեր կը հետեւի հերոսամարտին եւ որ Պաուլոյ Լեգէոնի չքանչանը ստացաւ, ի վարձ իր քաջու – թեան : Մասնաւոր թաքսաոց մը չինուած է իրեն համար : Վիրաւորները բոլորն ալ կնքամայր ընտրած են այս հերոսուհին : Իրողներներ առասպելական կը զտնեն իր պաղարիւնը եւ համբերութիւնը :

× Զորեքշաբթի օր 450 օդանաւային մասնագէտներ ճամբայ ելան Մարսէյլէն, Հնդկաչին երթալու համար :

ԴԱՀԼԻՃԻՆ ԴԻՐՔԸ

Ազդ. ժողովը երէկ իրիկուն զարձեալ քննեց Հնդկաչինի հարցը, ինչպէս զրած էինք երէկ, վարչապետը կը մերժէ ան – միջական վիճաբանութիւն կատարել, վստահութեան խնդիր յարուցանելով : Քուէարկութիւնը կախում ունէր Ժողո – վրդական Շարժումի եւ զօր. Տը Կոլի կու – սակիցներուն բռնելիք դիրքէն : Իրաղէկ – ներ տպնապալի կը զտնէին դահլիճին դիրքը, նկատելով որ նախկին մեծամաս – նութիւնը կորսուած է :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

•

... « ԵՒ ՑԻՇԱՏԱԿՍ ԱԼ ԹԱՒԱՄԻ »

Անցեալ ապրիլին լրացաւ երիտասարդ բանաստեղծի մը՝ Մատթէոս Զարիփեանի մահուան երեսնամեակը :

Այս առթիւ Պէյրութի «Նայիրի» գրա – կան շաբաթաթերքը իր հերթական դա – սախօսութիւնը նուիրած էր վաղամեռիկ բանաստեղծին, իբրեւ դասախօս հրաւի – րելով անոր դասընկերը, Կարօ Գէորգեան :

Ուրիշ թերթեր ալ եւ մասնաւորապէս «Այգ» տեսութիւններ հրատարակեցին այս առթիւ, հատուածներ արտատպելով Զարիփեանի բանաստեղծութիւններէն :

Մէկ խօսքով, յարգանքի վայելուչ ցոյց մը կատարուեցաւ ի յիշատակ դժբախտ ե – րիտասարդին, որուն արեւը պիտի շիջէր անողոք հիւանդութեան մը հետեւանքով :

Դեռ կը յիշեմ իր տխրաւուշ դէմքը, երբ կ'աշխատակցէր Պոլսոյ *Ճակատամարտին* : Շատոնց անկողին ինկած էր : Եւ սա – կայն կը շարունակէր գրի առնել իր սար – սուռները, այնքան թարմ եւ պայծառ :

Տակաւին հեւք մըն էր, ինչպէս իր կուրծքը :

Եւ անձկութեամբ կը հարցնէր թէ կա – րելի պիտի ըլլա՞յ հրատարակել իր երկ – րորդ հատորը, «Կեանքի եւ Մահուան եր – գեր » :

Այդ պարտականութիւնն ստանձնեց « *Ճակատամարտ* »ը եւ հատորը լոյս տե – սաւ 1922ին, մասնաւոր տպարանէ մը, թէեւ անվսնամ տպագրութեամբ :

Այլեւս հաշտուած խստմնելի տառա – պանքին եւ մահուան գաղափարին, առտու մը կ'աղաղակէր·

— *Ոչ մէկ հաւատք...*

Հիմա հոդիս աւելի մերկ է քան անտառ մը հրդեհուած ...

Այս առթիւ յուշ մը, ողբացեալ Մանուկ Ասլանեանէ :

— « *Կէս օրէ վերջ մըն է : Զարիփեանի անդրանիկ բանաստեղծութիւնը ձեռքս կը մտնեմ Շ. Մխաքեանի սենեակը :*

Յ. Օշականն ալ հոն էր : Առաւ բանաս – տեղծութիւնը, աչք մը նետեց առաջին եր – կու տողերուն վրայ եւ հարցուց :

— Քանի՞ տարեկան է : Եթէ 18նոց է, բան մըն է, իսկ եթէ 25–30նոց է, բան մը չարժէր :

Բանաստեղծութիւնը հրատարակուե – ցաւ, եւ Օշական շուտ ըմբռնեց իր վրի – պումը :

Զարիփեան անծանօթ մը չէ Փարիզի մէջ ալ, ուր այնքան Սկիւտարցիներ եւ Պէրպէրեանցիներ կան :

Եթէ չեմ սխալիր, առ նուազն հասն տարի առաջ էր որ յարգանքի երեկոյ մը սարքուեցաւ, Գրական Ակումբին միջո – ցաւ :

Չէ՞ր արժեր աւելի հանդիսաւոր հաւա – քոյթ մը կազմակերպել, իր մահուան ե – րեսնամեակին առթիւ : Վ.Ա.Է

ԺԸՆԵՒԻ ԺՈՂՈՎԸ ԵՒ ՀՆԴԿԱՁԻՆ

Վերջին լուրերու համաձայն, Ժընեւի ժողովը պիտի կրնայ Հնդկաչինի խնդրին քննութեան ձեռնարկել վաղը, չարաթ : Միեւնոյն առեն բանակցութիւնները կը կատարուին, զինադադար մը կնքելու հա – մար, որպէսզի կարելի ըլլայ փոխադրել վիրաւորները որոնք մեծ թիւ մը կը կազ – մեն :

Բուռն պատերազմի հարցէն զատ, մեծ պետութեանց ներկայացուցիչները կը ջա – նան համաձայնութեան մը յանգիլ, հա – րաւ. արեւելեան Ասիոյ հաւաքական պաշտպանութեան մասին : Անգլիոյ ար – տաքին նախարարը, Պ. Իրն, կը ջանայ հաշտեցնել իր երկրին եւ Մ. Նահանգնե – րուն տեսակէտները :

Նախագահ Այզընհաուըր իր լրագրական ասուլիսին մէջ կատարեալ վստահութիւն յայտնելով Պ. Տըլլըսի, հերքեց այն կար – ծիքը թէ ամերիկեան քաղաքականութի – ւնը ծանր պարտութիւն մը կրած է Ժընեւի մէջ : Այս առթիւ ըսաւ .

— « *Մեր արտաքին քաղաքականու – թեան նպատակն է ծառայել Մ. Նահանգ – ներու շահերուն : Եթէ մեր դաշնակիցնե – րէն մէկը համաձայն չէ մեղի հետ, եթէ մեր հակառակորդներէն մէկը յաջողի պարտադրել իր տեսակէտը, այդ պարա – գան չի կրնար մեզ չեղեցնել մեր ուղե – ղծէն : Կարելի չէ ըսել թէ ճակատամարտ մը կորսուած է, երբ դեռ վերջացած չէ» :*

Նախագահը այս առթիւ ալ հաստատեց թէ Մ. Նահանգները չեն ուզեր Հնդկաչի – նի պատերազմին միջամտել ուղղակի, ան – միջապէս եւ մխակոդմանի կերպով : Եւ յոյս յայտնեց թէ հարաւ. արեւելեան Ա – սիոյ հաւաքական պաշտպանութեան դա – շինքը պիտի կնքուի ուշ – կանուխ : Անգամ մը որ այս դաշինքը կնքուի, նախագահը արտօնութիւն պիտի խնդրէ խորհրդարա – նէն, զայն զործադրելու համար, այսինքն ամերիկեան զինուորներ տրամադրելու հաւաքական միջամտութեան մը պարա – գային, ի պաշտպանութիւն Հնդկաչինի :

Լոնտոնի թերթերը կը հաւաստեն թէ մօտերս սպայակոյտի խորհրդակցութիւն մը պիտի կատարուի Ուաշինկթընի մէջ, կազմակերպելու համար հարաւ. արեւել – եան Ասիոյ հաւաքական պաշտպանութիւ – նը : Նոյն առաջադրութեամբ խորհրդակ – ցութիւն մը տեղի ունեցած է Սինկափուրի մէջ, անգլիացի եւ ամերիկացի հրամա – նատարներու մէջեւ : Այս ձեռնարկներու մասին օրը օրին տեղեկութիւններ կը հա – դորդուին Ֆրանսայի :

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԷՋ

•

ԿԱՐԵՒՈՐ ԹԵՐԹ ՄԸ ԽԱՓԱՆՈՒԵՑԱՒ

Եգիպտոսի ազգային առաջնորդութեան նախարարը, պրն. Սալեհ Սալեմ, նոր յայտարարութեամբ մը հաստատեց թէ խափանուած է Գահիրէի մեծ օրաթերթը, «Ալ Մասրի», որ կը պատկանի Ապուլ Ֆաթ եղբայրներուն : Քաղաքական կու – սակցութեանց լուծումէն առաջ, այս թերթը օրկանն էր «Վաֆթ» կուսակցու – թեան : Միեւնոյն ընկերութիւնը կը հրա – տարակէր նաեւ երկու ֆրանսերէն օրա – թերթեր, «Լը Փրոկրէ Էժիփսիէն» եւ «Լա Պուռս Էժիփսիէն», ինչպէս եւ անգլերէն օրաթերթ մը, «Էճիփշըն Կազէթ» :

Այս որոշումները վաւերացուած են Ցեղ. Խորհուրդին կողմէ, որ չորս ժամ ժողով դումարեց, նախագահութեամբ զօր. Նեկիպ Ֆնդ. Սալեհ Սալեմի յայ – տարարութենէն քանի մը ժամ վերջը, ոստիկանութիւնը զադրեցուց «Ալ Մըս – րի»ի հրատարակութիւնը, կնքելով տպա – րանին եւ խմբագրատան դուռները : Թեր – թին սեփականատէրը, Մահմուտ Ապուլ Ֆաթ, դատապարտուած է տասը տարի բանտարկութեան եւ տասնուհինգ քսելու բռնադրաւման : Երկու եղբայրները 358–438 սթերլին վճարելու դատապարտուած են, իբրեւ ապօրէն չահ : Բոլոր պաշտօ – նեաններուն թոչակները պիտի վճարուին, մինչեւ որ զործ զտնեն :

ԻՐԱՆԻ նորընտիր երեսփ. ժողովին մէջ բուռն տեսարաններ պարզուեցան, երբ անզամներէն մէկը «զաւեճան» կ'անուա – նէր Տոքթ. Մոսատեղը : Ան նուազն 80 երեսփոխաններ ոտքի ցատկեցին, ամենք բռունցքներ ցցելով եւ անէծքներ արտա – սանելով : Մէկը պոռաց ամբաստանեալին երեսին .—«Այդ ճառը ձեզի համար զրուած է անգլ. դեսպանատան մէջ» : Երեսփոխա – նը կ'ուզէր շարունակել ճառը, բայց ժող – րը այնքան սաստկացած էր որ ստիպուե – ցաւ բեմէն վար իջնել :

(Շար. ը կարդալ Դ. Էջ)

ՀԱՑ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ ԼՈՑՍԻ ԶԳԱՑԱՐԱՆՔՆԵՐԸ

Գ.

Երբ անդղ մը կայահարեր ու դամբը է դինք լերան մը լերկ կողերուն, երբ բոլորովին անդամալոյծ՝ չբնները չեն հասեր այլեւս կապոյտ աւազանին, չօշափուկ է արձակերը, իր զգայարանքներն է վառեր, դէմ հաղորդուելու համար ցանկալի լոյսով, մինչ կը քնանային իր հարեւանները տգիտութեան քունով եւ անհասութեան քունով։

Եւ այդ յանդգնութեան պատճառաւ, դէպի իր «Թրովիամ»ը շարժելուն համար՝ քանի քանի անգամ պատերազմ է ընդուներ եւ արիւնհեղութեամբ վարձատրուեր։ Բայց մի քննադատէք, կը խնդրեմ, մի մեղադրէք դինք,— տունկը որ կը անկէք՝ կը թօշնի առանց ջուրի, ու ժողովուրդը, որ կը բանտարկէք լեռներուն մէջ՝ ջախջախելով մշակոյթի իր զգայարանքները, կը գօսնայ ու կը մեռնի։ Ահա թէ ինչու հայ ժողովուրդը, լոյսի ծարաւ, մշակոյթի սիրահար, չօշափուկներ է արձակեր շարունակ՝ լոյս գողնալու համար լոյսի աւազաններէն, լոյսի չաղրուաններէն։ Այս մեծ ժողովուրդը, մեծ՝ որովհետեւ մեծերուն հետ է քալեր, հսկայ՝ որով հետեւ հսկայ քաղաքակրթութեանց հետ է քալեր, յաւիտենական՝ որովհետեւ ան մահերու ճամբով է քալեր ,— այս ժողովուրդը, կ'ըսեմ , թեւ է եսկաբեր լեռներուն վրայէն ու դետերուն վրայէն, կրակին վրայէն ու ջուրին վրայէն, հասնելու համար իր սիրականին, ճիշդ ինչպէս հայ ժողովրդական երգ մը կ'ըսէ ։—

Ո՛վ իմ սիրական, ի՞նչպէս գամ fovդ՝
Կրակին ու ջուրին վրայէն ։
— Մարէ՛ կրակը, ցամքեցուր ջուրը,
Եւ եկո՛ւր, ա՛խ, եկո՛ւր, ո՛վ իմ սիրական ։

Այդպէս է ըրեր հայ ժողովուրդը։ Մէկ ոտտումով անցեր է Արաքսին եւ Արածա – նիին վրայէն, մէկ ոտտումով անցեր է Տաւրոսեան լեռներուն վրայէն, ու դացեր է քաղաքակրթութեամբ մկրտուելու լոյսի հեռաւոր աւազաններուն մէջ։ Արդ, ըսէք, խնդրեմ, ըսէք ինձ թէ իր դրացիներէն, իր սահմանակիցներէն՝ ուրիշ ժողովուրդ անցա՞ւ սար ու ձոր, ցամաքե՞ց կրակին ու ջուրին վրայէն, երթալ հաղորդուելու համար արեւմտեան մշակոյթով ։

Լոյսի ինչ ծարաւ է այս, սիրելի ժողովուրդ Հայոց, սիրոյ ինչ կանչ է այս, քաղաքակրթական ինչ հզօր, ինչ անդրպելի «Թրովիամ» է այս, որ քեզ վար կը քաշէ լեռներէդ, որպէսզի աճի, ճարճատի հուրը ստեղծագործական հնոցիդ մէջ՝ յաւիտենականութիւն դարբնելու համար ի փառս հայ հանճարին եւ ի չահ մարդկութեան ։

Այսպէս է, որ, արդարեւ, հայ ժողովուրդը լոյսի իր զգայարանքներն է սահեւեր, լոյսի իր չօշափուկներն է երկար մինչեւ Աղեքսանդրիա, մինչեւ Ա – թէնք, մինչեւ Բիւզանդիոն, մինչեւ Ան – ւիոք, մինչեւ Եդեսիա, առանց մոռնալու Հռոմը։ Վաղեր է հայ ժողովուրդը ուր որ լոյսի չաղրուան է տեսեր, վազեր է մինչեւ Ողմպոս ու Նեղոս, երբ լսեր է թէ լմաստութեան աստուածներն են որ իջեր են ու բնակութիւն հաստատեր իր հոգի – գոններէն անդին։

Շատ հետաքրքրական է, հայ մշակոյթին «Թրովիամ»ի այս հանդրուաններուն պատմութեան մէջ, քննել հայ քաղաքակրթութեան «օրիանթասիոն»ի փիլիսոփայութիւնը։ Ինձի ծանօթ չէ որեւէ աշխատանք այս ուղղութեամբ։ Ու կը զարմանամ թէ ինչու հետաքրքրուած չեն մեր մտաւորականները՝ որոնելու համար գի – տակցական ձգտում մը օտար այդ օրրան – ներու ընտրութեան մէջ։

Քննենք... ակօս բանալու համար ։

Ձեր ուշադրութիւնը կը հրաւիրեմ այն ճամբաներուն վրայ, որոնք կը մեկնին Հայաստանէն դէպի հարաւ կամ դէպի արեւմուտք։

Հայաստանէն իջնել Եփրատն ի վար, մինչեւ Սամոսատ, մինչեւ Եդեսիա, չարունակելու համար քաղաքակրթութեան ճամբան դէպի Անտիոք ու մինչեւ Աղեքսանդրիա, երբեմն անցնելով Երուսաղէմէն, ճամբորդութիւն մըն է որ սպառիչ է եւ երբեք քաջալերական ։

Միւս ճամբան, որ կ'երկարի դէպի Բիւզանդիոն, աւելի բանուկ է եւ ապահով ։ Մանաւանդ կարճ։ Հայու ճայն կը լսուի այդ ճամբուն վրայ։ Հողը մտերիմ է տակուն։ Դէպքերը՝ նման ։

Եւ այժմ երեւակայեցէք փոխադրական միջոցները այդ երկու ճամբաներուն վրայ։ Ի՞նչ հարկ յիշեցնելու եփրատի լաստերը, կամ ձիագնացութիւնը։ Բաւական է ըսել միայն թէ ճանապարհորդութեանց մեր օրերու դիւրութիւնները չկային ,— ու մայր պէտք է ըլլալ՝ զգալու համար այն ցաւը, զոր կը պատճառէր 20–22 տարեկան երիտասարդներու ճանապարհը – դութիւնը դէպի օտար աշխարհ, ձիով, ջորիով, լաստով, սայլակով կամ հետիոտն, օրերով, շաբաթներով, ամիսներով, լեռներու մէջէն, կիրճերու մէջէն, անապատներու մէջէն, յանուն ուսման այն ծարաւին, որուն վկայութիւնը տուի ձեզի՝ քիչ առաջ ։

*Այս դժուարութեանց կողքին, հետագրքրական չէ՞ք գտներ, որ Հայաստան երբեմն կը մոռնայ կարծես Բիւզանդիոնը, ու կ'երկարի մինչեւ Աղեքսանդրիա։ Մանաւանդ որ դիտէ թէ Աղեքսանդրիա մըր – ցակիցն է Բիւզանդիոնի, ինչ փոյթ թէ կրօնական ու քաղաքական նոյն կլիմային տակ կ'ապրին։ Վտանգաւոր չէ՞ր մերթ ուսանողութիւն ղրկել Աղեքսանդրիա, թարգմանութիւններ կատարել Աղեքսան – դրիոյ խմաստուններէն։ Հայերը, որ կը թարգմանէին Աթանասի գործերը, դիտէին անչուշտ թէ այս կորովի խմացակա – նութիւնը երեք անդամ կորնչուցած էր Աղեքսանդրիոյ պատրիարքական գահը։ Հայերը, վերջապէս

մթնոլորտ մը ստեղծել: Տիկին Նազաչեան կրցաւ ստեղծել այդ մթնոլորտը իր երգերով: Օր. Ս. Զրբաշեան արտասանեց Ս. Կապուտիկեանի «Ծօսք իմ որդուն», խոր զգացումով:

Ապա բեմ հրաւիրուեցաւ երրորդ բանախօսը՝ Հ.Ց.Դ. Գաշնակցութեան կողմէ ընկ. Տ. Թաղոյեան որ կարդաց օրուան համապատասխան դրաւոր ճառ մը: Ընկերը պարզելէ վերջ Հայաջինջ Սարսափներուն ծալքերը եւ անհետացած սերունդի մը արժէքը, կանգ առաւ մեր դիմադրական կարողութեան վրայ: Ըսաւ թէ այդ հա-մատարած սպանդի տարիներուն անգամ, հայ ազգը երեւան բերաւ, մէկը միւսէն աքանչելի, հրաշապատում հերոսական գործեր, Ուրֆայի, Շապին Գարահիսա-րի, Մուսա Լերան, Տարօնի, Վասպուրա-կանի եւայլ հերոսամարտերով: Եւ երբ անարդ թշնամին իր թափած անմեղ արիւ-նէն գինովցած կ'ուզէր իր ծրագիրները ամբողջացնել Արեւելահայաստանի հա-յութիւնն ալ բնաջնջելով, հայութեան միւս հատուածը գնդուեցաւ եւ մեր նորա-գոյն պատմութեան մեծ դէմքերէն մէկունղեկավարութեամբ Սարդարապատի, Ղա-րաքիլիսէի եւ Բաշ Ապարանի յաղթական կռիւներով ի գլուխ հանեց անոր ծրա-գիրները: Եւ դարերու պատմութեան մէջ առաջին անգամ ըլլալով ստեղծեց իր ան-կախ պետականութիւնը, 1918 Մայիս 28-ին: Եթէ այսօր ունինք ան մը հող երբեւ ապագայ մեծ Հայաստանի կորիզ՝ այդ կը պարտինք միայն ու միայն Մայիս 28ով ստեղծուած Անկախ Հայաստանի գոյու-թեան: Օր. Էմմաեան, (Ժափի կողմէ) արտասանեց Սիամանթոյի «Պարը», խոր յուզումով:

Զորրորդ բանախօսն էր՝ Հնչակեան մանաճախղին կողմէ Պ. Ա. Աբապեան որ անդրադառնալով Իթթիհատի գաղտնի ծրագիրներուն, ըսաւ թէ հայութեան բը-նաջնջումը չատոնց որոշուած էր, որով-հետեւ Հայը յառաջադէմ տարր մըն էր եւ ազատութեան կը ձգտէր, Թուրքը նախան-ձով կը նայէր հայութեան վերելքին: Ա-պա թուելով հայ ժողովուրդի ազատա-գրական պայքարը եւ հերոսամարտերը, ըսաւ թէ այդ բոլորին արեան գինն է ներ-կայ Հայաստանը, որուն վրայ պէտք է դուրդուրալ, իբրեւ մեր ապագայ երազ-ներուն մեկնակէտը: Բանախօսը վերջա-գոյց եղբայրական միութեան եւ համե-բաշխութեան կոչ մը ուղղելով:

Կարճ դադարէ մը վերջ «Արմենիա» երգչախումբը լրիւ կազմով եւ ղեկավա-րութեամբ Պ. Վ. Սարգիսեանի երգեց չորս երգեր: Ա) «Տէր կեցո՝ դու զՀայս» որ ունկնդրուեցաւ յոտնկայս, Բ) «Տէր ողոր-մեա», Գ) «Հաւատարեսցէ մահս մեր ընդ մահու արդարոց» և Դ)«Իմ հեռաւոր հայ-րենիք» (Ալէմշահ): Կարելի չէ նկարագրել այն յուզումը եւ տպաւորութիւնը զոր ըս-տեղծեց երգչախումբը իր խմբերգներով, ներկայ հասարակութեան վրայ: Նահա-տակներու հոգիները կարծես այդ պա-հուն կը սաւառնէին սրահին մէջ:

Հայ աւետարանական համայնքի կողմէ խօսք առաւ վրդփ. Գ. Այվիկեան որ ըսաւ թէ, Թուրքը ջարդեց մեզ, որովհետեւ Հայ էինք եւ կ'ուզէինք ազատ ապրիլ մեր նա-խահօր՝ Հայկին պէս: Որովհետեւ քրիս-տոնեայ էինք եւ կ'ուզէինք վառ պահել մեր նախնի Ս. Հայրերու հաւատքը: Կ'ու-զէինք պահել մայրենի լեզուն, որով եր-գած եւ աղօթած են Նարեկացիներն ու Շնորհալիները: Կ'ուզէինք անաղարտ պա-հել մեր ընտանեկան սրբութիւնները: Թուրքը հասա՞ւ իր նպատակին, ոչ, այն վայրերը որ հայութեան բնաջնջումին սահմանուած էին, այսօր ունին հայկական չէն ու բարգաւաճ գաղութներ: Կատար-ուած է մարզարէին երազը,— ոսկորները չունչ առած են եւ իրենց ստեղծագործա-կան թափով, նախանձը կը գրգռեն մեր թշնամիներուն:

Հայ կաթողիկէ համայնքի կողմէ խօսե-ցաւ Ցովհ. Ծ. Վ. Զուհաճեան, որ պատ-մական ակնարկով մը ցոյց տուաւ մեր ժո-ղովուրդի խաչելութիւնը իր ազգային դո-յութեան եւ քրիստոնէական հաւատքին համար: Թելադրեց սիրել մեր լեզուն, կրօնքը, ազգութիւնը, մեր մէկուկէս մի-լիոն նահատակներու յիշատակը լաւագոյն կերպով յարգելու համար:

Վերջին խօսքը վերապահուած էր Հայ-եկեղեցւոյ համայնքին, որուն ներկայա-ցուցիչը, Սեբովբէ Ծ. Վ. ըսաւ թէ մեր մէկուկէս միլիոնի նահատակութիւնը, գինն է մեր գոյութեան եւ այդ գինը չատ թանկ է: «Պէտք չէ արհա-մարհել այդ արեան գինը, դուրդուրացէք անոնց յիշատակին վրայ: Այսօր անոնց վճարած արեան գինը չէ հատուցուած, աշխարհը անիրաւ եղաւ մեզի հանդէպ, բայց մենք պէտք է գիտնանք որ Դատ մը ունինք, Դատը հայկական նահանջներու: Ունինք հայրենիք մը որուն վրայ պէտք է դուրդուրալ: Ցեղով թելադրեց պահել մեր համբանքը, սիրել մեր ազգութիւնը, լե-զուն, եկեղեցին եւն.: Այս ձեւով միայն յարգած կ'ըլլանք նահատակներու յիշա-տակը»: Ապա հրաւիրեց ժողովուրդը որ միասին երգեց «Հայր Մեր»ը եւ Պահպա-նիչով փակեց սգաժողովը:

Օրուան նախագահը իր դոհունակու-թիւնը յայտնելով, փակեց սգաժողովը, որ ամէն կերպով եղաւ տպաւորիչ: Կ'արժէ գնահատել յանձնախումբը:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԼԻԻԲ-ԱՆՏՐԷ ՄԱՐՍԷԼԻ
ՀՈՅԱԿԱՊ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ
Գ. ՆԱՐԵԿԱՑիի ԵՒ ՄԻՋՆԱԴԱՐԵԱՆ ՀԱՑ
ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

★

«Ցուսաբեր»ի մէջ կը կարդանք (27 ապ-րիլ).—

Ֆրանսացի մեր հիւրերուն ստեղծած խանդավառութիւնը հայ մշակոյթին չուրջ իր գագաթնակէտին հասաւ Շաբաթ իրի-կուն, 24 ապրիլ, Ցուսաբերի թատերասը-րահին մէջ:

Սրահը բերնէ բերան լի էր բազմու-թեամբ: Երեկոյթին բացումը քանի մը ջերմ բառերով կատարեց ընկ. Լ. Ցով-հաննէսեան, առաջարկելով յոտնկայս, քանի մը վայրկեան լռութեամբ, յարգել յիշատակը Ապրիլեան Նահատակներու, որոնց յիշատակին նուիրուած հանդէսը, ակամայ ու հարկադրաբար, անակնկալ դասախօսութեանց եւ մեր հիւրերու մեկ-նումին պատճառով, յետաձգուած է քա-նի մը օրուան համար:

Օրուան գլխաւոր բանախօսը՝ Լիւք Ան-տէ Մարսէլ՝ բեմ հրաւիրելէ առաջ, նա-խագահը՝ ընկեր Լ. Ցովհաննէսեան՝ հե-թով խօսք առաւ Շ. Նարդունիի, Պ. Ժան Պալարի եւ Կ. Փօլատեանի, որոնք իրենց ամփոփ ու զեղեցիկ խօսքին մէջ անդրա-դարձան օրուան նիւթին՝ հայ մշակոյթի եւ Գրիգոր Նարեկացիի: Ապա ցուցադրը-ուեցաւ կենդանի ու տպաւորիչ պատկեր մը — մեր անմահ Սուրբը՝ ապառաժէ ճգնավայրի մը մէջ, մաղալաթը ձեռքին, անաչառելի բարձրախօսէն Նարեկացին (ընկ. Լ. Ցովհաննէսեան) իր աղօթքէն կը կարդար կտոր մը:

Այս տպաւորիչ նախամուտէն վերջ, բուռն ու երկարատեւ ծափերու մէջ, բեմ հրաւիրուեցաւ մեր բոլորիս սիրելի հիւ-րը՝ հոգիով Նարեկացած Ֆրանսացին՝ Լիւք Անտէ Մարսէլ:

Խոստովանինք, թէ մենք բոլորս մեծ անհամբերութեամբ կ'ըսպասէինք մանա-ւանդ այս դասախօսութեան: Ֆրանսացի բանաստեղծին թարգմանութիւններն էին առանցքը չարաթներէ ի վեր մեր ապրած մշակութային սրատապնդիչ, կազդուրիչ կեանքին:

Ոչ մէկ կասկած, այո, մեր սիրելի դը-րագէտներուն՝ Շ. Նարդունիի եւ Կ. Փօ-լատեանի կանխապէս մեզի տուած հա-ւատքներուն հանդէպ: Ընդհակառակն, առաջին օրէն իսկ մեր անխառն հիացումը յայտնեցինք հայ մշակոյթին ի նպաստ կատարուած այս մեծ գործին:

Բայց կ'ուզէինք մեր աչքերով տեսնել ու մեր ականջներով լսել ինչ որ մեզի կը հա-ղորդէին մեր սիրելիները:

Արդ, յայտարարենք անմիջապէս.

— Ինչ որ կ'ըսէին մեր սիրելիները՝ Նարդունի եւ Փօլատեան, աւելի քան ճիշդ էր:

Հոյակապ է աշխատանքը, որ կատար-ուած է. հոյակապ՝ մերձեցումն ու վեր-լուծումը, Ֆրանսացի բանաստեղծին կող-մէ, Հայոց պատմութեան ու հայ մշակոյ-թին. հոյակապ նաեւ թարգմանութիւնը, զոր կատարած է Լիւք Անտէ Մարսէլ, հայերէնէ Ֆրանսերէնի, բացառիկ, ան-հաւատալի յաջողութեամբ մը, զեղեցկու-թեամբ մը, որուն գժուար է հասնիլ:

Այս անհաւատալի հրաշքին հաւատալու համար հարկ էր տեսնել այս տղան բեմին վրայ, լսել իր բերնէն Նարեկացիի ոզբե-րը, հայ աշուղական երգերը: Եթէ ոչ, միշտ ալ կկոտղ չափ մութ պիտի մնար այս տարօրինակ, ըսենք առեղծուածային թարգմանութիւնը:

Տեսանք, լսեցինք, համոզուեցանք: Համոզուեցանք թէ այս տղան իր սրտով, իր հոգիով ու մտքով խորապէս կ'ապրէր կեանքը, որ կայ մեր սրբակեաց ճգնաւո-րին, մեր աշուղներու մեզի կտակած չուն-չին, խօսքերուն մէջ:

Ֆրանսացի այս բանաստեղծին մէջ կ'ապրի մեր Նարեկացին, իր ամբողջ ուժ-գնութեամբ:

Երբեք չափազանցութիւն չէ ըսել, որ Պ. Լիւք Անտէ Մարսէլի ամբողջ բանախօ-սութեան ընթացքին «Ցուսաբեր»ի ըն-դարձակ թատերասրահը կարծես վերած-ուած էր ճշմարիտ աղօթատան մը, ուր երկիւղած բազմութիւնը, բանախօսին հետ մէկտեղ, վերացած էր այն աշխար-հը, ուր հոգիով ապրեցաւ մեծ ճգնակեա-ցը: Շարունակական ծափերը, որոնք ան-դադար կ'ունենային թարգմանական դրեթէ իւրաքանչիւր կտորի ընթերցումէն ետք, աւելի կը միաձուլէին բանախօսն ու դինք ունկնդրող բազմութիւնը՝ բանախօսու-թեան տալով երկրպագումի մը, ինքնա-տիպ պատարագի մը բնոյթը: Եթէ բա-նախօսը ժամերով խօսէր ու կարդար իր թարգմանութիւնը, կախարդուած բազ-մութիւնը անխառն զմայլանքով ժամեր չարունակ պիտի ունկնդրէր զինք:

Ուշ առեն, բուռն, երկարատեւ ու խան-դավառ ծափերու մէջ, Պ. Լիւք Անտէ Մարսէլ աւարտեց իր խօսքը: Հատարա-կութիւնը տեղատարափ ծափերու տակ զինք կրկին բեմ հրաւիրեց ու նորէն ծա-փերու որոտով իր հիացումը, սէրը ու գը-նահատանքը յայտնեց այս զմայլելի երի-տասարդին, որուն հոգիին այնքան հա-րազատ եկած էր հայ ժողովուրդի դաժան հանճարը՝ Գրիգոր Նարեկացի:

Ամէնէն վերջը կրկին բեմ եկաւ Կ. Փօ-լատեան եւ Ֆրանսերէնով մեր բոլորիս ջերմ շնորհակալութիւնները յայտնեց օր-ուան հիւրերուն:

ՁԱՁ Ի ՊԱՏԻՒ ՄԵՐ ՀԻՒՐԵՐՈՒՆ

Կիրակի, Ապրիլ 25ի գիշերը, «Ցուսա-բեր»ի Դալար Տանիքին վրայ, նախաձե-ռնութեամբ «Համազգային»ի վարչու-թեան, ճաշ մը սարքուած էր ի պատիւ Ֆրանսայէն մեզի եկած հիւրերուն՝ Տէր եւ Տիկին Ժան Պալարի, Պ. Լիւք Անտէ Մարսէլի, Շ. Նարդունիի եւ Կ. Փօլատեանի:

Դալար Տանիքը գեղեցկօրէն զարդա-րուած էր: Նախաճաշուած ժամին սեղանները դրաւուած էին արդէն: Սեղա-նապետութիւնը վարեց ընկեր Գ. Գարա-պաճեան: Բաժակաճառեր խօսեցան Լ. Ցովհաննէսեան, բժ. Ե. Աթթանասեան, Շ. Նարդունի (երեք անգամ), Կ. Փօլատե-ան, բանաստեղծ Արսէն Երկաթ (կար-դաց նաեւ բանաստեղծութիւն մը, իր կողմէ Ֆրանսերէնի լեզուով ձօնուած Պ. Լիւք Անտէ Մարսէլի), բժ. Պ. Մխսաք-եան (Վ. Տէրեանէն կարդաց կտոր մը՝ իր կողմէ թարգմանուած Ֆրանսերէնի), Պ. Լիւք Անտէ Մարսէլ, Տիկին Ժան Պալար (յուզիչ ու զեղեցիկ բաժակաճառ մը), Վ. Նաւասարդեան եւ Պ. Ժան Պալար:

Գիշերուան ժամը 12ին, ջերմ ու խան-դավառ մթնոլորտի մէջ, «Ցառաջ, նա-հատակ»ով փակուեցաւ այս անմոռանալի ճաշը:

Հիւրերը օդանաւով Պէյրութ մեկնեցան Ապրիլ 26ին:

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Գ. ՊԵՏԻԿԵԱՆ

Ամէն երկու տարին անգամ մը հաճոյ-քըն ունինք տեսնելու Գ. Պետիկեանի նոր գործերը: Օժտուած՝ նկարիչի ուժեղ խառնուածքով, տաղանդաւոր արուես-տագէտը այս անգամ եւս կը ցուցադրէ աւելի քան 65 նկարներ եւ քանի գծանը-կարներ.:

Պետիկեան չատ կը սիրէ գծել տառա-պող տղոց դէմքերը, եւ այդ գծած աչքե-րուն մէջ ցոյց կուտայ իր գիմանկարիչի վարպետ վրձինը: Դէմքերը ընդհանրապէս մութ, կուտան այդ դէմքերուն արտայայ-տութիւններուն հետ աւելի տխրութիւն:

Մելամաղձոտ չունչ մը կը տառնոնի բոլոր նկարներուն մէջ:

Պետիկեան ունի նաեւ քանի գծանկար-ներ նոյնքան յաջող որոնք նոյնպէս կը հատատանեն իր տաղանդը:

Galerie Paul Ambroise
6, Rue Royale

ԿԱՆԱՉԵՆՑ ՀԱՐՍԸ

★

ԵՐԿՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

Աչնան գիշեր: Ուշ Սանոյի տան ծու-խէն սեւցած գերաններուն վրայ առա-ղունք կար:

Նոնոյենց գամփռը խաչքարին դարը պղղած՝ երկինքը կը հոտմբառար:

Պայծառի հիւանդութիւնը հետզհետէ կը ծանրանար.

Ով որ լսեց Պայծառի հիւանդութեան մասին, ինքն ալ անոր վրայ բան մը աւել-ցուց, պատմեց ուրիշի մը, այդ ուրիշը իր լսածը փոխանցեց երրորդի մը ..., Այս-պէսով էր որ դէպքը ճիւղաւորուեցաւ, հիւսուեցան տարբերակներ, ամէն մէկը իր սեփական կառոյցքով, ձեւով ու խոր-քով, սակայն ողբերգութեան տխուր յա-տակովը:

Գիւղի մտածումը, — այս դէպքին չուրջ — գլխաւորաբար կ'ընթանար երեք են-թադրութիւններով, որոնց բոլորտիքը կը դառնային դիւղացիները, կռմռլով խմ-բաւորումներ, ու ամէն մէկ խմբաւորու-մը կը ջանար իր բանին ճշմարտութիւնը հաստատել, ի հարկին գործածելով ար-տայայտիչ բառեր, հնչական ձայնարկու-թիւններ, բեմական ձեւեր, ամէնէն զօրա-ւոր երդումներ ու վկայութիւնները, չյա-ջողած պարագային՝ հակառակորդի հա-յհոյէին կ'ուղղէր նախատական խօսքեր:

Պայծառ հիւանդ էր: Կիները խօսեցան ու խօսեցան անոր հիւանդութեան չարժա-րիթներու մասին: Բանեցան անոր վրայ, ափ մը չուրէն՝ ծնաւ ծով մը:

Ալթունենց Հռոփ մաման կ'ըսէր.

— « Պայծառը չէր սիրեր Խորոտենց Մխսաքը, բայց՝ իր հայրն ու մայրը բռնի ամուսնացուցին, ես լաւ գիտեմ, նոյն իսկ պատկին տակ, երբ քահանան ղարձաւ ղէպի հարսը եւ հարցուց, «Թաղուհի, ան՞ը ես, փեսայիդ պիտի հնազանդի՞ս», անոր հաւատարիմ ընկերը պիտի ըլլա՞ս», Պայծառը չուարեցաւ, ի՞նչ ըսէր, լեզուն կապուեցաւ, երեսէն արիւն կը կաթէր կարծես, պիտի լար, բայց զսպեց ինքզին-քը, մայրը անդրէն ըսաւ, «Այո, տէր հայր» ու խնդիրը դոցուեցաւ: Մխսաքը լաւ տղայ էր ,ամէն մէկ գործ ձեռքէն կու-գար, դրամ ալ ունէր. սակայն Պայծառը չսիրեց զայն, գուք աղջիկ եղած չէ՞ք, չէ՞ք գիտեր որ աղջիկները կը սիրեն ա-մուսնանալ իրենց ուզածին հետ, հոգ չէ թէ աղքատ ըլլան, նոյն իսկ ոտկղ: Լսածս չէ՞ հատատաեր այս երգը.

«Սիրածն սիրածին տային,
Զոր գիտնի հողին վրայ »:

« Չեմ կրնար աուտ խօսիլ, վերը՝ Աստ-ուած, դատ ու դատաստան կայ, ամէնէն առաջ, Պայծառը սիրեց Կանաչենց Տիգ-րանը, սիրեց ու սիրեց, խենթի պէս սի-րեց: Տիգրանի նշանուելէն ետքը՝ իր յոյ-սը կտրեց, լուրջ աղջիկ մը եղաւ, բայց որովհետեւ բնական օրէնք է որ աղջիկ մը պէտք է ամուսնանայ, տուն — տեղ կազ-մէ, Պայծառ բացառութիւն չէր կրնար կազմել, այս անգամ սիրեց ուրիշ մը, զոր բոլորս ալ կը ճանչնանք, անունը չտամ, բայց Պայծառին հայրն ու մայրը հակա-ռակեցան, բռնի ամուսնացուցին Մխսա-քին հետ »:

« Երկու տարիէ ի վեր ամուսնացած է Պայծառը, սակայն դժգոհ է, որովհետեւ չէ ամուսնացած իր սիրածին հետ, ձեղմէ ո՛վ տեսաւ անոր խնդալը, հարսնիքի եր-թալը, երէկ՝ սիրոյ ցաւ ու կսկիծ ունէր, այսօր՝ մտածում ու խորհուրդ, մարմի-նը կը դիմանա՞յ կսկիծին, ոչ, հարկաւ ոչ, ասոր համար՝ Պայծառը նիհարցաւ, հալեցաւ ու մաշեցաւ, ինկաւ անկողինը, երանի թէ առողջանար, դեռ կանաչ — ա-րեւ աղջիկ է »:

Սենեկերիմներս Տատամէրը կը պնդէր.

— « Լամ – լամ չեմ ուզեր, Պայծառը բարի պատուղ աղջիկ մը չէ, մեր գիւղի մէջ անոր չափ բաց աղջիկ մը չէ եղած, հիմա ալ չկայ, դաշտի թիթեռնիկ էր Պայծառը, ամէն ծաղիկի վրայ կը թառէր:

(Շար.) ՍՕՍ–ՎԱՆԻ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵՒՐՈՊԱՑԻ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ հրամանատարութեան կեդրոնը Ֆրանքֆուրթէն Փարիզ, Սէն Ժեռմէնի անտառը փոխադրուեցաւ Դ. օր։ Նոր պաշտօնատունը չինուած է 130 արտաւար մարգածուխեան մը վրայ եւ կը բաղկանայ 40 չէնքերէ։ Այս հրամանատարութեան ենթակայ են 350·000 ամերիկացի զինուորներ, նաւաստիներ եւ օդաչուներ, որոնք տեղաւորուած են եւրոպական ցամաքին վրայ։ Հրամանատարութիւնը ունի 260 սպաներ եւ 340 տիճանաւոր պաշտօնեաներ։ Սպարապետն է զօր. Կրունթըր, որ մինչեւնոյն առեն կը վարէ Ատլանտեան ճակատին հրամանատարութիւնը։ Նոր պաշտօնատունը օժտուած է բոլոր արդիական յարմարութիւններ։ Ունի մատուռ, թատրոն, ա-կումբ, աւազան, ահագին մթերանոցներ եւայլն։

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ սպայակոյտը վերահաս տասեց մտաելալ Ժիւէնը իր պաշտօնին մէջ, իբրեւ հրամանատար Կեդր. Եւրոպայի ճակատին։ Ինչպէս կը յիշուի, մոռելալը մինչադէպ մը ունեցած էր վարչապետին՝ Պ. Լանիէլի հետ։

ԵՐՈՒսԱղԷմԷն կը հեռադրեն թէ Մայիս 5ին չէակները հնչեցին, դրօշները կէս պարզուեցան եւ ճրագներ վառուեցան դինուորական գերեզմաններուն մէջ, ի յիշատակ 1948ի կռիւներուն մէջ մեռած ռազմիկներու։

ՆՈՐ ՑՆՑՈՒՄՆԵՐ պատահեցան Թեսալիոյ մէջ (Յունաստան)։ Գիւղ մը կործանեցաւ մահաբեր Սոֆիատեսի մօտ եւ վիհեր բացուեցան։

ՄԱՐՈՒԲԻՆ հասած վերջին լուրերը նոր դէպքեր կը ծանուցանեն։ Ահաբեկիչ մը անճնաոսան եղաւ երբ պիտի ձերբակալուէր։

ՆԿԱՐԻԶ ՔԱՐԶՈՒ (Գառնիկ Զուլումեան) Լոնտոն պիտի երթայ յունիսին, ցուցահանդէս մը սարքելու համար։ Մի-եւնոյն առեն նոր տպագրանքներ ստացած է Փարիզի Օփերայէն, բեմական գործունեութիւնը շարունակելու համար։

ՔՈՐԻԱԶԻ ԽՆԴԻՐԸ նորէն անելի մը յանգած է Փրնեւի մէջ, իրրեւ հետեւանք Ֆ. Մխիթեան եւ Զինաստանի բռնած դիրքին, ինչպէս կը հաղորդեն իրատես աղբիւրէ։

ՄԻԱՑԵԱԼ ԵՒՐՈՊԱՑԻ խորհուրդին հնգամեակը տօնուեցաւ Սթրազպուրկի մէջ։ Տասնըհինգ անդամակից երկիրներու դրօշները պարզուած էին այս առթիւ։ Ճառեր ալ խօսուեցան, պարգեւով կատարուած աշխատանքները։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ երեսփ. ընտրութեանց առթիւ Անգարայէն կը հաստատեն թէ Դեմոկրատները յաղթանակը չհեցան շնորհիւ 42·000 մեքենաշարժ արօրներու, ուրիչ խօսքով՝ ամերիկեան աջակցութեան։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական գաստխօսութիւնը, ուրբաթ երեկոյ, 7 Մայիս, ժամը 21ին, Ազգ. Տան մէջ։ Դասախօս՝ Պ. ԱՐՇԱԻԻՐ ԽԱՆՋԱՆԵԱՆ, նիւթը՝ Ի՞նչպէս մշակել ուշադրութիւնը։ Մուտքը ազատ է։

«ԾԱՌԱՋ»Ի ՄՕՏ

ԿՂ ԳՏՆՈՒԻՆ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ԳԻՐՔԵՐԸ.— ՌՈՒԲԷՆԻ ՑՈՒՇԵՐԸ, 7 հատոր։ Գինը 6000 ֆրանք։

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ — ՆԵՐ (Ն. Ադոնց), գինը 1000 ֆրանք։

ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑԻ, (ֆրանսերէնի թարգմանեց Լիւք Անառէ Մարսէլ, ուրիչ ժողովրդական բանաստեղծութիւններով)։ Գինը 1000 ֆրանք։

Թղթատարի ծախքը գնողին վրայ։

TRICOTS VIENNA

40, ռիւ տը Մոնմորանսի, Փարիզ

Կ'ուզէ ձեռնարկուներ ժօժ 5ի համար։ Կրճատուած աշխատանք մօնթաժով։

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ 39ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Վասպուրականի Հայրենակցական Միութեան կողմէ։

Այս կիրակի ժամը 15էն մինչեւ կէս գիշեր։

88 ռիւ տ'Օպաներ, Սալ Մազըն

Հովանաւորութեամբ կաթող. պատուիրակ՝

ՍԵՐՈՎԲԷ Ծ. Վ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Պատուոյ նախագահութեամբ Պ. ԱՐԾՐՈՒՆԻ ՋՐԲԱՇԵԱՆԻ եւ նախագահութեամբ վարչութեան ատենապետ՝ Պ. ՎԱՐԴԱՆ ՊԱՆԴԻԿԵԱՆԻ։

Խօսք կը տրուի կուսակցութեանց ներկայացուցիչներուն, եւ Վասպուրականի մտաւորականներէն Պ. Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆի։

Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամուած բաժին, պիտի նուագեն հայկ. ազգ. մեղեդիներ, մասնակցութեամբ ԼԻՒՐ ՊԱՆՏ նուագախումբին։

Պիտի ցուցադրուին Վասպուրականի, Աչթամարի, Ուրֆայի, Շապին Գարահիսարի եւ ուրիշ հերոսամարտներու շարժանկարները եւ Վասպուրականի դաշնային Ֆիլմը։

Ձանազէք կանխաւ ապահովել ձեր տոմսերը, Վասպուրականցիներէ։

Ընտիր նուագախումբ։

Orchestre LYRE - BAND

Ձոխ պիւֆէ շատ մատչելի գիներով։

Պարերը ժամը 20էն մինչեւ կէս գիշեր։

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐ

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Առնուվիլի Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ մասնաճիւղի կողմէ։ Այս կիրակի ժամը 14էն 23, Սալ Կալըմաճ, Փլաս տը լա Կար, Առնուվիլ, (կայարանին դիմաց)։

Կը խօսի ընկեր ԺԻՐԱՑՐ ԴԱՏԱԻՈՐԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին, մասնակցութեամբ Անիէռի եւ Իսի լէ Մուլինոյի երգչախումբին։ Պիտի երգեն Օր. Աստղիկ Բէօսէեան, Պ. Պ. Յովհաննէս Պօղոսեան, վէնսան Տարագճեան, Պ. Եդուարդ Զաքարեան։ Արտասանութիւններ։

Անիէռ – Պուա Քոլոմպի մասնաճիւղին կողմէ կը ներկայացուի զաւեշտ մը, «ՎԻՑՈՒԿԻՍ ՊՈՐՏԻ ԺԱՒՒԱՆԳ ՄՆԱՑԱԾ ՄՆՏՈՒԿԸ», ղեկավարութեամբ Պ. Զարեհ Գարիպեանի։

Ընտիր նուագախումբ։ Պիւֆէ։

★

ԻՍԻԻ ՄԷՋ

ԻՍԻԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱՐԱՆԻ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ։

15 Մայիս, Շաբաթ ժամը 21էն մինչեւ լոյս։ Եղարուեստական ճոխ եւ խնամուած բաժին։

Կ'երգեն Օր. ԱՍՏՂԻԿ ՔԷՕՍԷԵԱՆ եւ ԱՒԵՏԻՍ ՔԻՒՓԷԼԵԱՆ։

Կ'արտասանեն՝ Օր. ՇՈՒՔԻ ՑՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ, Պ. ԵՂԻՍ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ։

Երգչախումբ Անիէռի եւ Իսիի խումբերուն կողմէ (60 հոգի), ղեկավարութեամբ Պ. ԿԱՐՊԻՍ ԴԱՑԻՇԵԱՆի։

Աբեւելեան պարեր, նաեւ ողբերգու-թիւն մը

« ԱՔՍՈՐ ԵՒ ՀՐԱՇՔ »

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ԿՈՂՄԷ

Կէս գիշերէն վերջ եւրոպական պարեր, նուագախումբ՝

Անրի Բօսօրթի է սէ շանքէօռ, ժան Մօրէլ, ժօանիքօ – Օսմար Լօբէզ եւ Ռաուլ Լֆէրիա։

Ձոխ եւ առատ պիւֆէ մատչելի գիներով

Մուտք 300 ֆրանք

Հաղորդակց. Միջոց.— Իջնել մէթրօ Մէրի տ'Իսի։ ։ Ուշադրութիւն.— Հանդէսը կը սկսի որոշուած ժամուն։

ԽՆԶՈՑՔ – ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Հ. Ը. Դ. ՆորՍերունդի Վիէնի մասնաճիւղի կողմէ։ Այս կիրակի ժամը 15ին Հ. Օհանջանեան ակումբի մէջ։

Ձոխ պիւֆէ։ Գեղարուեստական բաժին, զանազան անակնկալներով, հայկական եւ եւրոպական պարեր։

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԽՆԶՈՑՔ

Հ.Ը.Դ. Բաֆֆի խումբին ընտանեկան եւ ընկերական խնջոյքը տեղի կ'ունենայ այս կիրակի ժամը 15էն մինչեւ 21, Քաֆէ տը լա Մէրի, Փլաս Սէն Միւրիս, Փարիզ։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑՄԱՆՈՒՄ

Կազմակերպուած Վասպուրականի հերոսամարտի 39րդ տարելիցին առթիւ։

Նախաձեռնութեամբ Տէսթինի Հայր. Միութեան։

Այս չարաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 8·30ին, Հ. Ը. Դ. Տան մէջ։ Կը ներկայացուի Ամէն Շիտանեանի

ՎԱՆԱԿԱՆԸ

Ազգային յեղափոխական կեանքէ տառնուած չորս արար, չորս պատկեր։

Ղեկավարութեամբ ՊՕՂՈՍ ՏԷՐ ՊՕՂՈՍԵԱՆի։

ՄԱՅԻՍ 28Ը

ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Ցունիս 5ին, քաղաքապետարանի մեծ սրահին մէջ։

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Մարսէյլի Մայր Եկեղեցիի կրօն. Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ այս կիրակի կը պատարագէ ու կը քարոզէ կաթող. պատուիրակ Գերաչն. Սերովբէ Ծ. վրդ. Մանուկեան։ Բազմաձայն պատարագը երգչախումբով, ղեկավարութեամբ Պ. Վ. Սարգիսեանի։

«ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ՍԵՂԱՆԻ ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ»

Լասխթայի Ս. Կարապետ մատուռին մարմարիոնէ սեղանի չինութիւնը՝ վերջացած ըլլալով, հանդիսաւոր օրհնութիւնը պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ։ Հանդիսութեանց կը մասնակցին Պոմոնի «Դպրաց Դասը» եւ Լասխթայի երգեցիկ խումբը։

Ճետ Ս. Պատարագի հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի եկեղեցւոյս սեղանի չինութեան բարերարներու «Տէր Կրաճտ» Պ. Միհրան Աշճեանի եւ Պ. Վարդանեանի ննջեցեալ յիշատակին։

Կը հրաւիրենք անխտիր մեր բարեպաշտ ժողովուրդը։ — (ԿՆԻԲ)

ԹԷՑԱՍԵՂԱՆ Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի մասնաճիւղի վարչութիւնը այս կիրակի ժամը 16ին Օթէլ Լիւթէսիայի սրահին մէջ կազմակերպած է թէյասեղան–հանդէս մը նուիրուած Միութեան հիմնադրութեան 48րդ տարեդարձին։ Այս առթիւ խօսք պիտի առնէ Հ. Բ. Ը. Միութեան կեդրոնի վարիչ – անօրէն Պ. ԳՐԻԳՈՐ ԿԻՐԱԿՈՍԵԱՆ, որ նիւ Եորքէն Փարիզ հասած է վերջերս։

Գեղարուեստական բաժին։ Մանրամասնութիւնները կամաւոր։ Կը հրաւիրենք բոլոր անդամները եւ բարեկամները։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս կիրակի, հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցւոյ մէջ, ՍԻՐՈՒՆ ԱՐԱՊԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ։

Կը հրաւիրուին հանդուցեալին յիշատակը յարգողները։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Տ.ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆի Հայր. Միութիւնը կը մօնէ ՀՐԱՑՐի մահուան յիսնամեակը, Մայիս 30ի իրիկունը, Սօսիէթէ Սավանթի մէջ։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊԱՍԱԿ.— Տիկին Զուարթ Պօղոսեան Նիւ Եորքէն, 3500 ֆրանք կը նուիրէ Ալֆորվիլի Ֆ. Կ. Խաչի վարչութեան, փոխան ծաղկեպսակի՝ ողբացեալ Տիկին Մարիամ Ադամեանի մահուան առթիւ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ֆ. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղը ստացած է հետեւեալ նուէրները Ամերիկայէն։ Վահրամ Շահպազեանէ 1800 ֆր. «Ցառաջ»ի միջոցաւ։ Տէր եւ Տիկին Ցարութիւն Խաղնէեան, հազար ֆրանք, իրենց մօր եւ զոքանչին՝ Այրի Տիկին Սառա Պօյաճեանի (ծնեալ Շերբինեան) մահուան առթիւ։

Նոյնպէս Պ. Միսաք Փրնըլեան 500 ֆր. «Ծ.մ.ապահովութեան Օր»ուան համար։

ՅՕՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ը. Դ. Ուս. Միութեան ժողովը այս չարաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ը. Դ. Աղբիւր Սերոբ, Մ. Եօթնեղբայրեան խումբի ընկերական ընդհ. ժողովը, այս չարաթ ժամը 20·30ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ Ներկայ պիտի ըլլայ «Եղիպտացի» կոմիտէի ներկայացուիչը։

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ը. Դ. քաղաքի Քրիստափոր ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չարաթ ժամը 21ին Ահարոնեան Ակումբը։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ը. Դ. Շրջ. կոմիտէն, ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս կիրակի առաւօտ ժամը 8·30ին, Ահարոնեան ակումբը։ Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄԲ.— Հ. Ը. Դ. Ադամ ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի ընկերները այս ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, ընկերուհիներու սրահը, ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. վարչութեան ներկայացուիչը։

ՇԱՒԻԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս երեքշաբթի երեկոյ ժամը 9ին, դպրոցի սրահը։ Օրակարգ՝ նոր վարչութեան ընտրութիւն։

ԻՒԱԼԻ.— Ֆ. Կ. Խաչի ընդհ. ժողովը այս չարաթ կէսօրէ ետք ժամը 3ին, ազգային հաւաքատեղին։ Ընկերուհիներ – ու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՀԱՄԱՅԱՐԲԵՐԴ. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին։ Պար տու կլոպ, 7 Պուլ. տ'Ալճէն։ Օրակարգ.— Զեկուցում պարահանդէսի մասին։ Ընթացիկ հարցեր։ Կը խնդրուի բոլոր անդամներէն ներկայ ըլլալ այս կարեւոր ժողովին։

ՄԵԾ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Ի նպաստ՝ Լիոնի մէջ կառուցուելիք Հայոց եկեղեցւոյ շինութեան Փոնտին։

Կազմակերպութեամբ Հ. Ը. Դ. Լիոնի «Վարանդեան» կոմիտէի, հովանաւորութեամբ Լիոնի Ազգ. Միութեան կեդր. վարչութեան։

9 Մայիս, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Թէաթըր Օլոժի սրահին մէջ, 141 Քուր Լաֆայէթ, Լիոն։

Ղեկավարութեամբ դերասան Պ. Ա. Հագոպճեանի կը ներկայացուի Բիւրատի ՎԱՐԴԱՆԱՆՔ (5 արար եւ 4 պատկեր)։

Խճողումի տեղի չտալու համար կանխաւ ապահովել ձեր տոմսերը, որոնց գինն է՝ Լօճ եւ Ա. կարգ 300, Բ. կարգ 200 եւ Գ. կարգ 150 ֆրանք, որոնք կը դանուին Ազգային Միութեան, հեղեցաչէն Տիկնանց եւ երիտ. Միութեան անդամներուն մօտ։

ԿՂ ՓՆՏՈՒԻ.— Լեւոն Շահպազեան կը փնտռէ իր եղբայրը՝ Յարութիւն, բնիկ Մարաշցի (Քիւմպէթ թաղ, Տուրապը Մէհալէսիի մզկիթին հետ պատը պատին), հօր անունը Յակոբ, մօր անունը Դչխոյ։ Տնանուած է 1921ին Հալէպ հայրենակիցներուն։ Իմացնել Լեւոն Շահպազեանի՝

7, Rue Armand Lépine՝ Bois Colombe Seine, France

Կը խնդրուի արտասահմանի թերթերէն արտատպել։

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Gros, Demi-Gros

Գալպայ, մի – պա, ներքին ներմա – կեղէններ, ԱՄԵՆԱՆՊԱՍՏԱԻՈՐ ԳԻ – ՆԵՐՈՎ։

Նոր գիներ

Articles polichinelles-ի համար։

Միակ հասցէն՝

BONNETERIE BEAUBOURG

227, Rue St. Martin, PARIS (3e)

Tél.: ARC. 66-50

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN.
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél. : PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. — Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 8 ՄԱՅԻՍ ★ SAMEDI 8 MAI 1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7364 — 30e ANNEE — ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2775

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԿԱԶԴՈՒՐԻՋ ՕՐԻՆԱԿ ՄԸ

●

Մարսէյլի Սգահանդէսին մանրամասն նկարագրութիւնը, զոր կարդացիք երէկ, անգամ մը եւս կ'ապացուցանէ թէ ցնորք չէ միացեալ ճակատը, երբ կամքը չի պակսիր :

Հայաջինջ Աբդուլիւքին տարեդարձը միշտ միասնաբար կը տօնուէր վերջին արտագաղթէն առաջ, և օտարութեան մէջ ալ, երկար տարի :

Մի՛ջավայրին հետ, բարքերն ալ փոխուեցան եւ ամէնէն նուիրական բաներն անգամ վիճելի դարձան :

Իմաստակութիւնը եւ քաղաքական մի-տումներ պղտորեցին ջուրերը : Եւ ամբողջ ժողովուրդի մը սգաւորները բաժնուեցան զանազան թիւերու :

Սուգն անգամ դարձաւ կռուախնճոր, տեղի տալով անճոռնի տեսարաններու :

Այս բոլորը երէկուան պատմութիւն են. այնպէս որ աւելորդ կը նկատենք ծանրանալ :

Իսկապէս կազդուրիչ իրողութիւն մըն է Մարսէյլի օրինակը : Մոռնալով այս օ-րերուն :

Աշխարհը այնպիսի վիճակի մը մատնուած է որ, ամէնէն զօրաւոր ազգերն ալ ճառեր կը խօսին միութեան, զօրակցութեան մասին :

Զկայ ոեւէ պատասխանատու վարիչ, որ յորդոր չհարդայ այդ ուղղութեամբ : Սկսելով մեր բնական երկրէն :

Միութիւնը ուժի յաւելում է մեծերուն եւ բախտաւորներու համար : Իսկ տկար-ներուն եւ անբախտներուն համար՝ ապա-տարար զօսիր :

Ցիրուցան՝ աշխարհի բոլոր ցամաքնե-րուն վրայ, մենք ի՞նչպէս կրնանք երկա-րաձգել մեր դոյութիւնը, եթէ մոռնանք բա-ժան – բաժան՝ ամէն բանի մէջ :

Անհրաժեշտ չէ հրաժարիլ սեփական համոզումներէ, միացեալ ճակատ կազմե-լու համար հիմնական հարցերու մէջ :

Մարսէյլի սգահանդէսին մասնակցող կազմակերպութիւններէն ո՞ր մէկը զատ-նափոխ եղաւ :

Կղերականը եւ կուսակցականը, տարեցն ու երիտասարդը, այս կամ այն Միութեան անդամը եւ անկախը համախմբուելով մխիթնոյն սրահին մէջ, սիրտերնիք մը չզգացի՞ն :

Գոնէ այն տպաւորութիւնը չկրեցի՞ն թէ մթնոլորտը կը թեթեւնայ, նոր հեռանկար մը պարզելով :

Փորձ մըն էր որ կատարուեցաւ, մեծ չափով : Տեսակ մը նախընթաց : Եւ պատճառ չկայ որ տեւական չդառնայ կամ օրինակ չհանդիսանայ տարբեր պա-րագաներու մէջ :

Ինչպէս եկեղեցիները, քաղաքական հա-մոզումներն ալ իրենց զատանոնքը պահելով հանդերձ, միշտ կրնան իրար լրացնել՝ հիմնական հարցերու մէջ :

Ոչ մէկուն մտքէն կ'անցնի միեւնոյն փարախը առաջնորդել բոլորը միասին :

Թող ամէն մէկը իր ճամբէն քալէ, պա-հելու համար վերջնական ճշմարտութիւ-նը՝ ի չահ տարբեր բաղմութեանց եւ հայրենիքին :

Գաղափարական պայքարը միշտ ալ կը-նայ չարունակուիլ : Առոր համար պայ-ման չէ որ մէկը հայրենասէրի շղարշ մը փաթթէ թեւին, միւսը վարկաբեկելու համար :

Ոչ ալ ներելի է որ հաւատաքննութեան փորձեր կատարուին, երբ աւելի կը ներ-կայանայ համազգային խնդիր մը լու-ծելու :

Բոլորը միասին պիտի ունենան մեծ-նոյն հոգը,— ի՞նչ ընենք որ զօրանան եւ աւելի երկար դիմանան տարբեր բազ-մութիւնները :

Մեր ուղեգծէն կախում ունի գա-ղութներուն կազմալուծումը կամ բարձ-րացումը :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԴԱՀԼԻՃԸ ՎՍՏԱՀՈՒԹԻՒՆ ՇԱՀԵՑԱՒ 262Ի ԴԷՄ 311 ՁԱՅՆՈՎ

●

ԻՆՔ ՊԻՏԻ ՈՐՈՇԷ ՎԻՃԱԲԱՆՈՒ – ԹԵԱՆՑ ԹՈՒԱԿԱՆԸ

Ազգ. ժողովը 261ի դէմ 311 ձայնով վստահութիւն յայտնեց կառավարութեան, որ Գ. օր պահանջած էր յետաձգել հարցա-պնդումները՝ Հնդկաչինի մասին :

Թէեւ բոլորն ալ անհամբեր էին, բայց չուզեցին նոր տագնապ մը առիթ ծնիլ այն պահուն երբ խորհրդաժողով մը բաց-ուած է Ժընեւի մէջ, Հնդկաչինի պատե-րազմը դադրեցնելու եւ ուրիշ խնդիրներ քննելու համար :

Սակայն եւ այնպէս, բաւական բուռն վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան : Նիս-ը բացուած առեն, վարչապետը գերա-դոյն կոչ մը ուղղեց ժողովին, որպէսզի չդժուարացնեն կառավարութեան գործը :

— « Վիճաբանութեանց յետաձգում պահանջելով, մենք ձեւակերպութեան խնդիր մը չէ որ կը յարուցանենք, այլ նկատի ունինք Ժընեւի խորհրդաժողովը որուն աշխատանքները չեն կրնար օգտա-կար ըլլալ եթէ մեր խօսակիցները իրենց դիմացը չգտնեն խորհրդարանին վստա-հութիւնը վայելող կառավարութիւն մը : Աւելորդ է բացատրել այս միջադային ժողովին կարեւորութիւնը : Արդարեւ, ա-ռաջին անգամ է որ հաշտութեան բանակ-ցութեանց համար համախմբուած կ'ըլլան ոչ միայն մեծ պետութիւնները, Ա. Միու-թիւնը եւ Չինաստանը, այլ եւ երկու կող-մերու պատերազմիկները : Այսքան լայն ժողովէ մը սպասելի արդիւնքները աւելի մեծ արժէք ունին քան կարելի է յուսալ ուրիշ որեւէ միջոցով : Անոնք որ երկար առենէ ի վեր կը պահանջեն չիւմ ունե-նալ Հ.ո Շի Մինի հետ, պիտի խափանե՞ն այդ հանդիպումը : Թող ամէն մէկը իր խղճով կշռէ վտանգը : Երկարաձգ պա-տերազմի մը ընթացքին, առաջին անգամ ըլլալով, կառավարութիւն մը վերջապէս կրցաւ դուռ մը բանալ խաղաղութեան հա-մար, խորհրդարանին օգնութեամբ : Եթէ Սգ. ժողովը կը կարծէ թէ ուրիշ կառա-վարութիւն մը աւելի յարաձոյ պիտի ըլ-լայ սկսուած գործը բարւոք վախճանի մը հասցնելու, տապալեցէք ներկայ կառա-վարութիւնը : Աւելի լաւ է եւ առնել ձեր վստահութիւնը քան թէ կիսովին տալ : Անհրաժեշտ է որ կարենանք խաղաղու-թեան դասը պաշտպանել կատարեալ հե-դինակութեամբ » :

Այս ճառը խոր տպաւորութիւն գործեց : Վիճաբանութեանց ընթացքին ամէն հա-նանքէ երեսփոխաններ պնդեցին որ Պ. Ժորժ Պիտօ կարելին փորձէ կրակը դադ-րեցնելու, անշուշտ ընդունելի պայման-ներով : Ոմանք ալ յատկապէս չեշտեցին թէ հաւանութիւն կը յայտնեն պարզապէս նկատի առնելով Ժընեւի խորհրդաժող-ը : Նոր եւ աւելի ծանր յարձակողական մը կը նախատեսուի դահլիճին դէմ, երբ Ժընեւի ժողովը վերջանայ :

Արմատական կուսակցութեան ներկա-յացուցիչը, Պ. Տելպոս, քննադատեց կա-ռավարութեան ակարութիւնը եւ պառակ-տումը : «Անշուշտ կառավարութիւնը պէտք է պահէ իր գործելու ազատութիւնը դաշնապահութեան չնորհիւ : Բայց պէտք է նաեւ նկատի առնէ Խորհրդարանին դգացումները : Եթէ փորձէ արհամարհել անոր կարծիքը, արմատականները պիտեն կարդի հրաւիրել » :

Ծառայողիմականներուն ներկայացու-ցիչը, ս'Ամբիէ տը լա Վիժըրի, յայտա-րարեց .

— « Կառավարութիւնը այլեւս չի կր-

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

●

ԾՈՒՌՆ ՈՒ ՇԻՏԱԿԸ

Հ. Եփրեմ Տէր Ղազարեան, բանաստեղծ եւ ուսուցիչ, Հալէպէն գրութիւն մը ուղ-ղելով «Նայիրի» շաբաթաթերթին, կարգ մը գովասանքներէ վերջ, ծուռ կը գտնէ մէկ առաջարկս,— Գրել *Կարօ*, *Դրօ*, *Սիմանթօ*, *Մարօ*, եւ ոչ թէ *Կարոյ*, *Դրոյ*, *Սիմանթոյ*, *Մարոյ* եւն. «որոնք բառերուն դիմագիծն ալ կը փոխեն » :

Այս առթիւ, յարգելի վարդապետը կը յիշեցնէ լեզուական կանոնները, մասնա-ւորապէս այն իրողութիւնը թէ հայերէնի մէջ «օ»ով վերջացող ոչ իսկ մէկ օրինակ կայ, այդ ձեւերը արդարացնող (որ ար-դարացնէ այդ ձեւերը) :

— « Ընդունելով «Դրօ», «Մարօ» ձեւե-րը իրրեւ չիտակ, մենք ոանակոխած կ'ըլ-լանք հայ լեզուի ազամանդեայ օրէնք մը, քար մը փրցուցած կ'ըլլանք մեր լեզուի հոյակապ չէնքէն, եւ փրցուած քար մը, դիւրաւ պատճառ կրնայ դառնալ երկրորդ քարի մը փրցուելուն, եւ փութով նաեւ ամբողջ չէնքի փլուզումին » :

Է. Եփրեմ համաձայն է բարեր փրցնե-լու, «եթէ մենք ալ Ֆրանսացիներու նման ունենայինք Գիտական Կանոններ » :

Ի՞նչ մեղմս պահեմ, ես այնքան ալ եղե-րական հանգամանք չեմ տար այս հար-ցին : Ոչ ալ կը վախնամ թէ փլուզում տե-ղի կ'ունենայ, եթէ «Կարօ» գրենք եւ ոչ թէ «Կարոյ» :

Ինծի համար պարզ տրամաբանութեան խնդիր մըն է այս պարագան : Ու ունե-ցիչ»ը եւ դեռ ուրիշ բառեր, [illegible] պարագային :

Վ.Ա.

ՀՆԴԿԱՉԻՆԻ ՄԷԿ ՄԱՍԸ ՊԻՏԻ ԿՈՐՍՈՒԻ՞

●

ՑՈՒՑԱՏԵՍՈՒԹԻՒՆ Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարա-րը, Պ. Տըլլըս, որ Ուաշինկթընի կը գտնուի, երէկ չատ կաթեւոր ճառ մը պիտի խօսէր Հնդկաչինի կացութեան եւ Ժընեւի ժողովի մասին : Այս առթիւ ամերիկեան թերթերը կը գրեն թէ նախարարը չատ յոռետես է եւ կը կարծէ թէ Հնդկաչինի երեք ընկե-րակից երկիրներէն ամենամեծը՝ Վիէթ-նամ կարմիրներուն ձեռքը պիտի անցնի : Ուստի, միջոցներ պիտի առաջարկէ, փր-կելու համար միւս երկու պետութիւննե-րը, Քամպոճ եւ Լաոս :

Այս առթիւ ազդեցիկ ծերակուտական մը խոստրէն քննադատեց կառավարու-թեան քաղաքականութիւնը Ժընեւի ժո-ղովին մէջ, ըսելով թէ «դիւանագիտական ագէտի մը յանգած են, խախտելով հա-կարոլշեւիկեան ճակատը ամբողջ աշխար-հի մէջ» :

Արտաքին նախարարը Մ. Նահանգնե-րու Ապահովութեան Խորհուրդին հաղոր-դած է իր յոռետեսութիւնը՝ Հնդկաչինի մասին : Բայց եւ այնպէս, Տըլլըս եւ Ա-ղընհաուըր երբեք տրամադիր չեն դինուոր դրկելու Հնդկաչին, կասեցնելու համար կարմիրներու յառաջխաղացութիւնը : Երկուքն ալ այն եզրակացութեան չանգած են թէ չատ երկար պիտի տեւէ պինդ միջամտութեան մը պատրաստութիւնը :

× Տիէն Պիէնի մէջ կռիւները կը չա-րունակուին չարաճուն առատութեամբ : Բերդին հրամանատարը, գօր. տը Քաս-թրի կոչ մը ուղղելով օդաչուներուն, խնդ-րեց ամէն վտանգ աչք առնել, օգնութեան հասնելու համար պահակազօրքին, որ կը դիմադրէ վաթսուն օրէ ի վեր : Ֆրանսա 450 ռազմական օդանաւ ունի Հնդկաչինի մէջ : Հրամանատարին կոչին վրայ, չատ մը օդաչուներ նոր ճիգ մը փորձեցին, աչք առնելով ամէն վտանգ : Ուրեմն պիտի չարունակեն ռազմանիւթ եւ պաշար փո-խադրել անկարգելներով : Վերջին լուրե-

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ԾԱՆՐԱՊԷՍ ՀԻՒԱՆԴ

Լ'Ամբասիէն փարիզի Հայոց եկեղեցին հասած հեռագրէ մը ցաւով կ'իմանանք թէ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը ծանրապէս հիւանդացած է :

Հեռագիրը կը յանձնարարէ աղօթքներ կատարել բոլոր եկեղեցիներուն մէջ :

Այս կիրակի, մասնաւոր Պաղատանք-ներ պիտի կատարուին Փարիզի Հայոց եկեղեցին :

« ՅԱՌԱՋ »ի ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԻՒԱՆ ԹԻՒԸ լոյս չի տեսներ, Մայիս 9ի զինադադարի արձակուրդին առթիւ :

ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ՔՈՆԵԱԿԸ ԵՒ ԳՈՐԳԵՐԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Ինչպէս գրած ենք արդէն, Լիոնի տօնա-վաճառին այս տարի կը մասնակցի նաեւ Ա. Միութիւնը, մասնաւոր պատուիրա-կութեամբ մը որուն նախագահն է Պ. Վի-րապեան :

Կ'իմանանք թէ այս առթիւ Հայաստա-նէն ալ արտադրութիւններ փոխադրուած են Լիոն, մասնաւորապէս քոնեակ, գոր-գեր եւ կապերաններ :

րու համաձայն, ըմբոստները տակ. տակ մինչեւ 40–50 մեթր հեռու են Ֆրանսական փչաթելերէն, իսկ երկու հարիւր մեթր՝ բուն միջնարերդէն :

Ֆրանսական հրամանատարութիւնը զի-նադադար մը առաջարկած էր, վիրաւորները փոխադրելու համար : Ըմբոստները մեր-ժեցին, ապաւելով Ժընեւի խորհրդակ-ցութեանց բացման :

× Վերջին լուրերու համաձայն, ըմ-բոստները ընդհ. յարձակողականի մը ձեռնարկած են Տիէն Պիէնի դէմ : Կատաղի կռիւներ կը մղուին բոլոր ճակատներուն վրայ : Երկու դիչերէ ի վեր ըմբոստները նոր խրամներ կը փորեն, դիմադրութիւնը խոստակելու համար :

ՀԱՑ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ ԼՈՅՏԻ ԶԳԱՅԱՐԱՆՔՆԵՐԸ

●

(Դ· եւ վերջին մաս)

Ճիշդ է, Աղեքսանդրիա եւս կը խօսէր յունարէն, կը գրէր յունարէն, կ'ուսուցանէր յունարէնով, բայց նոյն վտանգը չէր ներկայացներ անոր համար՝ որ լեզուի պաշտամունք չունէր, — Օդոստինոս կը մերժէր յունարէն սորվիլ, ու Բիւզանդիոնի խմաստուններէն կը մերժէին լսել՝ նախքան սորվիլ, մինչ Աղեքսանդրիոյ մէջ ուսանողները որեւէ նախապայմանութիւն չունէին լեզուի մասին, այնքան որ Որոգինէս կը սորվէր նոյնիսկ եբրայերէն, իսկ Կղեմէս կ'արբենար հեթանոս կամ քրիստոն – եայ իւմաննամով:

Ի մի խօսք, Աղեքսանդրիա ոչ մէկ վը – տանգ կը ներկայացնէր Հայոց համար, ո – րովհետեւ քաղաքական յատկանիշներ չունէր հայկական բարձրաւանդակին վը – րայ: Ահա թէ ինչու Աղեքսանդրիա ըլլը – կուած հայ ուսանողութիւնը ախտագնդած կը համարուէր, ու Սահակ – Մեսրոպ այստեղ կը ղրկէին եբրայասարդութիւնը, ինչպէս Խորենացին եւ իր ընկերները:

Աւելցուցէք մատենադարաններու ճո – խութիւնը Բրուխիոնի և Սերապիոնի մէջ, Եգիպտոսի քաղաքակրթութեան հռչակը՝ իբրեւ հին ու մեծազօր երբեմնի կայսրութեանց օրրան, քրիստոնէութեան պատ – մութեան տեղագրական հմայքը: Ատոնց կարգին, Մովսէս Խորենացիի վկայութե – նէն թելադրուած, պատճառաբանութիւն մը եւս, որ ահաւասիկ·—

Թէոդորոս Մոպսուեստացիի աշակերտ – ները անցած էին Հայաստան, ուր կը տա – րածէին իրենց քննադատութիւնները ուղ – ղափառութեան դէմ: Կիւրեղ Աղեքսան – դրացի, Եփեսոսի ժողովէն առ այլեւս յաղթական, նամակ կը ղրէ Սահակի եւ Մեսրոպի՝ զգուշացնելու համար զանոնք: Հայերը, իրենց վկայութիւն իրենց հաւա – տարմութեան՝ ուղափառութեան ճամբուն վրայ, աշակերտ ղրկեցին Աղեքսանդրիա, — այդ աշակերտներն էին Մովսէս Խորե – –ցի եւ ընկերները:

Ա[illegible] մարդին մակերեսն է, — մենք բացատրեցինք նաեւ ինչ որ ծածկուած է խորը:

Այժմ աւելի մեծ իրողութիւն մը:

Հայերը լոյսի իրենց չօշափուկները եր – կարելով Աբրահամէն մինչեւ Աղեքսան – դրիա եւ այլ լուսոյ կեդրոններ, ինչպէս Եդեսիա կամ Աթէնք, Բիւզանդիոն կամ Հռոմ, մակարդեցին հսկայ քաղաքակիր – թութիւն մը:

Իսկ երբ լճան «լոյս»ի ծովը, Միջերկ – րական, քաղաքակրթական հայկական խմորը այնպիսի արագութեամբ հասուն – ցաւ, այնպիսի արագութեամբ լեցուց տաշտը, որ կարճ ժամանակ մը ետքը, ոչ իսկ 300 տարի անցած, Հայերը ակը դար – ձած էին Միջերկրականի արեւելեան ա – ւազանին: Կիլիկեան թագաւորութեան շրջանն է,— Հայոց նաւերը ծածկած են քաղաքակրթութեան ծովը, Միջերկրա – կանի վրայ կը լողան Լեւոն Մեծազործնե – րու առագաստանաւերը, Միջերկրական – եան բոլոր նաւահանգիստներուն մէջ կ'ե – բեւան Լեւոնի առիւծով պատկերաւոր դրօշները նաեւերու կառարին:

Այս անգամ Աղեքսանդրիա եւ Հայկա – կան Հանճարը դէմ դիմաց, ոչ թէ առաջի – նը ուսուցիչ երկրորդին, այլ երկրորդը մրցակից առաջինին: Պայքարը պահ մը կը սասականայ այն ատենն, որ կը սկսի մահու կենաց զօռամարտութիւն մը: Ան – շուշա կային ուրիշ ներքին եւ խոր պատ – ճառներ, որոնց վերլուծումը զանց կ'ուս – նեմ՝ որովհետեւ նիւթէ դուրս, ու կ'սր – ձանագրեմ միայն իրողութիւնը թէ, ի վերջոյ, յաղթանակեց Եգիպտոս, որու մեմֆուքները քանդեցին Հայոց մայրաքա – ղաքը, Սիս, գերի վարեցին Հայոց թա – գաւորը, Լեւոն Ե·, խորտակեցին լոյսի աւազանին մէջ լողցող Հայկազանց ոգիին թեւերը եւ լոյսի չօշափուկները: Եւ երբ Սիսի անկումէն վերջնական դարձաւ, յաղթականները աղաւնիներ թոցուցինկի – լիկիացին դէպի Եգիպտոս, հեռագրի ա – գաթութեամբ աւետելու համար Հայոց պարտութիւնը: Այդ օրերուն, Գահիրէի մէջ, կ'ըսեն, կ'ապրէին Հայեր, որ չատ ալ ախուր չէին մեր պարտութեան հետե – ւանքով, — ի՞նչ կրնանք ըսել, սումիսիօ – նի նման դէպքեր պակաս չեղան մեր օրե – րուն ալ, անկախութեան կորուստով հերո – ճուղ կամ սարկամտութեամբ դէնովցող մեր մագողականները, օրինակ:

Հայաստանի եւ Աղեքսանդրիոյ միջեւ նետուած ոսկի կամուրջը ունի ուրիշ պատմութիւն մըն ալ, աւելի հին, բայց այնքան ախուր՝ որքան՝ կիլիկեան ողբերգութիւնը:

Արտաւազդ կը սիրէր Հայաստանի վը – րայ: Երկերը կը կոտորատ տակաւին Մեծն Տիգրանի աշխարհակալութեան խորտա – կումին հետեւանքներէն: Աղեքսանդրիոյ մէջ երջանկօրէն, չուայօրէն կը զուար – ճանար Կղէոպատրա Թագուհին: Ցան – կարծ Անտոնիոս կը յարձակի Հայաստանի վրայ, կը բարձրանայ մինչեւ Արարատ – եան գաշտը, մինչեւ հայկական արքունական պաշտպանութեան գիծերը: Կը յաղ – թէ, գերի կը վարէ Հայոց Թագաւորը, Արտաւազդ, զոր կը կապէ ոսկի շղթայով մը եւ կը բերէ Աղեքսանդրիա իբրեւ ընծայ իր սիրականին, Կղէոպատրա Թագուհիին:

Աղեքսանդրիոյ մէջ, պալատին նկուղ – ներուն մէջ, գերիը մըն ալ, չարաչար կը խոշտոզուի Հայոց գժբախտ Թագաւորը, դահանելու համար Կղէոպատրա չուայտ Թագուհիին քմահաճոյքները:

Հայաստանի ժողովուրդը գիտէր թէ գերի տարուած է իր Թագաւորը: Եւ սպասում մը, թէ պիտի վերադառնայ, իր մէջ կը ստեղծէ հաւատք մը, որ խաթարում – ներ կ'ունենայ հետագային, — այդ հա – ւատքը կը մատնեն ուրիշ ժողովուրդներ ալ, իրենց սիրած Թագաւորին կորուստէն եւք. «Հրեայք ակնկալութիւն կապեալ կան, եթէ Դաւիթ դարոց է՝ չինել դերուա – սպէմ եւ ժողովել զՀրեայս, եւ անդ Թագաւորել նմա նոցա»: Նմանօրէն Հայերը կը հաւատային թէ Արտաւազդ պիտի վե – րադառնայ, զարձեալ պիտի բարձրանայ Հայոց գահը, թէեւ հետագային՝ հա – ւատքին սկզբնական ձեւը փոփոխութիւն մը կրեց, ուրիշ Արտաւազդի մը չիսթու – թեամբ՝ առեղծելու համար առասպել մը թէ դեւերը չղթայած են զայն, որպէսզի չդայ, չդայ Արտաւազդը եւ չկործանէ աշ – խարհը:

Այստեղ մեզ հետաքրքրողը այն Արտա – ւազդն է, որու կը սպասէ Հայ ժողովուր – դը:

Այդ սպասումը այնքան զօրացած էր, հաւատք դարձած էր Հայոց մէջ, որ ըս – տեղծուած էին նաեւ դեղեցիկ աւանդու – թիւններ:

Գիտէք թէ հայկական հին սովորութիւն մըն էր արքայազունը նուիրել Աստեաց անառաին: Այդ սովորութեան եւ Արտա – ւազդի սպասումին ձուլումով, հայ ժողո – վուրդը կը հաւատար թէ Աստեաց անառա – ին մէջ ծառերը եւս, տարիներէ ի վեր, կը սպասէին Հայոց Թագաւորին, որ պի – տի դայ, որ պիտի նուիրուի իրենց, որ մեծ ասնախմբութիւններով եւ դիցարժան արարողութիւններով՝ Թագաւոր պիտի օծուի Աստեաց անառաին մեհեանին մէջ, դաշնի մը դլխուն:

Եւ, կ'ըսեն թէ, Աստեաց անառաին մէջ պատողները, ասպասիւնին մէջէն, կը լսեն Հայկազանց ոգիին խօսիլը, ծառերու ո – դիին մրմունջը, սա չարունակական հառ – ցումը՝ ամէն անգամ որ կը լսուի ասնա – ձայն մը.

— Դո՞ւ ես, արքայ:

Դող կ'ելլէն ասպինները, կը սարսռան, կը սրսփան, կարծելով թէ Հայոց Թագա – ւորն է որ կուգայ, Հայոց Թագուհին եւ նաժիշտներն են որ կուգան Թափօրով, Հայոց իշխաններն ու ժողովուրդն է որ կուգայ ծովու ալիքի պէս:

Կը սարսռայ Աստեաց անառաը, եւ կոյր ոգիներու նման՝ ծառերը, երբ կը լսեն փոքրիկ աղմուկ մը, կը հարցնեն.

— Դո՞ւ ես, արքայ:

Այդ ծառերուն հետ, այդ ծառերուն մէջ՝ Հայոց հաւատքն է որ կը բարախէ: Ամբողջ հայ ժողովուրդն է, որ Աստեաց անառաս դարձած, կը հարցնէ.

— Դո՞ւ ես, արքայ:

Այնտեղ երկիրն է Հայկազանց, աշ – խարհն Արարատեան, որ կը հեւայ, որ կը մրմնջէ, չունչը կը բռնէ, կը կենայ ու կը հարցնէ.

— Դո՞ւ ես, արքայ:

Սպասումն է, յաւիտենական հաւատքը, թէ պիտի գայ Հայոց արքան, որ ուրիշ մէկը չէ՝ եթէ ոչ ազատութիւնը, հայկա – կան ամբողջական հողերուն վրայ խաղաղ աշխատանքի մեր իրաւունքը՝ հարատաս եւ արդար ձեռքերով: Պիտի գայ, պիտի գայ այն՝ որուն սպասեր են հայկական դարերը: Զի մեռնիր այդ ոգին, յաւէ – ժական է այդ ոգին, պիտի գայ, անկիս պիտի գայ: Զէ՞ք լսեր, ասպիները իսկ կը սպասեն ու կը հարցնեն, հայրենի ծառերն իսկ հաւատք ունին ու կը հարցնեն.

— Դո՞ւ ես, արքայ՝ որ գալոց էիր:

Ու պիտի լսենք, սիրելի հայրենակիցներ, պիտի լսենք օր մը ուրիշ ձայն մը, որ պիտի ըսէ.

— Այո, ես եմ, ես եմ, ես եմ, որ կու – գամ ահա, ես՝ քու տէրդ, քու արքադ:

Շ· ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ

ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

●

Կիրակի օր Զինուորականներու պերճաշուք թաւերասրահը անդամ մը եւս ժամադրավայրը եղած էր փարիզահայ դաղութին որ այս անդամ եկած էր տօնելու Վասպուրականի հերոսամարտին 39րդ տարեդարձը:

Վասպուրականի Հայր· եւ երիտ· Մ – ութիւնները ջանք չէին խնայած հանդէսին յաջողութեանը համար:

Պաշտօնական անձնաւորութիւններու կարգին կ'երեւէին օրուան նախագահը, Կիլիկիոյ նախկին հրամանատար զօր· Տիւֆիէօ, առեւտրական նախարար Տօքթ· Լաֆէյի դիւանապետը՝ Պ· Ժիլէթ, Մարքիզ Փոլ տիւ Վէռնէ, փրոֆ· Ֆէյոլ, Վասպուրականի նահապետը՝ Պ· Յովհաննէս Թէրլէմէզեան (93 տարու):

Հանդէսին բացումը կատարելով, զօր· Տիւֆիէօ հրաւիրեց ներկաները մէկ վայրկեան յոտնկայս յարգել հերոսամարտի մէջ եւ այլուր նահատակուած Հայերու յիշատակը: Զինուորական նուագախումբը հնչեցուց Շօփէնի մահերգը, ապա «Մարսէյեզ»ը եւ «Բամ Փորոտան»ը:

Զօրավարը խօսեցաւ առաջին ճառը: «Երբ Թրանքեւհայ Ակումբը ինձմէ խնդրեց նախագահել այս հանդէսին, չէի կրնար մերժել, որովհետեւ հին յիշատակներով կապուած եմ Հայերու հետ: Տարիներ չարունակ կապ ունեցած եմ Հայերու հետ եւ չեմ կրնար մոռնալ այն ծառայութիւնները զոր անոնք մատուցին Լիճի կիլիկիոյ մէջ: Շատ են Հայերու հերոսական պայքարի դրուագները: Համե – մատաբար աւելի սակաւաթիւ Հայեր չատ անդամ դիմադրած ու յաղթած են մեծ թիւով դիմադիր ուժերու: Վասպուրականի հերոսամարտը մէկն է այս դրուագներէն: Ցաճախ լինել վիճակուած է վկայել հայ ազգի օրինակելի չարքաշութիւնն ու անձնուէր վերաբերումը աննախընթաց կռիւ – ներու ընթացքին: Ֆրանսա ալ ունեցած է իր դժուար չրջանները, բայց չէ վհատած: Լուրջ համեստ ազգիկ մը կրցաւ դլուխ կանգնել փոքր թիւով հերոսներու, դուրս վանել թշնամին հայրենի հողէն ու հայրենիքին համար թագաւոր մը դահ բարձրացնել: Դուք ալ, Հայեր, պէտք չէ յուսահատիք: Ձեր պատմութիւնը կրնայ ձեզի իրեւ դաս եւ օրինակ ծառայել: Պահեցէք ձեր յոյսերը փայլուն ապագայի մը համար: Այսքան տառապանքներէ ետք Հայաստան եւ Հայեր դոյութիւն ունին: Դուք ամէն կռիւ մէջ քաջութիւն ցոյց տուիք եւ յաղթեցիք, արժանի էք տիրանալու ձեր աւերներուն: Կեցցէ Ֆրանսա, կեցցէ Հայաստան»:

Խօսնակը Պ· Գ· Ամիրեան յայտարարեց թէ Պ· Ա· Սաֆրաստեան որ պիտի խօսէր, ստիպուած ըլլալով ճամբորդել՝ չէ կրցած Լոնտոնէն փարիզ դալ: Փոխանորդաբար խօսեցաւ Պ· Զիթունի ոդեկոչելով հերոսամարտը եւ հրաւիրելով Վասպուրականցիները որ աւելի մեծ թիւով արձանագրուին Հայր· Միութեան:

Օր· Աստղիկ Քէօսէեան, Պ· Մեսումեանի ընկերակցութեամբ երգեց «Հայրիկ, Հայրիկ» եւ «Տըլէ համան» երգերը:

Ա· Գամբէթեան կարդաց Յակոբանակի Օրը, Ականատեսի վկայութիւն մը, գրուած՝ Վանէն 1915 Մայիս 3ին եւ տպուած «Վան Տոսպ»ի մէջ: (Տես Գ· էջի թերթօնի բաժինը):

Այս յուզիչ նամակը խոր տպաւորութիւն թողուց ներկաներու վրայ: Դերա – ռանը յետոյ գեղեցիկ ու յստակ առոգանութեամբ արտասանեց «Բամ Փորոտան»ը ամբողջութեամբ, չերմագին գնահատ – ուելով:

Զինուորական նուագախումբը նուագեց զանազան կտորներ: Ցետոյ բեմ հրաւիրուեցաւ Պ· Շ· Մխաքեան:

— Կ'ապրինք այնպիսի չրջանի մը մէջ ուր ամէնէն հզօր ժողովուրդներն ալ պատմութիւն կը թղթատեն, ներչնչումի աղբիւրներ գտնելու համար: Մեր «ճէն – թըլմէն» հարեւաններն ալ հին մագաղաթները քրքրելով, իրենց խորհրդանշան գործեր են դայլը,— Գորչ Գայլ: Մեր տա – ղանդաւոր առաքելիրներէն Վարդան Այ – գեկցի կը պատմէ թէ օր մը մարդիկ փորձեր են կարդալ սորվեցնել գայլի ձագին: — Ասա այբ: Գայլին ձագը ըսեր է՝ այծ: Ձեմ գիտեր ինչո՛ւ դանդ տուեր են քեռը: Ասա գիմ·— Գայլին ձագը ըսեր է գառնուկ: = Ասա դա·— կարդացեր է դմակ: Եթէ չարունակէին եւ եչը սորվեցնէին, պիտի ըսէր — եաթաղան: Ահաւասիկ այն չրջապատը ուր պտրելու դատապարտուած էինք: Դարերով աչօթեցինք, աչխարհաբար թէ դրաբար: Աստուած երկուքն ալ մոռցած էր: Ցետոյ սկսանք երգել, օգնութեան կանչելով կռունկը, ծիծեռնակը, արծիւը, լեռները, գետերն ու դաշտերը: Ի վերջոյ անոնք ալ սորվեցուցին թէ ամէն ինչ պայքար է, բնութիւնը ինքն ալ պայքար է· եղան եղջիւր տուած են, մարդուն խելք: Կռմռակերպուէ, դո՛րկ, երբ կը զարնեն: Եւ կռմռեցան դիմադրութեան, ինքնապաչտպանութեան կորիզները՝ ամէն տեղ: Վասպուրականի մէջ չարժում ըս – տեղծեցին Արիմեան, Փորթուգալեան եւ Արմենականները: Շարժումը չարունակ – ուեցաւ Հնչակեաններու միջոցաւ, եւ ի վերջոյ դաղմական ուժի բարձրադոյն աս – տիճանին հասաւ Հ· Յ· Դաչնակցութեան միջոցաւ: Երեք հոսանքները առաջին դործակցութիւնը հաստատած էին 1896 – ին, եւ միացեալ ճակատ կազմեցին 1915 Ապրիլեան հերոսամարտին, ապահովելով յաղթանակը: Այդ ազատագրական պայ – քարին երակները հասան մինչեւ Արա – բատեան դաշտ, եւ ունեցանք հայրենիքի կորիզ մը, որ կը զարդանայ հետզհետէ»:

Բանախօսը յետոյ փաստաբանելով հերոսամարտը, եզրակացուց·— Երբ ժողո – վուրդ մը կը հաւատայ իր ճակատագրին եւ ուժին, մարտնչելով յանուն ազատու – թեան եւ անկախութեան Աստուած անդամ չի կրնար դլուխ ելլել անոր հետ, մանաւանդ եթէ այդ ժողովուրդը տեսած է Վասպուրականի աչխարհը եւ անոր հերոսամարտը»:

Յաջորդ բանախօսն էր Պ· Վ· Մելիք – եան որ չահեկան ուսումնասիրութիւն մը կարդաց (պիտի հրատարակենք առան – ձին): Տիկին Արշալոյս Հ· Սարդիսեան, իրեն յատուկ յստակ առոգանութեամբ արտասանեց Սարմէնի «Հայրենի Տուն» որ հրատարակուած էր «Ցառաջ»ի մէջ: Վասպուրականի Երիտ· Միութեան կողմէ Պ· Տ· Թորիկեան կարդաց Փրանսերէն ճառ մը,— «Ցանուն երիտասարդներուն, կը խոնարհիմ հերոսամարտի նահատակներուն առջեւ: Պատուոյ դաշտին վրայ ինկածներու արիւնը, իրենց քաջութիւնը եւ անձնուիրութիւնը պէտք է ծառային իրեւ չաղախ Վասպուրականի Երիտ· Միութեան:

Վասպուրականը պէտք է պահէ իր հարազատեայ համբաւը:

Պարզ պարտականութիւն մը ունինք որ դեռ չենք կատարած,— հրատարակել հերոսամարտին Փրանսերէն պատմութիւնը: Այն հերոսները, որոնց յիշատակը սիրելի է ձեզի համար, կը հրամայեն կատարել ձեր պարտականութիւնը հանդէպ Վասպուրականի: Կը հրամայեն հաւաքուիլ Վասպուրականի Հայր· Միութեանց չուրջ եւ այդ բոլոր Միութիւնները վերածել մէկ մեծ կազմակերպութեան, որպէսզի այս մեծ դէպքին 40րդ տարեդարձը տօնուի արժանաւորապէս»:

Տնտեսական նախարար Պ· Լաֆէյ, բանախօսած ըլլալով ճամբորդել, իր կողմէ, իր դիւանապետը Պ· Ժիլէթ կարդայ իր ճառը:

« Վասպուրականի հերոսամարտին մէջ ձեր հայրերը եւ ընկերները զոհեցին իրենց կեանքը: Եւ այս զոհողութիւնը գոյ կուտար աչխարհի թէ անոնց համար պո – յութիւն ունէին հողևկան եւ նիւթական այնպիսի արժէքներ որոնց համար կ'արժէր մեռնիլ: Այս գերագոյն արժէքներն էին անոնց սէրը հայրենիքին հանդէպ, անոնց անդրդուելի հաւատքը իրենց ճակատագրի եւ վաստահութիւնը ապագայի մասին:

Դուք ցրուած էք աչխարհի ամէն կող – մը, սակայն յուզիչ է ձեր միասնութիւնը եւ ձեր միութիւնը, այս բոպէին ձեր բազմութիւնները իրարմէ բաժնող հեռաւորութեանց պատճառով:

Վասպուրականէն իւ վեր այնքան Ցը –

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՍԳԱՏՕՆԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

★

ԼԻՈՆ, 3 Մայիս.— Այս առթի եւս Լիոնահայ գաղութը ստուար բազմութեամբ եկած էր իր յարգանքը մատուցանելու մեր աւելի քան մէկ միլիոն սիրելիներու անթառամ յիշատակին: Սրահը խորհրդաւոր էր երբ ներկաները յոտնկայս կ'ունկնդրէին «Մարսէյէզ»ը եւ Շոփէնի մահերգը: Մխիթարական էր երիտասարդութեան ներկայութիւնը: Ազգային Միութեան առենապետը, Պ. Ա. Կիւլպէնկեան ազատօնին բացումը կատարելով ըսաւ.

— « Փառք քեզի, հայ ժողովուրդ, որ այսքան տառապանքներէ վերջ կը շարունակես վերելքդ անսայթաք: Անոնք որ գոհ գացին 1915ի Ապրիլքին, մեզի համար սուրբեր են: Թշնամին չատոնց ծրագրած էր ջարդը, բայց պատեհ ժամուն կը ազատէր որ գժբախտաբար չուշացաւ: Արդարութիւնը պահ մը ժպտեցաւ մեզի, ունեցանք Սեւրի դաշնագիրը եւ սակայն երկար չտեւեց, անոր յաջորդեց Լոզանի չարաբաստիկ դաշնագիրը: Սակայն յուսահատելու չենք, ինչպէս որ կը հաւատանք հայ ժողովուրդի յարութեան »:

Տէսինէն Օր. Տապաղեան զգայուն կերպով արտասանեց Սիամանթոյի «Ափ մը մոխիրը», խորապէս յուզելով ներկաները:

Ճեպով խմբերգ մը երգուեցաւ Վիէնի երգչախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ Ճավախի վրդ. Լեւոնեանի:

Բողոքական համայնքի կողմէ պատ. Ս. Պագալեան (Մարսէյլէն) իր յարգանքի խօսքին վերջ եղրակացուց.— Երբեք պիտի չուզեմ որ հայ ազգը օտարներու առջեւ ներկայացուի միշտ ջարդուած, հալածուած եւ ուրիշներու զոհին կարօտ: Մեր ազգը մեծ է, մարտիրոս ազգ է, պէտք է անոր նոր ուղեգիծ մը գոյց տանք, նոր ճամբայ մը,—դիմադրական ճամբան: Պէտք է վառ պահենք մեր անսասան հաւատքը եւ մեր զեղեցիկ մշակոյթը:

Վիէնէն Պ. Արամ Քէչիշեանի մեներգէն վերջ, Հայ. եկեղեցւոյ կողմէ պատուոր ուղերձ մը կարդաց Վռամշապուհ քհնյ., յորդորելով վառ պահել մեր սիրելիներու յիշատակը: «Սիրենք մեր լեզուն եւ մեր եկեղեցին»: Արտասանեց փոքրիկն Դ. Փափազեան « Սասունցի Շաքէն» , իսկ Պ. Մ. Բարսեղեան Ցովհ. Թումանեանի «Հոգեհանգիստը»: Կրկին յուզելով ունկնդիրները:

Հայ կաթոլիկէ համայնքին կողմէ Ֆր. բանեբէն զրաւոր ճառ մը կարդաց Մոմճեան վրդ. յիշելով չանսատակ Թալէաթի հեռագիրը Հալէպի կուսակալին (15 Սեպտեմբեր, 1915) , որով կը պատուիրէր երբեք չխնայել, ոչ ծերին, ոչ երիտասարդին, ոչ ալ մանուկներուն:

Երգչախումբը կրկին երգեց «Հանդիչէ ցեղք դուք նահատակ եղբայրները»: Օր. Անժէլ Ուզունեան յուզիչ կերպով արտասանեց «Ողեկոչումը» նահատակներու նը սիրուած: Ազգ. միութեան կողմէ ուղերձ մը կարդաց Պ. Հ. Թադէոսեան, հատուածներ յիշելով ողբացեալ Վարուժանէն:

Վերջին ճառը խօսեցաւ Փարիզի առաջնորդը, Սեբուհէ Ծ. Վ. Մանուկեան : « Թշնամին խորհեցաւ թէ հայ ժողովուրդին դամբանականը կը կարդայ, սակայն չարաչար սխալեցաւ: Արդարութիւնը յաճախ կը խղուի բայց երբեք չի կորսուիր: Մենք կորսնցուցինք մեր սիրելիները , մեր պապենական բոյները, մեր վանքերն ու եկեղեցիները: Բայց չմոռնանք թէ ապրելու կամք ունեցող ժողովուրդ մը երբեք չի կորնուիր, կ'ապրին այն ժողովուրդները որոնք մեռնիլ գիտեն, կ'ապրին այն ժողովուրդները որոնք զոհաբերուիլ գիտեն, կ'ապրին այն ժողովուրդները, որոնք կռուիլ գիտեն: Հայ ժողովուրդը ունի այս բոլոր բարեմասնութիւնները: Մեր բոլոր զոհողութիւններուն փոխարէն, այսօր ունինք փոքրիկ Հայաստան մը, որուն պիտի միանայ վաղը արեւմտահայաստանը: Ես կը հաւատամ , հաւատացէք դուք ալ: Յաւիտենական է հայ ժողովուրդը, յաւիտենական է հայրենի հողը: Ամէն բան կ'անցնի, կը մնան հայ ժողովուրդը եւ Հայաստանը: Ձեռք ձեռքի տանք եւ չարունակենք մեր պաշտելի նահատակներուն կիսատ ձգած գործը: Ցարգանք անոնց անթառամ յիշատակին » :

Երգչախումբի «Տէր Ողորմեա»յէն վերջը ժողովուրդին ձրիարար բաժնուեցաւ «Արաքս» մանկական թերթի բացառիկ թիւը, որ կը պարունակէր հարիւրէ աւելի նահատակներու լուսանկարները: Վերջին պահուն Հայկազեան վարժարանի փոքրիկներու կողմէ կենդանի պատկեր մը ներկայացուեցաւ «Կաղնին», զոր արտասանեց Օր. Հ.Մինասեան :«Մտղկիը ազատ իմ հայրենիք», խմբերգէն վերջ առաջնորդին պահպանիչով եւ Տէրունական աղօթքով փակուեցաւ այս զեղեցիկ եւ խանդավառ ազգային օրինակելի Սգատօնը :

ԿԱՐԱՊԵՏ ՑՈՎԱԿԻՄԵԱՆ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

★

ԱՆԻԼԻՈ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Անիլէոյ Պուա Քոլոմպի մասնաճիւղը կիրակի օր տօնեց «Նոր Սերունդի Օրը», զեղեցիկ հանդիսով մը, Պուա Քոլոմպի քաղաքապետարանի ընդարձակ սրահին մէջ:

Վարչութիւնը տեսնելով իր չուրջ ամբողջ յարգանքն ու համակրանքը եւ վառ իր ուժերուն վրայ, յանձն առած էր կազմակերպել այս գժուարին եւ մեծածախս ձեռնարկը, որ պսակուեցաւ կատարեալ յաջողութեամբ :

Մեծ էր խանդավառութիւնը ժողովուրդին , երբ յաջորդաբար բեմ կը բարձրանային տակաւին երէկ իրենց մայրենի լեզուն դժուարութեամբ թոթովող երիտասարդները համարձակօրէն եւ սահուն առոգանութեամբ արտասանելու, երգելու կամ բեմական ուրիշ պարտականութիւններ կատարելու համար :

Ընդարձակ սրահը լեցուած էր արդէն, երբ Նոր Սերունդի երգչախումբը ղեկավարութեամբ Պ. Կարպիս Գայլիշեանի կը բանար հանդէսը «Ցառագ նահատակ»ով : Ցետոյ ընկերուհի Սրբուհի Աւետիսեան զրաւոր ուղերձով մը պարզեց խումբին աշխատանքները վերջին մէկ տարուան ընթացքին եւ անհրաժեշտ հատուածը զարկը օրերու համար :

Երգչախումբը մեծ յաջողութեամբ եւ ներդաշնակօրէն երգեց « Ով մեծասքանչ դու լեզուն» (Կոմիտաս) , «Արագեաղը» (Գր. Սիւնի) եւ «Մերանի ծառի տակ»ին (Ա. Պարթեւեան): Ընկերուհի Վարդ Ծառուկեան որ խմբի կրտսերներէն է, արտասանեց Ց. Թումանեանի «Արծուն ու կաղնին», որուն յաջորդեց ընկեր Մկրտիչ Պօղոսեան իր այնքան յաջող երգերով : Օրուան բանախօսը, ընկեր Նուպար Նի – կողոսեան զեղեցիկ ճառ մը խօսելով ,փառաբանեց հայ ժողովուրդին ստեղծագործ ոգին, անոր տոկալու, տեւելու կամքը , յիշեց մեր աննման մարտիկներուն զոհ – մարդկային ճիգերը, փեսայական կռիւներէն մինչեւ 1918ի Մայիսեան ճակատամարտը որուն արդիւնքն եղաւ անկախութեան հռչակումը, «Այսօր մեր կռիւը կը չարունակուի տարբեր ճակատի վրայ, — Հայրապահպանում, որուն յաղթանակը կրնանք ապահովել զօրացնելով Նոր Սերունդը, որ ունի չարքերը » : Ընկերուհի Ազատի Աւետիսեան յաջողութեամբ երգեց Ռոմա – նոս Մելիքեանի «Մի լար, կ'այնի»ն եւ Ալէմշահի «Նազերը», որուն դաշնակով կ'ընկերակցէր ընկերուհի Սօֆի Սաֆարեան, ընկերուհի Ալիս Քէչիշեան խոր յուզումով արտասանեց Սիամանթոյի «Ափ մը մոխիրը», իսկ ընկերուհի Շաքէ Ցովհաննէսեան Ս. Ցովհաննէսեանի «Նոր Սերունդ»ը : Ժողովուրդին խնդրանքով ընկեր Մարտիրոս Գարակէօզեան երգեց կոմիտասի «Անուշին» եւ «Կռունկ»ը :

Պանեէօ Քաշանի պարախումբէն ընկեր Վիքէն Թորոսեան երեք յատուկ նրբութեամբ պարեց Կովկասեան երեք պարեր :

Տասը վայրկեան դադարէ վերջ, կրկին հանդիսքը ունեցանք վայելելու երգչախումբը որ այս խանդավառութիւնը իր դպրոցականէն հասցուց երգելով «Հայաստան»ը (Վ. Սարգիսեան), «Կալի երգը» (Կոմիտաս) եւ «Իմ հեռաւոր հայրենիք» (Ալէմշահ): Քառաձայն եւ մեծ յաջողութեամբ երգուած այս գժուարին երգերը արժանացան բուռն ծափերու :

Մանաճիւղին հայերէնի ուսուցչուհի , Տիկին Պայծառ Աւետիսեան որ մէկ տարի է վեր սիրայօժար յանձն առած է այս գժուարին աշխատանքը, Նոր Սերունդին կողմէ շնորհակալութեան եւ երախտագիտութեան ցոյցերով բեմ հրաւիրուելով, արժանացաւ խանդավառ ծափերու :

Ճեպով ներկայացուեցաւ պաւէտ մը,«Վագուհէս պորտի ժառանգ մնացած անառակը» որ ամբողջ խաղի ընթացքին հանդիսականները պահեց դուարթ մթնոլորտի մը մէջ: Կարապետ Քիլէճեան այս անգամ ալ իր զեղեցիկ խաղարկութեամբ ցոյց տուաւ իր կատակերգակ դերասանի տաղանդը: Ընկերուհի Էլիզ Գասապեան չատ յաջող էր Լուսիայի դերին մէջ:Շատ բնական եւ յաջող խաղարկութիւն մը ունեցան նաեւ Մհերան Քէչիշեան, Զօհրապ Գասապեան, Անդրանիկ Տէրտէրեան, Ազատուհի Ծառուկեան եւ Կարապետ Քալաճեան :

Հանդէսին առաջին մասը վերջացած ըլլալով ժողովուրդը առաջնորդուեցաւ յարակից սրահները, ուր խանդավառ մթնոլորտի մը մէջ սկսաւ պարահանդէսը առաջնորդութեամբ Կարօ Սարեան Նուա – [redacted] ունեցան խմբերդներ, մեներգներ, արտասանութիւններ եւ հայկ. պարեր :

Ահա, սիրելի «Ցառագ», փոքրիկ պատկեր մը այն մեծ հանդէսէն զոր կազմակերպած էր Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի մասնաճիւղը, մեծապէս զոհ ձգելով ներկաները որոնք իրենց ջերմ գնահատանքը յայտնեցին Նոր Սերունդին, — Ապրիք տղաք:

ՈՒԽՏԱՒՈՐ

ՄՈՆՄՈՌԱՆՍԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ՄԷՋ

Հանգստեան տան վարչութիւնը այս տարի եւս մեր զպրաց դասը եւ Տէր Ազգէ քահանան հրաւիրած էր պատարագ մատուցանելու համար :

Կիրակի, 2 Մայիս, երբ երգչախումբը հանգստեան տուն հասաւ, ծերունիները զբաղած էին սրահին աթոռները:

Անոնք երկիւղածութեամբ մոխիր բրին քառաձայն պատարագը, որ տեւեց չորս քառորդ ժամ: Հաղորդութեան պահուն ծերունիները դէպի խորան կը յառաջանային օգնականներով: Շատեր քալելու ուժ չունէին, ուրիշներ ալ կ'արտասուէին: Տէսարանը խորապէս յուզիչ էր: Մեր աչքերն ալ թրջեցան:

Պատարագէն վերջ, վարչութիւնը ճոխ սեղան մը սարքած էր ի պատիւ Դպրաց Դասուն: Ճաշի միջոցին քաջալերական խօսքեր ուղղեցին անօրէնը եւ քահանան : Պ. Վասիլեան ամբողջ ճաշի ընթացքին հայկական կտորներ կը նուագէր դաշնակով :

Ճաշէն վերջ, Ադգէ քահանայի առաջնորդութեամբ, այցելեցինք տիկին Ա. Ահարոնեանի սենեակը: Դժբախտաբար լինք հոն չէր: Ցետոյ զացինք բուժարանը ուր չորս մամիկներ կային: Առողջութիւն մաղթեցինք ու մեկնեցանք : Հանդիպած – ցանք ուրիշ ծերունի բարեկամներու: Ամէնքն ալ գոհունակութիւն յայտնեցին իրենց վայելած խնամքին համար: Հատած էինք խոհանոցին դուռը: Ներս մտնելով տեսանք կատարելագործուած մեքենաներ զանազան կերակուրներ պատրաստելու համար: Ուր որ այցելեցինք մաքրութիւն կը տիրէր :

Երբ կը բաժնուէինք, ծերունիները կ'օրհնէին մեզ, ջնորհակալութիւն յայտնելով :

ԱՐԱՄ ԵՐԱՆՈՍԵԱՆ

ՅԱՂԹԱՆԱԿԻՆ ՕՐԸ

(Արտասանուած՝ հերոսամարտին առթիւ)

★

Վան, 1915, Մայիս 3

Իրիկուան կողմը մեղմացաւ թնդանօթաձգութիւնը: «Ցառաջ» գացի որ տեսնեմ թէ ի՞նչ նորութիւն կայ :

Չկար սովորական եռուզեռը: Հոն էին միայն կարապետ Ամէմխաչոյեանը եւ քանի մը խմբապետներ: Թնդանօթները կը զոռային :

Մէկէն փոքրիկ տղայ մը հեւ ի հեւ թուղթ մը բերաւ կարապետին: Գրողն էր Ռուբէն Հիւսեան, Զավուշ պաշիի կաթե – ւոր մէկ խումբի խմբապետը: Ընդամէնը 2 – 3 տող : «Մտանք Շահպենտէրենց այգին եւ հոն թշնամի չգտնելով, որոշեցինք յարձակիլ Թօփրաք Գալէի «Գէլայէն» վրայ »:

Ամէնքը ժպտեցան, ինչ... Հայերը յաճախականի սկսէին են՝ այն ալ Թօփրաք Գալէի ահարկու զօրանոցի՞ն վրայ... այդ խենթութիւն էր: Պէտք էր զրել որ խելօք կենան: ««Կեցէք, բաւ պարոն կարապետ: Մենք հոս կայ: «Արեւէն քալե – ցինք Գէլային վրայ»— ծօ, աս տղաք խենթացե՞ր են, չուտ, նամակը հասցուցէք Արմենակին, Արամին, Պուլղարացուն: Վազեցէք, չուտ :

Մէկ քանի հոգի դուրս սլացան :

Քանի մը վայրկեանէն ուրիշ պատանի մը հասաւ, քրտինքի մէջ կորսուած եւ բացաւ.

« Գէլան զրաւեցին եւ կրակի տուին »:

Նախ չհաւատացինք: Մանրամասնութիւնները լսեցինք: Մէկէն անծայր, մոլեգին ուրախութիւնը մեզ հեղեղեց: Վազեցինք ղէպի էնկիւլաներ: Շնչասպառ հասանք Շահպենտէրենց այգին, ուր կօշիկի ծայրն իսկ կարելի չէր ցուցնել առանց համազարկ մը առնելու :

Հոն մեր աչքին պոռթկաց յաւէտ ան – մոռանալի տեսարան մը :

Մօտ հազար քայլ հեռու, էնկիւլաներէն ձորէն անդին, Թօփրաք Գալէի ահագին զօրանոցը, Վանայ երեսնօրեայ սարսափը, հրաւառ խարոյկի մը վերածուած էր: Ցանկարծ նուագելով կը մօտենար հոծ բազմութեան մը հետ :

Մէկէն, Զըմ Զըմ Մաղարայի զագաթին պահականոցէն ալ բոցի հրեղէն աւրեր Մեւս երեան ալ դէր կայ: «Արեւէն քալե – ցինք Գէլային վրայ»— ծօ, աս տղաք խենթացե՞ր են, չուտ, նամակը հասցուցէք Արմենակին, Արամին, Պուլղարացուն: Վազեցէք, չուտ :

Մէկ քանի հոգի դուրս սլացան :

Քանի մը վայրկեանէն ուրիշ պատանի մը հասաւ, քրտինքի մէջ կորսուած եւ բացաւ.

« Գէլան զրաւեցին եւ կրակի տուին »:

Նախ չհաւատացինք: Մանրամասնութիւնները լսեցինք: Մէկէն անծայր, մոլեգին ուրախութիւնը մեզ հեղեղեց: Վազեցինք ղէպի էնկիւլաներ: Շնչասպառ հասանք Շահպենտէրենց այգին, ուր կօշիկի ծայրն իսկ կարելի չէր ցուցնել առանց համազարկ մը առնելու :

Հոն մեր աչքին պոռթկաց յաւէտ ան – մոռանալի տեսարան մը :

Մօտ հազար քայլ հեռու, էնկիւլաներէն ձորէն անդին, Թօփրաք Գալէի ահագին զօրանոցը, Վանայ երեսնօրեայ սարսափը, հրաւառ խարոյկի մը վերածուած էր: Ցանկարծ նուագելով կը մօտենար հոծ բազմութեան մը հետ :

Մէկէն, Զըմ Զըմ Մաղարայի զագաթին պահականոցէն ալ բոցի հրեղէն աւրեր

բանաձիներ եւ ձեր զաւակներէն . ինկան կող կողմ... եւ կ'լսէինն տակաւին, հա – սարակաց ճակատամարտներու մէջ :

Իսկանը այն է որ դուք միշտ հաւատաք ձեր ժողովուրդի մեծութեան, որ այնքան կորովի է պայքարի մէջ եւ միեւնոյն ա – տեն այնքան արագաշարժ, վերականգնելու համար իր աւերակները :

... Հաճելի է ինծի համար յիշել թէ հայ ժողովուրդը ոչ միայն Վասպուրա – կանի մէջ, այլեւ դարերու ընթացքին ա – պացոյցը տուաւ նուրբ քաղաքակրթութեան մը: Վկայ իր զրական եւ զեղարուեստական զանձերը եւ բարձր քաղաքակրթութիւնը :

Այն արիւնը զոր ձեր հայրերը արիաբար թափեցին այդ պայքարի ընթացքին, ի զուր չանցաւ: Միացած մնացէք, մատուցէք պէս պահեցէք ձեր խղճմտը, ձեր ա – նանդութիւնները, ձեր մշակոյթը, զուք որ մասնաւորաբար նախընտրած էք ապրիլ Ֆրանսայի մէջ, երկիրը ամէն ազատու – թեանց: Եւ եղէք հպարտ ձեր հերոսնե – րով »:

Հանդէսի զեղարուեստական բաժինը լրացաւ Օր. Ալիսոդավէդեանի պարախումբին խիստ յաջող պարերով որոնց կ'ընկերանային Պ. Ե. Գալէդեան դաշնակով եւ ընկեր Բենօ դափով :

Ներկայացուեցան Վասպուրականի զուարճալի գժբախտարար եւ նոր ապակենկարները որոնք կը ներկայացնէին Տրապիզոնէն Բալու, Մուշ–Պիթլիս, Ոստան, Վան, Արճէշ եւ շրջականները: Բացատրութիւնները կատար երկրախոյզներու մխիթարական նախաձեռնութիւնը որ անձամբ գաշած էր այս պատկերները:

Հանդէսը վերջացաւ նուագախումբին «Սիփանայ քաջեր» ազգերգով: Ցետոյ սկսան պարերը, եւ խնջոյքը, տեւելով մինչեւ կէս գիշեր:

Կարգադիր յանձնախումբը մատուցած սեղան մը սարքած էր ի պատիւ օրուան հերոսներուն :

Ա.

դուրս ժայթքեցան ծուխի եւ կայծերու խուրձերով :

Անհնարապէսի էր խանդավառութիւնը, մինչ, Սահակ Պէյենց դիրքին կողմի հրացանաձգութիւնը կը չարունակուէր, տա – նիքներու վրայ բարձրացած մարդիկ կը պոռային .

« Շան փողնի թուրք դիրքը կը վառի, Սահակ պէյենց չուրջի դիրքերն ալ, Շուշանցէն կրակով նշաններ կ'ընեն ...

Երեք ժամէ ի վեր փողոցներուն մէջ ուրախութենէն շնչասպառ ժողովուրդը , ֆանֆառին եռեւէն կը զոռար, կուլար ու կը խնդար, երբ , ժամը վեցին Հաճի Պէ – քիրի հսկայ զօրանոցէն բոցի շառաւիղներ դէպի երկինք արշաւեցին, իրենց լոյսը նետելով մինչեւ Հայոց Ձորի բլուրները եւ Վարագայ Սարի լանջերը: Ամբողջ Այգեստանը եւ հեռուն, Արծրունեաց բերդը ծիրանի անսկարագրելի լոյսին մէջ փայլեցան: Այդ միջոցին Արծրունեաց բերդին վրայ կը պարզուէր խաչանիշ դրօշակը :

Վասպուրականի հերոսամարտը տասնեակ հազար զոհերով կ'աղաղակէր իր յաղթանակը :

բունդի չարքերը » : Ընկերուհի Ազատի Աւետիսեան յաջողութեամբ երգեց Ռոմանոս Մելիքեանի «Մի լար, կ'այնի»ն եւ Ալէմշահի «Նազերը», որուն դաշնակով կ'ընկերակցէր ընկերուհի Սօֆի Սաֆարեան, ընկերուհի Ալիս Քէչիշեան խոր յուզումով արտասանեց Սիամանթոյի «Ափ մը մոխիրը», իսկ ընկերուհի Շաքէ Ցովհաննէսեան Ս. Ցովհաննէսեանի «Նոր Սերունդ»ը : Ժողովուրդին խնդրանքով ընկեր Մարտիրոս Գարակէօզեան երգեց կոմիտասի «Անուշին» եւ «Կռունկ»ը :

Պանեէօ Քաշանի պարախումբէն ընկեր Վիքէն Թորոսեան երեք յատուկ նրբութեամբ պարեց Կովկասեան երեք պարեր :

Տասը վայրկեան դադարէ վերջ, կրկին հանդիսքը ունեցանք վայելելու երգչախումբը որ այս խանդավառութիւնը իր դպրոցականէն հասցուց երգելով «Հայաստան»ը (Վ. Սարգիսեան), «Կալի երգը» (Կոմիտաս) եւ «Իմ հեռաւոր հայրենիք» (Ալէմշահ): Քառաձայն եւ մեծ յաջողութեամբ երգուած այս գժուարին երգերը արժանացան բուռն ծափերու :

Մանաճիւղին հայերէնի ուսուցչուհի , Տիկին Պայծառ Աւետիսեան որ մէկ տարի է վեր սիրայօժար յանձն առած է այս գժուարին աշխատանքը, Նոր Սերունդին կողմէ շնորհակալութեան եւ երախտագիտութեան ցոյցերով բեմ հրաւիրուելով, արժանացաւ խանդավառ ծափերու :

Ճեպով ներկայացուեցաւ պաւէտ մը,«Վագուհէս պորտի ժառանգ մնացած անառակը» որ ամբողջ խաղի ընթացքին հանդիսականները պահեց դուարթ մթնոլորտի մը մէջ: Կարապետ Քիլէճեան այս անգամ ալ իր զեղեցիկ խաղարկութեամբ ցոյց տուաւ իր կատակերգակ դերասանի տաղանդը: Ընկերուհի Էլիզ Գասապեան չատ յաջող էր Լուսիայի դերին մէջ:Շատ բնական եւ յաջող խաղարկութիւն մը ունեցան նաեւ Մհերան Քէչիշեան, Զօհրապ Գասապեան, Անդրանիկ Տէրտէրեան, Ազատուհի Ծառուկեան եւ Կարապետ Քալաճեան :

Հանդէսին առաջին մասը վերջացած ըլլալով ժողովուրդը առաջնորդուեցաւ յարակից սրահները, ուր խանդավառ մթնոլորտի մը մէջ սկսաւ պարահանդէսը առաջնորդութեամբ Կարօ Սարեան Նուագախումբի [redacted] ունեցան խմբերդներ, մեներգներ, արտասանութիւններ եւ հայկ. պարեր :

Ահա, սիրելի «Ցառագ», փոքրիկ պատկեր մը այն մեծ հանդէսէն զոր կազմակերպած էր Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի մասնաճիւղը, մեծապէս զոհ ձգելով ներկաները որոնք իրենց ջերմ գնահատանքը յայտնեցին Նոր Սերունդին, — Ապրիք տղաք:

ՈՒԽՏԱՒՈՐ

ՄՈՆՄՈՌԱՆՍԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ՄԷՋ

Հանգստեան տան վարչութիւնը այս տարի եւս մեր զպրաց դասը եւ Տէր Ազգէ քահանան հրաւիրած էր պատարագ մատուցանելու համար :

Կիրակի, 2 Մայիս, երբ երգչախումբը հանգստեան տուն հասաւ, ծերունիները զբաղած էին սրահին աթոռները:

Անոնք երկիւղածութեամբ մոխիր բրին քառաձայն պատարագը, որ տեւեց չորս քառորդ ժամ: Հաղորդութեան պահուն ծերունիները դէպի խորան կը յառաջանային օգնականներով: Շատեր քալելու ուժ չունէին, ուրիշներ ալ կ'արտասուէին: Տէսարանը խորապէս յուզիչ էր: Մեր աչքերն ալ թրջեցան:

Պատարագէն վերջ, վարչութիւնը ճոխ սեղան մը սարքած էր ի պատիւ Դպրաց Դասուն: Ճաշի միջոցին քաջալերական խօսքեր ուղղեցին անօրէնը եւ քահանան : Պ. Վասիլեան ամբողջ ճաշի ընթացքին հայկական կտորներ կը նուագէր դաշնակով :

Ճաշէն վերջ, Ադգէ քահանայի առաջնորդութեամբ, այցելեցինք տիկին Ա. Ահարոնեանի սենեակը: Դժբախտաբար լինք հոն չէր: Ցետոյ զացինք բուժարանը ուր չորս մամիկներ կային: Առողջութիւն մաղթեցինք ու մեկնեցանք : Հանդիպած – ցանք ուրիշ ծերունի բարեկամներու: Ամէնքն ալ գոհունակութիւն յայտնեցին իրենց վայելած խնամքին համար: Հատած էինք խոհանոցին դուռը: Ներս մտնելով տեսանք կատարելագործուած մեքենաներ զանազան կերակուրներ պատրաստելու համար: Ուր որ այցելեցինք մաքրութիւն կը տիրէր :

Երբ կը բաժնուէինք, ծերունիները կ'օրհնէին մեզ, շնորհակալութիւն յայտնելով :

ԱՐԱՄ ԵՐԱՆՈՍԵԱՆ

նաբ երկար մնալ իշխանութեան վրայ, վասնզի վարկաբեկուելու, փոքձելով միջադդայնացնել պատերազմը, առանց Խորհրդարանին կարծիքը առնելու :

Ջօր. Պիյոթ, որ փոքր խմբակ մը կը ներկայացնէ զօր. ալ Կոլէն բաժնուած կուսակիցներով, առաջարկեց գործել մասնաւոր վճռականութեամբ, անմիջականութեան դիմադրել մը պահանջելով Տիէն Պիէնի մէջ : «Այդ միջնաբերդը կորսնցնելով Յրանսա պիտի կորսնցնէ իր վերջին պատեհութիւնները : Փոխանակ պարպանելու հարկադրած զոհողութիւնը ցոյց տալու, վարչապետը կը գոհանայ տար – ածամ յոյսերով : Աւելի երկար ատեն իշխանութեան գլուխ պահել վարանող մարդիկ՝ կը նշանակէ դաւաճանել ռազմիկնե – րուն » :

Դիւղացիներու ներկայացուցիչը թելադրեց դիմադադար մը կնքել, առանց լքելու Փրանսական չահերը : Նոյն խմբակէն ուրիշ մը պահանջեց աւելի վճռական դիրք մը բռնել : «Օր մը պիտի պրպտենք պատմութիւնը, դիտնալու համար թէ Դ. Հանրապետութիւնը ինչպէս կորսնցուց երրորդէն ժառանգած կայսրութիւնը : Եթէ Ֆրնեւի ժողովը կրնայ խաղաղութեան յանգիլ, պէտք չէ վարանիլ : Իսկ եթէ և – դածը թակարդ մըն է, պէտք է քաչուիլ կարելի եղածին չափ շուտ եւ պատերազմը վերսկսիլ նոր միջոցներով » :

Համայնավարներու ներկայացուցիչը խստօրէն քննադատելով կառավարութիւնը, պահանջեց անմիջապէս դադրեցնել կրակը : Այս առթիւ դիտել տուաւ թէ «կառավարութեան վարած քաղաքակա – նութիւնը ապագային նկատումներէ չի բխիր» :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Պելժիոն երեսփ. ժողովը 89ի դէմ 108 ձայնով վստահութիւն յայտնեց նոր դահլիճին, ընդունելով այն օրինագիծը որով 21 ամիսէն 18 ամսուան կը զեղչուի զին – ուորութեան չրջանը : Այս առթիւ վարչապետը բացատրեց թէ «չատ ծանր են սպառազինութեան ծախքերը, բայց պիտի կատարեն իրենց միջազգային յանձնառութիւնները : Փոխանակ պարպանելու նախ[illegible]ը մեւնոյն ատեն հատատիքներ տուին Ատլանտեան ճակատի սպարապետին, ըսելով թէ պիտի արամադրեն իրենց խստացած զօրաբաժինները, հակառակ պինուորական չրջանի կրճատման :

Սուրիոն դատական նախարարը յայտարարեց խորհրդարանին առջեւ թէ նախորդ նախագահը, զօր. Էսկլ Շերհքլի պիտի դատուի մասնաւոր ատեանի մը կողմէ, այն ամբաստանութեամբ թէ բանի գրաւած է իշխանութիւնը, խախտելով Սահմանադրութիւնը : Շերհքլի երկրին իշխանութիւնը գրաւած էր 1951ին, եւ կը գործէր իբրեւ դիկտատոր, բայց տապալեցաւ անցեալ փետրուարին, պինուորա – կան ապստամբութեան մը հետեւանքով եւ Ալարիա ապաստանեցաւ : (Այժմ Փա – րիզ կը գտնուի) : Նախարարը չըսաւ թէ ամբաստանեալը ի բացակայութեա՞ն պիտի դատուի թէ պիտի վերադառնայ, դատական ատեանին ներկայանալու համար : Իրեն հետ պիտի դատուի նաեւ զօր. Ֆաուդի Սլօ, որ ատեն մը նախագահութիւնը կը վարէր Շերհքլիի օրով :

ԵԴԻՊՏՈՍԻ կառավարութիւնը կը ծանուցանէ թէ քանի ապաներ եւս ձերբակալուեցան, իբրեւ մեղսակից վերջերս երե – ւան հանուած դաւադրութեան : Այս ձերբակալութեամբ 45ի կը հասնի կալանաւոր ապաներուն թիւը : Հետապնդումները կը չարունակուին ամբողջ երկրին մէջ :

ՄԱՐՈԿԻ մասին տեղեկագիր մը յանձ – նուեցաւ արտաքին գործերու յանձնաժողովին, չատ յոռետես եզրակացութիւններով : Զղագրդուածները օրէ օր կ'աւելնայ եւ ամէն օր ահաբեկումներ տեղի կ'ունե – նան : Տեղեկագիրը կ'առաջարկէ ամէն բանէ առաջ փութացնել բարենորոգումները : Ոստիկանութիւնը արտակարգ ճիգեր կը թափէ, բարեկարգութիւնը պահպանելու համար :

ՊԱՊԸ վերջերս կոնդակ մը հրատարակած էր, չատագովելով կուսակրօնութիւնը : Անկիլիքան եկեղեցւոյ չարաթաթերթը քննադատելով այս տեսութիւնը, կու կը յայտնէ որ «Պապը գրկուած է ամուսնանալ եղջանկութենէն» : Թերթին կարծիքով, ամուսնացած Պապ մը աւելի մեծ վստահութիւն պիտի ներշնչէր քան ամուրի Պապ մը, քանի որ աւելի լաւ պիտի ըմբռնէր աշխարհի կեանքը :

ՀԻՆԳ ՀԱՐԻՒՐ քաղաքական յանցաւորները ներում պիտի ստանան Թունուզի մէջ : Նախագահ Պուրկիպա պիտի ներկայանայ ազգային ժողովին եւ խնդրէ որ ներում շնորհուի անոնց որոնք դատապարտուած են Պուրկիպայի դէմ կատարած յանցանքներու համար :

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ 39ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Վասպուրականի Հայրենակցական Միութեան կողմէ :

Այս կիրակի ժամը 15էն մինչեւ կէս գիշեր :

88 ռիւ տ'Օպանեը, Սալ Մազրնօ

Հովանաւորութեամբ կաթող. պատուիրակ՝

ՍԵՐՈՎԲԷ Ծ. Վ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Պատուոյ նախագահութեամբ Պ. ԱՐ – ԾՐՈՒՆԻ ՋՐԲԱՇԵԱՆԻ եւ նախագահութեամբ վարչութեան ատենապետ՝ Պ. ՎԱՐԴԱՆ ՊԱՆԴԻԿԵԱՆԻ :

Խօսք կը տրուի կուսակցութեանց ներկայացուցիչներուն, եւ Վասպուրականի մասնաճիւղերէն Պ. Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆի :

Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամուած բաժին, պիտի նուագուին հայկ. ազգ – մերգներ, մասնակցութեամբ ԼԻՒՌ ՊԱՆՏ նուագախումբին :

Պիտի ցուցադրուին Վասպուրականի, Այնթապի, Ուրֆայի, Շապին Գարահիսարի եւ ուրիշ հերոսամարտներու չար – ժանկարները եւ Վասպուրականի դուռա – ւոր ֆիլմը :

Ջանայէք կանխաւ ապահովել ձեր տոմսերը, Վասպուրականցիներէ :

Ընտիր նուագախումբ :

Orchestre LYRE - BAND

Ձոյս պիւֆէ շատ մատչելի գիներով :

Պարերը ժամը 20էն մինչեւ կէս գիշեր :

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐ

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Առնուվիլի Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի ԿԱՒՎԱՐԵՆՑ մասնաճիւղի կողմէ : Այս կիրակի ժամը 14է 23, Սալ Կալըմաճ, Փլաս տը լա Կար, Առնուվիլ, (կայարանին դիմաց) :

Կը խօսի ընկեր ԺԻՐԱՅՐ ԴԱՏԱԻՈՐԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին, մասնակցութեամբ Անիէռի եւ Խսի լէ Մուլինոյի երգչախումբին : Պիտի երգեն Օր. Աստղիկ Քէօսէեան, Պ. Պ. Յովհաննէս Պօղոսեան, Վէնսան Տարագճեան, Պ. Եդուարդ Զաքարեան : Ելոյթներ :

Անիէռ – Պուա Քոլոմպի մասնաճիւղին կողմէ կը ներկայացուի դաւեչտ մը, «ՎԵՑՈՒԿԱՒ ՊՈՐՏԻ ԺԱՌԱՆԴ ՄՆԱՑԱԾ ՄՆՏՈՒԿԸ», գեկավարութեամբ Պ. Զարեհ Գարիպեանի :

Ընտիր նուագախումբ : Պիւֆէ :

ԻՍԻԻ ՄԷՋ

ԻՍԻԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱՐԱՆԻ ՍՐԱՀՆԵ – ՐՈՒՆ ՄԷՋ :

15 Մայիս, Շաբաթ ժամը 21էն մինչեւ լոյս : Եղարուեստական ճոխ եւ խնամուած բաժին :

Կ'երգեն Օր. ԱՍՏՂԻԿ ՔԷՕՍԷԵԱՆ եւ ԱՒԵՏԻՍ ՔԻՒՓԷԼԵԱՆ :

Կ'արտասանեն՝ Օր. ՇԱՒՐԻ ՅՈՎՀԱՆ – ՆԷՍԵԱՆ, Պ. ԵՂԻԱ ՍԵՐՈՐԵԱՆ :

Երգչախումբ Անիէռի եւ Խսի խումբերուն կողմէ (60 հոգի), գեկավարութեամբ Պ. ԿԱՐՊԻՍ ԳԱՑԻՇԵԱՆի :

Արեւելեան պարեր, նաեւ ողբերգու – թիւն մը

« ԱՔՍՈՐ ԵՒ ՀՐԱՇՔ »

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ԿՈՂՄԷ

Կէս գիշերէն վերջ եւրոպական պարեր, նուագախումբ՝

HENRI ROSSOTTI et ses chanteurs.
Jean Morel - Johanito - Oscar Lopez
et Raoul Equeria.

Ճոխ եւ առատ պիւֆէ մատչելի գիներով

Մուտք 300 ֆրանք

Հաղորդակց. Միջոց.— Իջնել մէթրօ Մէրի տ'Իսի : : Ուշադրութիւն.—

Հանդէսը կը սկսի որոշուած ժամուն :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Պապիկեան եւ Տէր եւ Տիկին Սուքիաս Պապիկեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Հայոց եկեղեցին իրենց սիրելի մօր՝ ՏԻԿԻՆ ՄԱՔՐՈՒՀԻ ՊԱՊԻԿԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ :

Կը հրաւիրուին իր յիչատակը յարգողները :

×

Տէր եւ Տիկին Մինէլեան եւ Տէր եւ Տիկին Սարգիսեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Հայոց եկեղեցին իրենց մօր եւ զոքանչին՝

ՏԻԿԻՆ ԱՂԱՒՆԻ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ : Կը հրաւիրուին անոր յիչատակը յարգող ազգական – ները եւ բարեկամները :

ԹԷՕԱՍԵՂԱՆ Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի մասնաճիւղի վարչութիւնը այս կիրակի ժամը 16ին ՕՓԷՂ Լիւքսեմպուրի սրահին մէջ կազմակերպած է թէյասեղան–հանդէս մը նուիրուած Միութեան հիմնադրութեան 48րդ տարեդարձին : Այս առթիւ խօսք պիտի առնէ Հ. Բ. Ը. Միութեան կեդրոնի վարիչ – ժողովէն Պ. ԳՐԻԳՈՐ ԿԻՐԱԿՈՍ – ԵԱՆ, որ նիւ Եորքէն Փարիզ հասած է վերջերս :

Գեղարուեստական բաժին : Ծախքերու մասնակցութիւն կամաւոր : Կը հրաւիրուին բոլոր անդամները եւ բարեկամները :

ՄԱՅԻՍ 28Ը

ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Ցունիս 5ին, քաղաքապետարանի մեծ սրահին մէջ :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մարսէյլի Մայր եկեղեցիի կրօն. Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ այս կիրակի կը պատարագէ ու կը քարոզէ կաթող. պատուիրակ Գերաչն. Սերովբէ Ծ. վրդ. Մանուկեան : Բազմաճաշն պատարագը երգչախումբով, գեկավարութեամբ Պ. Վ. Սարգիսեանի :

×

Մարսէյլի Մայր – եկեղեցիի կրօն. Ընկերակցութիւնը չնորհակալութեամբ ընտացած է կալկաթաբնակ Տէր եւ Տիկին Զաքըրէ եւ Տիկին Մարի եղիազարեանէ արծաթէ գեղակերտ աղաւնի մը եւ արծաթեղէն բանուածքով ծածկոց մը, երկուքն ալ գեղարուեստական արժէքաւոր ձեռակերտներ :

OCÉANIA

ՁԱՄԲՈՐԴԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

կը կազմակերպենք հաւաքական ճամբորդութիւններ Լիբանանի եւ Թուրքիոյ համար ամառուան արձակուրդի ընթացքին : ԿԱՐԵՒՈՐ ՋԵՂՁԵՐՈՎ

Մանրամասն տեղեկութիւններ ստանալու եւ արձանագրուելու համար դիմել՝

OCEANIA
4, Rue de Castellane
PARIS, Tél. : ANJ. 16-33 et 34

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Պ. ՀԱՅԱԳՈՐԾԵԱՆի եւ ՊԱՐՈՆԵԱՆի Օսէաճիայի միջոցով

38, Rue de la République, Marseille
tél. Colbert : 53-13

MORY et Cie

SERVICE VAUQUELIN

Միակ արտօնուած տունն է ծրարներ գրկելու համար ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(U. R. S. S.)

Հաստատութիւնը արտօնուած է ՄԻ – ԱՅՆ ՆՈՐ ՉԳԵՍՏՆԵՐԸ գրկելու, պաչտօնական հաչուեցոյցներով, իսկ գործածուած հագուստներ՝ չատ լաւ վիճակի մէջ :

3, RUE ST.-VINCENT DE PAUL
Paris 10e. Tél.: TRU. 72-60(Poste 89)

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ը. Դ. Ուս. Միութեան ժողովը այս չաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ը. Դ. Ազբիւր Սերոբ, Մ. Եօթնեղբայրեան խումբի ընկերական ընդհ. ժողովը, այս չաբաթ ժամը 20·30ին, ծանօթ հաւաքատեղին : Ներկայ պիտի ըլլայ «Եղիպտացի» կոմիտէի ներկայացուցիչը :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ը. Դ. քաղաքի Քրիստափոր ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ ժամը 21ին Ա.Հարոնեան Ակումբը : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ը. Դ. Շրջ. կոմիտէն, ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս կիրակի առաւ. ժամը 8·30ին, Ա.Հարոնեան ակումբը : Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեչտ է :

Ֆ. Կ. ՀԱԶԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս երկուչաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, ընկերվարականներու սրահը, ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. վարչութեան ներկայացուցիչը :

ՇԱՒԻՒ.— Ֆ. Կ. Հաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս երեքչաբթի երեկոյ ժամը 9ին, դպրոցի սրահը : Օրակարգ՝ նոր վարչութեան ընտրութիւն :

ԻԹԱԼԻ.— Ֆ. Կ. Հաչի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ կէսօրէ ետք ժամը 3ին, ազգային հաւաքատեղին : Ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՊԱՏԱՐԱԳ

ՊԱՆԵԼՈՑԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի, երեկոյեան ժամը 7ին ձայնատար պատարագ պիտի մատուցուի Ս. Ընծիկ մատրան մէջ, 83 ռիւ տ'Արքէօյ :

Ս. Հաչի ժողովրդապետութիւն

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Տ.Տ.ՒՐՈՒԲԵԲԱՆի Հայր. Միութիւնը կը մաղթէ ՀՐԱՑՐԻ մահուան չրնամեակը, յունիս 5ի իրիկունը, Սօսիկեան Սալան – ին մէջ :

TRICOTS VIENNA

40, ռիւ տը Մոնմորանսի, Փարիզ

Կ'ուզէ ձեռնարկուներ ժօժ 5ի համար : Կրճատուած աշխատանք մօնթաժով :

ԾԱԽՈՒ Է

ՓՅԱՏ կարի մեքենայ մը թիւ 3406, բոլորովին նոր (1952), ճարտարարուեստական սեղան, առանց մօթէօրի : Գին 45 հազար ֆրանք :

Դիմել Պ. Պիզպիդեան
30 Ռիւ Ուաշինկթըն, Փարիզ (8)

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Լեւոն Շահպազեան կը փնտռէ իր եղբայրը՝ Յարութիւն, բնիկ Մարաչցի (Քիւմպէթ թաղ, Տուրպէլը Մէհալէսիի մզկիթին հետ պատը պատին), հօր անունը Յակոբ, մօր անունը Դչխոյ : Տեսնուած է 1921ին Հալէպ հայբենակիցներուն : Իմացնել Լեւոն Շահպազեանի՝

7, Rue Armand Lépine՝ Bois Colombe
Seine, France

կը խնդրուի արտասահմանի թերթերէն արտատպել :

×

ԱՄԵՐԻԿԱՑԷն բարեկեցիկ հայ ընտանիք մը կը փափաքի որդեգրել երկու հայ ՈՐԲԵր մանչ եւ աղջիկ մը 3–6 տարեկան :

Դիմել Տիկին ԱՒԵՏԻՍԵԱՆի :

21, Rue des Dominicaines, Marseille.

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

Նաւով, օդանաւով, երկաթուղիով, ոեւէ ընկերութեամբ եւ միեւնոյն գիներով տեղերը կ'ապահովենք ճրիաթար, դէպի Հարաւային եւ Հիւսիսային ԱՄԵՐԻԿԱ, ՔԱՆԱՏԱ, ԱՒՍՏՐԱԼԻԱ, ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔ եւ ամէն կողմ :

Դիմել ԵՂԻՇԷ ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆի որ ունի 35 տարուան փորձառութիւն

American LLOYD

48, Rue de la Republique
Tél: Co. 47.22 et 74.51, Marseille
7, Rue Auber, Paris.

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN.
Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél.: PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. — Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
11
ՄԱՅԻՍ
★
MARDI
11 MAI
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7365 — 30e ANNEE — ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2776

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԻՆՉԵՒ ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՀԸ

Իսկական հերոսամարտ մըն էր որ մղուեցաւ Տիէն Պիէնի մէջ, յանգելով անխուսափելի պարտութեան :

Անխուսափելի՝ պարզապէս անոր համար որ անբաղդատելի էր ուժերու համեմատութիւնը :

Համաձայն պաշտօնական տեղեկութեանց, պահակազօրքը ունէր ինը հազար հոգի, հակառակորդը՝ 30·000 :

Ցետոյ, մինչ հակառակորդը կռնակ ուներ, կը կռուէր իր խոպ երկրին մէջ եւ կրնար օդնական ուժ առանալ ամէն կողմէ, Տիէն Պիէնի բերդապահ զօրքը օդնութիւն կրնար առանալ միայն անկարդել – ներու միջոցաւ :

Ֆրանսական օդանաւերը հարկադրուած էին դերմարդկային պայքար մը մղել անձրեւին, փոթորիկին, տիզմին եւ ան – ընդհատ ռմբակոծութեան դէմ, դինա – մթերք եւ ուսելիք հասցնելու համար :

Ցետոյ պաշարման չղթան հետզհետէ կը նեղնար, դառնալով ափ մը հող՝ քանի մը հարիւր քառ. մեթր տարածութեամբ :

Այն ատենն որ, յաջախդէպ դար – ձած էին դիրկընդխառն կռիւները, սուի – նով, դանակով, ձեռնառումբով եւ ուրիշ մանր զործիքներով :

Ինչպէս կը նկարագրէ թղթակից մը, Տիէն Պիէն ծու խաղաղաւէտ հովիտ մըն էր այս ճակատամարտէն առաջ : Բնակիչ – ները բրինձ եւ ափիոն կը մշակէին :

Այս դալարագեղ հովիտը կը գտնուի Լաոսի հիւսիսային սահմանին վրայ, 12 մղոն հեռու, ուելի մօտ՝ Չինաստանի սահմանագլուխին : Այս բանուկ եւ բնա – կան ճամբէն անցան Հո Շի Մինի դինուոր – ները անցեալ տարի, Լաոս արշաւելու համար :

Այդ խակ պատճառով, Ֆրանսական հրամանատարութիւնը որոշած էր ամուր մի – նարերդ մը հաստատել, որպէս զի հակառակորդը չկարենայ նոր արշաւանք մը կատարել դէպի Լաոս :

Այս ձեռնարկը կատարուեցաւ 1953 Նոյեմբեր 21ին, կատարեալ զարմանապահութեամբ :

Գիշեր մը հարիւր յիսուն օդանաւեր հազարաւոր օդաղօրք թափեցին հովիտին մէջ :

Այս առթիւ, կատադի կռիւ մը տեղի ունեցաւ քաղաքին փողոցներուն մէջ, դիրքեր դրաւելու համար :

Արշալոյսը չծագած, բերդին շինութիւնը սկսած էր :

Շինուորները կ'աշխատէին դիշեր ցե – րեկ : Բոլոր զործողութիւնները տեղի կ'ունենային գետնին տակ, ինչպէս կը պատմէ նոյն ինքն զօր. սր Քասթր, այն տանն զնդապետ : Հրամանատարութեան կեդրոնը, հիւանդանոցը, անթելի կայա – նը, ննջարանները, թնդանօթի փոսերը, օդանաւերու թաքստոցները, հրանիւթի եւ ռազմանիւթի չեմարանները, — բո – լորը շինուած էին գետնին տակ :

Միեւնոյն ատեն թաւուտքներ կը կտրէին, խոտերը կը վառէին, գնդացիրներ եւ թնդանօթներ տեղաւորելու համար :

Դեռ անցեալ Նոր Տարիէն անձկութեամբ կը սպասուէր կարմիր զօր. Եափի յարձակման, որ սկսաւ 1954 Մարտ 13ին, յառաջացեալ դիրքի մը գրաւումով :

Երկրորդ գրոհը տեղի ունեցաւ Մարտ 30ին եւ երկու ամրոցներ ձեռքէ ձեռք անցան վեց անգամ :

Երրորդը՝ ապրիլ 20ին : Մառնագէտներ այլ եւս յուսահատական կը գտնէին կացութիւնը : Ֆրանսական հրամանատարութեան տրմուտ ռազմագաշտը, 24 քառ. մղոնէն իջած էր երեք քառորդ մղոնի :

Միջոց չկար պաշար ճարելու :

Այլեւս մարդկօրէն անկարելի էր դիմանալ : Եւ բերդը ինկաւ մայիս 7ին, 56 օրուան պաշարումէ մը ետք :

Շ.

ՏԻԷՆ ՊԻԷՆԻ ԱՆԿՈՒՄԸ

30 ՀԱԶԱՐ ԲՆԻԿՆԵՐ 9000 ԲԵՐԴԱՊԱՀ ՋԻՆՈՒՈՐՆԵՐՈՒ ԴԷՄ

Բ. աշխարհամարտի վիճակագրը, 8 Մայիս, սուգի օր մը եղաւ Ֆրանսայի համար : Մայիս 7ին Հնդկաչինի ֆրանսական հրամանատարութիւնը կը ծանուցանէր թէ ինկած է Տիէն Պիէնի բերդը, 56 օր հերոսաբար դիմադրելէ ետք, եւ թէ կը մնայ միայն «Իզապէլ»ի ամրոցը, երկու հազար զինուորներով, բայց անոր դէմ – մադրութիւնն ալ չէրկրնար երկար տեւել :

Պաշարուած բերդին մէջ կը գտնուէին 9000 զինուորներ : Ըմբոստները վերջին վճռական գրոհը կատարած էին 30·000 զինուորներով, եւ կը կռուէին կատաղօ – րէն, փայլուն յաղթանակ մը չահելու համար : Հնդկաչինի ընդհ. հրամանա – տարը, զօր. Նաւառ, հաղորդելով բերդին անկումը, կ'ըսէր թէ «Տիէն Պիէն ծու կատարած է իրեն յանձնուած պաշտօնը» :

Հանոյի մէջ Ֆրանսայի զօրավար մը արտասուալից աչքերով յայտարարեց թէ Տիէն Պիէն նոր էջ մը կը բանայ Ֆրանսայի զինուորական փառքերուն վրայ եւ թէ «երբեք պիտի չմոռնայ պահակազօրքին դիմադրութիւնը » :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, բերդին ամրոցները իրարու ետեւ կ'իյնային զանգուածային գրոհի մը տակ : Ճակատամարտը ծայրագոյն սատկութեան հասած էր : Դիրկընդխառն կռիւներ տեղի ունեցան դիշերը եւ առաւօտն, երբ հակառակորդը կը ճեղքէր զօր. սր Քասթրի հրամանատարութեան կեդրոնը : Շատ չանցած ամէն դիմադրութիւն խորտակուեցաւ կեդրոնական ամրոցին մէջ : Վերջին անթելը կը ծանուցանէր թէ բերդապահ զօրքը ռազմանիւթ չունի, կատեցնելու համար յարձակողներուն զը – րոնը :

Չինուորական աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ վերջին պահուն՝ ըմբոստները մանր հանդոյցներու վերածեցին դլխաւոր ամ – րոցութիւնը, ուր մղուեցաւ վերջին ճակատամարտը, ահռելով եւ ջուրով լեցուած խրամներուն մէջ : Այդ միջոցին Ֆրանսական օդանաւեր կը սաւառնէին, անկարող՝ որեւէ օդնութիւն հասցնելու : Ռազմիկ – ները այնքանիրար խառնուածէին որ անոգուտ էր օդանաւերու միջամտութիւնը : Ցեխին մէջ թաւալելով երկու կողմերը կը կռուէին ձեռնառումբերով, երկար դա – նակներով եւ ատրճանակներով : Չինուորներէն շատերուն աչքերը կուրցած էին ցեխէն : Ժամը 5ին փոքրաթիւ պաշարեալներ տակաւին կը դիմադրէին : Ըմբոստները ռուսական արդիական զէնքեր կը զործածէին առաջին անգամ, քարուքանդ ընելով ամրոցները եւ թաքստոցները : Երեսուն հազարնոց բանակը իր ամբողջ ծանրութեամբ ինկած էր կեդրոնական ամրոցի մը՝ Քլոտինի վրայ, որ կը պաշտպանէր զօր. սր Քասթրի հրամանատարական կայանը եւ օդակայանին հարաւային մասը : Բուռն ամրակռծութենէ մը վերջ, ըմբոստները նախապէս պատրաստուած դիրքերէ յարձակում զործեցին, արշաւարշաւելով փշաթելերը եւ ականները : Պաշարման ամէնէն մեծ գրոհն էր այս : Տեղ տեղ ըմբոստները կը յարձակէին մէկէ դէմ երեսունով : Ժամը 2ին Քլոտինը ինկաւ, չորս ուրիշ ամրոց մը, Էլիան : Զօր. սր Քասթր դերազոյն ճիգեր կը թափէր իր դինուորները համախմբելու համար : Քանի մը դիրքեր եւս առնուեցան : Տոմինիքի ամրոցէն յարձակում մը եւս մղեց ըմբոստները, ծանր կորուստներ պատճառելով : Բայց հակայարձակումը ձախողեցաւ, երբ ըմբոստները նոր ուժեր բերին : Պաշարեալները կարողութիւն չունէին դիմադրելու, ութ չարաթուան կռիւներէ վերջ : Այդ պահուն կեդրոնական ամրոցը հազիւ 300 մեթր հեռու էր ըմբոստներէն :

Վերջին ձգնաժամ – ՈՉ ՄԷԿ ԼՈՒՐ

Ճակատամարտը տեւած էր քսան ժամ : Մինչեւ երէկ ոչ մէկ լուր կար զօր. սր Քասթրէն եւ պահակազօրքին մնացեալ մասէն :

Վերջին պահուն հետեւեալ տեղեկութիւնները հաղորդուած էին անթելով .— ժամ 16·15·— «Բերդին կեդրոնական ամրոցը ընկճուած է : Դիմադրութիւնը անկարելի դարձած է» : Ժամը 17ին զօր. սր Քասթր կը հաղորդէր .—

—« Կացութիւնը ծայր աստիճան ծանր է : Կռիւները խառնիխուռն հանդամանք ստացած են եւ կը շարունակուին ամէն կէտի վրայ : Կը զգամ թէ վախճանը կը մօտենայ : Բայց պիտի կռուինք մինչեւ վերջը » :

Այն զօրավարը որ կը ստանար այս լուրը, կը պատասխանէր .— «Կը հասկնամ : Անձնատուրութեան խօսք չի կրնար ըլլալ, ձեր հերոսական դիմադրութենէն վերջ» :

Զօր. սր Քասթր .— Կը հասկնամ, պիտի ոչնչացնենք թնդանօթները եւ անթելի դործիքները : Պիտի կռուինք մինչեւ վերջը : Յաջողութիւն : Կեցցէ՛ Ֆրանսա :

Զօրավարը կը հաղորդէր ժամը 17·30ին .— Պայթեցնել կռտամ բոլոր հաստատութիւնները, անթել եւայլն : Թագմա – նիւթի չեմարանները պայթեցուցած ենք արդէն : Յաջողութիւն : Հինգ վայրկեանէն ամէն բան պայթեցուցած պիտի ըլլանք : Վիլլմները քանի մը մեթր հեռու են : Ողջո՛յն բոլորիդ » :

Տիէն Պիէնի անկումը Ազգ. ժողովին հաղորդեց վարչապետը, ուրբաթ իրի – կուն : Այս առթիւ ըսաւ թէ դաշնակիցնն – րուն ուշադրութիւնը պիտի հրաւիրէ Հնդկաչինի մասին, «որ Ասիոյ մասնաւորապէս զգայուն մէկ մասն է եւ ուր Ֆրանսա կը կռուի հօքը տարիէ ի վեր, պաշտպանելով բոլորին՝ չահերը » :

Այս յայտարարութենէն կը հետեւի թէ Ֆրանսա զարձեալ օդնութիւն պիտի խնդրէ Մ. Նահանգներէն :

ՑՈՑՑԵՐ ԴԱՀԼԻՃԻՆ ԴԷՄ

Կառավարութիւնը Ազգ. ժողովին պիտի ներկայանայ այսօր, երեքշաբթի : Տեղա – կան թերթերը եւ հանրային կարծիքը խոր – պէս յուզուած են եւ կը կարծուի թէ դահլիճը պիտի հրաժարի, վստահութեան քուէ պահանջելով : Կառավարութեան դիրքը խախտած է նաեւ անոր համար որ զօր. սր Կոլի կուսակիցները միացած են համայնավարներուն եւ ընկերավարականներուն հետ եւ խտասրէն կը քննադատեն դահլիճին քաղաքականութիւնը :

Չինադադարի առթիւ, զօր. սր Կոլ մեծարանքի ցոյց մը սարքած էր կիրակի օր, այցելելով Անծանօթ Զինուորին դամբարանը : Ոստիկանութիւնը արտակարգ մի – ջոցներ ձեռք առած էր, բարեկարգութիւնը պահպանելու համար : Այս առիթէն օգտուելով, խառն բազմութիւն մը քշնամական ցոյցեր կատարեց կառավարութեան դէմ եւ պահանջեց զօր. սր Կոլի յանձնել իշխանութիւնը : Զօրավարը մի – այն տասը վայրկեան մնաց Յաղթական կամարին տակ, կարմիր, ճերմակ եւ կապոյտ մեխակներէ կազմուած լոռենեան խաչ մը դնելով դամբարանին վրայ : Իր մեկնելէն վերջ քանի մը անկարգութիւններ պատահեցան : Ցուցարարները կը պահանջէին — « Կախեցէք Լանիէլը, Փլեւէնը» : Ամէնէն ծայրայեղները կարմիր դրօշներ դրած էին, նման անոնց զոր կը զործածէին զօր. սր Կոլի օդաչուները, Դիմադրական պայքարի օրերուն : Ուժմր մը ցուցարարներ ուղեկցին ապզ. պաշտպանութեան պաշտօնատունը երթալ. բայց բազմաթիւ ոստիկանական կառքեր դիրք բռնած էին Սէնի կամուրջներուն վրայ եւ արգիլեցին : Տեղական թերթ մը կը դրէ թէ թափօրներէն մէկուն գլուխը անցած էր զօր. սր Կոլի կուսակցութեան ականաւոր անդամներէն Կասթոն Փալեւսկի, փոխ – նախագահ Ապզ. ժողովի :

× Ըմբոստ բանակին հրամանատարութիւնը կը ծանուցանէ թէ զօր. սր Քասթր դերի բռնուած է, նաեւ 16 Ֆրանսայի զնդապետներ սպաննուած կամ դերի բռնուած են :

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ՊԻՏԻ ԾԱԽԱՆԻ՞

Զօր. Նաւառ, Հնդկաչինի Ֆրանսական բանակին զնդհ. հրամանատարը, որ Սայկոն կը գտնուի, յայտարարեց լրագրական ասուլիսի մը առթիւ .— « Եթէ Ժընեւի խորհրդաժողովը ելք մը չգտնէ, անհրաժեշտ պիտի դառնայ միջազգայնացնել Հնդկաչինի պատերազմը» : Իր յայտարարութեան համաձայն, չինացի համայնավարներ մասնակցած են Տիէն Պիէնի պաշարման : Իր կարծիքով, պատերազմը պիտի տարածուի ամբողջ Հնդկաչինի մէջ, յարեւմտեան Քորէայի, հետեւաբար «ուրիշ ելք չի տեսներ բացի միջազգայնացումէ, քանի որ Ֆրանսա չի կրնար կրել ընդհանուր յարձակողականի մը բեռը» :

× Նախագահ Այզընհաուըր երեք օրուան մէջ երկու անդամ խորհրդակցութիւններ կատ ընդ իր պինուորական խորհրդականներու հետ, որոշելու համար թէ ի՛նչ միջոցներ ձեռք առնելու են, կանգնեցնելու համար համայնավարներու արշաւանքը Հնդկաչինի մէջ :

× Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, Պ. Ժորժ Պիտօ, ծրագիր մը ներկայացուց Ժընեւի խորհրդաժողովին, պատերազմը դադրեցնելու համար : Կ'առաջարկէ .— 1· Սկզբունքով ընդունել թշնամութեանց ընդհ. դադարումը, անհրաժեշտ երաշխիքները առանալով ապահովութեան մասին .— 2· Առանձին քննել Հնդկաչինի ընկերակից պետութեանց խնդիրները, մանաւանդ որ քաղաքական պատերազմ չկայ Լաոսի եւ Քամպոճի մէջ : Խորհրդաժողովի չրջանակներուն մէջ չինարար կը դանեն Ֆրանսական ծրագիրը եւ կը յուսան թէ կարելի է գինադադար մը կնքել· քանի որ Հո Շի Մին եւս տրամադիր է իշնամութիւնները դադրեցնելու եւ բանակցութիւններ կատարելու : Ըմբոստներուն հրամանատարը յայտարարած է թէ Ժընեւի ժողովը կրնայ լուծել թէ Քորէայի եւ թէ Հնդկաչինի խնդիրները :

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ԱՌՈՂՋՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Էջմիածինէն Փարիզի Հայոց եկեղեցին հասած հեռագրական հրահանգին համաձայն կիրակի առաւօտ մասնաւոր աղօթքներ եւ հայրապետական մաղթանք կատարուեցան Ամենայն Հայոց կաթողիկոս – սին հիւանդութեան առթիւ : Անուշաւան աբեղայ Զոյանեան պատշաճ բարոզով մը հրաւիրեց ժողովուրդը աղօթել ծերունի հայրապետին առողջութեանը համար :

ՆԵՐՍՈՑԵԱՆ ԱՐՔ. ԷՋՄԻԱԾԻՆ ԿԸ ԿԱՆՉՈՒԻ

Պոսթընեն հասած մասնաւոր նամակէ մը կ'իմանանք թէ Տիրան արք. Ներսոյեան մայիս 1ին ձգած է իր առաջնորդական պաշտօնը, Էջմիածին հրաւիրուած ըլլալով Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին կողմէ : Ցայտնի չէ թէ պիտի մեկնի՞ թէ ոչ :

Մանրամասնութիւններ կը պակսին :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Ա. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ապահովութեան ծրագիր մը մշակած էր, միեւնոյն ատեն յանձն առնելով մանել Ատլանտեան կազմակերպութեան մէջ : Ֆրանսա, Անգլիա եւ Մ. Նահանգները մերժեցին այս առաջարկը, նոյնիսկ ծանուցագիրներ ուղղելով : Երեքն ալ բոլորովին անդործնական կը գտնեն առաջարկը, յանուն Ատլանտեան դաշինքին 14 անդամներուն :

ՄԵԿՆՈՒՄԷՆ ԾՏՔ

Իր պարսէն լքուած փեթակի մը կը նմանէր «Յուսաբեր»ի խմբագրատունը, անոնց մեկնումին հետեւեալ առաւօտը: Մնացած էին հոն այն քանի մը ժրաջան մեղուները՝ որոնց համար տարբեր հորիզոն գոյութիւն չունի: Բայց այն հրաշք օրերուն, երբ չրջապատուած էինք Նար-Դունիէն, Փօլատեանէն, Տէր եւ Տիկին Պալաեան եւ Լիւք Անտռէ Մարսէլէն, կեանքը նոր տեսիլք մը ստացած էր: Հըրապորոք անտեսանելի բազին մը վառուած էր մեր չուրջը: Ժամերը հեւասպառ, լուսահեղ ընթացք մը ունէին եւ կարծես չէինք իսկ մտածեր վախճանին վրայ՝ որ մեզ պիտի չղթայէր դարձեալ միօրինակ հոգերով լեցուն առօրեային:

Հիմա այլեւս միեւնոյն ճամբան կը գտնենք մեր քայլերուն տակ: Ինծի համար դրասենեակէս մինչեւ «Յուսաբեր», սիրտէ սիրտ տանող սպիտակ լուսաւոր պիծ մը կար: Կայ միշտ այդ պիծը, բայց անոր վրայ կախարդ ոդի մը բուռ մը ծաղիկ նետած էր վերջերս: Այդ ծաղիկներն են որ թառամած են, կիրուցան:

Հիմա որ մենք մեզի մնացած ենք, նոր թախիծ մը կը ծանրանայ սրտիս մէջ: Առտեն մը պիտի կրեմ այս տպաւորութիւնը, մինչեւ որ խմբագրութեան ձայնը հնչէ եւ վերսկսիմ զոհանալ նախապէս ունեցած դանձերուս:

Նորէն առաւօտները հոն երթալով՝ պիտի դանեմ սիրելի Բենիամինը, դլխահակ իր ձեռագիրներուն եւ փորձերուն վրայ, բոլորանուէր եւ անտրտունջ: Ինքն ալ ինծի չափ յուզուած է, դրեթէ որբացած: Բայց լքուած փեթակին թաղաւորն է ան եւ առանց անոր դժուար պիտի ըլլար, դրեթէ անկարելի մեր այս օրերուն, առանձնալ մտքին եւ սրտին ծաղիկներէն, այս քան քաղցր եւ ոսկեհիմ մեղր:

Անոնք եկան նորընծեալ հոգիով եւ մեղի տուին սեղան մը ամբողջապէս ծածկուած Հայաստանի պտուղներով: Եւ ինչ ոսկեթոյր, ինչ խնկաբոյր էին այդ միրղները՝ որոնք մեզ կշտացուցին եւ դինովցուցին:

Ոչ մէկ այլեւսան աշխարհի մէկ ծայրէն միւսը, պիտի կարենայ մեզ զոհացնել այսուհետեւ իր աչունին բերքովը: Այդ պտուղներուն մէջ կար ոչ միայն քաղցրութիւն, հողին, ջուրին եւ արեւին խորհուրդներէն կազմուած, այլ կարծես երկնքին ալ կրակներէն, հոգիին ամէնէն գաղտնի ջերմութիւնէն սաեղծուած բան մը՝ որուն անունն է «հայկականութիւն»:

Այս բացառիկ հրապոյրը ղդալու, անոր դեղեցկութենէն յափշտակուելու համար անհրաժեշտ է բացարձակ միութիւնը մեր անցեալի վտաքերուն, մեր լեզուին ներդաշնակութեան եւ անոր յաւերժական գոհարներուն հետ:

Ֆրանսայի բանաստեղծը, Լիւք Անտռէ Մարսէլ, եկաւ մեզ առաջնորդելու Նարեկացի վանքը: Վանայ ծովին մրմունջները լսեցինք անոր ձայնին մէջ՝ որ դիւթանք էր անսահման: Մեր ամենամեծ քերթողին սրտին զարկը չփոթեցինք մեր իսկ սրտին բաբախումներուն հետ:

Ինչ որ կ'ըսէր Լիւք Անտռէ Մարսէլ թեւրեւս անհասկնալի էր չատերուն համար: Բայց ունկնդիրներու բազմութիւնը աստուածային խորհուրդի մը առջեւ կը դըտնուէր: Բացարձակ լուութեան մէջ կը բարձրանար Ֆրանսացի բանաստեղծին ձայնը սրտագին քաղցրութեամբ: Ձայնը՝ որ երբեմն կ'ալեկոծէր: կը խաղաղէր եր – բեմն՝ հասնելով խորունկ, յուզումնալից մեղմութեան: Երբեմն ալ արտասուա – խառն ժպիտի մը չողովը կը փայլակէը կարծես:

Այսպէս վերստեղծուած գտանք Նարե – կացին եւ միջնադարեան մեր բանաստեղծները, Ակնայ անուններները: Այս տաղերուն ունկնդրութիւնը, Ֆրանսերէ – նով, հոգեկան անփոխարինելի զդլխանք մըն էր:

Հրաշք մը կատարուած է, մտքի եւ սրտի հաղորդութեան պերճախոս հրաշք մը: Հայ լեզուին ազամանդները բիւրե – զացած են կրկին նոր հանքի մը դիւերին մէջ: Հայ լեզուի թանկագին մետաղները զտուած են վերստին նոր բովի մը կրա – կէն:

Հրաշագործը Լիւք Անտռէ Մարսէլն է:

Դեռ կը զդանք կատարուած հրաշքին ներգործութիւնը: Պիտի չհեռացնենք անոր ճառագիւմը մեր զմայլահար աչքե – րէն, որպէսզի մեզի սպառնացող ամենաթանձր խաւարին մէջէն անցնելով՝ միշտ հասնինք Հայոց Աչխարհի լեռներէն բխած ոսկեհոս աղբիւրներուն:

Գեղեցիկ հէքեաթ մը ապրեցանք իրա – պէս: Ջատիկը՝ որ ոօնն է Յարութեան, զուգադիպեցաւ ուրիշ անդուդակելի յա – րութեան մը: Հազար տարի առաջ մահացեալ Նարեկացիին դերեզմանաքարը գլոր – ուած գտնուեցաւ: Ֆրանսայի բանաս – տեղծ նուագահան մը ուխտի երթալով Նարեկայ վանքը՝ պատեց ծիրանի պա – տանքը ողերգուին եւ մրմնջեց անոր լե – զուներուն ամէնէն լուսահեղուվը, «Հերիք ննջեա հազար տարիէ ի վեր: Արթնցիր եւ ըսէ ինծի անձկայրեաց հոգիիդ խորխմաց դաղտնիքը, որպէսզի անոր ջրվիժահոս, փոթորկալից եւ անխղելի նուագը լսելի ընեմ ամբողջ մարդկութեան»:

Ջմռռնանք Լիւք Անտռէ Մարսէլը: Ան օր մը ուխտի դնաց Սուրբին: Անոր վանքը չատ հեռու էր, Վանայ ծովին ափերուն վրայ: Բայց առաջնորդ եղաւ անբջական Ելազը, եւ Ներչնչումը անոր քայլերուն վրայ ծաղկեցուց ոսկի բաժակներով չուա – չաններ: Ծաղկեցուց վարդեր երբեք չտես – նուած իր երկրին պարտէզներուն մէջ: Նահատակներու արիւնը ոգեկոչող վար – դեր: Վարդեր Հայաստանի:

Այսպէս ան հասաւ ցնորքի հրաշագեղ իրիկուն մը վանքին առջեւ՝ որուն կը հպէին աստղերը իրենց հրեղէն թեւերով: Հազար տարիէ ի վեր վառ մնացած էր հո – ղէ ճրագ մը խուցին մէջ դեռ լեցուն ջեր – մեռանդ Սուրբին չունչովը: Պատրոյգին դողդոջուն լոյսին տակ բաց էր մատեանը: Ուխտաւորը հակեցաւ անոր վրայ եւ յան – կարծ յափշտակուեցաւ յոդնաթեւ պատ – կերներով մըրկոտ բանաստեղծութենէն: Բոպէ մը բաւական եղաւ որպէսզի այցե – տուղարը՝ Միհրան Էֆէնտին Ոստան կը դրկէ քառամբակ՝ կառավարութեան լուր տալու:

Կոմս իր յուշերու առաջին հատորին մէջ այս առթիւ կը դրէ. — «1904 Յուլիս 10ին Ալթամարի Դանիէլ վարդապետէն խիստ սոխրոզական նամակ մը առի: Կը դրէր թէ նոյն դիշերը կղզին է հասեր Սասունէն նահանջող Անդրանիկը հարիւրէ աւելի մարտիկներով: Կը խնդրէր չտապել կղ – զին՝ կարզադրութիւններ ընելու համար: Կը յայտնէր նաեւ, որ միեւնոյն առեն ինքը լուր տուած է եւ Իշխանին: Իր նամակէն կ'երեւար որ վարդապետը խիստ չփոթած եւ մտահոդ էր: Եւ իրաւունք ունէր, ի հարկէ, մանաւանդ որ կաթողիկոսականն փոխանորդ Արսէն վարդապետն ալ երբեք բարեկամ չէր մեզի, եւ նախապէս ալ յանձնառու եղած էր յեղափոխական – ներ չընդունիլ վանքի մէջ...»:

Կոմս դիշերով կը չտապէ կղզին, ուր հասած էր արդէն Իշխան: Յաջորդ օրը, միշտ արթուն պահակ Դանիէլ վարդապետն է որ, ըստ Կոմսի վկայութեան, կը նշմարէ կղզին պաշարելու համար Ոստա – նէն թնդանօթներով չտաջացող զօրքի չարժումները: Երկու օր վերջ հերոսա – կան, որ անզօր կառավարութեան կը մղէ թշնամին: Ցետոյ մեկնում կղզիէն դիշե – րով, առանց կորուստի: Փոթորիկ ծովու վրայ: Վարդապետը Մուրատի հետ դարձ – եալ կը կառավրէ փրկարար դեր:

Կոմսն է որ կը դրէ.— «Ծովը անհան – դիստ էր:» «Գէլվակ քամին» կուզար Հա – յոց Ձորի կողմէն, իսկ նաւավարներէն Հայը անճարակ՝ ապաւինած էր «Փութիկու Սուրբ Գէորգին», (նաւավարներու պաշտ – պան Սուրբը), չարունակ «Եա Փութիկու Ս. Գէորգ, մեռնիմ քե, քէօ բախան եմ ընկերը», կը մրմնջար անճարակ:

Նաւը տարողութենէն չատ աւելի բեռ – նաւորուած էր մեզմով եւ վաճառական –ներու ապրանքներով: Բարեբախտաբար, առողջ մնացողներու մէջէն Դանիէլ վար – դապետը եւ Մուրատը կային, որոնք դերմարդկային ճիգերով կրցան անվնաս պահել պարանները, կայմը եւ առագաս – ը: Ամէնքս, կիսամեռ թափուած էինք նաւուն յատակը: Պայքարը կատաղի ծո – վուն հետ երկար տեւեց:

Տաչեղի պէս մեր խարխուլ նաւը կը բարձրանար ամէհի ալիքներու դլուխը եւ կը սահէր ջրային խորխորատի մէջ: Բիւրա – նաւավարը «խոտէ, խոտէ» (Աստուած, Աստուած) կը պոռար: Ծովը մեղ դէպի Արտամետ կը քշէր, մինչդեռ պէտք էր դէպի բաց ծովը բացուիլ՝ այդ վտանգա – ւոր թրքախառն դիւղէն հեռանալու հա – մար:

ՂԱԶԱՐ ՆԵՐԿԱՐԱՐԵԱՆ

(Շար.)

ՄՈԳԱԿԱՆ ՇՂԹԱՆ

Մէկիկ մէկիկ կ'անհետանան զաղթաչ – խարհի հայ վէթերանները: Անոնց յիշա – տակը ասպղերու պէս վառ կը մնայ, բայց տեղերը թափուր:

Ե՞րբ, վերջապէս ե՞րբ պիտի բարեհա – ճինք մեր երիտասարդութիւնը հրաւիրել ազդային գործունէութեան դաշտը:

Թէեւ ամէն հոսանքի մէջ պատանեկան կազմակերպութիւններ կան, բայց անոնք վրթած են հին սերունդի գանդուածէն: Կարծես հիւր են, իրենք իրենց ուրոյն կեանքը կ'ապրին միայն: Կարելի է ըսել թէ մեր երեսունրհինդէն վար սերունդը բացակայ է մեր ազդային կեանքէն: Մի – ծերն ալ՝ անոնց համայնքէն: Ասիկա ճու – լումի ամէնէն վտանդաւոր կէտերէն մին է:

Ճիշդ է որ հին եւ նոր սերունդներու այս տարանջատումը ընդհանուր երեւոյթ մըն է, աչխարհի մէջ: Բայց մենք ստիպ – ուած ենք ճիդ մը փորձել այդ ընդհանուր օրէնքին հակառակ ուղղութեամբ չարժե – լու: Ինչպէս որ հայրը կորնոցուցած որ – դուկը կը ստիպուի մանուկ հասակէն աշ – խատանքի լծուիլ, իր որբևայրի մօրկանը ձեռք մը տալու համար, մեր պարմաններն ալ մեզ կը ստիպեն որ տարեց թէ նորա – հաս սերունդները իրարու միանան, որ – պէս զի ազդային չղթային օղակը, առանց անջատուելու, փոխանցուի ապագային:

Նոյն իսկ ազդապահպանման գործին մէջ մեր երիտասարդութիւնը ամենամեծ դերն ունի կատարելիք: Ինքն իրեւ օղակ կցուելով մայր չղթային, պիտի չանայ մանուկներու օղակն ալ կցել իրեն: Այս – պէս ցեղապահպանման գործովը զբաղելու վարժութիւնն ալ պիտի փոխանցուի սե – րունդէ սերունդ: Եւ այս օրուան չափա – հանութիւն անհետացումով, մեքենան կանդ պիտի չառնէ:

Ազդէն ազդապահպանման ծանրութեան կեդրոնը առաջին մանկութեան մէջ չէ միայն: Ամենասառիկ տարեկան մը կը սկսի 16–17 տարեկանէն վերջ: Երբ դի – տակցութիւնը կը ծաղկի, պատանին կը սկսի բաղդատել մեզ մեր չրջապատին հետ, եւ, որովհետեւ բաւականաչափ զարգացած չէ տակաւին Արեւելքի փիթօ – րէսմը կարենալ ճաչակելու համար, մեր յոռի կողմերը առաւելապէս կը բախին իր ուչադրութեան եւ կը ջղայնանայ: Կ'ուզէ խոյս տալ: Ահա թէ ինչպէս բջիջը կը ձգ – տի անջատուիլ զանդուածէն:

Այս երեւոյթը յաճախ եղերական հան – դամանք կը սառնայ ընտանեկան յարկե – րուն տակ: Մնողք եւ զաւակները, իրար խորթ դանելով, կը մատնուին կատարեալ ջղային տագնապի: Եւ, որովհետեւ երկու կողմերն ալ անկարող են կացութիւնը բմ – բռնելու, հարցը կը մնայ, հիւանդութեան մը պէս, բժշկի կարօտ:

Այս տագնապը թէեւ լուրջ է, սակայն պարմանը՝ սառյդ: Աւելի դիւրին է կարդի բերել դատողութիւնը կազմուած պատա – նիին: Ան չուտ կը հասկնայ, կը բաւէ որ դրաղինք: Ահա հոս է որ մեր նոր սերունդը դործի լծուելով օդնութեան պիտի դայ թանկագին ծառայութիւններ մատուցա – նելու համար մեղի: Ինքն անցած է այդ տագնապէն: Փորձառու է եւ չափահաս – ներէն աւելի կրնայ հասկնալ եւ լուսա – բանել:

Բարեբախտաբար ամէն հոսանքի մէջ ալ կան ողջամիտ պարմանիներ, որոնք, իբ – րենց կուսակցական համոզումները պահե – լով հանդերձ՝ բարբարոսական թափով չեն լծուած պայքարի:

Ահա այս առողջ տարրն է որ պիտի հը – րամէ դործի ասպարէզ, մեր ազդային կեանքի կենսանիւթը թարմացնելու հա – մար:

Հարցն այն է որ դաղթաչխարհի մէջ «ոչ մեր տարեցները կը հաւանին ծերանալ եւ գործէ ֆաշուիլ, եւ ոչ ալ երիտասարդները կը համարձակին չափահաս դառնալ եւ ազգային գործի լծուիլ: Մէկ խօսքով՝ դաղթական Հայուն կեանքի միջինը եր – կարած է...: Այս մռայլ կացութեան պատասխանատուները առաւելապէս երէցներն են:

Ջեղդուելու վտանդին ենթական կարե – նալ փրկելու համար, հարկ է ջուրը նետուիլ, լողալով անոր հասնիլ: Իսկ մենք կանդնած ենք քարափին վրայ ու կը բա – ւականանանք ճչալով, կանչելով, որպէս – զի ուժացումի յորձանքները ձգեն եւ մեզի դան մերիններդ: Եւ սառիկ կը սրտնե – դինք որ անոնք մահիկ չեն ըներ: Այս է պատճառը տասնեակ տարիներէ ի վեր: Ու մինչեւ այսօր կը յամառինք չըմբռնել թէ անոնք անկարող են: Հոսանքը աւելի զօ – րաւոր է:

Անոնց մօտենալով պիտի համոզուինք որ մեր կարծածին չափ ալ օտարացած չեն: Լեզուն եւ արտաքին ձեւերը թող այնքան ալ չխրտչեցնեն մեզ: Ցետադային անոնք երբ հայրենիք երթան, խնդիրը ինքնին կը լուծուի: Բայց անոնք որ պիտի ապրին այս երկիրներուն մէջ ստիպուած են յարմարիլ տեղական պայմաններուն: Բայց չյուսահատինք: Ջանանք նախ կա – րելին իրականացնել: Հետզհետէ, ինչ որ անկարելի կը թուի այսօր, վաղը իրագոր – ծելի կը դառնայ: Երիտասարդութիւնը մեր հաւատքներուն դալով, բնական – բար պիտի քնտելանայ ոչ միայն մեր լե – զուին, այլ ազդային բոլոր աւանդու – թիւններուն:

Ժամանակն է, ուրեմն, որ մեր թեւերը պարզած երթանք դէպի մեր երիտասարդ – ները, դանոնք բերել խառնելու մեր լա – բաններուն, ժողովներուն, ազդային դոր – ծունէութեան բոլոր մարդերուն մէջ: Ջօրակոչի ենթարկենք դանոնք: Նոյն իսկ Հինդչարթիներու դասընթացքներու Հո – դարարձութեանց մէջ, անոնք, իրրեւ թարմ ուժ, թանկագին դեր ունին կատարելիք: Անոնց երիտասարդ ձեռքերը մեր մանուկ – ներու ուսերուն վրայ՝ աւելի մեծ եռանդ եւ ինքնարուխ սէր պիտի ներչնչեն դէպի ազդը:

Այս դեղեցիկ առաքելութեան լծուելով, մեր երիտասարդներու հոդիներուն մէջ ալ պիտի ժայթքին խանդավառութեան լու – սեղէն ակեր, որոնց այնքան պէտք ունին անոնք...: Ի վերջոյ, ի՞նչ կը դանեն մեր մէջ,— Զարդերու սրտեկեղեք եւ անվեր – ջանալի պատմութիւնները, եւ ներքին վէ – ճերը...

Աստեղն է՝ որ լայն բանանք մեր պատու – հանները, որպէսզի նախ սա աստղութեան ծուխը ցնդի եւ արեւը թափանցէ մեր որ – մերուն մէջ: Լայն բանանք մեր դռները որպէսզի մեր մատաղ երիտասարդութիւ – նը դայ իր թարմ աւիշով հականեխել եւ վերանորոգել մեր ազդային մթնոլորտը:

Անոնք իրենց աչքերը այս երկիրներուն մէջ բացած, ուրեմն մեզմէ նուազ օտա – րական եւ աւելի տեղացի, լաւագոյն պիտի կրնան տեսնել կացութիւնը եւ ճշ – դել հետեւելիք ուղին: Թերեւս ունենան նաեւ աւելի ողջմտութիւն հասկնալու հա – մար թէ երբ ղդելու չափ երջանիկ չեն: Ամէն պարագայի մէջ անոնց քաղաքա – կական իրաւունքներն ալ մեծ կչռո ու – նին մեղի համար:

Օն, ճիդ մը, հերոսական ճիդ մը: եր!

լուն օդակութը էակներու անդունդին վե – րեւ ձգուած դղդալից չղթային: Սուր – բը՝ որ իր հոդին երդած էր այս տաղե – րուն մէջ՝ ուր երկինքն ու երկիրը համա – ձուլուած են անքակտելիօրէն, անոր մը – մնջկ յաւիտենական գրոյցի մը խօսքերը՝ որոնց մէջ մարդ կը չղթանակէ միայն բացարձակ Ամենդութեամբ:

ԱՐՍԷՆ ԵՐԿԱԹ

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ
ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ ԱՌԹԻՒ

ԴԱՆԻԷԼ ՎՐԴ. ՋԱՏՈՑԵԱՆ

Ցեղափոխական հեղինակը Մալխաս, որ ապրած է հայդուկներու կեանքը վաս – պուրականի մէջ, ու քաջածանօթ վարդա – պետին, իր «Զարթօնք»ի մէջ հարազատ – օրէն պատկերացուցած է, թէեւ վէպի ձե – ւով եւ քողարկելով անոր ինքնութիւնը «Ծուռ վարդապետ» անունին տակ, այն ջերմ ու դուարթ մթնոլորտը որ կը տեղ – ծուէր ֆետայիներու չրջանակին մէջ անոր ներկայութեան առեն: Աւելորդ է ըսել թէ ամէնքն ալ կը սիրէին զայն, խոր հա – մակրանքով, հիացումով ու յարդանքով:

Իր անունը մասնաւոր համբաւ եւ ժո – ղովրդականութիւն առացաւ այն փառա – ւոր դերին համար զոր կատարեց՝ երբ, Սասունի դէպքերէն վերջ, Անդրանիկ, Գէորգ Զաւուչ եւ Մուրատ իրենց ռազ – միկներով Աղթամար կղզին եկան:

Արտասովոր արագութեամբ սուրհան – դակները հասնելէ ետք դէպի Կարկառ՝ իշ – խանին, եւ դէպի քաղաք՝ Կոմսին, քաջ վարդապետը վանքի նաւակը պաշարով լեցնել տալով նոյն դիշեր կը փութայ կղ – զին: Մինչ միւս սեւահոդի վեղարաւորը, տեղապահ Արսէն վարդապետ, իր քար – տուղարը՝ Միհրան Էֆէնտին Ոստան կը դրկէ քառամբակ՝ կառավարութեան լուր տալու:

Կոմս իր յուշերու առաջին հատորին մէջ այս առթիւ կը դրէ. — «1904 Յուլիս 10ին Ալթամարի Դանիէլ վարդապետէն խիստ սոխրոզական նամակ մը առի: Կը դրէր թէ նոյն դիշերը կղզին է հասեր Սասունէն նահանջող Անդրանիկը հարիւրէ աւելի մարտիկներով: Կը խնդրէր չտապել կղ – զին՝ կարզադրութիւններ ընելու համար: Կը յայտնէր նաեւ, որ միեւնոյն առեն ինքը լուր տուած է եւ Իշխանին: Իր նամա – կէն կ'երեւար որ վարդապետը խիստ չփո – թած եւ մտահոդ էր: Եւ իրաւունք ունէր, ի հարկէ, մանաւանդ որ կաթողիկոսա – կան փոխանորդ Արսէն վարդապետն ալ երբեք բարեկամ չէր մեզի, եւ նախապէս ալ յանձնառու եղած էր յեղափոխական – ներ չընդունիլ վանքի մէջ...»:

Կոմս դիշերով կը չտապէ կղզին, ուր հասած էր արդէն Իշխան: Յաջորդ օրը, միշտ արթուն պահակ Դանիէլ վարդապե – տն է որ, ըստ Կոմսի վկայութեան, կը նշմարէ կղզին պաշարելու համար Ոստա – նէն թնդանօթներով չտաջացող զօրքի չարժումները: Երկու օր վերջ հերոսա – կան, որ անզօր կառավարութեան կը մղէ թշնամին: Ցետոյ մեկնում կղզիէն դիշե – րով, առանց կորուստի: Փոթորիկ ծովու վրայ: Վարդապետը Մուրատի հետ դարձ –

ՓՆԱԲԵՐ ԱՌԱՍՊԵԼ ՄԸ

•

ԽՄԲ.— Պոլսոյ ժամանակը Խառասուն տարի առաջ պատահած դէպքեր արձագրելով, արտատպած էր հետեւեալ պատմութիւնը (1915 Ապրիլ 28).—

« Թանկին» այս առտու չարունակելով իր յայտնութիւնները, կը պատմէ թէ Սաուրք պէյ եւ Սապահդիւլեան ինչպէս յարաբերութիւն հաստատեցին: Սաուրք պէյ ե – դիպատոսի մէջ յարաբերութիւն հաստա – տեց Հնչակեան յեղափոխական կուսակ – ցութեան կեդր. մարմնին պետ Սապահ – դիւլեանի հետ :

Հնչակեան կոմիտէն օսմանեան երկրին մէջ իր կազմակերպութիւնը ուժի ապա – հով դիրքի մը մէջ դնելու համար ջէօս – քինճէի մէջ դումարեց համաժողով մը, որ բաժնուած էր երկու մասի.— Մէկ մա – սը լրբ թէ պաշտպանելու համար կու – սակցութեան ծրագիրը կ'ուզէր օրինաւոր գետնի վրայ աշխատիլ, իսկ միւսը կը նախընտրէր ոչ – օրինաւոր եղանակով, այսինքն յեղափոխական միջոցներով հաս – նիլ իր բաղձանքներուն: Սապահդիւլեան պետն էր այս երկրորդ խումբին:

Սաուրք պէյ եւ Սապահդիւլեանի միջեւ կատարուած խորհրդակցութեան արդիւնքով Սապահդիւլեան կարգ մը անձնուէր – ներ պիտի ղրկէր Պոլիս, յարմար առի – նին խռովութիւն յարուցանելու պաշտօն տալով անոնց :

Ցիչեալները Պոլսոյ զանազան կէտերուն մէջ առանձին դէպքեր յարուցանելով ահ ու սարսափի պիտի մատնէին մայրաքա – ղաքը: Իսկ թակարդի մէջ սպասող Սաուրք պէյի արբանեակները պիտի կոխէին Բ. Դուռը,, պատերազմական նախարարու – թեան պաշտօնատեղին, ոստիկանական տեսչութեան պաշտօնատունը, Իթթիհա – տի անդամները պիտի սպաննէին եւ այս – պէսով ձեռք պիտի անցընէին կառավարու – թիւնը :

Սապահդիւլեանի պիտի տային ելմտա – կան նախարարի պաշտօնը: Բայց դրամ պէտք էր: Հնչակեանները չորս խոստում – ներով դործի սկսող մարդիկ չէին, պէտք էր դանոնք խանդավառել ոսկիի հնչիւն – ներով: Ուստի Սաուրք պէյ դիմում կա – տարեց Լորա Քիչնըրի: Այս վերջինը որ խոստացած էր քսան հազար ոսկի վճարել երբ Թալէաթ պէյը սպաննէին, Սաուրքի դիմումին պատասխանելով ըսաւ թէ կանխիկ դրամ չի տար, երբ սպանութիւ – նը պէտք հանեն, կը սառնան խոստաց – ուած դումարը:

Դրամ չկար, սակայն Սաուրք պէյ ինչ ըրաւ չըրաւ 500 ոսկի դրաւ Եդիպտոսէն եւ հազար ոսկի ալ Շէրիֆէն :

Հայրենասէրներու ընկերութեան Պոլ – սոյ մասնաճիւղին պետը պիտի ըլլար Մխոհաթ էֆ., ուստի անհրաժեշտ էր որ Թալէաթ պէյը սպաննելու պաշտօն ունե – ցողները ճանչնային զինքը: Այս նպատա – կով Փարիզի փողոցներէն մէկուն մէջտեղ – եակ մը հաւաքուեցան ֆետայիները, հոն ատոնք ծակէ մը լաւ մը ճանչցան Մխոհաթ էֆէնտին, իսկ այս վերջինը չտեսաւ զա – նոնք :

Ատոր վրայ Փարիզէն Պոլիս ղրկուեցան երեք ֆետայիներ, ընկերակցութեամբ Ֆիրամաքի ? : Ոստիկանութիւնը սակայն

թանք դէպի անոնց, առ այժմ ընդունինք դանոնք այնպէս ինչպէս որ են: Քիչ մը մենք ալ «ձուլուելով» է որ պիտի յաջո – ղինք դանոնք ձուլել մեր մէջ :

Կարեւորն այն է որ հազարամեայ մո – դական չղթային օղակը ազուցուի: Անկէ վերջ կրնանք վստահութեամբ նայիլ ա – պագային :

Երբ ժամանակները չհասկնան, երբ ե – րեւանի պետական խումբերը թաղերա – պատյալ ելլեն Սփիւռքի մէջ, Մեսրոպեան բարբառը ազամանդէ չառուանի պէս պիտի ցայտէ : Բայց մեր նախնիքը, Մե – ծասքանչին հետ զուգընթաց, արուեստնե – րու ամենաառւականը կտակած են մեզի: Անոնք ապառաժներուն մէջ աստուածային «սէնֆոնի»ները են քանդակեր: Մինչեւ հի – մա հայկական ճարտարապետութիւնը մասնագէտներու ուշադրութեան դէրին մէջն էր միայն: Այսօր Երեւանի ծոցին մէջ Այնին եւ Դուինը իրենց բազմադար – եան քունէն կը զարթնուն: Առասպելական Թադուհիներու թափօրին պէս՝ թադա – պահներով զրուազուած սիւնաշարքերը մեր եղեմական երկինքին տակ, պիտի կը – նան ոչ միայն Հայերը Հայ պահել, այլ եւ ամբողջ աշխարհը հայասէր դարձնել :

ՊԱՐԳԵՒՈՒՀԻ ՕՐՖԱ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՀԱՑԵՐԸ ՊՐԱԶԻԼԻՈՑ ՄԷՋ

Պրազիլեցոյ հայ գաղութին 80 առ հա – րիւրը կեդրոնացած է Սան Փաւլոյի մէջ : Ս. Աննա եւ Փ. Ալֆենօ արուարձաննե – րուն մէջ կեդրոնացած է գաղութը, 25–30 ընտանիք կը հաշուէ Բիօ Տէ Եանէյրօ : Հարիւրէ աւելի ընտանիքներ եւս ցրուած են երկրին զանազան գլխաւոր քաղաքնե – րուն մէջ: Բոլորն ալ կը զբաղին առեւտու – րով: Եւ ունին բարեկեցիկ վիճակ: Թէեւ որոշ մարդահամար կատարուած չէ, սա – կայն գաղութին թիւը 6–7000 կը հաշուեն: Քոսնամեակ մը առաջ մատներու վրայ կը համրուէր բարեկեցիկներու թիւը ու հա – զիւ քանի մը հոգի սեփական ինքնաշարժ ու կալուած ունէին: Իսկ այսօր մատներու վրայ կը համրուին նոյնիսկ բանուոր ար – հեստաւորները: Կալուածատէրերը պատ – կառելի հարստութիւններ գիզած են: Մեծ է թիւը անոնց, որ ամսական 15·000, մին – չեւ քանի մը հարիւր հազար վարձք կը ստանան իրենց կալուածներէն:

Պրազիլահայ նոր գաղութը կազմուած է 1923ին: Այդ թուականին քանի մը տաս – նեակ Հայեր կային Սան Փաւլոյի, եւ Բիօ Տէ Եանէյրոյի մէջ, գլխաւորաբար բաղ – կացած Խարբերդցիներէ եւ արաբախօս Հայերէ: Փոքրաթիւ այս գաղութը ցոյց տուած է փայլուն գործունէութիւն Հա – յաստանի հանրապետութեան շրջանին: 1923ին վերջերը հոն հասած է Գարբրիէլ քհնյ. Սամուէլեան եւ Ռուպալահ Ժորժ Թահանեան արամազրած իր սեփական տուներէն մէկը իբրեւ մատուռ եւ կազ – մուած առաջին թաղ. խորհուրդը: 1938ին Ռուպալահ Ժորժ Թահանեան չհնար տուած է համեստ եկեղեցի մը: Երբ հարաւ. Ա – մերիկայի հայութիւնը կըվերածուի համա – ձին թեմի, կըհաստատուի Պրազիլահայոց ժամ. կանոնագիր մը եւ կը վաւերացուի տեղական կառավարութենէն: Ջորս տարի եւս երբ փողոցը լայնցնելու համար կը վկցնեն չէնքը, դարձեալ Ռուպալահ Ժորժ Թահանեան կը խոստանայ ընդարձակ ե – կեղեցի մը շինել տալ պայմանաւ որ գա – դութը եւս իր սեփական միջոցներով նոյն հոդին վրայ շինէ դպրոցի չէնք մը թատե – րասրահով, ինչ որ կ'ընդունուի գաղու – թին կողմէ :

Եկեղեցին կ'աւարտի 1948ին, կեդրոնա – կան պողոտայի վրայ, կ'աւարտին նաեւ վարժարանը եւ թատերասրահը: Եկեղե – ցիին եաեւը կան նաեւ Առաջնորդարան եւ

յաջողեցաւ գտնել անոնց հետքը: Միւս կողմէ Սապահդիւլեան որպէս պի ինք գանձէ Լորա Քիչնըրի խոստացած քսան հազար ոսկին, որոշեց Սաուրքէն անկա – տարար գործել եւ հրահանգ տուաւ Պոլիս գտնուող ֆետայիներուն որ լաւ մեզգնեն Թալէաթը: Ոստիկանութիւնը խափան ձեր – բակալեց ֆետայիները ու գտնոնք յանձնեց պատերազմական ատեանին: Այս կերպով վիժեցաւ Հնչակեաններուն պատրաստած ծրագիրը :

«ԾԱՒԱԶ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (76)

ԿԱՆԱՉԵՆՑ ՀԱՐՍԸ

★

ԵՐԿՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

Կ'ուզէր որ իրենը ըլլային բոլոր ծա – ղիկները, այդ գաշտը մեր դիւղն էր, իսկ ծաղիկները՝ մեր երիտասարդները, ը – սէք տեսնեմ, պայծառը ո՞ր տղան չսիրեց, ամօթ է ըսել, բայց ժամանակը եկաւ որ ըսեմ, ու պէտք է ըսեմ, Տիգրան կա – նաչեանը, Վանիկենց Յարութը, Թուխաս – հակենց Գարեգինը, Աղամենց Վարդը, քանի քանիները, հանդիսացը սիրեց, սի – րեց ու իր պատիժը գտաւ, հիւանդացաւ:

Սակայն, ինչ ալ ըսուէր, պայծառի սէ – րը միշտ գնդասեղուած մնաց կանաչենց Տիգրանին վրայ: Ան իր սէրը արտայայ – տած էր Համբարձման տօնին օրը, Աղթա – մարի մէջ եւ ուրիշ տեղեր: Թուխենց Մարիամը կը յայտարարէր թէ՝ պայծառը դոհ կ'երթար կանաչենց Տիգրանի սիրոյն:

Այս ըսի ըսուները, բերնէ բերան եւ շուրթէ շուրթ կը տարածուէին դիւղին մէջ, իրենց արձագանգները կ'ունենային Ռէսի տունին ներսը, սրտնեղութիւն կը պատճառէին Ռէս Սանոյին եւ իր տիկ – նոջ, տիկին Գիւլնարին եւ Տիգրանին : Միայն Աբեգնաղն էր անվրդով, կարեւո – րութիւն չէր տար եղած դրոյցներուն, կը

դործակատարի ընդարձակ դրասենեակ – ները: Գաբրիէլ աւագ քահանայի վախճա – նումով կաթող. պատուիրակի փոխանորդը եղած է, եղնիկ աւագ քահանայ Վար – դանեան: Հոն կը քահանայադործէ նաեւ Աստուածատուր քհնյ. Գասպարեան :

Պրազիլահայ գաղութի վարչական Խոր – հուրդին կ'անդամակցին եւ տուրք կը վը – ճարեն մօտ 500 հոգի: Ներկայ կեդր. վարչական խորհուրդի հակակշռին տակ են Ս. Փաւլոյի «Դուրեան», Փ. Ալֆենոյի «Մրմրեան» եւ Ս. Աննայի «Դուրեան» վարժարանները: Հոդ մը գնուած է վիլլա Քարոնի մէջ դպրոց չինելու համար :

Պրազիլահայ գաղութին առաջին ման – կապարտէզը բացուած է 1928ին «Ծառաջ – դիմասէր Հայուհեաց» կողմէ: Մարաչի Հայր. Մխիթարեանը 1928ին բացած է «Ե. Դուրեան» մանկապարտէզ մը: Մինչեւ 1931 անջատ գործելէ ետք, միացած են եկե – դեցւոյ հոգեւոր հովարարութեան հակակշռին տակ: 1933ին Հ. Ը. Դաշնակցութեան Կո – միտէն կեանքի կոչելով կրթասիրաց մի – ութիւնը, անով հաւասարակշռած է դպ – րոցի պիւտճէն : Սկզբունքով ընդունած է «Եռադոյնի» գործածութիւնը եւ «Մեր հայրենիքը»: Ուսուցիչ կարգած են Ցակոբ Զիլեան եւ Փաթիկէն Սաքօ Ցակոբեան իբ – րեւ տեսուչ: «Կրթասիրաց»ը 1933էն 1948 վարած է Ս. Փաւլոյի կրթական գործը: Ամէն տարի վարժարանը յաճախած են 200էն 250 աշակերտներ :

1948ին երբ ընդհանուր հանդանակու – թեամբ չինուած է «Դուրեան» վարժարա – նի դեղեցիկ չէնքը, «Կրթասիրաց» միու – թիւնը քաշուելով՝ յանձնած է թեմի Հ.Ա. եկեղեցւոյկեդր. վարչական խորհուրդին:

«Դուրեան» վարժարանի աշակերտները քննութեամբ կ'ընդունուին պետական երկրորդական վարժարանները: 1937 – 1953 այս դպրոցը տուած է 335 շրջանա – ւարտ :

Անցեալ տարի աշակերտութեան թիւը եղած է 180, Փ. Ալֆենոյի «Մրմրեան»ը 70, Ս. Աննայի «Դուրեան»ը 40: Բողոքա – կան համայնքը 30, ընդամէնը 320 աշա – կերտ: Կը դասաւանդեն Վ. Ահարոնեանի «Հրաղդան» դասագիրքին Ա.Բ.Գ.Դ. տարիները եւ Լ. Շանթի «Մանկական աշ – խարհ»էն Դ. շարքը: Ներկայիս կը մաա – ծեն յառաջիկայ տարուան համար բարձ – րացնել երկրորդական վարժարանի, որու համար կրթ. նախարարութիւնը տուած է արդէն իր համաձայնութիւնը :

★

Պ.Ը.Ր.Ո.Ւ.Թ.Ի Զաւարեան Ուսանողական միութեան հինգ անդամները անցան Հ.Ը. Դաշնակցութեան շարքերը: Երեկոյթը բացած է ընկեր Շաւարշ Թորիկեան եւ շնորհած է թէ դաղափարի դեղեցիկ կեան – քը ապրելու համար անհրաժեշտ է ունե – նալ անչահախնդիր նկարագիր եւ ըլլալ բարոյապէս մաքուր: Այն երդումը զոր կը կատարեն նոր ընկերները՝ իրեն հետ կը բերէ կարգ մը պարտաւորութիւններ : Ա – պա կնքահայրութեամբ ընկ. Ս. Վրաց – եանի նորադիր ընկերները կատարեցին իրենց երդումը: Երէց ընկերը թելադրեց

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ԶԱՐԵՀ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

Մեծ հաճոյք մըն է բոլոր անոնց համար որ տարիներով հետեւած են Զ. Մուրատ – եանի արուեստին յեղաշրջման, տեսնել անոր նոր գործերը:

Այդ հաճոյքը մեզի տրուեցաւ քանի մը օր առաջ, երբ նկարիչը բացումը կատա – րեց իր վերջին արտադրութեանց :

Եթէ անդրադառնանք մանաւանդ որ 1950 Դեկտեմբերէն ի վեր Փարիզի ար – ուեստասէր հասարակութիւնը չէր տեսած Մուրատեանի նկարները, աւելի չհեկեկան եւ կարեւոր երեւոյթ մը կը ստանայ այս վերջին ցուցահանդէսը: Քիչենք սակայն որ 1952ի գարնան, ան ցուցահանդէս մը սարքած էր նաեւ Միլանօ, եւ այդ առթիւ «Ծառաջ»ի աշխատակիցին նամակէն պատ թարգմանած էինք իտալական մամուլի գնահատական յօդուածները :

Ուրեմն Մուրատեան «օտար» մը չէ ոչ միայն մեզի համար, այլ եւ Ֆրանսացի եւ իտալացի արուեստի շրջանակներուն մէջ, եւ կը յուսանք նաեւ թէ օր մը կը ներկա – յանայ Միլլին Արեւելքի, Ամերիկայի եւ ուրիշ երկիրներու մէջ :

Այս անգամ ցուցադրուած աւելի քան 40 նկարները գործ չեն միայն տաղանդաւոր եւ յաջող նկարիչի մը, այլ եւ իսկական վարպետի մը: Ան կրցած է տալ իր դոյ – ներով եւ ճարտար վրձինով արուեստի գործեր որոնք կը խօսին հոգիներուն եւ աչքերուն: Մտանդէտ մը կրնար մանրա – մասնօրէն վերլուծել ամէն մէկ նկարը որ ունի իւրայատուկ առաւելութիւն մը : Մենք որ արուեստը կը սիրենք, եթէ նոյն իսկ սիրելը հասկնալ չի նշանակեր չառե – րու համար, կրնանք ըսել թէ Մուրատ – եանի գործերը պահելով հանդերձ դասա – կան խորք մը, ունին իրապաշտ կողմ մը: Եւ հաւանաբար այս է արդէն կարեւորը եւ լաւագոյնը արդի արուեստին համար :

Բնանկար մը, կ'ըսեն, հոգեկան վիճակ մըն է: Մուրատեանի բնանկարները երբեմն գուարթ, բայց կանաչներով, լուսա – ւոր դեղիններով (առաւօտ, բնանկար մը), երբեմն աւելի մեղմագոյն մութ կապոյտներով խիտպէս հոգեկան վիճակ – ներ են, երբեմն լաւատես, երբեմն իրա – տես :

Անդին չատ յաջող գործ մը, «Ճարտա – րարուեստական թաղ»ը, յետոյ «Զինորանե – րը», քարափին կրթուած դեղեցիկ նաւակ – ներով, ուրիշ՝ դիւղի ճամբան սայլա – կով մը, եւ լեռներ, տպաւորիչ եւ ան – տարբեր :

Ամէն տեսակէտով յաջող նկարահանդէս մը, արժանի գնահատանքի :

ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ըլլալ դաշտանապահ, բծախնդիր կուսակ – ցականներ :

60 ՀԱԶԱՐ ՏՈԼԱՐ հաւաքած են Թո – րոնթոյի (Քանատա) Հայերը եկեղեցի մը շինելու համար: Նիւ Եորքի թեմէն պա – տրաստիչ վարդապետներ յաճախ կ'այցե – լեն հոն եւ կը պատարագեն: Կայ նաեւ այցելու քահանայ մը որ երեք – չորս շա – բաթ անդամ մը Թորոնթոյէ կ'այցելէ. հետ – գհետէ պիտի կազմակերպուին երեսուն – սորդաց միութիւններ: Թորոնթոյի մէջ կան 50 տնուոր Հայ :

ՏՒՐՈՒՆԻ.— *Թեհրանի «Ալիք»էն յա – ւով կ'իմանանք թէ ապրիլ 4ին մեռած է ընկերուհի Նինիչ Սահփանեան (կինը վե – թերան ընկեր հանգուցեալ բժ. Սահփան – եանի): Ընկերուհին հիմնադիրն էր Թեհրանի Հայ Կանանց Բարեդործական Ընկերութեան :*

Թեհրանի «Ազատամարտ» սկաուտական միութեան ներկայացուցիչները առաջնոր – դութեամբ Սեւակ Սապինեանի պատա – երթալով շնորհաւորած են Նավրուզը, (նոր տարի) ապա թաղաւորին տուած են եր – կու թանկագին քանդակներ որոնց մէկը կը պատկերացնէ սկաուտական բանակու – մի տեսարան մը, իսկ միւսը՝ դոյդ եղ – ջերուներ, իրենց խորհրդանիշ մայրա – կան սիրոյ: Առաջին նկարը տրուեցաւ ա – րեւնեղու» իսկ երկրորդը արեւոյշներու կողմէ: Նկարները պատրաստած է Արթիւր Կիւրեղեան: Այս յաջող գործերը հիացում պատճառած են վեհապետին, որ դրուատած է Սապինեանը եւ Կիւ – րեղեանը: Վեհապետը եւ մարզական ա – կումբներու վարիչները անցած են Արա – բատի սկաուտներու շարքերու մէջէն եւ հարցումներ ուղղած արիներուն: Շահը իր կարգին շնորհաւորած է Նավրուզը մար – գիկներուն, անոնց մարիչներուն բաշխել տալով մէկմէկ փոքր «աշրաֆի» :

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐՈՒՆ դէմ չարք մը ցոյցեր կը ծանուցանեն տեղական թերթերը։ Մայիս 9ի գիշերը ռումբ մը պայթեցաւ Նիսի համայնավար թերթին՝ «Լը Փաթրիոթ տիւ Միւտիթի»ի խմբագրատան մէջ։ Ապակիները փոշիացան եւ պատ մը փլաւ։ Կ'ըսուի թէ ռումբը դնուած էր երկու անծանօթներու կողմէ որոնք փախած են։ Ուրիշ պայթուցիկ մը դանուեցաւ նոյն կուսակցութեան կեդրոնին առջեւ։ — Ծայր։ Արեւելքի նախկին ռազմիկները կիրակի օր կարգ մը թաղերու մէջ յարձակելով «Իւմանիթէ – Տիմանչ»ի վաճառորդներուն վրայ, թերթերը պատռտեցին։ — Անծանօթներ աւարի տուին կուսակցութեան Ֆոնթընէ սու Պուայի հաւաքատեղին եւ խորտակեցին Շաթել – ռոյի ակումբին ապակիները։ Սթրազ – պուրկի մէջ զօրականներ մտնելով Ալզաս-Լոռէնի «Իւմանիթէ»ին խմբագրատունը, վար առին կարմիր դրօշը եւ պատռեցին։ Եւ դեռ ուրիշ դէպքեր զանազան քաղաք – ներու մէջ։

ՄԱՐԴԱՀԱՄԱՐԸ սկսաւ երէկ, երկու – շաբթի, ամբողջ Ֆրանսայի մէջ։ Ութսուն հազար պաշտօնեաներ նշանակուած են եւ պիտի պատին տուներէն։ Երեք տեսակ հարցաթերթեր կան, մէկը՝ ճերմակ, անհատական է եւ պիտի լեցուի ամէն բնակիչ կին կողմէ, իր անունով. երկրորդը՝ դոյ կանանչ, պիտի լեցուի իւրաքանչիւր ընակարանի մէջ գտնուած քաղաքացիներու կողմէ։ Երրորդը, վարդագոյն, մարդահամարի պաշտօնեան ինք պիտի լեցնէ։

ԹԵՀՐԱՆԷՆ կը հեռագրեն թէ Իրան 5–10 միլիոն տոլարի նոր վարկ մը ստացած է Մ. Նահանգներէն, իբրեւ անտեսական օգնութիւն։

ՋԻՆԱԴԱՏԱՐԻ առթիւ դաշնակից պետութեանց դրօշները պարզուած էին Շէրպուռի քաղաքապետարանին վրայ, ըստ սովորութեան։ Քաղաքապետը, որ համայնավար է, վար առաւ անոնք եւ ամերիկեան դրօշները։

ԱՆԳԼԻԱ ՊԱՀԱՆՋԵՑ եա կանչել խորհրդային դեսպանատան երկու օդանաւային կցորդները, հրամանատար Պուլիչեւ եւ Անթրէյ Կուցկով; այն ամբաստանութեամբ թէ լրտեսական գործեր կը կատարէին։ Երկուքն ալ Անգլիա գացած էին 1951ին, իրենց ընտանիքներով։ Տասը օր պայմանաժամ տրուած է, հեռանալու համար։ Երկրորդ միջադէպն է այս, 1952էն ի վեր, երբ արտաքսուեցաւ Լոնտոնի խորհրդային դեսպանատան քարտուղարներէն մէկը, Պաւել Կուզնեկով։

ԻՐՆԵԻի խորհրդաժողովին խորհրդային պատուիրակութեան արարողապետը, Պեար Եուկով, մեռաւ չաբաթ օր։ Մարմինը Մոսկուա փոխադրուեցաւ զինուորական օդանաւով մը։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՂԵՐԸ (պալէ), որոնք տեղի պիտի ունենային կիրակի եւ երկուշաբթի, յետաձգուեցան Գշ. օրոան, Տիէն Պիէնի անհետմին առթիւ։

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆի խորհուրդը ժողովի հրաւիրուած է Վիէննայի մէջ, ճշդելու համար իր դիրքը Մայր. Արեւելքի դէպքերուն առթիւ։ Առաջին նիստին քննելով Ֆրանսական պատուիրակութեան տեղեկագիրը, հետեւեալ բանաձեւը քուէարկեցին։ — 1. Դադրեցնել Հնդկաչինի պատերազմը։ — 2. Բանակցիլ հաշտութեան համար։ — 3. Երաշխիքներ տալ որպէսզի Ասիոյ ժողովուրդները կրնան ազատօրէն յայտնել իրենց կամքը։

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ոստիկանութիւնը յայտնաբերած է մարդ մը կատարեց Օփերայի թաղին մէջ, որ կեղրոնը կը համարուի քրէական տարրերու։ Այս առթիւ 1200 հոգի հարցաքննուեցան, 180 կասկածելիներ ոստիկանատուն առաջնորդուեցան, եւ վերջապէս 15 այրեր եւ 12 կիներ վար դրուեցան։ Անոնց մէջ կը գտնուին ճաշարանապետ մը որ երկու անգամ դատապարտուած է եւ որ ատրճանակ մը ունէր վրան, Ֆրանսայէն արտաքսուած յանձնակատար մը, նոյն պէս դինուած, ինչպէս եւ երկու դատապարտեալներ։ Զերբակալուեցաւ նաեւ դիւանային դինեալ մը տանտիրուհին, որ քանի մը ատրճանակներ պահած էր։ Վերջերս կարգ մը սպանութիւններ կատարուած էին Մարսէյլի մէջ, անձնական հաշիւներ կարգադրելու ակմար։

ՄԱՀԱՊԱՏԻԺԸ վերահաստատուեցաւ Ֆ. Մխիթեան մէջ, մարդասպաններու համար։ 1950 յունուարէն ի վեր այս պատիժը կը գործադրուէր միայն պետութեան դէմ գործուած ոճիրներու համար։ Առաջին անգամ է որ մարդասպանութեան համար մահապատիժ կը հաստատուի Ֆ. Մխիթեան մէջ։ Յարդ անոնց սահման – ուած պատիժն էր 10–12 տարի։ Մինչդ – պային ընդհանակներու մէջ կը կարծեն թէ այս նոր որոշումը հետեւանք է քրէական ոճիրներու աճումին, ինչպէս կը հաստատեն խորհրդային թերթերը։ 1947ին Ֆ. Մխիթիւնը մահապատիժը ջնջած էր նոյն իսկ քաղաքական յանցանքներու համար, բայց 1950ին վերահաստատեց լրտեսութեան, վնասարարութեան եւ դաւաճանութեան համար։

ՈՂՈՂՈՒՄՆԵՐՈՒ դոհերէն հազարաւոր նոր տակաւին անպատասխան կը մնան Պաղտատի մէջ։ Այժմ Պասրա եւս վտանգուած է։ Տիգրիսի եւ Եփրատի ջուրերը, որոնք իրար կը խառնուին Քուրնայի մօտ, Շաթ էլ Արապը կազմելու համար, յորդահոսան կը խուժեն դէպի Պասրա եւ կը սպառնան քանդել Թումբերը, որոնց մէկը ջուրերէն քշուած է արդէն։ Շաթ էլ Արապի ձախ ափը ահագին լիճի մը վերածուած է եւ ջուրերը կը խուժեն դէպի Պասրայի քարիւղի ընկերութեան հաստատութիւնները, ինչպէս եւ Շայպայի անգլ. օդակայանը։

ԹՈՒՐՔԻԱ ծանուցագիր մը ղրկեց Մոսկուա, իբրեւ պատասխան բողոքագրի մը որով Ֆ. Մխիթիւնը դանգատներ կը յայտնէր Փաքիստանի հետ կնքուած դաշինքին առթիւ։ Իր պատասխանին մէջ Անդարա յաւ կը յայտնէ որ Մխիթիւնը չարունակ կը քննադատէ Թուրքիոյ արտաքին քաղաքականութիւնը։

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐ

ԻՍԻԻ ՄԷՋ

ԻՍԻԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱՐԱՆԻ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ։

15 Մայիս, Շաբաթ ժամը 21էն մինչեւ լոյս։ Եղարուեստական ճոխ եւ խնամուած բաժին։

Կ'երգեն Օր. ԱՍՏՂԻԿ ՔԼՕՍԿԵԱՆ եւ ԱՐԵՏԻՍ ՔԻՒՓԷԼԵԱՆ։

Կ'արտասանեն՝ Օր. ՇՈՒՔԻ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ, Պ. ԵՂԻԱ ՍԵՐՈԲԵԱՆ։

Երգչախումբ Անդէոի եւ Իսիի խումբերուն կողմէ (60 հոգի), դեկավարութեամբ Պ. ԿԱՐՊԻՍ ԳԱՑԻՇԵԱՆԻ։

Արեւելեան պարեր, նաեւ ողբերգութիւն մը

« ԱՔՍՈՐ ԵՒ ՀՐԱՇՔ »

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ԿՈՂՄԷ

Կէս գիշերէն վերջ եւրոպական պարեր, նուագախումբ՝

HENRI ROSSOTTI et ses chanteurs.
Jean Morel - Johanito - Oscar Lopez
et Raoul Equeria.

Ճոխ եւ առատ պիւֆէ մատչելի դիներով

Մուտք 300 ֆրանք

Հաղորդակց. Միջոց — Իջնել մէթրօ Մէրի տ'Իսի։ Ուշադրութիւն —

Հանդէսը կը նկսի որոշուած ժամուն։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Վասպուրականի հերոսամարտի 39րդ տարեդարձին առթիւ, նախաձեռնութեամբ Վիէննի Հայր. Միութեան։ Այս չաբաթ երեկոյ ժամը ճիշտ 8·30ին Սէրքըլը Կաթոլիկ սրահը։

Կը ներկայացուի Արմէն Շահանեանի՝

ՎԱՆԱԿԱՆԸ

Ազգային յեղափոխական կեանքէ (4 արար չորս պատկեր)

Դերասան Պողոս Տէր Պողոսեանի

Մուտք՝ 100 եւ 150 ֆրանք։

ՄԱՅԻՍ 28Ը

ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Ճաշկոս 5ին, քաղաքապետարանի մեծ սրահին մէջ։

ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ ԱՆԻԷԻ ՄԷՋ

Ճաշկոս 20ին, քաղաքապետարանի սրահը։

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Ուս. Միութեան 5րդ տարեդարձին առթիւ, կիրակի, 16 Մայիս, ժամը 16էն մինչեւ 23, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ։

Գեղարուեստական յայտագիր ծանօթ արուեստագէտներու մասնակցութեամբ։

Եւրոպական եւ արեւելեան պարեր։

Պիւֆէ, շատ մատչելի դիներով։

Կը հրաւիրուի երէց եւ երիտասարդ հասարակութիւնը, քաջալերելու այս ձեռնարկը։

Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆի ԴԱՄԲԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

Ա. Ահարոնեանի դամբարանին յանձնախումբը կը խնդրէ ծանուցանել թէ չբնորհակալութեամբ ստացած է ընկերները Ցակոբ Ազիզեանէ տասը հազար ֆր., Բիւզանդ Աճէմեանէ 5000 ֆրանք։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը՝ այս չորեքշաբթի Քաֆէ Քատէի վերնայարկը, դասախօս՝ Պ. Թագուր Դաւնիկեան, նիւթը՝ «Արաբ ցեղերը իսլամութենէն առաջ» Մուտքը ազատ է։

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

× Մայիս 16ին, կիրակի, ժամը 15ին, Մայր Եկեղեցիի մէջ տեղի պիտի ունենայ Ընկերակցութեան ընդհ. ժողովը։ Օրակարգ՝ համարաուութիւն եւ վարչ. խորհուրդի դադրող անդամներու ընտրութիւն։ Օրինական իրաւունքներով ժողովին մասնակցելու համար անհրաժեշտ է անդամավճարը հատուցած ըլլալ։

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

ՍՈՐՊՈՆի ՄԵԾ ԱՄՓԻԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

Կիրակի, 16 Մայիս, ժամը 14·30ին

կազմակերպուած Հայ Կարմիր Խաչի Օգնութեան Մարմնի կողմէ

(Փարիզահայ Տիկնանց Միութիւն)

ի նպաստ Ֆէսանվիլիէի օդափոխութեան կայանին։ Բարձր հովանաւորութեամբ Ֆրանս. Կարմիր Խաչին։

Նախագահութեամբ՝

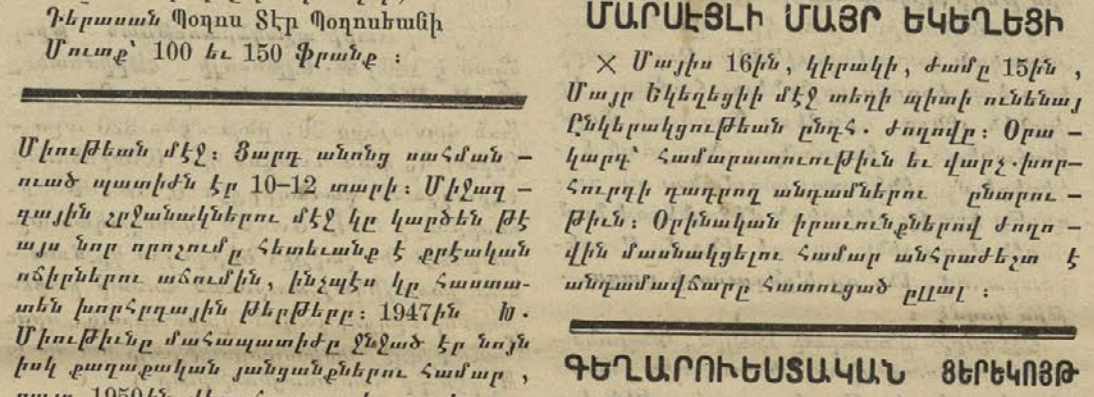
Mr Le Professeur TREMOLLIERE
Membre de l'Académie de Medecine

Սիրայօժար մասնակցութեամբ՝

ԼԻԼԻ ԼԱՄՓՐԻՆի, դասախօս Փարիզի Ազգ. Երաժշտանոցին մէջ, ԺԱՆ ՊՈՒԱ-ԹԻԼ, ՔՈՄԷնտ Ֆրանսէզէն, Տիկին ԱՐՇԱԼՈՅՍ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ, ԼԻՏԱ եւ ՄԱՌԻ, Աբժանթինեան ժողովրդ. երգեր, ԿՈՒՐԴԱ, Հնդկ. պար, ԱԼԻՍ ՊՕՑԱՃԵԱՆ եւ Ց. ԿՂԵՐՈՒՆի, հայկական պարախումբ, դեկավարութեամբ Ց. ՔԻՒՐԹՆԷՐԵԱՆի, Ժ. ՍԷՐԳՈՑԵԱՆ Փարիզի Օփերայէն։

Նայիրի երգչախումբը, դեկավարութեամբ Գ. ԵԱՆՊԼԿԵԱՆի։

Տոմսերու գինն է 100, 200 եւ 300 Ֆր.։

Առաջին անգամ ըլլալով

Թէաթրը տը լա Կէթէ Լիրիճի մէջ — 17 Մայիս, երկուշաբթի իրիկուն

Square des Arts et Métiers — Métro: Réaumur et Arts et Metiers

Պատուոյ նախագահութեամբ՝ Պ. ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ ՎԱՋԵԱՆՑի

եւ մասնակցութեամբ փարիզահայ, լաւագոյն ուժերու

Այս մեծածախս ներկայացման տոմսերու գիներն են 250, 350, 450, 550, 650 750 Ֆրանք

ԾԱՆՕԹ.— Ցիշեցէք Ղարաբաղի Մելիքներու դեղեցիկ ներկայացումը, եւ եկէք վերապրելու զարմանալ նոյնքան խնամուած ներկայացում մը։

Տոմսերը ապահովել գրատուներէ Բալուեան (43 ռիւ Ռիչէ), Պարսամեան (46 ռիւ Ռիչէ), Հ. Սամուէլ (51 ռիւ Մէօսիօ լը Փրէնս)։

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Փոթորիկ» խումբի ժողովը՝ այսօր, երեքշաբթի ժամը 9ին սովորական հաւաքատեղին։

ՊԱՆԵԼՕ ՔՈՇԱՆ.— Հ. Ց. Դ. «Արծիւ» հնթակամիւնէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ ժամը 20·30ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ՇԱՒԻԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս երեքշաբթի երեկոյ ժամը 9ին, դպրոցի սրահը։ Օրակարգ՝ նոր վարչութեան ընտրութիւն։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԹ

ՆԻՒ, Բ. Գ.— Սպացած ենք թարգմանութիւնը։ Վաւերական չէ այդ պատմութիւնը։

ՔԱԶԱՊԼԱՆՔԱ, Ժ. Ա.— Ջարժեր դրկեցինք։

ԼԻՈՆ, Կ. Ֆ.— Սպացած ենք երեք յօդուածները։ Ըստ կարգի։

GALERIE HENRI TRONCHE
6, Ave. Percier, PARIS
Métro Miromesnil
ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
ԶԱՐԵՁ ՄՈՒԹԱՖԵԱՆ
Մայիս 4էն 20
Բաց է ամէն օր, բացի կիրակիէ եւ երկուշաբթի առտուներէ։

ԲՆԱԿԱՐԱՆԻ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մարսէյլ քաղաքին կեդր. թաղամասի մը (Լա Փլէն) մէջ, յարկաբաժին մը, Ա. յարկ, չորս սենեակ, լուացարան, խոհանոց եւ մառան, կ'ուզուի փոխանակել նոյն ընդարձակութեամբ յարկաբաժնի մը կամ բնակարանի մը հետ Փարիզի կամ մօտակայ արուարձանի մը մէջ։

Հեռաձայնել Պ. Թիլտեան, ՄՕՆ. 97–48 ճաշի ժամերուն։

CONSERVERIE
BARONIAN
Rue St. Clément
ORANGE (Vse.)
Նախու պաւիայի հռւնտ
Սուրիա – Թուրքիա
250 կրամ — 500 ֆրանք
500 կրամ — 950 ֆրանք
1 ֆիլօ — 1·800 ֆրանք
Envoi contre remboursement

ՆԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ. Մ. Մ. ը դաշտադնայութիւն մը կազմակերպած է Մէօակէօնի անտառին պաղ աղբիւրին մօտ, 27 Ցունիսի կիր. կի օր, կը խնդրուի նկատի ունենալ եւ չխաչադնել։ — Վարչութիւն

×

Տ. ՏՈՒՐՈՒԲԵԱՆի Հայր. Միութիւնը կը մօնէ ՀՐԱՑԻՐ մահուան յիսնամեակը, յունիս 5ի իրիկունը, Սօսիէթէ Սավանթի մէջ։

TRICOTS VIENNA
40, ռիւ տը Մոնմորանսի, Փարիզ
Կ'ուզէ ձեռնարկուներ փոշ 5ի համար։
Կրճատուած աշխատանք մօնթաժով։

ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ.— Լեւոն Շահպատէեան կը փնտռէ իր եղբայրը՝ Յարութիւն, բնիկ Մարաչցի (Քիւմպէթ թաղ, Տուրտը-լը Մէհալէսիի մզկիթին հետ պատը պատին), հօր անունը Ցակոբ, մօր անունը Դշխոյ։ Տեսնուած է 1921ին Հալէպ հայրենակիցներուն։ Իմացնել Լեւոն Շահպատէեան՝

7, Rue Armand Lépine, Bois Colombe
Seine, France

Կը խնդրուի արտասահմանի թերթերէն արտատպել։

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ.

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN.
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél. : PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. — Համր 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
12
ՄԱՅԻՍ
★
MERCREDI
12 MAI
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7366 — 30e ANNEE — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2777

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԳԷՈՐԳ Զ.

Ա.

Կիլիկեոյ նոր կաթողիկոսը ընտրուած, ահաւասիկ էջմիածնի Մայր Աթոռն ալ թափուր կը մնայ Գէորգ Զ.ի վախճանումով :

Ուրբաթ օր, Փարիզի Հայոց եկեղեցիէն հաղորդելով էջմիածնի հեռագիրը, կը յիշեցնէին թէ հրահանգուած է ազօթքներ կատարել ամէն տեղ :

Միայն այս պարագան արդէն կ'ապա-ցուցանէր թէ կը դանուինք ծանրակշիռ իրողութեան մը առջեւ :

Կիրակի օր, դեռ առաջին ազօթքները չարտասանուած, կը հասնէր դուժական հեռագիրը :

Թէեւ 85 տարեկան, Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը բաղդատաբար առողջ վիճակ մը ունէր, ինչպէս կը հաւաստէին զանազան այցելուներ :

Ամէն պարագայի մէջ, մանրամասնութիւններ կը պակսին անցուդարձի մասին :

Գէորգ արք. Զէօրէկճեան, որ նախապէս տեղապահ էր, կաթողիկոս ընտրուեցաւ ճակատագրական պահու մը, 1945 Յունիս 22ին :

Նոր վերջացած էր Բ. աշխարհամարտը եւ հայկական հորիզոնին վրայ եւս լաւատեսութեան շողեր կ'երեւային :

Երկար ձգձգումներէ ետք, Մոսկուա կը բարեհաճէր արտօնել որ եկեղեցական ժողով մը գումարուի էջմիածնի մէջ, նոր կաթողիկոսին ընտրութեան համար :

Ժողովին հրաւիրուած էին 122 աշխարհական եւ կղերական պատգամաւորներ, քանի որ բաւարարութիւն կը համարուէր :

Օրակարգը կրօնական էր. բայց Թոյլ տրուեցաւ որ քաղաքական խնդիրներ ալ յուզուին :

Ժողովին բացման օրն իսկ — 1945 յունիս 16 — ողջոյնի հեռագիր մը կ'ուղղուէր Սթալինի, հետեւեալ բովանդակութեամբ :

— « Եւ մենք հաստատ հաւատացած ենք որ Ձեր օժանդակութեամբ կ'իրականանան ենշումի եւ հալածանքներուն հետեւանքով տարագիր դարձած արտասահմանեան Հայերի իղձերը եւ նրանք կը վերադառնան իրենց հայրենիքը՝ Սովետական Հայաստան » :

Ժողովին փակման առթիւ ալ, համադումարին կողմէ հեռագիր մը պարձեալ Սթալինին, յիշեցնելով հայ ժողովուրդին հոգային պահանջները :

Եւ վերջապէս, 1945 Նոյ. 27ին Գէորգ Զ. ինք յուշագիր մը ուղղելով Անգլիոյ, Մ. Նահանգներուն եւ Խ. Միութեան վարիչներուն, կը խնդրէր «Թուրքիայի հայկական վիլայէթները միացնել Սովետական Հայաստանին » :

Այս բոլոր դիմումներուն պատասխանը տրուեցաւ կիսպատառ ներքաղով մը, որ սկսաւ 1946ին եւ վերջացաւ 1947ին : Հայրենիք դարձած եղան 85–90·000 հոգի :

Քանի տարիները կ'անցնէին այնքան կը թանձրանար մշուշը : Մանաւանդ որ, Գէորգ Զ. տեղապահութեան շրջանին Մոսկուա գացած եւ անձամբ Սթալինի ներկայացուցած էր հայ ժողովուրդին բաղձանքները (1944 Ապրիլ 19) :

Այն առեն տրուած հաւաստիքներն ալ ջուրը ընկած էին : Այնպէս որ, բարեմիտ կաթողիկոսը կը հարկադրուէր կոնդակ մը հրատարակել 1948ին, Նոր Տարուան առթիւ, իրրեւ մխիթարութիւն :

Մանուածապատ շարադրութեամբ մը, ծերունի Հայրապետը պարզապէս կը խոստովանէր թէ «անհիմն էին հայ ազնիւ սրտերի երկհուայ վարդադոյն յոյսերը եւ սրտառուչ խանդավառութիւնները որդայր դառի չուտափոյթ վճռահատութեան նախադրագմամբ » :

Միեւնոյն առեն «անհիմն» կը դտնէր «դառն հիասթափութեան եւ բարոյալքման մասնակի արտայայտութիւնները» :

Մնացեալը երկհուան պատմութիւն է :

Շ.

ՎԱԽՃԱՆԵԱԼ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ, ԳԷՈՐԳ Զ.ԵԻ ԷՋՄԻԱԾԻՆ

ՀԱՆԳԻՍՏ Տ. Տ. ԳԷՈՐԳ ԱՐՔ.Ի, ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

Ցաւով կ'ընդունինք Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին՝ Գէորգ Զ.ի վախճանումը, որ տեղի ունեցած է կիրակի օր :

Այս առթիւ Փարիզի Հայոց եկեղեցին հետեւեալ հեռագիրը ստացած է էջմիածնի Գերագոյն Խորհուրդէն.

— « Այսօր, Մայիսի 9ին ժամը առաւօտեան 8ր 6ն ան էառաւան քոպէին ի Տէր հանգեաւ Ամենայն Հայոց կաթողիկոս եւ ծայրագոյն պատրիարք Տ. Տ. Գէորգ Զ.» :

Ուրիշ հեռագիր մը մանրամասնութիւններ կը հաղորդէ հիւանդութեան պարագաներու մասին :

ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Վախճանեալ կաթողիկոսը ծնած էր 1869 Դեկտ. 2ին, Նոր Նախիջեւանի մէջ : Զաւակն էր արհեստաւոր համեստ ընտանիքի մը : Հայրը եւ մեծ հայրը փականագործ էին : Նախնական կրթութիւնը ստացաւ նախ, պատանին 1880ին կ'ընդունուի Գէորգեան ճեմարանը եւ չորս կ'աւարտէ 1889ին : Երրորդ դասարանէն սկսած էր դրպիլ ուսուցչութեամբ եւ ուսումնառութեամբ եւ կը վարէր վանքին երգչախումբը : Իր դասընկերներէն Գաբրիէլ Ցուվալ փեշին (ապա կաթողիկոս Կիլիկիոյ), Կարապետ Տէր Մկրտիչեանի եւ ճեմարանին տեսուչը՝ Աբշակ Նահապետեանի հետ կը ձեռնադրուի սարկաւագ : Ցետոյ կը տեղափոխուի Նոր Նախիջեւան, իբրեւ ուսուցիչ : Ճեմարանին տեսչութիւնը դնահատելով իր ընդունակութիւնը, կը դրկէ Լայփցիկի համալսարանը, հետեւելու համար աստուածաբանութեան եւ փիլիսոփայութեան դասընթացքին : Ուսանողը կը մնայ նաեւ երեք ամառնոյր : 1894ին կը վերադառնայ Գէորգեան ճեմարան, իբրեւ ուսուցիչ երաժշտութեան, յետոյ կը տեղափոխուի Նախիջեւան, ուր կը մնայ 1895 – 1913, իբրեւ երաժշտութեան ուսուցիչ աղջկանց վարժարանին :

1913 յունիսին կը ձեռնադրուի վարդապետ, Գէորգ Ե. կաթողիկոսի կողմէ եւ կը դրկուի Նախիջեւան, իբրեւ առաջնորդ : 1916ին կը հրաւիրուի էջմիածին, իբրեւ Սինոդի անդամ եւ կը նշանակուի նախագահ Եղբայրական Օգնութեան Ցանձնաժողովներու : 1917ին կը ձեռնադրուի եպիսկոպոս եւ կը նշանակուի լուսարարապետ մայր տաճարի : 1921ին կը դրկուի Թիֆլիս, կարդադրելու համար Վրաստանի թեմին եկեղեցական գործերը եւ կ'ընտրուի առաջնորդ : 1926–ին հրաժարելով կ'ընտրուի անդամ էջմիածնի Գերագոյն Խորհուրդին : 1928ին դարձեալ կը դրկուի Թիֆլիս, խափանելու համար «Ազատ եկեղեցի» կոչուած շարժումը :

Յաջորդ կաթողիկոս, որ 1938 Ապրիլ 5ին կը վախճանէր եղերական պարագաներու մէջ, դինքը նշանակած էր կաթող. տեղապահ :

Կաթողիկոս ընտրուեցաւ 1945 Յունիս 22ին : Մասնակցած էր 111 պատգամաւորներու 110ին քուէները : Մէկ ձայնը տրուած էր Կիլիկիոյ կաթողիկոսարանին արք.ի, որ կը նախագահէր համագումարին : Քուէարկուները ընդհ. թիւն էր 113, բայց երկու հոգի կը բացակայէին հիւանդութեան պատճառով :

Համագումարը, որ սկսած էր Յունիս 17ին, վերջացաւ Յունիս 24ին :

Կաթողիկոսին օծումը եւ երդումի արարողութիւնը տեղի ունեցան էջմիածնի մայր տաճարին մէջ, յունիս 25ի կիրակի օրը :

Նոյն համագումարը յետաձգեց եկեղեցական բարեկարգութեան հարցը :

8000 ՋԻՆՈՒՈՐ ԳԵՐԻ

ՀՄԲՈՍՏՆԵՐԸ 16·000 ԿԸ ՀԱՇՈՒԻՆ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԻՆ ԱՄԲՈՂՋ ԿՈՐՈՒՍՏԸ

Հնդկաչինի կարմիր բանակին հրամանատարութիւնը կը ծանուցանէ թէ Տիէն Պիէնի անկումով, զերի բռնուած է զօր. Ռը Քասթր, ութ հազար զինուորներով եւ սպաներով : Նոյն աղբիւրին համաձայն, Ֆրանսական բանակին ընդհ. կորուստն է 16·000 զինուոր եւ սպայ, սպանեալ, վիրաւոր կամ զերի : Զեկոյցը մանրամասնութիւններ հաղորդելով Տիէն Պիէնի կռիւներու մասին, կ'ըսէ թէ Վիէթ Մինի բանակը բոլորովին պարտութեան մատնեց ֆրանսական ուժերը, « ամենամեծ յաղթանակը չահելով » : Ցետոյ կը մանրամասնէ կորուստները : Աւելի քան 21 թշնամի վաշտ եւ տասը դումարտակ, 16 հազար զինուորներ, մէջն ըլլալով զօրավար մը, 16 գնդապետ, 1749 սպաներ եւ ենթասպաներ սպաննուած, վիրաւոր-

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՓՈԹՈՐԻԿ ԱԶԳ.ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

Մեծ փոթորիկ մը կը սպասուէր երէկ, Ապր. ժողովին մէջ : Տիէն Պիէնի անկումէն անմիջապէս վերջ կարգ մը երեսփոխաններ ծանուցած էին թէ հարցապնդումներ պիտի ուղղեն կառավարութեան, Հնդկաչինի վիճակուորական եւ դիւանագործական ձախողանքներու մասին : Վարչապետը որոշած էր նորէն վստահութեան խնդիր յարուցանել, միշտ յիշեցնելով Ժընեւի խորհրդաժողովը եւ բանակցութեանց հաւանականութիւնը : Կարծողներ կան թէ Պ. Լանիէլ կրնայ Ազգ. ժողովը լուծելու առաջարկ մը եւս ներկայացնել :

Ամէն պարագայի մէջ, հանրային կարծիքը խորապէս յուզուած է Տիէն Պիէնի պարտութեան հետեւանքով : Տեղական թերթերը խստօրէն կը քննադատեն գահլիճին քաղաքականութիւնը :

Հնդկաչինի Նախկին Ռազմիկներու Միութիւնը պատուիրակութիւն մը դրկեց վարչապետին, բանալու համար թէ «վճռած են ուժ տալ այն կառավարութեան որ կորովի միջոցներ ձեռք կ'առնէ վերջնապէս

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ ստացանք Ցառաջի պատասխանակ բարեկամէ մը 5000 ֆր., իր այցելութեան առթիւ :

ՊՈԼՍՈՑ վերջին թղթակցէն կ'իմանանք թէ Դեմոկրատ կուսակցութեան թեկնածուն, Բժ. Զաքար Դարվեր, նոյնպէս ընտրուած է : Նորընտիր երեսփոխանը բնիկ Ակնցի է, եւ մինչեւ վերջերս կը վարէր Ազգ. Հիւանդանոցին տնօրէնի պաշտօնը :

խափանելու համար համամիտավար աշխարհակալութիւնը, ամրոցներուն պաշտպանելով Ֆրանսական Միութիւնը (պաշտպանութիւն) : Ընկերակցութեան նախագահը այս առթիւ ըսաւ թէ իրենք ազգային սուգ մը չեն նհատար Տիէն Պիէնի անկումը, այլ յաղթանակ մը՝ բարոյական եւ ռազմավարական տեսակէտով : « Անշուշտ եղերական է ձախողանքը, բայց ճակատամարտ մը կորնչցնել՝ չի նշանակեր պատերազմը կորնչցնել » :

"ՆԱՀԱՏԱԿ"ՆԵՐ...

●

Մեր խօսքը այն նահատակներու մասին չէ, որոնք մեռան «իմացեալ մահ»ով եւ անմահացան (անոնց թիւը Տէրը ինք միայն գիտէ):

Մեր խօսքը այն կամաւոր «նահատակ»ներու մասին է, որոնց անունը չկայ օրացոյցին մէջ եւ որոնց յիշատակը եկեղեցին չի ոծներ:

« Գերմանացի զրոյ — գերմանացի նահատակ », առիթով մը կը խոստովանէր գերման ժողովուրդի հանճարեղ զաւակը՝ Կէօթէ:

Մեր խօսքը այս «նահատակ»ներու մասին է, զրոյ «նահատակ»ներու:

Մեծ Կէօթէն գերմանացի զրոյ էր, ուրեմն նաեւ գերմանացի նահատակ էր: Նահատակ՝ ի՞նչ իմաստով· — զրկա՞լ մըն էր· ոչ: Արհամարհուա՞ծ էր· ոչ· Ուրացուա՞ծ էր· ոչ: « Երկրի մէկ խորշը աննշա՞ն» մնացած էր իր յիշատակը մահէն ետք· զարձեալ ոչ:

Ապա ուրեմն ի՞նչ «նահատակ»ութեան մասին է խօսքը:

Եթէ ինք, Կէօթէն, գերմանացի զրոյ մը ըլլալով հանդերձ գերմանացի «նահատակ» մը չէր, կայ՞ն արդեօք ուրիշ « գերմանացի զրոյ — գերմանացի նահատակ »ներ: Ապահովաբար կային, եւ ապահովաբար պիտի ըլլան նաեւ ասկէ ետք: Բայց ոչ՝ միայն զրականութեան մէջ: Կեանքի մէջ ալ բաւական վիշտ կայ եւ բաւական վշտահարներ կան· բաւական «նահատակութիւն» կայ եւ բաւականէն աւելի « նահատակ »ներ կան:

Ինչո՞ւ ուրեմն միայն զրականութեան մէջ փնտռել «նահատակութիւն»ը, եւ միայն զրողներուն մէջ՝ «նահատակ»ները:

Սակայն Կէօթէի խօսքը քիչ մը աւելի կը պատշաճի մեզի: Կրնայինք պահել «նահատակ»ը, փոխել «գերմանացի»ն եւ ըսել պարզապէս· « Հայ զրող — հայ նահատակ »: Ինչպէս չյիշել հիմա եղիայի մօրը մարդարէութիւնը, որ աւելի շատ անձերի կը նմանի· «Գրո՞ղ եղար, անօթի պիտի մեռնիս »:

Այս անձերէն իննսուն տարի ետք, կրնանք ըսել, թէ հայ զրողը անօթի չէ հիմա, թէեւ կուշտ ալ չէ: Հին չքաւորը չէ, թէեւ «պատեպարմի հարուստ» մըն ալ չէ:

Հայ զրողի ողբերգութեան էութիւնը փոխուած չէ, ձեւը փոխուած է: Նոյն «նահատակ»ն է, բայց տարբեր ձեւով: Առաջ, տարիներ առաջ, իր «նահատակութիւն»ը մարմնական էր, հիմա հոգեկան է: Ձենք կրնար ըսել, թէ մարմինով բոլորովին « ազատագրուած » է հիմա, բայց կրնանք ըսել, թէ հոգիով « շղթայուած » է: Պրոմեթէոս մըն է, թէեւ բան մը զողցած չէ ոչ երկինքէն, ոչ երկիրէն:

Ուրիշ տեղ պէտք է փնտռել հայ զրողին ողբերգութիւնը մեր օրերուն:

Առաջին՝ ազատ է, բայց հոգ չունի ոսքին տակ, ըսել կ'ուզենք՝ հայրենի հող: Ինչպէս ամէն մարդ, նաեւ զրողը ինքզինք զօրաւոր կը զգայ սեփական հողի վրայ: Փաւստոսի Հայոց պատմութեան ամէնէն դեղեցիկ զրուագը այն է, ուր կը փառաբանուի հողին ուժը: Արշակ Բ·, Շապուհի արքունիքին մէջ, ինքզինք թագաւոր կը զգայ հայկական հողին վրայ:

Հողն է, որ կ'ազգայնացնէ մեզ: Հողն է, որ կը հայացնէ մեզ: Հրաշք է, որ հայ զրողը, հայրենի հող չունենալով հանդերձ իր ոտքերուն տակ, զարձեալ Հայ է « հոգեւոր » այն հայրենիքին մէջ, ուր կ'ապրի ու կը զործէ հարկադրաբար:

Երկրորդ՝ տարագիրի հոգեվիճակ մըն է հայ զրողին հոգեվիճակն ալ, ինչպէս է պարագան Սիփիւռքի իր ազգակիցներուն համար: Առաջ կը նայի, բայց աչքը հաւէն է: «Վաշկատուն» չէ, բայց «նստակեաց» ալ չէ: «Վարձակալ» մը չէ, բայց «տան տէր» մըն ալ չէ: Իր ներկան ապահովութիւն մը չէ իր վաղուան համար: Քանի անգամ բոյն փոխած է, թառ փոխած է···

Երրորդ՝ մեր զարը հոգեկան հիւանդութենէ կը տառապի: Անկայուն է աշխարհը· անկայուն է նաեւ կեանքը: Այս վիճակը ջղագրգիռ, նոյնիսկ ջղազար կը զարձնէ մեր զարաշրջանի մարդիկը, առաւել եւս մտաւորական տարրը, բայց մանաւանդ հայ զրողը: Ասկէ՝ իր տարօրինակութիւնները, իր հիւանդագին զգայնութիւնը, զրեթէ ալեծուփ իր խառնուածքը:

Զորրորդ՝ եթէ արեւուն է խիղճը իր մէջ, ըսել կ'ուզենք՝ Հայու խիղճը, ապա ուրեմն հայ զրողը ուժգնօրէն կ'ապրի ոչ միայն իր, այլ եւ իր ժողովուրդին ողբերգութիւնը: «Աչօք բացօք» կը տեսնէ, որ ոչ միայն լեզուն կը նահանջէ Հայ ըմբիւռքի մէջ, այլ եւ կը նահանջէ ոգին: Անզօր է պայքարելու « երկաթէ պատմանեներուն »դէմ, բայց նաեւ չուզեր ընդունել, թէ պարտուած է: Ուստի՝ կը տառապի հոգիով, կը տառապի ջիղերով, կը տառապի մարքով: Ինքնահար զրողը ինք միայն կրնայ զգալ այս ողբերգութիւնը, որ չի տեսնուիր, չի չօշափուիր, ոչ ալ կը բացատրուի, այլ միայն կը զգացուի:

Հինգերորդ, վերջապէս, զրական կլիմայ մը չկայ հայ զրողին չուրջը, տեսակ մը ոլորտ, ուր ան ապահով ու հարազատ զգայ ինքզինք: Զունի մինչեւ իսկ այն վստահութիւնը, թէ իր զրածը կը կարդայ ուի, չենք ըսեր՝ կը փնտռուի:

Գրականութիւնը առաքելութիւն մը չէ այլեւս, ասպարէզ մըն է լոկ:

Ձենք դիտեր, թէ կը սխալի՞նք արդեօք մեր այս հաստատումներուն մէջ: Ամբո՞ղջ ճշմարտութիւնը կ'ըսենք, ճշմարտութեան մէկ մա՞սը, թէ՞ մասին մասը:

Ինչ որ պիտենք — եւ հաստատօրէն պիտենք — սա է, թէ հայ զրողը պէտք ունի սիրուելու: Այս կարօտը, սիրուելու կարօտը, մեզմէ տարիներ առաջ, չեչառած էր Տիրան Զրաքեան, եղերաբախտ զրագէտը, որ մեռաւ··· չսիրուելուն համար:

Ուրիչ զրագէտներ, եղերաբախտ կամ ոչ — եղերաբախտ, ձգտեցին զոյին առանց նաեւլու: Եւ իրենց անկողիններէն հանելով երկու զաւաճանները՝ ահաբեկեց ծովեզերքի աւազներու վրայ իրենց այս մտանութեան եւ ուրիչ հակայեղափոխական արարքներու համար: Ահ ու դողի մատնուեցան թէ հայազգի մտաւորականները, եւ թէ կառավարական պաշտօնեաներն ու Քլերտերը:

Դանիէլ վարուժանի նուիրումն ու քաջութիւնը որոշ ապահովութիւն զործեցին նաեւ մեր զաւառի կղերական դասին վրայ: Շատեր փոխեցին յեղափոխութեան հանդէպ իրենց բռնած պահպանողական դիրքը եւ սկսան հետեւիլ անոր օրինակին՝ ըմբռնելով յեղափոխութեան վերկարաբ դերը: Այսպէս՝ Սպիտակ վանքի վանահայր Եղեմիա, Կարմրակ եւ Ս· Թումայ վանքերու վանահայր Ներսէս, Գոմուց վանքի վանահայր Վահրամ վարդապետներ, եւ ուրիշներ, լայնօրէն բացին իրենց վանքերուն դռները ֆետայիներու առջեւ: Այս վանքերը զարձան յեղափոխական զործունէութեան կայանները: Իսկ մեր անհոգ դեղջուկ քահանաներէն չատեր եղան իրենց դիւղերու ու չրջաններու յեղափոխական կոմիտէներու հեղինակաւոր անդամներ:

Վարդապետը փայլեցաւ նաեւ կրթական զործի հանդէպ իր ունեցած նուիրումով: Աբոէն վարդապետի ահաբեկումէն վերջ, երբ Իշխան ծրագրեց (1905ին) Աղթամարի հասոյթներով վարժապետանոց մը բանալ Աղթամարի մէջ, Դանիէլ վարդապետ եւ Մուխէ Մուրատի հետ, թեւ ու թիկունք հանդիսացաւ այս խիստ ազգօգուտ ծրագրին իրականացման:

Իր վեցամեայ զոյութեան ընթացքին՝ լոյսի այս վառարանէն ելան աւելի քան 80 չրջանաւարտներ, զաստիարակուած ազգային առողջ զաղափարներով: Անոնք ոչ միայն մտքի լոյս տարին մինչեւ լեռ-նապարի ամէնէն խուլ ու խաւար անկիւնները, այլեւ նշանակելի դեր կատարեցին մեր զաւառիկ երիտասարդութեան յեղափոխական զաստիարակութեան մէջ, ու եղան քաջ մարտիկներ, ոմանք ալ յայտնի զեկավարներ փառապանծ հերոսամարտներու: Անվարան կրնամ ըսել որ, Աղթամարի զպրոցէն ելած այս ընտիր երիտասարդները, սկսեալ Լ· Շաղոյեանէն մինչեւ ամէնէն համեստը, անխտիր, իրենց հոգիներուն մէջ ունէին, Իշխանի եւ իրենց հայրենասէր ուսուցիչներու չունչին հետ, բան մը նաեւ Դանիէլ վարդապետի չունչէն:

1907ին զարձեալ հետապնդուելով, կուսակցութեան կարդադրութեամբ վարդապետը անցաւ Պարսկաստան, ուր վարեց Ս· Թադէի պատմական վանքի վանահայրութիւնը, միաժամանակ կատարելով յեղափոխական գնահատելի աշխատանք:

Օսմ· Սահմանադրութիւնը հռչակուած առնն (1908) վերադարձաւ Աղթամար ու

ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՍՈՒԼԻՍ

ՈՂՈՂՈՒՄՆԵՐԸ

●

Տարերային պատուհասներուն մաս կը կազմեն նաեւ ողողումները: Ջուրը, այդ կենսական տարրը որ կը տիրապետէ երկրագունդին 3/4 մասին եւ զործարանաւոր մարմիններու կազմութեան հիմը կը կազմէ, այդ չինչ հեղուկը որ մեր պապակը կը յաչեցնէ եւ խոպան անապատներ ծաղկաստաններու կը վերածէ, օրհնութիւնն է կեանքին:

Նոյն ջուրը կենսատու, որ մերթ հայելի մըն է բլուրեղեայ կամ առուակ մը հեզասահ ու զլգլուն, մերթ լիճ մը կապտաբակ՝ կամ անձայրածիր ովկիանը վկտուն ու ալեկոծ, յանկարծ կը զառնայ ուժ մը ամհսի ու կործանարար: Նոյնքան մահատուիւռ, աւերիչ ու ահարկու, որքան երկրաչարժը, հրաբուխը եւ միւս բնական աղէտները:

Գրեթէ ամէն տարի որոշ եղանակներու զետերը յորդելով կ'ողողեն դիւղեր ու քաղաքներ, մշակուած ընդարձակ տարածութիւններ, կ'աւերեն զանոնք, արմատախիլ կ'ընեն ծառեր ու մշակուած բոյսեր, զոհեր խլելով մարդոցմէ ու կենդանիներէն: Մինչեւ յունուարին Հոլանտայի եւ Անգլիոյ ծովային ողողումները նիւթական ծանր վնասներ պատճառեցին այդ երկիրներուն: Մանաւանդ Հոլանտայի վիճակը եղերական հանդամանք ստացաւ: 250 հեկտար մշակուած հարուստ հողեր, որոնք զարերու աշխատանքով չահուած էին, փճացան աղի ջուրին հոսանքին տակ, երկու հազար բնակիչներ զոհ զացին աղէտին եւ մէկ միլիոն աղէտեալներ, ճակատագրական զառնութիւնները: Ամուր թումբերը որ սերտունդներու ատժանագին աշխատանքին արդիւնքն էին հիմնատակ կործանեցան: Ռոթերտամ եւ ուրիշ կարեւոր քաղաքներ հրաշքով փրկուեցան աղէտէն, սակայն Հոլանտայի հողերուն մէկ հինգերորդը զարձեալ վերածուեցաւ մօրուտ եւ ճահճային վայրերու, այնպէս՝ ինչպէս կեսար քան զար առաջ նկարագրած է իր «Ցիշատակ»ներուն մէջ:

1951ին, Իտալիան ալ ենթարկուեցաւ ապիտալի ողողումներու: Փոյի հովիտին մէջ հազար քառ· քիլոմեթր հողամաս մը ծածկուեցաւ ջուրով: Վեց հարիւր բնակարաններ կործանեցան եւ 3100 ուրիշներ վնասուեցան: Լորէդոյի չրջանին 300 հազար բնակչութեան երկու հարիւր հազարը փոխադրուեցան այլուր եւ 273 հոդի զոհ զացին ջուրերու յորձանքին: Նիւթական վնասները անհաչուելի էին:

Ցրանսան ալ նոյն տարին ենթարկուեցաւ նոյնքան վնասներու Ռոնի եւ Կառոնի նշանակուեցաւ օգնական կաթող· նորըն – տիր տեղապահ Եպնիկ վարդապետի, եւ փոխ – նախագահ Աթոռի բոլոր նորաստեղծ մարմիններուն — կրօնական, կրթական, զաւառական, տնտեսական, քաղաքական —, որոնց չնորհիւ Աղթամարը զարձաւ ժողովրդական տիպար հաստատութիւն մը: Ամէն տեղ իր խօսքը մեծ կչիռ ունէր:

Իսկ նախանձախնդիր մատաղ սերունդի դաստիարակութեան՝ լծուեցաւ, մասնաւորապէս, Աթոռի հասոյթներու յատկացման գործին, որմէ կախում ունէր, զլխաւորապէս, զոյութիւնը թեմական զպրոցին եւ զաւառի մէջ չաղորզարար բացուած զպրոցներու: Առանց թիւը 1910ին 50ի կը հասնէր արդէն:

Այդ նպատակով չաճախ արշաւոյներով էի վրայ էր, հսկելու համար զութաններու, արօրներու, մշակներու փոխադրութեան գէպի զաշա: Նաեւ փուռերուն, ջրաղացներուն, բանջարանոցին, այդիներուն, կալերուն, ձիթահանին վրայ: Ան – խոնջ կերպով կը պտտէր արտէ արտ, խոտանոցէ խոտանոց: Կը բարձրանար լեռը, զօտան, աչքէ անցրնելու ոչխարի հօտերը եւայլն: Ճաճախադէպ էր տեսնել գինք մաճը ձեռքին, կամ հնձող մեքենային վրայ, կիպիչ արեւին տակ:

ՂԱԶԱՐ ՆԵՐԿԱՐԱՐԵԱՆ

(9) (Շար·)

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ
ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ ԱՒԹԻԻ

ԴԱՆԻԷԼ ՎՐԴ·ՋԱՏՈՅԵԱՆ

●

Մուրատը, մանաւանդ Դանիէլ վարդապետը, որ աւելի փորձառու էր, սպառնային նաեւավարները ծով նետել, եթէ անմիջապէս միջոցներ ձեռք չառնէին նաեւը կատուց անապատի ուղղութեամբ զարձնելու: Մահուան սպառնալիքը իր զործը տեսաւ: Նաեւավարները աշխուժացան եւ յաջողեցան, վերջապէս, նաեւուն քիթը զարձնել դէպի մեր ցանկացած կայանը»:

Դանիէլ վարդապետ քանի մը ամիս վերջ երբ Աղթամար վերադարձաւ՝ բառարկուեցաւ մէկ տարիէ աւելի: Իշխանի ահէն աւելի երկար պահել չկրցան: Ազատուելուն պէս նոր եռանդով չարունակեց իր յեղափոխական աշխատանքը:

Աղթամարի կռիւէն վերջ որքան խոր եղաւ մեր ժողովուրդին սէրն ու հիացումը դէպի արի վարդապետը, նոյնքան խոր եղաւ անորատելութիւնն ու ղզուանքը զաւաճան Աբոէն վարդապետի ու իր քարտուղար Մ·Հրան էֆ·ի դէմ: Անպատիժ չմնացին անոնք: Տարի մը վերջ, դիչեր մը, Իշխանի խումբը ներս մասւ կաթո – ղիկոսարանի չրջափակէն: Զինաթափ ը – բաւ պահապան ոստիկանները՝ առանց վը-

ՅՈՎՈՒՆ ՑԱՎԱՁՈՒՆԿ

ԲԱՐՈՒՆ ԳԱՎԱՌԻ

Սկսած վերջին տարիներս Շուշանի մեջ ես ապրում էի ինձ համար ամենաերջանիկ օրերը։ Ես սիրում էի Շուշանին, և նա ինձ էր սիրում։ Մենք ամեն օր հանդիպում էինք իրար։ Շուշանը ինձ ասում էր, որ ես նրա համար ամենալավ ընկերն եմ։

— Շուշան, կուզե՞ս, որ քեզ հետ ամուսնանամ։

Նա ինձ պատասխանեց։

— Ես ուզում եմ, որ դու ինձ հետ ամուսնանաս, բայց ես չեմ ուզում, որ մեր ամուսնությունը ստիպողական լինի։ Ես ուզում եմ, որ դու ինձ սիրես, ինչպես որ ես եմ սիրում քեզ։

— Ես քեզ սիրում եմ, Շուշան, ես քեզ սիրում եմ, ինչպես որ ոչ մի աղջիկ չի սիրվել։ Ես ուզում եմ, որ դու իմ կինը լինես։

— Ես էլ եմ ուզում, որ դու իմ ամուսինը լինես։

Մենք ամուսնացանք։ Ես ուրախ էի, որ Շուշանը իմ կինն է։ Ես ուրախ էի, որ ես Շուշանի ամուսինն եմ։ Ես ուրախ էի, որ ես Շուշանի հետ եմ։

Մենք ամուսնացանք 1852թ. հունվարի 15-ին։ Ամուսնանալուց հետո մենք որոշեցինք մեղր-ամիսը անցկացնել Շուշիի մոտ գտնվող Ղարաբուլաղ գյուղում։ Այդ գյուղը գտնվում է Շուշիից 25 վերստ հեռավորության վրա։ Ես ուզում էի, որ մեղր-ամիսը անցկացնենք Ղարաբուլաղում, որովհետև այնտեղ ես ունեի մի ընկեր, որի հետ ես ուզում էի ծանոթացնել Շուշանին։ Ես գիտեի, որ Շուշանը ինձ սիրում է, և ես ուզում էի, որ նա էլ սիրի իմ ընկերոջը։

Ես ունեի մի ձի, որ շատ լավ էր վազում։ Ես ուզում էի, որ Շուշանը ձիով գնա Ղարաբուլաղ։ Ես գիտեի, որ Շուշանը ձի հեծնել չգիտի, բայց ես ուզում էի, որ նա սովորի ձի հեծնել։

Մենք ամուսնացանք ձմռան ամենասառն ժամանակ։ Ես ուզում էի, որ Շուշանը ձի հեծնելը սովորի ձմռան ժամանակ, որովհետև ձմռան ժամանակ ձիերը ավելի հանգիստ են վազում։

Ես ասացի Շուշանին, որ ձի հեծնելը սովորելու համար պետք է ամուսնանալ։

— Ես ուզում եմ, որ դու ձի հեծնելը սովորես, որովհետև ես ուզում եմ, որ դու ինձ հետ գնաս Ղարաբուլաղ։

— Ես ուզում եմ, որ դու ինձ հետ գնաս Ղարաբուլաղ, որովհետև ես ուզում եմ, որ դու ինձ սիրես։

— Ես քեզ սիրում եմ, Շուշան, ես քեզ սիրում եմ, ինչպես որ ոչ մի աղջիկ չի սիրվել։ Ես ուզում եմ, որ դու իմ կինը լինես։

— Ես էլ եմ ուզում, որ դու իմ ամուսինը լինես։

Մենք ամուսնացանք։ Ես ուրախ էի, որ Շուշանը իմ կինն է

ուած կամ զերի: «Վիէննամի ժողովրդական բանակը վար առաւ կամ քանդեց 62 թշնամի սաւառնակներ եւ զրաւեց բոլոր զէնքերը, ռազմանիւթի չտեսուած պաշարները եւ պինաւորական հանդերձանքը: Սպան – նուած, վիրաւորուած կամ զերի բռնուած թշնամի ուժերուն մէջ կը գտնուին Ֆրանսական ամբողջն ամբողջ հրամանատարութիւնը, կղզիական, հարաւային եւ հիւսիսային ճակատամասերուն երեք հրամանատարները, չորժուն ուժերուն երեք հրամանատարները եւ միւս բոլոր վաշտերուն հրամանատարները»:

Զեկոյցը յետոյ կը յիշէ սպաննուած, վիրաւորուած կամ զերի բռնուած բարձրաստիճան սպաներուն անունները, ակսելով զօր. տը Քաստրէն: Այս առթիւ կ'ըսէ թէ 353 տեղակալներ, հարիւրապետներ, հազարապետներ եւ 1396 ենթասպաներ սպաննուած կամ զերի բռնուած են: Գերիներու կացութեան մասին ալ խօսելով, զեկոյցը կ'ըսէ թէ համաձայն Ժ՛ոն Տի Մինի եւ Վիէննամի ժողովրդավար հանրապետութեան մարդասիրական քաղաքական նութեան, թշնամի զերիները կը վայելեն համապատասխան հոգածութիւնը:

Կ'ըսուի թէ Տիէն Պիէնի բերդին պահապանները չատեր յաջողած են փախչիլ, մինչեւ համար երեք հազար հոգինոց Ֆրանսական զունդի մը որ կը գտնուի 35 մղոն դէպի հարաւ: Ասոնք չափազանց յոգնած ըլլալով ետքը չարթնուան կռիւներէն, հազիւ տասը օրէն կրնան հանիլ նշանակուած վայրը, շարժուններու մէջ, ինչպէս կը հաւատան իրապահները:

Հիւս. Հնդկաչինի Ֆրանսական հրամանատարը, զօր. Քոնյի, կը կարծէ թէ ըմբոստները չեն կրնար մեծ գործողութեան մը ձեռնարկել սեպտեմբերէն առաջ, նը – կատելով որ չատ ծանր կորուստներ կրած են Տիէն Պիէնի կռիւներուն մէջ եւ անձ –

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՊԱՐԱՒԱՂԵՐԸ ՑԵՏԱՋԳՈՒԵՑԱՆ

Վարչապետը ունկնդրութեան ընդունելով Փարիզի խորհրդային դեսպանը, յայտարարեց թէ յետաձգուած են խորհրդային պարահաղերը որոնք պիտի սկսէին երկի, Օփերայի մէջ: Իսկ Օփերային վարչութիւնը կը ծանուցանէր թէ կառավարութիւնը արգիլած է այս չարթուան ներկայացումները եւ թէ նոր յայտագիրը պիտի հրատարակուի չաբաթ օր:

Տեղական թերթերը կը զրեն թէ կառավարութիւնը հարկ դատած էր յետաձգել ներկայացումները, ի նախատեսութիւն անկարգութեանց, քանի որ հանրային կարծիքը զրգռուած է համայնավարներուն դէմ, Տիէն Պիէնի պարտութեան հետեւանքով: Այս առթիւ կը յիշեն կիրակի օրուան ցոյցերը՝ համայնավարներուն դէմ, Փարիզի, Նիսի եւ ուրիշ քաղաքներու մէջ:

Այս միջոցին Փարիզ կը գտնուին 44 պարոններ, Մոսկուայի Մեծ Թատրոնէն: 1917էն ի վեր առաջին անգամ է որ այս արուեստագէտները կ'ելլեւան Փարիզի մէջ: Օրերէ ի վեր պոչեր կազմուած էին Օփերային առջեւ, տոմսակ ճարելու համար: Տեղական թերթերը կը զրեն թէ ամէնէն սուղ տոմսակներն անգամ սպառած էին եւ թէ չահադէտներ սեւ չուկայ մը կազմած էին, 30–35 հազար Ֆրանքի տոմսակ ծախելով: Օփերայի վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ վճարուած դուամներէն պիտի վերադարձուին:

ԸՄԲՈՍՏՆԵՐՈՒ ԾՐԱԳԻՐԸ ԿՐԱԿԸ ԴԱԴԱՐԵՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Հնդկաչինի համայնավար իշխանութեան ներկայացուցիչը, Ժամ Վան Տոնկ, Մայիս 10ին ճառ մը խօսեցաւ Ժընեւիմէջ, ծրագիրը մը ներկայացնելով, պատերազմի դադարման համար: Ծրագիրը կը բաղկանայ ութ կէտերէ: Իր առաջարկները պարզելէ առաջ, Ժամ Վան Տոնկ յայտարարեց թէ իրենց չարժումը համազգային հանդամանք ունի: Այս առթիւ քննադատեց Ֆրանսայի քաղաքականութիւնը եւ պնդեց թէ Մ. Նահանգները կ'աշխատին երկարաձգել եւ ծաւալել պատերազմը:

Ահաւասիկ իր առաջարկները.— 1. Ֆրանսա պէտք է ճանչնայ Վիէթ Նամի, Լաոսի (Քամպոճ) եւ Փաթէ – Լաոյի (Լաոս) անկախութիւնը եւ գերիշխանութիւնը.— 2. Պէտք է եւս քաշել բոլոր զինուորները.— 3. Ընդհանուր եւ ազատ ընտրութիւններ կատարել.— 4. Ֆրանսական Միութեան հետ ընկերակցութիւն հաստատել ազատ համաձայնութեամբ.— 5. Տնտեսական եւ մշակութային կապեր հաստատել Ֆրանսայի հետ հաւասարութեան հիման վրայ.— 6. Որեւէ հետապնդում չկատարել անոնց հանդէպ որ գործակցած են հակառակորդ կողմին

ՀԱՅ ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՓԱՌԱՏՕՆԸ

Կազմակերպուած Զ. Ո. Միութեան կողմէ, հովանաւորութեամբ առողջապահական նախարարութեան եւ պատուական նախագահութեամբ Տօքթ. Պէրնար Լափէի, տեղի կ'ունենայ Մայիս 23ին, կիրակի ժամը 14·30էն 18:

Միութեան մեծ սրահին մէջ,
24, Rue St. Victor

կը նախագահէ Պ. Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ,

Պիտի խօսին Ֆրանսացի եւ հայ ականաւոր անձնաւորութիւններ:

Դեղարուեստական բացառիկ բաժին: Քառեակ նուագախումբ Պ. Կ. Սարեանի ղեկավարութեամբ, Տիկին ՄԵԼԻՔԵԱՆ եւ Պ. ՔԻՒՓԼԵԱՆ երգ, Տիկին ՓԷՍԼԵԱՆ հայկական եւ կովկասեան մենապար՝ ընկերակցութեամբ ԳԱՐԵԳԻՆԻ (թառ). եւ ԲԵՆՈՒԻ: Օր. Ս. ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ՝ դաշնակ, Փարիզի Օփերայի ուսուցչուհի Օր. ՇԱԼԱՆՏԱ:

60 ՓՈՔՐԻԿՆԵՐԷ ԿԱԶՄՈՒԱԾ «ԼԸ ՓԸՔԻ ՊՕՆՏԻ»Ի ԵՐԿՍԵՌ ԵՂԲԱՅՆՈՒԹԻՒՆ–ՊԱՐԱՍԽՈՒՄԸ ԻՐ ԱՄԲՈՂՋ ԿԱԶՄՈՎ ԲԵՄԻՆ ՎՐԱՅ, պիտի երգէ Կոմիտասի երգերը ՀԱՅԵՐԷՆ:

Տասը երգեհոնէ բաղկացեալ նուագախումբ մը առաջին անգամն ըլլալով հայկական մը մէջ:

Տեղերը թուագրուած ըլլալով, կը հրաւիրենք հայ հասարակութիւնը որ այժմէն ապահովէ իր տոմսերը, Բալուեան, Պարսամեան եւ Հ. Սամուէլ ըրաուններէն:

Մուտքի գիները են 150, 200 եւ 300 Ֆր:

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐ

ԻՄԻԻ ՄԷՋ

ԻՄԻԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱՐԱՆԻ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ:

15 Մայիս, Շաբաթ ժամը 21էն մինչեւ լոյս: Եղարուեստական ընոյ եւ խնամուած բաժին:

ԾԱԽՈՒ Է

Machine PFAFF boutonniere
Վերջին մօտէլ բոլորովին նոր: Դիմել՝
Chahbazian, 45 Rue St. Placide
Paris (6e).

×

ՓՑՄԱՖ կարի մեքենայ մը թիւ 3406, բոլորովին նոր (1952), ճարտարարուեստական սեղան, առանց մօթէօռի: Գին 45 հազար Ֆրանք:
Դիմել Պ. Պիզպիզեան
30 Ռիւ Ռաշիննիքոն, Փարիզ (8)

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris

հետ, պատերազմի ընթացքին.— 7. Գերիներու փոխանակութիւն:— 8. Կրակը դադրեցնել, զինադադար կնքելու եւ բանակցութիւններ կատարելու համար:

× Վերջին պահուն համաձայնութիւն դոյացաւ, Տիէն Պիէնի ծանր վիրաւորները այլուր փոխադրելու համար:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵԹՈՎՊԻՈՑ կայսրը Մ. Նահանգները պիտի երթայ, վերջնական ձեւ մը տալու համար երկու երկիրներուն միջեւ կնքուած զինակցութեան: Ամերիկա լրատուութիւնը ստացած է ռազմական խարիսխներ հաստատելու Եթովպիոյ մէջ:

ԱՆԳԼԻՈՑ թագուհին լրացնելով իր վեցամսեայ պտոյտը, Ճիպրալթար հասաւ Մայիս 10ին: Սպանիական կառավարութիւնը արտակարգ միջոցներ ձեռք առած էր, թշնամական ցոյցերը արգիլելու համար:

ՍԱՐի ՄԱՍԻՆ բանակցութիւնները վերսկսան Փարիզի մէջ: Կ'ըսուի թէ Գերմանիա նոր առաջարկներ պիտի ներկայացնէ:

ԹՐԻԻՄԹԻի մասին նոր ծրագիր մը մշակած է Թիթօ, վէճը լուծելու համար: Կը հաւատի Իտալիոյ ձգել վիճելի շրջանը, կարգ մը վերապահումներով:

ՀԱՆԳԻՍՏԱՑՈՒՑԻՉ ԺՈՂՈՎ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Ուս. Միութեան 5րդ տարեդարձին առթիւ, կիրակի, 16 Մայիս, ժամը 16էն մինչեւ 23, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ:

Գեղարուեստական յայտագիր ծանօթ արուեստագէտներու մասնակցութեամբ:

Եւրոպական եւ արեւելեան պարեր:

Պիւֆէ, չատ մատչելի գիներով:

Կը հրաւիրուի երէց եւ երիտասարդ հասարակութիւնը, քաջալերելու այս ձեռնարկը:

SALLE IENA, 10 Avenue d'Iéna

21 Մայիս, ուրբաթ ժամը 9ին

ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆ կը ներկայացնէ իր

«ՄԵՐ ԿԵԱՆՔԸ»

Գ. ՏԷՐՎԻՇԵԱՆ

Օր. Իրմա Պէրպէրեան, Միհրան Մ. Եփրեմեան, Ժագ Սթեֆանօ եւ Օր. Մարի – Թէրէզա Գասապեան:

Մուտքի ժողովրդական գիներ:

Տոմսերու կեդրոնատեղի՝
Librairie H. Palouyan
43, Rue Richer — Tél.: PRO. 25-46.

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ՍՈՐՊՈՆԻ ՄԵԾ ԱՄՓԻԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

Կիրակի, 16 Մայիս, ժամը 14·30ին
Կազմակերպուած Հայ Կարմիր Խաչի Օգնութեան Մարմնի կողմէ
(Փարիզահայ Տիկնանց Միութիւն)

Ի նպաստ Ֆէստնվիլիէի օդափոխութեան կայանին: Բարձր հովանաւորութեամբ Ֆրանս. Կարմիր Խաչին:

Նախագահութեամբ՝
Mr Le Professeur TREMOLLIERE
Membre de l'Académie de Medecine

Սիրայօժար մասնակցութեամբ՝

ԼԻԼԻ ԼԱՄՈՒՐԻՆԻ, դասախօս Փարիզի Ազգ. երաժշտանոցին մէջ, ԺԱՆ ՊՈՒԱ–ԹԻԷ, Քոմէնտի Ֆրանսէզէն, Տիկին ԱՐՇԱԼՈՑՍ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ, ԼԻՏԱ եւ ՄԱՌԻ, Արժանթինեան ժողովրդ. երգեր, ԿՈՒԲԴԱ, Հնդկ. պար, ԱԼԻՍ ՊՕՑԱՃԵԱՆ եւ Ց. ԿՂԵՐՈՒՆիի, հայկական պարախումբ, ղեկավարութեամբ Ց. ՔԻՒՐՆԷՐԵԱՆի, Ժ. ՍԷՐԳՈՑԵԱՆ Փարիզի Օփերայէն:

Նայիրի երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Գ. ԵԱՆՊԼԿԵԱՆի:

Տոմսերու գինն է 100, 200 եւ 300 Ֆր.:

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Ա. հարանեան խումբի դասախօսական ժողովը այս հինգշաբթի ժամը 21ին, Ազգ. Տան մէջ: Կը խօսի Ընկեր Ա. Պ.: Նիւթ՝ «Թալէաթ փաշայի ահաբեկումը եւ Սողոմոն Թէհլիրեանի դատավարութիւնը»:

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆ.— Հ. Ց. Դ.: «Աբգիւս» ենթահամիւնէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ ժամը 20·30ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԲԺՇԿ. Միութեան հերթական դասախօսութիւնը այծր Շորեք – չաբթի, ժամը 21ին, Ազգ. Տան մէջ: Դասախօս՝ Բժիշկ ԺԱՆ ՄԵՏԱՔՍԵԱՆ, Նիւթը «Ուսումնասիրութիւն ծխախոտ եւ անոր թունաւորման մասին» (յատնուած փափաքին վրայ կը կրկնուի այս դասախօսութիւնը): Մուտքը ազատ է:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը՝ այս չորեքշաբթի ֆաֆէ Քաոէի վերնայարկը, դասախօս՝ Պ. Թազուր Գառնիկեան, Նիւթը՝ «Արաբ ցեղերը իսլամութենէն առաջ» Մուտքը ազատ է:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Վասպուրականի հերոսամարտի 39րդ տարեդարձին առթիւ, նախաձեռնութեամբ Վիէննի Հայր. Միութեան: Այս չաբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 8·30ին Սէրքըլը Կաթոլիկ սրահը:

Կը ներկայացուի Արմէն Շիտանեանի՝
ՎԱՆԱԿԱՆԸ
Ազգային յեղափոխական կեանքէ (4 արար չորս պատկեր)
Դերասան Պողոս Տէր Պողոսեանի
Մուտք՝ 100 եւ 150 ֆրանք:

ՈՒՍՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ ԼՈՒՐՍ
Բարձր նախագահութեամբ
ԿԱՐՏԻՆԱԼ ԱՂԱՃԱՆԵԱՆի
Պատերազմ Կաթող. ԿԱԹՈՂԻԿԻ ՀԱՑՈՑ
Ուրբաթ 27 Օգոստոսէն չորեքշաբթի, Սեպտեմբեր մէկ:

Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր հաւատացեալները:

Մեկնում Փարիզ – Օսթէրլից Օգոստոս 27, իրիկուն, վերադարձ Սեպ. 1, իրիկուն:

Գին երթուդարձ եւ Լուրտի մէջ բնակութիւն.—
Ա. կարգ 15·000
Գ. կարգ 13·000

Արձանագրութեանց համար դիմել՝
Paroisse Arménienne Sainte Croix robis Rue Thouin. Tel.: ODE. 02-12
ou Eglise St. Grégoire, 69 Av. Henri Barbusse Arnouville-les-Gonesse.

Արձանագրութիւնները կը փակուին Մայիս 31ին:

URIAGE-LES-BAINS (Isère)

ԿՐԸՆՈՊԼԷՆ 10 ԿՄ. 414 ՄԵԹՐ ԲԱՐՁՐՈՒԹԻՒՆ, ՀԱՆԱԼԻ ԿԼԻՄԱ, ՋԵՐՄՈՒԿ – ԿԱՑԱՆ

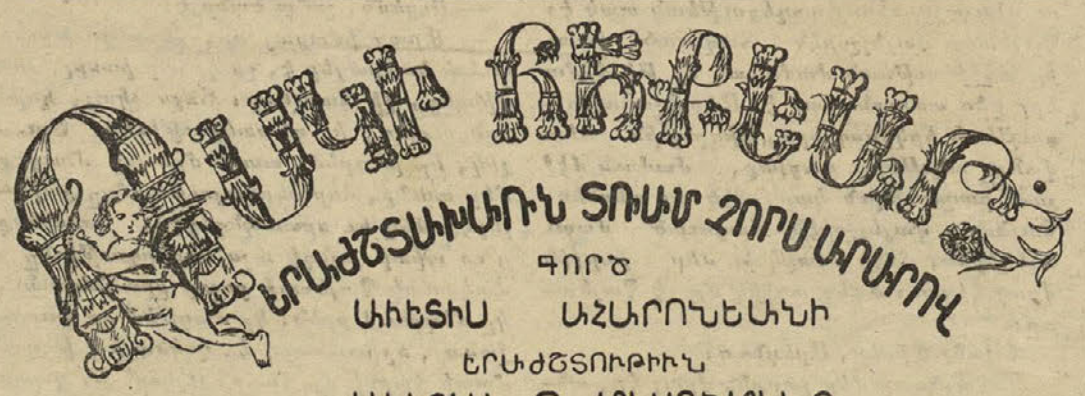
Անզուգական հանքային իր բուժիչ ջուրով եւ ներարկելի մորթային, յօդացաւի, ցնցղատապի եւ այլ ախտերու:

Շրջապատութեան կեդրոն, զբօսանքի բոլոր յարմարութիւններ — բարֆ, անտառ, լեռնագնացութիւն, քայլիօ, թէնիս, սիմուիա, նուագախումբ – ղէս, եւայլն:

ԲԱՑ Է ՄԱՑԻՍ 15 – ՍԵՊՏ. 25

Դարմանում, հիւանդոց, ճաշ, քաղցրեղէնի մուտք, կառքով լեռնագնացութիւն, հաւանագրով (Փրիզ ան շարժ), ասիւրանսի անդամներուն միանուագ գինն է 22000 Ֆրանք:

Մանրամասնութեանց համար դիմել
DIRECTION THERMALE
Uriage - les - Bains (Isère)

Առաջին անգամ ըլլալով
Թէաթրը տը լա Կէթէ Լիբրիի մէջ 17 Մայիս, երկուշաբթի իրիկուն
Square des Arts et Métiers Métro: Réaumur et Arts et Metiers
Պատուոյ նախագահութեամբ՝ Պ. ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ ՎԱՉԵԱՆԻ
եւ մասնակցութեամբ փարիզահայ, լա տադոյն ուժերու

Այս մեծածախս ներկայացման տոմսերու գիները են 250, 350, 450, 550, 650 750 Ֆրանք

ՇԱՆՕԹ.— Ցիշեցէք Ղարաբաղի Մելիքներու գեղեցիկ ներկայացումը, եւ եկէք վերապրելու դարձեալ նոյնքան խնամուած ներկայացում մը:

Տոմսերը ապահովել գրասեններէ Բալուեան (43 ռիւ Ռիչէ), Պարսամեան (46 ռիւ Ռիչէ), Հ. Սամուէլ (51 ռիւ Մէօսիօ լը Փրէնս):

ԿՐ ՓՆՏՌՈՒԻ Շահին Մկրը, կնոջ անունը Ովանննա, զոյգին անունը՝ Մարիամ Կորկոտեան: Քանի մը տարի առաջ Լուար (Ֆրանսա) կը գտնուէր: Իր հաւատացեալները կը խնդրուի իմացնել Պ. Տիգրան Գարագըզեանի, «ՆԱՖ» համբորգական գործակալութեան, Իսթիքլալ Ճաու.. թիւ 388–4 Պէյօղլու, Իսթանպուլ:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN.
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél. : PRO. 86-60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
13
ՄԱՅԻՍ
★
JEUDI
13 MAI
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7367 30e ANNEE

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2778

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԳԷՈՐԳ Զ.

Բ.

Ի քէչ անաստուած, բոլշեւիկեան իշխանութիւնը իր հակակրօնական պայքարը մեղմացուց պատերազմի ընթացքին :

Ըմբռնելով Եկեղեցիներու բարոյական դերը հաւատացեալ բազմութեանց վրայ, ան կարդ մը դիւրութիւններ կատարեց եւ արտօնեց որ իւրաքանչիւր ժողովուրդ իր հովուապետն ընտրէ :

Այսպէս տեղի ունեցաւ նաեւ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին ընտրութիւնը, որ կը ձգձգուէր Մորէն Ա.ի մահէն ի վեր :

Տարաբախտ կաթողիկոսը, որ ընտրուած էր 1932 Նոյ. 13ին, վախճանեցաւ 1938 Ապրիլ 5ին, եղերական պարագաներու մէջ :

Իր խիստ մշակած կանոնագրութեան համաձայն (1935 Հոկտ. 22, յաջորդին ընտրութիւնը պիտի կատարուէր կաթողիկոսին մահէն վեց ամիս ետք :

Մինչդեռ, եկեղեցական ժողովը գումարուեցաւ 1945 Յունիս 17ին, եւ Գէորգ արք. Զէօրէկճեան կաթողիկոս ընտրուեցաւ յունիս 22ին :

Ուրեմն, Մայր Աթոռը տեղապահով մը եւ քանի մը միաբաններով կառավարուած էր աւելի քան եօթը տարի :

Երկրորդ աշխարհամարտի ընթացքին, Էջմիածինն ալ զրկուեցաւ դեր կատարելէ, դլուխն անցնելով «Սասունցի Դաւիթ հրամայի»ի ձեռնարկին, աշակցութեամբ Արտաշէսեան հայութեան :

Եթէ չենք սխալիր, այս ձեռնարկին յաջողութեան առթիւ շքանշան մըն ալ շնորհուեցաւ Գէորգ արք.ի :

Այսպէս, դեմինը հարթուած էր արդէն, նոր կաթողիկոսին, ինչպէս այլ դասեր հովուապետներու ընտրութեան համար :

Թէ տեղապահութեան եւ թէ կաթողիկոսութեան շրջանին, զանազան խոստումներ արուած էին Գէորգ Զ.ի :

Երէկ պարզեցինք այդ հաւաստիքներուն քաղաքական մասը,— «Վարդապետներ» եւ սրտառուչ խանդավառութիւններ» եւ ապա կատարեալ «հիասթափութիւն եւ բարոյալքում», նոյն ինքն կաթողիկոսին բառերով :

Մեծ շնորհ մը համարուեցան Գէորգեան ճեմարանին վերաբացումը եւ «Էջմիածին» ամսագրին հրատարակութիւնը, իրրեւ պաշտօնաթերթ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսութեան :

Բայց, նոյն իսկ այս պաշտօնական հրատարակութեան թոյլ չտրուեցաւ որ խմբագրական ուղղագրութեամբ :

Միւս արտօնութիւնները պատահական երեւոյթներ են :

Ներզաղթէն եաք, դուռները նորէն փակուեցան : Կաթողիկոսը կրնար հաստատիր պատուիրակութիւններ ղրկել երբեմն, բացառիկ պարագաներու մէջ, կամ բարեյոյս կղերական մը հրաւիրել իր մօտ, լուրեր քաղելու եւ հրահանգներ տալու համար :

Այս վերջին տեսակին կը պատկանէր Դերենիկ եպիսկ.ի այցելութիւնը, որ սերտ կապ ունէր Կիլիկիոյ կաթողիկոսական ընտրութեան հետ, ինչպէս հաստատուեցաւ «Էջմիածին»ի մէկ խմբագրական» (1953 Հոկտ.) :

Գահակալութենէն մինչեւ վախճանու մը, Գէորգ Զ. հաւատարմօրէն հետեւեցաւ յատկապէս մշակուած ուղեգծի մը. — տիրապար վարել գաղութները, կաթող. պատուիրակներ նշանակելով բոլոր հայաշատ կեդրոններուն մէջ :

Ընտրութենէն անմիջապէս եաք, եպիսկոպոս կը ձեռնադրէր տասը վարդապետներ, որոնք պիտի դառնային ապագայ իշխանաւորները :

Ինչ որ միաբանականութիւն կը կոչէր, իրականին մէջ կը ձգտէր տեսակ մը կղերապետութեան, խախտելով դաղութներու ինքնավարութիւնը :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԸ ԵՒ ԴԱՒԼԻՃԸ ԴԷՄ ԴԻՄԱՑ

●

ՎՍՏԱՀՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ ՊԻՏԻ ՓՆՈՒԻ

ԱՑՍՕՐ, ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

Երիքշաբթի օր բուռն քննադատութիւններ տեղի ունեցան Ազգ. Ժողովին մէջ, Հնդկաչինի վերջին դէպքերուն առթիւ : Ընդդիմադիրները կը պահանջէին անմիջապէս ձեռնարկել ընդհանուր վիճաբանութիւնն առաջ, քննելու համար Տիէն Պիէնի թղթածրարը : «Յանձնաժողովը կրնայ լսել բոլոր նախարարները : Անոր անդամ կը նան ըլլալ ներկայացուցիչներ Ազգ. ժողովին բոլոր խմբակցութիւններէն, բացի անոնցմէ որ չեն ուզեր մասնակցիլ Տիէն Պիէնի ռազմիկներուն ընծայուած մեծարանքին» : Այս վերջին ակնարկը ուղղուած էր համայնավարներուն, որոնք բողոքեցին աղմուկ յարուցանելով : «Յանձնաժողովը կրնայ աշխատիլ հանդարտ մթնոլորտի մը մէջ : Բոլոր նկութերը քննելէ վերջ, յանձնաժողովը կրնայ պահանջել որ հրապարակային վիճաբանութիւններ կատարուին. կատաւմաուրիւն, ապա ուրեք կ'ընդունի յանձնաժողովին առաջարկները : Այժմ բանակցութեան մէջ ենք թէ դիւանագիտական դետնի վրայ : Ի՞նչ բացատրութիւններ կրնանք տալ որ չծառայեն մեր հակառակորդներուն քան թէ մեզի : Պէտք ունինք պաղարիւնի եւ չենք կրնար վիճաբանութիւն մը սարքել ամէն չարթու» :

Ընդդիմադիր երեսփոխան մը, Փուչէ, դօր. տը Կոլի կուսակիցներէն, խօսք առնելով հեղնեց յանձնաժողովի մը կազմութեան առաջարկը :

— Այն պահուն երբ Ֆրանսական Միութեան լաւագոյն դինուորները եղերական պատուիրակ մը կը կրեն իրենց հետեւանք քանի մը տարուան ընթացքին դործուած սխալներու, կառավարութիւնը փախուստի կը դիմէ վիճաբանութենէն խուսափելու համար : Բայց փակուած է խուսափումներու չրջանը : Հանրային կարծիքը, որ քնացած էր երկար առենէ ի վեր, կ'արթննայ ոչ միայն Ֆրանսայի, այլ եւ Հանոյի եւ ամբողջ Ֆրանսական Միութեան մէջ : Քաղաքականքայի մէջ Ֆրանսացիներ սպառնադիրներ կը ստանան մարքեան Տիէն Պիէնի մը մասին : Ստիպողական է վերջ մը տալ Ֆրանսական Միութեան կազմալուծման այս փորձերուն» :

Երեսփոխանը յետոյ յարձակեցաւ ազգ. պաշտպանութեան նախարարին՝ Պ. Փլեւէնի վրայ, ըսելով թէ «կորնցուցած է բանակին վստահութիւնը », (բողոքներ) : Ապա խօսքը ուղղելով Պ. Լանիէլի, յայտարարեց .

— Պատերազմը կորնցուցիք եւ անկապող էք հաշուետուիւն կնքելու : Ձեզի կը մնայ քաչուիլ :

Նոյնքան կծու ճառ մը խօսեցաւ Պ. Միքըռան, 37 տարեկան երեսփոխան մը, երբեմն անդամ Լանիէլի դահլիճին :

— « Կառավարութեան դիրքը յուսահատական մատնեց մեզ : Տիէն Պիէնի նման ծանրակշիռ ձախողանքի մը առջեւ, մենքարտաղին աղաղակ մը կը սպասէինք : Մեզի կը հրամցնեն ճղճիմ ձեւակերպութիւն մը : Կարեւորը անգեալի պատասխանատուութենէն աւելի վաղուան պատասխանատուութիւնն է : Միայն Ազգ.

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՇՈՒԵՆՑԻՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐԱԳԱՆԵՐԸ

ԽՄԲ.— Էջմիածնի Գերագոյն Խորհուրդը նոր հեռագրով մը հետեւեալ մանրամասնութիւնները հաղորդած է Սերովբէ Ծ. Վ. Մանուկեանի եւ եկեղեցւոյ կրօն. Ընկերակցութեան, Գէորգ Զ.ի հիւանդութեան պարագաներու մասին.—

Խորհրդակցութեան հրաւիրուած բժիշկները գտան ստամոքսի բարորակ ուռուցք, սրտի եւ յարակից անօթների ուժեղ արտայայտուած պնդերակութիւն, արեան շրջանառութեան խանգարում, թոռերի էմֆիզեմա եւ պնէօմօ-սքլերոզ :

Ախտանանչութեան վայրկեանէն սկսեալ վեհափառը գտնուում է մշտական բժշկական հսկողութեան ներքոյ :

Սիստեմատիկաբար հրաւիրում են խորհրդակցութեան խոշորագոյն մասնագէտներ, մասնակցութեամբ — Սովետական Միութեան բժշկական գիտութիւնների Ակադեմիայի իսկական անդամ, գիտութեան վաստակաւոր գործիչ դոկտոր պրոֆեսոր Լեւոն Յովհաննիսեանի, Սովետական Միութեան բժշկական գիտութիւններու ակադեմիայի թղթակից անդամ, գիտութեան վաստակաւոր գործիչ դոկտ. պրոֆ. Ռուբէն Եօլեանի, հայկ. Ս. Ս. Ռ. Դիտութիւնների ակադեմիայի թղթակից անդամ, գիտութեան վաստակաւոր գործիչ դոկտ. պրոֆ. Ֆաճարեճեանի, գիտութեան վաստակաւոր գործիչ դոկտ. պրոֆ. Մնակացանեանի, դոկտ. պրոֆ. Շահրիմանեանի, դոկտ. պրոֆ. Սիմոնեանի, դոկտ. Գատանեանի :

Միաժամանակ հրաւիրուած են խոշո[illegible] եւ Խարբովից — Սովետ. Միութեան բժշկական գիտութիւնների ակադեմիայի թղթակից անդամ, դոկտ. պրոֆ. Օգնեւ և Խարբովի աւագ գիտ. աշխատող բժշկ. գիտութիւնների թեկնածու դոկտ. Զերնիսի :

Ապրիլ 23ին հիւանդի մօտ նկատուել է աւօթային սիստեմի գործունէութեան ուժեղ անկում (կոլապս), լրիւ արիթմիայով եւ արեան նշման ուժեղ իջեցմամբ : Երեսորիին մեռ առնուած միջոցների հիւանդը դուրս է բերուած կոլապսից, սակայն նրա դրութիւնը շարունակում էր մնալ ծանր :

Ապրիլ 27ից մինչեւ Մայիսի 6 սիրտ աւօթային սիստեմի գործունէութեան անբաւարարութիւնը շարունակում է աճել, առաջանում են այրուցքներ : Ստամոքսի նշուած բարորակ ուռուցքը աճում է պըրոգրեսիւ կերպով : Հիւանդի ընդհ. դրութիւնը վատանում է, շարունակւում է լըրիւ արիթմիան, «պիւլս»ի (զարկերակ) բուլացում, շնչառութիւնը արագացած է *մեկ րոպէում երեսուն*, արեան ճնշումը ցածր է : Գիտակցութիւնը պահպանուած է :

Մտորագրութիւններ

Բոլոր խորհրդակցութիւններուն ներկայ են եղել Հայկ. Ս. Ս. Ռ. միութիւններ, Հայ. եկեղեցու գործերի խորհուրդի նախագահ Հրաչեայ Գրիգորեան, Գերագոյն հոգեւոր խորհուրդի անդամ արք. Վահան Կոստանեան, ծայրագոյն վարդապետ Գէորգ Վարդեան :

★

ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԲՈԼՈՐ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Արեւմտեան Եւրոպայի Հայրապետական պատուիրակ Տ. Սերովբէ Ծ. Վ. Մանուկեան եւ Ֆրանսայի բոլոր Հայ. եկեղեցւոյ մարմինները ամենախոր կսկիծով եւ ընկճուած հոգիով կը հաղորդեն զաւակ եւ անփոխարինելի կորուստին զոյժի մեր վեհափառ պետին,

Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. ԳԷՈՐԳ Զ. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ

որ ի Տէր հանգեաւ Մայիսի 9ին, կիրակի առաւօտեան ժամը 7·30ին, յետ կարճատեւ հիւանդութեան :

Այս տխուր առիթով Ֆրանսայի բոլոր Հայ. եկեղեցիներուն մէջ յառաջիկայ կիրակի, 16 Մայիսին պիտի մատուցուի Ս. Պատարագ եւ պիտի կատարուի հոգեհան[illegible]

Փարիզի Մայր եկեղեցւոյն մէջ կը պատարագէ Տ. ԹՈՎՄԱՍ Ա. ՔՀՆ. ՄԻՆԱՍԵԱՆ, իսկ Տէր ԱՆՈՒՇԱՒԱՆ արեղայ ՉՂԶԱՆԵԱՆ կը նախագահէ արարողութիւններուն եւ կը քարոզէ :

Շաւիլի եկեղեցւոյն մէջ Տ. ԵՍԱՑԻ ՔՀՆ. ԱԼԹՈՒՆԵԱՆ :

Արնուվիլի եկեղեցւոյն մէջ Տէր ԱԴԴԻ ՔՀՆ. ՓԱՑԱԿԵԱՆ, իսկ Ալֆորվիլի եկեղեցւոյն մէջ Տ. ՊԱՐԳԵՒ ՔՀՆ. ՄԻՐՃԱՆԵԱՆ կը պատարագեն :

Կը հրաւիրուի Փարիզի եւ չրջակայքի բոլոր հայութիւնը որ փութայ խունկ եւ մոմ ներկայ ըլլալ այս արարողութիւն ներուն իր յարգանքի եւ մեծարանքի բաժինը բերելով իր մեծ հովուապետին :

(ԴԻՒԱՆ)

ԿԱՐԵԼԻ՞ Է ՓՐԿԵԼ ՀՆԴԿԱՉԻՆԸ

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, Պ. Ֆ. Տըլլըս, մանրամասնօրէն պարզեց կառավարութեան տեսակէտները՝ լըրագրական ասուլիսի մը մէջ : Իր կարծիքով, ամէն յոյս կորսուած չէ Հնդկաչինի փրկութեան մասին : Իսկ եթէ այդ երկիրը կորսուի, Մ. Նահանգներուն ծրագրած ասիական զինակցութիւնը կրնայ փրկել ամբողջ հարաւ. արեւելեան Ասիան, կամ գոնէ անոր կամեան մասերը : Երբ իր կարծիքը հարցուցին Լաոսի եւ Քամպոճի կառավարութեան մասին, պատասխանեց թէ երկուքն ալ կարեւոր են, բայց ոչ կամեան, քանի որ երեք ընկերակից պետութեանց ժողովուրդին 90 առ հարիւրը կը գտնուի Վիէթնամի մէջ : Ասիկա չի նշանակեր թէ Մ. Նահանգները լքած են այդ երեք պետութեանց պաշտպանութիւնը : Ընդհակառակն, ամերիկեան կառավարութիւնը կ'ուզէ որ անոնք մասնակցին հարաւ. արեւելեան Ասիոյ հաւաքական պաշտպանութեան ցանցին :

Հնդկաչինի զինուորական կացութեան մասին ալ խօսելով, Պ. Տըլլըս սխալ չգտաւ զօր. Նաւարի ծրագիրը, բայց դիտել տուաւ թէ ակարացած է Ֆրանսայի կամքը՝ պայն գործադրելու մասին : Եւ նորէն բացատրեց թէ հարաւ. արեւելեան Ասիոյ հաւաքական պաշտպանութեան ծրագիրը կրնայ գործադրուիլ առանց Հնդկաչինի :

«Հակարշաւիկ պատերազմի համար կենսական կարեւորութիւն ունի հարաւ. Արեւելեան Ասիան իրրեւ ամբողջութիւն, ոչ թէ Հնդկաչինը » :

× Մ. Նահանգներու ազգ. պաշտպանութեան նախարարը, Պ. Ուիլսըն, Ծայր. Արեւելք մեկնեցաւ, քննելու համար պինուորական կացութիւնը :

× Հնդկաչինի Ֆրանսական հրամանատարութիւնը համաձայնեցաւ կարմիր բանակի հրամանատարութեան հետ, Տիէն Պիէնի վիրաւորներուն փոխադրութեան համար : Երկու կողմերուն ներկայացուցիչները իրարու պիտի հանդիպին Տիէն Պիէնի օդակայանին մէջ :

ԵՐԿՈՒ ԴԵՐՄԱՆ ԲԺԻՇԿՆԵՐ, Հաակըն եւ Պիքենպախ, ցկեանս բանտարկութեան դատապարտուած էին 1952 Դեկտեմբերին, այն ամբաստանութեամբ թէ դանազան մանրէներ եւ չիճուկներ փորձած են կալանաւորներու վրայ : Վճռաբեկ առանը ջնջած էր այս վճիռը, օրինական թերութիւններ տեսնելով : Եւ այժմ նոր դատավարութիւն մը տեղի կ'ունենայ Լիոնի մէջ : Տեղական թերթերը կը գրեն թէ երկու ամբաստանեալները ոչ միայն որեւէ խղճահարութիւն չեն զգար, այլ հանդարտօրէն կը պաշտպանեն իրենց արարքը, իրրեւ դիտական փորձ : Ամբաստանեալներէն մին կ'ըսէ թէ նախապէս ինքն իր վրայ կատարած է փորձերը : Դատավարութեան առեն մէկը մարեցաւ ,

Ի ՓԱՌՍ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄՇԱԿՈՅԹԻՆ

Պ.Պ. ԺԱՆ ՊԱԼԱՄԻ ԵՒ ԼԻԻՔ ԱՆՏՌԷ ՄԱՐՍԷԼԻ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՊԻՑՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

ՊԻՑՐՈՒԹ, 5 Մայիս (Յատ.)— Ե– *վկայոսկն սկսած խանդավառութիւնը կը շարունակուի Լիբանանի մէջ, շնորհիւ Ֆրանսայէն Մերձին Արեւելք փոխադրուած առաքեալներուն :*

Այստեղ ալ սարքուած էին շարք մը դասախօսութիւններ, որոնց առաջինը տեղի ունեցաւ Ապրիլ 29ին, Սէն Ժոզէֆ համալսարանին մէջ: Ընդարձակ հանդիսասրահը ծայրէ ծայր լեցուած էր հայ եւ օտար խուռնեռամ բազմութեամբ :

Ներկաներու մէջ էին Լիբանանի առաջնորդ Յովհէն եպիսկ. Բարոյեան, Պաթան– եան դեսպանները, պետական երեսփո– խանները, Պ. Պ. Ղասան Թուէնի, Մովսէս Տէր Գալուստեան, Տիգրան Թոսպաթ եւ Ժողէֆ Զաար, Սէն Ժոզէֆ համալսարանի տեսուչը եւ Լիբանանցի եւ Ֆրանսացի բազմաթիւ անձնաւորութիւններ :

Հաւաքոյթը բացաւ Ֆրանսահայ դեսպ– դէտ Կարապետ Փոլատեան : Նախ շնորհա– կալութիւն յայտնեց Համազգայինին, ո– րուն շնորհիւ կարելի եղաւ Ֆրանսացի երկու մտաւորականներուն եւ իր Մերձա– ւոր Արեւելք ճամբորդութիւնը: Երկու հիւրերը ներկայացնելէ ետք, Փոլատեան խօսքը տուաւ «Քահէ տիւ Սիւտ»ի տնօրէն Ժան Պալարի :

Ֆրանսայի հիւրը ամփոփ դիտելու մէջ ներկայացուց Նարեկի թարգմանութեան պարագաները եւ Լիւք Անտռէ Մարսէլը եւ ներբողեց հայ ժողովուրդի հոգեկան բարձր արժանիքները, հակառակ պատ– մական ընթացքին անոր կրած տառա– պանքներուն եւ զրկանքներուն : Ապա, ո– րոտընդոստ ծափերու մէջ բեմ բարձրա– ցաւ Լիւք Անտռէ Մարսէլ, որ մօտ երկու ժամ տեւող դասախօսութեամբ մը վեր հանեց միջնադարեան հայ բանաստեղծու– թեան արժէքը եւ ընդգծեց մասնաւորա– բար Նարեկացիի ողբին քնարերգական յատկութիւնները :

Ցառաջիկայ շաբթուան մէջ էլ հանդիսած այլ դէպքանութեան մէջ էլ հանդիսած բանաստեղծի մը, որ ունեցած ըլլայ Նա– րեկացիի խորքի եւ ձեւի ինքնատպութիւ– նը, պատկերներու եւ փոխաբերութիւննե– րու հարստութիւնը եւ Բանիւն զօրութի– նը :

Մէջ ընդ մէջ, Լիւք Անտռէ Մարսէլ, խոր ապրումով ընթերցումներ ըրաւ Նա– րեկէն եւ միջնադարեան ուրիշ բանաս– տեղծներէ կատարած իր Թարգմանու– թիւններէն՝ խորապէս տպաւորելով ներ– կանները : Մանրապնին կերպով ներկայա– ցուց միջնադարեան քաղաքական դժնդակ պայմանները եւ հիացումով խօսեցաւ հայ ժողովուրդի ստեղծագործական կարողու– թիւններու եւ բանաստեղծական հանճա– րեղ նուաճումներու մասին : «Հակառակ քաղաքական աննպաստ պայմաններուն, ըս– տաւ յարդելի դասախօսը, հայ ժողովուր– դի բանաստեղծութիւնը կը վկայէ խո– րունկ լաւատեսութիւն մը, որ թերեւս դաղտնիքն է այս անմահական ժողովուր– դի հզօր կենսունակութեան » :

Նարեկացիի չունչով կախարդուած Փը– րանսացի բանաստեղծը իր դասախօսու– թիւնը վերջացուց մեծ խանդավառութիւն ստեղծելով ներկաներու մէջ :

Հանդէսը փակուեցաւ Կարապետ Փո– լատեանի կողմէ, որ շնորհակալութիւն յայտնեց Ժան Պալարի եւ դասախօսին, ո– րոնք հայ բանաստեղծութեան հանդէպ ի– րենց ունեցած հիացումին հաղորդակից դարձուցին մեզ :

ՀԻՒՐԵՐԸ ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ ՄԷՋ

Շաբաթ, 1 Մայիս, երեկոյեան ժամը 7ին, կաթողիկոսարանի հրաւէրով Անթի– լիաս գացին Ֆրանսացի մեր հիւրերը՝ Ժան Պալար եւ Լիւք Անտռէ Մարսէլ, ըն– կերակցութեամբ Կարապետ Փոլատեանի, Շաւարշ Նարդունիի ու Համազգայինի ներկայացուցիչ Վահէ Սեթեանի :

Կաթող. տեղապահ Խոր Արք. Աջա– պահեան, միաբանութեան անդամները եւ դպրեվանքի աշակերտները դիմաւորեցին հիւրերը :

Պ. Սեթեան հիւրերը ներկայացնելէ ետք, րսաւ.

— Համազգայինը իր մշակութային գործունէութեան լայն ծրագրին մէջ ա– ռած է նաեւ պարտականութիւնը ցրուած հայ մտաւորականները ծանօթացնել մեր զանազան դաղութներուն եւ առիթ տալ նաեւ հայ մտաւորականին ծանօթանալու զանազան երկիրներու մէջ ցրուած հայ ժողովուրդին :

Այս նպատակին իրագործման առաջին քայլը ըրաւ հրաւիրելով Շաւարշ Նարդու– նին այցելելու Մերձին Արեւելք եւ խօսելու մեր ժողովուրդին : Այդ ճամբան շարու– նակելով Համազգայինը հրաւիրեց Նարե– կացիի թարգմանիչ Մարսէլը եւ «Քահէ տիւ Սիւտ»ի տնօրէն Ժան Պալարը, որ– պէսզի Եգիպտոսի մէջ ներկայացնեն ի– րենց աշխատանքները : Այս Ֆրանսացինե– րուն դերը ոչ միայն Ֆրանսերէնն կարդա– ցող հասարակութեան ներկայացնել է հայ գրականութիւնը, այլ առաջ մղել Հայր– րուս յիշեցնել մեր արժէքները եւ աւելի հմնաւորել մեր հաւատքը մեր արժէքնե– րուն հանդէպ :

Համազգայինը կը յուսայ շարունակել այս գործը ի շահ եւ ի փառս հայ մշա– կոյթին :

« Նարեկ »ի մինչեւ հիմա բոլոր թարգ– մանական փորձերը եղած են լեզուական , իսկ Մարսէլի թարգմանութիւնը եղած է բանաստեղծական : Հազարաւոր քիլոմե– թրը ճամբայ կարող և մեզի եկող այս մը– տաւորականները կ'ապացուցանեն թէ այս նիւթապաշտ աշխարհին մէջ տակաւին չէ մեռած դաղափարապաշտութիւնը, թէ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՊԱՐԱԽԱՂԵՐԸ

Վերջերս Խ. Միութեան եւ Եւրոպայի թատերախումբերու եւ արուեստագէտնե– րու փոխադարձ այցելութիւնները երկրէ երկիր մեծ հետաքրքրութիւն ստեղծեցին :

Միջազգային մամուլը տակաւին կը խօ– սի Գոմէտի Ֆրանսպի ներկայացումնե– րուն վրայ, որոնք մեծ տպաւորութիւն դործեցին Մոսկուայի մէջ :

Այժմ Փարիզ կը դտնուի Մոսկուայի պարապաղի խումբը եւ շարք մը պար– խաղեր պիտի ներկայացնէ Օփերային մէջ : Ցայտագրին մաս կը կազմէ նաեւ հռչակաւոր երաժշտագէտ Արամ Խաչա– տուրեանի «Գայեանէ» պարապաղը (պա– լէ), հոյս դործողութեամբ :

Ռուս ժողովուրդը, ի րնէ երաժշտասէր, դարկ տուած է նաեւ պարապաղի ազդա– յին արուեստին, որ համաչխարհային համբաւ կը վայելէ :

Ինչպէս կը դիէ Փարիզի խորհրդային ամսագիրը, տարիներու ընթացքին ռուս ժողովրդական պարերու տարբերը թա– փանցած են պարապաղին մէջ տալով ա– նոր ազդային բնորոշ նկարագիրը :

Դասական պարերու դպրոցը կը սկսի ԺԸ. դարէն երբ ցարական եւ ազնուական կառավարութիւնները՝ Ռուսիա կը հրա– ւիրէին իտալական, Ֆրանսական կամ ա– ւստրիական պարապաղերու վարպետ– ներ : Հանդիսութիւնը այն առեն «դբօսան– քի» մը նկարագիրը կ'առնէր :

Ռուսական պարապաղի յեղաշրջումը սերտօրէն կապուած է երաժշտութեան յե– ղաշրջման հետ :

ԺԹ. դարու կիսուն բազմաթիւ ծանօթ դործեր ճոխացուցին պարային երաժշ– տութիւնը: Բորոտինի «Իշխան Եգոր»–ի « Բոլովցիէն»ները, կ'անցընէին բեմին վրայէն դաշտերու չունչը: Մուսորսկի տուաւ «Խովանշչինայ»ով պարսկական նկարագիրը պարերու նուագուն հնչուածքը եւ վեր– ջապէս Չայքովսքին վճռական դեր կատա– րեց պարապաղի յեղաշրջման մէջ «Կա – րապներու լճակ»ով, «Պուրակին մէջ քնա– ցող գեղուհի»ով :

Սակայն պարապաղին մէջ դլխաւոր յե– ղաշրջումը տեղի ունեցաւ երաժշտութեան դերին փոփոխութեամբ: Նախապէս յա – դերին վոփոխութեամբ: Նախապէս յա – րակից տարր մը, դարձաւ դլխաւոր տար– րակից տարր մը, դարձաւ դլխաւոր տար– բերը :

Պարային ներկայացումը այլեւս թիւն – րու յաջորդականութիւն մը չէ, այլ յու – դիչ պատմութիւն մը մարդկային ղգա – ցումներու :

Ռուսական պարապաղերը իրենց յաջո – դութիւնը կը պարտին Լենինկրատի եւ Մոսկուայի դպրոցներուն, որոնք մեծ թի– ւով ականաւոր պարուղներ տուին : Ժ. դարու վերջերը եւ Ի. դարու սկիզբները կը յաղթանակէր դասական պարը Աննա Պաւլովայով, Թամարա Կարղաւինայով եւ Նիժինսքիով :

Ռուսական պարապաղը սերտօրէն կապ– ուած է ռուսական նկարչութեան հետ : Այս կապը աւելի եւս սերտացաւ Ի. դա – րուն երբ Ալեքսանդր Կոլովին եւ Կոնս – տանտին Կորովքին կը նկարէին հա – դուստներ եւ բեմադարդարումը :

Ռուսիոյ խորհրդայնացման հետ պա – րարուեստի նոր դարաշրջան մը բացուե – ցաւ : Անոնք նիւթը կ'առնեն կամ առօրեայ կեանքէն, դաղափարական դեռնի վրայ եւ կամ դասական կամ արդի դրականութե – նէն :

Կոկոլի, Լերմոնտովի , Շէյքսփիրի , Պալզաքի, Պուշկինի, Լօրտ Վկեկայի, Կոլտունի եւ ուրիշներու դործերէն պա – րային տեսարաններ կազմուեցան : Ռու – սական պարապաղի երաժշտութեան ամէ – նէն սերտած երդահաններն են Սերժ Պրո– կոֆեւ, Դմիտրի Շոսթաքովիչ, Արամ Խաչատուրեան, Ալեքսանտր Քրէյն, Սերժ Վասիլենքօ, Ռէյնոլտ Կլիէռ , Բորիս Ա. – ասաֆիւեւ եւ ուրիշներ :

Նախկին Ռուսիոյ մէջ միայն երկու պա– րային խումբեր կային (Փեթրոպաւրկի եւ Մոսկուայի մէջ): Ներկայիս երեսուն խումբեր կան, մատչելի բոլորին :

Ակրիփինա Վակոնովայի կազմած խումբը Լենինկրատի մէջ ծանօթ է իր բե– մական հաղուագիւտ արտայայտութեամբ եւ կերպարնկալ չարժումներով — ինչպէս Կալինա Ուլանովա, Մարինա Սիմիոնո – վան, Օլկա Լեփեշինսկայան, Նաթալիա Դուտինսկայան եւ Մ. Սօրոքինան, որոնք այնքան սերտած են ժողովուրդին :

Նոր սերունդի պարապաղի վարպետնե – րու դասակարգ մը կազմուած է, որոնց մէջ են Ռոսթիսլաւ Զախարով, Վասիլի Վէյնոնէն, Լէոնիդ Լասրովսքի, Կոնս – տանտին Սերգիյեւ, Վախթանկ Զագուլ– եանի եւ ուրիշներ :

Բեմադիրները եւ պարուղները մօտեցու– ցած են իրենց արուեստը ժողովուրդին , ժողովրդական արուեստի աղբիւրներուն :

Միեւնոյն ճիդը կը թափեն անոնք դա– սական պարապաղին վրայ, վերանորոգե– լով դին տարբեր բեմադրութեամբ , ա– նոնց տալով կարեւոր տեղ մը դանազան թատրոններու խաղացանկին մէջ :

Պարապաղի խումբն ալ փոփոխութեան ենթարկուեցաւ : Դաղրած է խումբը երկ – րորդական դեր մը կատարելէ , արժեցնե– լով միայն որոշ տեսարաններ, ինչպէս հին դասական պարապաղերուն մէջ : Խոր– հրդային պարապաղին մէջ խումբը դոր – ծօն մասնակից մըն է, ինչպէս «Փարիզի բոց»ին, «Լաբլնցիա»յի, «Ռոմէօ Ժիւ – լիէթ»ի մէջ պարապաղի խումբը կը ներ – կայացնէ ժողովրդային ուժը, կը մաս – նակցի խաղին, զարդացնելով դործողու – թիւնը, բերելով նոր տարրեր : Ռուսական պարապաղին լաւադոյն աւանդութիւննե – րը վճռական ազդեցութիւն դործած են միւս հանրապետութեանց պարապաղե – րուն վրայ : Օրինակ Ուկրայինայի մէջ . « Լիլէյան», Վրաստանի մէջ « Լեռներու սրտին մէջ», Տաճկաստանի մէջ « Լու – կուլ » (երկու վարդ) Հայաստանի մէջ «Գայեանէ»ն, «Խանդութ» եւն. :

Կալինա Ուլանովա Խ. Միութեան լաւա– դոյն պարուհին համաչխարհային համբաւ կը վայելէ իր «Ռոմէօ Ժիւլիէթ»–ով, «Պախչիսարայի Շատրուան»ով , «Ժիզէ – լ»ով, «Կարապներու ադրիւր»ով, եւ «Կարմիր խաչխաչ»ով :

«Գայեանէն» չորս դործողութեամբ եւ վեց պատկերներով պարապաղ մըն է, Ա– րամ Խաչատուրեանի երաժշտութեամբ : Հայրենական պատերազմին էր որ « Գայ– եանէն» ներկայացուեցաւ Լենինկրատի պարապաւմբին կողմէ, 1942, Դեկտ. 9ին :

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ
ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ ԱՌԹԻԻ

ԴԱՆԻԷԼ ՎՐԴ. ՋԱՏՈՅԵԱՆ

Այս բոլոր զբաղումներու հետ անտես չըրաւ իր այնքան սիրած յեղափոխական աշխատանքը : Զոհեւորուեցաւ Օամ. սահ– մանադրութեամբ : Զհաւատաց հայեւ – թուրք գործակցութեան եւ մղեեռանդ, ա– ւազակարարող տարրերու զգումի հա – ւաստիքներուն : Հաւատաց միայն սեփա – կան բազուկի ուժին : Այս պատճառով ալ քարոզեց ու յորդորեց միշտ զինուիլ ու պատրաստ կենալ : «Մեր այս վայրենի դը– բացիները մէկէն ի մէկ հրեշտակներ պի– տի չդառնան», կ'ըսէր, սահմանադրու – թիւնն հապա քանի մը ամիս անցած : Իսկ մտերիմներու շրջանակին մէջ կը գործա– ծէր ժողովրդական իմաստուն ասացուած– քը.— «Շունին հետ բարեկամ եղիր, բայց վայրը ձեռքդ մի ձգեր » : Այսպէս՝ սահ– մանադրութեան շրջանին ալ, եղաւ գըլ – խաւոր աշակիցներէն մէկը Հ. Ց. Դաշ – նակցութեան գործիչներուն, նոյն նուի – րումով ու եռանդով, մինչեւ վերջը ,

1915ի Ապրիլեան հերոսամարտի նա – խօրեակին քաղաք կը դտնուէր : Եկած էր անձամբ ներկայացնելու Հ. Ց. Դ. վա– րիչ մարմնին եւ Առաջնորդարանին այն ահաւոր կացութիւնը՝ զոր ստեղծած էր ոճրագործ կառավարութիւնը աչունէն ի վեր , մասնաւորապէս Կարկառի եւ Գաւա– չի մէջ ,եւ զարման մը գտնելու : Ապար – դիւն : Ահռելի փոթորիկը պայթեցաւ ամէն տեղ : Վարդապետը չկրցաւ վերադառնալ, ու մնաց քաղաքամէջ, ուր հրաւիրուեցաւ գործակցելու Զինուորական Մարմնին : Հոս եւս փայլեցաւ իր քաջութեամբ եւ դրաւեց բոլորին համակրանքը :

« Բերդի տակ », Առաջնորդարանի քո – վերը, կը կանգնէր մինարէ մը : Ամէնէն բարձրը քաղաքամէջի մինարէներուն : Աբի վարդապետը յաճախ անոր վրայ կը բարձրանար եւ հեռադիտակով կը զննէր բերդը, ուրկէ թնդանօթները կը դոռային Այգեստանի եւ քաղաքամէջի վրայ : Հարկ տեսած առեն ալ մօսկնի զնդակներ կ'ու – դարկէր բերդին մէջ : Առեն մը թշնամին չկրցաւ դիտնալ թէ ուրկէ կուգային այդ զնդակները : Օր մը վարդապետը կը զարնէ թնդանօթաձիգ մը եւ լռութեան կը դա– տապարտէ թնդանօթը : Կ'իմանան այս անդամ, եւ թնդանօթի հարուածներով կը քանդեն մինարէին դլուխը : Հերոս վար – դապետը կ'ազատի անվնաս , սակայն չատ կը տխրի իր դիտադրանէն զրկուելուն հա– մար :

(Բերդին զբաւումէն վերջ, մեր քաջերը կը դանեն թնդանօթաձիգին դիակը , թաղ– ուած ռումբերու տնտուկներուն տակ) :

Քաղաքամէջի ոտգմիկները մեծ դովա – սանքով կը պատմեն թէ անխոնջ ու ան – վախ վարդապետը դիչեր – ցորեկ կը պը – տըէր դիրքէ դիրք, մօսկնը թեւէն : Կը յորդորէր, կը խրախուսէր : Կը կռուէր հերոսաբար : Իր պարզ, ընկերական, կա– տակող բնաւորութեամբ դիրքերու մէջ կը ստեղծէր բարձր տրամադրութիւն, եւ կը ջանար ամուր պահել իրենց դիմադրական կորովը այս խիստ դժուարին պայքարին մէջ :

Հերոսամարտէն վերջ փութաց Աղթա – մար ու սկսաւ վերաչինել տալ հրկիզուած կաթողիկոսարանը, ու կազմակերպել ժո – ղովուրդին հոգեւոր կեանքը : Միաժամա– նակ եղաւ դլխաւոր աշակիցներէն մէկը Ոստանի գաւառապետ Լ. Շաղոյեանի , արմատախիլ, անպատսպար ժողովուրդի տեղաւորման, պարենաւորման եւ բնակա– նան կեանքի վերստեղծման մէջ :

Ինչ փայլուն հեռանկարներով սկսաւ ապրիլ Վասպուրականի հայութիւնը այդ օրերուն : Ցաղթական, ապատ : Արիւնար – րու թշնամին հեռուները քշուած ջարդ ու փշուր : Սեփական կառավարութիւն : Վասպուրական Աշխարհը դարձած օրրան ամրողջ հայութեան դարաւոր նղձերուն եւ առարկայ անոր ջերմ դուրդուրանքին :

ԴԱՋԱՐ ՆԵՐԿԱՐԱՐԵԱՆ

(10) (Շար.)

ԿԱՐԴԱՑԻ՛Ք ԵԻ ՏԱՐԱԾԻ՛Ք «ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՈՍԿԻ ՀԷՔԵԱԹԸ»

★

Երեք չաբաթ առաջ ներկայ էի, Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդին խնջույքին, իբրեւ պատմ. ժողովին փակման առթիւ։ Խուռներամ երիտասարդութիւն։ Ճառեր, արտասանութիւններ, պար եւ երգեր։ Եւ անակնկալ մը,— իր հաճոյքով նկատելի թէ նորահաս երիտասարդութիւնը ինչպէս դոց սորվեր է ու կ'երդէ մեր յեղափոխական երգերու կարգին, տալանդա-ւոր երգահան Ա. Մեսումենցի «Ղարապաղի Մելիքներ», «Տէր Գոնեակ» օփերէթ-ներէն բազմաթիւ սիրուն հատուածներ։

Կ'բսեն թէ արտասահմանի մէջ հեղի-նակուած հայ երգերը ջերմանացի ծաղիկ-ներու կը նմանին ու արմատ չեն բռներ։ Իրականութիւնը տարբեր բան կ'ըսէ։ Եթէ Միջին Արեւելքի մէջ ժողովրդակա-նացած են Ռ. Կանաչեանի ստեղծագործու-թիւնները, այստեղ ալ երիտասարդու-թեան մէջ հետզհետէ կը տարածուին Ա-լէմշահի, Մեսումենցի եւ ուրիշներու դաշնաւորած երգերը, մանաւանդ անոնք որ հայկական ոճին դունագեղութիւնը ու-նին։ Ինչ որ տոհմային է, չատ աւելի ընդհանրանալու հակամէտ է, քան եւրոպականէն ներշնչուած ոճերուն ընդո-րինակութիւնը։

Մեսումենցէն ցարդ ունեցած էինք հայ ժողովրդական մանր երգեր, ինչպէս Ծի-ծառնիկ, Գարուն, Մրմունջներ, Աղջիկ ցայ-ցայ, Մանի, Նագենիս, Ունի – ունի եւայլն։ Ցետոյ երգահանը անցաւ երկա-րաշունչ երաժշտութեան, օփերէթին, բո-լորովին տարբեր՝ «Արչըն Մալ Ալան»էն եւ «Սա չլինի նա լինի»էն։

Քանի մը տարի առաջ իր «Ղարապաղի Մելիքներով» նոր բերք մը տուաւ մեր կէս – օփերայական երաժշտութեան, ո-րուն առաջին նմոյշը կը կազմէր Տիգրան-եանի «Անոյշ»ը։

Մայիս 17ին, փարիզեան ծանօթ բեմա-բէն կէսէ – Լիւքսէի վրայ, Մեսումենց պիտի ներկայացնէ « Ոսկի Հէքեաթը » ներշնչուած Ա. Ահարոնեանի համանուն թատերգութենէն։

Ա՛ւ այժմ չեմ կրնար կարծիք մը յայտ-նել այս գործին երաժշտական կառուց-ուածքի մասին։ Միայն դիտեմ թէ երա-ժշտագէտը տարբներէ ի վեր կ'աշխատի այս գործին վրայ։ Կ'ենթադրեմ թէ բարդ, ծաւալուն, երաժշտութիւն մը պի-տի ըլլայ, քանի որ Ահարոնեանի այս գործը փիլիսոփայական խոր տեսութիւն – ներու պատկերացումն է կեանքի առօր – եայ դրուագի մը մէջ առնուած։ Արտաք-նապէս նիւթը իրապաշտ, բայց սուտ – նումները դուտ վերացական են։

Ահա նիւթը, քանի մը բառով.— Բեմը բացուած ատեն, կը տեսնենք կին մը, ե-ւան, որ ունի աղջիկ մը 18 տարեկան եղե-նան։ Կնոջ ամուսինը որսորդ է։ Պատէն կախուած է դեղեցիկ տղամարդու մը մե-ծադիր նկարը։ Խաղին ամբողջ հանգոյցը նստած է այդ չբջանակին մէջ։

Ցաջորդական արարներէն կը տեղեկա-նանք թէ, որսորդը երկրորդ ամուսինն է Եւային։ Իսկ աղջիկը մինչեւ իր 18 տա-րեկանը այնպէս համոզած են թէ նկարը իր մօրեղբայրն է։ Իրականութեան մէջ ե-լենային բուն հայրը սեռական պայքար – ներու հետեւանքով խեղդած եւ դիակը լիճն են նետած։ Ծերունի մը կայ որ տեղ-եակ է ամբողջ եղելութեան։ Աւելի ճիշդ ճշմարտութեան մարմնացումը, որ կու գայ բանալ աղջկան աչքերը, մինչեւ այդ օրը սարքուած կեղծիքներուն տեղ հաս-տատելով բուն իրականութիւնը։

Արդիւնքը։ Փլուզում հոգեկան եւ ըն-տանեկան։

Ինչպէս ըսինք, Ահարոնեան իր այս գե-ղեցկահիւս թատերգութեամբ կը վերլու-ծէ կեանք կոչուած ահաւոր պայքարին քանի մը հիմնական երեւոյթները, կ'ուզէ կեղծիքին տեղ դնտեղել ճշմարտութիւնը։

Կարելի՞ է։

Իրականութեան մէջ, իւրաքանչիւրս, գերեզմանատան մը մէջ նոր բացուած փոսն ի վար երբ կը նետենք մեր նայ-ուածքը, կը սարսռանք՝ տեսնելով մեր դաւերուն տխմարութիւնը։ Ափսոս որ այդ ճշմարտութեան փայլատակումը մի-այն երկվայրկեանի մը համար է։ Ու հա-պիւ փոսէն հեռացած, դարձեալ առաւօ-տէն մինչեւ երեկոյ, կեղծիքը իրրեւ դի-մակ մեր դէմքին, բոլորս կը սկսինք ան-յապօրէն իրար յօշոտել, իրար զգետնելու աստիճան։

Ոսկի հէքեաթ բառը հակադրութիւնն է ոգեղին եւ դեղեցիկին, ճշմարիտին ու սուտին։ Այդ հակադրութեանց պատկե-րաւորումը կուտայ Ահարոնեան, երբեմն Օսկար Ուայլտեան վերլուծումներով, երբ կ'ըսէ տեղ մը թէ՝ կոյրերը իրար ա-ւելի լաւ կը տեսնեն, քան թէ մենք՝ մեր բաց աչքերով։ Աւելի ճիշդ ճշմարտութիւ-նը որ քողարկուած կը մնայ աւելի մաք-րակրօն է, քան կեղծիքը որ կը տիրապե-տէ մեր ընկերային կեանքին մէջ։

Ուրեմն, «Ոսկի հէքեաթ»ը վերածուած է օփերայի։ Երաժշտական կշռոյթը ներ-դաշնակելու համար նախադասութեանց հետ, Մեսումենց, որոշ տեղեր տաղաչա-փած է։ Օփերան իր «մուտքը» պէտք է ունենայ։ Այդ պատճառաւ երաժշտագէտը նախապատրաստած է չարաղրած, որուն բո-վանդակութիւնն է՝ «ճշմարտութիւնը կեանքի մէջ ինչպէս որ կայ»։

« Ոսկի հէքեաթը » բազմածախս բեմա-դրութիւն ունի։ Երբ կէսէ Լիւքսէի մէջ կը ցուցադրուի, այդ թատրոնը կը պահանջէ համապատասխան բեմանկարներ, «պալէ» խումբ եւ համանուագ։ Այս բոլոր պա-հանջները իրագործուած են։ Թատրոնին վարչութիւնը հմայուած դործին դեղեց-կութենէն, տրամադրած է իր սեփական «պալէի» խումբը։

Մեսումենց անապատէն եկած որբ մը, տարիներու աքնաջան աշխատութեամբ հասեր է դնահատելի զարդացումի մը։ Գիտնանք քաջալերել այս պատուաբեր ձեռնարկը։

ՀՐ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԻ ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ - ՋԵԿՈՒՑՈՒՄԸ

●

Կիրակի օր թէյասեղան մը սարքուած էր Օթէլ Լիւթեսիայի մեծ սրահին մէջ, բարեգործականի 48րդ տարեդարձին առ-թիւ։ Ներկայ էին Միութեան Փարիզի բո-լոր անդամները եւ բարեկամները իրենց ընտանիքներով, Անուշաւան արեղայ Զըլ-ջեանեան, Հ. Կարապետ Ծ. վրդ. Ամա-տունի, Հ. Սերովբէ վրդ. Ապրեան, պատուելի Սիսլեան, Պ. Ա. Զօպանեան, եւայլն։

Բացումը կատարեց Փարիզի մասնա-ճիւղի նախագահը, Պ. Պետրոս Պալըք-ճեան թուելով Միութեան բազմօրեայ դործունէութիւնը եւ 48 տարուան ընթաց-քին յառաջդիմութիւնը։ Եւրոպայի կեդր. վարչութեան նորընտիր փոխ-նախագահը, Պ. Նուրհան Ֆրէնկեան Ֆրանսերէն ճառ մը կարդաց Միութեան նպատակներուն ու ապագայ ծրագիրներուն մասին։ Պ. Փար-մագ թուեց Արեւելքի մէջ կատարուած կարեւոր ձեռնարկները։

Այս թէյասեղանի առիթով Ամերիկայի կեդր. վարչութեան կողմէ Փարիզի մաս-նաճիւղի հին անդամներուն համար ղրը-կուած էին «բարերար» եւ «վեթերան» ան-դամի վկայականներ։ Եւրոպայի կեդր. Ցանձնախումբի քարտուղար Պ. Օ. Թա-դէոսեան իւրաքանչիւրի մասին ներբողա-կան խօսքեր արտասանեց, իսկ Բարեդոր-ծականի կեդր. վարչութեան անօրէնը, Պ. Գ. Կիրակոսեան յանձնեց վկայականները։

Բարերար անդամի վկայականը տրուե-ցաւ փարիզահայ դաղութին հին անդամ-ներէն Պ. Վահան Խմէրեանի, որ ոչ մի-այն քսան տարիէ ի վեր անդամ եղած է Միութեան, այլ մանաւանդ իր ջանքերով է որ Մարկոսեան կտակը յանձնուած է Հ. Բ. Ը. Միութեան։ Այդ կտակին պատրաս-տութեան մէջ ալ ան կարեւոր դեր մը ու-նեցած է իր ողբացեալ եղբօր՝ Պօղոս Խա-մէրեանի հետ։ Վեթերան անդամի վկա-յական ստացան Պ. Պետրոս Պալըքճեան, Տիկին Ակոնեան, Պետրոս Ադաբէկեան, Գարբիէլ Ծանճեան, Գրիգոր Հայթեան, Տ. Գէորգ քահանայ Դաւիթեան (Ալֆոր – վիլի աւազերկոը), Գրիգոր Պահրի, Տի-րան Պէրպէրեան, Արամ Տարօնեան, Տիկ. Արուսեակ Էղնեան։ Վկայականի արժա-նացած էր նաեւ ողբացեալ Ճարտարա-պետ Պ. Արմէն Ցակոբեան։

Այս արարողութենէն ետք հրաւիրուե-ցան խօսք առնելու Անուշաւան արեղայ, Հ. Սերովբէ վրդ. եւ Պատ. Սիսլեան, ո-րոնք ներբողական ճառերէ վերջ մաղ-թանքներ ըրին բարեգործականի բարգա-ւաճման համար։

Ամէնէն ետք խօսք առաւ Միութեան Ա-մերիկայի կեդրոնի վարիչը, Պ. Գ. Կիրա-կոսեան որ Փարիզէն կ'անցնի դէպի Մո-տաւոր Արեւելք քննական պտոյտ մը կա-տարելու համար։ Տնօրէնը բաւականա-ցաւ քանի մը տեղեկութիւններ տալով Միութեան գործունէութեան մասին։

Հ. Բ. Ը. Միութիւնը որ 1906ին հիմ-նուած է, երկու տարիէն պիտի տօնէ դարու իր յոբելեանը։ Միութեան հիմնա-կան միակ նպատակը եւ հիմնաքարն է բո-լորանուէր ծառայութիւն ազդին։ Ամէն անգամ որ մեծ աղէտ մը կամ դժբախտու-թիւն մը պատահած է՝ Բարեգործականը ներկայ եղած է։ Մեր ժողովուրդը պայն նկատած է ուժ մը, նեցուկ մը։

Միութիւնը իր ամբողջ գործունէութիւ-նը նուիրած է կրթական ճակատին, ա-նոնց անտեսելու բացառիկ ազէտները։ Այսպէս 90·000 տոլար Պաղեստինի եւ վանքին կրթական գործերուն, քսան հա-զար տոլար բժշկական պէտքերու եւ դե-ղերու յատկացուցած է։ Տասնեակ հազար տոլար յատկացուցած է Իրանի հինդ հա-զար գաղթականներուն որոնք առեն մը տեղահանուած էին, ներպաղթի պատճա-ռով։ 1906էն 1940 Միութիւնը ազդին տը-ւած է հինդ միլիոն տոլար։ 1940էն 1952 4·545·000 տոլար յատկացուցած է տա-րագրեալներու եւ պատերազմի զոհերուն։

Ուրիշ կարգ մը տեղեկութիւններէ ետք, Պ. Կիրակոսեան հաղորդեց նաեւ հետե-եալ թուանշանները.— 1907ին Հ. Բ. Ը. Միութեան դրամագլուխն էր 38 հազար տոլար։ 1910ին՝ բարձրացաւ 112 հազար, 1920ին 542 հազար, 1930ին 3·600 հազար, 1940ին 4·930 հազար, 1950ին 7000հազար, 1952ին հասաւ 7·588 հազարի։

Թէյասեղանը ունէր նաեւ զեղարուես-տական բաժին մը,— երգ, արտասանու-թիւն եւ պար, դեկավարութեամբ Պ. Ա. Պատմագրեանի։

Կ'իմանանք թէ Միութեան Եւրոպայի յանձնաժողովին վարչութեան նախագա-հութիւնը ստանձնած է Զարեհ պէյ Նու-պար։

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԻՐԱՆի ՔԱՐԻԻՂի վէճը պիտի կար-դաղրուի մօտերս, ինչպէս կը հետադրեն Թեհրանէն։

ԿԱՆԱՉԵՆՑ ՀԱՐՍԸ

★

ԵՐԿՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

ԵՐԲՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

— Գիտեմ, Շուչիկ, ես ալ զիւղը կը նախընտրեմ քաղաքէն, եթէ Ռէսը այդպէ-սի առաջարկ մը ընէ պիտի չմերժեմ, ան-հոդ եղիր։

Շատ երկար չտեւեց արդարեւ, Տիգրա-նեան ըսածները իրականացան։ Ռէս Սանօն, խօսեցաւ Արտաշէսին ու Շուչիկին, թէ՝ «ինքը եւ Սլօն, որոշած են ձեզ զիւղացի ընել, քաղաքէն ձեզ հոս բերել, հողին ու կալուածին հետ ամուսնացնել ձեզ, այս նպատակին համար Սլօն կը տրամադրէ հարիւր ոսկի, ետ չվերադարձուելու պայմանով, ինձմէ պիտի սառնաք երեք արա, մէկ մարդագետին, մէկ զոմ, լուծ մը եզ, զոյդ մը զոմէշ, սայլ մը եւ ձի մը, ասոնք ալ ետ պիտի չվերադարձուին, այլ՝ առուծախի գործողութիւն պիտի կա-տարուի, կալուածները անուղիղ վրայ պիտի արձանագրուին, իսկ տիկին Գիւլ-նարը որ ձեզ շատ կը սիրէ, իր տունը պի-տի յատկացնէ։ Գո՞հ ես, Արտաշէս, եղած կարգադրութենէն »։

— Գոհ եմ եւ շատ չնորհակալ եմ, պա-տասխանեց Արտաշէսը։

— Շուչիկ, դո՞ւն։

— Ես՝ հայրիկ, ալ աւելի, ո՞վ չուզեր Ռէս Սանոյի պէս հայր մը եւ տիկին Նու-նիկի պէս մայր մը ունենալ, Տիգրանը ու Արեգնազը մեր եղբայրը եւ քոյրը թող ըլ-լան, իսկ տիկին Գիւլնարը՝ ամէնուս վը-րայ հսկող պահապան հրեշտակ ըլլայ։

— Լաւ, լաւ, Շուչիկ, բոլոր ըսածներդ պիտի ըլլան, մենք կը կազմենք երջանիկ ընտանիք մը, միասին պիտի ապրինք, ու բերկրալից կեանք մը պիտի ունենանք։

Այս տեսակցութենէն երկու չաբաթ վերջ՝ Արտաշէսն եւ Շուչիկը փոխադրը-ուեցան զիւղը, անոնց բնակարանը՝ Խա-զալենց տունը, որուն ապիքին տակը ծը-նած ու մեծցած էր Արեգնազ։

Արտաշէս քաղաքէն վերադարձին՝ հետը բերած էր չրջաբերական մը, որով կը հը-րահանգուէր ընդփոյթ կատարել մարմինի ընտրութիւնը, տեղ տալ երիտասարդ ու-ժերու, մանաւանդ օգտուիլ Արտաշէսէն ու Տիգրանէն, դանոնք լծելով կուսակցա-կան աշխատանքի, համաձայն վերջին պատգամաւորական ժողովի որոշման, ձեր եւ մօտակայ զիւղերու մէջ պիտի կազմա-կերպուին ընկերուհիներու խումբեր, ո-րոնք պէտք է դաստիարակուին յեղափո-խական չունչով։

Ժողովը տեղի ունեցաւ Ռէսի զոմին մէջ։ Կը նախագահէր Ռէսը, որ խոր լռու-թեան մէջ, ոտքի ելաւ, զօտիի փոքրէն դուրս քաշեց ճմրթկած թուղթ մը, համ-բուրեց երկիւղածութեամբ, ճակտին տա-րաւ, ապա կարդաց, մէկիկ մէկիկ եւ հանդիսաւորապէս, կարգ մը բառերու վը-րայ մասնաւոր չեշտ դնելով, աւելի պատ-կառելի դարձնելու համար չրջաբերակա-նը։

— Ընկերներ, մեր կուսակցութիւնը կառավարութիւն է, նոյն իսկ անկէ աւե-լի բան մը, ունի իր կարգն ու կանոնը, որոնք սուրբ են մեզի համար՝ երկնային պատգամներու պէս, ունի իր մեծ ու պզ-տիկ զեկավարները՝ որոնք մեզի համար յարգելի են, ունի իր զինուորները, որոնք կը կռուին մեր եւ հայրենիքի ազատու-թեան համար, կուսակցութիւնը, Դաշնակ-ցութիւնը, ունի իր նահատակները, մէկ վայրկեանի լռութեամբ եւ յոտնկայս՝ յարդենք մեր կուսակցութիւնը եւ անոր նահատակները։ Ռէսի հրամանը կատար-ուեցաւ, զոմին մէջ՝ տիրեց ծանր խոր-հուրդ եւ ճնշիչ լռութիւն։

Ապա՝ նոյն լռութեամբ, ամէն ոք իր տեղը նստեցաւ։ Մէկը կարդաց ժողովի օրակարգը.

Ա.) Նախորդ նիստին տեղեկագրութեան ընթերցումը։ Բ) Ամսավճարներու հարցը։ Գ) Նոր առաջարկներ։ Դ) Նոր կոմիտէի ընտրութիւն։ Ե) Կանացի խումբերու կազմութիւն։

Կարդացուեցաւ տեղեկագրութիւնը։ Ամսաթոշակներու վճարումը չատ ընթա-ցած էր, ընկերներու մեծ մասը վճարած էր, ոմանք ալ ժողովի պահուն վճարեցին։ Անվճար մնացած էին Վար-դանենց Սարգիսը՝ հիւանդ ըլլալուն պատճառով եւ Նարգիսեանց Մկրօն՝ որվան փոխադրուած էր։

Թոմմասեան Արմենակը առաջարկեց, զիւղի զերեզմանատան մէջտեղը չիրիմ մը կանգնել, եւ այդ չիրիմը նկատել Խաղա-լենց Ալեքսին ու ամէն տարի ուխտադնա-ցութեան երթալ անոր, Արմենակը ըսաւ նաեւ թէ՝ ամէն զիւղ, իր նահատակի չի-րիմն ունի, իսկ մենք՝ չունինք։ Ունինք հերոս բայց չունինք զերեզման, ասիկա՝ ամօթ է մեզի։

Եղիկը ըսաւ թէ զարոյկ պատր փլելու վրայ է, պէտք է նորոգել, ժամուն զուռն ալ խարխլած, վար իջած է, պէտք է նոր զուռ մը չինել։ Երկու առաջարկներն ալ ընդունուեցան։ Զօրրորդ խնդիրը քննուե-ցաւ կուսակցական կանոնագրի համա-ձայն, դրաւոր եւ գաղտնի քուէարկու-թեամբ, ընտրուեցան հինգ ընկերներ, ո-րոնց մէջ՝ Արտաշէսն ու Տիգրանը։ Կա-նանց խումբերու կազմութեան հոդբյանճ-նուեցաւ Արեգնազին ու Շուչիկին։

Ժողովը վերջացաւ գիշերը։

Նորընտիր կոմիտէն, իր անդրանիկ նիստը զումարեց Ալեքի բնակարանին մէջ, ուր տեղաւորուեր էր Արտաշէս։

(Շար.)

ՍՕՍ-ՎԱՆԻ

ժողովը կրնայ քննել եւ հրահանգել ան – հրաժեշտ պայմանները՝ պատերազմի շա – րունակութեան եւ հաշտութեան բանակ – ցութեանց մասին։ Հետեւաբար անհրա – ժեշտ է անմիջական վիճաբանութիւն մը ։ Շատ ուշ պիտի ըլլայ սպասել մինչեւ Մայիս 18»։

Նախկին նախարարը յետոյ վերլուծելով դինուորական կացութիւնը, չարունակեց.

— Բոլորս ալ գիտենք դինուորական պայմանները։ Եթէ ուզենք ահմանափա – կել կռիւը, հարկ պիտի ըլլայ լեցնել Հնդ – կաչինի զօրագունդերուն պակասը։ Ո՞ր պիտի գտնէք անհրաժեշտ վաշտերը եւ սպաները։ Եւրոպա՞յի թէ Ափրիկէի մէջ։ Առ այժմ պատասխան չեմ սպասեր հար – ցումներուս։ Իսկ եթէ կառավարութիւնը կը խորհի միջազգայնացնել պատերազմը, ինչպէս կը նախատեսէ զօր. Նաւառ, ժր – նեւի ժողովին ճախորդման պարագային, ո՞վ կրնայ տալ այդքան ծանր որոշում մը եթէ ոչ Ազգ. ժողովը։ Եթէ կառավարու – թիւնը կ'ուզէ խուսափիլ վիճաբանութե – նէն, պատճառը այն է որ վստահ չէ իր քաղաքականութեան վրայ։ Ապր, այս ժո – ղովին մէջ կան բազմաթիւ վճռակամ հայ – բնապէրներ որոնք կրնան քաղաքակա – նութիւն մը ջնջել թէ պատերազմի եւ թէ խաղաղութեան մասին»։

Գիշերուան նիստին մէջ, վարչապետը, որ նախապէս խորհրդակցած էր իր նա – խարարներուն հետ, նորէն խօսք առնելով բացատրեց թէ հրապարակային վիճաբա – նութիւն մը վտանգաւոր է ներկայիս թէ ներքին եւ թէ արտաքին տեսակէտով։ Եւ վստահութեան քուէ պահանջեց։

ԱՆՈՐՈՇ ՎԻՃԱԿ ԺԸՆԵՒԻ ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

Կատարեալ անորոշութիւն կը տիրէ ժը – նեւի մէջ, թէեւ նիստերը իրարու կը յա – ջորդեն, լուծելու համար Քորէյլի եւ Հնդկաչինի խնդիրները։

Մայիս 11ին ընդհանուր վիճաբանու – թիւնը վերսկսաւ Քորէյլի մասին եւ ազատ ընտրութեանց մասին։ Երկու կող – մերն ալ կը պնդեն իրենց տեսակէտներուն վրայ։

Այս առթիւ Պ. Մոլոթով ճառ մը խօսե – լով, խստօրէն քննադատեց հարաւ. արե – ւելեան Ասիոյ հաւաքական պաշտպանու – թեան դաշինքը, «երբեւ նոր գինակցու – թիւն մը հարաւ. արեւելեան Ասիոյ ժո – ղովուրդներուն դէմ»։ Պ. Մոլոթով այս անգամ ալ փորձեց կարմիր Չինաստանը ընդունիլ տալ իրբեւ հինգերորդ մեծ պե – տութիւն, հաւասար իրաւունքներով։ Ցե – տոյ բացատրեց թէ Ասիոյ ժողովուրդները աւելի քան կէսն են աշխարհի բնակչու – թեան եւ չկայ ուժ մը որ կարենայ խափա – նել անոնց իրապէս ժողովրդավար չար – ժումը։ «Հարաւ. արեւելեան Ասիոյ դա – չինքին դլխաւոր նպատակն է բոլոր մի – ջոցներով մշանջենաւորել գաղթապետու – թեան կարդուսարքը, տարկացնել այն ազ – դերը որ կը պայքարին յանուն ազգային ազատութեան եւ անկախութեան»։

× *Երէկ ամփոփած էինք Վիէննամի կարմիր կառավարութեան ծրագիրը՝ հաշ – տութեան մասին։ Ֆրանսական չրջանակ – ներու մէջ ընդունելով հանդերձ թէ ծրա – գիրը կրնայ հիմք ծառայել բանակցու – թեանց, դիտել կուտան թէ «Տրուպադայի ձիու» փորձ մըն է, ամբողջ Հնդկաչինը դրաւելու համար, առանց դնդակ մը ար – ձակելու։*

ԱՆՈՐՈՇ ՎԻՃԱԿ ԺԸՆԵՒԻ ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

Կատարեալ անորոշութիւն կը տիրէ ժը – նեւի մէջ, թէեւ նիստերը իրարու կը յա – ջորդեն, լուծելու համար Քորէյլի եւ Հնդկաչինի խնդիրները։

Մայիս 11ին ընդհանուր վիճաբանու – թիւնը վերսկսաւ Քորէյլի մասին եւ ազատ ընտրութեանց մասին։ Երկու կող – մերն ալ կը պնդեն իրենց տեսակէտներուն վրայ։

Այս առթիւ Պ. Մոլոթով ճառ մը խօսե – լով, խստօրէն քննադատեց հարաւ. արե – ւելեան Ասիոյ հաւաքական պաշտպանու – թեան դաշինքը, «երբեւ նոր գինակցու – թիւն մը հարաւ. արեւելեան Ասիոյ ժո – ղովուրդներուն դէմ»։ Պ. Մոլոթով այս անգամ ալ փորձեց կարմիր Չինաստանը ընդունիլ տալ իրբեւ հինգերորդ մեծ պե – տութիւն, հաւասար իրաւունքներով։ Ցե – տոյ բացատրեց թէ Ասիոյ ժողովուրդները աւելի քան կէսն են աշխարհի բնակչու – թեան եւ չկայ ուժ մը որ կարենայ խափա – նել անոնց իրապէս ժողովրդավար չար – ժումը։ «Հարաւ. արեւելեան Ասիոյ դա – չինքին գլխաւոր նպատակն է բոլոր մի – ջոցներով մշանջենաւորել գաղթապետու – թեան կարդուսարքը, տարկացնել այն ազ – դերը որ կը պայքարին յանուն ազգային ազատութեան եւ անկախութեան»։

× *Երէկ ամփոփած էինք Վիէննամի կարմիր կառավարութեան ծրագիրը՝ հաշ – տութեան մասին։ Ֆրանսական չրջանակ – ներու մէջ ընդունելով հանդերձ թէ ծրա – գիրը կրնայ հիմք ծառայել բանակցու – թեանց, դիտել կուտան թէ «Տրուպադայի ձիու» փորձ մըն է, ամբողջ Հնդկաչինը դրաւելու համար, առանց դնդակ մը ար – ձակելու։*

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍՈՒՐԻՈՅ երեսփ. ժողովը օրէնք մը քուէարկեց, ճշդելով թերթերու հրատա – րակութեան պայմանները։ Այս օրէնքին համաձայն, թերթերու բոլոր սեփականա – տէրերը կամ անօրէնները պէտք է 15 օր – ուան ընթացքին ընդրպոլիր ներկայացը – նեն, հրատարակութեան սրտօնութիւն ստանալու համար։ Այս խնդրագիրները պիտի քննուին նախարարական խորհուր – դին կողմէ։ Թերթերը ուժգնօրէն կը բո – ղոքեն այս օրէնքին դէմ, «սարկացում» կոչելով զայն եւ խոշոր խորագիրներ հր – ատարակելով իրենց առաջին էջերուն վրայ։

ԾԱԽՈՒ Է

Machine PFAFF boutonniere

Վերջին մօտէլ բոլորովին նոր ։ Դիմել՝

Chahbazian, 45 Rue St. Placide
Paris (6e).

Ի ՆՊԱՍՏ ԼԻՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ
VENTE DE CHARITÉ - KERMESSE

Կազմակերպուած եկեղեցւոյ շինութեան Տիկնանց Միութեան կողմէ ։
Այս կիրակի ժամը 15էն 24

Salle Bonneterre, Rue Bonneterre, Villeurbanne
Bar, Jeux, Attractions, Buffet

կերպաս, կօշիկ, դիրք, նպարեղէն, արեւելեան սուրճի աղօրիք (ալեկոբական)

Tram. No. 3, arrêt Cours Tolstoï. Antonin Perrier

Վերադարձը ապահովուած է ։

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐ

ԻՍԻԻ ՄԷՋ

ԻՍԻԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱՐԱՆԻ ՍՐԱՀՆԵ – ՐՈՒՆ ՄԷՋ ։

15 Մայիս, Շաբաթ ժամը 21էն մինչեւ լոյս։ Եղարուեստական ճոխ եւ խնամուած բաժին ։

Կը խօսի Նոր Սերունդի կեդր. վարչու – թեան ներկայացուցիչը, ընկեր Գ. ՓԱ – ՓԱԶԵԱՆ ։

Կ'երգեն Օր. ԱՍՏՂԻԿ ՔԼՕՍԼԵԱՆ եւ ԱՒԵՏԻՍ ՔԻՒՓԷԼԵԱՆ ։

Կ'արտասանեն՝ Օր. ՇԱՒՒԻ ՅՈՎՀԱՆ – ՆԷՍԵԱՆ, Պ. ԵՂԻԱ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ ։

Երգչախումբ Անիէդի եւ Իսիի խումբե – րուն կողմէ (60 հոգի), ղեկավարու – թեամբ Պ. ԿԱՐՊԻՍ ԳԱՑԻՇԵԱՆԻ ։

Արեւելեան պարեր, նաեւ ողբերգու – թիւն մը

« ԱՒՏՈՐ ԵԻ ՀՐԱՇՔ »
ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ԿՈՂՄԷ

Կէս դիշերէն վերջ եւրոպական պարեր, նուագախումբ՝

HENRI ROSSOTTI et ses chanteurs.
Jean Morel - Johanito - Oscar Lopez
et Raoul Equeria.

Ճոխ եւ առատ պիւֆէ մատչելի դիներով
Մուտք 300 ֆրանք

Հաղորդակց. Միջոց.— Իջնել մէթրօ Մէրի տ'Իսի։ ։ Ուշադրութիւն.—
Հանդէսը կը սկսի որոշուած ժամուն ։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Իսիի Եկեղեցիի շի – նութեան յանձնախումբին կողմէ ։

Հովանաւորութեամբ Փարիզի Հայոց Ե – կեղեցիի վարչութեան ։

Կիրակի, 23 Մայիս, ժամը 16ին, Իսիի քաղաքապետարանի սրահին մէջ։ 25 Ա – վրընիւ վիքթոր Քրէսօն։

Կը ներկայացուի Գրիգոր Վահանի
ԲԱՐԵՐԱՐ ՄԸ

Հայկական կեանքէ կատակերգութիւն, մէկ արար ։

Մասնակցութեամբ Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆԻ,
Անմահն Մոլիէրի «Ակամայ Բժիշկ»էն հայկական կեանքի վերածուած

ՕՐՀՆՈՒԱԾ ԱՐՀԵՍՏԸ

Քրքջալիր զաւեշտ, երեք արար եւ չորս պատկեր։ Մասնակցութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի պարախումբին

Ղեկավարութիւն՝ Օր. Ալիս Գավէգեան
Երաժշտութիւն՝ Պ. Բենօ և Եդ. Գավէգեան
Մասնակցութեամբ՝ Ա. Գմբէթեան, Օր. Իրմա Պէրպէրեան, Ժագ Սթէֆանօ, Գ. Վահան, Ն. Մարգարեան, Ն. Պշտիկեան, Յ. Ստեփանեան, Օր. Նոյեմի Ա – դասեան, Մ. Նուրիան ։

Հաղորդակց. միջոց.— Մէթրօ Մէրի տ'Իսի, օթօպուս 123, 190 ։

Վարագոյրը կը բացուի ժամը ՉԻՀԷ 16– ին։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ ։

Տոմսակներու դիները են 300 եւ 200 ֆր։

Սառնալու համար դիմել՝ եկեղեցիի շինութեան յանձնախումբի անդամնե – րուն, ինչպէս նաեւ Իսի լէ Մուլինոյի հայ արճաճանաչէրներուն ։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԸ ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ ՄԷՋ

Մարսէյլի Համազգային Միութեան դա – սախօսութիւնը այս չաբաթ, ժամը 21ին, Գիտութեանց համալսարանի ամփի – թատրոնին մէջ ։

(40, Ալէ Լէոն Կամպէթա) *Կը դա – սախօսէ Փրօֆ. ՄԱՑԻԿԵԱՆ, նիւթը՝ «Ա – ռաւնցի Դաւթի դիւցազներգութիւնը եւ հայկական նկարագիրը »։*

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Սիւրեն Կոմիտաս երգչախումբին բա – ցառիկ համերգը մօտերս տեղի պիտի ու – նենայ Սալ Կավոյի մէջ՝ ճոխ եւ բոլորո – վին նոր յայտագրով ։

Մանրամասնութիւնները յաջորդով ։

Օր. ԱՆԺԵԼ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ
Պ. ԳԷՈՐԳ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
Նշանուած
9, Մայիս 1954
Իսի լէ Մուլինօ Ալֆորվիլ

Պ. Յակոբ Չիլինկիրեան (Ալֆորվիլ) իր որդւոյն Նշանախօսութեան առթիւ հա – ղարական Ֆր. կը նուիրէ «Ցառաջ»ի բար – դաւճման եւ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին ։

Սառնալ «Ցառաջ»էն ։

ՏԷր եւ Տիկին ԱՐԼԷՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ ու – րախութեամբ կը ծանուցանեն իրենց անդրանիկ զաւկին ՎԻՒԻՆԻ ծնունդը, 9 Մայիս, 1954, Փարիզ ։

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Ա – հարոնեան խումբի դասախօսական ժողո – վը այս հինգշաբթի ժամը 21ին, Ազգ. Տան մէջ։ Կը խօսի Ընկեր Ա. Պ.։ Նիւթ՝ «Թա – լէաթ փաշայի ահաբեկումը եւ Սողոմոն Թէհլիրեանի դատավարութիւնը »։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. Կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր չրջանին բոլոր ենթակոմիտէներուն եւ խումբերուն վար – չութիւնները այս չաբաթ ժամը 21ին, սո – վորական հաւաքատեղին ։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Պուլվար Օս – տայլ «Վռամեան» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաք – տեղին։ Բոլոր ընկերներու ներկայութի – նը պարտաւորիչ է ։

Ս. ԷթԻԼՆ.— Հ. Ց. Դ. Անտոք ենթա – կոմիտէի ժողովը այս չաբաթ երեկոյ ժա – մը 8·30ին, Հայոց մատրան յարակից սեն – եակը ։

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆ.— Հ. Ց. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ ժամը 20·30ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ Պարտա – ւորիչ ներկայութիւն ։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Վասպուրականի հե – րոսամարտի 39րդ տարելիցին առթիւ, նախաձեռնութեամբ Վիէնի Հայր. Միու – թեան։ Այս չաբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 8·30ին Սէրքըլը Կաթոլիք սրահը ։

Կը ներկայացուի Արմէն Շիտանեանի՝
ՎԱՆԱԿԱՆԸ
Ազգային յեղափոխական կեանքէ (4 ա – բար չորս պատկեր)
Դերասան Պօղոս Տէր Պօղոսեանի
Մուտք՝ 100 եւ 150 ֆրանք ։

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Gros, Demi-Gros

Գուլպայ, մի – պա, ներքին ներքնա – կեղէններ, ԱՄԵՆԱՆՊԱՏՏԱՒՈՐ ԳԻ – ՆԵՐՈՎ ։

Ձոր գիներ

Articles polichinelles-ի համար ։

Միակ հասցէն՝

BONNETERIE BEAUBOURG

227, Rue St. Martin, PARIS (3e)
Tél.: ARC. 66-50

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Մեքենայի վրայ աշխատող սկսնակներ, ենթերլոք սերքիւլէր մեքենաներու հա – մար։ Դիմել

PARIS-CALIFORNIE, 58 Rue de Cléry

OCÉANIA

ՃԱՄԲՈՐԴԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ կը կազմակերպենք հաւաքական ճամ – բորդութիւններ Լիբանանի եւ Թուր – քիոյ համար ամառուան արձակուրդի ընթացքին ։ *ԿԱՐԵՒՈՐ ԶԳԱՑԵՐՈՎ Մանրամասն տեղեկութիւններ ստա – նալու եւ արձանագրուելու համար դիմել՝* OCEANIA
4, Rue de Castellane
PARIS, Tél. : ANJ. 16-33 et 34

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Պ. ՀԱՑԱԳՈՐԾԵԱՆԻ եւ ՊԱՐՈՆԵԱՆԻ Օսէանիայի միջոցով

38, Rue de la République, Marseille
tél. Colbert : 53-13

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՊՈՄՈՆԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Պոմոնի Դպրաց Դասուն 20րդ տարեդարձին առթիւ հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգիստ տեղի պիտի ունենայ այս կիրակի, ի յիշատակ Դպ – րաց Դասուն ննջեցելոց եւ հանգուցեալ դպ – րապետներու ։ Սիրով կը հրաւիրուի հա – սարակութիւնը։ (ԿՆԻՔ)

Յ. Կ. ԽԱՉ

Յ. Կ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը չնոր – հակալութեամբ ստացած է «Մոմի Օր» – ուան առթիւ հետեւեալ նուէրները.— Պ. Մուշեղ Ձիլէրճեանէ Մօնթէ Քարլօ չի – սուն հազար Ֆրանք, Պ. Յովհ. Գալան – ճեանէ, Մարոք, հինգ հազար, Պ. Գա – լուստ Կիւլպէնկեանէ հինգ հազար, Պ. Ալպէռ Աշճեանէ երկու հազար։ (Շար.)

ՎԻԷՆԻ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻՆ ՀԱՄԵՐԳԸ

ՄԱՑԻՍ 23ԻՆ ԼԻՈՆ, ՍԱԼ ՕՐԼՈԺ
Ցուցիս 12ին ՍԷՆ Շամոն ։

ՕՐ. ՀՈՒՆԱՆ ՀԱՅԿԱԶՈՒՆԻ

Օրիորդ Հունան Հայկազունի Իսիի մէջ ուսուցչուհի կարգուելով, Վիէնի Հայոց Ազգ. Վարչութիւնը իր նիստին մէջ ընդունեցաւ անոր հրաժարականը։

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN.
Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél.: PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. — Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ
14
ՄԱՅԻՍ
★
VENDREDI
14 MAI
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7368 — 30e ANNEE — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ. 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2779

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԳԷՈՐԳ Զ.

Գ.

Ինչպէս մեւս հովուապետները, Ամե-նայն Հայոց կաթողիկոսն ալ ստիպուած էր դառնալ հաւատարիմ արձագանգը խորհրդային կոչերուն եւ նշանախօսքե-րուն :

Միայն իր պաշտօնաթերթին՝ «Էջմիա-ծին» ամսագրին մէջ հրատարակուած խմբագրականները, կոնդակները եւ այժ-մէական դրութիւնները բաւական են, բա-ցատրելու համար թէ ինչպիսի «ազատու-թիւններ» կը վայելէր Գէորգ Զ.:

Վախճանեալ Հայրապետը 1945 Նոյ. 27ին յուշագիր մը կ'ուղղէր Անգլիոյ, Մ. Նահանգներուն եւ Խ. Միութեան վարիչ-ներուն, խնդրելով «Թուրքիայի հայկա-կան վիլայէթները միացնել Սովետական Հայաստանին» :

Տարիներ վերջ, նոյն «ազատութեամբ» կը ձաղկէր անդրեւսաքսեան աշխարհակա-լութիւնը : Եւ բողոքագիր մը կ'ուղղէր Ազգաժողովին, Քորէական պատերազմին առթիւ ...

Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը հարկա-դրուած էր ձայնակցիլ սովետական քարո-զութեան բոլոր եղանակներուն, նոյնիսկ միջազգային զեանի վրայ :

Մոսկուան ամէնէն կարճ միջոցը դառած էր, ազդելու համար տարագիր բազմա-թեանց վրայ :

Էջմիածին Հայկական Արտասահմանի մասին այնքան զազափար ունի որքան կրնայ քաղել զանազան պզտոր ազբիւր-ներէ եւ մանաւանդ «յառաջդիմական» կոչուած մամուլէն :

Ուրեմն, իր տեսութիւնները եւ հրա-հանգները չեն համապատասխաններ բուն իրականութեան :

Այս պարագան ալ կ'օգնէ «ինտերնացիո-նալ» մարզանքներ կատարելու, խոովելով դաղութներուն հանդիստը :

***Ահա թէ ինչու ծերունի կաթողիկոսը** յաճախ անհեղի ելոյթներ կը կատարէր , դիրք բռնելով Արտասահմանի անցու-դարձին մէջ :*

Որքա՞ն ծուռ մեկնութիւններ «Էջմիա-ծին» ամսագրին մէջ, զանազան խնդիրնե-րու քննութեան առթիւ :

Այդ շարքին մէջ դրութիւններ կան ո-րոնք երբեք տարբերութիւն չունին սով-րական կամ սովետական ամբոխավա-րութենէ :

Անշուշտ բոլորն ալ իր զբչէն ելած չեն : Իրրեւ ազբիւր ունենալով «վերջին» եւ-զած թելադրութիւններ կամ «վարչին» րնած քաւութիւնները, կաթողիկոսական պաշտօնաթերթը այն ապաւորութիւնը կը ձգէ թէ Հայկական Արտասահմանի մէջ դաւեր կը լարուին, ոչ միայն հայրենի-քին, այլեւ Հայ. Եկեղեցւոյ միասնակա-նութեան դէմ :

Այսպէս, անցեալ Հոկտեմբերի խմբա-դրականին մէջ, քննելով Կիլիկիոյ կաթո-ղիկոսութեան խնդիրը, «Էջմիածին» կը յայտարարէր, խմբագրական բեմէն .

— « Գաղտնիք չէ, որ այսօր Սփիւռ-քում , յատկապէս Սիբիւայում եւ Լիբա-նանում կան հայ ժողովրդի, Հայաստան-եայց Առաքելական Եկեղեցու միասնու-թեան յայտնի եւ թաքուն թշնամիներ, հաղաքականապէս վաճառուած, բարոյա-պէս այլասերուած , « անպիտանիք ի հա-ւատս» մարդիկ, որոնք բոլոր անձերելի միջոցներով աշխատում են հայհայել հայ ժողովրդի կուռ միասնութիւնն ու համա-խմբուածութիւնը իր եկեղեցու շուրջ» :

Մէկ խօսքով՝ «Տիրոջը ձայնը» , եղա-նակի վերածուած՝ շրջուն եւ դոյնզդոյն ձառանեղու կողմէ :

Հիմա որ Գէորգ Զ. վախճանած է, ան-շուշտ չատ աւելի բարձր պիտի հնչէ այս անճառնի եղանակը, իրրեւ ճաթած երգա-պնակ մը :

Մոռնանք որ եկոյը փնտռել չատ գա-գուղը, որ ամէն պարագայի մէջ սովորա-կան դէմք մը չէր : Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԴԱՀԼԻՃԻՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

●

Երէկ, հինգշաբթի, Ազգ. ժողովը նորէն յուզումնալից նիստ մը գումարեց : Օրա-կարգի դլխաւոր խնդիրն էր վաւահու-թեան քուէն, զոր կը պահանջէ դահլիճը, յետագային համար Հնդկաչինի հարցին քննութիւնը :

Երեքշաբթի օրուան վիճաբանութիւննե-րէն վերջ, Պ. Լանիէլ իր մօտ հրաւիրեց կուսակցապետները, ապահովելու հա-մար անհրաժեշտ մեծամասնութիւնը : Տեղական թերթերը կը գրեն թէ վարչա-պետը կը պահէ թէ վարչա-կան թերթերն անդամ պառակ-տուած են, Տիէն Պիէնի պարտութենէն ի վեր եւ դժուար թէ կարելի ըլլայ ապահո-վել 311 քուէի մեծամասնութիւնը զոր չա-հած էր անցեալ շաբթու : Զօր. սը կոչի հետեւորդները, որոնք նախաարարներ ու-նին Դահլիճին մէջ, որոշած էին մերժել վաւահութեան քուէն : Վարչապետին կու-սակիցներն ալ — Անկախներ — պիտի մերժէին վաւահութիւն յայտնել առանց լրացուցիչ եւ յստակ լուսաբանութեանց : Պ. Լանիէլ միշտ կը մերժէ հրապարակա-յին վիճաբանութիւնը, վախնալով որ թշ-նամին կ'օգտուի, ճիշդ այն պահուն երբ Մեծերը ժողովի նստած են Ժընեւի մէջ : Շատ մը երեսփոխաններ եւ ուրիշ ականա-ւոր դէմքեր կ'ուզեն ամէն բանէ առաջ հասկնալ դահլիճին վերջնական դիրքը, — պիտի չարունակէ պատերազմը , նոր զօրք ղրկելով, թէ պիտի փորձէ միջազ-գայնացնել կռիւը, օգնութեան կանչելով Մ. Նահանգները : Պիտի հաւանի՞ Հնդկա-չինի բաժանման, թէ պիտի համաձայնի համայնավարներուն հետ, խառն կառա-վարութիւն մը կազմելով :

Ազգ. ժողովը եւ հանրային կարծիքը յուզուած են նաեւ Մ. Նահանգներու ար-տաքին նախարարին վերջին յայտարա-րութեան հետեւանքով : Այն ատիճան որ նախագահ Այզընհաուըր ստիպուեցաւ լու-սաբանութիւններ տալ, 24 ժամ վերջը : (Տես յաջորդ լուրը) :

ԱՄԵՐԻԿԱ ՊԻՏԻ ԼՔԷ՝ ՀՆԴԿԱՉԻՆԸ

Նախագահ Այզընհաուըր իր լրագրական ասուլիսին մէջ անդրադառնալով Պ. Տը-լլըսի յայտարարութեան, բացատրեց թէ ապատ աշխարհը պէտք չէ լքէ Հնդկաչի-նը : Հարաւ. արեւելեան Ասիոյ մասին ա-ռաջարկուած վինակցութեան նպատակն է համախմբել «տոմինո»ներու, այսինքն պետութեանց չարք մը, որպէսզի կարե-նան կանխել իրենցմէ մէկուն անկումը : Ինչպէս դրած էինք երէկ, Տըլլըս կ'ըսէր թէ Հարաւ. արեւելեան Ասիան պիտի պաշտպանուի, եթէ նոյնիսկ Հնդկաչինը կորսուի : Այս յայտարարութիւնը մեծ յուզում պատճառեց Փարիզի պաշտօնա-կան շրջանակներուն մէջ : Թիւրիմացու-թիւնը փարատելու համար, Ժընեւի խոր-հրդաժողովին ամերիկեան պատուիրա-կութեան նախագահը ստիպողաբար լու-սաբանութիւն խնդրած էր արտաքին գոր-ծերու նախարարութենէն : Ֆրանսայի ար-տաքին նախարարը, Պ. Ժորժ Պիտօ, որ Ժընեւ կը գտնուի, նոյնպէս չփոթութեան մատնուած էր : Այս առթիւ լուսաբանու-թիւն խնդրուած էր նաեւ Փարիզի ամե-րիկեան դեսպանատունէն :

Ուրեմն, Այզընհաուըր պարտք սեպեց պարզել իրենց տեսակէտը : Փարիզի մէջ միշտ այն կասկածը կը տիրէ թէ Մ. Նա-հանգները ի վերջոյ պիտի համակերպին Հնդկաչինի կորուստին :

Լրագրական ասուլիսին ատեն, թղթա-կից մը հարցուց թէ Հնդկաչինը անհրա-ժե՞շտ է Հարաւ. արեւելեան Ասիոյ պաշտ-պանութեան համար : Այզընհաուըր պա-տասխանեց թէ Հնդկաչինը չատ կարեւոր է, ինչպէս խիղը չէչին համար : Եւ նորէն իրրեւ օրինակ բերելով « տոմինո»ն, ըսաւ թէ երբ իւրաքանչիւրը առանձին մնայ եւ մէկը իյնայ, կ'ազդէ միւսին վը-րայ եւ ի վերջոյ ամբողջ շարքը կ'իյնայ : Այս պատճառով է որ կը փորձեն «տոմի-նո»ներու շարք մը առնչել որպէս զի կա-րենան դիմանալ : «Պէտք է լաւատես-թեամբ գործել : Կարելի է ճակատա-մարտներ շահիլ վհատութեամբ կամ նա-հանջականութեամբ» : Նախագահը յիշե-ցուց նաեւ թէ իր եւ Պ. Տըլլսի բոլոր կա-րեւոր յայտարարութիւնները արդիւնք են երկար եւ լուրջ խորհրդակցութեանց եւ երբեմն թիւրիմացութիւններ կը ծագին պարզապէս արտայայտութեան ձեւերէն :

× Պ. Տըլլս վերադարձած տալով Մ. Նա-հանգներու ծերակոյտի արտաքին գործե-րու յանձնաժողովին առջեւ, ըսաւ թէ չեն կրնար զօրք ղրկել Հնդկաչին, մինչեւ որ երեք ընկերակից պետութիւնները կա-տարեալ անկախութիւն շնորհեն եւ Ազ-գայնական Հնդկաչինի ժողովուրդը չբնդ-դիմանայ խնդիրը :

ՆՈՐ ԱՌԱՋԱՐԿՆԵՐ ԹՆՁՈՒԿԸ ԼՈՒԾԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Ժընեւի խորհրդաժողովին մէջ կատար-ուած վիճաբանութիւններէն կը հետեւի թէ Հնդկաչինի ըմբոստները երբեք տրա-մադիր չեն պատերազմը դադրեցնելու՝ մինչեւ ճամբու մը հետեւելով : Կարմիր Չինաստանի արտաքին նախարարը աւելի քան անհաչտ լեզու մը գործածեց առջի օր, ճառ մը խօսելով այս մասին : Հրատա-րակուած տեղեկութեանց համաձայն, Պ. Մոլոթով հաճութեամբ կը լսէր այս յայ-տարարութիւնը : Չինացի նախարարը չատ բուռն լեզու մը գործածեց Մ. Նահանգնե-րուն դէմ : Մեղադրեց նաեւ Ֆրանսան, ըսելով թէ բանադրուած են Հնդկաչինը , « բայց Մ. Նահանգները կը չանան յափշ-տակել այդ երկիրը» :

× Ազգայնական Հնդկաչինի պատուի-րակութիւնն ալ ծրագիր մը ներկայացուց խորհրդաժողովին, հետեւեալ բովանդա-կութեամբ .— 1· Վիէթմինամի պետութիւնը միակ օրինաւոր պետութիւնն է եւ անկա-խութիւն ստացած է Ֆրանսայէն, հետե-ւաբար անիմաստ է Վիէթմինի (ըմբոստ-ներ) պայքարը .— 2· Կարելի չէ թշնամու-թիւնները դադրեցնել առանց երաշխիքնե-րու .— 3· Վիէթնամ կը մերժէ երկու մա-սի բաժնել երկիրը .— 4· Ազատ ընտրու-թիւնները պէտք է կատարուին միջազգա-յին հսկողութեամբ :

Ծրագիրը կը պարունակէ ուրիշ մանրա-մասնութիւններ, քաղաքական թէ պինուա-մեայ անբաւարար գիծով մըն է», հա-մաձայն հրատարակուած տեղեկութեանց :

Իր պաշտօնակիցը , Ֆեռոր կատկով , կ'ըսէ թէ ջուրի ճամբայ դարձուցած էր հանրատուները , թէ կը կուռէր շարժավա-րին հետ եւ յանախ կը վռնտուէր ճաշա-րաններէն :

Երկրորդը , կալսանով , որ նախկին նա-խագահն է Մոնկոլեան Գրողներու Միու-թեան , գողցած է հանրային գումարները , գրպանելով 42·000 րուբլի : Իր ընկերները փոխանակ դատարան հաշելու այս գողը , գոհացած են կշտամբելով եւ թելադրած են մեղքը բաւել «ստեղծագործ աշխա-տանքի»ի մը նուիրուելով մոլեռանդօրէն :

Չորրորդ ամբաստանեալի մասին տեղե-կութիւններ կը պակսին :

Այս առթիւ սեւ ցանկը անցած է նաեւ ուրիշ երեւելի գրագէտ մը, վիպասան Ա. Վոլոշին, իբրեւ ցոփակեաց եւ գինով :

Ամբաստանագիրը կ'ըսէ թէ Վոլոշին « չորս անգամ կին փոխած է կարճ ժա-մանակի մը մէջ» :

Այս բոլոր տեղեկութիւնները հաղուած են Մոսկուայի «Գրական Թերթ»էն (Լի-տերատուրնայա Կազետա), որ անշուշտ աւելի պատկերազարդ մանրամասնու-թիւններ կը պարունակէ, բոլշեւիկեան ոսկիօրէնով :

Ինչպէս կ'երեւայ, այս իրողութիւնները երեւան հանուած են Սթալինի մահէն վերջ : Այն ալ ձարմադով կամ բարմադով :

Եթէ փորձէին շարմադ մը գործածել, դեռ իշնչ փետուրներ պիտի թափէին ...

ՎԱՀԷ

ՏԻՐԱՆ ԱԲԲ. Ի ՀՐԱՃԱՐՈՒՄԸ

Նոր նամակէ մը կ'իմանանք թէ Հիւս. Ամերիկայի «Հայաստանասէր» թեմին ա-ռաջնորդը, որ Էջմիածին հրաւիրուած էր, մերժած է երթալ, հրաժարելով իր պաշ-տօնէն :

Ինչպէս կը յիշուի, տարիներ առաջ Ա-տաւազդ սրբ. ալ կանչուեցաւ, բայց նախընտրեց Փարիզ մնալ :

ՊՈԼՍՈՑ թերթերը կը գրեն թէ Հայոց եւ Յունաց պատրիարքները կուսակալին այցելելով, շնորհաւորած են Դեմոկրատ կուսակցութեան յաղթանակը :

բական խնդիրներու կարգադրութեան հա-մար :

× Լոնտոնի քաղաքական շրջանակնե-րուն մէջ կը մեղադրեն Պ. Տըլլսը թէ կը դժուարացնէ Ֆրանսական պատուիրակու-թեան գործը, երկդիմի յայտարարու-թիւններ ընելով :

« ԱԻԱԶԻ ՎՐԱՅ ՇԻՆՈՒԱԾ »

Ֆրանսայի Հանրապետութեան նախորդ նախագահը՝ Պ. Վենսան Օրիոլ, ճառ մը խօսեցաւ միջազգային մամուլի համա-գումարին առթիւ, Վիէննա : Ներկայ էին հարիւր խմբագիրներ 22 երկիրներէ : Այս առթիւ նորէն քննադատեց Եւրոպայի միացեալ բանակի ծրագիրը, որուն հա-կառակ է սկիզբէն ի վեր :

— « Ֆրանսա աւելութիւն չունի դեր-ման ժողովուրդին հանդէպ եւ պատրաստ է մոռնալու անցեալը, եթէ գերման ազգը իր կարգին չմոռնայ նացիներու գործած ոճիրները : Բայց եւ այնպէս, քանի որ Գունդ ապահովականութիւնը եւ դինա-պաշտութիւնը կը վերածնին, թէ Եւրո-պայի եւ թէ նոյնինքն Գերմանիոյ համար վտանգաւոր է վերահաստատել գերմանա-կան բանակ մը, զորշափ չէ կարգադրը-ուած Գերմանիոյ վերամիացումը : Ֆրան-սա արեւմտեան աշխարհին հետ է հաս-տատապէս : Եւ սակայն ինք հակառակ է միացեալ բանակի ծրագրին վաւերացման, որովհետեւ Արեւմուտքը չէնք մը կը կա-ուցանէ աւազի վրայ, քանի որ չէ վճռած Գերմանիոյ ճակատագիրը եւ տակաւին հաշտութեան դաշնագիր մը կնքուած չէ .

(Շար. բ կարդալ Դ. էջ)

ՄԵՐ ՀԱՄՐԱՆՔԸ ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ԵՒ Ի· ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

•

Աւելի քան տասնեւհինգ տարի է, Ի· Միութեան մէջ մարդահամար չի կատարուել եւ «Հայկական Ռեսպուբլիկայի» բնակչութեան ու նրա չրջապատի հայութեան քանակն այսօր անծանօթ է մեզի համար: Զանազան տուեալների վրայ թուաբանական դործողութիւններ կատարելով կարելի է դուշակել թիւը, բայց միայն մօտաւոր չափերով: Ի՞որհրդային վիճակագրական հրատարակութիւնները մեր ձեռքը չեն ընկնում, օրինակ, 1939 Յունուար 17ի մարդահամարի արդիւնքները հրատարակուեցան 52 հատորով, բայց ահմանի այս կողմը չանցան: Նրանցից մենք կարող էինք քաղել թանկագին տեղեկութիւններ վրացական եւ ադրբէյջանական «ռեսպուբլիկա»ներում հայկական զանգուածի դաստուրման մասին եւ 16 Մարտ, 1921ի Մոսկուայում, Թուրքերի քարտէսով ահմանագծուած «հանրապետութեան» փոխարէն՝ կ'ունենայինք Հայերով բնակած Հայաստանի յստակ պատկերը, մի կատար հայութեամբ:

Ինչ վերաբերում է Անդրկովկասի հեռաւոր վայրերում եւ Ռուսաստանում ցրուած հայկական փոքր ու մեծ գաղթավայրերին, այդտեղ տիրում է կատարեալ խաւար: Ի՞որհրդային թերթերում սպանդած կղկղուած լուրերը դրեթէ ոչինչ չեն ասում: Տարիներ առաջ, Երեւանեան գերազոյն տասնօրեակի առթիւ Մոսկուայում, դրում էին թէ այնտեղ համախմբուած է մօտ չիսուն հազար հայութիւն, թէ Ի՞րիմում կան հայկական գիւղերոյներ, թէ Սեւ Ծովի կովկասեան ափին ապրում են քանի հազար Հայեր, Տրապիզոնից գաղթած հմուտ ծխախոտագործներ եւայլն: Նոր Նախիջեւան քաղաքը — առաջնորդանիստ, հոգեւոր միջնակարդ դպրոցով, բազմաթիւ մեծ հայբենասէրների ծննդավայրը, ջնջուեցաւ քարէ երէս եւ միացուեց Ռոստովին՝ Դոն գետի վրայ: Ի՞նչ եղաւ այդ քաղաքի եւ նրա չորջակայ հայ գիւղերի բնակչութիւնը: Նոյն հարցը կարելի է տալ Ղզլարի, Մոզդոկի, Աբմաւիրի եւ ուրիշ վայրերի մասին: Ի· Հայաստանի ահմաններից դուրս (բացի Լեռնային Ղարաբաղի ինքնավար չրջանէն) եղած հայ զանգուածները Թիֆլիս, Գանձակ, Ախալքալաք, Բաքու, Նուխի, Նոյեմբերի, Թելաւ Եւայլն ունի՞ն հայկական դպրոցներ, թատրոններ, պարբերական հանդէսներ եւ առհասարակ թէկուզ «բռնազակութեամբ ընկերվարական, բայց ձեւով ազգային» մշակոյթ, կազմուա՞ծ են Երեւանին օրէնք կերպ, թէ անոնք, անճարակ, մխրճուած «սովետական հայրենիք» կաթսայի մէջ, զարձել են ռուսական վիթխարի չաղախի մէկ գնդիկը: Ո՞վ կարող է պատասխանել այս հարցումներին:

Վերջին պատերազմում մեր հողը ռազմադաշտ չեղաւ, բայց Ի· Հայաստանը մարդկային ծանր կորուստներ կրեց, ա- մէնէն ծանրը անդրկովկասեան ազգերի մէջեւ:

1941 – 45ին զէնքի տակ առնուած հայ երիտասարդութեան ութսուն առ հարիւրը հայրենիք չվերադարձաւ: Ստոյգ տեղեկութիւնների համաձայն, օրինակ, մի ընտանիքի եւ նրա մօտիկ ազգականների չրջանակում ճակատ մեկնած 12 երիտասարդներից երկուսը միայն կենդանի էին պինդադարձից վերջ եւ այն էլ «հեռաւոր վայրերում»: Սակայն պատերազմին յաջորդեց մօտ հարիւր հազար Հայերի ներգաղթը: Այս երկու հակադիր երեւոյթները կը լրացնէին միմեանց, եթէ չլինէր երրորդ բացասականը — կամաւոր կամ աւելի յաճախ բռնի արտագաղթը դէպի Ռուսաստանի, Սիբիրիոյ եւ Թուրքեստանի անծայրածիր տարածութիւնները:

1926 Դեկտ· 17ի մարդահամարով Ի· Հայաստանն ունէր 881·290 բնակիչ· 1939 Յունուարի 17ին՝ 1·281·599, աճում 45·4 առ հարիւր: Տասնեւմէկ հանրապետութիւնների չարքում Ի· Հայաստանն առաջնութիւնը դիջում էր միայն Ղըրղըզիստանին, որի բնակչութիւնն մէկ մի- լիոնից հասել էր մէկ միլիոն 459 հազարի, (նաեւ Ահանգների ընդարձակման չր- նորհիւ) 45·7 առ հարիւր: Ամրողջ Ի· Միութեան ազգաբնակութիւնը 147 մի- լիոնից հասել էր 170·5 միլիոնի: Ճաւելում 15·9 առ հարիւր: Նոյն տարի- թիւերի միջեւ Անդրկովկասում, Հա- յաստանն էլ մէջը, յաւելումը հաւասար էր 37 առ հարիւրի, հինգ միլիոն 872 հազարից ութ միլիոն 33 հազար: Հայերը Հայաստանի բնակչութեան 84·7 առ հարիւրն էին կազմում: Լեռնային Ղարաբաղի ինքնավարութեան մէջ 94·4ը, (4161 քառ· քիլոմեթր, 1926ին 125·000 բնա- կիչ):

1926ին Ի· Միութեան ահմաններում Հայերի ընդհանուր թիւն էր 1·572·000 հոգի, կամ 147 միլիոնի, 1·07 առ հարիւրը: Ադրբէյջանցիները 1 միլիոն 705 հազար 1·16 առ հարիւր, Վրացիները՝ 1·822 000, 1·24 առ հարիւր:

Ուրեմն Ի· Հայաստանում ապրում էր հայութեան աւելի պակաս քան կէսը: Իսկ 1939ի մարդահամարին, երբ Ի· Հայաստանում կային մօտ մէկ միլիոն Հայեր, Ի· Միութեան Հայերի թիւը պիտի լինէր երկու միլիոնից քիչ աւելի:

Պէտք է նկատի ունենալ, որ մարդահամարի ժամանակ այս կամ այն ազգին պատկանիլը ձեւական կամ բռնի չի կատարւում, այլ համաձայն ենթակային վիճակագրական թերթիկում տուած ազատ ցուցմունքի:

Կանգ չենք առնում մեծ պատերազմի առաջ բերած հսկայ փոփոխութիւնների վրայ Ի· Միութեան մէջ — տասնեակ միլիոնաւորների մահը, բնակավայրի փոփոխութիւնը, զանգուածային աքսորները, Վոլգայի դերման ինքնավարութեան (800 հազար բնակչութեամբ) ոչնչացումը, Նոյնը եւ Քալմուխների, Կովկասեան լեռնականների մի մասի եւ Ղրիմի Թաթարների ինքնավարութիւնների:

Թէեւ 1939ից ի վեր խորհրդային վիճակագրական վարչութիւնը լուռ է մնում Միութեան եւ նրա մաս կազմող հանրապետութիւնների ներկայ բնակչութեան քանակի մասին, բայց ամէն 3 կամ 4 տարին մի անգամ, համապետական կամ գաշնակցային ու ինքնավար հանրապետութիւններում կատարուած ընտրութիւնների առթիւ տալիս է ընտրական ցուցակներում արձանագրուածների թիւները, նրանց 99·99 առ հարիւր քուէների չահած լինելը հրապարակելու համար:

Եւ քանի որ 18 տարեկանից վեր բոլոր քաղաքացիները ըստ ահմանադրութեան ձայնի իրաւունք ունին, մենք ձեռքի տակ ունինք սրանց համրանքը 1937 թ· 12 դեկտեմբերից՝ առաջին ընտրութիւններից Գեր· Խորհրդի, մինչեւ վերջինը — ներկայ տարւայ 14 Մարտը:

Դժբախտաբար մաթեմատիկական ճշդութեամբ ոչ միայն աշխարհում, այլ եւ Ի· Միութեան զանազան մասերում, ազգաբնակութեան կազմի մէջ, չափահասներն ու ոչ չափահասները նոյն համեմատութիւնը չունին: Օրինակ, Ֆրանսայում 19 տարիք չանցածները բնակչութեան 29 առ հարիւրն են կազմում, իսկ ալժերիական նահանգներում 44 առ հարիւր: Արաբ ընտանիքն աւելի երեխաչատ է, քան Ֆրանսականը: Արաբները աւելի արագ են աճում քան Ֆրանսացիները:

Եթէ համեմատութեան մէջ դնենք 1937 Դեկտեմբերի խորհրդային ընտրական թիւերը 13 ամիս վերջ եղած ընդհանուր մարդահամարի տուեալների հետ, կարող ենք հանել մի եզրակացութիւն, ոչ կատարելապէս ստոյգ եւ տեւական, դանել այսպէս կոչուած յայտարարը, թէ 18 տարեկանից վեր եղածները ընդհանուր համրանքի որ տոկոսն են կազմում:

1937 Դեկտեմբերին Հայաստանում կային 620220 ընտրողներ, 1939 Յունուարի 1·281·600 բնակչութեան մէջ: Սրբագրութիւն մացնելով մէկ տարուան տարբերութեան համար, այսինքն հանելով մէկ տարուան յաւելումը, 40·000 հոգի, բոլորովին մօտ կը լինինք ճշմարտութեան, եթէ ասենք որ, 1937 Դեկտեմբերին Ի· Հայաստանի 1240000 ազգաբնակութեան կէսը, յիսուն առ հարիւրը ընտրողներ էին, 18 տարեկանից վեր: Ուրեմն այս կամ այն տարուան ընտրողների քանակը կրկնապատկելով կ'ունենանք Ի· Հայաստանի քաղաքացիների ընդհ· համրանքը:

1950 Մարտ 12ին Ի· Հայաստանի ընտրական ցուցակներում արձանագրուած էին 769·782 հոգի, 1954 Մարտ ամսի 14ին 862·329: Ի· Հայաստանի բնակչութեան թիւն է այսօր 1·724·658:

Հարիւր հազար Հայերի ներգաղթը փոփոխած պիտի լինի Հայերի համեմատութեան սակը — 84·7, յիշեալ ընդհանուր թիւի մէջ: Այսօր նա պիտի լինի առնուազն 88 կամ 89, այսինքն աւելի քան մէկ եւ կէս միլիոն Հայ է ապրում Ի· Հայաստանի սահմաններում:

Եթէ նոյն հմման վրայ վերլուծման ենթարկենք Վրաստանի եւ Ադրբէյջանի մարդահամարների ու ընտրական ցուցակների թիւերը, կուգանք այն եզրակացութեան, թէ նրանց սահմաններում քուէարկողները կազմում են Վրաստանում 56·5, Ադրբէյջանում 53 առ հարիւր: Վրաստանում այժմ կայ 4154000, Ադրբէյջանում երեք միլիոն 575000 բնակիչ:

Համաճայն խորհրդային առաջին մարդահամարի ցուցակներին Վրաստանում Վրացիները կազմում էին ազգաբնակութեան 68 առ հարիւր, Ադրբէյջանում – Ադրբէյջաններէն խօսողները — 64·2 առ հարիւրը: Հայերը Վրաստանում 12·6 առ հարիւր էին, Ադրբէյջանում 13 առ հարիւր: Թէեւ իրրեւ աւելի արագ աճող ժողովուրդ Հայերի համեմատութիւնը այսօր աւելի բարձր պիտի լինէր հարեւան հանրապետութիւններում, բայց լինենք աւելի քան ժլատ, պահպանենք նոյնիսկ անցեալի տուեալները եւ կանգ առնենք 11 առ հարիւրի վրայ, կ'ունենանք 850 հայութիւն: Այս զանգուածին 80 առ հարիւրը տեղաւորուած է «Հայկական Ռեսպուբլիկայի» սահմանների վրայ — Ղարաբաղ՝ 159·768, Գանձակ քաղաք եւ լեռնային գիւղեր, Շուլաւերի չրջան, Ախալքալաքի գաւառ — գուռ Հայարնակ, Նախիջեւանի ինքնավար հանրապետութիւն— ճիշդ կամ նոյնիսկ մօտաւոր թիւեր չունինք բայց առ նուազն 550ից 600 հազար հայութիւն:

Եթէ խորհրդային կառավարութիւնը դեմն առ, Վանէն մինչեւ ռուսական սահման ու Պարսկաստան, եւ փոխադարձաբար:

Մէկ ձեռքը խաչ՝ միւս ձեռքը հրացան՝ մասնակցեցաւ Վասպուրականեան քաջարի դունդերու արիւնալի ու դժուարին ոդորումներուն: Եւ այսպէս առանց ընկրկելու ու անվհատ մինչեւ վերջը, 1918, Մարտ, երբ սեւ վարագոյրը այլեւս իջաւ հերոսական, չքնաղ Վասպուրական աշխարհի վրայ:

Վարդապետը էջմիածին (Վաղարշապատ) է դարձեալ իր յուսահատ, թշուառ ժողովուրդին հետ: Ինք ու եղնիկ վարդապետ հրաւէր ստացան դառնալու միաբան Մայր Աթոռի: Սակայն երկուքն ալ նախընտրեցին մնալ ժողովուրդին մէջ եւ ջանալ մեղմացնել անոր թշուառութիւնը: Միասին դիմեցին Երեւան, Ամերիկեան Նպաստամատոյց կոմիտէին՝ որ միայն փոքրիկ գործ մը բացած էր Վաղարշապատի մէջ: Ներկայացուցին զաղթականներու թշուառ վիճակը, եւ խնդրեցին որ աւելի մեծ չափով օգնեն անոնց: Կոմիտէի վարիչ Միսթըը Եարօն (Վանի միսիոնարներէն), որ Վանէն ծանօթ էր իրենց եւ յարգանք ու վստահութիւն ունէր իրենց հանդէպ, սիրով ընդ առաջ գնաց եւ խնդրեց որ վարդապետները իրենք առանձնեն Վաղարշապատի մէջ չուլհականոց մը, մանարան մը եւ կարի արհեստանոց մը կազմակերպելու եւ վարելու գործը:

Եռանդուն վարդապետները փութով եւ բարեխղճօրէն կատարեցին այս գործը, որ եղաւ օրհնութիւն մը, ճարելով աշխատանք հարիւրաւոր կիներու եւ այրերու եւ հաղուստեղէն հազարաւոր որբերու ու գաղթականներու այդ նեղ օրերուն:

1921ի սկիզբները, Նպաստամատոյցի գործունէութեան չատ մը ճիւղերուն հետ, այս բաժինն ալ փակուեցաւ:

Ի՞որհրդային կարգերու հաստատումով, Դանիէլ վարդապետ, իր առջեւ փակուած դռան ժողովուրդին օգտակար ըլլալու ուրիշ ամէն ասպարէզ, դարձաւ միաբան Մայր Աթոռի, ընտրուեցաւ անդամ վանական կառավարութեան, եւ առանձնեց պաշտօն մը անոր անտեսական բաժնին մէջ:

Ահա գաւառացի, համեստ հոգեւորականի մը, որու ուղին ու գործը կրնան օրինակ ծառայել, այսօրուան կարգ մը վերադարձուորներու — ծառայել իրենց ժողովուրդին՝ համաձայն ժամանակի, պահանջներուն:

Կ'ապրի՞ դեռ խոր ծերութեան հասած բազմերախտ վարդապետը, թէ՞ կնքած է իր մահկանացուն: Դժբախտաբար չկրցայ առուգել, հակառակ բոլոր ջանքերուս:

Քու անունը, սիրելի վարդապետ, իր արժանի տեղը պիտի ունենայ մեր ժողովուրդի ազատագրութեան պատմութեան մէջ, եւ յիշատակդ յաւէտ անթառամ:

(Վերջ) ՂԱԶԱՐ ՆԵՐԿԱՐԱՐԵԱՆ

ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆԻ ՓՍԱՆՉԻՆԳԱՄԵԱԿԸ

•

Սփիւռքի ամբողջ տարածքին վրայ Փալանճեան ճեմարանը պատուոյ իր տեղը ունի:

Ան խումբ մը ազգանուէր ու գիտակից անձերու կամքին առողջ արդասիքը եղաւ:

Հայ միտքը, անհատապէս միշտ ստեղծագործող, քիչ անգամ անանուն ընկերութիւններով լծուած է տնտեսական կամ մշակութային ձեռնարկներու:

Այս վերջիններէն է ահա Համազգային Ընկերութիւնը, որուն բազմարդիւն զորձը կը մնայ Փալանճեան ճեմարանը:

Քսանըհինգ տարիներ վերջ մենք հոգեկան անխառն գոհունակութեամբ կ'ողջունենք անոր կարած բեղնաւոր ուղին:

Ան եղաւ մտաւոր աշխարհիկ դաստիարակութեան առողջ կեդրոն մը, ժամանակին ոդիին ու պահանջներուն համապատասխան սերունդ հասցնելու համար:

Իր գերը կարկառուեցաւ անով, որ ան մէն կողմ ստեղծուեցաւ հետաքրքրութիւն ճեմարանի հանդէպ:

Նոյնիսկ հեռաւոր Մթացեալ Նահանջ- ներէն ուսանողուհի մը ճամբորդեց մին- չեւ Պէյրութ, աշակերտելու համար անոր յարկին տակ:

Նախակրթարաններ չատ ունէինք ու ունինք, կային նոյնպէս հոգեւորական- ներ պատրաստող հաստատութիւններ, պակասը աշխարհիկ դաստիարակութեամբ միջնակարդ ուսում տուող վարժարան մըն էր: Ճեմարանի հիմնադիրները այդ մասին է որ մտածեցին: Ու այդ պահանջին գոհացում տալու համար գոհեցին ու մղեցին իրենց բարեկամները կամ համակիր- ները նոյնպէս գոհաբերութեան:

Անոնց կամքը յաղթահարեց ամէն դժուարութեան: Այսօր Լիբանանի մայրաքաղաքին մէջ իր վայելած յարգանքով, պատկառելի հաստատութիւն մըն է Փալանճեան ճեմարանը:

Ան ներկայիս մեր իրականութեան մէջ կը կատարէ Կարնոյ երեմնի Սանասար- եան վարժարանի, Պոլսոյ Ազգ· Կեդրոնական եւ Պէյրէքեան վարժարաններու դերը:

Անոնք որ հետեւած են ազգային կեանքի վերջին չիսուն տարիներու վերիվայրումներուն, դիտեն թէ ինչ դեր կատարած են այս երեք հաստատութիւնները մեր կեանքի մէջ:

Առաջին աշխարհամարտով հնձուած էր նոյն արդարամտութիւնը ցոյց տայ հան- դէպ Հայաստանի, ինչ որ յայտ բերեց հանդէպ Ուկրայինայի, բաժանելով Խորհրդային Ռուսական հանրապետութիւնից եւ կը- ցելով այդ երկրին, մենք կ'ունենանք պատմական ու ազգագրական ճշմարիտ Հայաստանը՝ աւելի քան երկու միլիոն հայութեամբ:

ՀԱՅԿ ՍԱՐԳՍԵԱՆ

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ
ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ ԱՌԹԻԻ

ԴԱՆԻԷԼ ՎՐԴ·ՋԱՏՈՑԵԱՆ

•

Աւազ, երկուքուկէս ամիս վերջ, ռուսական անեղեւակայելի չարամիտ նահանջին հրամանը պիտի դար ջուրը ձգել բոլոր չոշորման ծրագիրները եւ պարտադրել արի Վասպուրականցին թողուլ իր դարաւոր հայրենիքը, զոր այնքան դիւցազնարար փրկած էր: Լիրը Լոպանովի «Հայաստանը առանց Հայու» հրէշային ծրագիրն էր որ կը զործադրուէր չնաքանօրէն:

Վարդապետը զաղթականի ցուպը ձեռքին, տաժանելի պայմաններու մէջ, իր ժողովուրդի հետ անցաւ Էջմիածին: Սակայն երկար չկրցաւ մնալ: Ճակոյր զարնան (1916), հայրենակարօտ բազմութիւններու հետ վերադարձաւ հայրենիք, եւ անբաժան մնաց անոնցմէ: Մասնակից եղաւ այն զեմարդկային ճիգերուն՝ զորս անոնք ի զործ զրին կառչած մնալու հայրենի զաչաերուն ու աւերակներուն, պահանջելով նոյնիսկ անցեալի տուեալները եւ կանգ առնենք 11 առ հարիւրի վրայ, կ'ունենանք 850 հայութիւն: Այս զանգուածին 80 առ հարիւրը տեղաւորուած է «Հայկական Ռեսպուբլիկայի» սահմանների վրայ — Ղարաբաղ՝ 159·768, Գանձակ քաղաք եւ լեռնային գիւղեր, Շուլաւերի չրջան, Ախալքալաքի գաւառ — գուռ Հայարնակ, Նախիջեւանի ինքնավար հանրապետութիւն— ճիշդ կամ նոյնիսկ մօտաւոր թիւեր չունինք բայց առ նուազն 550ից 600 հազար հայութիւն:

Եթէ խորհրդային կառավարութիւնը դեմն առ, Վանէն մինչեւ ռուսական սահման ու Պարսկաստան, եւ փոխադարձաբար:

Մէկ ձեռքը խաչ՝ միւս ձեռքը հրացան՝ մասնակցեցաւ Վասպուրականեան քաջարի դունդերու արիւնալի ու դժուարին ոդորումներուն: Եւ այսպէս առանց ընկրկելու ու անվհատ մինչեւ վերջը, 1918, Մարտ, երբ սեւ վարագոյրը այլեւս իջաւ հերոսական, չքնաղ Վասպուրական աշխարհի վրայ:

Վարդապետը էջմիածին (Վաղարշապատ) է դարձեալ իր յուսահատ, թշուառ ժողովուրդին հետ: Ինք ու եղնիկ վարդապետ հրաւէր ստացան դառնալու միաբան Մայր Աթոռի: Սակայն երկուքն ալ նախընտրեցին մնալ ժողովուրդին մէջ եւ ջանալ մեղմացնել անոր թշուառութիւնը: Միասին դիմեցին Երեւան, Ամերիկեան Նպաստամատոյց կոմիտէին՝ որ միայն փոքրիկ գործ մը բացած էր Վաղարշապատի մէջ: Ներկայացուցին զաղթականներու թշուառ վիճակը, եւ խնդրեցին որ աւելի մեծ չափով օգնեն անոնց: Կոմիտէի վարիչ Միսթըը Եարօն (Վանի միսիոնարներէն), որ Վանէն ծանօթ էր իրենց եւ յարգանք ու վստահութիւն ունէր իրենց հանդէպ, սիրով ընդ առաջ գնաց եւ խնդրեց որ վարդապետները իրենք առանձնեն Վաղարշապատի մէջ չուլհականոց մը, մանարան մը եւ կարի արհեստանոց մը կազմակերպելու եւ վարելու գործը:

Եռանդուն վարդապետները փութով եւ բարեխղճօրէն կատարեցին այս գործը, որ եղաւ օրհնութիւն մը, ճարելով աշխատանք հարիւրաւոր կիներու եւ այրերու եւ հաղուստեղէն հազարաւոր որբերու ու զաղթականներու այդ նեղ օրերուն:

1921ի սկիզբները, Նպաստամատոյցի գործունէութեան չատ մը ճիւղերուն հետ, այս բաժինն ալ փակուեցաւ:

Ի՞որհրդային կարգերու հաստատումով, Դանիէլ վարդապետ, իր առջեւ փակուած դռան ժողովուրդին օգտակար ըլլալու ուրիշ ամէն ասպարէզ, դարձաւ միաբան Մայր Աթոռի, ընտրուեցաւ անդամ վանական կառավարութեան, եւ առանձնեց պաշտօն մը անոր անտեսական բաժնին մէջ:

Ահա գաւառացի, համեստ հոգեւորականի մը, որու ուղին ու գործը կրնան օրինակ ծառայել, այսօրուան կարգ մը վերադարձուորներու — ծառայել իրենց ժողովուրդին՝ համաձայն ժամանակի, պահանջներուն:

Կ'ապրի՞ դեռ խոր ծերութեան հասած բազմերախտ վարդապետը, թէ՞ կնքած է իր մահկանացուն: Դժբախտաբար չկրցայ առուգել, հակառակ բոլոր ջանքերուս:

Քու անունը, սիրելի վարդապետ, իր արժանի տեղը պիտի ունենայ մեր ժողովուրդի ազատագրութեան պատմութեան մէջ, եւ յիշատակդ յաւէտ անթառամ:

(Վերջ) ՂԱԶԱՐ ՆԵՐԿԱՐԱՐԵԱՆ

ՏՈՄՍԵՐ

Մ Ե Ր Ի Ն Ը ...

— Առանց մեր «Առաքելական»ին այս ազգը կը մեռնի. չառանց մեռած կ'ըլլար ... Եկեղեցին է, որ մեզ ազգը ոտքի վրայ պահած է, երկու հազար տարիէ ի վեր... Եթէ մենք մեր անկախ եկեղեցին ունեցած չըլլայինք, մինչեւ հիմա ձուլուած, լմնցած կ'ըլլայինք... Համաձա՞յն ես...

Այս հեղինակաւոր կարծիքը — եւ հարցումը — բարեկամէ մը, որուն հետ, Զատկի առտուն, եկեղեցին ներս մտնելու յուզահատական փորձ մը կատարած էինք : Ասեղ ձգելու տեղ չկար ներսը: Իսկ դուրսը, մայթին վրայ, կը թափառէր «զոյնզգոյն» բազմութիւն մը: Այնտեղ էին ծերերն ու երիտասարդները, հայախօսներն ու Ֆրանսախօսները, Ռամկավարն ու Դաշնակցականը, հաւատացեալն ու անհաւատը

Բարեկամս նորէն կրկնեց իր հարցումը.

— Ըսածս ճիշդ չէ՞, պատասխան տուր. առանց եկեղեցիի ազգ կ'ըլլա՞յ ...

— Առանց ազգային եկեղեցիի ազգ կ'ըլլայ, ի հարկէ, բայց թերեւս մեր ազգը չըլլար՝ առանց իր եկեղեցին... Որով հետեւ եկեղեցին կրօն. հիմնարկութենէն աւելի բան մընէ ազգ. հիմնարկութիւնմըն է: Եթէ, յիմար քայլ մը առնելով, մեր խաչն ու Աւետարանը փոխարդէինք ուրիշ յարանուանութեան մը եկեղեցին, վատահ եղիր որ տասը տարի չէինք դիմանար մեզ չրջապատող հեղեղին ... կը կորսնցնէինք մեր դիմագիծը, մեր ինքնութիւնը եւ նոյնիսկ մեր լեզուն: Կը թուի թէ մեր եկեղեցին աւանդատունն է մեր ազգային հիմնական արժէքներուն... Մեր Աստուածաշունչը ուրիշներու Աստուածաշունչին չի նմանիր ... Մեր շարականները ուրիշ համ, հոտ ունին: Մեր Շնորհալին ու մեր Նարեկացին, ուրիշները հազար, հազար տարի աչխատին, չեն կրնար ու նենա՛լ: Մեր Պաչը խորհրդանիշն է ոչ միայն մեր զաւանած կրօնքին, այլեւ խորհրդանիշը մեր պատմութեան: Մեր բուրվառին խունկը մեր հայրենիքին ծաղիկ – ներուն բուրմունքը կը բերէ մեզի՝ այս օտար ափերուն վրայ: Երբ մեր եկեղեցիէն նոր կը մտնես, Հայաստան զգացած կ'ըլլաս ...

— Ես ալ այդ հաւատքը ունիմ :

— Առանց մեր եկեղեցիին, մեր ձեռքէն ելած կ'ըլլար զանձերուն ամէնէն թանկագինը — զրաբարը, որ նոյնիսկ Աստուածաչնչեան լեզուէն աւելի հին է եւ կենսատու աղբիւրը մեր արդիական լեզուին: Հայ ազգին ձեռքէն առ իր լեզուն, իր Մեծասքանչը եւ ալ ուրիշ բան չունենար մանաւանդ հիմա, երբ չարագուշակ ուժ մը իր ձեռքէն առեր է իր հայրենիքը: Շատ մը բանդէտներ ըսած են թէ «մեր ազգը իր եկեղեցիին պատճառաւ այս աեւ օրուան հասաւ»: Ըսողներ եղած են թէ տեղ մը հասած կ'ըլլայինք, եթէ մեր ճակատագիրը կապած ըլլայինք ուրիշ եկեղեցիի մը կամ նոյնիսկ ուրիշ կրօնքի մը: Մի հաւատար: Բայց, զղջո՛ւ, թիւրիմացութեան չմատնուիս — այս պարագային եկեղեցի ըսելով պիտի հասկնաս ոչ թէ ազօթավայր մը ու իր քահանան, այլ հիմնարկութիւն մը, որ իր լրութեան կը հատցընէ մեր ժողովուրդը՝ իբրեւ անկախ ու ինքնատիպ ամբողջութիւն: Այդ ակնոցով նայէ մեր եկեղեցիին վրայ... Մեզի համար ազգ ու եկեղեցի մէկ են եւ անբաժանելի... Երկուքը իրար կը լրացնեն ...:

ԵՒՐՈՊԱՑի

ՎԵՐՋԻՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

★

ՊԷՅՐՈՒԹ, 8 Մայիս.— Շաբաթ գիշեր, Պուրճ – Համուտի «Գէրմանիկ» սրահին մէջ տեղի ունեցաւ դասախօսական երեկոյ մը, ուր խօսեցան Ֆրանսայէն եկած մեր չորս հիւրերը՝ հայ ժողովուրդին եւ հայ մշակոյթին պանծացման համար :

Սրահը ամբողջութեամբ լեցուած էր, երբ օրուան նախագահ Մ. Իչխան բացատրելով հրաւիրեց Թան Պալաթը, որ յուզուած ճառ մը կարդաց՝ չեշտելով հայ ժողովուրդին մեծութիւնը: Ապա բեմ բարձրացաւ Ֆրանսահայ դրագէտ Կարապետ Փոլատեան եւ մօտ քսան վայրկեան ներկաները խանդավառեց իր ճառով :

Պ. Լիւք Անտռէ Մարսէլ ընթերցումներ կատարեց իր թարգմանութենէն, անկեղծօրէն յայտնելէ ետք իր «հայանալը»:

Շաւարչ Նարդունի պանծացուց հայ ժողովուրդն ու անոր մշակոյթը, որուն դասը ծափեր խլելով : Վերջին անգամ բեմ բարձրացաւ Տիկին Պալար եւ խորհրդաւոր քանի մը խօսք ըրաւ, ազատ եւ միացեալ Հայաստանի մը մաղթանքով բաժնուելու համար մեզմէ : Երեկոյթը վերջացաւ Մ. Իչխանի փակման խօսքով :

× Երկուշաբթի իրիկուն ժամը 7ին, Համազգայինի Նշան Փալանճեան ճեմարանի «Վասպուրական» սրահին մէջ, «Քաղէ տիւ Սիւտ»ի տնօրէն Պ. Ժան Պալար մէկուկէս ժամ տեւող դասախօսութիւն մը տուաւ վերջին երեսնամեակի Ֆրանսական բանաստեղծութեան մասին: Դասախօսութեան բացումը կատարեց ճեմարանի փոխ տնօրէն ընկեր Մ. Իչխան, ապա դասախօսը ներկայացնելու պարտականութիւնը յանձնեց Պէյրութի Բարձրագոյն Ուսմանց վարժարանի տնօրէն Պ. Կայթան Փիքոնի :

Պ. Ժան Պալաւ հարազատօրէն ներկայացուց բանաստեղծական զանազան հոսանքները 1920ական թուականներէն մինչեւ այսօր՝ խօսելով Կայարի, Էլիւարի, Արագոնի եւ այլոց մասին:

Համազգայինի ճաշը

Նոյն օրը, դիւերուան ժամը 9·30ին, Համազգայինը կարիտաւի շքեղ սրահին մէջ սարքեց ճաշ մը, ի պատիւ հիւրերուն: Ներկայ էին առաջնորդ Խորէն եպիսկ. Բարոյեան եւ 50 հրաւիրեալներ : Խանդավառ մթնոլորտի մը մէջ, ճաշէն ետք, խօսք առին Տօքթ. Եղիկ Գոնեալեան, Տօքթ. Ատուր Գապագեան, Տիկին Ժան Պալար, Պ. Լիւք Անտռէ Մարսէլ, Պ. Ժան Պալար, Կարապետ Փոլատեան եւ Շաւարդ Նարդունի:

Ճաշը վերջացաւ առաջնորդին հուսկ բանքով եւ աղօթքով եւ ներկաները ողջերթ մաղթեցին Ֆրանսացի հիւրերուն :

ԹՂԹԱԿԻՑ

Ա.— Կարծեմ ամուսնացած էք:

Բ.— Ոչ, երեսիս սկզբունքը սափրիչին գործն է...

ԵՌԱՆԴՈՒՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

ԼԻՈՆԻ ԳԱՂՈՒԹԻՒՆ ՄԷՋ

★

Ժամանակէ մը ի վեր Լիոնի հայ գաղութը ոգեւորուած է իր եկեղեցւոյն շինութեամբ: Ընդարձակ ծրագիր մը որ կը նախատեսէ նաեւ առաջնորդարան, դպրոց, սրահ եւն.: Ծախքը կը հաշուեն մօտ քսան միլիոն ֆրանք :

Օգտուելով Լիոնի գաղութին ծանօթ անդամներէն Պ. Գ. Թովմասեանի այցելութենէն, քանի մը տեղեկութիւններ քաղկինք ձեռնարկին մասին:

Հոդը որ կը պտնուի հայաչատ թաղի մը մէջ, չառանց դնուած է: Գինը կրկնապատկուած է այժմ :

Շինութեան յանձնախումբը վստահ է թէ պիտի կարենայ գլուխ հանել այս բազմածախս գործը: Արդէն պատրաստ ունի զանձուած կամ արձանագրուած մօտ տասը միլիոն ֆրանք: Մնացեալը կը յուսայ ճարել եկեղեցասէր Տիկնանց Միութիւնը որ մեծ եռանդով գործի լծուած է եւ չուտով կ'ունենայ հազար անդամ :

Այս անդամներու արձանագրութիւնը պիտի ապահովէ աւելի քան մէկ միլիոն, իսկ ամսական հարիւր կամ հազար ֆր.ի անդամավճարներէն պիտի դոյանայ տասրեակ մէկուկէս միլիոն: Իր յաջորդական ձեռնարկները որոնք գաղութին կտրմէ կ'ընդունուին խանդավառութեամբ, կարեւոր դումարներ կ'ապահովեն իրեն: Ճանձնախումբի անդամները կը ջերմացնէ նաեւ Տիկիններու եռանդը չուտով գլուխ հանելու համար շինութիւնը :

Մեր բարեկամը ցաւ կը յայտնէր ճարտարապետ Պ. Յակոբեանի արկածալի մահուան համար: Ան ձրիապէս յանձն առած էր եկեղեցիին շինութեան գործը: Իր մահը ամէն տեսակէտով մեծ կորուստ մը եղաւ մեզի համար: Կը սպասէն անձկագին որ ուրիշ հայրենասէր ճարտարապետ մը բարեհաճի չարունակել Պ. Յակոբեանի ակամայ կէս ձգած գործը :

Ուրախ ենք որ Լիոնը չարժեցաւ եւ իր նախաձեռնութեամբ, իր ուժերով պիտի կարենայ ունենալ 8000նոց այդ գաղութին ազգային կեանքին անհրաժեշտ բոլոր պէտքերը,— եկեղեցի, դպրոց, սըբահ, առաջնորդարան :

Յաջողութիւն կը մաղթենք սրտանց :

Տ. Ա.

ՍԱՄԱԹԻԱՅԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

Կիրակի օր Սամաթիոյ Հայր. Միութիւնը ընդհ. ժողով դումարելով ընտրեց իր վարչութիւնը, հետեւեալ անդամներով.— Պ. Վռամ Քիւրքճեան՝ նախագահ, Միւռօն Սարաճեան՝ քարտուղար, Տիկին Ս. Տիւրան՝ դանձապահ, Տիկին Լուիզ Ադամեան՝, Թիւրայր Սարաճեան, Օր. Շաքէ Փափազեան եւ Վահրամ Գազան – ճեան խորհրդականներ: — Սամաթիացի

ԿԱՆԱՉԵՆՑ ՀԱՐՍԸ

★

ԵՐԿՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

Կոմիտէն այս ժողովով ուզեր էր յար – դել նահատակ Ալէքի յիշատակը:

Յորհրդակցական ձայնով ժողովի հրաւիրուած էին նաեւ Արեգնազն ու Շուշիկը: Գաղանի քուէարկութեամբ՝ գործավար ընտրուեցաւ Տիգրանը, առենադպիր՝ Արմենակ: Մարտական խումբերու զեկավարութիւնը առանձնեց Արտաչէսը, որ պիտի սորվեցնէր զէնքի գործածութիւնը, զէնք ու ռարճանակ քակելն ու կազմելը, յարձակումի ու նահանջի ձեւերը: Այս ժողովին մէջ՝ փոխուեցաւ զիւղի յեղափոխական կեղծանունը. կոչուեցաւ Վարդաստան :

Վարդաստանը մէկ էր, երկու եղաւ:

Առաջինը տեսանելի էր, բաղկացած հոզէ ու վարդի թփիկներէ: Ան՝ Ռէա Սանոյին էր, իր պարտէզին կից, եւ որ ծածկուած էր ձիւնի թանձր խաւով, երբ գար գարունը, արեւը իր ջերմութեամբը պիտի հալեցնէր ձիւնն ու առուոյր, այն առենը՝ տերեւներ ու չաքիլներ պիտի արձակէր, պիտի կանաչնար :

Երկրորդ վարդաստանը դաղափարական էր, վերացական: Յեղափոխական վարդաստանը, որ կը ծաղկէր ու կը զեղեցկանար սիրտերու մէջ՝ հակառակ դուրսի ձիւնին ու սառնամանիքին ...: Այս Վարդաստանը միշտ իր գարունն ունէր եւ իր արեւը ... միշտ չաքիլ ու տերեւ կ'արձակէր ...: Այս Վարդաստանին մէջ կ'աչխատէին Տիգրանն ու Արտաչէսը, Արեգ – նազն ու Շուշիկը :

Կուսակցական անդամներուն թիւը հետզհետէ կ'աւելնար: Յեղափոխական բացատրութեամբ՝ չարքերը կը խտանային : Գիւղի բոլոր երիտասարդները, կաշմ – բուն ու տոկուն, հողի ու դաշտի աչխատանքէն կարծրացած բազուկներով ու մկրքերով՝ մտեր էին կուսակցութեան մէջ, Տիգրանը կը մշակէր անոնց միտքը, անոնց ուղեղին մէջ կը ցանէր ընդվզումի կայծեր, յեղային ոգիով կը սնուցանէր զանոնք, իսկ Արտաչէսը՝ կը դարբնէր պինուորը, անոնց մէջ կը դնէր առնակա – նութիւն, կամքի յամառութիւն, ապատութեան զաղափարը, զանոնք կը վարժեցնէր ռումբի ու հրացանի գործածութեան :

Կանանց կազմակերպութիւնը պլեց անցաւ այրերու թիւը: Արեգնազը քիչ քիչ բերաւ հայ աղջիկներն ու հարսները, սիրեց զանոնք եւ սիրուեցաւ անոնցմէ, զբաղեց անոնց հոգը, արթնցուց անոնց մէջ հայրենասիրութեան զգացումը: Անոնք սիրեցին յեղափոխական գործը: Այս կազմակերպութիւնը իր ճիւղաւորումներն ունեցաւ մօտակայ գիւղերու մէջ ալ, ստեղծուեցան կուսակցական ածուներ, արտ ու անդաստան, յեղափոխական զաղափարը՝ ամպի մը ծաւալովը եկաւ «Վարդաստա – նէն, մտաւ միւս գիւղերը, ցատկեց հո – գիներէն ներս:

Կանաչենց Հարսին ոգեկանութիւնը կար ամէն բանի վրայ :

Եղերով լեռներու չղթան, ագեղի մը կոթովը կը պարսպէ Ռշտունեաց զաւառը, ապա՝ ալիք առ ալիք հոսելով կը կուսակուռի յանկարծ, լեռնային ցցունք մը կը շինէ Ոստանի վերեւ, որ կը կոչուի Աբաս, որ իր լեռնաբազուկովը կը զատե – ւորէ Աթանանցի, Զարահան Ս. Նշանի, Սպիտակ Վանքի եւ Քերծայ զաշտագե – գիները:

Քերծի դէմ՝ լեռը նորէն վեր կը ցցուի, կը զառնայ լեռնակատար մը՝ զժուարա – ցանելի կողերով: Այս լեռը վիթխարի ծերուկի մը տպաւորութիւնը կը ձգէր մարդուս վրայ, երբ ձմեռ էր ու, ձիւնը կը ծածկէր զայն, իսկ գարնան ու ամրան՝ կը կորսնցնէր իր բրտութիւնը, կ'ըլլար հմայիչ լեռ մը: Անտառ չունէր, վայրի թուփերը միայն կը կազմէին անոր գե – զեցկութեան զազանիքը, իսկ բազմաթիւ խոտերն ու վայրի բանջարեղէնները, գոյնզգոյն ծաղիկներն ու ծիլերը՝ կը շի – նէին անոր հմայքը :

Գարնան ու ամրան, մօտակայ հայ գիւղերու երիտասարդները, հարսերն ու աղջիկները նստած ձիերու, ջորիներու եւ էշերու վրայ, կը բարձրանային Քերծայ ուժրը, քաղելու եւ փնջելու համար հոտաւէտ ու թարմագեղ ծաղիկներ, որոնց կարպին՝ կակաչն ու ամրուլը, չուչանն ու գիներբուքը, ապա՝ ժողվելու համար աունկն ու խաւարծիլը, Թրթկիչն ու քափիտակը, սիւեղն ու սոխուկը, ոզորմակոթին ու ուղու ականջը, նուիին ու ճերմակ բանջարը, մանուկն ու Թորթիկը, ժախն ու կանգառը, աւելուկն ու եղրճան, ու գեռ՝ ինչ անհման ծիլեր ու ծղօտներ, այտուցներ ու արմատներ, որոնցմէ ամանք անազ ու չեփած կ'ուտեն, ամանք՝ ազգան կ'ընեն, պանիրի մէջ կը զետեղեն, բռնուածք կ'ընեն, կը հիւանդ ու կախան կ'ընեն, ձմեռը՝ իւղով տապկելու, հացի մէջ դնելու, բաղարջ չինելու, խաշելու եւ ազգան ընելու համար :

Քերծայ սարը անսպասելի ու անվերջանալի կանաչեղէններու վայրն է:

Գիւղացիները այս լեռը կ'երթային կիրակի օրերը, խինդով ու երգով, կատակով, ու զրոյցով, հացով ու թացանով, դինիով կամ օղիով ու ճոխ ազանդերնեբով, երբեմն՝ դիշեր մը անոր ափին ու գոգին, տափին ու ծոցին մէջ կը մնային, պարելով եւ ուտելով կը զուարճանային :

(Շար.) ՍՕՍ – Վ.ՄԱՆԻ

Ռուսիոյ եւ Արեւելքի հաւանութեամբ : Միացեալ բանակի ներկայ նախագիծը կը սահմանափակէ Ֆրանսայի ներխլումնու – թիւնը, առանց որեւէ փոխարինութեան : Ակնկ զատ, ան պիտի պատակէ մեր եր – կիրը եւ միւս ազգերը, պիտի տկարացնէ Ատլանտեանի դաշինքը, ծաղրանկարի մը վերածելով Եւրոպան : Իրականին մէջ ան պիտի յաջողեցնէ հաւասարակշռուած պիտի յաջողեցնէ հաւասարակշռուած Եւրոպայի մը ստեղծումը, Եւրոպա մը՝ ազատ մասնակցութեամբ Մեծն Բրիտա – նիոյ, Սկանտինաւեան երկիրներու, Ցու – նաստանի, Թուրքիոյ եւ Եուկոսլաւիոյ» :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Թեհրանէն կը հեռագրեն թէ Տօքթ. Մոսաթեղ, որ երեք տարի բանտարկու – թեան դատապարտուած էր, կորնցուց վերաքննութեան դատը : Առեանը վերա – հաստատեց վճիռը, մինչեւ յն ատեն եր – կուքէն երեք տարուան բարձրացնելով իր սպարապետին՝ զօր. Ռահիմի պատիժը : Վճիռը արուեցաւ մէկի ղէմ վեց քուէով : Նախորդ վարչապետը այս առթիւ ալ պո – ռաց–կանչեց եւ լացաւ, ըսելով թէ որեւէ յանցանք չէ գործած :

Ա. Մինոթեան հեռաւելով, Իւնէսքոյի անդամագրուելուան նաեւ Ուկրայինա եւ Սպիտակ Ռուսիա :

ԵԳԻՊՏՈՍԻ անցագիրներու գրասենեակ – կին վերատեսուչը յայտարարեց թէ երե – սուն հազար հոգի կը դանուին սեւ ցանկին մէջ : Այս մէջոցին վերաքննութիւն կը կատարուի եւ իբր 12·000 անուններ պիտի ջնջուին : Ցանկին մէջ կը դանուին բազմա – թիւ օտարականներ որոնք եղիպտոս բնակելու կամ ներս մտնելու իրաւունք չունին :

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻ նոր ցնցումներ տեղի ու – նեցան Պելոպոնէսի Տրիպոլիս, Փաթրաս, Փիրկոս քաղաքներուն մէջ (Ցունաստան) : Մէկ հոգի մեռաւ, 22 հոգի վիրաւորուե – ցան, 84 տուներ փլան, 117 տուներ ան – բնակելի են : Անպատսպար կը մնան 2300 հոգի :

ՀԱՆՐԱԿԱՌՔ ՄԸ ՓՈՇԻԱՅԻ Պանէօ Քաչանի մէջ : Տասը թոն ծանրութեամբ բեռնակառք մը վաթսուն քիլոմէթր արա – գութեամբ սուրալով ինկաւ հանրակառ – քին վրայ : Հաւաքիչը մեռաւ, 13 հոգի վիրաւորուեցան, երեքը չատ ծանր :

ԻՏԱԼԻԱԿ ընդդիմանալ պալքանեան պի – նակցութեան, ցորչափ չէ կարզադրուած Թրիէսթէի խնդիրը :

ԼՈՆՏՈՆի խորհրդային դեսպանը բողո – քեց երկու զինուորական կցորդներու վե – տարման դէմ, անհիմն դանելով լրտեսու – թեան ամբաստանութիւնը : Անգլ. թեր – թերը կը դրեն թէ երկու պաշտօնատար – ները կը հետապնդուէին ամիսներէ ի վեր :

ԾԱԽՈՒ Է

Machine PFAFF boutonniere
Վերջին մօտէլ բոլորովին նոր : Դիմել՝
Chahbazian, 45 Rue St. Placide
Paris (6e).

×

ՓՅԱՆՈ կարի մեքենայ մը թիւ 3406, բոլորովին նոր (1952), ճարտարարուես – տական սեղան, առանց մօթէօռի : Գին 45 հազար ֆրանք :
Դիմել Պ. Պիզպիզեան
30 Ռիւ Ուաշինկթըն, Փարիզ (8)

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Ալֆորվիլի դպրոցի հոգաբարձութիւնը շնորհակալութեամբ առացած է հազար ֆր. Պ. Ծերուն Աստ – ուածատուրեանէ, Սիրուն Արապեանի մահուան քառասունքին առթիւ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Փարիզի Ազգ. Տան դպրոցի հոգաբարձութիւնը շնորհակալու – թեամբ առացած է մարսիլիահայ Պ. Յա – կոբ Փափազեանէ հինգ հազար ֆրանք, իր ազգացեալ քրոջ Տիկին Սիրուհի Կարա – պետեանի մահուան քառասունքին առթիւ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Մեր Մարսէյլէն մեկնումին առթիւ, Տարօն Սալնոյ Զորի Հայր. Միութեան կողմէ ի պատիւ մեզի արուած ճաշին համար, մեր խորին շնոր – հակալութիւնները կը յայտնենք Միու – թեան պատուարժան վարչութեան եւ իր բոլոր անդամներուն որոնք ներկայ եղան եւ իրենց ազնիւթիւ հայրենասիրական խօսքերով ընտանեկան տաքուկ մթնոլորտ մը ստեղծեցին : Շնորհակալութիւն նաեւ Պ. Ա. Քէօսէեանի որ իր նկարչական դոր – ծիքներով նկած էր նկարելու Միութեան խմբանկարը :— Տէր եւ Տիկին Քերովբէ Կարապետեան

Ի ՆՊԱՍՏ ԼԻՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ
VENTE DE CHARITÉ - KERMESSE

ՏՕՆԱՎԱՃԱՌ – ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած եկեղեցւոյ շինութեան Տիկնանց Միութեան կողմէ :
Այս կիրակի ժամը 15էն 24

Salle Bonneterre, Rue Bonneterre, Villeurbanne
Bar, Jeux, Attractions, Buffet
Կերպաս, կօշիկ, զիրք, նպարեղէն, արեւելեան սուրճի աղօրիք (ելեկտրական)
Tram. No. 3, arrêt Cours Tolstoï. Antonin Perrin

Վերադարձը ապահովուած է : *Մուտքը ազատ է*

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐ

ԻՍԻԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱՐԱՆԻ ՍՐԱՀՆԵ – ՐՈՒՆ ՄԷՋ :

15 Մայիս, Շաբաթ ժամը 21էն մինչեւ լոյս : Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամուած բաժին :

Կը խօսի Նոր Սերունդի կեդր. վարչու – թեան ներկայացուցիչը, ընկեր Գ. ՓԱ – ՓԱԶԵԱՆ :

Կ'երգեն Օր. ԱՍՏՂԻԿ ՔԻՕՍԷԵԱՆ եւ ԱԻԵՏԻՍ ՔԻՒՓՔԼԵԱՆ :

Կ'արտասանեն՝ Օր. ՇԱՔԻ ՅՈՎՀԱՆ – ՆԷՍԵԱՆ, Պ. ԵՂԻԱ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ :

Երգչախումբ Անիէդի եւ Իսիի խումբե – րուն կողմէ (60 հոգի), ղեկավարու – թեամբ Պ. ԿԱՐՊԻՍ ԴԱՑԻՇԵԱՆի :

Արեւելեան պարեր, նաեւ ողբերգու – թիւն մը

« ԱՔՍՈՐ ԵՒ ՀՐԱՇՔ »
ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ԿՈՂՄԷ

Կէս գիշերէն վերջ եւրոպական պարեր, նուագախումբ՝

HENRI ROSSOTTI et ses chanteurs.
Jean Morel - Johanito - Oscar Lopez
et Raoul Equeria.

Ճոխ եւ առատ պիւֆէ մատչելի դիներով
Մուտք 300 ֆրանք
Հաղորդակց. Միջոց.— Իջնել մէթրօ Մէրլի ս'Իսի : : Ուշադրութիւն.—
Հանդէսը կը սկսի որոշուած ժամուն :

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

ՍԱՐՊՈՆԻ ՄԵԾ ԱՄՓԻԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

Կիրակի, 16 Մայիս, ժամը 14·30ին
Կազմակերպուած Հայ Կարմիր Խաչի
Օգնութեան Մարմնի կողմէ
(Փարիզահայ Տիկնանց Միութիւն)
Ի նպաստ Ֆէսանվիլլիէի օդափոխու – թեան կայանին : Բարձր հովանաւորու – թեամբ Ֆրանս. Կարմիր Խաչին :
Նախագահութեամբ՝
Mr Le Professeur TREMOLLIERE
Membre de l'Académie de Medecine
Սիրայօժար մասնակցութեամբ՝
ԼԻԼԻ ԼԱՄՔՒՆԻ, դասախօս Փարիզի Ազգ. Երաժշտանոցին մէջ, ԺԱՆ ՊՈՒԱ – ԹԻ, Քոմէնտի Ֆրանսէզին, Տիկին ԱՐ – ՇԱԼՈՑՍ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ, ԼԻՏԱ եւ ՄԱՌԻ, Արժանթինեան ժողովրդ. երգեր, ԿՈՒՐԴԱ, Հնդկ. պար, ԱԼԻՍ ՊՕՅԱՃԵԱՆ եւ Յ. ԿԵՐՈՒՆԻ, Հայկական պարա – խումբ, ղեկավարութեամբ Յ. ՔԻՒՐԹՆԷՐ – ԵԱՆի, Ժ. ՍԷՐԳՈՑԵԱՆ Փարիզի Օփերա – յէն :

Նայիրի երգչախումբը, ղեկավարու – թեամբ Գ. ԵԱՆԳԻԿԵԱՆի :

Տոմսերու գինն է 100, 200 եւ 300 ֆր. : Հ. Կ. ՄԱՃի (Փարիզի Օգն. Մարմնի համար) «Փառի Էնթէռ»ի վրայ, այս ուր – բաթ ժամը 12էն մէկի մինչեւ, հինգ վայր – կեան պիտի տրամադրուի Հայկ. երգի եւ Կ. Խաչի :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Շաբաթի եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կը յանուցանէ թէ այս կիրակի հոգեհան – գիստ պիտի կատարուի տեղւոյս մատրան մէջ, ընդհ. նահատակաց յիշատակին, ինչպէս եւ նորոգ վախճանեալ Ն. Ս. Օ. ԳԻՈՐԳ Զ. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ յիշատակին եւ եկեղեցւոյ ազատերից Տէր Բարթող ազատ քահանայի մահուան 10րդ տարելիցին առթիւ : Կը հրաւիրուին ամբողջ համայն – քը, սկիզբ ժամերգութեան ժամը 8·30 : Արարողութենէն վերջ ղպրոցի աշակերտ – ները պիտի երգեն «Ազատութեան երգը» :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՊՈՄՈՆԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Պոմոնի Դպրաց Դասուն 20րդ տարեդարձին առթիւ հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանդիստ տեղի պիտի ունենայ այս կիրակի, ի յիշատակ Դպ – րաց Դասուն ննջեցեալ եւ հանդուցեալ դպ – րապետներու : Սիրով կը հրաւիրուի հա – սարակութիւնը : (Կնիք)

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԸ ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ ՄԷՋ

Մարսէյլի Համազգային Միութեան դա – սախօսութիւնը այս չաբաթ, ժամը 21ին, Գիտութեանց Համալսարանի ամփի – թատրոնին մէջ :

(40, Ալէ Լէոն Կամպէթա) *Կը դա – սախօսէ Փրօֆ. ԽԱՉԻԿԵԱՆ, նիւթը՝ «Ա – ռաջնոյ Դաւթի դիւցազներգութիւնը եւ հայկական նկարագիրը » :*

ՍԻՓԱՆ - ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳԱԽՈՒՄԲԻՆ

Փորձերը տեղի կ'ունենան կանոնաւո – րապէս ամէն երեքշաբթի ժամը ութէն 10, Ազգ. Տան մէջ, մեծ համերգի մը պատ – րաստութեան համար : Բոլոր երգիչներէն կը խնդրենք որ յարատեւօրէն եւ ճշդա – պահութեամբ հետեւին նոր երգերու դա – սերուն :

Կ'ընդունինք նոր անդամներու արձա – նագրութիւններ : Դիմել Օր. ՋԱՀրի – ճեանի, 78 ռիւ Լափայէթ (9) : Կամ ե – րեքշաբթի պիշերը փորձի ընթացքին :

Առաջին անգամ ըլլալով
Թէաթրը տը լա Կէթէ Լիրիճի մէջ 17 Մայիս, երկուշաբթի իրիկուն
Square des Arts et Métiers Métro: Réaumur et Arts et Metiers
Պատուոյ նախագահութեամբ՝ Պ. ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ ՎԱՉԵԱՆՑԻ
եւ մասնակցութեամբ փարիզահայ, լաւագոյն ուժերու
Այս մեծածախ ներկայացման տոմսերու գիներն են 250, 350, 450, 550, 650 750 Ֆրանք
ՅԱՆՁՈՒ.— Ճիշդեցէք Դարաբաղի Մելիքներու պեղեցիկ ներկայացումը, եւ եկէք վերապրելու զարճալ նոյնքան խնամուած ներկայացում մը :
Տոմսերը ապահովել պրատուններ Բալտեան (43 ռիւ Ռիշէ), Պարսամեան (46 ռիւ Ռիշէ), Հ. Սամուէլ (51 ռիւ Մէօսիօ լը Փրէնս) :

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. Կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր չրջանին բոլոր ենթակոմիտէներուն եւ խումբերուն վար – չութիւնները այս չաբաթ ժամը 21ին, սո – վորական հաւաքատեղին :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Պուլվար Օս – ման յի «Վահամեան» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքա – տեղին : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւ – նը պարտաւորիչ է :

Ս. ԷՍԻԷՆ.— Հ. Ց. Դ. Անատ ենթա – կոմիտէի ժողովը այս չաբաթ երեկոյ ժա – մը 8·30ին, Հայոց մատրան յարակից սեն – եակը :

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆ.— Հ. Ց. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ ժամը 20·30ին, ծանօթ հաւաքատեղին : Պարտա – ւորիչ ներկայութիւն :

ՀԵՐՔՈՒՄԻՆ ՀԵՐՔՈՒՄԸ

Նախ եկեղեցւոյ նախորդ հոգաբարձու – թեան տեսնապետը, Պ. Հ. Ապաճեան, նա – մակով մը հերքած էր իր հրաժարած ըլ – լալու տեղեկութիւնը (տես «Ցառաջ», 6 Մայիս) :

Նոր Հոգաբարձութիւնը մեղի ղրկած է պատճէնը 1952 Ցուլիս 10 թուակիր նա – մակի մը, որով Պ. Ապաճեան կը յայտնէ. — «Այս թիւէս սկսեալ ներկայ հրաժա – րականս կը ներկայացնեմ : «Ոչ մէկ բան պիտ այս որոշումէս կրնայ ետ ձգել» : Տեղ չունինք նամակին մնացեալ մասերն ալ հրատարակելու համար, (հաշուական եւայլն) :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ՝ ՑՈՒՆԻՍ 20ԻՆ
ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սե – րունդի Փարիզի Ահարոնեան խումբին կողմէ, Էքուանի անատը :

Օթօքարներ պիտի մեկնին կատ. ին. Նո – ւէն ու Մօնփառնասէն : Այժմէն արձանա – գրուեցէք Նոր Սերունդի անդամներու մօտ : Երթուդարձ 250 ֆրանք :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ
ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

Կազմակերպած է ՀԱՆԴԷՍ ԱՆՁՈՑԻՔ, Ցունիս 6ին, Հոգեգալստեան կիրակի օ – րը, Սեւր Մուրատեան վարժարանին մէջ : Գեղարուեստական բաժին եւ համեղ անակնկալներ : Պիւֆէ մատչելի դիներով : Մուտքը ազատ է : Մանրամասնութիւն – ները յառաջիկային :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Վասպուրականի հե – րոսամարտի 39րդ տարելիցին առթիւ, նախաձեռնութեամբ Վիէնի Հայր. Միու – թեան : Այս չաբաթ երեկոյ ժամը հիշդ 8·30ին Սկզբլը Կաթոլիկ սրահը :
Կը ներկայացուի Արմէն Շիտանեանի՝
ՎԱՆԱԿԱՆԸ
Ազգային յեղափոխական կեանքէ (4 ա – բար չորս պատկեր)
Դերասան Պօղոս Տէր Պօղոսեանի
Մուտք՝ 100 եւ 150 ֆրանք :

ՎԻԷՆԻ ԵՐԳԱԽՈՒՄԲԻՆ
ՀԱՄԵՐԳԸ

ՄԱՅԻՍ 23ԻՆ ԼԻՈՆ, ՍԱԼ ՕՐԼՈԺ
Ցունիս 12ին Սէն Շամոն :

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Փարիզի Հայ. Եկեղեցւոյ Կրօն. Ընկե – րակցութեան կրթ. մարմինը ողբացեալ Արմէն Յակոբեանի մահուան առթիւ փո – խան ծաղկեպսակի տացած է հետեւեալ նուէրները.— Փարիզի Հայ Թանդարանի Բարեկամներու Ընկերակցութեան վար – չութենէն 3500 ֆրանք, Պ. Սէլեան (Գլօն – վել, Քալվատոս) հինգ հազար ֆր., Օր. Ջամիչեան հազար ֆր., Պ. Ռոպէր Կիւլ – պէնկեան հազար ֆր., ամն 500 ֆրանք :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Մեքենայի վրայ աշխատող սկսնակներ, ենթերլոք սիրքիւլէր մեքենաներու հա – մար : Դիմել
PARIS-CALIFORNIE, 58 Rue de Cléry

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN.
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél. : PRO. 86-60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ
15
ՄԱՅԻՍ
★
SAMEDI
15 MAI
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7369 30e ANNEE | ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2780

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԾԱՒԵՐԸ ԾԱՂԿԻԼ ՍԿՍԱՆ

●

Քանի տարի առաջ էր : Ժողովի մը առթիւ կ'ափսոսայինք, ի տես անբացատրելի թուլութեան մը :

— Լիոնի մէջ ծառ չի բուսներ ...

Այս արտայայտութիւնը դարձած տեսակ մը չբմեղանք՝ ծուլացողներուն եւ քնացողներուն համար :

— Դուք ըսիք թէ Լիոնի մէջ ծառ չի բուսներ ...

= Բայց չըսինք թէ եղածն ալ չոր ցուցք ...

Տարիներուն հետ, չատ մըն ալ տաք ու պաղ ջուրեր անցան :

Թուերը բացուեցան : Ճակատներ կաղմուեցան եւ քակուեցան :

Ու վերջապէս դաղութը թօթափելով իր թարթափումները, սկսաւ ամփոփուիլ : Գլուխ դլխի տալ եւ մտածել վաղուան համար :

Ներքին վէճերը մարած էին : Ազդ. Միութիւն մը կը գործէր լուռ ու մունջ : Առանց մեծ յաւակնութիւններ ունենալու, բայց ունենալով հաւատք՝ իր կոչումին վրայ :

Առաջ մըն ալ իմացանք թէ ձեռնարկներ են եկեղեցի – դպրոց, աւելի ճիշդ՝ Ազդ. Տուն մը չինելու :

Թերահաւատները նորէն լեզու էլան .

— Լիոնի մէջ ծառ չի բուսներ ... Մի – լիոններ պէտք են : Ի՞նչպէս պիտի ճարեն :

Քանի մը կռչեր եւ յօդուածներ : Դի – մում՝ ուր որ կարելի է, ի խնդիր դպրոցական աջակցութեան : Հանդանակներ եւ դանազան ձեռնարկներ :

Տարի մը, մանաւանդ պատերազմ – թիւն մըն ալ ղրկեր էին Փարիզ, եւ եթէ չենք սխալիր, հազիւ երեսունկի ծախքը կրցան ճարել :

Վհներուններ կ'ըսէին թէ ուրիշ մէկոյ չկայ բայց եթէ բարերար մը գտնել, նման ողբացեալ Վահան Յարութեանեանի որ Մարսէյլի Մայր եկեղեցին չինեց :

Առեն մը կարծուեցաւ թէ կէս ճամբան պիտի մնան. թէեւ կրցած էին ճարել եւ վճարել հողին գինը : Գետին մը որ այսօր կրկինը կ'արժէ, կ'ըսեն, դանուելով կեդրոնական թաղի մը մէջ :

Եւ սակայն գործը քալեց :

Բազմապատկուեցան Ազդ. Միութեան օժանդակ մարմինները, — երիտասարդ – դաց Միութիւն, Տիկն. Միութիւն եւն. :

Առենէ մը ի վեր, «Յառաջ»ի չորրորդ էջը կը յորդի «եկեղեցացէն» ձեռնարկներու եւ նուէրներու ծանուցումներով :

Անցորդներ, որոնք ծանօթ են Լիոնի ազդային անցուդարձին, կը վկայեն թէ երբեք այսքան խանդավառութիւն եւ բազմութիւն տեսած չէին որեւէ հանդիսի առթիւ : Ոչ ալ այդքան առատաձեռնութիւն :

Անշուշտ սրտի մօտ է ծրագրուած շինութիւնը, իր հանրօգուտ եւ համազգային հանդամանքով :

Բայց, կը կարծենք թէ բուն դադանիքը այն է որ՝ նոր ծիլեր ծադկած, թարմ աւիշ ներարկած են ծառին :

Այն երիտասարդները, օրիորդները եւ տիկիններն որոնք իրենց պատանին մէջ ամփոփուած էին, այժմ առանդով փարած են գործի եւ միշտ նորութիւններ կը մտածեն, իրրեւ եկամուտի աղբիւր :

Շատեր կենդանի օրինակ հանդիսացած են նիւթական յանձնառութիւններով, իսկ տիկիններն կ'աշխատին տարածել եւ տեսականացնել ամառավճարի դրութիւնը :

Մեր «Վարանդեան» կոմիտէն ալ իր պարտականութիւնը կը կատարէ, թատերական ներկայացումներով եւ ուրիշ ձեռնարկներով :

Ո՞վ չուրախանար, տեսնելով որ Լիոնի մէջ ալ ծադկեր են ծառերը , հակառակ բոլոր յոռետեսութեանց :

Եւ երբ Ազդ. Տունը չինուի, անշուշտ ուրիշ ծաղիկներ ալ պիտի բացուին, թարմացնելով դաղութին կեանքը. : Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՎՍՏԱՀՈՒԹԵԱՆ ՔՈՒԷ 287Ի ԴԷՄ 289 ՁԱՅՆՈՎ

●

ՎԱՐՉԱՊԵՏԻՆ ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՀՆԴԿԱԶԻՆԻ ԴԷՊՔԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Ազդ. ժողովը եչ. օր վստահութիւն յայտնեց Լանիէլի դահլիճին, 287ի դէմ 289 ձայնով, ուրեմն մէայն երկու քուէի առաւելութեամբ :

Նոր Սահմանադրութեամբ վարչապետները պարտաւոր չեն հրաժարելու, եթէ 627 երեսփոխաններէն 314ը դէմ չքուէարկեն : Եւ սակայն, յաճախ կը հրաժարէին, եթէ պարզ մեծամասնութիւն մը ծառա – նած իրենց դէմ : Եւ Լանիէլ ալ կը նախընտրէր հրաժարիլ, քան թէ դոհանալ այսքան տկար մեծամասնութեամբ մը : Բայց ստիպուեցաւ տեղի տալ, նկատի առնելով կացութեան փափկութիւնը :

Նկատած բացուած ատեն, վարչապետը պարագ սեպեց կարգ մը լուսաբանութիւններ հաղորդել ընդհանուր կացութեան եւ դահլիճին քաղաքականութեան մասին, « ըսելով ինչ որ կարելի է ըսել, առանց վնասելու երկրին քաղաքական եւ դինուորական շահերուն » :

— « Կը դանուինք վճռաբանութեան մը առջեւ որուն աչքերով կը հետեւի արտասահմանը : Պիտի խօսիմ անկեղծօրէն եւ կատարեալ դիտակցութեամբ : Բացատրութիւններ պիտի տամ անցեալի եւ մեր մատղութեանց մասին : Ուէթ տարուան պատերազմէ մը ետք, որ մղուեցաւ յաջորդական դահլիճներու պատասխանատուութեամբ, անօդուտ է խրել աչխոյժի տեսակէտներու մէջ որոնք կրնան տեղի տալ մեղադրանքներու, աննեղդաշնակութեան եւ դառնութեան : Դիւրին է պատասխանատուներ փնտռել այս կամ այն կառավարութեան մէջ : Կառավարութիւնը պատասխանատու է հետաքրքրը : Այն բոլոր կառավարութիւնները որ իրարու յաջորդեցին 1945էն ի վեր, սա տեսակէտն ունեցած են թէ Հնդկաչինը հարաւ – արեւելեան Ասիոյ էական երկրամասերէն, ռազմավարական կէտերէն մէկն է : Անոնք միշտ մեր մարզպաններուն կամ ընդհ. հրամանատարներուն հրամայած են Հնդկաչինը պաշտպանել արտաքին թէ ներքին սպառնալիքներու դէմ : Վիէթմինը (ըմբոստ իշխանութիւնը) պատերազմին սկիզբը ունէր 8–9 սպառազէն զօրաբաժիններ : Աքանչելի էր մեր ուժերուն որակը, բայց իրենց ցրուած վիճակը ինքնին տկարութեան պատճառ մը կը կազմէր : Ուստի ընդհ. հրամանատարութիւնը հարկադրուեցաւ պահեստի ուժեր կազմել, աւելի զօրաւոր միջոցներով քան հակառակորդին ունեցածը : Մեր քաղաքականութիւնը կը ձգտէր յարձակողականի ձեւ – նարկել, համոզելու համար թշնամին թէ հարկ է բանակցիլ : Ուստի, պէտք էր մեծապէս աւելցնել ազդային ուժերը, եւ անհրաժեշտ զօրքը ղրկել Ֆրանսայէն » :

Պ. Լանիէլ այստեղ մանրամասնութիւններ հաղորդեց ղրկուած զօրամասերու, դինուորական ծրագիրներու, հակառակորդին ռազմախաղերու մասին : Ցետոյ չարունակեց .

— Երեւակայեցէք թէ ինչ մեկնութիւն պիտի տան մեր հակառակորդները եւ դաղութները, եթէ դահլիճի տապնակ մը ծագի : Երէկ Չօ Են Մինի անթելը կ'ըսէր թէ իրենց ուժի աղբիւրներէն մէկն է Ֆրանսայի քաղաքական կեանքին տկարութիւնը : Միանանք հայրենասիրութեան նոր եռանդով մը : Ֆրանսան չի կրնար առանց պատուի եւ առանց բարեկամներու մնալ : Մեր հակառակորդներէն ոմանք կը կարծեն թէ չատ խորագէտ եւ իմաստուն են : Անոնք փոխանակ իրենց յոյսը մեր դինակիցներուն վրայ դնելու, կը նախընտրեն հակառակորդին վրայ դնել : Կարգ մը չրջանակներու մէջ նորոյթ է դարձած քննադատել Մ. Նահանդները

ՕՐ ԸՕՐԻՆ

●

ԳԵՏՆԷ ԳԵՏԻՆ

Պոլսոյ վերջին թղթաբերը զարմանա – զան պատմութիւններ կը հրատարակէ, երեսփ. ընտրութեանց մասին, որոնք յանգեցան Մ. Քեմալի կուսակցութեան՝ «Հալէ»ի չափազանց պարտութեան :

Ինչպէս կը հաղորդէր հեռագիրը, յաղթական կուսակցութեան՝ Դեմոկրատի անդամները այս առթիւ յուղարկաւորութեան թափօր մըն ալ կազմած էին :

Յուցարարները Անգարայի գլխաւոր պողոտային վրայ պտտցուցեր են Հալէքի դագաղը, Շոփէնի մահերգով :

Ատանայի մէջ ալ, Հալէքի խրտուիլակը դնելով դագաղի մը մէջ, փողոցէ փողոց պտտցնելէ ետք տարեր կախեր են ծառէ մը, ինկօնիւ հրապարակին վրայ :

Նոյն ցոյցը կատարուած է ուրիշ քա – դաքներու մէջ :

Ցետոյ ոչխարներ մորթեր եւ հրուշակ (հէլվա) բաշխեր են ժողովուրդին :

Եւ վերջապէս ջահագնացութիւն եւ ցուծութեան շունդալից արարքներ ամէն տեղ :

Ամէնէն կատաղի ցոյցերը կատարուած են Իսմէրի եւ միւս վարիչներուն դէմ :

Համալսարանի շէնքին դիմաց, խանի մը դրան առջեւ կախեր են Իսմէրի մէկ պատկերը, հետեւեալ արձանագրութեամբ ,— « Ինչօնիւ մեռաւ » : Այս առթիւ կոիւ մըն ալ ծագեր է, յանգելով կոփամարտի :

Անգարայի մէջ գրուեր են լուսանկար մը, ուր Գասըմ Կիւլէր՝ «Հալէք»ի ընդհ. Հարուղարը կ'երեւայ անհոռնի վիճակի մը մէջ, — մերկանդամ կին մը գրկած :

Պատկերը գրուած ատեն կ'րսեն եղեր թէ ծանօթ անձնաւորութեան մը կինն է ...

Մէկ խօսքով՝ տեսարան մը «աշխրհի բաներէն» :

Մասնաւորապէս խղճալի է Իսմէրի վիճակը : Երէկ՝ ամենազօր դիկտատոր, այսօր դիակ : Երէկ՝ «ազգային պետ», այսօր՝ «ազգային ժուռնալեի» : Ինչպէս կը կոչէր Դեմոկրատ վարչապետը, Ատնան Մենտերէս :

Լոզանի «յաղթականը» այնքան վարկաբեկուած է որ, իր կուսակիցներն անգամ կը պահանջեն հրաժարիլ, փրկելու համար «Հալէք»ը :

Ուրիշ երեւոյթ մը, Հիւրէյիի ձահիճ նալչըն, որ սպառնալիքներ կ'ուղղէր փոխրամասնութեանց , ընտրական պայքարին առթիւ, նոյնպէս կը բարկոծուի անխնայ :

Թուրք թերթ մը, «Սոն Փոստա», նկատդրելով այս 80ամեայ գառամեալին օրհասական պայքարը, կը գրէ .

— « Փրփրացող կատաղութեամբ մը յարձակեցաւ, յարձակեցաւ եւ ի վերջոյ սպանիական ցուլի մը պէս փլաւ մրցադաշտին վրայ : Այդ միջոցին շատ հոգիներ վառեց, օրկնք կանոն չճանչցաւ, յարձակեցաւ, արիւնեց, բզկտեց : Եւ այս բոլորը՝ նախկին բռնակալութիւն մը պաշտպանելու համար, վախնալով որ անկուտ կը մնայ » :

Միամտութիւն պիտի ըլլար կարծել թէ Սոն Փոստաները եւ միւսները դարձի եկած են, յանուն արդարութեան :

Պարզապէս ամբոխային հոգեբանութիւն, ի փառս յաղթականին :

Վաղը եթէ «Հալէք»ը նորէն իշխանութեան գլուխ անցնի, նոյն բառերը պիտի գործածեն պարտեալին դէմ : ՎԱՀԷ

(Շար. ր կարդալ Դ. էջ)

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄԵՐԸ

★

Փարիզի եկեղեցւոյ Կրօն. Ընկերակցութիւնը հետեւեալ նոր հետագիրը ստացած է Էջմիածնի Գերագոյն Մարմնոյն, Գէորգ Զ.ի վերջին ժամերու մասին .—

Ամենայն Հայոց Ծայրագոյն Պատրիարք կաթողիկոս Գէորգ Զ.ի առողջական վիճակը սկսեց վտանգել, որի առթիւ հիւանդը գտնուում էր մասնագէտ պրոֆէսորների հսկողութեան տակ : Ընդլայնուած կօնսիլտասիօնը նրա մօտ գտաւ ստամոքսի քարւրակ, ուռուցքի ներկայութիւն որովայնի խոռոչի հարեւան օրգանների, քարտիօարտերիոսկլերոս, լրիւ արիթմիայի երեւոյթներով եւ սրտի գործունէութեան կօմպանսասիոնի խանգարմամբ, թոռիքի էմֆիզեմա պնեւմօսկլերոս :

Դրութիւնը պրոգրեսիւ կերպով վատանում էր, երբեմն առաջանում էր սիրտ անօթային սիստեմի գործունէութեան, խիստ անկում պրաէթկոլլապս : Չնայած ձեռ առնուած բոլոր անհրաժեշտ միջոցառումների, մայիսի 9ին, եօթ անց քառասուն րոպէին հիւանդը վախճանուեց :

Ստորագրութիւներ .— *Հայկական Ս.Ս.Ր. Առողջապահութեան մինիստր Արիմ – լեան, Հայկական Առողջապահութեան մինիստրութեանդ վարչութեան պետ Մրռաեան, Հայկական ՍՍՌ Գիտութիւններ – ի Ակադեմիայի խակականդամ, Գիտութեանց վաստակաւոր գործիչ դոկտ. պրոֆ. Ցովհաննէսեան, Սոփետ. Միութեան բժշկական դիտութիւնների ակադեմիայի թղթակից անդամ, Գիտութեան վաստակաւոր գործիչ դոկտ. պրոֆ. Եօղեան, Հայկական ՍՍՌ Գիտութեան Ակադեմիայի թղթակից անդամ պիտութեան վաստակաւոր գործիչ դոկտ. պրոֆ. Յակոբեան, Գիտութեան վաստակաւոր գործիչ դոկտ. պրոֆ. Մնացականեան, դոկտ. պրոֆ. Շահրիմանեան, դոկտ. պրոֆ. Սիմոնեան, դոկտ. Քաթանեան, պոլիկլինիկայի գլխաւոր բժիշկ Ղարիպեան : Հայկական ՍՍՌ մինիստրների Սովետի կից հայ եկեղեցու գործերի խորհուրդի նախագահ Հրաչեայ Գրիգորեան :*

Ներկայ էին էջմիածնի միաբանութեան Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդի նախագահ անդամ արք. Վահան Կոստանեան : Գերագոյն Հոգեւոր խորհուրդի անդամներ Կամսարական եւ Մինասեան, Էջմիածնի միաբան ծայրագոյն վարդապետ Վաթեան :

ՏԻՐԱՆ ԱՐՔ.Ի ՊԱՐԱԳԱՆ

Նիւ Եորքէն կը գրեն մեզի .— *Առաջնորդ Տիրան արք. Ներսոյեան հրաժարեցաւ իր բոլոր պաշտօններէն, Մայիս 1ին : Ա – ռաջն. տեղապահ ընտրուեցաւ Մամբրէ արք. Գալֆայեան :*

Այս առթիւ պարագ կը սեպեմ ճշդել թէ Տիրան արք. ոչ ներկայ եղած է ի պատիւ ճչլալ Պայարի սարքուած ընդունելութեան, ոչ ալ անոր երեսը տեսած : Կարգ մը թերթեր ի դուր ադմկեցին :

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ պահանջեց եւ կանչել Մոսկուայի անգլ. դեսպանատան պին – ուորական կցորդը, որ այժմ Լոնտոն կը դտնուի : Կ'ամբաստանէ թէ այդ սպան, որ հազարապետ մըն է, լրտեսական դործերով կը զբաղէր : Ինչպէս կը յիշուի, Անգլիա վտարեց Լոնտոնի խորհրդային դեսպանատան երկու դինուորական կցորդները, նոյն ամբաստանութեամբ :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՊԱՐԱՀՈՒՄԸ, որուն ներկայացումները չետաձգուեցան Փարիզի մէջ, քաղաքական պատճառներով, Լոնտոն հրաւիրուած է : Փարիզի խորհրդային դեսպանը նոր տեսակցութիւն մը ունեցաւ Պ. Լանիէլի հետ, այս հարցի մասին :

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

— Ինչպե՞ս կարող է մարդ չսիրել իր հայրենիքը, իր ծննդավայրը, իր ազգը, իր ցեղը, իր լեզուն, իր ավանդությունները, իր սովորությունները, իր սրբությունները, իր ամենամեծ սրբությունները, իր ամենամեծ սրբությունները, իր ամենամեծ

թէ այս երեքէն կամ Սթալինը եւ կամ Բերիան ողջ ըլլար, Ա. Միկոյեան չէր յանդգներ բերան առնել Զարեհոյի անունը :

Մեսոնիկեանի մէջ իրենց հակառակորդը կը տեսնէին թէ Սթալինը եւ թէ Բերիան. մեծցնել Մեսոնիկեանը, կը նշանակէր պզտիկցնել այս երկու դահիճները. եթէ ասոնցմէ մէկնումէկը ողջ ըլլար, Ա. Միկոյեան միշտ նոյն անխօս հարսը կը մնար :

Առաւելաբար նոյն հայատեացներէն կու գար հալածանքը նաեւ Գամառ Քաթիպաներու եւ Բաֆֆիներու՝ հայութեան հզօր այս առաջնորդներու դէմ :

1937ին, սրածումի արիւնոտ օրերուն, Մոսկուայէն երեւան գալով եւ հայ մտաւորականութեան անճիտումի գործին ղեկավարութիւնը անցնելով, Ա. Միկոյեան, Թիֆլիսի Ներսիսեան վարժարանի եւ Էջմիածնի Գէորգեան Հոգեւոր Ճեմարանի նախկին սանը, ճառի մը մէջ դառնալով իր ունկնդիրներուն, ներողութիւն կը խնդրէ ա – նոնցմէ, որ իրենց պիտի խօսի ռուսերէն լեզուով, քանի որ հայերէնը զրեթէ մոռցած է ...»

Այսօր, այդ թուականէն 17 տարի վերջ, Ա. Միկոյեան ոչ միայն վարժ հայերէն կը խօսի, այլ եւ իր ճառը բանաստեղծական կտորներով կը համեմէ ...

Ամէնէն առաջ յայտնենք, որ քաջութիւնը — Պատկանեանի, Բաֆֆիի եւ Զարենցի պաշտպանութեան հալոցին մէջ — ուզղակի իրմէ՝ Ա. Միկոյեանէ չի գար :

Միկոյեանը տակաւին Երեւան չհկած եւ մեր մայրաքաղաքին մէջ իր 1954 ՄԱՐՏ 11ի ճառը տակաւին չարտասանած, Հայաստանի առաջին իշխանաւորը՝ Ս. Թովմասեան — Արութինովին յաջորդող Հայկոմկուսի նորընծաիր կենդկոմի քարտուղարը — 1954 ՓԵՏՐ. 14ին՝ Միկոյեանէն ամիս մը ԱՌԱՋ՝ Հայկոմկուսի վերջին՝ 17–րդ Համագումարին մէջ նոյնանման ճառ մը արտասանած եւ մատնանշած էր «նախկինի դեկավարութեան մի շարք լուրջ բազմական սխալներն ու աղաւաղումներ – ը»...

«ԻԴԷՈԼՈԳԻԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ ԲԱՐՁՐԱՑՆԵԼ ՆՈՐ ԽՆԴԻՐՆԵՐԻ ՄԱԿԱՐԴԱԿԻՆ», — այս խորագրին տակ մեր երկրի պաշտօնաթերթը՝ «Ս. Հայաստան»՝ իր 1954 ՓԵՏՐ. 19ի խմբագրականով, ի միջի այլոց, կը գրէր .

— Խոշոր սխալներ ու աղաւաղումներ են թոյլ տրուել յատկապէս հայ ժողովրդի անցեալի կուլտուրական ժառանգութեան գնահատման հարցերում: Ձհասկանալով , երբեմն էլ աղաւաղելով անցեալի ժառանգութեան գնահատման ԼԵՆԻՆԵԱՆ սկզբունքները (մերթ ԼԵՆԻՆԵԱՆ, բայց ոչ նաեւ... ՍԹԱԼԻՆԵԱՆ — «Ցուց.») ամենից վատաբաւնում էին անցեալի կուլտուրական արժէքները, կոչ էին անում համարեա թէ լիովին հրաժարուել անցեալի կուլտուրայից, առաջարկում էին հայ գրականութեան պատմութիւնից «վտարել» 19րդ դարի երկրորդ կէսի եւ 20րդ դարի սկիզբի մի շարք գրողների ...

Ակնարկը՝ Պատկանեաններուն եւ Բաֆֆիներուն ...

Խմբագրականը այս «վատաբանող»ները կը կոչէ «ազգային նիհիլիզմի «դրսեւորող»ներ», այսինքն կը գործածէ ճիշդ նոյն բառը — նիհիլիստ — զոր չուշ ա – ռիս մը վերջ պիտի գործածէր Միկոյեան՝ տալով նաեւ «վատաբանուած»ներու ա – նունները ...

Ենթադրել պէտք է ուրեմն, որ վերա – բերումի մէջ այս փոփոխութիւնը — ընդհանրապէս դէպի ազգութեանց «կուլտուրական արժէք»ները — տեղի ունեցած է ԿԵԴՐՈՆԻ ոգեշունչով ...

Անհաւանական չէ նաեւ, որ այս փոփոխութիւնը մէկ թուլ արձագանգն է Բերիայի եւ բերիականներու վրայ զարուած զնդակահարուածներու, իսկ եաքէն ալ ... անոնց հետեւորդներու դէմ բացուած արշաւին ...

Ի. Միութեան մէջ բերնէ բերան այդ զրոյցը կը տարածուի, թէ Բերիան եւ բերիականները ազգութեանց իրաւունքներու ախոյեաններն էին ...

Մալենկովները ազգութեանց «կուլտուրական արժէք»ներու հանդէպ իրենց վերաբերումը փոխելով՝ կարծես կուզան վկայելու, որ այդ «արժէք»ներու պաշտպանը ոչ թէ զնդակահարուողներն են, այլ պանը ոչ թէ զնդակահարուողներն են, այլ զնդակահարողները ...

Արդ, ի՞նչ է այս զնդակահարողներու մէջ իրական կշիռը Ա. Միկոյեանի :

Ընթերցողի ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք թէեւ «փոքր», սակայն աւելի քան ուշագրաւ փաստի մը վրայ :

Ա. Միկոյեանի Մարտ 11ի ճառը հրատարակուած է ոչ միայն «Ս Հայաստան»ի, այլ եւ «Պրաւդա»յի եւ «Իզվեստիա»յի 1954 Մարտ 12ի թիւերով, այն հիմնական տարբերութեամբ, որ «Ս. Հայաստան»ի մէջ այդ ճառը կը գրաւէ պաշտօնաթերթի ամբողջ ԵՐԵՔ ԷՋԵՐԸ (լրիւ 18 սիւնակ), մինչ Մոսկուայի պաշտօնաթերթերու մէջ ճառին տեղ արուած է միայն ՁՈՐՍԱԿԱՆ ՍԻՒՆԱԿ ...

Ռուս ընթերցողին համար Ի. Միութեան առաջնորդներէն Ա. Միկոյեանի « յոյժ կարեւոր» ճառը զրեթէ իր ԵՐԵՔ–ՔԱՌՈՐԴՈՎ կրճատուած է ...

Այս խօսուն փաստը ինքնին կը մատնէ այն իրական կշիռը, զոր ունի Ա. Միկոյեան Ի. Միութեան վարիչներու սեղմ ընտանիքին մէջ ...

Իրական —ազդեցիկ ու հեղինակաւոր— առաջնորդի մը ճառին հետ Ի. Միութեան մէջ այսպէս չեն վարուիր ...

ԼԻՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԱՇԷՆ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻՆ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆԸ

*

ԼԻՈՆ, 11 Մայիս.— Եկեղեցւոյ եւ Ազգ. Տան շինութիւնը նոր թափ մը առաջաւ ,երբ 14 Դեկտ. 1953ին, Լիոնի եւ շրջանի Ազգ. Միութիւնը, ընդհ. ժողովէ մը վերջ, — որուն կը նախագահէր Եւրոպայի կաթող. պատուիրակ Սերովբէ Ծ. Վ. Մանուկեան ,— բացարձակ լիազօրութիւնը տուաւ Պ. Կ. Ճնկոլեանի, նախագահ եկեղեցայնէն յանձնախումբին :

1.— Սկսելու եւ աւարտելու Լիոնի Հայոց եկեղեցւոյ եւ Ազգ. Տան շինութիւնը :

2.— Կազմելու եկեղեցայնէն Միութեան կեդր. վարչութիւնը :

3.— Հիմնելու Տիկնանց Օժանդակ Մութիւնը եւ Հայ եկեղեցւոյ Երիտասարդ Միութիւնը, որոնք պիտի հետեւին վարչութեան ուղեգծին եւ հրահանգներուն :

4.— Ընդունելու բարերարներու նուէրները, ինչպէս նաեւ օժանդակ յանձնախումբերուն հաւաքած դրամարները եւ զանոնք յատկացնելու, իր հսկողութեան տակ՝ եկեղեցւոյ եւ Ազգ. Տան շինութեան :

Յանձնախումբը, որ կը բաղկանայ զուգիս երիտասարդ եւ զոհողութեան ոգիով տոգորուած ազգայիններէ, անմիջապէս կազմեց իր դիւանը, նախագահութեամբ Պ. Կ. Ճնկոլեանի, որ մղիչ ուժն է այս գործին, ոչ միայն իր մեծագումար նուիրատուութեամբ, այլ եւ գործը ի կատար հանելու վճռականութեամբ :

Յանձնախումբին պատուակալ նախագահութիւնը սիրայօժար յանձն առած է Տ. Սերովբէ Ծ. վրդ. Մանուկեան որ իր յամախակի այցելութիւններով կը քաջալերէ եւ օգտակար թելադրութիւններ կ'ընէ, ձեռնարկին չտեսնուած յաջողութեան համար :

Շինութեան յանձնախումբը նոր տարուան հետ սկսաւ իր գործունէութիւնը , հակառակ տիրող մնտեսական տագնապին եւ եկեղեցաշինութեան գործին երկար ձգձգումներուն հետեւանքով ծագած անտարբերութեան : Յանձնախումբը յաջողեցաւ փոխել այդ մթնոլորտը եւ խանդավառել ամբողջ Լիոնի հայութիւնը :

Անմիջապէս կազմուեցաւ Տիկնանց յանձնախումբ մը, որ սկսաւ հետզհետէ ընդարձակել իր շրջանակը արձանագրելով ամեական նուիրատուութիւններ :

Կազմակերպուեցաւ նաեւ Հայ. Եկեղեցւոյ Երիտասարդաց Միութիւնը, որուն անդամները երիտասարդական խանդով իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն եկեղեցւոյ եւ Ազգ. Տան շինութեան գործին : 6 Փետրուար 1954ի իրենց կազմակերպած պարահանդէսը պատմական պիտի մնայ Լիոնի գաղութին մէջ իր ստեղծած խանդավառութեամբ եւ բազմութեամբ :

Տիկնանց Միութիւնը մեծ խնամքով կը պատրաստէ շքեղ Տօնավաճառ պարահանդէս մը որ տեղի պիտի ունենայ այս կիրակի, 16 Մայիս, Սալ Պօնբէյէի ընդարձակ սրահներուն մէջ: Յանձնախումբի ազնիւ տիկինները, շրջապատուած շնորհալի օրիորդներով, յաջողութեամբ ա – ռաջ կը տանին գործը, համաճայն եկեղեցւոյ շինութեան մարմնի պծած ուղղութեան :

Պիտի ծախուին Լիոնի Հայերու արտադրութեանց լաւագոյն համբաւները, հայկական համագամ կերակուրներէն մինչեւ նրբահիւս ձեռակերտ ասեղնագործութիւններ, մեքենաներ, զանազան կերպաս – սեղէններ, զրքեր, եւն. :

Տարակոյս չունինք թէ Լիոնի եւ շրջանի հայութիւնը իր ներկայութեամբ, բարոյապէս եւ նիւթապէս պիտի քաջալերէ այս բացառիկ եւ իր տեսակին մէջ առաջին ձեռնարկը :

Տօնավաճառէն եաք կարգադրութիւններ եղած են մեծ վիճակախաղի մը համար (Թօմպոլա), որուն արտօնութիւնը ստացած է վարչութիւնը, ներքին գործերու նախարարութենէն, պաշտօնական ձեւա – կերպութիւններէ եաք եւ որ չորս միլիոն ֆրանքէ աւելի զուտ շահ պիտի ապահո – վէ :

Եկեղեցւոյ ճարտարապետը, ողբացեալ Ա. Ճակոբեան որ յատակագծի պատրաստութեան մէջ, իր փորձառութեան հետ իր ամբողջ սիրտն ալ դրած էր, իր մեծագոյն փառասիրութիւնը կը սեպէր օր առաջ կառուցուած տեսնել եկեղեցին, որուն համար նիւթական զոհողութիւններ ալ կ'ընէր յաճախ :

Ցառատպիծը արդէն վաւերացուած է տեղական իշխանութենէն եւ որոշած ենք յառաջիկայ Յունիս 26ին կատարել հիմնարկէքի արարողութիւնը , որուն պիտի հրաւիրուին պետական ու կրօնական ներկայացուցիչներէ զատ, Ազգ. իշխանութիւններ եւ այլ անձնաւորութիւններ :

Վստահ ենք որ այդ օրը ազգային հր – պարտութեան յիշատակելի օր մը պիտի ըլլայ Ֆրանսայի բոլոր հայութեան եւ մասնաւորաբար Լիոնի հայ գաղութին համար :

« Աստուծոյ եւ Ազգին տան» շինութիւնը գործնական եւ ապահով ճամբու մէջ է այլեւս :

ԵԿԵՂԵՑԱՇԻՆ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐՈՒ ՑԻՇԱՏԱԿԸ

ՎԵՆԵՏԻԿ՝ ՄԷՋ

ՎԵՆԵՏԻԿ, 9 Մայիս (Ցառաջ).— Մայիս 3ի օրը Մուրատ Ռափայէլեան վարժարանի շքեղ դահլիճին մէջ կատարուեցաւ նահատակներու համազգային սգահանդէսը: Կը նախագահէր արբահայրը , Գերպ. Սրապիոն Ուլուհոճեան: Ներկայ էին Միխիթարեան Միաբանութեան հայրերը, Վենետիկի հայ գաղութը, վարժարանին աշակերտները:

Հանդէսը բացուեցաւ Ալէմշահի «Հաւատարեցէք մահս մեր» խմբերգով, որ Վարդանանց օրինակին վրայ կ'ոգեկոչէ մեր ցեղային մեծ եւ ահաւոր ողբերգութիւնը՝ կրօնքի եւ հայրենիքի սեղաններուն վրայ թնկած միլիոնաւոր զոհերով :

Հ. Սահակ Վ. Տէր Մովսէսեան ուժեղ բանախօսութիւն մը կատարեց այս առթիւ (ՅՄԲ.— Տես առաջին նիւթը):

Շուրջ 35 վայրկեան մեր հոգիները տարուեցան հայրենի երկիր՝ հմայուած բանախօսի ճառէն :

Ցետոյ տեղի ունեցան յաջող արտասանութիւններ Սիամանթոյէն (Ափ մը մոխիր) , Թումանեանէն (Հոգեհանդիստ) : Աշակերտներու խմբերգը երգեց Ա.Հարտունեանի «Կոյր կռունկները»: Արմէն Կիւրեղեան ոգեկոչեց նահատակները՝ թելադրելով ժառանգել անոնց արժանիքները, հայ ապրելով եւ հայ մեռնելով՝ համաճայն անոնց սուրբ կտակին:

Ցակոբ ձէլալեան բանաստեղծի շունչով կարդաց իր մէկ ոտանաւորը նահատակներու յիշատակին եւ յետոյ դաշնամուրի վրայ նուագեց ճարտարօրէն Շոփէնի մահերգը:

Ու հոգիները մահերգակ տխրութենէն բարձրացնելու եւ վերածնութեան յոյսերով ներշնչելու համար խմբերգը լսեցուց «Ծէր կեցցո»ն խանդավառ չեշտով :

Այսպէս վերջացաւ նահատակներու սքանչելի գահանդէսը :

Վարժարանին տեսչութիւնը նահատակներու տոնին միացուցած էր Մխիթարի եւ Մուրատ – Ռափայէլի յիշատակը: Խմբերգը ոգեւորութեամբ երգեց Մխիթարի քայլերգը « Զարթիր աշխարհ Աբգանազեան»: Տետուչը Հ. Եղիա Վ. Փէչիկեան համառօտակի պատկերացուց այդ երեք ազգանուէր զէմքերը, Մխիթարը՝ ցեղին վերածնութեան երազով , ու ապա Մուրատ ու Ռափայէլը որոնք՝ ժողովուրդի պատկներուն բարձր կրթութեան լրենց երազը Մխիթարի զաւակներուն կը յանձնէին :

Ու չեշտով բարեբարներու գործը Մխիթարը իրրեւ չունչ եւ հոգի, իսկ Մուրատ Ռափայէլ որոնք լրենց կտակով կը դիւրացնէին սերունդներու բարձր կրթութեան գործը, որ կը շարունակուի չուրջ մէկուկէս տարիէ ի վեր :

Եզան արտասանութիւններ զանազան քերթուածներու : Արա Պալէօզեան ներ – բողոց բարեբարներու տխրարեր ու անոնց գործը : Ու Մուրատ Ռափայէլի քայլերգը փակեց նուիրական հանդէսը:

Կարծես կը ժպտէր Մխիթարի սուրբ պատկերը հայրենի եազոյնին մէջ պատրուռուած իր ներքեւ ունենալով Մուրատի եւ Ռափայէլի զէմքերը լրենց դրօշին մէջ նուիրագործուած :

Տեղեկատու

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՄԱՐՈՒԻ հայ գաղութը կազմուած է 1921 – 23ին: Թղթակիցի մը տեղեկութեանց համաձայն, ընդհ. թիւը չանցնիր երկու հարիւրը: Քաղաքանքայի մէջ կան 60 հայեր, իսկ Ռապաթի մէջ միայն 13: Հայերը եկած են Միջին Արեւելքէն, Ֆրանսայէն եւ Ամերիկայէն: Հայերը կը վայելեն տեղացի ժողովուրդին համակրանքը եւ պաշտօնեաներուն վստահութիւնը: Ոմանք ունին լրենց արհեստանոցը կամ վաճառատունը, զրասենեակով , իսկ ուրիշներ ազատ ասպարէզի կը հետեւին, առեւտրական , բժիշկ , ճարտարապետ , դեղագործ: Ռապաթի մէջ մածունի երկու հայկական գործատուններ կան : Բոլոր Հայերուն ալ տնտեսական վիճակը լաւ է: Ունին որեւէ ազգային ձեռնարկ : Երբեմն կ'օժանդակեն Սեւրի Մուրատեան եւ Ռէնոսի զպրոցասէր Տիկնանց վարժարաններուն: Վերջերս բանական թիւով տարածուեցան «Սողոմոն Թէհլիրեանի «Վերյիշումները»:

ՀԱՑԿ. ՄԱՆՐԱՆԿԱՐԶՈՒԹԵԱՆ մասին Գահիրէ «Ցուսաբեր»ի Տան մէջ դասախոսութիւն մը տուած է ծանօթ բանասէր Պ. Յարութիւն Քիւրտեան: Բացատրած է թէ Հայկ. արուեստի ամէնէն գնահատուած մասն է մանրանկարչութիւնը: Յարգ հաւաքուած քանի հազար հայերէն ձեռագիրներէն հինգ հազարը կը վերաբերին մանրանկարչութեան: Կրօնական մանրանկարներուն մէջ կան արուեստի նրբութիւն եւ ճաշակ: Թանկագին նիւթեր են նաեւ ուսումնասիրելու համար ժամանակաշրջանի կենցաղը: Դասախօսը չեշտած է թէ դեռ պատրաստուած չէ Հայաստանի մէջ գտնուած ձեռագիրներու ստպագիր ցուցակը :

ՊԱՂՏԱՏԻ վերջին ողողումներու առեն Նորաշէնի Հայերը աշխատած են վտանգին առաջքը առնել, ինչ որ մամուլի գնահատանքին արժանացած է եւ երկրագործական նախարարը հետաքրքրով չնորհակալութիւն յայտնած է դիւղապետ Պ. Յովհաննէս Սէմէրճեանին եւ անոր միջոցով Նորաշէնի Հայերուն իրենց անձնուէր ջանքերուն համար :

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ՏԻՐՈՒՆԻ. — ՀՐԱՆՏ ՆԱԹԱՆԵԱՆ

ԱՎԻՆԵՕՆ 11 Մայիս. — Մայիս 4ին տեղին յանձնեցինք վաղեմի ընկերը Հրանտ Նաթանեանը: Ողբացեալ ընկերը ծնած էր 1886ին Վան: Կեդր. վարժարանը աւարտելէ վերջ, հազիւ 15 տարեկան կը մտնէ Հ. Ց. Դ. շարքերուն մէջ: Կը վարէ կարեւոր գործեր իբրեւ սուրհանդակ եւ այլն: Պատանի հասակին մէջ կը կորսնցնէ հայրը: Ընտանեկան ծանր հոգերը թեթեւցնելու համար կը մեկնի Ամերիկա, ուր նոյնպէս կուսակցական պատասխանատու գործեր կը կատարէ: Մօտ հինգ տարի կ'աշխատի գործատուններու ծուխին եւ իւղերուն մէջ եւ վերջապէս կը յաջողի փոխադրութիւն տրտիլ: Այս գործին մէջ ունէր մօտ քսան բանուորներ: Հայաստանի Հանրապետութիւնը հռչակուած առեն, բոլոր անհրաժեշտ գործիքները միասին առնելով կը մեկնի Պոլիս, անկէ ալ Հայաստան երթալու համար: Քանի մը շաբաթ նաւու կը սպասէր: Երբ կը տեսնէ Կովկասէն եկած փախստականները , կ'ոգրոչէ ճարահատ ձրանոս գալ: Կը հասնի Մարսէյլ: Կը զբաղի ճաշարանավարութեամբ, բայց անյաջողութեան պատճառով կը փոխադրուի Ավինեօն, իրրեւ շրջուն լուսանկարիչ: Վերջերս ծանրացած հիւանդացած էր: Իր եաին կը ձգէ աղջիկը, փեսան եւ երեք թոռներ:

Մայրը եւ եղբայրը Հայաստան կը գտնուին: Այս երկուզը իրրեւ փունջ մը ծաղիկ, սիրելի Հրանտ: Լ. Օվիկեան

բացնէին սերունդներու բարձր կրթութեան գործը, որ կը շարունակուի չուրջ մէկուկէս տարիէ ի վեր :

Եզան արտասանութիւններ զանազան քերթուածներու : Արա Պալէօզեան ներ – բողոց բարեբարներու տխրարեր ու անոնց գործը : Ու Մուրատ Ռափայէլի քայլերգը փակեց նուիրական հանդէսը:

«ճիշդ հակառակն է նահանջականութեան եւ անճնասրութեան: Այդ ոգին կը թե – լադրէ ամէն բանէ վեր դասել Ֆրանսայի համերաշխութիւնը ազատ աշխարհին հետ» :

Վարչապետը յետոյ տեղեկութիւններ հաղորդեց Տիէն Պիէնի պարտութեան մա – սին: Ըսաւ թէ հակառակորդ բանակը յանկարծ հետեւեցաւ Զինագիներու օրի – նակին, մարդկային ծով մը կազմելով եւ իր տրամադրութեան տակ ունենալով ա – հագին քանակութեամբ չինական թնդա – նօթներ եւ ուրիշ պէնքեր: Տիէն Պիէնի բերդը պիտի պաշտպանէր Լաոսը, Հնդ – կաչինի պետութիւններէն առաջինը որ համաձայնած էր Ֆրանսայի հետ, անկա – խութիւն տանալով Ֆրանսական Միու – թեան մէջ: Եթէ կարելի չեղաւ փրկել պա – հակազօրքը, պատճառները պէտք է փն – տռել ետ երթալով մինչեւ 1947: Կառա – վարութիւնը օգնական ուժը աւելցուց 42 առ հարիւր, այս տարուան առաջին ե – րեք ամիսներու ընթացքին, երկու հազար նոր օդաչուներ եւ մասնագէտներ զրկեց, բայց անօգուտ :

Հակառակ ազատած բացառութեանց, կարգ մը երեսփոխաններ խոստովէն քննա – դատին դահլիճին քաղաքականութիւնը: Շատեր կը պահանջէին պատերազմը դադ – րեցնել, որպէսզի Ֆրանսական բանակը չքամուի: Անշուշտ չատ աւելի բուռն լե – ղու մը կը դործածէին համայնավարները:

ԱՄՈՒԼ ՎԻՃԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԺԸՆԵՒԻ ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

Եչ. օր դարձեալ ամուլ վիճաբանու – թիւններ տեղի ունեցան Փրնեւի խորհր – դաժողովին մէջ, Բորէայի մասին: Անդ – լիսյ ներկայացուցիչը, Պ. Իարն, ծրագիրը մը ներկայացուց, այդ երկիրը միացնելու եւ ամբողջական կառավարութիւն մը հաստատելու համար, բայց իր առաջար – կած սկզբունքներէն չատերը նախապէս մերժուած էին համայնավարներուն կող – մէ :

Երէկ նոր տեսակցութիւն մը տեղի ալ – ած ունենար Իարնի եւ Մոլոթովի միջեւ, ելք մը գտնելու համար :

× Հնդկաչինի խնդիրն ալ միչտ տակաւ – կը մնայ: Ցարդ ներկայացուած առա – ջարկներէն ոչ մէկը մեծամասնութիւն չա – հած է: Միւս կողմէ, կը կարծուի թէ ըմ – բոստները նոր յարձակողական մը կը պատրաստեն, սպասելով Հանոյի: Ար – դէն կռիւներ տեղի կ'ունենան այդ քաղա – քէն 30 քիլոմեթր անդին:

× Նոր տեղեկութեանց համաձայն, Մ. Նահանդները Հարաւ. արեւելեան Ասիոյ պաշտպանութեան ծրագրէն դուրս ձգած են Հնդկաչինը, ուրիշ խօսքով, յանձն չեն առներ անմիջական օգնութիւն հաս – ցնել, ներկայ պարագաներուն մէջ :

× Ազգ. պաշտպանութեան յանձնաժո – ղովը երէկ առաւ նիստի հրաւիրուած էր Էլիզէի պալատին մէջ, առիթով օգ – նութիւն հասցնելու համար Հնդկաչինի բանակին: Նոր դիմաւորներ եւ մասնա – գէտներ պիտի դրկուին անմիջապէս :

Վերջին լուրերու համաձայն, ճակատա – մարտը հետզհետէ կը սաստկանայ Թոնքի – նի տելթային մէջ: Ըմբոստները առա – ջութիւն դիմադրութիւններ համախմբած են այս ճակատին վրայ: Ֆրանսական զօրքը ան – պնդէն կը դիմադրէ :

× Տիէն Պիէնի վիրաւորներուն փոխա – դրութիւնը սկսաւ, համաձայնութիւն դո – յացած ըլլալով երկու կողմերուն միջեւ:

× Ամերիկայի զօրավար մը կ'առաջար – կէ Հնդկաչինը փրկել հելիկոպտերի ղրկած – մամբ Զինաստանի ռազմագիտա – կան դիրքերուն դէմ: Իր կարծիքով ընդհ. պատերազմ չի կրնար ծագիլ այս գործո – ղութենէն ...

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԱՂՏԱՏԷն կը հետապրէն թէ ամերիկ – եան դիւանագործական մարմին մը հասաւ Ի – բաք, զօրավարի մը նախագահութեամբ: Այս մարմինը նախապէս Փաքիստան պա – տած էր: Իր պաշտօնն է քննել Իրաքի բա – նակին պէտքերը: Մ. Նահանգները հա – մաձայնութիւն մը կնքած էին Ապրիլ 25–ին, զինամթերք տրամադրելու համար :

ՀԻԻԼԷՕԱԿԱՆ դէնքերու մասին ժողով մը տեղի ունեցաւ Լոնտոնի մէջ, մասնակ – ցութեամբ հինգ պետութիւններու (Անգլիա, Մ. Նահանգներ, Ֆրանսա, Քանատա եւ Ս. Միութիւն): Նպատակն է միջազգային հակակշռի տակ առնել հելիէական եւ ջր – բածին դէնքերը եւ ճամբան հարթել ընդհ. զինաթափութեան համար :

Ի ՆՊԱՍՏ ԼԻՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ
VENTE DE CHARITÉ - KERMESSE

ՏՕՆԱՎԱՃԱՌ – ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած եկեղեցւոյ շինութեան Տիկնանց Միութեան կողմէ :
Այս կիրակի ժամը 15էն 24

Salle Bonneterre, Rue Bonneterre, Villeurbanne
Bar, Jeux, Attractions, Buffet
Կերպաս, կօշիկ, դիրք, նպարեղէն, արեւելեան սուրճի աղօրիք (ելեկտրական)
Tram. No. 3, arrêt Cours Tolstoï. Antonin Perrin
Վերադարձը ապահովուած է : Մուտքը ազատ է

ՀԱՅ ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՓԱՌԱՏՕՆԸ

Կազմակերպուած Ջ. Ո. Միութեան կողմէ, հովանաւորութեամբ առողջապա – հական նախարարութեան եւ պատուակալ նախագահութեամբ Տոքթ. Պէրնար Լա – ֆէյ, տեղի կ'ունենայ Մայիս 23ին, կի – րակի ժամը 14·30էն 18:

Միութիւններէն մեծ սրահին մէջ,
24, Rue St. Victor

Կը նախագահէ Պ. Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ,
Պիտի խօսին Ֆրանսայի եւ հայ ակնառու անձնաւորութիւնները:

Գեղարուեստական բացառիկ յաժին : *Քառեակ նուագախումբ Պ. Կ. Սարեանի ղեկավարութեամբ, Տիկին ՄԵԼԻՔԵԱՆ եւ Պ. ՔԻՒՓԷԼԵԱՆ երգ, Տիկին ՓԷՍԼԵԱՆ հայկական եւ կովկասեան մենապար՝ ընկերակցութեամբ ԳԱՐԵԳԻՆԻ (թառ) եւ ԲԵՆՈՑԻ : Օր. Ս. ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ՝ դաշնակ, Փարիզի Օփերայի աւագ երգչուհի Օր. ՇԱԼԱՆՏԱ :*

60 ՓՈՔՐԻԿՆԵՐԷ ԿԱԶՄՈՒԱԾ «ԼԸ ՓԸԹԻ ՊՕՆՏԻ»Ի երկսեռ երգչախումբ–պարա – խումբը իր ամբողջ կազմով բեմին վրայ, *պիտի երգէ Կոմիտասի երգերը ՀԱՅԵՐԷՆ :*

Տասը երգեհոնէ բաղկացեալ նուագա – խումբ մը առաջին անգամն ըլլալով հայկ. հանդէսի մը մէջ :

Տեղերը թուագրուած ըլլալով, կը հրա – ւիրենք հայ հասարակութիւնը որ այժմէն ապահովէ իր տոմսերը, Բալուեան, Պար սամեան եւ Հ. Սամուէլ դրատուներէն:

Մուտքի դիներն են 150, 200 եւ 300 ֆր :

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐ
ԻՍԻԻ ՄԷՋ

ԻՍԻԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱՐԱՆԻ ՍՐԱՀՆԵ – ՐՈՒՆ ՄԷՋ :

15 Մայիս, Շաբաթ ժամը 21էն մինչեւ լոյս: Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամուած բաժին :

Կը խօսի Նոր Սերունդի Կեդր. վարչու – թեան ներկայացուցիչը, ընկեր Գ. ՓԱ – ՓԱՋԵԱՆ :

Կ'երգեն Օր. ԱՍՏՂԻԿ ՔԷՕՍԷԵԱՆ եւ ԱՒԵՏԻՍ ՔԻՒՓԷԼԵԱՆ :

Կ'արտասանեն՝ Օր. ՇԱՒՔ ՅՈՎՀԱՆ – ՆԷՍԵԱՆ, Պ. ԵՂԻԱ. ՍԵՐՈՒԲԵԱՆ :

Երգչախումբ Անիէռի եւ Իսիի խումբե – րուն կողմէ (60 հոգի), ղեկավարու – թեամբ Պ. ԿԱՐՊԻՍ ԳԱՑԻՇԵԱՆԻ :

Արեւելեան պարեր, նաեւ ոչխերպու – թիւն մը

« ԱՔՍՈՐ ԵՒ ՀՐԱՇՔ »
ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ԿՈՂՄԷ

Կէս գիշերէն վերջ եւրոպական պարեր, նուագախումբ՝
HENRI ROSSOTTI et ses chanteurs.
Jean Morel - Johanito - Oscar Lopez
et Raoul Equeria.

Ճոխ եւ առատ պիւֆէ մատչելի դիներով
Մուտք 300 ֆրանիֆ

Հաղորդակց. Միջոց.— Իջնել մէթրօ Մէրի տ'Իսի : Ուշադրութիւն.—
Հանդէսը կը սկսի որոշուած ժամուն :

ԹԻՑԱՍԵՂԱՆ ՄԱՐՍԷյԻ ՄԷՋ
Ի ՊԱՏԻՒ ԿԱԹՈՂ. ՊԱՏՈՒԻՐԱԿ

ՍԵՐՈՎԲԷ Ծ. Վ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Ուրբաթ, 21 Մայիս ժամը 21իճ
Hôtel Normandie, 28 Bld. d'Athènes

Կազմակերպուած Մուրատ Ռափայէլ – եան նախկին աշակերտներու միութեան կողմէ :

Այս առթիւ Մարսիլիոյ դաշտերը պա – տիւ պիտի ունենայ ծանօթանալու Փարի – պի Առաջնորդին: Կը հրաւիրուին բոլոր միութիւնները, կուսակցական կամ հայ – րենակցական, պատուելու համար յար – պելի հիւրը : Մուտքը ազատ է

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր եւ Տիկին Գեղամ Յակոբեան, այրի Տիկին Զարեհ Յակոբեան, Հարենց, Շամ – ամանճեան եւ Խօրասանճեան ընտանիքները չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր ա – նոնց որոնք անձամբ, պրաւոր, ծաղկե – պատկով կամ նուիրատուութիւններով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց եղբօր եւ զարմականին

ԱՐՄԷՆ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ

արկածալի մահուան առթիւ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՊՈՄՈՆԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Պոմոնի Դպրաց Դասուն 20րդ տարեդարձին առթիւ հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգիստ տեղի պիտի ունենայ այս կիրակի, ի յիշատակ Դպ – րացդասու ննջեցեալց եւ հանգուցեալ դպ – րապետներու : Սիրով կը հրաւիրուի հա – սարակութիւնը: (ԿՆԻՓ)

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Ուս. Միու – թեան 5րդ տարեդարձին առթիւ, կիրակի, 16 Մայիս, ժամը 16էն մինչեւ 23, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ :

Գեղարուեստական յայտագիր ծանօթ արուեստագէտներու մասնակցութեամբ :

Եւրոպական եւ արեւելեան պարեր :

Պիւֆէ, չատ մատչելի դիներով :

Կը հրաւիրուի երէց եւ երիտասարդ հա – սարակութիւնը, քաջալերելու այս ձեռ – նարկը :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Վասպուրականի հե – րոսամարտի 39րդ տարելիցին առթիւ, նախաձեռնութեամբ Վիէնի Հայր. Միու – թեան: Այս չաբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 8·30ին Սէրքըլ Կաթոլիկ սրահը :

Կը ներկայացուի Արմէն Շիտանեանի՝
ՎԱՆԱԿՈՒՆԸ

Ազգային յեղափոխական կեանքէ (4 ա – րար չորս պատկեր)

Դերասան Պօղոս Տէր Պօղոսեանի
Մուտք՝ 100 եւ 150 ֆրանք :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԸ ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ ՄԷՋ

Մարսէյլի Համազգային Միութեան դա – տախօսութիւնը այս չաբաթ, ժամը 21ին, Գիտութեանց Համալսարանի ամփի – թատրոնին մէջ :

(40, Allée Léon Gambetta) *Կը դա – տախօսէ Փրոֆ. ՅԱՅԻԿԵԱՆ, նիւթը՝ «Սա – ռունցի Դաւթի դիւցազներգութիւնը եւ հայկական նկարագիրը» :*

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ
ՍՈՐՊՈՆԻ ՄԵԾ ԱՄՓԻԹԱՏՐՈՆԻ ՄԷՋ

Կիրակի, 16 Մայիս, ժամը 14·30ին
Կազմակերպուած Հայ Կարմիր Խաչի Օգնութեան Մարմնի կողմէ
(Փարիզահայ Տիկնանց Միութիւն)

Ի նպաստ Ֆէսանվիլիէի օդափոխու – թեան կայանին: Բարձր հովանաւորու – թեամբ Ֆրանս. Կարմիր Խաչին :

Նախագահութեամբ՝
Mr Le Professeur TREMOLLIERE
Membre de l'Académie de Medecine

Միրայծաք մասնակցութեամբ՝

Լիլի ԼԱՍՖՒՆԻ, դասախօս Փարիզի Ազգ. երաժշտանոցին մէջ, ՃԱՆ ՊՈՒՅ – ԹԼ, Քոմէնտ Ֆրանսէզէն, Տիկին ԱՐ – ՇԱԼՈՑ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ, ԼԻՏԱ եւ ՄԱՌԻ, Աւժանթինեան ժողովրդ. երգեր, ԿՈՒՐԴԱ, Հնդկ. պար, ԱԼԻՍ ՊՕՑԱՃԵԱՆ եւ Յ. ԿՂԵՐՈՒՆԻ, հայկական պարա – խումբ, ղեկավարութեամբ Յ. ՔԻՒՐՆԷՐ – ԵԱՆԻ, Ժ. ՍԷՐԳՈՑԵԱՆ Փարիզի Օփերա – յէն: Փոքրիկն ԱՆԻ ԿԱԶԵՐ (դաշնակ):

Նայիրի երգչախումբը, ղեկավարու – թեամբ Գ. ԵԱՆՊԷԿԵԱՆԻ :

Տոմսերու գինն է 100, 200 եւ 300 ֆր.:

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. Կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանին բոլոր ենթակոմիտէներուն եւ խումբերուն վար – չութիւնները այս չաբաթ ժամը 21ին, սո – վորական հաւաքատեղին :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Պուլվար Օս – մոյի «Վռամեան» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաք – տեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւ – նը պարտաւորիչ է :

Մ. ԷՖԻԷՆ.— Հ. Ց. Դ. Անտոք ենթա – կոմիտէի ժողովը այս չաբաթ երեկոյ ժա – մը 8·30ին, Հայոց մատրան յարակից սէն – եակը :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի յիշատակին *կաթող. պատարագին կարգադրու – թեամբ, Ֆրանսայի բոլոր Հայկա – կան եկեղեցիներուն մէջ այս կի – րակի, 16 Մայիսին պիտի մատուցուի Ս. Պատարագ եւ պիտի կատարուի հոգեհան – գստեան պաշտօն :*

Փարիզի Մայր եկեղեցւոյն մէջ կը պա – տարագէ Տ. ԹՈՎՄԱՍ Ա. ՔՀԿ. ՄԻՆԱՍ – ԵԱՆ, իսկ Տէր ԱՆՈՒՇԱՒԱՆ աբեղայ ՉՂՋԱՆԵԱՆ կը նախագահէ արարողու – թիւններուն եւ կը քարոզէ :

Շաւիլի եկեղեցւոյն մէջ Տ. ԵՍԱՑԻ քհնյ. ԱԼԹՈՒՆԵԱՆ:

Արնուվիլի եկեղեցւոյն մէջ Տէր ԱԴԴԷ քհնյ. ՓԱՁԼԱԿԵԱՆ, իսկ Ալֆորվիլի եկե – ղեցւոյն մէջ Տ. ՊԱՐԳԵՒ քհնյ. ՄԷՐՃԱՆ – ԵԱՆ կը պատարագեն :

Կը հրաւիրուի Փարիզի եւ չրջակայքի բոլոր հայութիւնը որ փութայ խուռներ – բամ ներկայ ըլլալ այս արարողութիւն – ներուն իր յարգանքի եւ մեծարանքի բա – ժինը բերելով իր մեծ հովուապետին :

(ԴԻՒՄԱՆ)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ՀԱՄԱՐ

ԼԻՈՆ.— Ազգ. Միութիւնը կը հրաւիրէ բարեպաշտ ժողովուրդը այս կիրակի ա – ռաւօտուն Ս. եկեղեցի ներկայ ըլլալու համար Ամենայն Հայոց կաթողիկոս Տ.Տ. Գէորգ Զ.ի գահնստէտ վախճանումին առթիւ կատարուելիք հանդիսաւոր հոգե – հանգստեան պատարագին, որ կը սկսի ժամը 8ին: (Հոգեհանգիստը 11ին) :

×

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Շաւիլի եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի հոգեհան – գիստ պիտի կատարուի տեղւոյս մատրան մէջ, ընդհ. նահատակաց յիշատակին, *ինչպէս եւ նորոգ վախճանեալ Ն. Ս. Օ. ԳԷՈՐԳ Զ. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ յիշատակին եւ եկեղեցւոյ աւագերէց Տէր Բարթող աւագ քահանայի մահուան 10րդ տարելիցին առթիւ: Կը հրաւիրուին ամբողջ համան – քը, սկիզբ ժամերգութեան ժամը 8·30 : Արարողութենէն վերջ դպրոցի աշակերտ – ները պիտի երգեն «Ազատութեան երգը»:*

OCÉANIA

ՃԱՄԲՈՐԴԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ կը կազմակերպենք հաւաքական ճամ – բորդութիւններ Լիբանանի եւ Թուր – քիոյ համար ամառուան արձակուրդի ընթացքին : *ԿԱՐԵՒՈՐ ՉԵՂՔԵՐՈՎ Մանրամասն տեղեկութիւններ ստա – նալու եւ արձանագրուելու համար դիմել՝*
OCEANIA
4, Rue de Castellane
PARIS, Tél. : ANJ. 16-33 et 34
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ
Պ. ՀԱՅԱԳՈՐԾԵԱՆԻ եւ ՊԱՐՈՆԵԱՆԻ Օսէաննիայի միջոցով
38, Rue de la République, Marseille
tél. Colbert : 53-13

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Gros, Demi-Gros

Գուլպայ, մի – պա, ձեռքին ձեռքա – կեղէններ, ԱՄԵՆԱՆՊԱՏՇԱՒՈՐ Գի – ՆԵՐՈՎ :

Ճոխ գիներ

Articles polichinelles-ի համար :

Միակ հասցէն՝

BONNETERIE BEAUBOURG

227, Rue St. Martin, PARIS (3e)
Tél.: ARC. 66-50

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN.
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél. : PRO. 86-60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 16 ՄԱՅԻՍ ★ DIMANCHE 16 MAI 1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7370 30e ANNEE ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2781

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԹԱՓՈՒՐ ԱՒՕՈՒՆԵՐ

●

Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին վախճանումով երեքի կը բարձրանայ թափուր Աթոռներու թիւը :

Երուսաղէմի պատրիարքութիւնը տակաւին մը կը կառավարուի տարիներէ ի վեր : Կիւրեղ պատրիարքի յաջորդին ընտրութիւնը դժուարացած է թէ՛ ներքին եւ թէ՛ քաղաքական պատճառներով :

Կիլիկիոյ կաթողիկոսին ընտրութիւնը միշտ կը ձգձգուի :

Միաբանական ժողովին կողմէ առաջարկուած հինգ թեկնածուներէն երկուքը, Գարեգին պատրիարք եւ Տիրան արք. վճռապէս հրաժարեցան : Միւսներէն մին այն Մաղ արք.ի շուրջը հոսանք մը կազմուած է, զլխաւորութեամբ Էջմիածնի :

Եւ ահաւասիկ Էջմիածինը ինքն ալ գլուխ կը փնտռէ :

Հաղուագէպ է որ այդքան սուր տագնապի մը մատնուած ըլլայ Հայ. Եկեղեցին :

Տագնապը ծանր կը կշռէ մանաւանդ անոր համար որ, երեք պատրաստներուն մէջ ալ եկեղեցին շատ բան կորսնցուցած է իր անկախութենէն :

Կաթարղական ընտրական ժողովը կազմուած է երեք Աթոռներուն շուրջը, ներքին եւ արտաքին չօշափուկներով :

Միւս կողմէ, բարձրաստիճան կղերը ինք այնպիսի վիճակ մը կը ներկայացնէ, որ սոսկացած էք ճրագով փնտռել արժանաւոր թեկնածուները :

Շատ քիչեր ի վիճակի են զոհողութեան օրուան պահանջները :

Երեք Աթոռներուն համար ալ անհրաժեշտ են դէմքեր որոնք ամէնէն առաջ նկարագիր եւ կամք ունենան :

Դժբախտաբար այս հարցերուն մէջ ալ հայկական անդաստանը բաժնուած է զանազան ճակատներու :

Այնպէս որ, ոեւէ թեկնածու կրնայ սայթաքիլ առաջին օրէն իսկ, եթէ չունի հաստատուն դիծ եւ որոշ դաւանանք : Եթէ չունի կորով՝ ամէն բանէ վեր դասելու Հայ. Եկեղեցւոյ եւ տարապիր բազմութեանց չահերը :

Այս տարրական պայմանը կը պահանջուի մանաւորապէս երկու կաթողիկոսութեանց թեկնածուներէն, որոնք սահմանուած են իրար լրացնելու : Կաչումով թէ զործունէութեամբ :

Եթէ Ամենայն Հայոց կաթողիկոս ընտրուի հասարակ իշխանաւոր մը, որ իր ներշնչումը կը առանայ օտարէն, նոր խոց մը բացուած պիտի ըլլայ Հայ. Եկեղեցւոյ միջնաբերդին վրայ :

Այդպիսի տիպար մը զանազան մարզերու պանքներ պիտի փորձէ նաեւ արտասահմանի մէջ, սկսելով Կիլիկիոյ կաթողիկոսութենէն :

Մանաւանդ եթէ այս վերջինը չունենայ կորովի աթոռակալ մը, պաշտպանելու համար տարապիր բազմութեանց չահերը :

Ամէնէն « գլուխգոգէտ » եւ խորամանկ թեկնածուն ալ դատապարտուած է կէս ճամբան մնալու, եթէ չըմբռնէ առ հիմ նական ճշմարտութիւնը :—

Կաթողիկոս, պատրիարք, նուիրակ, առաջնորդ կամ փոխանորդ,— բոլորը կոչուած են ծառայելու ժողովուրդի չահերուն, համաձայն զարաւոր աւանդութեանց :

Իրենց պաշտօնն է թարգման հանդիսանալ ժողովուրդի բաղձանքներուն, եւ ոչ թէ դառնալ պարզ կամակատարներ կամ պաշտօնատարներ, տարուելով օրուան հովերէն :

Ո եւ է թեկնածու, ինչ բարձր արժանիքներ ալ ունենայ, պիտի գիտնայ թէ ինք խորհրդանշան մըն է Հայ. Եկեղեցւոյ ժողովրդապետութեան եւ միաբանականութեան, եւ ոչ թէ առանձնաշնորհեալ, վեհարաւոր մարզպան մը :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՀՆԴԿԱՉԻՆԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՄԱՍԻՆ

●

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ՕԳՆԵ՞Ն

Ուաշինկթընէն կը հեռագրեն թէ Մ. Նահանգները եւ Ֆրանսա մօտերս խորհրդակցութիւն մը պիտի կատարեն, Հնդկաչինի պինուորական կացութիւնը ստուգելու եւ համապատասխան միջոցները ձեռք առնելու համար :

Այս խորհրդակցութեան գլխաւոր նպատակն է զօրացնել Ֆրանսական պատուիրակութեան դիրքը՝ Ժընեւի ժողովին մէջ : Այս մասին համաձայնութիւն գոյացած է Պ. Տըլըսի եւ Ուաշինկթընի Ֆրանսական դեսպանին միջեւ : Խորհրդակցութիւնը տեղի պիտի ունենայ Փարիզի մէջ :

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը եւ Ֆրանսական դեսպանը շարք մը խօսակցութիւններ ունեցած են : Բայց տակաւին յայտնի չէ թէ Ամերիկա տրամադի՞ր է պինուորական միջամտութիւն կատարելու : Ֆրանսական կառավարութիւնը կ'ուզէ ճշդել թէ ի՛նչ ըսել կ'ուզեն Մ. Նահանգները, չարունակ պնդելով որ կատարեալ անկախութիւն արուի Հնդկաչինի երեք պետութեանց : Ուաշինկթընի խօսակցութեանց առեն, Ֆրանսական դեսպանը դիտել տուած է թէ Պ. Ժորժ Պիտոյի դիրքը տկարացած է Ժընեւի մէջ, իրրեւ հետեւանք դաշնակիցներու տարաձայնութեանց : Միւս կողմէ, Տըլըսի վերջին յայտարարութիւններէն կը հետեւի թէ Մ. Նահանգները համակերպած են Հնդկաչինի կորուստին, եւ վերջապէս, Լանիէլի կառավարութիւնը, որ առջի օր միայն երկու քուէի մեծամասնութիւն մը ստացաւ, միշտ կը յիշեցնէ թէ Ֆրանսա չի կրնար առանձին չարունակել պատերազմը, պինուորական յաղթանակ մը չահելու ակնկալութեամբ : Ուրեմն, Ֆրանսա կ'ուզէ որ Մ. Նահանգները բացորոշապէս ճշդեն իրենց քաղաքականութիւնը : Ուրիշ խօսքով, կ'ուզէ գիտնալ թէ պիտի հաւանի՞ն մասնակցիլ պատերազմին, եթէ կարելի չըլլայ պատուաբեր համաձայնութեան մը յանգիլ Ժընեւի մէջ :

Փարիզի Ֆրանսական չրջանակները անձկութեան մատնուած են մասնաւորապէս անոր համար որ, Մ. Նահանգները բոլորովին տարբեր տեսակէտներ ունին Քորէայի եւ Հնդկաչինի պատերազմներու մասին եւ նոյն պայմանները չեն գտներ, գինեալ միջամտութիւն կատարելու համար :

ՄՈԼՈԹՈՎ ԵՐԿՈՒ ՋԻՋՈՒՄՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵՑ

Ժընեւի խորհրդաժողովին մայիս 14ի նիստին մէջ, Պ. Մոլոթով բուռն ճառ մը խօսելէ ետք, երկու զիջումներ կատարեց, Հնդկաչինի մասին բացուած վիճաբանութեանց առթիւ : Հաւանեցաւ որ չէզոք յանձնախումբեր հսկեն որեւէ գինադադարի վրայ եւ մեծ պետութիւնները երաշխաւորեն հաչտութեան որեւէ ձեռնարկ, ինչպէս առաջարկած էր Ֆրանսական պատուիրակութիւնը : Բայց միւս կողմէ, վեթոյի իրաւունք մը վերապահեց Մ. Միութեան, Չինաստանի եւ Հնդկաչինի կարմիր կառավարութեանց համար, կարգ մը պարագաներու մէջ :

Իր երկար ճառին մէջ, Պ. Մոլոթով նոր չարձակեցաւ արեւմտեան պետութեանց եւ մասնաւորապէս Մ. Նահանգներուն վրայ, բսելով թէ այս վերջին պետութիւնը պատրուակներ կը փնտռէ, գինեալ միջամտութիւն կատարելու առաջմական խարխափներ հաստատելու համար Հարաւ. արեւելեան Ասիոյ մէջ : Իր կարծիքով, Հնդկաչինի պատերազմը եթէ ծաւալի, կրնայ տեղի տալ երրորդ աշխարհամարտի մը : Այս առթիւ քննադատեց Հարաւ. արեւելեան Ասիոյ գինակցութեան ամերիկեան ծրագիրը, իրրեւ սպառնալիք մը այդ աշխարհամասի ժողովուրդներուն ապահովութեան համար :

Նոյն օրը ճառ մը խօսեցաւ Պ. Ժորժ Պիտօ, բացատրելով թէ Վիէթմինի պատասխանատուութիւնը իրաւունք չունի խօսելու Քամպոճի եւ Լաոսի մասին, որոնք ան կախ կառավարութիւններ ունին : « Վիէթմինի ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ իրենց հիմնական քաղաքականութիւնն է խաղաղութիւն, անկախութիւն, միութիւն եւ ժողովրդապետութիւն : Այստեղ ամէնքս ալ համաձայն ենք այդ մասին : Բայց պէտք է բացորոշապէս պարզել բառերուն իմաստը : Խաղաղութի՞ւն,— այդ է այս ժողովին նպատակը : Անկախութի՞ւն, — Հնդկաչինի երեք պետութիւնները դան հռչակած են համախորհուրդ Ֆրանսայի հետ : Միութի՞ւն, — Ֆրանսա ընդունած է եւ կը պահանջէ որ յարգուի : Ժողովրդապետութի՞ւն,— հիմնական սկզբունքն է ազատ աշխարհի բոլոր ազգերուն » :

Պ. Պիտօ դուրս ձգելով Լաոսը եւ Քամպոճը, պնդեց թէ Վիէթնամը օրինաւոր կառավարութիւն մը ունի որ ճանչցուած է 35 պետութեանց կողմէ, միայն ան իրաւասու է խօսելու երկրին անունով :

Ցետոյ խօսեցաւ Քամպոճի արտաքին նախարարը, պահանջելով իր երկրէն հեռացնել կարմիր զօրքը : Իվերջոյ որոշուեցաւ դնել նիստ մը գումարել Բ. օր, կրճատելով մասնակցողներու թիւը, — երեք հոգի իւրաքանչիւր պատուիրակութենէ : Ընդհ. թիւը իննի կը հասնի :

ԱՐՏԱԿԱՐԳ ՄԻՋՈՑՆԵՐ ՉԵՌՔ ԿԱՌՆՈՒԻՆ

Մինչ այս մինչ այն, Ֆրանսական կառավարութիւնը տախտակական միջոցներ ձեռք առած է, զօրացնելու համար Հնդկաչինի բանակը : Ազգ. պաշտպանութեան կոմիտէն, որ միայն բացառիկ պարագաներու մէջ կը գումարուի, առջի օր չորս ժամ նիստ գումարեց Էլիզէի պալատին մէջ, քննելու համար հետեւեալ խնդիրները, — 1. Անմիջական ապահովութիւն. 2.— Օդնական զօրք ղրկել.— 3. Ի հարկին օգտագործել նորագիր զինուորները կամ պահեստինները, հերթափոխութիւն կատարելու համար : Առաջին կէտի մասին լրացուցիչ տեղեկութիւններ հաղորդեց վարչապետը : Արդէն սկսած է օդնական զօրքի եւ զինամթերքի փոխադրութիւնը : Միւս կէտերու մասին խորհրդակցութիւնները կը չարունակուին, սպասելով Մ. Նահանգներուն հետ կատարուած բանակցութեանց ելքին :

Նոյն օրը քննուեցաւ նաեւ մասնաւոր յանձնաժողովի մը կազմութեան խնդիրը, ինչպէս առաջարկած էր վարչապետը : Այս առթիւ համաձայնավարներուն ներկայացուցիչը յայտնեցաւ թէ կ'ուզեն զինք դուրս ձգել հանրային գործերու մասնակցութենէն :

— Անչուչա, պատասխանեց զօր. ար Կոլի կուսակիցներէն երեսփոխան մը : Կարելի չէ Հնդկաչինի զինուորական խնդիրները քննել ի ներկայութեան համայնավար երեսփոխաններու : Այդ պիտի նշանակէր տեղեկութիւններ տալ թշնամիներուն որոնց հետ միացեալ ճակատ կազմած են համաձայնավարները : Ի՞նչպէս կ'ուզէք որ զէնքեր տանք մեր հակառակորդին բարեկամներուն :

Ներկայ հատորը կը պարունակէ նաեւ զանազան թերթերու մէջ հրատարակուած գրութիւնները, արձակ թէ չափածոյ :

Ուրեմն իրապէս ամբողջական գործ մը, որ պատուաբեր է նաեւ իրեն տպագրական ձեռնարկ :

Բոլոր էջերը շրջանակի մէջ առնուած են, իւրաքանչիւր գրքի նախընթաց տպագրութեանց վայրը եւ թուականները ալ առանձին նշանակուած : Իւրաքանչիւր գրքի կողքերը լուսանկարուած են համապատկեր : Ինչպէս « *Կարմիր լուրեր բարեկամէս* »ը, որ Պոլսոյ Ազգակ մատենաշարին Ա. հատորը կը կազմէր, գրուած՝ Կիլիկիոյ 1909ի ջարդին առթիւ :

Այսպէս, « *Ճուսաբեր* » ընկերակցութեան տպագրական մեքենան կը բանի անընդհատ, կազմելով նոր եւ այլազան մատենաշար մը :

Կ'արժէ անգամ մը եւս արձանագրել վերջին տարիներու ընթացքին հրատարակուած հատորները :—

Եղիշէի Վարդանանց պատմութիւնը, աշխարհաբար :

Մովսէս Խորենացի, Հայոց պատմութիւն, աշխարհաբար :

Սողոմոն Թէհլիրեանի Վերյիշումները :

Փաւստոս Բիւզանդ, Հայոց պատմութիւն, աշխարհաբար :

Բոլորն ալ երկու տեսակ, թղթակազմ եւ լաթակազմ :

Կը մնայ··· սպառել :

Ուրիշ խօսքով, ապացուցանել թէ տէրն ենք մեր թանկագին ժառանգութեանց, հին թէ նոր :

ՎԱՀԷ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԵՒ ՄՈՍԿՈՒԱ

Քանի մը օրէ ի վեր զրոյցները կը չրջին թէ արեւմտեան Գերմանիա ձեռնարկներ կը կատարէ, դիւանագիտական յարաբերութիւններ հաստատելու համար Մ. Միութեան հետ :

Զանազան թիւրիմացութիւններ ծագած էին այս ուղղութեան առթիւ : Արեւմտեան Գերմանիոյ մամուլի վերաանչութիւնը հարկադրուեցաւ զեկոյց մը հրատարակել, ըսելով թէ անփոփոխ կը մնայ իրենց դիրքը Մոսկուայի հանդէպ : Զեկոյցը յիշելով Տոքթ. Ադենաուերի վերջին յայտարարութիւնը Համպուրկի մէջ, կ'ըսէ թէ վարչապետը միշտ այն կարծիքն ունի թէ երբ օտար զինուորական ղրաւումը վերջանայ, անշուշտ պիտի քննուի դիւանագիտական յարաբերութեանց վերահաստատումը Մ. Միութեան հետ : Ներկայիս, վարչապետը բացարձակապէս հակառակ է որ երեսփոխան մը Մոսկուա երթայ խումբ մը պաշտօնակիցներու հետ, չփոյթ հաստատելու համար : Այդպիսի ձեռնարկ մը այն տպաւորութիւնը պիտի ձգէր թէ Գերմանիոյ մէջ չրջանակներ կան որոնք համաձայն են մերձենալու Մոսկուայի հետ, երբ տագնապալի վիճա-

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՅՈՒՇԵՐ
Ե·ՍՐՄԱՔԷՇԽԱՆԼԵԱՆԷՆ

•

Օսմանեան Սահմանադրութենէն առաջ, 1908ին, երբ դեռ նոր կառուցուած էր Գահիրէի Գալաթեան վարժարանը, ես սկսայ յաճախել հոն: Տասնըհինգ տարեկան պատանի էի· առաջին ուսնանաւորս հրատարակուած էր «Արշալոյս» թերթին մէջ՝ որ լոյս կը տեսնէր Ապտէլ Ազիզ փողոցին մէկ մթաստուեր փոքրիկ տպարանէն, եղիչէ Թորոսեանի խմբագրու-թեամբ:

Իրրեւ հայերէնի ուսուցիչ ունէինք, երբորդ դասարանի աշակերտներս, երուանդ Սրմաքէչ-խանլեանը: Յովհաննէս Սէթեան կը դասաւանդէր բարձրագոյն դասարան-ներուն :

Երբ դեռ տունն էի, Ամասիայէն եղիպտոս եկած, մէկ քանի անգամ տեսած էի Սրմաքէչխանլեանը, որ կուգար բժիշկ հօրս մօտ: Գիտէի որ գրագէտ էր ան, եւ երբ իրեն աշակերտելու բախտը ունեցայ, ինքզինքս թէ հպարտ զգացի եւ թէ երջանիկ: Մանաւանդ ակնածանք մը ունէի անոր հանդէպ առաջին ամիսները: Բայց հետզհետէ այս ակնածանքը կորնչուց իր հմայքը, երբ ուսուցիչը աւելի քան ընկերոջ մը պէս կը վերաբերէր տղոց հետ: Զբօսանքի պահուն, պզտիկ զաւազան մը ձեռքին մէջ, ան հակողութիւն կը կատարէր զպրոցին ընդարձակ բակը: Ինչեր չէինք ըներ զինքը նեղելու համար: Կը կարծէ՞ք թէ կը սասէր մեզ: Բարի եւ համբերատար, կ'երթեւեկէր բակին մէկ ծայրէն միւսը: « Գողի » խաղ կը խաղայինք եւ երբեմն զիրար հրմշտկելով անոր վրայ կ'իյնայինք: Հսկիչը կը փախչէր եւ կը մտնէր ճաշասրահ՝ որուն մէկ բաց պատուհանին առջեւ կեցած կը չարունակէր հսկողութիւնը ապահով դիրքի մէջ: Քանի քանի անգամ տեսած եմ անոր վազելը եղբօրս Բարգէնի եաեւէն, որ չըջանակ կը զարձնէր· խաղ մը՝ զոր արդիւնք էր ինք: Եղբայրս աւելի արագավազ ու թեթեւոտըն, ուսուցիչը չէր կրնար հասնիլ եւ գաւազանը կը նետէր անոր եաեւէն: Այն ատեն տղաքը բարձրաձայն կը խնդային:

Իրրեւ ուսուցիչ, երուանդ Սրմաքէչ-խանլեան ամէն ինչ թեթեւ առնող մէկն էր: Գոնէ իմ պատանեկան տպաւորու-թիւնս է ասիկա: Դպրոցին վարի դասարանները անչուշտ որ նեղ կուգային անոր մտքին հոլիզոններուն եւ թռիչք առնելու մթնոլորտը կը պակսէր: Եւ յետոյ ինծի այնպէս կը թուէր թէ երուանդ Սրմաքէչ-խանլեան ուսուցիչ եղած էր միայն հար-կադրանքի տակ: Նուիրեալը չէր ան իր ասպարէզին: Դասաւանդութեան ժամա-նակ կարծես թէ բացակայ՝ չէր հետեւեր մեր ընթերցումին: Իսկ չարադրութիւն-ները կը վերադարձնէր չատ անչան սր-բագրութիւններով :

Երբ սահմանադրութիւն հռչակուեցաւ Պոլսոյ մէջ, արդէն իսկ ամէն ինչ նոր կերպարանք ստացաւ: Այն մէկ քանի ա-միսները որոնք սահեցան զպրոցին մէջ, ոչ մէկ հունձք տուին: Մեր ուսուցիչը յաճախ կը բացակայէր: Առաջին եւ երկրորդ դասարաններուն մէջ՝ որոնք ամէնէն բազմաթիւ աշակերտները ունէին, կա-տարեալ խառնիճաղանճ մը կը տիրէր : Սրմաքէչխանլեան կը լքէր դասարանն-երը, կ'երթար Լեւոն Շաթրեանին հետ խո-սակցելու: Չիս հսկիչ կը կարդէր երկու դասարաններուն վրայ: Տղաքը գնդիկ կը խաղային· դրատախտակին վրայ ծաղրա-նկարներ կը գծէին: Մոչոր քիթով մէկու մը դէմքը, խոզանաձեւ մազերը ցցուն :

— Գիտէք, ո՞վ է, կը հարցնէր տղայ մը, եւ միաբերան կը պատասխանէին բարձրագոռ .

— Քիթը, քիթը :

Քիթը ինքն էր· երուանդ Սրմաքէչ-խանլեանը :

Ճաշի պահուն մեզ հետ կը նստէր սե-ղան: Չեմ գիտեր թէ ո՞վ յանձնարարած էր անոր չատ հաւկիթ ուտել, մարմինը զօրացնելու համար :

Տասը քսան ամուր խաշած հաւկիթ կը կեղուէր, երբ մենք զարմանահար կը դի-տէինք զինքը: Ցետոյ վարունգով մածուն, խոշոր պնակի մը մէջ: Իր կէսօրուան ճաշն էր ասիկա :

— Ծօ, ի՞նչ կը նայիք: Հաւկիթ չէ՞ք տեսած, վարունգ չէ՞ք կերած ձեր կեան-քին մէջ :

Ճաշասրահին մէջ իր ներկայութեան ոչ մէկ կերպով կ'արգիլէր ամէն անկիւնէ բարձրացող խլացուցիչ ժխորը :

— Ուրախ սրտով ճաշեցէք, տղաք, կ'ըսէր, որպէսզի օգտակար ըլլայ կերած-նիդ :

Երբեմն արձակուրդէն առաջ կը կանչէր զիս եւ դրպանէն ձեռագիր էջեր հանելով կուտար ինծի .

— « Լուսաբեր»ին տար ասիկա :

Մենք կը բնակէինք Թերթին խմբագրա-տան եւ տպարանին չատ մօտ, ինծի հա-մար բացառիկ հաճոյք մըն էր իրեն մա-տուցանել այս ծառայութիւնը : Ձամբան կը կարդայի անշուշտ իր դրածները: Բայց այսօր յիշողութիւնս կը խաբէ զիս եւ չեմ գիտեր թէ ի՞նչ կը բովանդակէին այդ էջերը: Միայն թէ սրբագան Թանկապին դանձ մը կրողի պէս, հպարտ եւ յուզում-նալիր կ'երթայի «Լուսաբեր»ի տպարա-նը, ուսուցչիս ձեռագրերը յանձնելու :

Ամրան արձակուրդը հազիւ սկսած էր, երբ առաւօտ մը մեր տունը եկաւ ան: Ոաքերս բռնկի, Թեւերս հանպրիճած , պատուհանի մը մէջ՝ ապակիները կը մաքրէի·

— Ծօ, ինչ կ'ընես հոդ, վար էջերը տես-նեմ :

Դրկեց եւ համբուրեց զիս :

— Դեռ ժամանակ մը սպասելու էիք , ըսաւ հայրս: Կը վախնամ որ տիկինը նա-ւասն վրայ կը ծնի :

— Նաւահանգիստէ մը կը մեկնինք եր-կու հոգի, նոր նաւահանգիստ մը կը հաս-նինք՝ երեք: Աշխարհը լեցուն է այսպիսի դեղեցիկ դէպքերով :

Ասիկա վերջին պատկերն եղաւ զրոյ-մուած իրմէ մտքիս մէջ: Պատուհանէն դիտեցի զինքը, մինչեւ որ տանը երկար բակին ծայրը հասած՝ երկաթեայ լայն դուռնէն ելլելով՝ անհետացաւ եղաւ բազ-մամարդ փողոցին մէջ :

Հիմա որ իմ ալ կեանքս իր վերջալոյսի բոցերովը կը բռնկի, կը կանչեմ զինքը իր յաւիտենութեան խորհրդաւոր սահման-ներէն, որպէսզի ես ալ իմ կարգիս ըսեմ իրեն·

— Ի՞նչ կ'ընես հոդ, եկուր տեսնեմ ...

Զինքը ուժով մը դրկելու եւ համբու-րելու համար, պատանեկան տարիներէս հոգիիս մէջ դեռ չհանդչած հրայրքովը :

ԱՐՄԷՆ ԵՐԿԱՔ

ՈՐՍՈՐԴԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐ

ԱՐՋԻ ԵՒ ՎԱՐԱՋԻ ԿՈՒԻԽԸ

•

Հարուստ է Մոսրովի անտառը վայրի միրգերով եւ նրա թաւուտներում վխտում են արջերն ու վարազները :

Անցեալ տարի մենք այդ անտառը որսի գնացինք եւ մեր ընկերներից մէկը այն-տեղ ականատես եղաւ մի զարմանալի դէպքի :

Գնում եմ, ասում է , անտառով ու ականջս նրա ձայներով է տարուած եւ այդ ձայների մէջ պարզ լսում եմ վայրի խոզի ճռռերի զուսպ ճղղոցը :

Առաջ գնացի հրացանի կխսկոց բռնած : Մօտեցայ դիմացից ձորի ժայռոտ եզրին, ցած նայեցի ու սիրտս սկսեց թրթռալ, ներքեւում, ժայռի տակ վայրի խոզի ճուտերը են երեւում , մէջքները զուգահեռ սեւ շերտերով նախշած :

Մինչ ծառի բնի հետեւը թաքնուած, չունչս պահած, սպասում էի, որ մեծ խո-զերից մէկին ու մէկը երեւայ, յանկարծ տեսայ մի արջ փորսող տալով առաջ եկաւ եւ ժայռի դլխից ցած նայեց :

Ինձնից քիչ վերեւ էր, որ կրակէի՝ դըլ-խից կ'ընկնէր· սուս արի :

Նրա ուշադրութիւնը այնպէս տարուած էր ժայռի տակ աղմկող խոճկորներով որ իմ կողմը չնայեց :

Ես իմ թաքստոցից տեսայ թէ ինչպէս արջը սողալով նորից ետ դնաց :

Ծառերի հետեւով, աննկատելի հետեւե-ցի արջին ու յարմար վայրկեանին եմ սպասում որ կրակեմ : Մինչ պատրաստում էի կրակելու, արջը մի փոքրիկ չոր ղե-րան գրկեց ու երկու ոտքով, անճոռնի քայլերով վերադարձաւ դէպի ժայռը :

Իմ հետաքրքրութիւնը այնքան մեծ էր որ չկրակեցի, ասի, տեսնենք ինչ է անե-լու, ինչ նպատակ ունի սա :

*Արջը առաջ եկաւ, հասաւ մի չուխտակ բուն ունեցող կաղնի ծառի, դերանի մի ծայրը գրեց գետնին, միւսը դէմ արաւ այդ ծառի չուխտակ բների արանքը— ե-լարանի նման մի բան ստացուեց: Հիմայ փորձում է իր ելարանը: Վախեվախ չո-րեքթաթ բարձրացաւ գերանի վրայով, հասաւ ծառի ճիւղերին ու այնտեղից ցած թռաւ: Ցետոյ գնաց ժայռի կողմը ու այն-տեղից վազելով եկաւ, մագլցեց գերանով, — չէ, ելարանը լաւն է, չի չարժւում : Բայց արջը դոհ չէր իր բարձրանալու տէմպից ու չարունակում էր վարժու-թիւններ անել: Իսկ ես իմ թաքստոցից ապշած — զարմացած նայում եմ: Մի քա-նի անգամ վազքով եկաւ բարձրացաւ ե-լարանը, բայց մի անգամ էլ սայթաքեց, վայր ընկաւ ելարանից ու դժդոհ մրթ-մրթաց: Ինչ մնաց փոքիկացնեմ, մատնեմ մրթաց: Ինչ մնաց փոքիկացնեմ, մատնեմ տեղս, չատ ծիծաղաշարժ տեսարան էր : Դա չարունակում է վարժութիւնը, բայց նկատում եմ, որ չտապում է, ուշքն ու միտքը ժայռերի կողմն է: Դեռ կարգին չվարժուած, նա չտապով գնաց դէպի ժայռերը, մի մեծ քար գտաւ, գրկեց զգուշութեամբ, հասաւ ժայռի եզրին: Այդ-տեղ քարը վայր դրեց, սողալով առաջ գը-նաց, ցած նայեց եւ խոճկորների ուղղու-թիւնը որոշելով ետ եկաւ, քարը գրկեց ու տարաւ ժայռի գլխից մարդու նման ցած նետեց: Ես չիմացայ արջի հարուածն իր նպատակին հասա՞ւ, թէ ոչ, միայն այն տեսայ, որ ժայռի տակից մոլեգնած դուրս վազեց մի ահագին սեւ վարազ ու տանկի նման թիերը ջարդելով՝ խոյացաւ դէպի վեր աչքերն արիւն լցուած: Նրա մռնչիւնից ես հասկացայ, որ ձագերից դոհ են գնացել արջի նետած քարին :

Վարազին տեսնելով, արջը ահաբեկ-ուած վազեց դէպի իր ելարանը վեր վա-զեց գերանի վրայով, բայց խուճապն այն-քան մեծ էր, որ չփոթուեց, սայթաքեց ու թրմփալով ցած ընկաւ :

Տեսարանն այնքան կոմիկական էր, արջն այնպէս էր իրար խառնուել, որ այդ ահարկու ժամին ես հազիւ էի զսպում ծի-ծաղս :

Մինչ արջը վեր կացաւ, որ նորից վազի դէպի փրկարար ելարանը, վարազը վրայ հասաւ եւ ֆիննական դանակների նման իր ժանիքներով պատառոտեց նրա փորը : Վրէժով ու ցասումով լցուած նա հասցը-նում էր հարուած հարուածի յետեւից, եւ արջը մահուան սարսափով համակուած դոռում էր ու չէր էլ փորձում դիմադրել՝ այնքան մեծ էր նրա գործած անիրաւու-թիւնը եւ այնքան տեղին՝ վրայ հասած պատիժը :

Երբ արջն անչնչացաւ, մենք մնացինք դէմ ու դէմ կանգնած, վարազը ծառի տակ , ես թիերի մէջ: Թէեւ այդպիսի յոյզող որս չէի գտնի, բայց ես չէրակեցի նրա վրայ, իմ առաջ այլեւս վարազ չէր կանգնածը, այլ կսկիծով ու արդար վրէժ-ժով լցուած անկեղու մի հայր ...

×

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ՅՈՑՍ

★

ՄՄԲ·— Ձօն Կոլզուէրտի (1867 – 1933) անգլիացի վիպագիր, թատերագիր եւ ևո-բաւվիպագիր: Ուսած է օքէնգհտուբիւն բայց շատ բիչ մնալով այդ ասպարէզին մէջ, բոլորովին նուիրուած է գրականու-թեան: Անգլիական գրականութեան տի-տաններէն մին : Վէպերուն մէջ ամէնէն նշանաւորն է «Ֆօրսայթ Սակա»ն, թատե-րական գործերուն մէջ՝ «Արծաթեայ տու-փը», պատմուածքներու ամէնէն ծանօթ հատորն՝ այլեւս դասական «Կապա-ւան»ը:

Օդն անձրեւոտ ըլլար թէ պայծառ, տաք ըլլար թէ պաղ, այդ կաղ մարդը, ընկու-զենիէ ծուռ գաւազանին յենուած, ոտքերս հիւս կողովն ուսէն կախ, ժամացոյցի կա-նոնաւորութեամբ կ'անցնէր փողոցէն : Այդ կողովին մէջ, կարը մը հնամաշ լա-թով ծածկուած, թռչունի կեր կ'ունենար՝ ծախու: Շատ հազուադէպօրէն, յարմար եղանակին, լրագրի մէջ խնամքով փաթ-թած՝ կը գտնուէր նաեւ մէկ քանի հատ աունկ: Արմրատիպ, առողջ դէմքը՝ սպի-տակախառն սեւ մօրուքով պատած : Դէմ-քէն ակօսուած էր եւ տխուր որովհետեւ հաշմուած սրունքը խոր ցաւ կը պատճա-ռէր: Այդ ցաւոտ սրունքը հաշմուած էր արկածի մը հետեւանքով եւ՝ միւսէն հինգ տանդիմեդրի չափ կարճ, դրեթէ բանի օ-դուտ չունէր այդ սրունքը, բացի յիշե-ցնելու իրեն թէ մահկանացու է ամենայն ինչ այս աշխարհի վրայ: Ինձ էր կեր-պարանքը տակաւին վրան կար քիչ թէ շատ յարդանք պարտադրող բան մը: Կապոյտ վերարկուն, տափատը, բաճկոնը, դլխար-կը մաշած էին ու արատաւոր՝ երկար դոր-ծածութենէ: Այդ արկածն անցնելէ առաջ եղած էր վարպետ ձկնորս, բայց հիմա ապրուստը կը ճարէր արեւմտեան Լոնտո-նի Պէյսուօթըր թաղի մայթերէն մէկուն որոշ մէկ կէտին վրայ կենալով՝ առա-ւօտեան տասնէն մինչեւ երեկոյեան ժամը եօթը: Իրենց թռչուններուն լաւ կերակ-րուելուն նախանձախնդիր մարդիկ կանգ կ'առնէին իր կողովին առջեւ քանի մը դահեկանի թռչնակեր գնելու համար :

Ինչպէս գիտել կուտար ինք, չատ ան-դամ մեծ դժուարութիւն կը կրէր թռչնա-կեր ձեռք ձգելու համար: Ժամը հինգին կ'ելլէր, Լոնտոնի հանրակառքերէն մին առած չիտակ կ'ուղղուէր քաղաքէն դուրս այն երանելիդաչտավայրերն ուր պէտք էր դիմէին վանդակուած դեղձանիկներուն տնունդ ճարելով ապրուստ թռչուանները: Փարչ տալով իր հաշմուած սրունքը, ցե-խոտ դետիններու վրայ ծռելով, մերթ տապլակելով, հոգին հանելէն կը հաւա-քէր փոքրիկ կանանչ տունկը դեղնորակ դլխիկներով, չաճախ հաւաքելիք թռչնա-կերին ակնարկելով ինքն իրեն կը մրթմր-թար «վրանին հոգի չէ մնացեր, սառոյցը չորցուցեր է խեղճերը»: Հաւաքելով ինչ որ նախախնամութիւնը վերապահած էր իրեն, ետ կը դառնար հանրակառքով եւ կը սկսէր առօրեայ դործին :

Ատեն ատեն ,երբ դործերը լաւ չընթա-նային, իր ուրուական կերպարանքը կը տեսնէիր՝ կաղկղալով կը դառնար տուն ուշ ատենով՝ իննին կամ տասնին: Այդ – պիսի առիթներով իր մոխրագոյնի դար – նող կապոյտ աչքերուն մէջ, որոնք եր – բեք չէին կորսնցուցած ծովային մշուշի մէջէն հեռուները տեսնելու սովորութեան վարժութիւնը, կը տեսնէիր իր ամբողջ հոգեյատակը ուր նոյն ինքն ուժասպա – ռութեան վհերոտ թռչնին իր ճզակո – տոր թեւիկներով անդադար կը ճղճուժա – մէր վերատին թռչելու համար: Արդարեւ, ինչպէս ձեղի ըսելու պէտք չունիմ, ծայրը ծայրին ապրող մըն էր ամբողջ տարուան ընթացքին: Իր ասպարէզին մեծ բան չէր յուսար, «ծայրէն բան չէր ելլեր» թէեւ աւելի լաւ էր ծաղիկ ծախելէն , բան մը որ բոլորովին ապարդիւն էր : Եւ վերջին հաշուով , վարժուած ըլլալով հոգւոյն մէջ բոյն դրած յոյնա – բեկութեան թռչնիկին տեւական տապլ – ակումներուն , նոյն իսկ պիտի կարօտ – նար զայն եթէ օրին մէկը ան յաջողէր իսկ բարձրանալ իր տեղէն ու թռչիլ :

Ամէն առաւօտ կանուխ, երբ դործերը լաւ չընթա-նային, իր ուրուական կերպարանքը կը տեսնէիր՝ կաղկղալով կը դառնար տուն ուշ ատենով՝ իննին կամ տասնին: Այդ – պիսի առիթներով իր մոխրագոյնի գար – նող կապոյտ աչքերուն մէջ, որոնք եր – բեք չէին կորսնցուցած ծովային մշուշի մէջէն հեռուները տեսնելու սովորութեան վարժութիւնը, կը տեսնէիր իր ամբողջ հոգեյատակը ուր նոյն ինքն ուժասպա – ռութեան վհերոտ թռչնին իր ճզակո – տոր թեւիկներով անդադար կը ճղճուժա – մէր վերատին թռչելու համար: Արդարեւ, ինչպէս ձեղի ըսելու պէտք չունիմ, ծայրը ծայրին ապրող մըն էր ամբողջ տարուան ընթացքին: Իր ասպարէզին մեծ բան չէր յուսար, «ծայրէն բան չէր ելլեր» թէեւ աւելի լաւ էր ծաղիկ ծախելէն , բան մը որ բոլորովին ապարդիւն էր : Եւ վերջին հաշուով , վարժուած ըլլալով հոգւոյն մէջ բոյն դրած յոյնա – բեկութեան թռչնիկին տեւական տապլ – ակումներուն , նոյն իսկ պիտի կարօտ – նար զայն եթէ օրին մէկը ան յաջողէր իսկ բարձրանալ իր տեղէն ու թռչիլ :

Երբ, դժուար ըլլար թռնակեր ճարել , յաճախորդները նօսրանային եւ խոնաւու-թիւնը իր հաշմուած սրունքի մինչեւ ոդ – նածուձն անցնէր, զինքը մօտէն ճանչցող-ներ կ'ըսէին թէ կը դանդատէր աւազելով·

— Դժուար է այս կեանքը ...:

Թէեւ այսքանը կ'ըսէր միայն, երբեմն սակայն կը փորձուէր մանրամասնել իր վիշտերը՝ թռչնակեր ճարելու դժուարու-թիւնները, անխիղճ ու դժուարահաճ յա – ճախորդները, ցաւոտ սրունքը: Այս դան-դատները կը յայտնէր այն մէկ քանի սա-կաւաթիւ սրացաւ անձերուն որոնք տրա-մադիր կ'երեւէին վշտակցելու իրեն : Բայց առ հասարակ կը նստէր լռիկ մնջիկ, դիտելով անցուդարձը, ինչպէս հին օրե-րուն կը դիտէր իր ձկնորսի խարսխուած պարզուկ նաւակին զարնուող ալիքները: Եւ այդ պղտոր — կապուտակ, հեռուները խուզարկող աչքերը, իրենց արտակարգ համբերութեամբ կը նմանէին մարդ ա – րարածի պարզ եւ անդիտակից հաւատքի յայտարարման ցուցատախտակին «կը դի-մադրեմ՝ մինչեւ իյնամ դիտապատա» :

Թէ այդպէս հոն կեցած առեն ի՞նչ կ'որոճար՝ դժուար է դուշակել· հաւա – նաբար կը վերյիշէր այն օրերը երբ իր նաւակով կուտվինդի ջուրերուն մէջ կը թափառէր :

Անգլ· Թրդմ· Ս· ԱՇՃԵԱՆ

Պէյրութ

(1) (Շար·)

ԲԱՐԻ ԴՐԱՑԻՆԵՐ

Ամառնամուտին զիշերն այնքան տաք էր, որ ես քնում էի մեր բակի մեծ տան – ձենու տակ, որի վրայ մի ճնճղուկի բոյն կար: Զուարճալի էր տեսնել, թէ ինչպէս ձագերը իրենց հօր կամ մօր ձայնը լսելիս՝ գլուխները դուրս էին հանում բնից, ծուծուցով կտուցները լայն բացում ու կուլ տալիս ծնողների բերած համեղ պատառը:

Տարին յաջող էր, կարկուտ չկար, փոթորիկ չկար, կերը շատ էր եւ ծխիկ ծնողները երջանիկ էին իրենց ձագերով:

Բայց մի օր մեծ ալէտ պատահեց: ե – րեկոյեան դէմ սաստիկ փոթորիկ բարձրացաւ, պտուտահողմ անցաւ դիւղի վրայով, արմատահան արաւ ծառերն ու չուռ տուեց հարեւան տան թիթեղեայ տանիքը: Մեր բակի տանձենին գլուխը խոնարհում էր ուժգին հողմի առաջ եւ ցաւից ոլն – քում, հեծեծում: Ճնճղուկները սարսա – փով տեսնում էին, թէ ինչպէս բոյնը ճիւ – ղի հետ գնում գալիս է եւ նրա մէջ ձագե – րը ծուծում են անօդնական:

Երբ փոթորիկը դադարեց, ես տե – սայ, որ ճնճղուկի բոյնը խիստ ծռուել է, այնպէս որ քիչ է մնում ձագերը ցած թափուին: Մայր ճնճղուկը կանդնել էր ճիւղին եւ կտուցով դէպի ներս էր հրում ձագերին, որ չընկնեն: Հայր ճնճղուկն էլ եկաւ, երկուսով կտուցներով բռնեցին բնի եզրից եւ վեր քաշեցին, որ ուղղեն, բայց բնի հիւսուածքը դէմ էր առել մի կող ճիւղի եւ նրանք իրենց փոքրիկ ուժով անկարող էին ուղղել բոյնը:

Ես տնից վերցրի իմ չինած արհեստա – կան բոյնը եւ մագլցեցի ծառը, որպէսզի ճուտերին տեղաւորեմ նրա մէջ: Ձըն – դուկները կարծելով, թէ իրենց ձագերին վտանգ է սպառնում, աղմուկ բարձրա – ցրին: Ես չփոթուած ցած իջայ ծառից, պահեցի տախտակէ թափօրին եւ նայում եմ, տեսնեմ վերջն ի՞նչ է լինելու, ի՞նչ հնարքն են գտնելու այդ փոքրիկ արա – բածներն իրենց ձագերին փրկելու հա – մար:

Յաղագ մի երեկոյ իջաւ դիւղի վրայ եւ լիալուսինը դուրս եկաւ սարի յետեւից: Բոլոր թռչուններն էլ ուսուցով քուն է – ին մտել, միայն տանձենու վրայի բնա – կիչներն էին անքուն: Նրանք ճիւղին կանգնած կտուցներով պահում էին իրենց ձագերին, որ վայր չընկնեն:

Ես երկար նայելուց ձանձրացայ եւ ըս – կսեցի ննջել: Ցանկարծ անկողնուս վրայ փափուկ թմփոց լսեցի, ճնճղուկների աղմուկ եւ մի բան թեւով դիպաւ երեսիս: Շփոթուած վեր թռայ եւ տեսայ, որ ձա – գերից մէկն ընկել է վերմակիս վրայ, իսկ ծնողները տագնապով թռչում – պը – տըուում են նրա գլխու վերեւը:

Ես իմ չինած տախտակէ բոյնն ամրա – ցրի ծառին եւ ձագը դրի նրա մէջ: Մը – նողները սկզբում շատ ճռճռացին, ապա տեսնելով որ, իրենց ձագն ապահով տեղ է՝ հանդստացան եւ չտապեցին իրենց

ՏՈՄՍԵՐ

ՀՐԱՇԱԴՈՐԾ ԼԵԶՈՒՆ

*

Նոր սերունդը հայացնելու մեր ճիգե – րուն մէջ, պէտք է, կարելի եղածին չափ, խուսափինք բոցավառ երազներ փայփա – յելու փորձութենէն, որպէսզի զառն յու – սախաբութեանց չմատնուինք, օր մը: Այս պարագային, « հայացնել » բացատրու – թիւնը կը զործածենք հայերէն սորվե – ցնելու իմաստով:

Աններելի միամտութիւն պիտի ըլլար, եթէ սպասէինք որ էմփայր Սթէյթ Պել – ինկի չուքին տակ կամ Փարիզի Շան գ'Էլիզէի բոլորտիքը ծնած, մեծցած մեր Տիգրանն ու Տիգրանուհին դիտնային այն – քան սահուն հայերէն, որքան օրինակ, Հալէպի եւ Պէյրութի զոյդ ճեմարաններ – րուն իրենց քոյրերն ու եղբայրները:

Ոչ, իրաւունք չունինք մեր ակնկալու – թիւնները, մեր յոյսերը այդքան հեռու – ները տանելու: Նախընտրելի է իրատես ըլլալ, քան լաւատես:

Մերձաւոր Արեւելեան դաղութներուն մէջ, մենք ունինք մեր դպրոցները: Մեր երախաները կը խաղան մեր մանկապար – տէզներուն մէջ: Մեր պատանիները կը յաճախեն մեր վարժարանները: Ուրիչ խօսքով, իրենց ամրողջ օրը կ'անցրնեն հայկական, հայալունչ մթնոլորտի մը մէջ: Եւ իրիկուան, երբ տուն վերադառ – նան, հայրիկն ու մայրիկը իրենց հետ կը խօսին մեր Մեծասքանչով, որովհետեւ այնտեղ, երկուքն ալ, կոտրած – թափած անդլերէնով կամ ֆրանսերէնով չխանալու պէտք չունին:

Ամերիկահայ դաղութը այդ առաւելու – թիւնը չունի ու երբեք չի կրնար ունենալ: Տարբեր խնդիր, եթէ հրաչք մը պատահէր ու հինդ, տասը միլիոն տոլար անցնէր մեր ձեռքը՝ նախակրթարաններ եւ երկ – րորդական վարժարաններ բանալու հա – մար: Բայց, մեր ժողովուրդը, իր ծը – նունդէն ի վեր, հրաչքներու հանդիպած չէ:

Առայժմ, մենք կրնանք միայն տարբա – կան հայերէն մը սորվեցնել մեր նոր սե – րունդին: Եւ, կարծեմ, այս պայմաննե – րուն մէջ, այդքանն ալ կը բաւէ: Շատ բարձրէն թռչելու պէտք չունինք:

Մեծ մխիթարութիւն պիտի ըլլար մեզի համար, եթէ մեր բոլոր ձիմիններն ու Պեթիները, մեր Տիքերն ու Ալիսները խօ – սէին մաքուր հայերէն մը եւ կարդային ու գրէին մեր ընթացիկ լեզուն: Նոր սե – րունդէն ոչ վարուժաններ, կը սպասենք, ոչ Բաֆֆիներ, ոչ ալ Զապէլ Ասատուր – ներ:

Եթէ այդ տարրական հայերէնով յաջո – դինք իրենց սիրտը կապել մեր ժողովուր – դին, մեր հայրենիքին ու մեր տոհմիկ արժէքներուն, արդէն կատարած կ'ըլլանք շատ մեծ գործ մը:

Վերջապէս, հայերէնը կլլած, մարսած ըլլալու պէտք չկայ Հայ մեծնալու, Հայ մնալու եւ հայադրօշմ հոգի ու մտածո – ղութիւն ունենալու համար:

Նոյնիսկ տարրական ծանօթութիւն մը մեր բարբառին հետ, բաւական պիտի ըլ – լար, տուեալ պայմաններուն մէջ, որ նոր սերունդը քայլ մը հեռանար իր օտար շր – ջապատէն ու քիչ մը աւելի մօտենար մեզի:

Հայերէն սորվեցնել կը նշանակէ խրա – մատը նեղցնել՝ նոր սերունդին ու հայ ժողովուրդին միջեւ: Հակառակը պնդող – ները ջուր կը ծեծեն եւ կ'ուզեն որ հիմա – կուց դիծ մը քաշենք մեր նոր սերունդին վրայէն:

Ոչ, մենք յուսահատած չենք եւ տակա – ւին կը հաւատանք մայրենի լեզուին հրա – շագործ զօրութեան:

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԵՒԱՆ

*

Սիրում եմ ես, մշտաժպիտ իմ երեւան,
Գրկումդ հիւսուեց թովիչ հէքեաթն իմ մանկութեան,
Ծանօթ եմ ես ամէն ծաղկին, ամէն քարին,
Քեզ հետ այնպէ՞ս սրտակից եմ ու մտերիմ:

Սիրում եմ ես արշալոյսներդ գեղեցիկ,
Հովից նազող ես բարդիները սլացիկ,
Շուայլաբոյր վարդերը ես երանաւէտ,
Որ խօսում են Հրազդանի ջրերի հետ:

Սիրում եմ ես արեւը ես ամենազօր,
Ու շողերիդ սրով կիսուած նուռը բոսոր,
Եւ արքընի հնձանների ծովն ալեծուփ
Եւ հողը ես—իմ պապերի անունը սուրբ:

Երբ աղջիկներդ նրբերանգ շորեր հա – գած,
Լուսավարար Արովեանով իջնում են ցած,
Աշխարհը ինձ թըւում է մի անանց երազ,
Շուրջդ՝ անթիւ սեւագանգուր յաւերժա – հարս:

Սիրում եմ ես անմահական ջուրդ անա – բատ,
Հայեացքիդ մէջ անդրադարձած սարն Ա – րարատ,
Իմ հայրենի նորաշէն տուն չքնաղատես,
Շէնեղ ես դու ինչպէս գարնան ծաղկա – հանդէս:

Եթէ այսօրդ է այսքան ջինջ ու փառաւոր,
Ի՞նչ կը լինի անկրկնելի ես վաղը նոր,
Սիրում եմ ես որդու սիրով անապական,
Միածնունո՞ղ հէքեաթային ես ապագան:
Ցնծա՛, ծաղկի՛ր, Հայոց փառքի բաղա – ճատայր,
Արեւը ես թող միշտ վառուի բորբ ու անմար:

ՍԱՐՄԵՆ

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Ցիւրիխէն (Զուիցերիա) կը տեղեկա – նանք, թէ Ապրիլի 23ին եւ 30ին Օր. Գո – հարիկ Ղազարոսեանը, հրաւիրուած էր իր երկերը ներկայացնելու, ձայնասփիւռէն, ինչպէս եւ իր սեփական նուագահանդէսը:

Ալժէի ձայնասփիւռը հրաւիրած էր նոյն ապրիլ ամսուն, յայտնի երգիչ Պ. Ֆէրնան Ֆէրնանտէզ – Լավիչն ներկայա – ցնելու Կոմիտաս վարդապետի երկու եր – գերը: Պարոնը երգած է հայերէն ըն – կերակցութեամբ իր կիթառի եւ ապաւո – թիւնը շատ մեծ է եղած:

ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷ՛Ք «ՅԱՌԱՋ»Ը

ԲԱՐԻ ԴՐԱՑԻՆԵՐ

Ամառնամուտին զիշերն այնքան տաք էր, որ ես քնում էի մեր բակի մեծ տան – ձենու տակ, որի վրայ մի ճնճղուկի բոյն կար: Զուարճալի էր տեսնել, թէ ինչպէս ձագերը իրենց հօր կամ մօր ձայնը լսե – լիս՝ գլուխները դուրս էին հանում բնից, ծուծուցով կտուցները լայն բացում ու կուլ տալիս ծնողների բերած համեղ պա – տառը:

Տարին յաջող էր, կարկուտ չկար, փո – թորիկ չկար, կերը շատ էր եւ ծխիկ ծը – նողները երջանիկ էին իրենց ձագերով:

Բայց մի օր մեծ ալէտ պատահեց: ե – րեկոյեան դէմ սաստիկ փոթորիկ բարձ – րացաւ, պտուտահողմ անցաւ դիւղի վրա – յով, արմատահան արաւ ծառերն ու չուռ տուեց հարեւան տան թիթեղեայ տանիքը: Մեր բակի տանձենին գլուխը խոնարհում էր ուժգին հողմի առաջ եւ ցաւից ոլն – քում, հեծեծում: Ճնճղուկները սարսա – փով տեսնում էին, թէ ինչպէս բոյնը ճիւ – ղի հետ գնում գալիս է եւ նրա մէջ ձագե – րը ծուծում են անօդնական:

Երբ փոթորիկը դադարեց, ես տե – սայ, որ ճնճղուկի բոյնը խիստ ծռուել է, այնպէս որ քիչ է մնում ձագերը ցած թափուին: Մայր ճնճղուկը կանդնել էր ճիւղին եւ կտուցով դէպի ներս էր հրում ձագերին, որ չընկնեն: Հայր ճնճղուկն էլ եկաւ, երկուսով կտուցներով բռնեցին բնի եզրից եւ վեր քաշեցին, որ ուղղեն, բայց բնի հիւսուածքը դէմ էր առել մի կող ճիւղի եւ նրանք իրենց փոքրիկ ուժով անկարող էին ուղղել բոյնը:

Ես տնից վերցրի իմ չինած արհեստա – կան բոյնը եւ մագլցեցի ծառը, որպէսզի ճուտերին տեղաւորեմ նրա մէջ: Ձըն – դուկները կարծելով, թէ իրենց ձագերին վտանգ է սպառնում, աղմուկ բարձրա – ցրին: Ես չփոթուած ցած իջայ ծառից, պահեցի տախտակէ թափօրին եւ նայում եմ, տեսնեմ վերջն ի՞նչ է լինելու, ի՞նչ հնարքն են գտնելու այդ փոքրիկ արա – բածներն իրենց ձագերին փրկելու հա – մար:

Յաղագ մի երեկոյ իջաւ դիւղի վրայ եւ լիալուսինը դուրս եկաւ սարի յետեւից: Բոլոր թռչուններն էլ ուսուցով քուն է – ին մտել, միայն տանձենու վրայի բնա – կիչներն էին անքուն: Նրանք ճիւղին կանգնած կտուցներով պահում էին իրենց ձագերին, որ վայր չընկնեն:

Ես երկար նայելուց ձանձրացայ եւ ըս – կսեցի ննջել: Ցանկարծ անկողնուս վրայ փափուկ թմփոց լսեցի, ճնճղուկների աղմուկ եւ մի բան թեւով դիպաւ երեսիս: Շփոթուած վեր թռայ եւ տեսայ, որ ձա – գերից մէկն ընկել է վերմակիս վրայ, իսկ ծնողները տագնապով թռչում – պը – տըուում են նրա գլխու վերեւը:

Ես իմ չինած տախտակէ բոյնն ամրա – ցրի ծառին եւ ձագը դրի նրա մէջ: Մը – նողները սկզբում շատ ճռճռացին, ապա տեսնելով որ, իրենց ձագն ապահով տեղ է՝ հանդստացան եւ չտապեցին իրենց

ԿԱՆԱՉԵՆՑ ՀԱՐՍԸ

*

ԵՐԿՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

Ապա՝ զետին պառկելով, հողին բարե – կամ՝ հողին վրայ կը քնանային առտու – զարդ երկնակամարին տակ եւ զեփիւռի չունչին առջեւ, բնութեան գուրգուրան – քին տակ եւ երկրի կախարդանքին մէջ...: Բերթայ սարի քղանցքներու մօտերը, ձո – րի մը մէջն էր որ Սլօն առաջին անգամ տեսաւ հայ ֆեհայլին, Ղարաբաղցի Նիկո – ղը իր խումբին հետ, հասակաւոր ու մարմնեղ, իրենց պատկառելի «փափախ»ներով ու երկայնավիզ մոլիկներով, ու այս լեռներուն վրայ էր որ մօտակայ հայ գիւ – ղերու հօտերը կ'արածէին:

Բերթը հայկական գիւղ մըն էր ընդար – ձակ դաշտավայրի մը վրայ հոտած, դէպի հարաւ իր բարձրաբերձ լեռը, դէպի հա – րաւ՝ փռուած բլուրի մը լայն կուրծքը, որուն վրայ՝ իր միայարիկ, ցեխաշաղ տան տանները, մարագներն ու դոմերը: Հոս էր որ երբեմն կանաչենց Հարսը կու – գար դաստիարակելու իրական սեռին, անոնց վրայէն թօթուելու համար աղխտութեան եւ սարկամտութեան փոշին, անոնց մէջ արթնցնելու համար ցեղային ոգին, դա – նոնք պատրաստելու համար վաղուան ա –

զատագրական կռիւներուն: Անոր ջանքե – րուն չնորհիւ էր որ Բերթ դիւղի մէջ կազ – մուեցաւ կիներու կազմակերպութիւնը՝ «Վարդաստան»ի կաղապարով, իսկ այ – րերուն՝ կ'այցելէին փոխն ի փոխ Տիգ – րանն ու Արտաշէսը, տեղական երիտա – սարդութիւնը կազմակերպելու, զանոնք պատրաստելու յեղափոխական սրբազան խոյանքին:

Յարատեւ ջանքերով, լրիւ ու մնջիկ գործունէութեամբ այս անձնուէր երիտա – սարդներուն ոչ թէ միայն Բերթը, այլեւ շրջանի հայ դիւղացիները արթնցան ի – րենց սարկական թմրիրէն, միացան իրա – րու հաւատքով ու գաղափարով, կազմե – ցին յեղափոխական կղզեխումբ մը, ունե – ցան իրենց դինուորական մարմինն ու խումբերը, սուրհանդակներն ու հիւան – դապահները, յեղափոխական դատարանն ու գործիչը:

1896ի Յարդերէն հազիւ ապատուած սե – րունդը չէր ուզեր ջարդուիլ: Ան՝ վճռած էր մնռնիլ մեռցնելով: Կիրակի օր մը, կանաչենց Հարսը Բերթ դիւղի մէջ կը դա – սախօսէր, նիւթ ունենալով «Հայ կնոջ դերը վաղուան ազատագրական պայքարին մէջ»: Ժողովը տեղի կ'ունենար եկեղեցիի մէջ, ուր ներկայ էին դիւղի ռէյն ու քա – հանան, թաղականներն ու երկսեռ բազ – մութիւն մը: Կանաչենց Հարսը խօսեցաւ պարզ, հասկնալի լեզուով, խանդավառեց ունկնդիրները, Արեղնադր կարծես թէ,

նոյնի նոր բոյնը պատրաստ էր հարեւան սալօրենու վրայ, որն աւելի ցած էր եւ աւելի լաւ էր պաշտպանուած քամինե – րից:

Ես ուշադիր հետեւում էի, երբ վարպետ ճնճղուկը վերջին փափուկ մազերն ու փե – տուրները դրեց բնի ներսում, ինչ որ ձայն արձակեց եւ իր մօտ աչխատող ճնճղուկ – ների հետ թռաւ ծռուած բնի մօտ: Ապա ծնողները առանձնացրին ձագերից մէկին, ամէն մէկը մի թեւից կտուցով բռնեց եւ թռան – մտան նոր բոյնը: Ձանապարհին հարեւաններն ուղեկցում էին նրանց: Ապա վերադարձան եւ նոյն կերպ հերթով տե – ղափոխեցին հին բնի մէջ եղած ձագերին:

Այդ օրը, երբ դիւղը զարթնում էր, մեր թաղի ճնճղուկները յոգնած ու ղադրած նոր միայն քուն մտան: Ես նոյնպէս ու – րախ սրտով սկսեցի ննջել եւ կէս քուն, կէս արթուն դեռ լսում էի փրկուած ձա – գերի եւ նրանց այնքա՜ն սարսափ ապրած ծնողների երջանիկ ու հանդստացած սըր – սըուցը:

Վ. ԱՆԱՆԵԱՆ

կի մը հասած են Արեւմուտքի եւ Արեւելքի յարաբերութիւնները։ Այս պարագան աննպաստ ազդեցութիւն պիտի գործէ նաեւ արեւելեան Գերմանիոյ ժողովուրդին վրայ, որ պիտի կարծէ թէ Արեւմտեան Գերմանիան տկարացած եւ ձեռնթափ եղած է։

Այս ճշդումին հետ միաժամանակ հաստատուեցաւ թէ մօտերս տնտեսական պատուիրակութիւն մը պիտի երթայ Մոսկուա, առեւտրական բանակցութիւններ կատարելու համար։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԵԼՃԻՈՑ նոր կառավարութիւնը հրատարակեց այն հրամանագիրը որով 21 տարեկէն 18ի կը զեղչուի զինուորութեան չրջանը, ինչպէս առաջարկած էր ընկերվարական վարչապետը, Պ. Վան Աքեր։ Այս որոշման համաձայն, 15·000 զինուորներ պիտի արձակուին մայիս 21էն 29, իսկ մինչեւ տարեվերջ՝ 44·000 զինուորներ, լրացնելով 18 ամսուան շրջանը։

ՋՐԱՇԻՆ ՌՈՒՄԲԻ փոքձերը վերջացած են այս տարուան համար, ինչպէս հաղորդեց Մ. Նահանգներու ազգ. պաշտպանութեան նախարարը։ Այս առթիւ հրատարակուած զեկոյցը կ'ըսէ թէ փորձերը յաջողութեամբ պսակուած են, եւ մեծ չափով նպաստեցին Մ. Նահանգներուն եւ ազատ աշխարհին ապահովութեան։ Կը կարծուի թէ չորրորդ ջրածին ռումբ մը եւս պայթեցուցած են անցեալ շաբաթու, ինչպէս եւ հինգերորդ մը։

ՔՍԱՆ ՏԱՐԻ ԹԻԱՊԱՐՏՈՒԹԵԱՆ դատապարտուեցան երկու զերման լիժիւնէրը, Հաակըն եւ Պիքենպախ, Լիոնի զինուորականատեանին կողմէ, այն ամբաստանութեամբ թէ մանրլներ ներարկած էին կալանաւորներու, իբրեւ դիտական փորձ։ Ընդհ. դատախազը մահապատիժ պահանջած էր։ Երկու ամբաստանեալները նախապէս ցկեանս թիապարտութեան դատապարտուած էին Մեկի զինուորական ատեանին կողմէ, բայց վճռաբեկ ատեանը ջնջած էր։

ՊԵՐԼԻՆի աւերակներէն 58·000 դիակներ հանուած են 1945էն ի վեր։ Կը կարծուի թէ տակաւին բազմաթիւ դիակներ կան փլատակներուն տակ։

ՀՌՈՄի ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆին մէջ կռիւներ տեղի ունեցան համայնավար եւ փաշական ուսանողներու միջեւ։ Ոստիկանու թիւնը ստիպուեցաւ միջամտել։ Քսաներկու հոգի վիրաւորուեցան։ Ոստիկան մը եւ ուսանող մը հիւանդանոց փոխադրուեցան։

ՊԱՏՄԱԳԻՐ ՌԸՆԷ ԿՐՈՒՍԷի յիշատակը յարգելու համար ցուցահանդէս մը բացուած է Զերնուչի թանգարանին մէջ, մասնակցութեամբ ասիական ժողովուրդներու, որոնց մասին հատորներ գրած է մեր ողբացեալ բարեկամը, հեղինակ Ժակ Չակիրներու եւ Հայոց պատմութեան։

ՄՈՍԿՈՒԱԻի պարախումբին 58 անդամները երէկ մեկնեցան Փարիզէն, նախորեմ որ յետագայում վերջնական է։ Ա. Ֆէնքն ալ Ամսթերտամ մեկնեցաւ հոլանտական օդանաւով։ Կը կարծուի թէ Պերլին եւ Փրակա պիտի հանդիպին։ Խումբին վարիչը, Զուլաբի, լրագրական ասուլիս մը տարբած էր, մեկնելէ առաջ։ Քանի մը երեսփոխաններ որոշեցին հարցապնդում կատարել Ազգ. ժողովին մէջ, որուած արդելքին առթիւ։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

ՄԱՐՍԷՅԼ, Գործ. — Աւելցուցինք թերթին քանակը։

ՊՈՄՈՆ. — Նոյնպէս։

ՎԱԼԱՆՍ. — Նոյնպէս։

ՏԷՍԻՆ. — Շաբաթ ուսնական օր էր եւ թերթը պիտի հասնէր Բ. օր։ Կիրակի ալ չհրատարակուեցաւ։

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻԻՆ

Նաւով, օդանաւով, երկաթուղիով, ռեւէ ընկերութեամբ եւ միեւնոյն գիներով տեղերը կ'ապահովենք ճրիաձար, դէպի Հարաւային եւ Հիւսիսային ԱՄԵՐԻԿԱ, ԿԱՆԱՏԱ, ԱՒՍՏՐԱԼԻԱ, ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔ եւ ամէն կողմ։

Դիմել ԵՂԻՇԷ ԱՐՋՈՒՄԱՆԵԱՆի որ ունի 35 տարուան փորձառութիւն

American LLOYD

48, Rue de la Republique
Tél: Co. 47.22 et 74.51, Marseille
7, Rue Auber, Paris.

ՀԱՅ ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՓԱՌԱՏՕՆԸ

Կազմակերպուած Զ. Ո. Միութեան կողմէ, հովանաւորութեամբ առողջապահական նախարարութեան եւ պատուակալ նախագահութեամբ Տոքթ. Պէրնար Լաֆֆէ, տեղի կ'ունենայ Մայիս 23ին, կիրակի ժամը 14·30էն 18։

Միութիւնիս մեծ սրահին մէջ,

24, Rue St. Victor

Կը նախագահէ Պ. Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ,

Պիտի խօսին Ֆրանսացի եւ հայ ականաւոր անձնաւորութիւններ։

Գեղարուեստական բացառիկ բաժին։ Քառեակ նուագախումբ Պ. Կ. Սարեանի ղեկավարութեամբ, Տիկին ՄԵԼԻՔԵԱՆ եւ Պ. ՔԻՒՓԷԼԵԱՆ երգ, Տիկին ՖԷՍԼԵԱՆ հայկական եւ կովկասեան մենապար՝ ընկերակցութեամբ ԳԱՐԵԳԻՆի (Քառ) եւ ԲԵՆՈՑԻ։ Օր. Ս. ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ՝ դաշնակ, Փարիզի Օփերայի աւագ երգչուհի Օր. ՇԱԼԱՆՏԱ։

60 ՓՈՔՐԻԿՆԵՐԷ ԿԱԶՄՈՒԱԾ «ԼԸ ՓԸԹԻ ՊՕՆՏԻ»ի երկսեռ երգչախումբ-պարախումբը իր ամբողջ կազմով բեմին վրայ, պիտի երգէ Կոմիտասի երգերը ՀԱՑԵՐԷՆ։

Տասը երգեհոնէ բաղկացեալ նուագախումբ մը առաջին անգամն ըլլալով հայկ. հանդէսի մը մէջ։

Տեղերը Թուագրուած ըլլալով, կը հրաւիրենք հայ հասարակութիւնը որ այժմէն ապահովէ իր տոմսերը, Բալուեան, Պարսամեան եւ Հ. Սամուէլ գրատուներէն։

Մուտքի գիները են 150, 200 եւ 300 ֆր։

ՄԱՅԻՍ 28Ը
ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Մայիս 29ին, ժամը 21էն մինչեւ առտու ե. քաղաքապետարանի սրահը։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 12ին։

ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Յունիս 5ին, քաղաքապետարանի մեծ սրահին մէջ։

ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄԲ ԱՆԻՒՒԻ ՄԷՋ

Յունիս 20ին, քաղաքապետարանի սրահը։

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Մայիս 29ին, քաղաքապետարանի սրահին մէջ։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Շաբաթական հաւաքոյթը այս չորեք-շաբթի ժամը 21ին, Քաֆէ Քատէի վերնայարկը։ Վիճաբանութեան պիտի դրուի հետեւեալ հարցը.— Հայ գրողներու օտար լեզուներով արտադրած գործերը կարելի՞ է մաս նկատել հայկ. մշակոյթին։ *Թեր եւ դէմ պիտի խօսին Պ. Պ. Վ. Մելիֆեան, Վ. Զէյթունցեան եւ Արշաւիր Խանէտանեան։*

Մուտքը ազատ է։

ՀԱՑ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱՂՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ՕՐ

Համբարձման տօնին առթիւ, 27 Մայիս հինգշաբթի օր, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկր. տիչ եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը կազմակերպած է հայ մանուկներու Հաղորդութեան օր։

Դպրոցասիրաց եւ Մխիթարեան վարժարաններու, Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ, Կապոյտ Խաչի, Բարեգործականի բոլոր դպրոցներու աշակերտները հրաւիրուած են հանդիսաւոր Ս. պատարագին։

Փարիզի եկեղեցւոյ կրտսեր «Դպրաց Դասու» պատանիներու երգչախումբը պիտի մասնակցի արարողութեան։

Պիտի քարոզէ Փարիզի առաջնորդ Սեբովբէ Ծ. Վ. Մանուկեան։

Կը հրաւիրուի նաեւ հայ հասարակութիւնը։

ՎԻԵՆԻ ԵՐԳՋԱԽՕՒՄԲԻՆ ՀԱՄԵՐԳԸ

ՄԱՅԻՍ 23ԻՆ ԼԻՈՆ, ՍԱԼ ՕՐԼՈԺ
Յունիս 12ին Սէն Շամոն։

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՆ

ՍԻԱՄԱՆԹՕ

ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Դիւցազնօրէն,— Հայորդիներ.— Հոգեվարքի եւ Ցոյսի ջահեր.— Կարմիր լուրեր բարեկամէս.— Հայրենի հրաւէր.— Մեսրոպ։ Յաւելուած։

504 մեծադիր էջ, չքեղ տպագրութեամբ։ Հրատ. «Ցուսաբեր» ընկերակցութեան։

Ֆրանսայի համար գին 1200 ֆրանգ։

ՈՒԻՆ ՀԱՑԿԱԶԱՆՑ, Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ, Մատենաշար «Ցուսաբեր» թիւ 62։

Մամուլի տակ է նոյն հեղինակին «Երուսաղէմ, Երուսաղէմ»ը, նոր տպագրութեամբ։

ՄՈՒՍԱ ԼԵՐԱՆ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԸ, (պատկերազարդ)։ Գրեց Ց. Գ. Պուրալեան։ Տպ. «Արեւելք», Հալէպ, 1954։

SALLE IENA, 10 Avenue d'Iéna

21 Մայիս, ուրբաթ ժամը 9ին

ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆ կը ներկայացնէ իր

« ՄԵՐ ԿԵԱՆՔԸ »

Գ. ՏԷՐՎԻՇԵԱՆ

Օր. Իրմա Պէրպէրեան, Միհրան Մ. Թփրեմեան, Ժագ Սթէփանօ եւ Օր. Մարի Թէրէզա Գասապեան։

Մուտքի ժողովրդական գիներ։

Տոմսերու կեդրոնատեղի՝
Librairie H. Palouyan
43, Rue Richer — Tél.: PRO. 25-46.

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Վարժարանի խնամակալութիւնը 1954 — 1955 դպրոցական տարեշրջանին համար կը փնտռէ.—

Ա.) Ուսուցչուհի մը, հայերէն եւ ֆրանսերէն լեզուներուն քաջ տեղեակ, որ մեւնոյն ատեն, իբրեւ դիւերօթիկ, հսկողի պաշտօն պիտի կատարէ։

Բ) երկու ուսուցչուհի հայերէնի լաւ-պէս տեղեակ, ֆրանսերէնի եւ ձեռական աշխատանքներու բաւականաչափ ծանօթ, դարձեալ դիւերօթիկ եւ հսկողի պաշտօնով։

Թեկնածուները պէտք է դիմեն մինչեւ Յունիսի վերջը, վարժարանի խնամակալութեան, 1 Պուլվ. տիւ Նոռ, Լը Ռէնսի, Սէն է Ուազ։

Հաղորդակց. միջոց. — Էկլիզ տը Փանթէնէն առնել 146 թիւ հանրակառքը։ Իջնել Փավիլյոն սու Պուա։

ԹԷՕՅԱՍԵՂԱՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ
Ի ՊԱՏԻՒ ԿԱԹՈՂ. ՊԱՏՈՒԻՐԱԿ
ՍԵՐՈՎԲԷ Ծ. Վ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Ուրբաթ, 21 Մայիս ժամը 21ին
Hôtel Normandie, 28 Bld. d'Athènes

Կազմակերպուած Մուրատ Ռափայէլեան նախկին աշակերտներու միութեան կողմէ։

Այս առթիւ Մարսիլիոյ դաշտերը պատիւ պիտի ունենայ ծանօթանալու փարիզի Առաջնորդին։ Կը հրաւիրուին բոլոր միութիւնները, կուսակցական կամ հայրենակցական, պատուելու համար յարգելի հիւրը։ Մուտքը ազատ է

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Լիոնի Տիկնանց Աղքատախնամ մարմինը շնորհակալութեամբ առացած է հետեւեալ նուէրները.— Պ. Տ. Պահատուրեանէ իր ապաքինման առթիւ 20·000 ֆր., Պ. Խարբութեանէ տասը հազար, Պ. Հայկ Աբամ Պօյաճեանէ երկու հազար, Պ. Թօփսաղալեանէ երկու հազար, Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Խազէճեանէ իրենց մօր՝ Սարգօյաճեանի մահուան առթիւ երկու հազար, Տէր եւ Տիկին Հրանդ Թադէոսեանէ իրենց մօր հանգուցեալ Պաղտասարեանի մահուան քառասունքին առթիւ երկու հազար ֆրանք։

GALERIE HENRI TRONCHE
6, Ave. Percier, PARIS
Métro Miromesnil
ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
ՋԱՐԵՀ ՄՈՒԹԱՖԵԱՆ

Մայիս 4էն 20
Բաց է ամէն օր, բացի կիրակիէ եւ երկուշաբթի առտուընէրէ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆ բարեկեցիկ հայ ընտանիք մը կը փափաքի որդեգրել երկու հայ ՈՐԲԵՐ մանչ եւ աղջիկ մը 3–6 տարեկան։

Դիմել Տիկին ԱՒԵՏԻՍԵԱՆի։
21, Rue des Dominicaines, Marseille.

URIAGE-LES-BAINS (Isère)

ԿՐՆՆՈՊԼԷՆ 10 ՔՄԹ. 414 ՄԵԹՐ ԲԱՐՁՐՈՒԹԻԻՆ, ՀԱՃԵԼԻ ԿԼԻՄԱ, ՋԵՐՄՈՒԿ – ԿԱՑԱՆ

Անզուգական հանիւսային իր բուժիչ ջուրով եւ ներարկելի մոր թ-պային, յօդացաւի, ցնցղատապի եւ այլ ախտերու։

Շրջապատքեան կեդրոն, գրօսանքի բոլոր յարմարութիւններ — բարֆ, անատա, լեռնագնացութիւն, քաղաքիօ, թէնիս, սիմուէա, նուագախումբ — դէս, եւայլն։

ԲԱՑ Է ՄԱՑԻՍ 25 – ՍԵՊՏ. 25

Դարմանում, հիւրանոց, ճաշ, քաղինոյի մուտք, կառքով լեռնագնացութիւն, հաւանագրով (Փրիզ աւ շարժ), ասիւրանսի անդամներուն միանուագ գինն է 22000 ֆրանք։

Մանրամասնութեանց համար դիմել
DIRECTION THERMALE
Uriage - les - Bains (Isère)

CANNES

Ծախու է Պուլ. տը լա Քրուազէթ, երեք սենեակ, ընտանեկան սենեակ (լիվինկ րում), խոհանոց, բաղնիք, մառան, նաեւ եթէ ուզուի սպասուհիի սենեակ մը եւ կառատուն։

Դրել «Ցուսաբեր»ի վարչութեան հասցէով։

MORY et Cie

SERVICE VAUQUELIN

Միակ արտօնուած տունն է ծրարներ ղրկելու համար ՀԱՑԱՍՏԱՆ
(U. R. S. S.)

Հաստատութիւնը արտօնուած է ՄԻ-ԱՑՆ ՆՈՐ ՉԳԵՍՏՆԵՐԸ ղրկելու, պաշտօնական հաշուեցոյցներով, իսկ գործածուած հագուստներ՝ շատ յարմար վիճակի մէջ։

3, RUE ST.-VINCENT DE PAUL
Paris 10e. Tél.: TRU. 72-60 (Poste 89)

Առաջին անգամ ըլլալով

Թէաթրը տը լա Կէթ Լիբրիէի մէջ — 17 Մայիս, երկուշաբթի իրիկուն
Square des Arts et Métiers — Métro: Réaumur et Arts et Metiers

Պատուոյ նախագահութեամբ՝ Պ. ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ ՎԱՉԵԱՆՑԻ

եւ մասնակցութեամբ փարիզահայ, լա ւատգոյն ուժերու

Այս մեծածախս ներկայացման տոմսերու գիները են 250, 350, 450, 550, 650 750 ֆրանք

ԾԱՆՕԹ.— Ճիշդէք Ղարաբաղի Մելիքներու գեղեցիկ ներկայացումը, եւ եկէք վերապրելու դարձեալ նոյնքան խնամուած ներկայացում մը։

Տոմսերը ապահովել դրատուններ Բալուեան (43 ռիւ Ռիչէ), Պարսամեան (46 ռիւ Ռիչէ), Հ. Սամուէլ (51 ռիւ Մէօսիօ լը Փրէնս)։

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN.
Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél.: PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. — Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
18
ՄԱՅԻՍ
★
MARDI
18 MAI
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7371 — 30e ANNEE — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2782

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

•

Անցեալ նոյեմբեր Ազգ. ժողովին բացումը տեղի ունեցաւ Մայիս 14ին, արտակարգ հանդիսաւորութեամբ :

Իր առաջին գործը եղաւ ձեռքել Պայարի վերընտրութիւնը, երբեւ հանրապետու-թեան նախագահ :

Պարզ ձեւակերպութիւն մը, քանի որ ուրիշ թեկնածուներ չկային, իսկ իր կուսակցութիւնը չհամած էր ջախջախիչ մե-ծամասնութիւնը :

Միեւնոյն առեն վերընտրուեցաւ օր-ուան վարչապետը, Ասենն Մենտերէս :

Հեռագիրը կ'ըսէ թէ *486 քուէ տրուած էր ձեռքել Պայարի : Սպիտակ քուէ ձգած էին 27 երեսփոխանները : Ընդդիմադիրնե-րուն թիւն է 36 հատի, 31ը Հալք, հինգը Միլլէթ կուսակցութենէն : Կ'ըսուի թէ մէկ ալ անկախ թեկնածու ընտրուած է :*

Ուրեմն, տեսակ մը դիկտատուրա : Դե-մոկրատ կուսակցութիւնը չորս տարի եւս երկիրը պիտի կառավարէ անբարար : Ա-ւելի լայն իրաւասութիւններով քան 1950-էն 1954 Մայիս :

Ծանօթ են իր քաղաքականութեան գըլ-խաւոր գիծերը ,—

Մեղմացում քեմալապետական օրէնք-ներու, մասնաւորապէս կրօնական տեսա-կէտով :

Զանազան մենաշնորհներ, օգտագործե-լու համար երկրին բնական հարստու-թիւնները, սկսելով քարիւղէն, որուն հո-սը մինչեւ Ամերիկա հասած է :

Դաւանները լայն բանալ օտար դրամա-դլուխին առջեւ, քանի որ իրենք ի վիճակի չեն ճարտարարուեստական բազմաճախս ձեռնարկներ կատարելու :

Կարելի եղածին չափ օգտուիլ Մ. Նա-հանգներու վինուորական եւ տնտեսական վարկերէն, ճամբաներ, երկաթուղիներ , նաւահանգիստներ կառուցանելու եւ ու-րիշ հանրօգուտ շինութիւններ կատարելու համար :

Շատ աւելի ծանօթ է արտաքին քաղա-քականութիւնը :

Նոր Թուրքիան իր ճակատագիրը միան-դամ ընդ միշտ կապած է Արեւմուտքի հետ, միացեալ ճակատ կազմելով, քաղա-քական եւ պինուորական դեռնի վրայ :

Այսպէս, 1939էն ի վեր կը վայելէ զի-նակցութիւնը Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ : Այս առթիւ պարզեւ մըն ալ չահեցաւ, Ալեք-սանդրէթի գաւառը (Սանճաք, այժմ՝ Հաթայ), առանց որեւէ զոհողութեան :

Կը վայելէ Մ. Նահանգներուն լիակա-տար աջակցութիւնը, 1947 Մարտ 12էն ի վեր, համաձայն Թրումընի վարդապե-տութեան :

Այդ – ձախ իյնալով յաջողեցաւ մտնել նաեւ Ասլանեանի դաշինքին մէջ, Ցու-նաստանի հետ :

Սակիրքէն ի վեր անդամ է Ազգաժողովին (Միացեալ Ազգերու կազմակերպութիւն) :

Կը ջանայ իրական զինակցութեան մը վերածել Եուկոսլաւիոյ եւ Ցունաստանի հետ կնքուած համաձայնութիւնը :

Տակաւին կը փորձէ խնամակալի դեր մըն ալ կատարել Միջին Արեւելքի մէջ , հաւաքական պաշտպանութեան ցանց մը կազմելով (ամերիկեան թելադրութիւն) :

Ի. Միութեան հետ իր յարաբերութիւն-ները բարւոքեցան 1953 Մայիս 30ին, երբ Մոսկուան անպատիւ նահանջ մը եւս կա-տարեց, պաշտօնապէս ծանուցանելով , յանուն Հայաստանի եւ Վրաստանի, թէ հողային պահանջներ չունին Թուրքիայէն (Կարս – Արտահան) :

Այդ օրէն ի վեր, խորհրդային թերթերը կարօտով կը յիշեն այն 25ամեակը, երբ Մոսկուան իր պաշտպանութեան տակ ա-ռած էր Թուրքիան, Սեւրի դաշնագիրը խորտակելու եւ անճար ժողովուրդ մը ճզ-մելու համար :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵՐԵՔ ՋՕՐԱՎԱՐՆԵՐ ՀՆԴԿԱՋԻՆ ԳԱՅԻՆ

•

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԻԱՑԵԱԼ ԲԱՆԱԿԻ ԽՆԴԻՐԸ

Կիրակի օր օդանաւով Հնդկաչին դա-յին զօր. էլի, ընդհ. սպայակոյտին պե-տը, զօր. Սալան՝ Հնդկաչինի բանակին նախորդ հրամանատարը եւ զօր. Փելի-սիէ, օդնաւային նախարարութենէն : Ե-րեքն ալ մասնաւոր պաշտօն ստացած են պաշտպանութեան նախարարութե-նէն : Նախ՝ զօր. Նաւառէ պիտի հաղոր-դեն անհրաժեշտ հրահանգները՝ Հնդկա-չինի բանակին վերակազմութեան համար. յետոյ տեղեկութիւններ պիտի քաղեն պաշտպանութեան միջոցներու զօրացման մասին : Երեք զօրավարներուն տեղեկագի-րը միեւնոյն առեն պիտի ճշդէ վերջին ամիսներու դէպքերուն պատասխանա-տուութիւնը, համապատասխան միջոցնե-րը ձեռք առնելու համար : Ինչպէս կը դը-րեն տեղական թերթերը, կարգ մը տնօ-րինութիւններ կախում ունին Ֆրանսայի եւ Մ. Նահանգներուն միջեւ կատարուած բանակցութիւններէն : Այս մասին նոր տեսակցութիւն մը տեղի ունեցաւ Փարիզի ամերիկեան դեսպանին եւ Պ. Լանիէլի միջեւ : Հաւանական է որ դարձեալ Փարիզ դայ Պ. Պիտօ : Այնուհետեւ բոլոր ձեռնարկ-ներու մասին տեղեկութիւնները պիտի հա-ղորդուին Ազգ. ժողովին, որ նիստի հրա-ւիրուած է այսօր, երեքշաբթի : Այս առ-թիւ կառավարութիւնը պիտի առաջարկէ ճշդել Եւրոպայի միացեալ բանակի դա-շինքին քննութեան եւ վաւերացման թը-ւականը : Հաւանական է որ վիճաբանու-թիւնը նորէն յետաձգուի, երկու դլխաւոր պատճառներով .— 1· Հնդկաչինի պատե-րազմը սուր հանդամանք ստացած է .—2· Իրաւասու յանձնաժողովները տակաւին չեն վերջացուցած Փարիզի դաշնագրին քննութիւնը : Արտաքին գործերու յանձ-նաժողովը մանրամասնօրէն քննած է եւ-րոպական բանակի ծրագիրը, իսկ ազգ. պաշտպանութեան յանձնաժողովը ցարդ լսած է միայն զօր. Քէօնիկի տեղեկագիրը : Դատական յանձնաժողովն ալ գործի չէ ձեռնարկած տակաւին : Գալով քաղաքա-կան կուսակցութեանց, ընկերվարական և ժողովրդական խմբակցութիւնները իրենց վերջնական տեսակէտները պիտի յայտնեն այս ամսուան վերջերը : Կառավարութիւ-նը կը յուսայ մինչեւ այն առեն եղրակա-ցութեան մը յանդիլ Սարի հարցի մասին, որ սերտ կապ ունի միացեալ բանակի դա-շինքին վաւերացման հետ :

× *Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը ա-ռաջարկած է Տնտեսական Խորհուրդին կարծիքն ալ առնել, միացեալ բանակի ծրագրին տնտեսական եւ ընկերային հե-տեւանքներու մասին :*

× *Ընկերվարական կուսակցութեան ա-կանաւոր անդամներէն Պ. Անուռ Ֆիլիփ, նախկին նախարար, ճառ մը խօսելով Պոա-տյի մէջ, յայտարարեց .*

— *« Եւրոպայի միացեալ պաշտպանու-թեան դաշինքը մեզի համար նախընտրելի է միւս բոլոր բանաձեւերէն, վասն զի ա-նոնք պիտի յանգին զերմանական ինքնա-վար բանակի մը կազմութեան : Մենք ա-մէն բանէ առաջ կ'ուզենք խուսափիլ այդ վերակազմութենէն . միացեալ բանակի ծրագիրը կը նախատեսէ զերման զօրա-դունդերու կցումը եւրոպական միացեալ բանակի մը» :*

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՎՐԻՊԱԿ.— Մայիս 13ի խմբագրա-կանին մէջ, վերէն վար 16–17 տող, կա-թող. ընտրութեան կանոնագիրը սխալ-մամբ վերագրուած էր Խորէն Ա.ի : Պիտի ըլլայ՝ Գէորգ Ե. կաթողիկոս, թուականն ալ՝ 1925 Հոկտ. 22 :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ ԵՒ Կ. ՓՈԼԱՏԵԱՆ ՏԷՐ ՋՕՐԻ ՄԷՋ

ՏԷՐ ՋՕՐ, 12 Մայիս, (Յառաջ).— Շա-բաթ, 9 Մայիս առաւօտեան ժամը 9ին, Փը-լանեահայ ծանօթ գրագէտները Շ. Նար-դունի եւ Կ. Փոլատեան, ընկերակցու-թեամբ Տքթ. Գ. Գասապեանի եւ դամա-կոսահայ Պ. Բիւզանդ Եադուպեանի եւ Պ. Յարութիւն Տէր Գրիգորեանի՝ այցելեցին Տէր Ջոր :

Ճամբու սկիզբէն իսկ, ճնշող թախիծը կը կարդայուէր մեր գրագէտներու դէմ-քին վրայ : Անխօս, ինքնամփոփ, ամէն ոք խորասուզուած՝ իր մտածումներուն մէջ, երեւակայութեամբ փոխադրուած այն դժոխային օրերը , ուր թշնամին կ'ենթա-դործէը ահաւոր սպանդը , հրէշային վայ-րագութեամբ :

Օթօն կը սուրար :

Ժամ մը, մէկուկէս ժամ այսպէս :

— Ո՞ւր է Եփրատը, հարցուց անհամ-բեր, Նարդունին :

Ինչո՞ւ վայրկեան առաջ կ'ուզէր տեսնել Եփրատը, ո՛վ դիտէր ատոր պատասխանը :

Օթօն կը սուրար, ու քանի կը մօտենա-յինք Եփրատին, այնքան կ'աւելնար մեր հոդեկան տագնապը, կ'ալեկոծէր մեր հո-գին :

Վերջապէս, հասանք Մեսոփոթամ : Հոս , Հալէպէն քշուած բազմահազար գաղթա-կաններու առաջին կայանն է. կ. Փոլատ-եան, երեք–չորս տարեկանին եղած է այս կողմերը, ... եւ ճաշակած աքսորի հա-մատարած ողբերգութիւնն ու դառնու-թիւնը :

Հարց – պատասխանի, նկարագրու-թիւններ եւ նօթագրութիւններ ... Օթօն կը չարունակէ ճամբան՝ դէպի Համամ, որ եղած է գաղթականներու երկրորդ կա-յանը : Կ'անցնինք Համամէն, էլ օրին կը հասնինք Ռագդա : Հոս, քանի մը ժամ-ուան համար հիւրը կ'ըլլանք Պ. Յակոբ Սարգիսեանի :

Կէսօրէ վերջ, ճամբան կը չարունակենք դէպի Տէր Զօր, ուր կը հասնինք երեկոյ-եան : Ընդ. Յ. Թիւրպէնեան կը դիմա-ւորէ մեզ եւ կ'առաջնորդէ պանդոկ :

Գիշերուան ժամը 9ին, տեղւոյն Հ. Մ. Ը. Մ.ի եւ Ս. Օգն. Խաչի վարչութիւննե-րը՝ ի պատիւ հիւրերուն, ճաշ մը սար-քած էին, որու ընթացքին, յաջորդաբար խօսք առնելով, մեր գրագէտները դնահա-տական խօսքերով պարգեւեցին այս եւ նման ազգօգուտ միութիւններու եւ կազմակեր-պութիւններու կատարած նախանձառա-կան գործը՝ հայ իրականութեան մէջ : Մի-ութիւններ, որոնք Տէր Զօրերը ծագկաց-նած են վերածելէն :

Մէջ ընդ մէջ՝ եղան արտասանութիւն-ներ, մէներգներ եւ յեղափոխական դե-րեր : Կէս գիշերին վերջացաւ այս հաճելի հաւաքոյթը :

Յաջորդ առաւօտ, Կիրակի, յարգելի հիւրերը ներկայ եղան Ս. Հոխիսմեանց եկեղեցւոյ ժամերգութեան :

Արարողութեանց վերջաւորութեան՝ հոգեւոր հովիւ եղիչէ քհնյ. հրաւիրեց Նարդունին՝ իր խօսքը ուղղել ներկայ ժո-ղովուրդին :

Նարդունի, երբ ոտքի ելաւ, այնքան յուզուած էր, ժժդունած եւ ընկճուած , որ, վայրկեան մը քարացած, ոչ մէկ բառ կրցաւ արտասանել : Յուզումէն կը դողա-յին շրթունքները եւ արցունքը կը հոսէր աչքէն : Մեծ ճիդով կրցաւ տիրել իր ջի-ղերուն, ու ըսել իր խօսքը :

Ժողովուրդը, երկիւղած լռութեամբ , եւ արցունքոտ աչքերով հետեւեցաւ Շ. Նարդունիի խօսքերուն :

Տէր Հայրը խօսք առաւ, ապա Կ. Փո-լատեանի, որ իր կարգին, նոյնքան յուզ-ուած՝ ըսաւ իր խօսքը :

Եկեղեցիէն ելքին, Հ. Մ. Ը. Մ.ի սկա-ուտներու եւ ծանօթ ազգայիններու ա-ռաջնորդութեամբ այցելութիւն տրուեցաւ Ազգ. դերեզմանատան, ուր ամփոփուած են , անյուշ անկիւն մը, Ապրիլեան նա-հատակներու աճիւնները : Եղիչէ քահանայ հոգեհանդիստի արարողութեամբ վերջա-ցաւ այս այնքան տխուր այցելութիւնը :

Հիւրերը, այցելելէ վերջ Տէր Զօր, եւ կարգ մը այլ ազգայիններու, երեկոյեան ճամբայ եւան դէպի Հալէպ : Հ. Մ. Ը. Մ.ի եւ Օգն. Խաչի վարչական անդամներ մին-չեւ 25 քմ. ընկերակցելէ վերջ ուրախաւե-ներուն՝ ողջագուրումներով բաժնուեցան մեզմէ : Բաժնուեցանք մեր հայրենակից-ներէն, անմոռանալի յիշատակներով :

ՄՄԲ.— Մեր երկու աշխատակիցներուն ճառերը՝ յաջորդով :

Ուրիշ ճամբէկ մը կը տեղեկանանք թէ կարգ մը դասախօսութիւններէ վերջ՝ Հա-լէպի , Լաթաքիոյ եւ Պէյրութի մէջ. Շ. Նարդունի Դշ. օր կը մեկնի Թեհրան , յետոյ Նոր Ջուղա եւ Ապատան, իսկ Կ. Փոլատեան կը վերադառնայ Մարսէյլ , (հրկուէն ալ օդանաւով). Նարդունի վե-րադարձին պիտի հանդիպի ճառ. Պաղ-տատ, ապա Երուսաղէմ եւ Կիպրոս , եւ կը յուսայ Փարիզ վերադառնալ Յունիսի վերջերը : Այս առթիւ կ'ըսէ.— «Տպաւո-րութիւններ՝ բաւի մը գիրք գրելու չափ» :

ՈՒԽՏԱՒՈՐՆԵՐՈՒՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Մայիս 12ին, չորեքշաբ-թի առաւ, ժամը ութին, «Մարեշալ Ժօֆր» շոգենաւով Պէյրութէն Մարսէյլ վերադարձան Տէր եւ Տիկին Ժ. Պալար եւ Պ. Լիւք Անուռէ Մարսէյլ : Դիմաւորելու համար նաւահանգիստ գացած էին Հա-մազգայինի վարչութեան կողմէ՝ Պ. Վ. Տէր Վարդանեան, Տիկին Հ. Շալճեան եւ Օր. Ալինեան, ինչպէս նաեւ Տիկին Փո-լատեան, Պ. Հրաչեան (որդին), Ա. Պե-տիկեան, Պ. Պ. Ջամարեան եւ ուրիշ բա-րեկամներ : Համազգայինի կողմէ գեղեցիկ ծաղկեփունջ մը նուիրուեցաւ Տիկին Ժ. Պալարի, բարի գալուստի մաղթանքնե-րով : Մեր բարեկամները խանդավառու-թեամբ եւ հիացումով կը պատմէին իրենց եղած ընդունելութիւնները Եգիպտոսի , Լիբանանի եւ Դամասկոսի մէջ : Տիկին Ժ. Պալար մեծ պոհունակութեամբ յայտա-րարեց.— «Իշխանական մեծարանքի ար-ժանացանք Հայերու կողմէ» :

Նոյն չոգենաւով Մարսէյլ հասան նաեւ Բժ. Ե. Խաթանասեանի աղջիկները որոնք նոյն օրն իսկ, ընկերներու կողմէ կայա-րան աջընդունելով Փարիզ մեկնեցան :

× *Կաթող. պատուիրակ Սեբուհ Շ. Վ. Մանուկեան Նիս մեկնեցաւ, ընկերակ-ցութեամբ Նիսի հոգեւոր հովիւ Ատոմ քահանայի, ծանօթ խնդիրներով զբաղե-լու համար :*

ՋՕՐ. ԿԻՏՏԷՐԵԱՆ, հրասայլերու պա-տերազմի մեծ մասնագէտը եւ զերման բանակին երբեմնի սպարապետը, մեռաւ ուրբաթ օր : Պատերազմի ընթացքին մեծ հռչակ հանեց իրրեւ կազմակերպիչը զրա-հապատ զօրաբաժիններու : Պարտութենէն ետք ասպարէզին քաշուելով սկսաւ գին-ուորական դիրքեր գրել, որոնցմէ մէկուն մէջ կ'ըսէ.— «Կարելի չէ կրեմլինը տա-պալել ներսէն : Ռուսերէ պատերազմական յաղթանակները խորապէս ամբարձրացուցին սովետական զրութիւնը Ռուսերու, սրտին մէջ եւ բարձրացուցին անոր վարիչներուն ժողովրդականութիւնը » : Իր կարծիքով , ձախողման դատապարտուած են արեւմտ-եան եւրոպայի պաշտպանողական ծրա-գիրները : «Համաձայն զինուորական եւ մարդկային բոլոր հաշիւներու, արեւել-եան նախայարձակը Ասլանեանի ափը հասած պիտի ըլլայ, անդրծովեան իրա-կան օդնութիւնը Եւրոպա չհասած : Զօրա-զօրը 67 տարեկան էր եւ հիւանդ՝ երկար առենէ ի վեր : Առեն մը առաջարկներ հը-րաւարակուեցան իր հայութեան մասին , դատելով մականունէն ...

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՊԱՅՔԱՐԻ ՆՈՐ ՃԱԿԱՏ ՄԸ

ՀԱՐԱՒ. ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՍԻԱ

●

Հետզհետէ հրատապ հանգամանք կը ստանայ հարաւ. արեւելեան Ասիոյ պաշտպանութեան խնդիրը, իրրեւ հետեւանք Հնդկաչինի պատերազմին ելեւէջներուն :

Մ. Նահանգները կը փորձեն մասնաւոր դաշինք մըն ալ այս մասին կնքել, նման Ատլանտեան դինակցութեան: Անցեալ շաբթու Պ. Տըլըս ճառ մը խօսեցաւ, այն տպաւորութիւնը ձգելով թէ ի հարկին, պիտի զոհեն Հնդկաչինը: Յաջորդ օրը նախագահ Այզընհաուըր փութաց նոր լուսաբանութիւններ հաղորդել, թիւրիմացութիւնները փարատելու համար :

Այզընհաուըրի տեսակէտով հարաւ. արեւելեան Ասիան «տոմինո»ներու շարք կը ներկայացնէ : Եթէ մէկը իյնայ, միւսներն ալ կ'իյնան: Այդ շրջանին հաւաքական պաշտպանութիւնը կազմակերպելու համար, պէտք է այնպէս տեղաւորել այս «տոմինո»ները որ կարենան, իրարու կրճտնելով կանխել, մէկին ու մէկին ան – կումը:

Այս տոմինօները կը կոչուին Հնդկաչինի դնկերակից պետութիւնները — Սիամ, Մալեզիա, Ինդոնեզիա, Ֆիլիպինիա, Փիլիպեան կղզիները: Անոնք դիւրաբեկ սահման մը ունին համայնավար Ասիոյ մէջ, եղբը կամաքի մը որուն մէկ ծայրը կը կրճտնի Ճափոնի եւ Ֆորմոզայի վրայ, միւսը Հնդկաստանի: Խոլորը — բացի Սիամէն — եղած են, կամ են տակաւին Արեւմուտքի գաղաքական մահանին տակ: Ճափոն իր անկումէն վերջ կորնցուց ճակատը :

Ճափոնական գրաւումը դեղին ցեղին յաղթանակն էր ճերմակին վրայ: Ճափոնցիները արթնցուցեր էին ասիական ազգայնականութիւնը, Զինացիները այժմ կը ցանեն համայնավարութեան սերմերը :

Դեղին տիրակալներուն անցքը ազգային դիմադրութիւն առած էր, չինական յաղթական յեղափոխութիւնը կը ձգտի ընկերային դիմադրութիւն տալ, թէեւ դժուար է այս երկուքին միջեւ յստակ դիծ մը քաշել :

Առաջին անգամ ըլլալով 1941էն 1945 արեւմտեան պետութեանց համար արդիլ ուեցաւ հարաւ. արեւելեան Ասիոյ մուտքը: Ան կորնցուց իր հում նիւթերը եւ բանուորը :

Արեւելքի եւ արեւմուտքի հաւասարակշռութիւնը հիմնուած է մէկ կողմէ զանազանութեանց, իսկ միւս կողմէ քաղաքական ուժերու յարաբերութեանց վրայ: Հարաւ. արեւելեան Ասիոյ դրամական հեռանկարը խոր մտահոգութիւն կը պատճառէ ազատ աշխարհի վարիչներուն :

Մակուսացած վիճակի մէջ, հարաւ. արեւելեան Ասիան կազմող պետութիւնները եւ ոչ մէկը ի վիճակի է դիմադրելու համայնավար յարձակման, դուրսէն թէ ներսէն :

Տոմինոյին առաջին շարքին վրայ Հնդկաչինը ցարդ չատ լաւ դիմացաւ: Ազատ աշխարհը պէտք է կազմակերպուի, որ պէտք եթէ «տոմինո»ներէն մէկը իյնայ, շարքը չկրնայ համաձայն տեղականութեամբ մը, այդ շրջանին մէջ ամէնէն թշուառը Հնդկաչինի բնիկն է: Ան օրական 2000 գոլ կը սպառէ, կենսակամէն չատ աւելի պակաս, թէեւ երկիրը չատ հարուստ է : Դէպի հարաւ, Ֆրանսան պատերազմէն առաջ տարեկան 1·500·000 թոն րրինձ կ'արտածէր: Դէպի հիւսիս Թոնքինն քիչ արտադրութիւն ունի, վեց հարիւր հողի կ'ապրի մէկ քառ. քիլոմեթրի վրայ, սակայն ունի երկաթ, ֆոսֆաթ, անթրասիթը մեծ քանակութեամբ կը շահագործուի :

28 միլիոն Հնդկաչինեցին, 22 միլիոնը կը բնակին Վիէթնամի մէջ, մնացեալը Լաոսի եւ Քամպոճի մէջ:

Ժողովուրդին մեծ մասը հաւատարիմ կը մնայ առ այժմ :

Վիէթնամի պարապան բոլորովին տարբեր է: Ճոխ հարաւը հակառակ է ազգատիրոյին : Վիէթնամի ըմբոստ կառավարութիւնը կը տիրապետէ Թոնքինի եւ Աննամի մեծ մասին վրայ, Պաօ Տայի կայսրը կ'իշխէ մնացեալին վրայ, սակայն չունի անհրաժեշտ ուժը: Հիւսիսը, կաթոլիկ եկեղեցին, մեծ ազդեցութիւն կը գործէ երկու միլիոն հաւատացեալներով: Կան բազմաթիւ տեղական աղանդներ, զինուորական ուժերով :

Ութ տարուան պատերազմէ միջոցին Ֆրանսայի կողմը ունեցաւ 34·600 սպան – եալ և անհետացած (16·500 Ֆրանսացի) և 34·500 վիրաւոր: Վիէթմինհներէն (ըմբոստներ) 222·000 սպանեալ, 230·000 գերի: Երկու միլիոնէն աւելի բնիկներ անպատսպար կը մնան պատերազմի աւերներու հետեւանքով :

Փիլիպպեան կղզեխումբը նոյնքան կարեւոր կէտ մը կը կազմէ այս չրջանին մէջ: Տարեկան արտադրութիւնն է չաքար 900·000 թոն, բրինձ 2·500·000 թոն, քրոմ 250·000 թոն, ոսկի 300·000 թոն, երկաթ 370·000 թոն, մանկանէզ 26 հազար թոն, պղինձ 7 հազար թոն :

Երկիրը կը պտնուէր քանի մը մեծ բանտիքներու ձեռքը: Դիւղացիներու մեծ մասը հող չունէին: 30 առ հարիւրը կը պահանջէին կալուածատէրերը: Տոկոսը սակն է երեք հարիւր առ հարիւր : Միջին աշխատավարձը քսան հազար Ֆրանք ամսական, քաղաքներուն մէջ, սակայն ժամական 24 Ֆրանք կը տորուէր: Ամերիկացիներու կարծիքով տրամադրուած 700 միլիառի օժանդակութեան, 140 միլիառը չորթած են ապականած պաշտօնատարներ :

Փիլիպպեան կղզիները պատրաստակամութիւն յայտնած են յարելու Հարաւ. Արեւելեան Ասիոյ դաշինքին :

Պիրմանիան առաջին բրինձ արտածողն է և գլխաւոր արտադրիչ ապրիւնի, կապար (12·000 թոն), դինկի (600·000), անագի (5500), ձգախէժի (12·000 թոն), քարիւղի (1·150·000), բրինձ վեց միլիոն: Մարդ գլուխ տարեկան եկամուտն է 16000 Ֆրանք: Այս երկիրը ճիդ կը թափէ հետեւելու համայնավարութիւնը, եւ ան – կախ քաղաքականութիւն մը վարելու :

Սիամ, որ նոյնպէս համաձայն է դաշինքին, տասը զօրաբաժին ունի, եւ ոսոխ – կանութիւն մը նոյնքան զօրաւոր որքան դինեալ ուժ: Նաւադներու թիւը կը հաշուուն 30·000, իսկ օդաչուներու թիւը՝ 40·000: Այս երկիրը զօրամաս մը ղրկեց Քորէա :

Մ. Նահանգներու օժանդակութենէն կ'օգտուի: Ամերիկացի երեք հարիւր ըսպաններ կը վարեն իր զինուորներու մարզանքը: Սիամի չնորհիւ, Ուաշինկթըն կը յուսայ պահել հարաւ արեւելեան Ասիան : Հնդկաչինի իյնալէն ետք, այս չրջանի պաշտպանութեան սահմանը պիտի կազմէ Սիամը :

Անոնց գլխաւոր թերութիւնն է իրենց յեղյեղուկ նկարագիրը: Կը յարին ամէնէն զօրաւորին, ներկայիս Արեւմուտքի հետ կը դաշնակցին: Եթէ Լաոս եւ Քամպոճ համայնավար չդառնան, ներկայ վիճակը չի փոխուիր :

Առեւտուրը 400 ընտանիքներու ձեռքն է :

Մալեզիան Մեծն Բրիտանիոյ Հնդկաչինն է, վեց տարիէ ի վեր կը պայքարի, քիչ թիւով համայնավար ըմբոստներու դէմ որոնց 95%ը Զինացիներ են: Տարեկան արտադրութիւններն են.— Զգախէժ 800 հազար թոն, անագ 57 հազար թոն, ածուխ 400·000 թոն, բրինձ 442000 թոն : Մարդ գլուխ տարեկան եկամուտն է տասը հազար Ֆրանք:

Ինդոնեզիան, մանաւանդ կարծիքով կրնայ տասը տարուան մէջ դառնալ հարաւային Ասիոյ տիրական ազգը: Կը նայ կեդրոկրել Ասիոյ կէսը: Հողը չափազանց բերրի է: Կը բաղկանայ երկու հարիւր կղզիներէ: Ունի կեդրոնական կառավարութիւն մը ձակարդայի մէջ (նախկին Պաթաւիա): Ճափոնի պարտութենէն ետք, անոնք Հոլանտայի դէմ եղան, յետոյ իրարու դէմ: Երկրին Իսլամները կը մեղադրեն կառավարութիւնը թէ աշխարհականն է եւ ապիկար: Ժողովուրդին 85 առ հարիւրը կարդալ – գրել չի դիտեր: 3000 հոգի համալսարանական վկայական ունին, սակայն քաղաքական եւ վարչական փորձառութենէ զուրկ են: Երկրին տարեկան արտադրութիւններն են.— ձգախէժ 600·000թոն, քարիւղ վեց միլիոն թոն, անագ 44 հազար թոն, պոքսիտ 700·000 թոն, շաքար 300 հազար թոն, սուրճ 40 հազար թոն, թէյ 40 հազար թոն, բրինձ 4·700·000 թոն , եգիպտացորեն երկու միլիոն թոն, ածուխ 800·000 թոն: Մարդ գլուխ տարեկան եկամուտին մէջինը 17500 Ֆրանք է:

Թ. Ա. Թ.

ԳՆԶՈՒՆԵՐՈՒԻ ԿԵԱՆՔԸ

●

Գնչու ժողովուրդի պատմութիւնը ուսումնասիրող ոչ մէկ դիտուն կամ պատմաբան համաձակած է ազգ անունը տալ անոր: Ազգութիւնը բնորոշող ազգակներն են հայրենիք, լեզու, կրօնք եւ աւանդութիւն: Գնչուն կորնցուցած է այդ ամէնը եւ երբեմնէ ատեն ունեցած չէ զրաղելու: Գնչուին հայրենիքը եղած է ամէն տեղ եւ ոչ մէկ տեղ:

Գնչուն, աշխարհի միակ ժողովուրդն է որ իր կարելին ըրած է եւ կ'ընէ միշտ խուսափելու քաղաքակրթութիւնէն եւ զինադրելու յառաջդիմութեան: Ոչ անօթութիւնը, ոչ մերկութիւնը, ոչ թշուառութիւնը եւ ոչ ալ հալածանքը կրցած են հրաժարեցնել զինքը իր վաչկատուն ու աստղական կեանքէն : Ոչ մէկ կլիմայ ընկճած է զինքը եւ ոչ մէկ միջավայր խորթ թուած է իրեն: Զարքաչութեան մարմնացումն է գնչուն: Իր կեանքի միակ բաղձանքները եղած են հաց, քուն եւ ազատութիւն թափառելու :

Աշխարհի բոլոր գամաքամասերուն վրայ գրուած՝ կը խօսի ամէն լեզուներուն հետքերը կրող խառնիճաղանճ բարբառով, կը դաւանի իր ապրած երկրին կրօնքը առանց սակայն խոկական ոեւէ հաւատքի կամ համոզման: Հողիի անմահութեան, հանդերձեալ կեանք աստուածաբանութեան վրայ ոչ մէկ գաղափար ունի եւ Աստուած կը յիշէ միայն վախի կամ սարսափի պարագաներուն մէկ կարծես բնազդաբար: Կոստա դիտուն կը վկայէ թէ ճանչցած է Գնչու մը որ հօթն անգամ կրօնք փոխած է նայելով իր բնակած երկրին եւ չրջապատի ուժին ծանրութեան կոմին :

Գնչուներու ամառնային վրանները նոյնքան խեղճ են որքան ձմեռնային խրճիթները: Անոնք զուրկ են տուն կազմող կարասիներէ, տարրական դիւրակեցութենէ կամ առողջապահիկ պայմաններէ : Ամառ թէ ձմեռ երախաները գրեթէ մերկ են եւ մեծերը առ հասարակ ցնցոտիներու մէջ: Բնութեան անբարեխառնութեանց ենթարկուած գնչու ժողովուրդը, զարմանալի չէ որ կը բաղկանայ առողջ անդամներէ, որովհետեւ հիւանդոտները անթոր – նամ կը մեռնին մատաղ հասակի մէջ եւ միայն առողջները կ'ապրին չարունակ մթօրինակ կեանքի մէջ առանց վաղուան մտահոգութիւնն իսկ ունենալու: Հազուադիւտ են հիւանդոտները կամ վատառողջները: Տոկուն՝ հիւանդութեանց ու մահուան ժամանակներուն: Բժիշկ Ալ. Պասպոտի կը վկայէ, թէ իր ըրած բազմաթիւ այցելութիւններու ժամանակ ոչ մէկ Գնչուի աչքերուն մէջ կաթիլ մը արցունք տեսած է ոեւէ պարագայի մէջ:

Անոնց բնակարաններուն մէջ ոչ դրակատնութիւն, ոչ գիրք եւ ոչ ալ դրելու թուղթ կարելի է գտնել: Հազուադիւտ են դրել կարդալ գիտցողները, որոնք սորված են օտար դպրոցներու մէջ անշուշտ, որովհետեւ Գնչուները վարժարան չունին եւ չեն ունեցած երբեք :

Գնչուն, ինչպէս ինքն իր պատմութեան մասին բան մը չի դիտեր, նոյնպէս իր աւանդութիւններէն հետք մը չէ պահած : Իր ամբողջ բանաստեղծութիւնը բնութեան պատկերացումն է զոր իր աչքերով կը տեսնէ :Իրեն համարանգեալը գոյութիւն չունի, վաղուան մասին ծրագիրներ կազմելը աւելորդ է, կ'ապրի ներկայի համար եւ միայն ներկան է հետաքրքրականը : Կ'ապրի կարծես բնազդաբար ու կը մեռնի առանց կսկիծ մը պատճառելու մնացողին: Կը նմանին թռչուններուն, որոնք կը չուեն, կ'երթան, կուգան, բոյներ կը շինեն այսօր ժայռի մը հովանիին տակ, ուրիշ օր մը ծառի մը վրայ կամ բունին մէջ, օր մը վրանին ներքեւ եւ օր մըն ալ ջուրի մը կամ անտառի մը եղերքներուն:

Վաչկատուն թէ նստակեաց ,քրիստոնեայ թէ մահմետական Գնչուները ոչ ծոմ ունին եւ ոչ պահք, ոչ աղօթք կ'ընեն եւ ոչ նամազ: Պատահաբար աղօթատեղի կ'երթան գոյգի համար, կնունք եւ թլպատութիւն կ'ընեն բացարձակապէս ներկայ չատ ակնկալութեամբ: Երբ մահ ունենան, կը մաբեն բնակարանին բոլոր լոյսերը եւ դիակը չուտով կը փոխադրեն աղօթատեղին կամ դերեզմանոց: Եթէ ճամբորդութեան ընթացքին մահ պատահի, անմիջապէս փոս մը կը փորեն ու կը թաղեն մեռեալը առանց ոեւէ արարողութեան, առանց դերեզմանաքարի: Դիակ պահելը աղետաբեր կը նկատեն ու մեռնողին վրայ ոչ կուլան, ոչ ալ ցաւի արտայայտութիւններ կը կատարեն, միայն երկու օր հանդիստ կ'առնեն ,յետոյ կը չարունակեն իրենց սովորական կեանքը, որպէս թէ բնաւ բան մը պատահած չէ: Դերեզման չեն չիներ, որովհետեւ կապուած չեն որեւէ երկրի կամ քաղաքի հետ: Մինչեւ անգամ նստակեաց Գնչուները դերեզմանատուններ չեն այցելեր, որովհետեւ յի – չատակի կամ անցեալի հետ կապ չունին:

Իրենց սովորական արհեստն է երկաթագործութիւն Արեւմուտքի մէջ եւ մաղադործութիւն Արեւելքի մէջ: Կը զրաղի նաեւ պայտագործութեամբ, ձիարուժութեամբ, անօթաչինութեամբ, կողովա – հիւսութեամբ եւ խողանակաչինութեամբ:

Կը պատմուի թէ Գնչուները, իրենց ճամբորդութեան ընթացքին լաւ կ'ուսումնասիրեն երկրին տեղերը, եւ իրենց տպաւորութիւնները կը նշանակեն ծառերուկերեւներուն, պատերուն կամ ժայռերուն վրայ, բարեդուչակ կամ չարագուչակ նըշաններով: Ունին գիծեր, որոնք ցոյց կուտան այդ ուղղութեամբ իրենց երթալուն վնասակար կամ նպաստաւոր ըլլալը ու ըստ այնմ կը յառաջանան կամ կը հրաժարին ու հետ կը դառնան :

Իրենց ճամբաները կը գտնեն առանց աչքարհագրական որեւէ դիտելիքի : Ուր որ երթան, տեղական լեզուն կը սորվին չուռտով, բայց բառերը արտասանելու մէջ միշտ կը պահեն իրենց մասնաւոր չեչը , որով դիւրաւ կը ճանչնան իրար :

ԿԻՒՐԵՂ ԽՐԱՑԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

Ց Ո Ց Ս

★

Կամ՝ իր թռչնաբոյսի դեղնաւուն կոկոններու մասին որոնք կը մերժէին կարծես պէտք եղածին պէս ծաղկիլ, կամ ալ ո՞վ գիտէ՝ իր ցաւոտ սրունքի մասին, այն չուներու մասին որոնք կը մօտենային իր կողովը հոտուրտալու ապա իրենց արհամարհանքը ցոյց տալու համար, իր կնոջ յաւիտենական յօդացաւի մասին, թէյով ձուկ ուտելու, տան վարձքի յետնեալ պարտքերու, յաջախորդներու ցանցառ թիւին եւ ապա զարձեալ հաշմուած սրունքին մասին:

Գրեթէ ոչ ոք ուշադրութիւն կ'ընծայէր իրեն բացի այն պարապայէն երբ մէկը քանի մը զահեկանոց թռչնակեր ուղէր իր թռչնիկին համար: Եւ երբ պատահէր որ մարդիկ նայէին իրեն, ուշադրութեան արժանի մանուածոյ բան մը չէին դտներ իր վրայ՝ պարզ մարդուկ մը՝ ազ – պզ – պզ մօրուքով, դծդծուած դէմքով եւ հաշմուած սրունքով, մէկը՝ որուն ծանր թռչնակերն այնքան վարնոց էր որ շատ անգամ չէին համարձակեր իսկ կէս – ցնելու իրենց դեղձանիկներուն: Երբեմն իր երեսին ալ կուտային այս պարագան , աւելցնելով թէ շատ պզ էր օդը, որուն համեմ ինք աւելի լաւ գաղափար ունենալով, կը պատասխանէր. — Այո, տիկին, չէք կրնար երեւակայել թէ ինչպէս պաղը կը թափանցէ կաղ ոտքիս մինչեւ ծունկը:

Այս գիտողութեան մէջ որեւէ չափազանցութիւն չէր դներ բայց մարդիկ անդրադիին կը նայէին ու կ'առնէին կը քալէին արտորանքով, հարց տալով իրենք իրենց, թէ մարդ եթէ կաղ է՝ ապա ուրեմն ինչո՞ւ պէտք է յիշէ իր կաղութիւնը ուրիշներուն առջեւ, եթէ ողբմութեան ակնկալութիւն չունի: Մինչդեռ իրականութիւնն այն է թէ ինք ձկնորս մարդու ազնիւ հպարտութեան ժառանգորդ մէկին էր եւ թէ կը խօսէր իր հաշմած սրունքի մասին, այդ այն պատճառով էր՝ այնքան մեծ վիշտ էր իրեն այդ կաղ ոտքը որ պարզապէս չէր կրնար այդ մասին խօսելու պահանջին հակադդել:Եւ երբեմն, առ հասարակ տաքուկ ու խաղաղ օրերուն երբ թռչնաբոյսը ծաղկած բլլար փարթամօրէն եւ նուազ պէտք ունենար մխիթարանքի, իր չաճախորդները, տուն տալով իրենց դարթի զգացումներուն, կը վճարէին հինգ կամ տասը զահեկան երբ երկու զահեկանը կը բաւէր լիուլի :

Պէյրութ Անգլ. թրգմ. Ս. ԱՇՃԵԱՆ

ՆԱՄԱԿ ՄԸԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԻՆՉՈ՞Ւ ՀՐԱԺԱՐԵՑԱՆՔ

★

Տեսնելով որ հայկ. մամուլն ու հանրային կարծիքը, սկսած են չհապրպռուիլ Դպրոցասէրի ներկայ կացութեամբ, ժամանակը եկած կը նկատենք հակիրճ բացատրութիւն մը տալու, երկու տարի ա-ռաջուան մեր հրաժարումի պատճառնե-րուն մասին: Մինչեւ հիմա նախընտրեր էինք լռութիւն պահել, չուզելով վնաս հասցնել մեր ամէնուս սիրելի վարժարանին, այն յոյսով թէ մեղի յաջորդող խըմբակավարութիւնը պիտի կրնար օգտուիլ արդէն կատարուած գործէն, եւ դպրոցը պահել այն բարեկարգ վիճակին մէջ ուր յաջողած էինք դնել զայն:

Լսելով սակայն Դպրոցասէրի այսօր-ուան ցաւալի վիճակը, եւ կարդալով թերթերու տուած այլապան տեղեկութիւնները ու եղած թելադրութիւնները, ստորագրող հրաժարած անդամներս պարտականու-թիւն նկատեցինք կարգ մը իրողութիւն-ներ պարզել եւ վերջ տալ թիւրիմացու-թեանց:

Երբ 1944ին Տիկին Պօյաճեան եկաւ խնդրելու Տիկին Պահրիի աշխատակցութիւ-նը, չէնքը աւերակ վիճակի մէջ էր, պա-տսպարելով միայն 20 – 25 աղջիկները, ո-րոնք աղգային օժանդակութեամբ կ'ապ-րէին եւ կը յաճախէին Թաղին Ֆրանսա-կան վարժարանը:

Տիկին Պահրիի առաջին մտածումը եղաւ դպրոցին դէրքը ճշդել Ֆրանսական կա-ռավարութեան մօտ, որ մինչեւ այն ատեն իրրեւ որբանոց կը ճանչնար հաստատու-թիւնը, դուրս հանել զայն այս վիճակէն, եւ առնալ աղջիկներու երկրորդական վարժարանի մը (լիսէ) արտօնութիւնը, ուր աշակերտութիւնը պատրաստուէր պետական պաքալօրէայի քննութիւննե-րու, համաձայն նոր պահանջներու:

Ան էր որ դիմեց հանգուցեալ փաստա-բան Պ. Հ. Խոսրովեանի, պարագան բա-ցատրեց: Մինչեւ այն ատեն անկարելի նկատուած ձեռնարկը յաջողութիւն գտաւ շնորհիւ Պ. Խոսրովեանի կարող եւ ձեռն-հաս դիմումներուն, եւ 20 Ապրիլ 1945 թուակիր նամակով մը հանրային կրթու-թեան նախարարը արտօնութիւն տուաւ Տիկին Պօյաճեանի եւ Տիկին Պահրիի հայ աղջիկներու երկրորդական դպրոց մը բա-նալու Ֆրանսայի մէջ:

Այդ յաջողութենէն քաջալերուած, եւ ուղելով վարժարանին ապագան մինչդեռ ընդ միշտ ապահովել, արտօնատէր երկու տիկինները բանակցութեան մտան Հ. Բ. Ը. Միութեան հետ, եւ 22 Յունիս 1945ին Դպրոցասէրի ընդհ. ժողովի միաձայն հաւանութիւնով, որոշուեցաւ վարժարանն ու անոր ապագայ ապահովութիւնն յանձ-նել Հ. Բ. Ը. Միութեան: Այսպէսով ըն-կերութեան գործունէութիւնը կը դադ-րէր, եւ վարչութիւնը խնամակալութիւն անունը կը առնար, իր անդամները ինք-նակամ իրաւունքով: Հ. Բ. Ը. Միութեան միջոցով պատրաստուած համաձայնա-դիրը առարաքուեցաւ Դպրոցասէրի եւ Հ. Բ. Ը. Միութեան ներկայացուցիչներուն կողմէ, եւ աւելի ետքը վաւերացուեցաւ Հ. Բ. Ը. Միութեան կեդր. վարչութեան կողմէ: Այս հիման վրայ նոր խնամակա-լութիւն մը կազմուեցաւ Տիկին Պահրիի առնուպետութեամբ որ այլեւս համարա-տու էր Բարեգործականին:

Նոր խնամակալութիւնը փափաքեցաւ վարժարանը ի վիճակի ընել ընդունելու նոյնքան համեստ որքան բարեկեցիկ ըն-տանիքի աղջիկները, քանի որ պարզ է թէ այս վերջիններն ալ նոյնքան եւ աւելի դիւրաւ կ'օտարանան:

Նախ ձեռնարկեցինք վարժարանի չէն-քին հիմնական նորոգութեան, որ կա-տարուեցաւ ապրիլ եւ Հ. Բ. Ը. Միու-թեան լայն օժանդակութիւնով: 1947ի աշ-նան, վարժարանը բացինք յաջող պայ-մաններով եւ 80ի մօտ աշակերտուհին-րով Փարիզէն, Ֆրանսայի դաւառներէն եւ արտասահմանի զանազան երկիրներէ ե-կած: Յաջողեցանք Պոլիսէն բերել տալ յայտնի դաստիարակ Տիկին Էլիզ Այվազ-եանը, վկայուած ժրընեւի Ժան Ժաք Ռու-սօ հաստատութենէն, աշխարհածանօթ մանկավարժ Քլափարէտի շրջանին, նաեւ վկայուած Սորպոնէն, որ տասը տարիէ ի վեր յաջողապէս կը վարէր Պալսոյ Ազգ. Կեդրոնական վարժարանի տեսչութիւնը: Մեղի համար ուրախալի պարագայ մը ե-ղաւ տեսնել որ Տիկին Այվազեան, հակա-ռակ Կեդրոնականի Հոգաբարձութեան կրկնակի դիմումներուն, ըմբռնեց մեր ձեռնարկին կարեւորութիւնը, եւ հաւա-նեցաւ զալ տառնձնել Դպրոցասէրի վար-ժարանին տեսչութիւնը: Անոր ձեռնհաս վարչութեան տակ, քիչ առենէն վարժա-րանը մտաւ լաւագոյն պայմաններու մէջ: Սանուհիները կը յառաջադիմէին զգալա-պէս, եւ կը յուսայինք երկու երեք տա-րիէն մեր առաջին հունձքը տալ:

Կը ցաւինք ըսելու որ առիկա կարելի չեղաւ: Հին վարիչները որբանոցային դրութեան սկզբունքներուն կառչած, կ'ընդդիմանային նոր ոգիի գործադրու-թեան ամէն ձեռնարկի: Վարչական ժո-ղովներու ընթացքին մեծամասնութեամբ դրուած որոշումները ընդհանրապէս չէին գործադրուեր: Կը տեսնէինք որ մեր ժա-մանակին ու մտածումներուն լաւագոյնը կը վատնուէր անօգուտ պայքարներով: Հայերէնի եւ ֆրանսերէնի դասախօսու-թիւնները երկրորդական վարժարանի մը աստիճանին բարձրացնելու մեր ջանքերը անօգուտ կը մնային: Ինամակալուհինե-րուն հաւաքած դումարները, չէնքին պա-կասները ամբողջացնելու որոշ նպատակ-ներով զանձուած, ուրիշ ծախքերու կը գործածուէին: Վերջապէս, եթէ յաջողե-ցանք չէնքը նորոգել, մէջի քանի տար-ուան մտայնութիւնը եւ սովորութիւնները փոխելու անկարող եղանք:

Այդ միջոցին է որ Հ. Բ. Ը. Միութեան հետ կնքուած համաձայնագրին օրինական կամ իրաւական պակասները սկսան երե-ան ելլել:

1951ին, երբ հարկ եղաւ զայն ներկա-յացնել Ֆրանսական կառավարութեան, հասկցուեցաւ որ անդորձադրելի էր: Այն ատեն խնամակալութեան մէջ տարակար-ծութիւններ սկսան նաեւ Հ. Բ. Ը. Միու-թեան հանդէպ բռնուելիք ընթացքին մա-սին:

Այս կացութենէն օգտուելով, դպրոցին նոյն հին վարիչները եօթը տարիէ ի վեր տեղի չունեցած ապօրինի ժողով մը հրա-ւիրեցին, մեծամասնաբար պատահական անդամներով:

Մեղի համար դիւրին էր այդ ժողովը չեղեալ նկատել տալ: Նախընտրեցինք քաշուիլ լռութեամբ, միշտ դպրոցին վը-նաս չբերելու նպատակով եւ հրաժարե-ցանք:

Մեր քաշուելէն քիչ ետքը հաստատու-թենէն հեռացուցին Տիկին Այվազեանը, եւ վայրէջքը սկսաւ:

Այսօր կ'ըսեն թէ 35 – 40 աշակերտուհի միայն կան հոն, փոքր տարիքէ, անհա-պատասխան դասարաններու մէջ ցրուած, առանց կանոնաւոր ուսուցչութեան: Աւե-լի մեծերը հեռացած են, ոչ թէ հեռաց-ուած:

Այն 14 աղջիկները որ Տիկին Այվազե-նի ձեռքին տակ յառաջդիմած էին, անոր հեռանալէն ետքը կանոնաւոր դասաւան-դութենէ եւ հսկողութենէ զրկուելով, ա-մէնքն ալ ձախողեցան 1953ի ամառը, «պրեվէ»ի պետական քննութեան առեն, թէեւ թերթերու մէջ հրատարակուեցաւ թէ քննութիւն անցուցած եւ յաջողած է-ին:

Այդ աշակերտուհիները մեծ մասով, չատերու մէջէն ընտրուած էին եւ յաջող աշխատողներ: Տարեշրջանի ընթացքին ա-նոնք դիմած են նամակներով ազգային

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

«ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ»Ը ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

ԼԻՈՆ.— Հ. Ը. Դ. «Վարանդեան» կո-միտէի նախաձեռնութեամբ կիրակի, 9 Մայիս Օրլոժի մեծ սրահին մէջ ներկայա-ցուեցաւ Ս. Բիւրատի «Վարդանանց»ը: Սրահը ծայրէ ծայր լեցուած էր: «Վա-րանդեան»ի, Ազգ. եւ Տիկնանց Միութեան ջանքերը լիովին վարձատրուեցան: Ար-դիւնքը գոհացուցիչ է բարոյական թէ նիւթական տեսակէտով:

Դերասան Պ. Ա. Հայտպորճեան ստանձ-նած էր դերասուցի դժուարին դործը: Ամբողջ ամխներ, գնահատելի նուիրու-մով մը կրցաւ քով քովի բերել դերակա-տարները — չատեր Նոր Սերունդէն: Իր յարատեւ ջանքերուն չնորհիւ յաջող ներ-կայացում մը վայելեցինք: Սրտանց կը չնորհաւորենք զինքը: Շնորհակալութիւն նաեւ «Վարանդեան»ի կողմէ:

Վարպետրը բացուելէն առաջ, ընկեր Ս. Փոդհարեան դրաւոր ճառով մը վա-ռարանեց Վարդաններու կատարած աղ-գասիրական դործը եւ անոնց ձգած յիշա-տակն ու աւանդը մեղի: Ու թելադրեց չա-րունակել յարատեւութեան պայքարը:

Դերակատարները, — չատեր նորահաս-ներ — լաւ սերտած էին իրենց դերերը, չնորհիւ իրենց ղեկավարին: Ոչ կմկմուք՝ եւ ոչ ալ սովորական դարձած աւելոր-դաբանութիւններ:

Դերակատարները.— Վարդան՝ (Պետ-րոս Թումլեան) թաւ եւ հաճոյալի ձայն: Խրոխտ կեցուած՝ ու ազատ չարժուձեւ, Վարդանի հարազատ տիպարը: Վասակ՝ (Զաւէն Տէր Պետրոսեան) արդէն սիրող դերասան, իր խաղարկութեամբ, իր չար-ժուձեւերով փառամոլ, խորամանկ ու նենգ Վասակն էր: Ղեւոնդ երէց՝ (Ընկեր Պօղոս Տէր Պօղոսեան, Տէսինէն) արդէն թատերական չրջանակներու մէջ անուն չինած՝ արի, հայրենասէր ու կրօնասէր տիպար եկեղեցականն էր: Իր խաղար-կութիւնը բնական, պարզ ու յուզիչ, այն աստիճան որ, մանաւանդ վերջին արարին մէջ, Տղմուտի եղերքը, Աւարայրի դաշ-տին վրայ դիակներու մէջ լացաւ եւ լա-ցուց նաեւ ներկաները: Յաղկերտ (Յովհ. Հաբէշեան) որուն համար սիրող — դերա-սան այլեւս կրնանք ըսել, փառամոլ, վայ-րագ, կատաղի, հին օրերու տիպար բռ-նաւորն էր: Դինպետ՝ մեր սիրելի վարպե-տը (Միքայէլ Պատմաճեան) արդէն վաթ-սունը անցած «երիտասարդ» մը, Սէօյէս-ղէն մինչեւ հոս՝ ամէն առիթով միշտ նոյն դերը կատարած է, այնպէս որ դարձած է տիպար եւ բնական մոդպեռ մը — հրա-մայող, համոզող եւ իր խօսքը միշտ քա-ղցնող: Շուշանիկ՝ Վարդանի փափկա-սուն դուստրը (Օր. Լուիզ Հարբէեան) հայրենի իշխանուհիի տարազով, իր չը-նորհալի չարժուձեւերով, իր հայրենասի-րական ելոյթներով սպասուածէն աւելին տուաւ: Հօրը՝ Վարդանի դիակին վրայ երգեց, լացաւ ու լացուց նաեւ ժողովուր-դը: Ցովսէփ կաթող. (Մխսաք Ցակոբ-եան), Ներչապուհ Արծրունի՝ (Կար. Փա-փազեան), Վզրուկ՝ (Ցար. Գալուստեան) Զանդակ երէց՝ (Ցովհ. Պէրպէրեան), Վրոյր՝ (Աստուր Թումլեան), դինուոր-ներ եւ պահակներ բոլորն ալ գնահատելի խաղարկութիւն մը ունեցան, արժանի՝ չնորհաւորանքի: Ցուշարարի դժուարին դործը կատարեց Ղազար Ղազարեան: Բա-րեխիղ մը իր գնահատելի ջանքերուն հա-մար:

Մէկ խօսքով խաղարկութիւնը անցաւ չատ յաջող եւ օրինակելի կարգապահու-թեամբ: Ներկայացումը սարքուած էր ի նպաստ կառուցանուելիք եկեղեցիին:

Հ. Ը. Դաշնակցութեան տեղական կազ-մը ստանձնելով այս դժուարին դործը ան-դամ մըն ալ հաստատեց թէ ամէն տեղ եւ բոլոր ժամանակներու համար ժողովուր-դին հետ է, մասնակից անոր աշխատանքին ու չարժումներուն:

Եկեղեցի պիտի չինուի: Քանի մը ա-րիւս ալ Դաշնակցութեան կողմէ, ասիկա հոդեկան մեծ գոհացում է մեղի համար: Շնորհակալութիւն դերակատարներուն եւ փառք վաղուան բարձրանալիք եկեղեցիի դմբեթին:

ՊԱՊԼԷ

ՏԻՐՈՒՆԻ — ԱՏՕ

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՕ, 12 Մայիս.— Մե-ռաւ Սեդրակ Զավուշ (Պաչատուրեան), մեր ամէնուս ծանօթ Ատօն:

Ագ Տաղի, քառամեայ զոյամարտի դե-րակատարներէն էր: Ծնած՝ Եոդիատի Զաթ գիւղը, 1888ին: Ինչպէս կը պատմեն իրազեկները, չորս – հինգ տարի, 1915էն 1920, քաջարար կռուած է խումբ մը կո-րիւններու հետ: Անտառի Զաթը բաւական տուղի նստաւ Ջարդարարներուն, որոնց գլխաւորն էր հայակեր Օսման չաւուշը: Սեդրակ իր պարթեւ հասակով գուարթ եւ հաճոյակատար բնաւորութեամբ սիրուած էր բոլորէն: Ցաճախ կը պնդէինք որ պատմէր իրենց կռիւները, սակայն միշտ կը խուսափէր, ամէնօրեայ զրպուռնե-րուն պատճառով: 1920ին Զաթէն Կիլիկիա գացած տեղն երկու անդամ կը վերադար-ձած: Կարճ տեղն մը մնալէ վերջ կ'երթայ Իզմիր: Հազիւ երկու տարի անցած, կը տեսնուի Ցունաստան անցնել, Փոքր Ա-սիոյ աղէտին հետեւանքով, եւ ի վերջոյ կուգայ Փարիզ, հաստատուելով Իսի ու Մուլինօ, իր դինակիցներուն եւ հայրենա-կիցներուն հետ, որոնց չատերը բաժնուած են այս աշխարհէն:

Այս քանի մը տողերը՝ իրրեւ ծաղկե-պսակ իր դէնքի ընկերներուն եւ բոլոր Եոդիացիներուն կողմէ: Հանգչի թեթեւ, անմոռանալի Ատօ:

Ս. Գ.

ԿԱՆԱՉԵՆՑ ՀԱՐՍԸ

★

ԵՐԿՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

Լուրը հասաւ դիշերը: Դիւղացիները, մեծով ու պզտիկով, ալիք առ ալիք մա-դլցեցան լեռն ի վեր: Կը ջանային վայր-կեան մը առաջ հասնիլ համբուրել հերոս-ները եւ շնորհաւորել զանոնք՝ իրենց տա-րած յաղթանակին համար:

— Հէյ, հէյ, վարը նայեցէք, տեսէք դիւղացիները, որոնք դէպի մեզ կուգան խառնիխուռն եւ հապճեպ, կանչով ու ա-դաղակներով, կուգան որ տեսնեն ետ խըր-ուած հօտը, ըսաւ Կաչաղիոցի Մարգարը:

— Իրաւունք ունին, որովհետեւ ամէն մէկը իր ոչխարն ունի այս հօտին մէջ եւ կ'ուզէ իմանալ թէ՝ ի՞նչ եղան իր ոչխար-ները, ամէնքը ո՞ղջ են, թէ ոչ սպաննուած կամ վիրաւորուածներ ալ կան: Մարդար, ես սիրած եմ այս ժողովուրդի աշխատա-սիրութիւնը, անոր ցանելու, քաղելու մթերելու յամառութիւնը: Հողի ու արօրի հերոս է այս ժողովուրդը եւ արժանի ապ-րելու, տեւելու, խօսելու Միքայէլը:

Ժողովուրդը հասնելու լեռն ի վեր, լճա-ցաւ կանաչ գորգի մը վրայ: Հիացաւ իր կռուողներուն վրայ, խնդաց, բերկրեցաւ ու ծափեց: Հասան նաեւ Քերծայ ախը-տէրն ու Ռէսը: Իրար չնորհաւորեցին, ուժ ու քաջութիւն մաղթեցին: Քահանան բարձրացաւ ժայռի մը վրայ, ձեռքերը բարձրացուց դէպի երկինք, օրհնեց հայ ռազմիկն եւ անոր զէնքը, դաշոյնն ու ա-րճանակը, օրհնեց բազմութիւնը: Սպի-տակ վանքի խումբին պետը, ըսաւ.

— Տէր հայր, չիտա՞կ խօսինք, թէ ոչ ծուռ:

— Հարկաւ չիտակը, ճշմարտութիւնը, յարեց քահանան:

— Ուրեմն՝ չիտակը, Տէր Հայր, մենք՝ երիտասարդներս արժանի չենք ձեր հայ-րական օրհնութիւններուն եւ մաղթանք-ներուն, մեր մէջը կայ մէկը, քոյր մը, Կանաչենց Հարսը ...

— Այո, Տէր Հայր, Կանաչենց Հարսը, օրուան հերոսուհին, անոն է յաղթու-թեան պսակը:

— Ես, ահա, սիրելի ժողովուրդ, Ա-ստուծոյ կամեցողութեամբ եւ ձեր առա-ջարկով կ'օրհնեմ Կանաչենց Հարսը, հե-րոսի աղջիկ եւ հերոսուհի, հազար ապրի, յաւ ու վիշտ չտեսնէ, միշտ կանաչ մնայ:

Կեցցէներ ու ծափ:

Տիգրան անդամ մը եւս երեւակայու-թեամբ կառչեցաւ Արեգնազի, վայելեց ե-րանութիւնը անոր չունչին: Տիգրան հը-պարտ էր: Արեգնազ բազմութենէն քիչ մը հեռու կեցած էր, շրջապատուած դիւղի աղջիկներէն. այտերը կարմրած էին ու աչքերը խոնարհած:

— Կեցցէ Կանաչենց Հարսը, նորէն պո-ռաց բազմութիւնը:

Դիշեր էր ու լերան վրայ խարոյկներ կը վառէին, իրենց լուսեղէն ստեղները խրե-լով խաւարի մորթին մէջ: Ձենձեղահոտը կը հալէր մուխին մէջ:

Երգ ու պար: Զէնքի պարթեւներ ու դռռոց: Ժողովուրդը իր յաղթանակը կը տօնէր լերան վրայ:

Երկինքի վրայ՝ աստղեր: Լերան դուար-թացնող զեփիւռը կը դովացնէր վէնիէն տաքցած ճակատները:

— Կեցցէ Կանաչենց Հարսը:

Ամառը՝ իր մեղրը փռեր էր գետինը:

(Շար.)

ՍՕՍ–ՎԱՆԻ

ՏԸԼԸՍ ԿԸ ՅՈՒՍԱՅ ԹԷ ՊԻՏԻ ՅԱՋՈՂԼԻՆ

★

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը կէրակի օր ճառ մը խօսելով իր երկրին մէջ, պատմական տարեդարձի մը առթիւ, բացատրեց թէ՝ հակառակ Ա. Միութեան վարիչներու աշխարհակալութեան անողոք նպատակներուն, չի հաւատար թէ «բըռնահակալութեան նոր եւ սառուցեալ դար մը պիտի բացուի աշխարհի վրայ»։ Արեւմտեան ճակատին կողմէ ուղղամտօրէն առաջարկուած բանակցութիւնները ցարդ արդիւնքի մը չյանգեցան, իրրեւ հետեւանք սովետական յամառ դիմադրութեան. բայց ինք յոռետես չէ եւ Մ. Նահանգները պիտի չարունակեն բանակցիլ Գերմանիոյ, Աւստրիոյ, Քորէայի, Հնդկաչինի, եւ հիւլէական ուժի մասին։ Սովետական վարդապետութիւնը մեղի կը սորվեցնէ թէ բռնակալութիւնը պատրաստ է դիջումներ եւ նահանջներ կատարելու, երբ իր դիմացը կը գտնէ զօրաւոր հակառակորդ մը»։

Ի՞ՆՉ Կ'ԱՆՑՆԻ ԿԸ ԴԱՌՆԱՅ ԺԸՆԵՒԻ ՄԷՋ

Երէկ, երկուշաբթի, դռնփակ նիստ մը գումարեց Ժընեւի խորհրդաժողովը, մասնակցութեամբ ինը պատուիրակութեանց ներկայացուցիչներուն (իւրաքանչիւրէն երեք հոգի)։ Ցարդ չորս լիագումար նիստեր գումարուած են, առանց գործնական արդիւնքի մը յանգելու։

Հետապիրները կ'ըսեն թէ խոհեմ լաւատեսութիւն մը կը տիրէ ուրբաթ օրէն ի վեր, երբ Մոլոթով հաւանեցաւ որ մի քանի հակակշիռ մը հաստատուի զինադադարի պարագային։ Բայց եւ այնպէս, արեւմտեան պատուիրակութիւնները չատ լաւատես չեն, նկատի առնելով Քորէայի զինադադարի փորձը։

× *Ֆրանսայի վիրաւորներու փոխադրութիւնը կանգ առաւ, օդին անյարմարութեան եւ կարգ մը թիւրիմացութեանց պատճառով։ Նոր բանակցութիւններ կը կատարուին՝ զօր. Նաւառի եւ կարմիր հրամանատարին միջեւ։ Անմիջապէս փոխադրելի վիրաւորներուն թիւն է 753։ Պ. Մոլոթով մերժեց իրաւարարի դեր կատարել այս մասին, հարթելու համար ծագած թիւրիմացութիւնները։*

× *Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ կառավարութիւնը մտահոգութեամբ կը հետեւի Ֆրանսայի եւ Մ. Նահանգներուն միջեւ ծագրուած բանակցութեանց, որոնց ելքէն կախում ունի Հնդկաչինի պատերազմին ընթացքը։ Զըրչիլ երէկ պիտի պարզէր Անգլիոյ տեսակէտը՝ երեսփոխանական ժողովին մէջ. մտահոգութիւնը բացատրելով թէ ի՛նչ կը խորհին ընել, եթէ Ժընեւի ժողովը ձախողի։ Այս առթիւ դիտել կը տրուի թէ կարգ մը պատուիրակութիւն – ներ արդէն չեն չատ երկար մնալու Ժընեւի մէջ։*

× *Հնդկաստանի վարչապետը, Նեհրու, ճառ մը խօսելով խորհրդարանին մէջ, յայտարարեց թէ կառավարութիւնը պատրաստ է միջնորդելու, Հնդկաչինի եւ Քորէայի մասին արուելիք որոշումներու դործադրութեան համար։*

× *Մ. Նահանգներու ազգ. պաշտպանութեան նախարարութիւնը ամբաստանագիր մը հրատարակեց Ա. Միութեան դէմ, հետեւեալ բովանդակութեամբ.* —

1. Ռուս քաղաքացիներ եւ ազգներ կը վարեն Հիւս. Քորէայի կառավարութիւնը. — *2. Ա. Միութիւնը պինդով Հիւս. Քորէան ուղղած է Հարաւ. Քորէայի դէմ։ Գերի հրամանատարի մը խոստովանութեամբ, ռուս զօր. Վասիլեւն էր որ 1950 Յունիս 25ին հրամայեց անցնիլ 38րդ զուգահեռականը։* — *3. Մինչեւ հրամանատարի մահիճանը ռուսերէն լեզուն կը դործածուի հրամաններ տալու համար.* — *4. Դեռ 1951ի գարնան եւ ամառը 10–20 հազար սովետական զինուորներ կը դտնուէին Հիւս. Քորէայի մէջ, եւն.։*

ՀԱՅ ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՓԱՌԱՏՕՆԸ

Կազմակերպուած Զ. Ո. Միութեան կողմէ, հովանաւորութեամբ առողջապահական նախարարութեան եւ պատուակալ նախագահութեամբ Տօքթ. Պէրնար Լաֆֆէի, տեղի կ'ունենայ Մայիս 23ին, կիրակի ժամը 14·30էն 18։

Միութիւնը մեծ սրահին մէջ,
24, Rue St. Victor

Կը նախագահէ Պ. Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ, պիտի խօսին Ֆրանսայի եւ հայ ականաւոր անձնաւորութիւններ։

Գեղարուեստական բացառիկ բաժին։ Քառեակ նուագախումբ Պ. Կ. Սարեանի ղեկավարութեամբ, Տիկին Մելիքեան եւ Պ. Քիւֆէլեան երգ, Տիկին Ֆէյզլեան հայկական եւ կովկասեան մենապար՝ ընկերակցութեամբ Գարեգինի (թառ) եւ Բենոյի։ Օր. Ս. Գաբրիէլեան՝ դաշնակ, Փարիզի Օփերայի աւագ երգչուհի Օր. Շալեան։

60 ՓՈՒՐԻԿՆԵՐԷ ԿԱԶՄՈՒԱԾ «ԼԸ ՓԸԹԻ ՊՕՆՏԻ»Ի երկսեռ երգչախումբ–պարախումբը իր ամբողջ կազմով բեմին վրայ, պիտի երդէ Կոմիտասի երգերը ՀԱՅԵՐԷՆ։

Տասը երգեհոնէ բաղկացեալ նուագախումբ մը առաջին անգամն ըլլալով հայկական հանդէսի մը մէջ։

Տեղերը թուագրուած ըլլալով, կը հրաւիրենք հայ հասարակութիւնը որ այժմէն ապահովէ իր տոմսերը, Բալուեան, Պարսամեան եւ Հ. Սամուէլ դրասեններէն։

Մուտքի գիները են 150, 200 եւ 300 ֆր։

ՄԱՅԻՍ 28Ը ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Մայիս 29ին, ժամը 21էն մինչեւ առաւ. ե. քաղաքապետարանի սրահը։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ
Յունիս 12ին։

ԻՍԻԻ ՄԷՋ
Յունիս 5ին, քաղաքապետարանի մեծ սրահին մէջ։

ՊՈՒԱ ԲՈԼՈՄՊ ԱՆԻԷՌԻ ՄԷՋ
Յունիս 20ին, քաղաքապետարանի սրահը։

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ
Մայիս 29ին, քաղաքապետարանի սրահին մէջ։

ԹԻՑԱՍԵՂԱՆ ՄԱՐՄԷՑԻ ՄԷՋ
Ի ՊԱՏԻՒ ԿԱԹՈՂ. ՊԱՏՈՒԻՐԱԿ

ՍԵՐՈՎԲԷ Ծ. Վ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Ուրբաթ, 21 Մայիս ժամը 21ին
Hôtel Normandie, 28 Bld. d'Athènes

կազմակերպուած Մուրատ Ռափայէլեան նախկին աշակերտներու միութեան կողմէ։

Այս առթիւ Մարսիլիոյ գաղութը պատիւ պիտի ունենայ ծանօթանալու Փարիզի Առաջնորդին։ Կը հրաւիրուին բոլոր միութիւնները, կուսակցական կամ հայրենակցական, պատուելու համար յարգելի հիւրը։ Մուտքը ազատ է

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Շաբաթական հաւաքոյթը այս չորեք–շաբթի ժամը 21ին, Քաֆէ Քաստէլ վերնայարկը։ Վիճաբանութեան պիտի դրուի հետեւեալ հարցը.— *Հայ գրողներուն օտար լեզուներով արտադրած գործերը կարելի՞ է մաս նկատել հայկ. մշակոյթին։ Թեր եւ դէմ պիտի խօսին Պ. Պ. Վ. Մելիքեան, Վ. Զէյթունցեան եւ Արշաւիր Խաչէտանեան։*

Մուտքը ազատ է։

ՎԻԵՆԻ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻՆ ՀԱՄԵՐԳԸ

ՄԱՑԻՍ 23ԻՆ ԼԻՈՆ, ՍԱԼ ՕՐԼՈԺ
Յունիս 12ին Սէն Շամոն։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Սիփան Կոմիտաս երգչախումբին բացառիկ համերգը մօտերս տեղի պիտի ունենայ Սալ Կավոյի մէջ՝ ճոխ եւ բոլորովին նոր յայտագրով։

Մանրամասնութիւնները յայտնուած։

ԱՄՍՕՐԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ (ՍԷՒՐ)

Սամուէլ Մուրատեան վարժարանը Եւրոպայի հայ գաղութին, եւ մասնաւորապէս ֆրանսահայութեան լուսաւորութեան կեդրոն հաստատութիւնն է, օժտուած պետական վարժարաններու իրաւունքներով։

Վարժարանը կը շարունակէ իր դերը այսօր ալ, իր ազգ. մթնոլորտով՝ կուտայ հայ մանուկներուն տոհմային հարազատ դաստիարակութիւն, բարոյական առողջ կրթութիւն, կը պատրաստէ գանոնք Պրեվէի եւ Պաֆալորէայի պետական հիմնարկութիւններուն, երկու երրորդի չափով։

Կ'ընդունուին աշակերտներ տասը տարեկանէն մինչեւ 15 տարեկան, եթէ տարիքին համաձայն ունին ուսումնական պատրաստութիւն եւ բարեկրթութիւն։ Կ'ընդունուին նաեւ ցերեկօթիկներ շրջանաւարտներէ։

Գաւառներէն եւ օտար երկիրներէն են – կողները պէտք է ունենան խնամակալ մը Փարիզի կամ շրջանին մէջ։

Արձանագրութիւնները բացուած են, դիմել ուղղակի Տեսչութեան։

Direction du Collège Arménien
Samuel - Moorat
26, Rue Troyon - Sèvres (S. et O.)
Tél. : OBS. 18-28.

GALERIE HENRI TRONCHE
6, Ave. Percier, PARIS
Métro Miromesnil
ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
ՋԱՐԵՀ ՄՈՒԹԱՖԵԱՆ
Մայիս 4էն 20
Բաց է ամէն օր, բացի կիրակիէ եւ երկուշաբթի առտուներէ։

ՈՒՍՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ ԼՈՒՐՏ
Բարձր նախագահութեամբ
ԿԱՐՏԻՆԱԼ ԱՂԱՃԱՆԵԱՆԻ
Պատրիարք Կաթող. ԿԱԹՈՂԻԿԻ ՀԱՅՈՑ
Ուրբաթ 27 Օգոստոսէն չորեքշաբթի, Սեպտեմբեր մէկ։

Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր հաւատացեալները։

Մեկնում Փարիզ – Օսթէրլից Օգոստոս 27, իրիկուն, վերադարձ Սեպ. 1, իրիկուն։

Գին երթուդարձ եւ Լուրտի մէջ բնակութիւն.—
Բ. կարգ 15·000
Գ. կարգ 13·000
Արձանագրութեանց համար դիմել՝
Paroisse Arménienne Sainte Croix
10bis Rue Thouin. Tel.: ODE. 02-12
ou Eglise St. Grégoire, 69 Av. Henri Barbusse - Arnouville-les-Gonesse.
Արձանագրութիւնները կը փակուին Մայիս 31ին։

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

Լիոն.— *Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։*

Վիեն.— *Ց. Կ. Խաչի ընդհ. ժողովը չորեքշաբթի, ժամը 20ին, Համօ Օհանջանեան սրահը։ Խիստ կարեւոր օրակարգ.*— *Պատգամ. ժողովի զեկուցում, հաշուետուութիւն, նոր վարչութեան ընտրութիւն։ Բոլոր ընկերուհիներու եւ սանուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ։ Ներկայութիւնը թիւը օրինաւոր պիտի համարուի։*

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Իսիի Ակնդեցիի շրջանաւարտներուն կողմէ։

Հովանաւորութեամբ Փարիզի Հայոց Ակեղեցիի վարչութեան։

Կիրակի, 23 Մայիս, ժամը 16ին, Իսիի քաղաքապետարանի սրահին մէջ։ 25 Ավրընիւ վիքթոր Քրէսօ։

Կը ներկայացուի Գրիգոր Վահանի
ԲԱՐԵԲԱՐ ՄԸ
Հայկական կեանքէ կատակերգութիւն, մէկ արար։

Մասնակցութեամբ Ա. Գ. ԱՐՔԷԹԵԱՆԻ, Անմահն Մոլիէրի «Ակամայ բժիշկ»էն հայկական կեանքի վերածուած
ՕՐՀՆՈՒԱԾ ԱՐՀԵՍՏԸ

Քրքջալիք դէպքեր, երեք արար եւ չորս պատկեր։ Մասնակցութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի պարախումբին

Ղեկավարութիւն՝ Օր. Ալիս Գավէգեան
Երաժշտութիւն՝ Պ. Բեճօ Ա. Եդ. Գավէգեան

Մասնակցութեամբ՝ Ա. Գալբէթեան, Օր. Իրմա Պէրպէրեան, Ժագ Սթէփանօ, Գ. Վահան, Ն. Մարգարեան, Ն. Պշտիկեան, Յ. Ստեփանեան, Օր. Նոյեմի Ադասեան, Մ. Նուրիան։

Հաղորդակից միջոց.— *Մէթրօ Մէրի տը Սէվրէ, օթօպիւս 123, 190։*

Վարադոյրը կը բացուի ժամը չորեք 16–ին։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

Տոմսակներու դիները են 300 եւ 200 ֆր։

Առանալու համար դիմել՝ եկեղեցիի չինութեան յանձնախումբին անդամներուն, ինչպէս նաեւ Իսի լէ Մուլինոյի հայ սրճարանատէրներուն։

ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ՕՐԸ ՊԻՏԻ ՏՕՆՈՒԻ

Յունիս 20ին համազգային հանդիսաւորութեամբ, հաստատութեան դեղեցիկ դարասատանին մէջ։

Մանրամասնութիւնները յայտնուած։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Ամէն առաւօտ պէտ Դալրոյսաէրի հոգեհանգստեան պաշտօնական արարողութիւնը պիտի կատարուի 28 Մայիս, կիրակի օրը։ Աշակերտուհիները ներկայ պիտի ըլլան արարողութեան։ Կը հրաւիրուին վարժարանին նախկին սաները, բարեկամները եւ բոլոր անոնք որոնց սրտին կը խօսի կրթ. վարչութիւնը այս հաստատութեան հիմնադիրներուն եւ բոլոր աշխատողներուն յիշատակը։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄԻՆ
(Փարիզի Հայ Տիկնանց Միութիւն)
Տարեկան մեծ պարահանդէսը
ՆՈՅԵՄԲԵՐԻՆ

★

Ֆ. ԿԱՊՈՑ Խաչի Լիանի մասնաճիւղին ձեռնարկը։ Յուլիս 4ին, կիրակի։

★

Կիրակի 17 Հոկտեմբեր, հանդէս ի պատիւ Դերասան Ա. Գալբէթեանի։

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
Gros, Demi-Gros
Գուլպայ, մի – պա, ներքին ձերմակեղէններ, ԱՄԵՆԱՆՊԱՏՇԱՒՈՐ ԳԻՆՆԵՐՈՎ։
Նոր գիներ
Articles polichinelles-ի համար։
Միակ հասցէն՝
BONNETERIE BEAUBOURG
227, Rue St. Martin, PARIS (3e)
Tél.: ARC. 66-50

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN.
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél. : PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր. , վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. — Հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
19
ՄԱՅԻՍ
MERCREDI
★
19 MAI
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7372 — 30e ANNEE — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2783

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԴԵՌ ՉԵՆՔ ԹԱՂՈՒԱԾ…

●

Աւելի քան երեսուն տարիէ ի վեր , բոլշեւիկները հանդիսաւորապէս կը թաղեն Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը , «չքեղ եւ աննախընթաց» յուղարկաւորութիւններ կատարելով :

Այս առթիւ , դամբանականներ ալ կը դրուին եւ կը խօսուին , բոլոր ծանօթ լեզուներով :

Ոչ մէկուն Ֆ. Հայաստանի , Ֆ. Միու – թեան եւ արբանեակ երկիրներու , այլ եւ արտասահմանի մէջ :

Եթէ մէկն ու մէկը բան – դրած ընչը եւ հաւաքէը , կրնար մատենադարան մը կազմել , — յիշատակարան անդօր կատարութեան եւ անյաղթ ոգիտութեան :

Առաջին թաղումը կատարուեցաւ 1923 Նոյ. 20ին , Երեւանի մէջ , երբ Չեկան համագումար մը կը սարքէր 250 պատգամաւորներով , ի դիմաց 3247 դաւանափոխ Դաշնակցականներու :

Չհանարկին նպատակն էր լուծել Դաշնակցութիւնը Հայաստանի , Կովկասի մէջ եւ ուրիշ ամէն տեղ :

Այս առթիւ քուէարկուած բանաձեւը արտասահման կը ղրկուէր չղպիինդ , իբրեւ աւետարեր լուր մը :

Միեւնոյն տեն հասու մըն ալ հրատարակուեցաւ , որպէսզի արար – աշխարհ իմանայ Դաշնակցութեան թաղումը :

Բանաձեւին պատճէնը հաղորդուած էր , նաեւ , միջազգային կազմակերպութեանց եւ մասնաւորապէս բնկերվարական կուսակցութեան :

Երկար տեն այս «մեծ դէպքը» դար – ձաւ ճոխ դրամապլուխ՝ կարմիր , կարմիր կամ ուղևկից թերթերու համար :

Մինչ այս մինչ այն , «մեռելը» կ'ածկէր ու կը բարդաւածէր օտարութեան մէջ , կուռ ցանցեր կազմելով : Ամէն ուր որ հայկական համքանք մը կը շնչէր :

Տեն–տեղն պայքարը դերագոյն կա – տաղութեան կը հասնէր , կատարեալ «ճիհատ»ի մը վերածուելով :

Անոնք որ Փարիզ կ'ապրին , պիտի յիշեն թէ ի՛նչ ցոյցեր , ժողովներ եւ կռիւներ սարքուեցան , այս երկրին մէջ ալ :

«Հայրենասէրները» պարտք սեպեցին տեղւոյն մեծութեամբ Ֆրանսերէն յայտարարութիւններ տպել եւ պատերը փակ – ցնել , Դաշնակցութիւնը կասկածելի դարձնելու համար :

Միեւնոյն տեղն , հալածանքը մոլեգ – նօրէն կը շարունակուէր Հայաստանի մէջ :

Ներպաղթը հաղիւ յայտարարուած , « Սովետական Հայաստան » ամասպրի Գ. Թիւին մէջ մեն պրոֆէսոր կը թելադրէր խոր , «շատ խորը» թաղել «Դաշնակցու – թեան դիակը» :

Պատմութիւն չէ որ կը գրենք · հետեւաբար անցնինք մեր նիւթին :

Ինչպէս կը յիշուի , Վրաստանէն եւ Ադրբէջանէն ետք , Հայաստանի մէջ ալ մաքրագործումներ կատարուեցան ամիսներ առաջ :

Կեդրոնին հրամանով , ասպարէզէն քշուեցան երեւանի Սթալինիկը՝ Գ. Արու – թիւնով , նախագահը՝ Մացակ Պապեան — երկուքն ալ երկարամեայ վարիչներ , ո – րոնց կենդանագիրները պարծանքով կը կախէին արտասահմանի «յառաջդիմա – կան»ները , զանազան ասոնակատարու – թեանց առթիւ :

Երկուքն ալ թաւալգլոր լինկան իրենց գործակիցներուն հետ : Եւ , բան առա – դութեան , նոր ղեկավարութիւնը փութաց դրի առնել անոնց մեղքերը :

Կրնա՞յ ըլլալ թէ այդ մեղքե – րէն մէկն ալ այն է որ անկեալ ղեկավա – րութիւնը «քիչ բան էր անում» Դաշնակ – ցութեան դէմ պայքարելու համար :

Դեռ շատ աւելի ծանրակշիռ յայտնու – թիւն մը :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՅՈՌԵՏԵՍՈՒԹԻՒՆ ԺԸՆԵՒԻ ՄԷՋ

●

ԴՈՒՆՓԱԿ ԺՈՂՈՎԻՆ ԵԼՔԸ

Ինչպէս գրած էինք , երեքշաբթի օր դռնփակ նիստ մը գումարուեցաւ ժընեւի մէջ , մասնակցութեամբ 36 պատուիրակներու , — երեքական հոգի իւրաքանչիւր պատուիրակութենէ : Ժողովը տեւեց երեք ժամ եւ 15 վայրկեան : Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն , ելքը անորոշ է : Ժողովը պիտի չարունակուէր երկկ , քննելու համար թէ կարելի՞ է դադրեցնել Հնդկաչինի պատերազմը : Ժողովական – ներէն մէկուն հարցուցին թէ կարելի՞ է «խոհեմ լաւատեսութեան» մը յանդիլ , պատելով առաջին խորհրդակցութենէն : Մարդը պատասխանեց .— «Լաւատես է կոչել «կրճատեալ յոռետեսութիւն » :

Ժողովը բացուած տեւն , Ֆրանսայի ներկայացուցիչը հարցուց թէ հակառա – կորդը թոյլ պիտի տա՞յ որ Տիէն Պիէնի վերաւորներէն բնիկ դիներուն ալ այլուր փոխադրուին Ֆրանսացիներուն հետ եւ ոչ թէ վար դրուին իբրեւ քաղաքական պատանդներ : Ըմբոստներու ներկայացու – ցիչը խուսափողական պատասխան մը տուաւ , կառչելով Պ. Մոլոթովի բանա – ձեւին որ կը թելադրէ Ֆրանսացիներուն ուղղակի բանակցիլ Վիէթմինի պատուի – րակութեան հետ :

Յետոյ ժողովը քննեց զինադադարի խն – դիրը , իբրեւ նախապայման քաղաքական բա – նակցութեանց : Վիճաբանութիւնները կը թարգմանուէին Ֆրանսերէնի , ռուսերէնի , անգլերէնի եւ չինարէնի : Ճառերը իրարու կը յաջորդէին խառն ի խուռն , այնպէս որ ունկնդիրները չփոթութեան կը մատ – նուէին : Ի վերջոյ համաձայնութիւն դո – յացաւ որ նախ դինուորական խնդիրները քննուին : Վիրաւորներու փոխադրութեան մասին ուղղակի պիտի բանակցին Ֆրանսա եւ Վիէթմին : Զինադադարի համար վի – ճաբանութեանց հիմք պիտի ծառայեն Ֆրանսայի եւ Վիէթմինի պատուիրակու – թեանց առաջարկները , առանց անոնք ելլելու տարրեր ծրագիրներ : Մոլոթով այս առ – թիւ ալ յայտարարեց թէ համաձայն է որ չէզոք յանձնաժողով մը կազմուի , հսկելու համար զինադադարի զօրծադրութեանց վրայ , ինչպէս առաջարկած էր Ֆրանսա – կան պատուիրակութիւնը : Բայց միշտ ալ վերապահումներ ունի , ի նպաստ համայ – նավար պետութեանց : Այս պարագան է որ յոռետեսութիւն կը պատճառէ արեւմտա – եան պետութեանց :

Ծանր վիրաւորներու փոխադրութեան առթիւ ծագած դժուարութեանց հետեւ – անքով , Ֆրանսական հրամանատարու – թիւնը որոշեց վերսկսիլ Տիէն Պիէնի ճամ – բուն ամբակոծութիւնը , մինչեւ որ բա – նակցութիւնները ելքի մը յանգին :

ՋԸՐՋԻԼ Կ'ԱՌԱՋԱՐԿԷ ՍՊԱՍԵԼ

Անգլիոյ երեսփ. ժողովին Բ. օրուան նիստին մէջ վարչապետը՝ Ջըրչիլ մանրա – մասնօրէն պարզեց կառավարութեան տե – սակէտը , Ժընեւի բանակցութեան եւ հա – րաւ. արեւելեան Ասիոյ հաւաքական պաշտպանութեան մասին : Ըսաւ թէ Անգ – լիա համաձայն չէ որ եւ է միջամտութիւն կատարելու կամ դիրք ճշդելու ծրագրը – ուած նոր դինակցութեան մասին , մինչեւ որ Ժընեւի խորհրդաժողովը յաջողի կամ ձախողի : Միեւնոյն տեն կրկնեց թէ հա – մաձայն չեն դինուոր ղրկելու Հնդկաչին : Իր կարծիքով , շատ աւելի կարեւոր ենթա – նեւի խորհրդակցութիւնները քան հարաւ. արեւելեան Ասիոյ դաշինքի առաջարկը : Անգլիա միշտ կը դժուարանայ որեւէ ձեռ – նարկէ որ կրնայ վնասել Ժընեւի բանակ – ցութեանց : Պատասխանելով ընդդիմա – դիրներու քննադատութեանց , Ջըրչիլ յայտարարեց .

1. Կարելի չէ վերջնական որոշումներ տալ Հարաւ. արեւելեան Ասիոյ դաշինքի մասին , մինչեւ որ չդիտնանք Ժընեւի ժո – ղովին ելքը : — 2. Կառավարութիւնը որ եւ է բանակցութիւն չէ կատարած , պա – տրաստ չանձնառութիւններ առանձնելու համար .— 3. Անգլիա սերտ յարաբերու – թիւններ կը պահէ Հնդկաստանի , Փաքիս – տանի , Սէյլանի եւ Պիրմանիոյ հետ , Ժը – նեւի խորհրդակցութեանց առթիւ , քանի որ այդ երկիրները պիտի ազդուին ժողո – վին ելքէն :

Իրազեկներ այս առթիւ ալ դիտել կու տան թէ որոշ պատրաստութիւն կը տիրէ Մեծն Բրիտանիոյ եւ Մ. Նահանգներուն միջեւ : Ուշինկթընի մէջ շատ զոհ չեն Անգլիոյ վերապահ դիրքէն : Միւս կողմէ , Լոնտոն հաճութեամբ չի դիտեր Ֆրանսայի եւ Մ. Նահանգներուն դինուորական բանակցու – թիւնները :

●✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤●

●

«ՀՆԱԶԱՆԴ ԵՍ»

Մինչ դիւանագէտները պատէ պատ կը զարնուին , ապահովելու համար աշխարհի խաղաղութիւնը , Պելժիոյ մէջ ձեռնարկեր են աւելի տարրական աշխատանքի մը .

— Ապահովել կամ ամրապնդել ընտա – նիքներու խաղաղութիւնը :

Անշուշտ այն միամտութեամբ թէ երբ տուներու մէջ խաղաղութիւն տիրէ , աշ – խարհն ալ կը խաղաղի :

Այսպէս , վեց ընկերվարական երեսփո – խանիներ , երեքը այր , երեքը կին , օրինագիծ մը ներկայացուցած են խորհր – դարանին , առաջարկելով ջնջել հաղոմա – յին օրէնքին այն յօդուածը որուն համա – ձայն ամուսինը պարտաւոր է պաշտպա – նութիւն խոստանալ իր կնոջ , իսկ այս վերջինը՝ հնազանդութիւն իր գլխաւորին :

Օրինագիծը արդէն իսկ յղուած է մաս – նաւոր յանձնախումբի մը , որպէսզի բննէ եւ իր տեղեկագիրը ներկայացնէ երեսփ. ժողովին :

Կրնաք երեւակայել թէ որքան պիտի տեւէ այսպիսի բննութիւն մը , մանա – ւանդ որ կիներն ալ պիտի խառնուին վի – ճաբանութեանց :

Ձեմ գիտեր թէ վեց երեսփոխանիները — երեքը այր , երեքը կին — իրենց անձնա – կան փորձառութենէ՞ն թելադրուած են , այս օրէնքը առաջարկելու համար :

Ամէն պարագայի մէջ , շատ ուշ մնացած են : Կամ լաւ չեն ուսումնասիրած բուն իրականութիւնը :

Դեռ ո՞ր պիտի սորվին թէ նայի քոռ – նուհիները «այո»ն արտասանած ատեն , «ոչ» ըսել կ'ուզեն :

Իսկ իրենց «ոչ»ն ալ տեսակ մը պչրանք է , մէկ անգամէն «այո» ըսած չըլլալու համար , ինչպէս կը վկայեն չար լեզուներ :

Ուրիշ պարագայ մը .—

Եթէ տէրտէրին առջեւ արտասանուած «այո»ն հաւատարմօրէն կը գործադրուի Ասիոյ մէջ , այս ափերուն վրայ , «հնա – զանդութեան» պարտականութիւնը կը կատարէ ոչ թէ կինը , այլ այրը :

Մանաւանդ եթէ առաջինը օտարուհի մըն է , մեծ ազգի զաւակ եւ բիչ մըն ալ շփացած :

Ամէն մէկդ կրնաք պերճախօս վկայու – թիւններ ճարել ձոյն իսկ հայկական ա – ծուէն :

Արդէն իսկ բազմութիւն մը կը կազմեն օտար հարսերն ու հարսնցուները , — փր – բանսացի , անգլիացի , ամերիկացի , իտա – լացի , սպանիացի , ձոյնիսկ չինացի :

Անոնց ամէնէն անճարակն ալ կրնայ ծունկի բերել իր գլխաւորը , եւ ուզածին պէս թառիլ անոր գլխուն վերեւ :

Չէ՞ք ընդունիր թէ ջնջելով «հնազան – դեա»ը , Պելժիոյ երեսփ. ժողովը պարզա – պէս բացթողած պիտի ըլլայ այս նոր դիկտատուրան :

Վ.Ա.Հէ

ԿԱՐԵՒՈՐ ՎՃԻՌ ՄԸ

ՑԵՂԱՑԻՆ ԽՏՐՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ

Մ. Նահանգներու Գերագոյն Ատեանը շատ կարեւոր վճիռ մը արձակեց Մայիս 17ին , ջնջելով ցեղային խտրութիւնը կրթական հաստատութեանց մէջ : Անտաւսիկ արուած որոշման ամփոփումը .

— « Գերագոյն Ատեանը կը վճռէ թէ հանրային կրթութեան մէջ այլ եւս տեղ չունի այն վարդապետութիւնը թէ սպի – տակամօրթ եւ սեւամօրթ աշակերտները « հաւասար բայց անջատ» կրթութիւն պէտք է ստանան : Այդ տեսութիւնը կը հակասէ սահմանադրութեան 14րդ յօդ – ուածին բարեփոխման » :

Ձերմակ եւ սեւ աշակերտներու անջա – տումը այժմ կը գործադրուի 48 նահանգ – ներէ 16ին տեղական սահմանադրութեանց մէջ , լռելեայն ընդունուած է ուրիշ չորս նահանգներու մէջ , իսկ պարտաւորիչ է մայրաքաղաքին՝ Ուշինկթընի մէջ : Միւս կողմէ , պաշտօնապէս արգիլուած է 17 նահանգներու մէջ : Ուրեմն , անջատումը ի գործու է սեւամօրթ բնակչութեան 70 տո – հարիւրին համար : Սեւերու կացութիւնը միշտ կը տարբերի նահանգէ նահանգ , բայց խտրութիւնը հաստատուն տեղութի – ւն մըն է հարաւային նահանգներուն համար ոչ միայն դպրոցներու , այլ եւ ու – րիշ տեսարէվներու մէջ : Կայարաններուն մէջ առանձին սրահներ եւ ճեմարիշներ կան սեւերուն եւ ձերմակներուն համար : Դեռ

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ

ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

(Կոչ Փարիզի հայ աւետ. համայնքին)

Մեր մայր եկեղեցին մեծ տագնապի մէջ է : Ամենայն Հայոց վեհափառ կաթողիկոսը ոչ եւս է : Անձամբ կը խոնարհիմ հանգա – ստքի , մտքի եւ սրտի տէք մեծանուն Հայուն դագաղին առջեւ : Եւ քանի որ այս տողը նոյն համեմատութեամբ մեր տագնապն ալ է , կը խնդրեմ մեր եկեղեցիին մէն մի ան – դամէն այս ամբողջ շաբթուան ընթաց – քին հեռու մնալ ամէն կարգի խրախճանքէ եւ իր աղօթքին մասնաւոր նիւթ ընել մեր Մայր Եկեղեցին : Վեր. Գ. Սիպեան . հովիւ Փարիզի հայ աւետարանական եկեղեցւոյ :

վերջերս սեւերը իրաւունք չունէին մանե – լու ձերմակներու վառոն – ճաշարաննե – րուն մէջ : Շատ աւելի ծանրակշիռ է դպ – րոցներուն վիճակը : Տեղական կառավա – րութիւնները սահմանած են առանձին դործադրել աւանդութիւնը , կրկնակ դպր – րոցներ եւ ուսուցիչներ պահելով :

Գերագոյն Ատեանը խորութիւնները ջնջելով հանդերձ , երկար ժամանակ սահ – մանած է , որպէսզի իւրաքանչիւր նահանգ առանձին քննէ խնդիրը , որ կապ ունի մի – լիոնաւոր ձերմակ եւ սեւ աշակերտներու հետ : Պայմանաժամը կրնայ ամիսներ , նոյնիսկ տարի մը տեւել , վասն զի հարցը շատ բարդ հանգամանք ունի : Անչուշտ սեւամօրթները դոհ են արուած վճիռէն , բայց հարաւային նահանգներու բնակիչ – ները անմիջապէս քրթմնջել սկսան : Երկու նահանգներ կը սպառնան փակել իրենց հանրային դպրոցները , եթէ Ատեանը պն – դէ իր որոշման վրայ :

ՄԻԱՑԵԱԼ ԲԱՆԱԿԻ ԾՐԱԳԻՐԻՆ քննու – թեան պիտի ձեռնարկէ արտաքին գործե – րու յանձնաժողովը , որպէսզի կարենայ իր տեղեկագիրը յանձնել կառավարու – թեան , վերջնական եզրակացութեան մը յանգելու համար :

ԱՆԳԱՐԱՑԻՆ կը հետապրեն թէ Ատեան Մենտէրէս դաւլիճը վերակազմեց կարգ մը փոփոխութիւններով : Արտաքին գոր – ծերու նախարար կը մնայ Ֆուատ Քէօփ – րիւլիւ :

(Շար.ր կարդալ Դ. էջ)

ԱՌՈՂՋ ՈՒ ԱՐԹՈՒՆ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

●

Վերջերս հրապարակ դրուեցաւ դաղութ կենդանի կապ հաստատելու շատ կարեւոր խնդիրը :

Մեր ազգային ճակատագրի դժուարին պահերէն մէկը կ'ապրինք :

Զրկուած ենք մեր հայրենի հողէն, բնօրէն : Դարերու մեր հայրենիքը, այնքան չքեղ ու սիրելի, աւեր է ու ամայի այսօր, չուրջ քառասուն տարիէ ի վեր : Իսկ մենք նետուած ենք, կոտորակուած, օտար հորիզոններու տակ :

Եւ այսպէս քառասուն տարիէ ի վեր...

Ոչ մէկ ժողովուրդ ունեցած է այս ճակատագիրը :

Այդ դժուարին, այս անօրինակ կացութեան հետեւանք է ազգապահպանման մեր մտահոգութիւնը , որ մեր գոյութեան օրակարգը կը կազմէ : Միակ ու գերագոյն մտատանջութիւնը :

Ժամանակի ընթացքին, կ'ազատին հայրենի յիշատակները : Հին սերունդը տեղի կուտայ եւ նոր սերունդ մը ծաղկած է ու կը ծաղկի, Սփիւռքի մէջ ծնած ու մեծացած : Նոր ժողովուրդ մը :

Ժողովուրդ մը սակայն, որ ենթակայ է բազմապիսի ազդեցութիւններու . — լեզուական, մշակութային, բարքերու :

Եթէ միայն մէկ երկրի կամ մէկ պետութեան մէջ ըլլայինք, աւելի դիւրին պիտի ըլլար մեր ազգապահպանման պայքարը· աւելի չօշափելի արդիւնքը : Այդպէս չէ սակայն իրականութիւնը· շատ աւելի բարդ է, դժուար եւ շատ աւելի տխուր , ողբերգական ըլլալու ստիճան :

Բազմաթիւ երկիրներու մէջ կ'ապրինք, հետեւաբար հարկադրուած ենք պայքարիլ բազմաթիւ ճակատներու վրայ, դուրսէն իւրաքանչիւր հազար ազդեցութիւններու դէմ :

Պահելու համար մեր ազգային դիմագիծը, հարկադրուած ենք ամբողջն պահել մեր հոգեկան, իմացական միութիւնը· պատմութեան մեր միութիւնը, որ փշուր փշուր եղած է :

Ամէն դաղութ իր պատմութիւնը կը գրէ այսօր, եւ « Հայոց Պատմութիւնը» կը կոտորակուի, Հայոց ժողովուրդին հետ· անոր նման : Հայ մշակոյթն ալ, լեզուին հետ, կը բաժնուի ինքն իր մէջ, ինչպէս բաժնուած են հայ գանգուածները :

Այս բոլոր բաժանումներուն մէջ՝ միայն մէկ մի – ջոց ունինք·— ազգային դիմագծի պահպանումը, մէկ լեզուով եւ հոգեկան մէկ աշխարհով : Մէկ պատմութեամբ, որ չբունակութիւնը ըլլայ Հայոց պատմութեան :

Այս միութեան պահպանման համար, հզօրագոյն կապը՝ մեր լեզուն է· ահա թէ ինչու կը պահանջենք՝ նոյն լեզուն խօսիլ, նոյն լեզուով կարդալ, նոյն լեզուով գրել, մտածել ու երգել :

Հայկական ծագումը յիշատակ մը կը դառնայ միայն, աղօտ ու հեռաւոր, եթէ օր մը, Ամերիկայի մէջ անդլիախօս Հայեր ըլլան, Ֆրանսայի մէջ ֆրանսախօս, Մի – ջին Արեւելքի մէջ արաբախօս , յետոյ յունախօս, իրանախօս ...

Ո՞ւր պիտի մնայ այդ սեւ օրը՝ հայ – խօսը· այսինքն՝ Հայը :

Հայ մշակո՞յթը .— որո՞ւն համար սա – կայն : Կարելի՞ է երեւակայել բազմալեզու հայութիւն մը : Դժուար է երեւակայել , սակայն դիւրին է պղալ վաղուան մեր ճակատագրին ողբերգութիւնը :

Այդ ողբերգութեան դէմ է որ կը պայքարինք, պահանջելով որ մնայ հայերէնը, մեր սքանչելի լեզուն, որովհետեւ անոր գոյութիւնը հայրենիքի մը հաւասար է· հայրենիքն է· ողի ու պատմութիւն միանդամայն : Անառիկ պատնէշ մը, որուն ետեւ Հայը մնացած է դարերով եւ կրնայ մնալ ու պաշտպանուիլ ասկէ ետքն ալ :

Ուրիշ գործաւոր կապ մըն է անշուշտ՝ Հայ· Եկեղեցին, իր հաւատքի հրեղէն չունչով եւ պատմական ու ազգային առաքելութեամբ : Ահա թէ ինչու եկեղեցի կը կառուցանենք , պէտք է կառուցանենք հայ դպրոցին հետ, որովհետեւ հայ միութքըն ու հոգին միասին պայքարած են դարերու արհաւիրքներուն դէմ : Միասին պաշտպանած են հայ ժողովուրդը :

Սոփեստութիւն է մեր պայմաններուն մէջ յատկապէս, որեւէ վերապահութիւն՝ եկեղեցիին ու անոր առաքելութեան հանդէպ, ինչպէս անմտութիւն է հայ դպրոցին հանդէպ վերապահութիւնը. աւելի բան մը՝ հայ լեզուին ու մշակոյթին հանդէպ երկդիմի ու վարանոտ կեցուածք մը :

Սակայն, վտանգը չի հեռանար, եւ Հայոց ազգին ու պատմութեան կոտորակումը չի դարմանուիր, եթէ գաղութէ դուրս Հայը չզօրանայ, եւ հոգեկան ու իմացական նոյնութիւն, առնուազն՝ նմանութիւն չստեղծուի :

Այս տեսակէտէն, անտարակոյս, շատ կարեւոր դեր կը կատարէ հայ մամուլը, որ գաղութի մը կեանքը կ'արձագանգէ ուրիշ գաղութներու· բարերար, նախանձախնդրական դեր կը կատարեն մեր կուսակցութիւնները, մեր եղբայրական օգնութեան կազմակերպութիւնները, մեր հայրենակցական ու մշակութային միութիւնները, որոնք, բոլորը միասին առնելով, կենդանի կը պահեն մէկ հայութեան, մէկ հայրենիքի եւ, նաեւ, մէկ լեզուի ու մշակոյթի գաղափարը :

Այս գետնին վրայ, ինչ մեծ նպաստ պիտի ըլլար սակայն, եթէ, ինչպէս կ'ընեն շատ աւելի մեծ ու ապահով ժողովուրդներ, գաղութէ գաղութ այցելութիւններ կազմակերպուէին· միջոցներ ստեղծուէին՝ մտաւորականներու , արուեստագէտներու, լրագրողներու եւ ուսանողներու այցելութիւնները դիւրացնելու համար , որոնք կրնան նոր չունչ տանիլ կամքերել, գաղութի մը, թարմութիւն ու չարժում ստեղծել եւ արծարծել ազգային զգացումը :

Վերջերս, դրագէտ մը,— Շ. Նարդունի — այցելութիւնը Միջին Արեւելք, արտակարգ հետաքրքրութիւն ստեղծեց. Շանթի Ամերիկա այցելութիւնը՝ պատմական նշանակութիւն մը ունեցաւ :

Ինչ բարիք պիտի ըլլար գաղութներու համար, եթէ հնարաւորութիւն ստեղծուէր ոչ միայն մէկով — երկուքով, այլ եւ խումբով այցելութիւններու, հայ ոդին դէպ աւելի առատաձեռն կ'ըլլային եւ իր կանոնաւոր յաճախորդները այլեւս սովորութիւն դարձուցած էին քանըհինգ դահեկան ապրդեցնել ափին մէջ : Մխիթարեան երեւելի մըն էր այս քանի որ այդ օրերուն յաճախ, սաստիկ ցաւառերուն քիչ մըն ալ «մարդու պէս» ապրելու փորձեր հետեւանքով շատ հեղ տունը կը մնար : Ցնցղատապի տարեկան տագնապէն հոգ արոյրէ դէմքը կը ժպտէր, կապոյտ աչքերը կ'ապօտէին — կ'երեւի այդ կերպարանքը կ'ունենար խեղդուած ձրկնորսի մը ուրուականը — կոչկոռ ձեռներ կը դողդողային երբ ծռելով բոյսերը ձեռքէ կ'անցընէր եւ ցաւով կը տեսնէր թէ տակաւին ծաղկած չէին եւ կը չնարո անոնց մէջէն ընտրել այն մասերը որոնք, իր դատումով, քիչ թէ շատ յարմար էին հիւրանոցներու փափուկ մթնոլորտին ընտելացած թռչնիկներու նուրբ քմքին :

— Այս չափիկն ալ դնելու համար չէք կրնար երեւակայել թէ որքան հոգի եմ մաշեցուցած, կ'ըսէր դժուարահաճ յաճախորդներուն : Երբեմն այնպէս կը թուէր թէ կաղ ոտքս եռիս պիտի մնար, այնքան որ դժուարութիւն կը քաշէի ցեխին մէջէն պրծելու համար : Եւ կինս յօդացաւէ կը տառապի, իմ ամէն ինչս դիւռւ փորձանք է արդէն :

Եւ գուարթ երեւնալու անակնկալի ճիգ մը պարտադրելով ինքն իրեն, կը ջանար ժպտիլ : Ցետոյ, «քիչ մնաց որ եռին մնալիք » կաղ ոտքին սեւեռելով, հպարտ շեշտով մը կ'աւելցնէր՝ «դիտե՞ք, մէկը ուժի ոչ մէկ նշոյլ կայ· մէկ հատիկ մկան անդամ մնացած չէ» : Իսկ աչքերուն արտայայտութիւնը կ'ամբաղձացնէր ինչ որ լուն կիսատ էր թողած .— « շատ քիչեր միայն ունին այսպիսի սրունք » :

Իր կեանքը առարկայօրէն դիտողի մը համար դժուար էր հասկնալ թէ ապրիլը ինչ ձգողութիւն կարող էր ունենալ իրեն պէս մէկու մը համար : Դժուար գործ էր իր տեւական տատայանքին ու ցաւերուն թանձր քողը պատռելով տեսնել յոգնատանջ թռչնիկը որ բոյն էր դրած իր հոդիին մէջ, վիրաւոր ու փետրաթափ թեւիկները թափահարելով յարաչարժօրէն , թէեւ շատ մեղմ ցնցումներով : Ա՛ւ հասարակ անտրամարան գործ էր այս մարդուն կառչիլը կեանքին , քանի որ հեռանկարը ներկայէն ալ աւելի ցաւալի վերջակէտ մը կ'ուրուագծէր իր թշուառ գոյութեան անցաւոյզ հորիզոնին վրայ : Եւ, հանդերձեալ կեանքի մասին ակնարկ եղած պահուն, կասկածոտ դիտողութիւն մը ունէր պատասխան .— « կինս միշտ կ'ըսէ թէ մեր երթալիք տեղը ասկէ աւելի դէշ չենք կրնար ըլլալ : Եւ անշուշտ իրաւունք ունի իմ փափկասուն կոզակիցս , եթէ երթալիք տեղ մը գոյութիւն ունի ...

Եւ սակայն երեւցածն այն էր թէ՝ «այսինքն սա ապրելուս իմաստն ի՞նչ է» հարցումը երբեք չէր անցներ մտքէն : Մարդուս կրած տպաւորութիւնն այն էր թէ անիկա իր վիշտերուն հետ մաքառելէն զադանի, թաքուն հաճոյք մը կը զգար : Եւ բարեբախտ բան մըն էր անոր գոյութիւնը, որովհետեւ մարդ ամբողջ օրը թափառելով հազիւ թէ կարենար հանդիպիլ իրեն պէս ուրիշ տիպարի մը, որ մարդկութեան ապագայ բարօրութեան համար կարենար աւելի լաւ ծառայել իրեւ կենդանի ներշնչարան :

Ան, պողոտայի եռուզեռին մէջ, կորզուած կովի քովիկը կը կենար անմռունչ, չեղով իր ծուռ գաւազանին, յոդնած այլ վճռական դէմքով՝ որպէս անկոփ ու անտաչ յուշարձան մարդկային անդիտակիցէն ժայթքող մեծ, հսկայ մէկ առաքինութեան, աշխարհի բոլոր բաներէն աւելի ներշնչող, յուսադրող եւ ազնուացուցիչ՝ քաջութիւն առանց Յոյսի :

Պէյրութ Անգլ· Թրգմ· Ս· ԱՇՃԵԱՆ

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

●

ՄԱՐՍԷՅԼ, 14 Մայիս.— Ինչպէս ամէն տարի, այս տարի եւս, Վասպուրականի Հայր· Միութիւնը կազմակերպած էր փառահեղ հերոսամարտին տարեդարձի յոբնակատարութիւնը :

Ներկայ էին կուսակցութեանց, յարանուանութեանց եւ բոլոր ազդ· միութեանց ներկայացուցիչները , ինչպէս եւ կաթող· պատուիրակ Սերովբէ Մ.Վ· Մանուկեան, որ սիրով ստանձնած էր հանդէսին հովանաւորութիւնը :

Հայր· Միութեան վարչութիւնը ջանք չէր խնայած, հանդէսին մասնաւոր փայլ մը տալու համար, ճոխ եւ այլազան յայտագրով մը :

Կիրակի, 9 Մայիս, Սալ Մաղրնօն դարձեալ լեցուած էր խուռն բազմութեամբ :

Հանդէսին բացումը կատարեց նուագախումբը «Մարսէյեզ»ով եւ «Բամ Փորտաան»ով, որոնք ունկնդրուեցան յոտքի կայս :

Վարչութեան նախագահը, Պ. Վ. Պանդիկեան, հանդէսին բացումը կատարելով բացատրեց հերոսամարտին նշանակութիւնը :

« Վասպուրականցին կրցաւ իր 30 օր – ուայ օրհասական ու անհաւասար կռիւներով կացութեան տէրը դառնալ : (Այս առթիւ հրաւիրեց ներկաները յոտնկայս յարդել զոհերուն յիշատակը) : «Այո, Վասպուրականցին, իր կուռ կամքով կրցաւ յաւերժացնել անունները մեր անմահ – ներուն՝ Աւետիսեանի, Մարտիկի, Սեպուհի, Իշխանի, Բրուտեանի, Պետոյի , Վռամեանի, ինչպէս եւ ուրիշ բազմաթիւ հերոսներու անմոռանալի յիշատակը: Ա. – նոնց տուած դաստիարակութեամբ, յեղափոխական չունչով եւ զոհաբերութեամբ էր որ կարելի եղաւ փառքով պսակել Ապրիլեան հերոսամարտը :

Կեցցէ Վասպուրականի յաղթական հերոսամարտը իր զեկավարներով : Փառք բոլոր հերոսներուն » :

Այս ճառէն վերջ Տիկին Տէր Վարդանեան իր գեղանուշ ձայնով մեզ փոխադրեց հայրենի աշխարհ, երգելով «Հայրենի՛ք հայրենիք» : Ցետոյ բեմ հրաւիրուեցաւ Ս. Դ. Հնչակեան ներկայացուցիչը , Պ. Աբրահեան, որ բացատրեց թէ Վասպուրականի նահանգին, իր համերաշխութեամբ, եւ քաջութեամբ կրցաւ վիժեցնել ահաւոր փորձանք մը որ պիտի պատէր նաեւ Վասպուրականի մէջ : «Վասպուրական 1915ի ապրիլեան մէջ : Վասպուրական 1915ի հերոսամարտով նոր էջ մը բացաւ , մեր ազգային պատմութեան մէջ : Զկայ ազգ մը որ այնքան փարած ըլլայ իր հայրենի հողին ու անոր մշակոյթին, որքան հայ ժողովուրդը : Բայց այժմ կը պակսի մեզ համերաշխութեան ոգին : Տեղն է յիշել , Պատկանեանի խօսքը «Ես Հայոց մի բան եմ ուզում , այդ բանը, հայ ազգին միութիւնն է » : Ուրեմն լինենք մէկ սիրտ եւ մէկ հոգի, օրինակ առնենք Վասպուրականցիներէն» :

Բեմ հրաւիրուեցաւ Վասպուրականի եւ բիւրասարդուհիներէն Օր· Սեդա Ջրբաշեանը, որ արտասանեց Զարենցի «Գովք Հայաստանի»ն մեծ յաջողութեամբ :

Երկրորդ բանախօսն էր ամերիկաւոր կուսակցութեան ներկայացուցիչը, Պ· Մա – չոյեան, որ նոյնպէս նկարագրելով ան – հաւասար այլ յաղթական մարտնչումը , ըսաւ թէ Վասպուրականը, եղած է պատմական օրրան մեր հերոսներու, Հայկէն մինչեւ մեր օրերը : Բնական էր որ Վասպուրականը չէր կրնար հանդուրժել սարքուած դաւադրութեան, միացեալ ճակատ կազմեց եւ հասաւ իր նպատակին, փառաւոր էջ մը բանալով մեր նորագոյն պատմութեան մէջ :

Վասպուրականի նորահաս երիտասարդներէն Պ· Ֆ· Հրաչեանը անդամ «Արմենիա» երգչախումբին, երգեց «Հայաստան»ը մեծ յաջողութեամբ :

Երրորդ բանախօսն էր Հ· Ց· Դաշնակցութեան ներկայացուցիչը, Տ· Թագուհեան : «Բոլորիս պարտականութիւնն է պատմել Վասպուրականի հերոսամարտին դրուագները որոնք պատիւ կը բերեն հայ ազգին : Շատ լաւ ըմբռնած էին Արիմանեներու եւ Փորթուգալեաններու եւ ուրիշ բազմաթիւ յեղափոխականներու պատգամները : Մենք չատ բան կը պարտինք Վասպուրականցիներուն, որոնք ընթացք տուին մեր ազատագրական տենչերուն , անկախութեան ճամբան հարթելով մինչեւ Արարատեան դաշտը » :

Արհեստներու խմբակատուհիներէն Օր· Յարութիւնեան մեծ յաջողութեամբ արտասանեց Վասպուրական աշխարհին ձօնուած ոտանաւոր մը, զոր գրած էր չորրորդ բանախօսը, Պ· Ազդին Մարտիրոսեանը: Բանախօսը նախ ինքզինքը ներկայացուց իբրեւ հերոսամարտի համեստ պինուորներէն մին , այժմ ուսուցիչ: Ցետոյ նկարագրեց Վանեցիներու քաջութիւնը, Վասպուրականի, Աղրպատականի եւ Բաշ Ապարանի հերոսամարտներուն մէջ , եւ եզրակացուց թէ օր մը թշնամին պիտի դիտնայ թէ ինչ է մեր ուզածը :

Երիտասարդ Պ· Գասպարեան ընկերակցութեամբ Օր· Գոյաճեանի («Արմենիա» երգչախումբէն) մեծ յաջողութեամբ երգեց , Վ· Սարգիսեանի դաշնաւորած Սարոյի երգը, («Անուշ»էն) եւ «Բարձր սարերը այ սարեր» :

Կարգը եկած էր Փարիզի առաջնորդին , Սերովբէ Ծ· վարդապետի, մէկը Վասպուրականի արժանաւոր զաւակներէն :

— « Բանախօսներու արտայայտու – թեան :— « կինս միշտ կ'ըսէ թէ մեր երթալիք տեղը ասկէ աւելի դէշ չենք կրնար ըլլալ : Եւ անշուշտ իրաւունք ունի իմ փափկասուն կոզակիցս , եթէ երթալիք տեղ մը գոյութիւն ունի ...

Եւ սակայն երեւցածն այն էր թէ՝ «այսինքն սա ապրելուս իմաստն ի՞նչ է» հարցումը երբեք չէր անցներ մտքէն : Մարդուս կրած տպաւորութիւնն այն էր թէ անիկա իր վիշտերուն հետ մաքառելէն զադանի, թաքուն հաճոյք մը կը զգար : Եւ բարեբախտ բան մըն էր անոր գոյութիւնը, որովհետեւ մարդ ամբողջ օրը թափառելով հազիւ թէ կարենար հանդիպիլ իրեն պէս ուրիշ տիպարի մը, որ մարդկութեան ապագայ բարօրութեան համար կարենար աւելի լաւ ծառայել իրեւ կենդանի ներշնչարան :

Ան, պողոտայի եռուզեռին մէջ, կորզուած կովի քովիկը կը կենար անմռունչ, չեղով իր ծուռ գաւազանին, յոդնած այլ վճռական դէմքով՝ որպէս անկոփ ու անտաչ յուշարձան մարդկային անդիտակիցէն ժայթքող մեծ, հսկայ մէկ առաքինութեան, աշխարհի բոլոր բաներէն աւելի ներշնչող, յուսադրող եւ ազնուացուցիչ՝ քաջութիւն առանց Յոյսի :

Պէյրութ Անգլ· Թրգմ· Ս· ԱՇՃԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

Յ Ո Յ Ս

★

(Գ· եւ վերջին մաս)

Այս պարագան ցաւոտ սրունքին ակնարկութիւն ընելու իր սովորութեան արմատ արձակելուն շատ էր նպաստած :

Անշուշտ չունէր հանգստի օրեր բայց երբեմն կը բացակայէր իր սովորական տեղէն, այդ կը պատահէր այն օրերուն երբ « սրունքին ցաւէն կը մեռնէր» : Այսպիսի առիթներով տան վարձքի յետնեալ պարաքերը ալ աւելի կը բարդուէին, բայց ինչպէս կ'ըսէր ինքը, «երբ մարդ չի կրնար վճարել կը նշանակէ թէ չի կրնար վճարել, այնպէս չէ՞ : «Այս ակամայ ապաձակուրդներէն վերջ կը կրկնապատկէր ճիգերը, Թռչնակերի աւելի մեծ քանակութիւններ քաղելով ու մնալով իր անկիւնը՝ մինչեւ այն վայրկեանը երբ կը զգար որ եթէ այդ բոպէին տուն չէարժէր, ալ չէր կրնար տեղէն երերալ յաւիտենապէս :

Ծնունդը իր տօնն էր, որովհետեւ այդ առթիւ մարդիկ իրենց Թռչուններուն հանդէպ աւելի առատաձեռն կ'ըլլային եւ իր կանոնաւոր յաճախորդները այլեւս սովորութիւն դարձուցած էին քանըհինգ դահեկան ապրդեցնել ափին մէջ : Մխիթարեան երեւելի մըն էր այս քանի որ այդ օրերուն յաճախ, սաստիկ ցաւառերուն քիչ մըն ալ «մարդու պէս» ապրելու փորձերուն հետեւանքով շատ հեղ տունը կը մնար : Ցնցղատապի տարեկան տագնապէն հոգ արոյրէ դէմքը կը ժպտէր, կապոյտ աչքերը կ'ապօտէին — կ'երեւի այդ կերպարանքը կ'ունենար խեղդուած ձրկնորսի մը ուրուականը — կոչկոռ ձեռներ կը դողդողային երբ ծռելով բոյսերը ձեռքէ կ'անցընէր եւ ցաւով կը տեսնէր թէ տակաւին ծաղկած չէին եւ կը չնարո անոնց մէջէն ընտրել այն մասերը որոնք, իր դատումով, քիչ թէ շատ յարմար էին հիւրանոցներու փափուկ մթնոլորտին ընտելացած Թռչնիկներու նուրբ քմքին :

— Այս չափիկն ալ դնելու համար չէք կրնար երեւակայել թէ որքան հոգի եմ մաշեցուցած, կ'ըսէր դժուարահաճ յաճախորդներուն : Երբեմն այնպէս կը թուէր թէ կաղ ոտքս եռիս պիտի մնար, այնքան որ դժուարութիւն կը քաշէի ցեխին մէջէն պրծելու համար : Եւ կինս յօդացաւէ կը տառապի, իմ ամէն ինչս դիւռւ փորձանք է արդէն :

Եւ գուարթ երեւնալու անակնկալի ճիգ մը պարտադրելով ինքն իրեն, կը ջանար ժպտիլ : Ցետոյ, «քիչ մնաց որ եռին մնալիք » կաղ ոտքին սեւեռելով, հպարտ շեշտով մը կ'աւելցնէր՝ «դիտե՞ք, մէկը ուժի ոչ մէկ նշոյլ կայ· մէկ հատիկ մկան անդամ մնացած չէ» : Իսկ աչքերուն արտայայտութիւնը կ'ամբաղձացնէր ինչ որ լուն կիսատ էր թողած .— « շատ քիչեր միայն ունին այսպիսի սրունք » :

Իր կեանքը առարկայօրէն դիտողի մը համար դժուար էր հասկնալ թէ ապրիլը ինչ ձգողութիւն կարող էր ունենալ իրեն պէս մէկու մը համար : Դժուար գործ էր իր տեւական տատայանքին ու ցաւերուն թանձր քողը պատռելով տեսնել յոգնատանջ թռչնիկը որ բոյն էր դրած իր հոդիին մէջ, վիրաւոր ու փետրաթափ թեւիկները թափահարելով յարաչարժօրէն , թէեւ շատ մեղմ ցնցումներով : Ա՛ւ հասարակ անտրամարան գործ էր այս մարդուն կառչիլը կեանքին , քանի որ հեռանկարը ներկայէն ալ աւելի ցաւալի վերջակէտ մը կ'ուրուագծէր իր թշուառ գոյութեան անցաւոյզ հորիզոնին վրայ : Եւ, հանդերձեալ կեանքի մասին ակնարկ եղած պահուն, կասկածոտ դիտողութիւն մը ունէր պատասխան .— « կինս միշտ կ'ըսէ թէ մեր երթալիք տեղը ասկէ աւելի դէշ չենք կրնար ըլլալ : Եւ անշուշտ իրաւունք ունի իմ փափկասուն կոզակիցս , եթէ երթալիք տեղ մը գոյութիւն ունի ...

Եւ սակայն երեւցածն այն էր թէ՝ «այսինքն սա ապրելուս իմաստն ի՞նչ է» հարցումը երբեք չէր անցներ մտքէն : Մարդուս կրած տպաւորութիւնն այն էր թէ անիկա իր վիշտերուն հետ մաքառելէն զադանի, թաքուն հաճոյք մը կը զգար : Եւ բարեբախտ բան մըն էր անոր գոյութիւնը, որովհետեւ մարդ ամբողջ օրը թափառելով հազիւ թէ կարենար հանդիպիլ իրեն պէս ուրիշ տիպարի մը, որ մարդկութեան ապագայ բարօրութեան համար կարենար աւելի լաւ ծառայել իրեւ կենդանի ներշնչարան :

Ան, պողոտայի եռուզեռին մէջ, կորզուած կովի քովիկը կը կենար անմռունչ, չեղով իր ծուռ գաւազանին, յոդնած այլ վճռական դէմքով՝ որպէս անկոփ ու անտաչ յուշարձան մարդկային անդիտակիցէն ժայթքող մեծ, հսկայ մէկ առաքինութեան, աշխարհի բոլոր բաներէն աւելի ներշնչող, յուսադրող եւ ազնուացուցիչ՝ քաջութիւն առանց Յոյսի :

Պէյրութ Անգլ· Թրգմ· Ս· ԱՇՃԵԱՆ

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐ

Սէնթ Լթիէն։— Մայիս 2ին հաճելի երեկոյթ մը ունեցանք։ Ընկեր Աշիկ Ղաբիսեանի չորս ամսուան յամառ աշխատանքով բեմադրուեցաւ Գ. Իփէքեանի «Ախա եւ Շամիրամ» թատերախաղը։ Սէնթ Լթիէնի եւ Սէն Շամոնի Նոր Միութիւնը եռանդով փարած էր այս գործին։ Կարծես հոս ծնած երիտասարդներ չըլլային, իրենց գեղեցիկ խաղարկութեամբ եւ մաքուր առոգանութեամբ հիացում պատճառեցին։ Ախտի դերը յաջողութեամբ կատարեց Ս. Թիւթիւնճեան։

Շամիրամին դերը սահնձնած էր Օր. Ա. Սահեփեանեան։

Նուարդի դերը յաջողութեամբ կատարեց Օր. Մ. Խրիմեան։ Արդամ, բանակի հրամանատարի դերակատարը Յ. Ճապուրեան անթերի էր իր խաղարկութեամբ։ Լաւ էր նաեւ Շահնուրի դերին մէջ։ Ժ. Քալամեան յաջող էր զօրականի դերին մէջ, նոյնպէս Ստ. Աղնաւուրեան եւ Կ. Պէրպէրեան, Ա. Սարգիսեան լաւ խաղարկութիւններ ունեցան։

Հանդիսականները մեկնեցան խոր տպաւորութեամբ։ Այս ձեռնարկով Նոր Միութիւնը փայլ մը եւս աւելցուց իր անուն։

× Փետր. մկկին Մնուճդի առթիւ Լիոնէն Թորգոմ քահանայ ընկերակցութեամբ Թեամբ դպրապետ Պ. Գ. Մարտիրոսեանի պատարագ մատոյց։ Պ. Վ. Սահակեան Զօրհնէքի կնքահայրութեան առթիւ 5 հազար ֆրանք նուիրեց եկեղեցիին։ Բոլոր ներկաներու սիրայօժար մասնակցութեամբ զոյացաւ կոկիկ գումար մը։ Ազգ. միութեան այս գովելի ձեռնարկով այսօր կ'ունենանք մաքուր եւ կահաւորուած մատուռ մը յարակից սենեակով։ Այս առթիւ իրենց գործնական մասնակցութիւնը բերած են.— Պ. Մ. Սէրիհօշեան (եղեկտրականն գեռեղումները), Պ. Լ. Պայանտրեան (դեղարուեստական ոսկեզօծ գծագրութեան զարդարանքները) եւ Ժ. Զափութեան (լուզանէրկները)։ Ազգ. Միութիւնը իր շնորհակալութիւնը կը յայտնէ այն հայրենակիցներուն որոնք իրենց նուէրներով եւ աշխատանքով մասնակցեցան այս շատ կարեւոր ձեռնարկին։

× Ազգ. դպրոցը փակուած ըլլալով, տղաքը հետզհետէ կը մոռնային մայրենի լեզուն։ Վերջերս դաղութը իր ընդհ. ժողովէն ընտրեց կրթական յանձնախումբ մը որուն առաջին գործը եղաւ գտնել ուսուցիչ մը։ Վիճնէն սպասաւ Պ. Կ. Տէր-Մոսեան, յանձն առաւ ամէն հինգշաբթի գալ Սէնթ Լթիէն, դրաղելու նորահաս սերունդով։ Արդէն երրորդ հինգշաբթին է որ կուգայ։ Առ այժմ 30–40 աշակերտ ունի եւ հետզհետէ պիտի աւելնայ, երբ նոր դասագրքեր հասնին։ ՆՇԱՆ

×

ՏԽՐՈՒՆԻ.— ՎԱՀԱՆ ԲԱՄՊԱԿԵԱՆ ԼՍ. ՍԻՈՒԹ, 13 Մայիս.— Վահանն ալ սեւ ու օտար հողին յանձնեցինք մօրմոքած սրտով ու թաց աչքերով։

Ծնած էր Մուշի Խաս գիւղը, 1898ին։ Դեռ երիտասարդ տարիքին, իր ծննդավայրէն Հիւս. Ամերիկա կը մեկնի իր եղբօրը Մելիքի հետ, սակայն առաջին Մեծ պատերազմին հայրենիք, անկէ ալ կով-կաս վերադառնալով, երկու եղբայրները կը մտնեն կամաւորական գունդերուն մէջ։

Անկախ Հայաստանի խորհրդայնացու-մէն վերջը, չատերու հետ Վահանն ալ ձգելով երկիրը կ'ապաստանի Պոլիս, եւ յետոյ Ֆրանսա։ Կ'աշխատէր նաւաշինութեան գործարանին մէջ։ Իր ազգանուէր գործունէութեամբ եւ անաչառութեամբ կրցած էր ինքզինքը սիրելի դարձնել գործընկերներուն մէջ։

Տարօն – Տուրուբերանի Հայր. Միութեան նախագահն էր։ Երկու տարիէ ի վեր կը տառապէր արեան ճնշումէ։ Ամէն մի-ջոց ապարդիւն անցաւ։ Մէկ ամիս առաջ այլեւս հաչուած էր մահուան հետ, մանաւանդ վերջին չաբթուն։ Կիրակի, 9 Մայիս կէսօրէ վերջը Վահան փակեց իր աչքերը, խոր սուգի մատնելով իր ընտանիքը, իր հայրենակիցները եւ գաղութը։

Իր վերջին խօսքերն էին — «Հայրենիք... հայրենիք... քաղցրիկ հայրենիք ... մը նոյն բարեաւ»։

Թաղումը տեղի ունեցաւ Մայիս 11ին։ Ներկայ էին բազմաթիւ Հայեր եւ օտար-ներ, ինչպէս եւ Մարսէյլի իր հայրենակիցներէն չատեր։ Դամբանական մը խօսեցաւ իր հայրենակիցներէն Պ. Քէլոր Կարապետեան։ Քանի մը ծաղկեպսակներ կարգին կ'երեւար նաեւ Տարօն – Տուրուբերան Հայր. Միութեան Լա Սիոթայի մատնաճիւղին պսակը, Միութիւնը այս առթիւ իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Բամպակեան ընտանիքին եւ բոլոր սպակիը հայրենակիցներուն։

Ողբացեալ Վահանը իր եղին կը թողու կինը եւ երեք չափահաս զաւակներ։

Օտար հողը թեթեւ պայ վրադ, սիրելի Վահան։

Բանուոր – Թղթակից

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

ԳՈՑՆԵՐՈՒ ՎԱՐՊԵՏ ՄԸ

Տեղական թերթերու արուեստի քննադատները սկսած են արտայայտուիլ Զաքիհ Մուրատեանի այս տարուան նկարահանդէսի մասին, որ բացուեցաւ Մայիս չորսին եւ պիտի փակուի 20ին։ «Ա.» գերազատական թերթին աշխատակիցը կը գրէ.—

Մուրատեան մանուկ հասակին մէջ կը կը գծեր արդէն իր ծննդավայրին նաւակները։ Իր առաջին նկարագանդէսը կուտայ 1933ին։ Ներկայիս կը ցուցադրէ լեռնանկարներ ու ծովանկարներ։ Գծագրութիւնը տոկուն է, երանգապնակը չատ հարուստ։ Տաք ու խոր գոյները կը տարածէ կտաւին վրայ լայն վրձնումով եւ անոնց կուտայ չարժականութիւն։ Ունի խոր կապոյտի վրայ լիճեր, որոնք, լեռներուն մէջէն կը փայփայեն, ու, կանանչ, գորշ եւ նարինջ գոյներու ճարտար ասոիճանաւորումներու հետ կը ներդաշնակուին։ Բնանկարներուն մէջ հոս ու հոն կը նշմարուին գիւղացիներ ու գիւղական կառքեր վարողներ։ Աչքի կը զարնէ «Ուռկան կարկառողները»,— ուր, նաւակներուն կայտերու անուառը երկինքի կապոյտին դեղեցկօրէն կ'անջատուի։ Ուշադրաւ են մանաւանդ «ֆիւնանկալը», կապոյտ եւ մանիշակագոյն դաշնաւորումով, առաջին փլանին վրայ կնոջ մը սիլուէթով որ չատ մօտ է Շակալի ոգիին՝ դասական ըմբռնումով նկարուած մեծ ֆոմիոզիսիոն մը՝ «պոյտ ծովուն վրայ», ու դիմանկարներ կիներու, խոհուն աչքերով կ'ամբողջացնեն այս նկարահանդէսը, որ կը հաստատէ Մուրատեանին «թեքնիք»ի տիրականութիւնը եւ անոր տաղանդին տոկունութիւնը։

Իր վերջին նկարահանդէսէն ի վեր, Մուրատեան աներեւակայելի յառաջդիմութիւն կատարած է։ Գոյները աւելի մեղմացած եւ խորութեան մէջ հարստացած են։ Գծագրութիւնը ստացած է կատարելութիւն։ Նկարներէն իւրաքանչիւրը հմայք մը կը կրէ։ Մուրատեան հազուագիւտ տուրքը ունի, նկարներուն միջոցով մեզ ուղղակի բնութեան ծոցը փոխադրելու։ («Ամաթէօր տ'ար»)

Եթէ ուզենք սահմանել այս անճնատիպ նկարիչին արուեստը, երկու բառ մեր միտքը կուգայ, իրատեսութիւն եւ fենթապաշտութիւն։ Առաջինը յարաբերական է բնութեան երեւոյթներուն հետ, երկրորդը յարաբերական է ոգիի երեւոյթներուն հետ։ Մուրատեան ունեցած է միշտ այս հետաքրքրական միաձուլումը, որ իր արուեստին կուտայ անբացատրելի հմայք մը։

Իր յանդգնութիւնը երեւան կուգայ յատկապէս գոյնի եւ ձեւակերպի յարաբերութիւններուն մէջ, մեծ էֆէկտները ստացուած են քանի մը ցայտուն ծաւալներով, որոնց չուրջ կը դասաւորուին դէմքերը ճարտարապետական կառուցումով եւ նկարները կ'ամբողջացնեն։

Այս պատուական արուեստագէտը, հարուստ դաշնաւորումներով նկարած բնանկարներուն մէջ ալ կը դնէ երանգային յուզականութիւն։ Բոլոր նկարները լաւ չարադրուած են եւ նկարուած՝ ինքնեկ վարպետութեամբ։ («Քլիմա»)

× Կ'իմանանք որ նախկին վարչապետ Ալպեռ Սարօ, ծանօթ իր նկարներու ճոխ թանգարանով, այցելած եւ գնած է հայ արուեստագէտին մէկ գործը, «Կնոջ մը դէմքը»։

ԿԱՆԱՉԵՆՑ ՀԱՐՍԸ

★

ԵՐԿՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

Իսկ հունձքը իր պարծանքն ու բերկրութեան ոսկեզօյն վրանը լարեր էր արտերու մէջ։

Հացը կը խօսէր հասկերուն մէջ։

Ամառը՝ Ռէս Սանոյին պատկառազդու քալուածքովը, կը քալէր վարդաստանին մէջէն՝ հոտուբուռալով ծաղիկները, չոյելով վարդերու մասներ եւ անոնց արձակած չաքլէները։

Կանաչենց Սանոն իր վարդաստանը կը դիտէր, կը խօսէր հողին հետ, իսկ Արեգնաղն ու Տիգրանը նստած ծառի մը չուքը՝ կը խօսէին։ Փիւղի ալբիւրին ճկլոցը, երգի մը քաղցրութեամբը վար կը ցատկէր ցանկապատէն, կ'իյնար կանաչենց պարտէզն ու վարդաստանը, կը սիրուբուէր ծաղիկներուն հետ, կը փաթթուէր Արեգնաղի գլխու խոպոպներուն, կը մտնէր Տիգրանի երեւակայութեան մէջ՝ հոն հիւսելով վէպը բնաւանեկան սիրոյ եւ երջանկութեան։

Սանոն կը չօտէր վարդենիներու չոր ճիւղերը։ Բոտ մը թաւեր էր վարդաստանին դրան վրայ՝ արեւ կը խմէր։ Այր ու կին մը կուգան գիւղէն, Արտաշէսնու Շուշիկն էին, խօսելով կ'երթային վարդաստան։

— Արտաշէս, Ռէս Սանոն որքան ուրախ պիտի ըլլայ, երբ լուրը առնէ։

— Այո, Շուշիկ, կ'երեւակայեմ իր ուրախութիւնը, եւ իրաւունք ալ ունի, ո՞վ պիտի չհպարտանար այդպիսի պարագայի մը մէջ։

— Միայն թէ, Արտաշէս, պղոյշ եղիր լուրը հաղորդելու միջոցին, մի մոռնար որ Ռէսը ծեր է, կրնայ յանկարծակիի գալ ու ցնցուիլ, նոյն իսկ վտանգուիլ, ուրեմն՝ նախ միտքը պատրաստէ, յետոյ հաղորդէ լուրը։

— Անհոգ եղիր, Շուշիկ, կեանքը վարժառու դարձուցած է դիս այս տեսակ դործերու մէջ։

Խօսակցելով Արտաշէսն ու Շուշիկը, մտան պարտէզը աղբիւրի կողմէ դունէն, առանց Արեգնաղէն ու Տիգրանէն տես-նուելու, Ռէսը այդ պահուն՝ յոգնած աշխատանքէն, նստեր էր վարդաստանի մէջտեղը։ Զոյգ մը վարդենիներ իրենց ծաղիկներովը, պսակ դրեր էին անոր ծերացած գլխուն։

— Բարի օր եւ բարի աշխատանք, հայրիկ։

— Բարի օր եւ բարի արեւ կանաչ կեանքիդ վրայ, Արտաշէս։

— Ուժ եւ կարողութիւն, հայրիկ։

— Ուժ եւ արեւչատութիւն՝ քեզի ալ, Շուշիկ, նստեցէք գետնի վրայ, կուչտս, եւ հանգստացէք։ Արտաշէս, ըսէ տեսնեմ գործերը ինչպէ՞ս կ'երթան։

— Ազէկ են, չատ ազէկ, Ա.րակի արտը՝ ոսկեի պէս դեղինցեր է, մանգաղ զարնելու աւետը եկած է, Պաուկին արտը՝ հասնիմ – չհասնիմի մօտ, Կլոր արտը՝ դեռ երիտասարդ է, Սեւ Դարը՝ քաղեր եմ, կորնգանի արտը՝ ուզածիդ պէս է։

— Ուրախ եմ, Արտաշէս, կ'ուզեմ որ վիզդ չծռի, ու ճակատդ՝ միչտ բարձր ըլլայ։

— Շնորհակալ եմ, հայրիկ։

— Հայրիկ, բարի լուր, կը չնորհաւորենք։

— Ազջիկ, ի՞նչ կայ որ, չըսե՞ս, Շուշիկ։

— Արտաշէսը թող ըսէ։

— Շնորհաւորենք, ես ու Շուշիկը, տղուդ ու հարսիդ քաջութիւնը, մեր չըրջանի բոլոր գիւղերը անոնց մասին կը խօսին ու կը գովեն, կը ներբողեն զանոնք։

— Արդարեւ, Արտաշէս, երանելի եմ ես ու երջանիկ, տղուս ու հարսիս քաջութիւնը տեսնելով։ Անոնց գիւղացուհեան փառքը վայելելը պզտիկ բան մը չէ, անցեալ օր իմացայ որ Քերծի, Սպիտակ Վանքի, Աթանանցի, Հառեղի, Շիտանի եւ միւս գիւղերու մարմինները Քերծայ սարի կռուի մասին գրած են ՇԱՄի կեդր. կոմիտէին։

— Շիտակ է, գրած են, մասնաւորաբար կանդ առած են Արեգնադի քաջութեան վրայ, զայն իբրեւ հերոսուհի ցոյց տուած են եւ պահանջած են որ՝ կուսակցական դնահատանք ըլլայ Արեգնադի,

— Արտաշէս, այս վերջին խօսքերը անծանօթ են ինծի։

— Սպասէ, հայրիկ, դեռ աւելին կայ, ուրիչ նորութիւններ ալ տակաւին պիտի լսես, գնահատական նամակ մը պիտի ստանան կեդր. կոմիտէէն, ասկէ զատ՝ բան մըն ալ պիտի գրկեն։

— Ուրիչ բա՞ն մը, բայց ի՞նչ է այդ ուրիչ բանը, Արտաշէս, անհամբերութեամբ հարցուց Ռէս Սանոն։

Արտաշէսը բռնած էր կծիկին թելը, կամաց, կամաց կը մօտեներ բուն խնդրին, սակայն Շուշիկին սիրտը հատաւ, չկրցաւ դիմանալ, բերանը մօտեցուց Ռէսի ականջին ու չշնչեց մեղմիկ։

— Հայրիկ, կեդր. կոմիտէն Արեգնաղը քաջալերելու համար՝ ոսկեղէն լանջախաչ մը նուէր ղրկած է։

Ռէս Սանոն ուրախութենէն ձեռքը դեռ նին զարկաւ, ապա դառնալով Շուշիկին՝ վճռաբար բսաւ։

— Շուշիկ, եթէ ըսածդ չիտակ ըլլայ, կ'երդնում եօթ պապերուս եօթ դերեզմաններուն վրայ, որ ես ալ քեզի ոսկի օղ մը նուէր պիտի բնեմ։

(Շար.) ՍՕՍ – Վ.ԱՆԻ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՐԻՒՆԱԼԻ ԽՈՒՎՈՒԹԻՒՆՆԵՐ տեղի ունեցան Փաքիստանի մէջ (իսլամական Հնդկաստան)։ Մեռելներուն թիւը կը հաշուեն 200, վիրաւորները՝ 500։ Վարչապետը կը յայտարարէ թէ պատասխանատուները համայնավարներն են եւ թէ կառավարութիւնը վճռած է ջախջախել սարքուած դաւը։

ԱԻՍՏՐԱԼԻՈՑ կառավարութիւնը տեղեկագիր մը հրատարակեց համայնավարական դաւերու մասին, հիմնուելով խորհրդային դեսպանատան Գ. քարտուղարին՝ Պեսրովի յայտնութեանց վրայ։ Այս առթիւ հրատարակուած տեղեկութիւնները կ'ըսեն թէ Պեսրով, որ Զեկայի դործօն անդամներէն էր, էէր ուղեր Մոսկուա վերադառնալ, վախնալով որ կը սպանուի, Բերիայի դնդակահարութենէն վերջ։ Տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ Տիկին Պեսրով ալ կը ծառայէր խորհրդային դաղտնի ոստիկանութեան մէջ։

ԱԻՍՏՐԻՈՑ խորհրդային մարզպանը իր մօտ հրաւիրելով վարչապետը եւ փոխ-վարչապետը, խստօրէն մեղադրեց ներքին դործերու նախարարը, դիտել տալով թէ կը քայլայէր ֆաշական եւ համագերման խմբակցութիւնները եւ ցոյցերը, ատրիական բանակը դաղտնապէս կը վերակազմէ Ամերիկացիներուն աջակցու-թեամբ եւն։ Մարզպանը յիշեցնելով թէ հաշուութիւն կնքուած չէ տակաւին, պահանջեց արգիլել նախարարին «հակա-խորհրդային դործունէութիւնը», այլա-պէս ինք խիստ միջոցներ ձեռք պիտի առնէ։ (Նախարարը ընկերվարական է)։

ՌՈՒՄԱՆԻՈՑ երբեմնի ամենազօր տիրուհին, Աննա Փաուքըը, որ արտաքին դործերու նախարարն էր, մօտերս պիտի դատուի, այն ամբաստանութեամբ թէ թշնամական տարրեր մտցուցած է կուսակութեան մէջ։

ԴԻՄԱԴՐԱԿԱՆ ՊԱՑՔԱՐԻ ռազմիկները հանդիսութիւններ պիտի կատարեն Մայիս 30ին, ամբողջ օրը։

ՕԴԸ ՅՐՏԱՇ Է Փարիզի մէջ, քանի մը օրէ ի վեր, իրրեւ հետեւանք հիւսիսէն եւ հարաւէն փչող քամիներու։

ՊՈԼԻՍ հասած է Մ. Նահանդներուն կողմէ Ֆ. Միութեան փոխ տրուած 38 մարտանաւերու առաջին մասը,— ուժ թորպիլաձակներ։ Ասոնք պիտի յանձնուին Թուրքիոյ ամերիկեան դիւանագործակալին մարմնի հրամանատարին, օդաչուներ ծուելու համար թրքական տորմիղին մէջ։

ՍՈՒՐԻԱՑԻՆ հասած լուրերու համաձայն, կառավարութիւնը հետզհետէ կը խստացնէ իր հետապնդումները, ամրապնդելու համար նոր կարգադրութիւնները։ Ինչպէս գրած էինք, բոլոր թերթերը տակաւին ստիպուած են նոր արտօնութիւն խնդրել, չարտադրելու համար։

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ամերիկեան դեսպանները ժողովի դումարելով, ծրագիր մը մշակած են, պայքարելու համար կարմիր վտանգին դէմ՝ Միջին Արեւելքի մէջ։ Հինդ հազար կը հաշուեն կարմիր դործիչներուն թիւը։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Ամէն տարուան պէս Դպրոցասէրի հոգեհանգստեան պաշտօնական արարողութիւնը պիտի կատարուի 28 Մայիս, կիրակի օրը։ Աշակերտուհիները ներկայ պիտի ըլլան արարողութեան։ Կը հրաւիրուին վարժարանին նախկին սաները, բարեկամները եւ բոլոր անոնք որոնց սրտին կը խօսի կրթ. վաղեմի այս հաստատութեան հիմնադիրներուն եւ բոլոր աչխատողներուն յիշատակը։

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

PREUVES

Revue Mensuelle Littéraire et Politique

1954 Մայիսի թիւը (39), ճոխ եւ այլազան բովանդակութեամբ, քաղաքական, գրական, ընկերային եւ անտեսական։ Լուրջ ուսումնասիրութիւններ օրուան հարցերու մասին։

Տարեկան բաժնեգին 1200 ֆրանք, վեցամսեայ 650։ Արտասահման 1500 եւ 800 ֆրանք։ Հատուածաւ 120 ֆրանք։

C. C. P. 178.00 Paris. Adresse 23, Rue de la Pépinière, Paris (8e)

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՒԻ

Հայ Տիկին մը մնայուն գործ մը կ'ուզէ ունենալ հայ ընտանիքի մը մէջ, նախընտրաբար Փարիզ։ Դիմել՝

Mme Yacoubian, 10 rue Malard,

ՀԱՑ ՄԱՑՐԵՐՈՒ ՓԱՌԱՏՕՆԸ

Կազմակերպուած Զ. Ո. Միութեան կողմէ, հովանաւորութեամբ առողջապահական նախարարութեան եւ պատուակալ նախադահութեամբ Տոքթ. Պէրնար Լաֆէյէ, տեղի կ'ունենայ Մայիս 23ին, կիրակի ժամը ճիշդ 14·45էն 18։

Միութիւնիս մեծ սրահին մէջ,

24, Rue St. Victor

Կը նախագահէ Պ. Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ,

Պիտի խօսին Ֆրանսացի եւ հայ ականաւոր անձնաւորութիւններ։

Դեղարուեստական բացառիկ բաժին։ Քառեակ նուագախումբ Պ. Կ. Սարեանի ղեկավարութեամբ, Տիկին ՄԵԼԻՔԵԱՆ եւ Պ. ՔԻՒՓԷԼԵԱՆ երգ, Տիկին ՖԻՒԼԵԱՆ հայկական եւ կովկասեան մենապար՝ ընկերակցութեամբ ԴԱՐԵԳԻՆԻ (թառ) եւ ԲԵՆՈՑԻ։ Օր. Ս. ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ՝ դաշնակ, Փարիզի Օփերայի աւագ երգչուհի Օր. ՇԱԼԱՆՏԱ։

60 ՓՈՔՐԻԿՆԵՐԷ ԿԱԶՄՈՒԱԾ «ԼԸ ՓԸԹԻ ՊՕՆՏԻ»Ի երկսեռ երգչախումբ-պարախումբը իր ամբողջ կազմով բեմին վրայ, պիտի երգէ Կոմիտասի երգերը ՀԱՑԵՐԷՆ։

Տասը երգեհոնէ բաղկացեալ նուագախումբ մը առաջին անգամն ըլլալով հայկ. հանդէսի մը մէջ։

Տեղերը թուագրուած ըլլալով, կը հրաւիրենք հայ հասարակութիւնը որ այժմէն ապահովէ իր տոմսերը, Բալուեան, Պարսամեան եւ Հ. Սամուէլ դրասուններէն։

Մուտքի գիներն են 150, 200 եւ 300 ֆր։

ՄԵԾԱՐԱՆՔԻ ՕՐ

Ի յիշատակ երկու մեծ մեռելներու

ՄԿՐՏԻՉ ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ
ՄԻՔԱՑԷԼ ՎԱՐԱՆԴԵԱՆԻ

23 Մայիս, կիրակի ամբողջ օրը։ Առտուն ծաղկեպսակներ պիտի դրուին անոնց դամբաններուն վրայ։

Կէսօրէ վերջ բուն հանդէսը։

Մասնակցութեամբ Վասպուրականի Հայր. Միութեան, «Արմենիա» երգչախումբի, արուեստներու եւ արիներու միութեանց։

Կը նախագահէ եւ կը խօսի Մ. Փորթուգալեանի որդին՝

Պ. ՎԱՀԱՆ ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

(Դատաւոր էքսթ ատեանին մէջ)

Պիտի խօսին նաեւ Պ. Պ. Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ եւ Տ. ԹԱԴՈՑԵԱՆ։

Հրաւիրուած են երգելու՝ Տիկին Զ. Մօրքնճեան, Օր. Մ. Սիմոնեան եւ Պ. Ֆ. Հրաչեան։

Պիտի նուագեն՝ Օր. Ա. Ակիճեան (դաշնակ) եւ Պ. Ս. Չէօրէֆճեան (ջութակ), կ'արտասանեն՝ Օրիորդներ Ալիս Յարութիւնեան, Սեդա Զրբաշեան եւ Պ. Ս. Մակարեան։

Մուտքը ազատ է։

Կը խնդրուի ժամը ճիշդ 10ին ներկայ ըլլալ Սէն Փիէռի դերեզմանոցին դրան առջեւի հրապարակը, հաւաքաբար երթալու համար ղէպի դամբարանները։

ՄԱՅԻՍ 28Ը
ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Մայիս 29ին, ժամը 21էն մինչեւ առտու Ե. քաղաքապետարանի սրահը։

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 12ին։

ԻՄԻԻ ՄԷՋ

Յունիս 5ին, քաղաքապետարանի մեծ սրահին մէջ։

ՊՈՒԱ ԲՈԼՈՄՊ ԱՆԻՒՒԻ ՄԷՋ

Յունիս 20ին, քաղաքապետարանի սրահը։

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Մայիս 29ին, քաղաքապետարանի սրահին մէջ։

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 13ին, գերեկը, Սալ Կալմանի մէջ։

ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ՕՐԸ ՊԻՏԻ ՏՕՆՈՒԻ

Յունիս 20ին համազգային հանդիսաւորութեամբ, Հաստատութեան դեղեցիկ դարասասանին մէջ։

Մանրամասնութիւնները յայտնուած։

ՎԻԷՆԻ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻՆ ՀԱՄԵՐԳԸ

ՄԱՑԻՍ 23ԻՆ ԼԻՈՆ, ՍԱԼ ՕՐԼՈԺ
Յունիս 12ին ՍԷն Շամոն։

SALLE D'IENA, 10 AVENUE D'IENA
Այս Ուրբաթ ժամը 21ին

ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆ ԿԸ ՆԵՐԿԱՑԱՑՆԷ ԻՐ

“ ՄԵՐ ԿԵԱՆՔԸ ”

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ Գ. ՏԷՐՎԻՇԵԱՆԻ

Տիկին Տիան, Օր. Իրմա, Պէրպէրեան, Օր. Գասապեան, Միհրան Մ. Եփրեմեան, ժագ Ստէֆանօ եւ հեղինակը։ *Տոմսերու գիները սովորական։ Դիմել՝*

Librairie H. Palouyan 43, Rue Richer — Tél.: PRO. 25-46.

ԹԷՕԱՍԵՂԱՆ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ
Ի ՊԱՏԻՒ ԿԱԹՈՂ. ՊԱՏՈՒԻՐԱԿ

ՍԵՐՈՎԲԷ Ծ. Վ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Ուրբաթ, 21 Մայիս ժամը 21ին
Hôtel Normandie, 28 Bld. d'Athènes

կազմակերպուած Մուրատ Ռափայէլեան նախկին աշակերտներու միութեան կողմէ։

Այս առթիւ Մարսիլիոյ դաղութը պատիւ պիտի ունենայ ծանօթանալու Փարիզի Առաջնորդին։ Կը հրաւիրուին բոլոր միութիւնները, կուսակցական կամ հայրենակցական, պատուելու համար յարդելի հիւրը։ Մուտքը ազատ է

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Շարաթական հաւաքոյթը այս չորեք-շարթի ժամը 21ին, Քաֆէ Քառէի վերնայարկը։ Վիճաբանութեան պիտի դրուի հետեւեալ հարցը.— Հայ գրողներու օտար լեզուներով արտադրած գործերը կարելի՞ է մաս նկատել հայկ. մշակոյթին։ Թէր եւ դէմ պիտի խօսին Պ. Պ. Վ. Մելիքեան, Վ. Զէյթունցեան եւ Արշաւիր Խաճէտանեան։

Մուտքը ազատ է։

CANNES

Ծախու է Պուլ. տը լա Քրուազէթ, երեք սենեակ, ընտանեկան սենեակ (լիվինկ րում), խոհանոց, բաղնիք, մատան, նաեւ երէկ ուզուի սպասուհիի սենեակ մը եւ կառատուն։

Գրել «Յառաջ»ի վարչութեան հասցէով։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Իսիի եկեղեցիի շինութեան յանձնախումբին կողմէ։

Հովանաւորութեամբ Փարիզի Հայոց եկեղեցիի վարչութեան։

Կիրակի, 23 Մայիս, ժամը 16ին, Իսիի քաղաքապետարանի սրահին մէջ։ 25 Ավրնիւ Վիքթոր Հիւկօ։

Կը ներկայացուի Գրիգոր Վահանի

ԲԱՐԵՐԱՐ ՄԸ

Հայկական կեանքէ կատակերգութիւն, մէկ արար։

Մասնակցութեամբ Ա. ԳՄԲԻԹԵԱՆի, Անմահն Մոլիէրի «Ակամայ Բժիշկ»էն հայկական կեանքի վերածուած

ՕՐՀՆՈՒԱԾ ԱՐՀԵՍՏ

Քրքջալիր դաւեչտ, երեք արար եւ չորս պատկեր։ Մասնակցութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի պարախումբին

Ղեկավարութիւն՝ Օր. Ալիս Գավէգեան
Երաժշտութիւն՝ Պ. Բեհճ Է. Եդ. Գավէգեան
Մասնակցութեամբ՝ Ա. Գմբէթեան, Օր. Իրմա Պէրպէրեան, ժագ Սթէֆանօ, Գ. վահան, Ն. Մարզարեան, Ն. Պշտիկեան, Յ. Ստեփանեան, Օր. Նոյեմի Ա. Դասեան, Մ. Նուրհան։

Հաղորդակ. միջոց.— Մէթրօ Մէրի ա'նսի, օթօպիւս 123, 190։

Վարագոյրը կը բացուի ժամը ճիշդ 16-ին։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

Տոմսակներու գիները են 300 եւ 200 ֆր։

Ստանալու համար դիմել՝ եկեղեցիի շինութեան յանձնախումբի անդամներուն, ինչպէս նաեւ Իսի լէ Մուլինոյի հայ սրճարանատէրներուն։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— «Անտոր» կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չարաթ իրիկուն ժամը 20ին, մատուռի յարակից սրահը։ Կարեւոր օրակարգ։

ՎԻԷՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի ընդհ. ժողովը չարաթ, ժամը 20ին, Համօ Օհանջանեան ակումբը։ Խիստ կարեւոր օրակարգ.— Պատգամ. ժողովի զեկուցում, հաչուետուութիւն, նոր վարչութեան ընտրութիւն։ Բոլոր ընկերուհիներու եւ սանուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ։ Ներկաներուն թիւը օրինաւոր պիտի համարուի։

GALERIE HENRI TRONCHE
6, Ave. Percier, PARIS
Métro Miromesnil
ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
ԶԱՐԵՀ ՄՈՒԹԱՖԵԱՆ
Մայիս 4էն 20
Բաց է ամէն օր, բացի կիրակիէ եւ երկուշաթի առտուներէ։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳՈՐԳԵՐՈՒ
ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ
եթէ կ'ուզէք մեծամասնակի գինով լաւագոյն գինւոյ մը կատարել արեւելեան գորգերու
Դիմեցէք
35 Rue de Trévise.Tél.PRO 07-25
(Ազգ. Տան դիմաց)
Ուր՝ պիտի գտնէք դիւրամատչելի դիներով ճոխ մթերք մը։
Կը տառնձնենք ամէն տեսակ նորոդութիւններ եւ լուացում։ Փոխանակութիւններ եւս կը կատարուի։
ՎՃԱՐՈՒՄԻ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՑՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

URIAGE-LES-BAINS (Isère)
ԿՐՈՆՈՊԼԷՆ 10 ԿՄԹ. 414 ՄԵԹՐ ԲԱՐՁՐՈՒԹԻՒՆ, ՀԱՃԵԼԻ ԿԻՄԱ, ՋԵՐՄՈՒԿ – ԿԱՑԱՆ
Անգուգական հանքային իր բուժիչ ջուրով եւ ներարկելի մորթային, յօդացաւի, ցնցղատապի եւ այլ ախտերու։
Շրջագայութեան կեդրոն, զբօսանքի բոլոր յարմարութիւններ — փարք, *անտառ, լեռնադնացութիւն, քաղցրիօ, թենիս, սինեմա, նուագահանդէս, եւայլն։*
ԲԱՑ Է ՄԱՑԻՍԻ 25 – ՄԵԿՍ. 25
Դարմանուում, հիւրանոց, ճաշ, քաղցրիկ մուտք, կառքով լեռնագնացութիւն, հաւանագրով (Փրիզ ռաճ շարժ), *ասիւրանսի անդամներուն միանուագ գինն է 22000 ֆրանք։*
Մանրամասնութեանց համար դիմել
DIRECTION THERMALE
Uriage - les - Bains (Isère)

OCÉANIA
ՃԱՄԲՈՐԴԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ կը կազմակերպեմ հաւաքական ճամբորդութիւններ Լիբանանի եւ Թուքքիոյ համար ամառուան արձակուրդի ընթացքին։ *ԿԱՐԵՒՈՐ ՋԵՂՉԵՐՈՎ*
Մանրամասն տեղեկութիւններ ստանալու եւ արձանագրուելու համար դիմել՝
OCEANIA
4, Rue de Castellane
PARIS, Tél. : ANJ. 16-33 et 34
ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ
Պ. ՀԱՑԱԳՈՐԾԵԱՆԻ եւ ՊԱՐՈՆԵԱՆԻ
Օսէաննայի միջոցով
38, Rue de la République, Marseille
tél. Colbert : 53-13

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris

ՀԱՅՐԱՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN.
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél. : PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. — Հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 20 ՄԱՅԻՍ ★ JEUDI 20 MAI 1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7373 — 30e ANNEE — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2784

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԻՇՏ ՆՈՑՆ ՄՂՁԱՒԱՆՋԸ

•

Հայաստանի կեդր. կոմիտէին նոր քարտուղարը, Ս. Թովմասեան, զեկուցում մատուց կուսակցութեան 17րդ համագումարի մէջ, խօսքէն կը քննադատէր նախորդ ղեկավարութիւնը :

Այդ առթիւ երեւան կը հանէր բազմաթիւ թերակատարումներ եւ ձախողանքներ, մանաւանդ տնտեսական եւ անտեսական ճակատի վրայ :

Եւ պատասխանատու կը հռչակէր նախորդ քնդհ. քարտուղարը, Գ. Արութիւնով, որ տարիներէ ի վեր տիրապետ կը վարէր երկիրը, նախագահ Մ. Պագեանի հետ :

Զեկուցումը լայն բաժին մը կը պարունակէր նաեւ, Դաշնակցութեան մասին :

Ինչպէս կ'երեւայ, մղձաւանջը չէ փարատած տակաւին :

Այն աստիճան որ, Ս. Թովմասեան ան հրաժեշտ կը տանէ նոր դիրքեր հրատարակել, Դաշնակցութիւնը վարկաբեկելու համար :

Ահաւասիկ իր խոսքերը, «պետական» հայերէնով .

— « Երեւանի մեր գրողների շնորհակալ խնդիրն է նոր արժէքաւոր երկեր ստեղծել, Հայաստանը դաշնակների եւ նրանց իմպերիալիստական տէրերի լծից ազատագրելու մասին, Լենին – Ստալինեան ազգային բաղաբականութեան փառապանծ յաղթանակի մասին (Սովետ. Հայաստան, 15 Փետր. 1954) :

Երեւանի պաշտօնաթերթը իր կարգին արձագանգելով այս հնչիւնը, կը լրացնէ ընդհ. քարտուղարին մեղադրանքները՝ նախկին ղեկավարութեան դէմ :

Թերթը կը բացատրէ թէ կեդր. կոմիտէն «լուրջ պայքար» չէր մղեր «բուրժուական իդէալոգիայի, մասնաւորապէս ժուռական իդէալոգիայի, մասնաւորապէս ըլի դէմ (կրկնութիւն յանգանքի, ռեսպուս) :

Եւ նորէն ծանրանալով Դաշնակցութեան վրայ, կը շարունակէր, նոյն թխածոյ շարագրութեամբ .

— « Նա իրականում քիչ բան էր անում ֆիջադզային իմպերիալիզմի գործակալների՝ դաշնակների ոչակցման իդէալը – պիայի մերկացման ուղղութեամբ : Հէնց դրանով պէտք է բացատրել նաեւ այն փաստը, որ մինչեւ հիմա հրապարակի վրայ չկայ չատ թէ քիչ լուրջ մարք – սիստական մի աշխատութիւն, որը, ինչպէս հարկն է, մերկացնէր ֆիջադզային իմպերիալիզմի վարձկան դաշնակների նողկալի կերպարանքը » :

Հակակշռ անուշադրութիւն — նախորդ վարիչ – ները, Գ. Արութիւնով, Մ. Պագեան, ո – րոնք իրենց երկարատեւ պաշտօնավարութեան ընթացքին մոլեգնութեան հասցուցած էին հակադաշնակցական պայքարը, « քիչ բան էին անում» այս ուղղութեամբ :

Միւս կողմէ, հակառակ յարդ լոյս տեսած անհամար հրատարակութեանց, տակաւին չունին արժէքաւոր գիրք մը, որ պէտք եղածին պէս պարզէ Դաշնակցութեան դիմագիծը :

Երեւի այս է պատճառը որ Ս. Թովմասեան կ'ողբայ, նոյն համագումարին առջեւ .

— « Չի կարելի մոռանալ որ, մենք ապահովագրուած չենք բուրժուական ռեակցիոն իդէոլոգիայի, մասնաւորապէս բուրժուա – նացիոնալիստական Դաշնակցութիւն պարտիայի իդէոլոգիայի ներթափանցումից» : (Սով. Հայաստան, 15 Փետրուար) :

Այսպէս, ուրեմն, հակառակ տարբեր – բոյ անլուր խաչակրութեանց, տակաւին ապահովագրուած չեն «Դաշնակցութեան գաղափարական ազդեցութեան դէմ :

Ուրեմն, հարկ է նոր գիրքեր թխել :

«Թագումը» չէ վերջացած տակաւին :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՄՈՒԼ ՆԻՍՏ ՄԸ ԵԻՍ ԺԸՆԵԻՒ ՄԷՋ

•

ՈՉ ՄԷԿ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԿԻՏԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Ժընեւի խորհրդաժողովին Գ. օրուան դռնփակ նիստն ալ ապարդիւն անցաւ, ինչպէս կը հաղորդեն հեռագիրները : Ոչ մէկ համաձայնութիւն՝ Հնդկաչինի պատերազմին դադարման միջոցներու մասին : Դռնփակ նիստին մանրամասնութիւնները զաղտնի կը պահուին, բայց, իբրեւ մեզ հասած տեղեկութիւն համաձայն, խորհրդակցութիւնները եղած մը չյանգեցան : երկու կողմերն ալ անդրդուելի կը մնան իրենց տեսակէտներուն վրայ : Միեւնոյն ատեն բանավէճը կը շարունակուի դուրսը, Տիէն Պիէնի Ֆրանսացի վիրաւորներու փոխադրութեան մասին : Առջի օր 19 ծանր վիրաւորներ միայն փոխադրուեցան :

Որոշուեցաւ չորեքշաբթի օր եւս դռնփակ նիստ մը դումարել, մասնակցութեամբ 9 ներկայացուցիչներուն (4 Մեծերը, Չինաստան, Հնդկաչինի երեք ընկերակից պետութիւնները եւ Վիէթ Մին) : Բայց աւելի բարենշան ելք մը չսպասուի :

Իրպէկ ազդիւրէ կը հաւատան թէ համայնավարները «բոլորովին անհաշտ » դիրք մը բռնած են : Օրակարգին վրայ կան երեք առաջարկներ դինադադարի մասին : Ֆրանսական պատուիրակութիւնը կը պահանջէ որ ըմբոստ ուժերը քաշուին Լաոսէն եւ Քամպոճէն, իբրեւ նախապայման : Իսկ համայնավարները կ'ուզուրկեն թէ այդ ուժերը Լաոս եւ Քամպոճ հրաւիրեցան «դիմադրական կառավարութեանց կողմէ, օգնելու համար աշխատաւոր հակալութեան դէմ մղուած պայքարին» : Ուրեմն, կը մերժեն պարպել այդ երկու երկիրները, ինչպէս կը պահանջէ Պ. Ժորժ Պիտօ, «իրաւական իշխանութիւն» ան – ուանելով դիմադրական կառավարութիւնները : Անոնք պայման կը դնեն որ խնդութիւնները դադրին ոչ միայն բուն Հնդկաչինի, այլեւ Լաոսի եւ Քամպոճի մէջ : Ֆրանսացիները այս վերջին երկու երկիրները կը նկատեն անկախ եւ դերիշխան պետութիւններ, ուր կարմիր զին – ուորները արշաւած են առանց կազմակերպուած ապատամբութեան :

Տիէն Պիէնի վիրաւորներու փոխադրութեան խնդիրն ալ թնճուկի մը վերածուած է : Ֆրանսացիները կը դանդաղին թէ Վիէթ Մին խախտած է համաձայնութիւնը : կարմիրները կ'ըսեն թէ վեց հազար բնիկ զինուորներ կը դանուէին զօր. որ Քասթրի հրամանատարութեան տակ : Շատ մը վիրաւորներ կան այս դերի մին – ուորներուն մէջ, բայց Վիէթմին Թոյլ չի տար որ փոխադրուին, հակառակ միջազգային օրէնքներու :

Գ. օրուան դռնփակ նիստէն ետք, Պ. Մոլոթով առաջարկեց յետաձգել Հնդկաչինի խնդիրը եւ Քորէայի հարցը քննել ընդհ. ժողովի մը մէջ : Կ'ըսուի թէ խորհրդային ներկայացուցիչը վերջին պահուն եւս առած է իր առաջարկը :

ԲՐԱՆՔԵԻԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Լոնտոնի թերթերը կը հաւատան թէ Անգլիա ոչնճումբ կը դիտէ Ֆրանքեւամերիկեան բանակցութիւնները Հնդկաչինի մասին : Անգլիացիները կը կարծեն թէ այս ձեռնարկը փորձ մըն է ճնշում բանեցնելու, որպէսզի Մեծն Բրիտանիա փոխէ իր քաղաքականութիւնը երկու կարեւոր հարցերու մասին : Առաջինը պին – ուորական միջամտութեան խնդիրն է, երկրորդը՝ ամերիկեան ծրագիրը՝ հարաւ. արեւելեան Ասիոյ հաւաքական պաշտպանութեան մասին : Անգլիա վերապահ է երկուքին հանդէպ ալ, ապասելով Ժընեւի ժողովին ելքին :

Լոնտոնի մէջ բացորոշապէս կը խոստովանին Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներուն տարակարծութիւնը այս երկու հարցերու մասին : Մեւենոյն ատեն դժգոհ են որ Ուաշինկթըն փափկանկատութիւնը չէ ուզեցած Անգլիան ալ հրաւիրելու, երբ կ'որոշէր բանակցութիւններ կատարել Ֆրանսայի հետ : Այս պարագան այն կատարածը կը ներշնչէ թէ Մ. Նահանգները յարմար կը նկատեն առանձին դործել ուրիշ ոեւէ դինակից հետ, — ինչպէս Աւստրալիա, Նոր Զելանտա եւն. : Այն ատեն Անգլիա պիտի հարկադրուի փոխել իր քաղաքականութիւնը հարաւ. արեւելեան Ասիոյ մէջ ուր այնքան կենսական չահեր ունի :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

•

ԲԱՑ ՆԱՄԱԿ «ՉԱՐԹՕՆՔ»Ի

Ձեր միջոցաւ այս նամակը կ'ուղղենք, նաեւ, ձեր շրջանի ռամկավար վարչութեան :

Դիմակաւոր թշուառական մը կը գրէ ձեր թերթի ապրիլ 22 թիւին մէջ, «Փերանեանեան նամականիի» խորագրին տակ.

— « Ա՛ո նուազն յարգանացուցիչ է հաստատել թէ Փրանսահայ ստուար հայ զանգուածը զրկուած է հայրենասէր հայ մամուլէն : Հրապարակը մնացած է հայրենադարձներու օրգան «Յառաջ»ին, որուն էջերէն սուտն ու զրպարտութիւնը, հայհոյանքն ու մատնչական ընոյթ ունեցող յօդուածները զերազանց կը հրմշտկին : Ամբողջ քանիօրէ տարիներ, «Յառաջ» չկրցաւ մեր դաղութը տակնուվրայ ընելէ, եւ մանաւանդ չկրցաւ հայրենիքին դէմ քարոզութիւններ ընել : Մանաւանդ հիմա որ պայմաններն ալ ի նպաստ «Յառաջ»ներուն են, ալ կրնաք երեւակայել կատաղութիւնը այդ թերթին : Ինքն է միակ տէրը Փրանսահայ դաղութին, ինքն է խելացին, ինքն է վերջապէս միակ ... բազմալին ... յաչս ոստիկանութեան եւ պատկան մարմիններուն » :

Դիմակաւոր թղթակիցը, որ Մարսէյլէն կը գրէ եւ անծանօթ մը չէ մեզի, կ'ըսէ, տակաւին .

— « Փրանսահայ դաղութը ընդհանրապէս, մարսելահայ դաղութը մասնաւորապէս, կը տառապի իրապէս ի տես այս ողբերգութեան :

... Հայերէն բոլոր թերթերուն խափանումը եւ հրապարակի վրայ դաշնակ «Յառաջ»ի մնալը, կը տառապեցնէ ինքնին զանդին թէ «Յառաջ» մութ կապեր ունի, եւ յարաբերութիւններ. Այլապէս, ինչո՞ւ, իր ո՞ր մէկ արժանիքին համար «Յառաջ»ը չի խափանուիր » :

Անշուշտ ձեր խմբագրութիւնը որ այս շաբաթապատումը յանձնած է գրաշարին, կը հասկնայ բառերուն իմաստը : Ուրեմն կը ստանձնէ, նաեւ, պատասխանատուութիւնը :

Արդ, կը հարցնենք հրապարակաւ, եւ պատասխանի կը սպասենք հրապարակաւ, թէ ձեր խմբագրութենէն եւ թէ կուսակցական վարչութենէն.—

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ԹԱՂՈՒՄԸ ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ

ՄՄԲ.— Արեւմտեան Եւրոպայի կաթողիկոսական ընդհանուր Սերովբէ Ծ. վ. Մանուկեան հետեւեալ հեռագիրը ստացած է էջմիածնի Գերագոյն Խորհուրդէն .—

« Վախճանեալ Ն. Ս. Օծութիւն, Տ. Տ. Գէորգ Զ. սրբազնագոյն կաթողիկոսը վերջին օծման եւ թաղման արարողութիւնը պիտի կատարուի էջմիածնի մայր տաճարին մէջ այս կիրակի, 23 Մայիս » :

Այս առթիւ, Փարիզի Եկեղեցւոյ դիւանէն կը հաղորդեն թէ, նոյն օրը ժամը 10–ին պիտի մատուցուի քառաձայն Հանդէս – սաւոր պատարագ եւ յետ պատարագի պիտի կատարուի մանաւանդ արարողութիւն, նուիրուած հայ ժողովուրդի մեծ հովուապետի յիշատակին :

Փարիզի եւ շրջանի հայութիւնը կը հրաւիրուի ներկայ ըլլալ այս պաշտամունքներուն, իբրեւ վերջին մեծարանք մեր սիրեցեալ հայրապետի խնկելի յիշատակին :

1. Ի՞նչ կը նշանակէ «հայրենադաւութեան օրկան» :

2. Կրնա՞ք մէկ – երկու օրինակներ յիշել «Յառաջ»ի «սուտերէն եւ զրպարտութիւններէն », «մատնչական բնոյթ ունեցող յօդուածներէն» :

3. «Յառաջ»ը ինչո՞վ «տակնուվրայ ըրած է Փրանսահայ գաղութը, ամբողջ *Խաւրեցօք տարիներ» :*

4. Կրնա՞ք պարզել «այն մութ կապերը եւ յարաբերութիւնները» որոնց շնորհիւ կանգուն կը մնայ *Յառաջը* :

5. «Փրանսական ազնիւ կառավարութիւնը, որ միշտ յայնախոհ եղած է, Հայոց հանդէպ», ի՞նչպէս *յոյլ կուտայ «հայերէն բոլոր թերթերուն խափանումը »,* եւ կը հանդուրժէ որ *Յառաջը* շարունակուի, շնորհիւ «մութ կապերու» :

Այս թերթը ձեզի կը դրկենք *օդանաւով,* եւ կը սպասենք որ պատասխանէք ալ, *կարճ եւ բացորոշ, ուղարկէք օդանաւով :*

Յետոյ կը խօսինք, նակատ նակտի : Ոչ միայն այս «ժուռնալ»ին, այլ եւ ուրիշ բաներու մասին : ՅԱՒԱՋ

ՄԻԱՑԵԱԼ ԲԱՆԱԿԻ ԽՆԴԻՐԸ

Դահլիճը որոշած էր վերջնական բանա–

ԼԻՄԱՆԻ ԵԿԵՂԵՑԱՅԻՆ ՏԻԿՆԱՆՑ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻ ՏՕՆԱՎԱՃԱՌՈՒԱՐՔԸ

Լիմն.— Եկեղեցական Տիկնանց Յանձնախումբի տօնավաճառը *նախատեսուած էր ծանուցանելու Լիմնի եւ շրջանի յարգոյ հասարակութեան թէ Մայիս 16ի Տօնավաճառ պարահանդէսին հասոյթը եղած է 824.000 Ֆրանք : Ջուտ չահը կ'անկնկալուի աւելի քան 700.000 Ֆրանք : Մանրամասնութիւնները եւ վերջնական արդիւնքը՝ յաջորդիվ :*

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

Հ. ՂԱՐԱԲԱՂԵՑՈՒ ԱՆՎԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂ

«ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂ»

ՄՈՍԿՎԱ.— Ընտրական այս ճեմարանի, որտեղ Հ. Ղարաբաղեցու անվան գրողի տեղ չկա, մենք ենք։ Մենք ենք, որ ամեն տարի մեր ուսանողներին ուղարկում ենք մեր հանրապետության տարբեր շրջանները, որպեսզի նրանք ծանոթանան ժողովրդի կյանքին, նրա աշխատանքին, նրա հոգևոր աշխարհին։ Մենք ենք, որ մեր ուսանողների համար կազմակերպում ենք հանդիպումներ գրողների հետ, որպեսզի նրանք ոչ միայն գրականություն սովորեն, այլև կյանքից սովորեն։

Մենք ենք, որ մեր ուսանողներին ուղարկում ենք կոլտնտեսություններ, գործարաններ, շինհրապարակներ, որպեսզի նրանք իրենց աչքերով տեսնեն, թե ինչպես է ապրում ժողովուրդը, ինչպես է աշխատում, ինչպես է ստեղծագործում։ Մենք ենք, որ մեր ուսանողներին ուղարկում ենք Հայաստան, Ղարաբաղ, Ղազախստան, Ուկրաինա, Ռուսաստան, որպեսզի նրանք ծանոթանան մեր ժողովրդի կյանքին, նրա ավանդույթներին, նրա սովորություններին։

Մենք ենք, որ մեր ուսանողներին ուղարկում ենք արտասահման, որպեսզի նրանք տեսնեն, թե ինչպես է ապրում աշխատավոր ժողովուրդը կապիտալիստական երկրներում, ինչպես է նա պայքարում իր իրավունքների համար, ինչպես է նա ստեղծագործում։

Մենք ենք, որ մեր ուսանողներին ուղարկում ենք ռազմաճակատ, որպեսզի նրանք տեսնեն, թե ինչպես է մեր ժողովուրդը պաշտպանում իր հայրենիքը, իր ազատությունը, իր անկախությունը։

Մենք ենք, որ մեր ուսանողներին ուղարկում ենք ամենուր, որտեղ որ ապրում և ստեղծագործում է մեր ժողովուրդը, որպեսզի նրանք ոչ միայն գրականություն սովորեն, այլև կյանքից սովորեն։

Մենք ենք, որ մեր ուսանողներին ուղարկում ենք, որպեսզի նրանք դառնան իսկական գրողներ, որպեսզի նրանք կարողանան ստեղծել մեծ գրականություն, որպեսզի նրանք կարողանան գրել մեր ժողովրդի մասին, մեր ժամանակի մասին, մեր կյանքի մասին։

Մենք ենք, որ մեր ուսանողները ոչ միայն սովորում են, այլև ապրում են, ոչ միայն կարդում են, այլև գրում են, ոչ միայն լսում են, այլև խոսում են։

Մենք ենք, որ մեր ուսանողները ոչ միայն ուսումնասիրում են գրականության պատմությունը, այլև ստեղծում են գրականության նոր էջեր։

Մենք ենք, որ մեր ուսանողները ոչ միայն ընթերցողներ են, այլև գրողներ են։

Մենք ենք, որ մեր ուսանողները ոչ միայն ապրում են, այլև ստեղծագործում են։

Մենք ենք, որ մեր ուսանողները ոչ միայն գրում են, այլև կյանքը գրում են։

Մենք ենք, որ մեր ուսանողները ոչ միայն գրում են, այլև կյանքը ստեղծ

ԱԲՈՒ ԱԼԻ ՍԻՆԱՅԻ ԾՆՆԴԵԱՆ ՀԱՋԱՐԱՄԵԱԿԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

★

Մայիս 15ին Սորպոնի մէջ տօնուեցաւ պարսիկ մեծ արուեստագէտ, բժիշկ, փիլիսոփայ Աբու Ալի Սինայի հազարամեակը, Ֆրանքեւիերանեան մրուեթեան կողմէ :

Ծագումով իրանցի, Իսկը Սինա ծնած է 980ին Օֆրանայի մէջ, Պոհարայի մօտերը : Ուսումը առաւ արաբերէն :Այդ է պատճառը որ բացի քանի մը բանաստեղծութիւններէ եւ փիլիսոփայութեան մասին քանի մը կարճ ղրուածքներէ, մնացեալը ղրեց արաբերէն լեզուով, մէջն ըլլալով բժշկութեան մասին 17 ղրուածքները :

Ան սերտեց Գուրանը, արաբական դրականութիւնը, երկրաչափութիւնը, օրէնսդրութիւնը, յունական փիլիսոփայութիւնը եւ տրամաբանութիւնը :

Շուտով, սակայն, բաժնուեցաւ իր ուսուցիչներէն եւ նուիրուեցաւ աստուածաբանութեան, բնական գիտութեանց, մաթեմաթիկի եւ բժշկութեան :

Տասնըվեց տարեկան չկար, իր կանխահաս գաղտղութեան եւ մշակոյթին շնորհիւ իր ղեկավարութեան տակ ղրուեցան բժիշկները :

Տասնըւթ տարեկանին արդէն մեծ հըշակ կը վայելէր : Կ'իւթացնէր բոլոր գիտութիւնները :

Իր դարմանագիտութեան շնորհիւ ան բժշկեց Պոհարայի սուլթանը : Անոր թանկագին մատենադարանը իր տրամադրութեան տակ ղրուեցաւ որ բացառիկ չնորհքը եղաւ իրեն : Հակիւ քսաներկու տարեկան, ամէն կողմէ սուլթանները կը կանչէին դինք, հարցնելու իր խորհուրդները, նախքան որեւէ քաղաքական որոշում տալը : Առիթ եղաւ արտակարգ եռուն կեանք մը ունեցաւ, բժիշկ, նախարար եւ փիլիսոփայ էր :

Երբ Համատանի էմիրին եպարքոսն էր, պետութեան գործերը կը կլանէին դինք : Վայրկեան մը պարապ չէր անցներ, Իշխանի մը ընկերացած ատեն, նիշերը կ'ատենէր մինչեւ իսկ ձիուն վրայ :

Իր թշնամիները յաղողեցան բանտարկել տալ դինք, սակայն, մինչեւ անգամ բանտին մէջ չարունակեց իր աշխատանքը : Բանտէն ելլելէն եաք ալ իրեն դէմ թշնամութիւնը չարունակուելով, ստիպուեցաւ ծպտեալ վիճակի մէջ փախչիլ Սպահան, ուր գարձեալ նուիրուեցաւ գիտութեան : Ատեն մը հոն մնալէ եաք, վերադարձաւ Համատան, ուր եւ մեռաւ :

Ան հեղինակն է Ա.ս – Սիֆա (բժշկութիւն) դրքին, որ կը խօսի հոգեբանութեան, աշխարհի դրութեան, բնագիտութեան, բնագանցութեան մասին, եւ ուր կ'երեւայ ան իրրեւ մարքի մեծ վարդապետը :

Արիստոտէլի յայտնաբերումը չատ բան կը պարտի Սինայի :

Իր բազմաթիւ գործերէն թարգմանուածներուն մէջ :Պոլսոյ թերթերը կը գրեն թէ ցուցադրած է 100է աւելի նկարներ որոնք մեծ գնահատութեան արժանացած են :

ՊՈԼՍՈՑ կեդր. Վարժարանի հին եւ նոր շրջանաւարտները սեղան մը սարքած են, մասնակցութեամբ երեք հարիւրէ աւելի անձերու (1891էն 1953) : 1891ի սերունդէն են Պ. Հրանտ Նորատունկեան, նախկին խորհրդարան Օսմ. դեսպանատան, Պ. Քարենց՝ վաստակաւոր ուսուցիչներ, Թ. Գալընեան եւ ուրիշներ :

25 ՆՈՐ ԱՆԴԱՄՆԵՐ արձանագրուած են Ամերիկայի Հ. Օ. Մ. «Զաւօ Շանթ» մասնաճիւղին : Ընկերուհի Արփի Խաչմանեան՝ տաննապետուհին ներկայացուցած է մասնաճիւղը : Օր. Սօֆի Ոսկերիչեան համատօտ կերպով բացատրած է ՀՕՄի նպատակները : Ներկաներէն 15 գործօն եւ 10 օժանդակ արձանագրուած են :

Հ. Կ. ԽԱՉԻ ՀԱՆԴԻՍԸ

Կիրակի կէսօրէ վերջ Սորպոնի ամփիթեատրոնին մէջ տեղի ունեցաւ Հ. Կ. Խաչի Օգնութեան մարմնի տարեկան դեղարուեստական ցերեկոյթը :

Մրութեան քարտուղարը, Պ. Ս. Քարեան կատարելով բացումը, խօսքը տուաւ օրուան նախագահ փրոֆ. Թոեմոլիէոի, որ բացատրեց կարմիր Խաչի դերը, ինչպէս եւ Հայ Կ. Խաչի գործունէութիւնը Պոլսէն Փարիզ եւ վերջացուց իր համակրանքը յայտնելով հայ ժողովուրդին :

Ֆրանսերէն ճառ մը խօսեցաւ Պ. Ս. Քարեան, պարզելով Օգնութեան Մարմնի աշխատանքը : Օգափոխութեան կայանին չէնքը, որ ներկայիս ընդարձակուած է եւ որուն ի նպաստ սարքուած է այս հանդիսը պիտի կրնայ աւելի մեծ թիւով տղաք տանիլ այս տարի իսկ :

Հանդիսին պաշտօնական մասը վերջացած ըլլալով, Բժ. Պ. Քօլօլեան, փրոֆ. Թոեմոլիէո եւ Պ. Ս. Քարեան բեմը ձգեցին արուեստագէտներուն :

Ինամուած յայտագիր մը պատրաստած էր Օր. Հայկանուշ Թորոսեան : Հաճոյքով լսեցինք տասնամեայ Անի Կազերը որ հակառակ իր դեռատի տարիքին հասուսա թեֆինիով մը նուագեց Պախէն եւ Մենտէլսոնէն, տիկին Ժան Պաւթիէլ արտասանեց Եղիշէ Չարենցի «Գովք Հայաստանի»ն եւ ուրիշ կատր մը Ա. Իսահակեանէ, Ֆրանսերէնի թարգմանուած՝ Պ. Ա. Զօպանեանի կողմէ : Տիկին Արշալոյս Սարգիսեան, միշտ զգայուն, արտասանեց Սարմէնի «Իմ հայրենեաց աղջիկները» եւ ժողովուրդին փափաքին վրայ՝ նոյն հեղինակին «Հայրենի տունը» : Տիկին Քիւթենէլեանի պարախումբը պարեց ժողովրդական պարեր : Օր. Ալիս Պօյաճեան նախ առանձին, յետոյ Պ. Յակոբ Կղերունիի հետ պարեց Կովկասեան պարեր, նուրբ արուեստով մը : Երկրորդ մասը սկսաւ երկու օրիորդներու արժանթինեան ժողովրդական երգերով, որոնց ան-

Միւնխէն, 13 Մայիս, (Յատ.).— Շաբաթէ մը ի վեր Միւնխէ կը գտնուի չարժանկարի հայազգի հանրածանօթ դերասան, Աբիմ Թամիրով : Ծնած՝ Բագու, Թամիրով 17 տարեկանին աւարտած է Մոսկուայի դերասանական բարձրագոյն դպրոցը, եւ 1923ին ուսական խումբի մը հետ գացած է Միացեալ Նահանգները եւ կը մնայ մինչեւ այսօր :

Երկու անգամ «Օսկար»ի չքանչան ստացած է : Առաջին անգամ փայլած է Չինաստանի գօրավարի դերով, իսկ երկրորդ անգամ իբրեւ «Ասպատակ Փաւլով» : Յարդ մասնակցած է 150 չարժանկարներու, վաթսունին մէջ կատարելով առաջին դերը : Օրսըն Ուէլսի հետ ալ երրորդ չարժանկարն է որ կը խաղայ : Կը յուսամ թէ այս անգամ ալ Օսկարի մէկ չքանչան մը պիտի ստանայ :

Դերման թերթերը մեծ գովասանքով կը խօսին իր մասին, գնահատելով իրրեւ նշանաւոր դերասան մը : Իսկապէս, այսօր Թամիրովի չափանիշով դերասաններ չատ քիչ կը գտնուին : Դերման բեմադրիչները կը ջանան ապահովել իր մասնակցութիւնը գերմանական երկու երեք չարժանկարներու մէջ : Աբիմ Թամիրով չատ գոհ մընացած է իրեն ընծայուած հիւրասիրութենէն :Նաեւ կ'ըսէ թէ Միւնխէի չարժանկարի արուեստանոցները աւելի կատարելագործուած են քան թէ Հոլիուուտի արուեստանոցները եւ թէ Միւնխէնի ֆայդէկաստաք սթիւտիոն կը խոստանայ մեծ եւ փայլուն ապագայ մը :

Մաքս Պարոնեան

հրաժեշտութիւնը չկրցանք բացատրել այսպիսի հանդիսի մը յայտագրին մէջ :

Օփերայէն Պ. Ժիրայր Սերգոյեան իր հազուագիւտ բարձրաձայնով երգեց «Հոփման պատմութեանց» եղանակը (Օֆընպախ) եւ իր հօրը մէկ երգը դաշնաւորուած Օհան Տուրեանի կողմէ : Տիկին Լիլի Լասքին տաւիղի վրայ նուագեց երկու կտորներ իր ծանօթ ճարտարութեամբ : Կրկին հաճոյքն ունեցանք տեսնելու Օր. Պօյաճեանը որ այս անգամ Տիկին Կուրնայի հետ պարեց երկու հնդկական պարեր, ցոյց տալով իր արժէքը իրրեւ իսկական պարուհի : Նոյն հարազատութեամբ կրցաւ տալ նաեւ կովկասեան եւ հնդկական պարերը :

Հանդիսը վերջացաւ Պ. Գ. Եամալեկեանի «Նայիրի» երգչախումբով : Յաջորդաբար երգուեցան վարդապետին «Սարերի վրով գնաց»ը ,երկու երգ Դանիել Ղազարեանէ եւ Կանաչեանի «Հոյ նար»ը : Երգչախումբը երգեց նաեւ խմբավարին «Կենաց երգը» չատ յաջող, որուն ընթացքին երիտասարդ հեղինակը թէ երգեց, թէ վարեց խումբը :

Հանդիսը վերջացաւ լաւագոյն տպաւորութիւն ձգելով ներկաներուն : Ա.

ԱՌԱՆՁԵՆՑ ՀԱՐՍԸ

★

ԵՐԿՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

Ի՞նչ կ'ըսես, Արտաչէս, Շուչիկին ըսածը ճի՞շդ է :

— Այո, ինչպէս որ ըսաւ :

Ռէսը խանդավառուեցաւ, ոտքի ելաւ, ցցուեցաւ վարդաստանին մէջ, երկու ձեռքերը քով քովի բերաւ, բերնին վրայ՝ որ իր ձայնը կարենայ աւելի հեռուները լսելի ընել, պոռաց.

— Արեգնազ, Տիգրան :

— Ի՞նչ կայ, հայրիկ, հոս ենք :

— Հոս եկէք, քովս :

Տիգրանն ու Արեգնազը մտան վարդաստան, տեսան Ռէս Սանոն, Շուչիկն ու Արտաչէսը :

— Բարի եկաք, Արտաչէս, Շուչիկ :

— Բարի տեսանք, պատասխանեց Շուշիկը :

— Ամէնքս ալ բարով եկանք, ուրախութեամբ խօսեցաւ Ռէսը, գլուխը բաց էր, գլխուն մազերուն հետ՝ ձերուխիւնը կը խաղար, կուրծքը բաց էր, կուրծքի մազերուն հետ՝ գեփիւռը կը խօսէր···, յօտացը նետեց ձեռքէն, արեւահար ճակատը սրբեց, ապա՝ ըսաւ .

— Արեգնազ, Ալիքին աղջիկը եւ իմ

հարսը, կը շնորհաւորեմ քեզ, այսօր՝ քու փառքովդ կը փառաւորուիմ ես, կը բերկրիմ ու ես, ու քու հօրդ ոսկորները իրենց գերեզմանին մէջ կ'երջանկանան, ապրիս, եւ յաւիտեան չէն մնաս :

Տիգրան զարմացաւ հօրը խօսքերուն վրայ, ի՞նչ կար արդեօք, անոր բառերուն մէջ մարդարէութեան մը չունչը կար, եւ չէչտին մէջ՝ ուրախութեան ճառագայթ : Արեգնազը՝ կը նայէր Ռէս Սանոյին, անոր արտասանած բառերը կը մտնէին իր սիրտը, կը գինովցնէին իր ևսը : Ռէսը չարունակեց .

— Արեգնազ, ուրախ եղիր, քանի որ ես ուրախ եմ : Հպարտացիր, Տիգրան, քանի որ ես այսօր հպարտ եմ : Ուրախ եւ հը պարտ՝ ես եմ. ամէնէն երջանիկ մարդը ես եմ···: Այսօր՝ վարդաստանիս վարդերուն պէս եւ անոնց չափ՝ արեւ ունիմ հոգիիս մէջ, որովհետեւ հարսս, կանաչենց Հարսը եւ Ալէքին աղջիկը, իր անվախութեան, իր գիւցազնութեան համար՝ կեդր. կոմիտէէն կը վարձատրուի լանջախաչով մը :

Լուրը անակնկալ էր : Շուչիկն ու Արտաչէսը ծափահարեցին, ապա՝ չնորհաւորեցին Արեգնազը, Ռէս Սանոն եւ Տիգրանը : Ռէսը բերկրութենէն՝ գլխարկը դէպի երկինք բարձրացուց, դոհունակութիւն յայտնեց Աստուծոյ, Տիգրանը՝ պահ մը ղգաց թէ ուրախութենէն ոտքերը դետնէն կը կտրին, իսկ Արեգնազը, երազի մը

տիպ աղջիկ մըն էր, որ կը սիրէր Ալիքը, եւ Ալիքն ալ կը սիրէր զայն, ինչպէս որ ինքը կը սիրէր Ալիքը, ինչպէս որ Ալիքը կը սիրէր Տիգրանը, ինչպէս որ Տիգրանը կը սիրէր Ալիքը, ինչպէս որ Ալիքը կը սիրէր Կանաչենց Հարսը, ինչպէս որ Կանաչենց Հարս

կան կուսակցութեան համագումարին, որ տեղի պիտի ունենայ այս ամսու վերջը։ Կուսակցութիւնը համաձայն է միացեալ բանակի դաշինքին վաւերացման, կարգ մը պայմաններով։

Պաշտօնական չրջանակները այն կարծիքն ունին թէ Մ. Նահանգները կրնան վերաքննել իրենց քաղաքականութիւնը, եթէ երկար տաեն ձգձգուի միացեալ բանակի ծրագրին, հետեւաբար եւ Գերմանիոյ վերազինման խնդիրը։

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութեան բանբերը իր լրագրական ասուլիսին առթիւ պատասխանելով հարցումի մը, յայտարարեց.—«Մենք հաստատապէս կը յուսանք թէ Ֆրանսայի խորհրդարանը պատեհութիւն պիտի ունենայ քննելու միացեալ բանակի խնդիրը՝ կարելի եղածին չափ չուտ»։

×Ընկերվարական կուսակցութեան բացառիկ համագումարին առթիւ, լրագրէ – ներ կը հաւատան թէ կարող մը նիստեր դռնփակ պիտի ըլլան, որպէսզի միացեալ բանակի դաշինքին հակառակորդները կարենան ազատօրէն արտայայտուիլ»։

ՎԵՑ ՀԱՐԻՒՐ ԿՈՑՐԵՐՈՒ ՅՈՑՅԸ

Վեց հարիւր կոյրեր բազոքի ցոյց մը սարքեցին Հռոմի մէջ, խորհրդարանի մեծ հրապարակին վրայ, որպէսզի ապահովեն ամսական չորս հազար լիրի (վեց տոլար) հանգստեան թոշակը։ Փոխ – վարչապետը ընդունելով իրենց պատուիրակութիւնը, խոստացաւ դոհացում տալ, այլապէս թշուառ ցուցարարները որոշած էին անօթի ծարաւ ապաստել խորհրդարանին առջեւ։ Բողոքի ցոյցը սկսած էր Մայիս 8ին, Ֆիրենցայէն, ուր ութսուն աչազուրկները, այր և կին, իրենց կուրծքին վրայ կրկրէին նշանաւոխոտակներ հետեւեալ արձանագրութեամբ.— «Մենք ալ իրաւունք ունինք ապրելու»։ Ոմանք չոգեկառք նստած էին, ուրիշներ Հռոմ կ'երթային քալելով։ Երբ մայրաքաղաք հասան Մայիս 18ին, իրենց թիւը բարձրացած էր 6 հարիւրի, ուրիշ քաղաքներէ եկած կոյրերով։ Շատերը իրենց առջեւ ձգած էին իրենց պաւակները, ուրիշներ իրրեւ առաջնորդ ունէին չուներ, կամ առանձին կը քալէին ձեռմակ բիրերով։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՍՐԱՑԷԼի առողջապահական վարչութեան բժիշկներէն երկու հազար հոգի ստիպուեցան գործադուլ յայտարարել երեք օր, թոչակի յաւելում ստանալու համար։ Իրրեւ համերաշխութեան ցոյց, անհատ բժիշկներն ալ երկու ժամ պիտի փակեն իրենց բուժարանները։

ՊՈԼՍԷՆ կը հետապրեն թէ նախապատ ձգելով Պարտ եւ վարչապետը՝ Առնան Մենտերէս Պելկրատ պիտի այցելեն յունիսի կիսուն, մասնակցելու Թիթոյի հրաւէրով։

ԻՐԱՔ պինամթերը պիտի ստանայ Մ. Նահանգներէն, համաձայն մասնաւոր պայմանագրի մը, որ կնքուեցաւ վերջերս։ Իսրայէլի խորհրդարանը չորսի դէմ 60 ձայնով բանաձեւ մը քուէարկեց այս օգնութեան դէմ, զայն վտանգ մը համարելով Իսրայէլի ապահովութեան եւ Մինչ Արեւելքի խաղաղութեան համար։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի Նախաձեռնութեամբ Պուլվար Օտտոյի Վոամեան Ենթակոմիտէ։

Այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, Հանրածանօթ Պատ Էնթերթենասիոնալի սրահին մէջ, (230, Շրմէն տը Մատրակ Վիլ)։

Ղեկավարութեամբ Պ. Պ. Ա. եւ Վ. Յանկոբեանի։ Մեծ պատրաստութեամբ պիտի ներկայացուի ԱՐԱՒՕ Ազգ. յեղափոխական կեանքէ, 4 արար մէկ պատկեր։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՍՓԱՏՕՆԸ

ԿԱՐՏԱՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ

Հայ Առաքելական եւ Աւետարանական եկեղեցիներու, մասնակցութեամբ Բարեգործականի, Համախոհրբերդցիական միութեան, Հ. Ց. Դ. Կոմիտէի, Նոր Սերունդի եւ Ս. Դ. Հ. մասնաճիւղի։

Պիվերի «Գեղուհի» սրահին մէջ, այս կիրակի կէսօրէ հաք ժամը 3·30ին։

Ուղերձներ մասնակցող կազմակերպութիւններու կողմէ։

Կը խօսին Պ. Ա. ԲԷՕՍԷԵԱՆ (Հ. Ց. Դ.), Պ. Ա. ԱՐԱՊԵԱՆ (Ս. Դ. Հնչակեան), Վեր. Ց. ՀԵՒՎԱՃԵԱՆ Հոգ. Հովիւ Հայ Աւետարանական համայնքի։

Գեղարուեստական բաժին։

ՀԱՑ ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՓԱՌԱՏՕՆԸ

Կազմակերպուած Ջ. Ո. Միութեան կողմէ, հովանաւորութեամբ առողջապահական նախարարութեան եւ պատուակալ նախագահութեամբ Տոքթ. Պէրնար Լաֆֆէ, տեղի կ'ունենայ Մայիս 23ին, կիրակի ժամը հինգ 14·45էն 18։

Միութիւնիս մեծ սրահին մէջ,

24, Rue St. Victor

Կը նախագահէ Պ. Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ,

Պիտի խօսին Ֆրանսացի եւ հայ ականաւոր անձնաւորութիւններ։

Գեղարուեստական բացառիկ բաժին։ Քառեակ նուագախումբ Պ. Կ. Սարեանի ղեկավարութեամբ, Տիկին ՄԵԼԻՔԵԱՆ եւ Պ. ՔԻՒՓԷԼԵԱՆ երգ, Տիկին ՖԻՍԼԵԱՆ հայկական եւ կովկասեան մենապար՝ ընկերակցութեամբ ԴԱՐԵԳԻՆի (քառ) եւ ԲԵՆՈՅԻ։ Օր. Ս. ԴԱՐԲԻՒԼԵԱՆ՝ դաշնակ, Փարիզի Օփերայի ուաջ երգչուհի Օր. ՇԱԼԱՆՏԱ։

60 ՓՈՔՐԻԿՆԵՐԷ ԿԱԶՄՈՒԱԾ «ԼԸ ՓԸԹԻ ՊՕՆՏԻ»Ի երկսեռ երգչախումբ–պարախումբը իր ամբողջ կազմով բեմին վրայ, պիտի երգէ Կոմիտասի երգերը ՀԱՑԵՐԷՆ։

Տասը երգեհոնէ բաղկացեալ նուագախումբ մը առաջին անգամն ըլլալով հայկական հանդէսի մը մէջ։

Տեղերը թուագրուած ըլլալով, կը հրաւիրենք հայ հասարակութիւնը որ այժմէն ապահովէ իր տոմսերը, Բալուեան, Պարսամեան եւ Հ. Սամուէլ գրաւուններէն։

Մուտքի գիները են 150, 200 եւ 300 ֆր։

ՄԵԾԱՐԱՆՔԻ ՕՐ

Ի յիշատակ երկու մեծ մեռելներու

ՄԿՐՏԻՉ ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

ՄԻՒՍԱՑԻԼ ՎԱՐԱՆԴԵԱՆԻ

23 Մայիս, կիրակի ամբողջ օրը։ Առտուն ծաղկեպսակները պիտի դրուին անոնց դամբաններուն վրայ։

Կէսօրէ վերջ բուն հանդէսը։

Մասնակցութեամբ Վասպուրականի Հայր. Միութեան, «Արմենիա» երգչախումբի, արուեստներու եւ արհեստներու միութեանց։

Կը նախագահէ եւ կը խօսի Մ. Փորթուգալեանի որդին՝

Պ. ՎԱՀԱՆ ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

(Դասատուր Էքոլ տեհանին մէջ)

Պիտի խօսին նաեւ Պ. Պ. Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ եւ Տ. ԹԱՒՈՑԵԱՆ։

Հրաւիրուած են երգելու՝ Տիկին Զ. Մօրըճեան, Օր. Մ. Սիմոնեան եւ Պ. Ֆ. Հրաչեան։

Պիտի նուագեն՝ Օր. Ա. Ակիւեան (դաշնակ) եւ Պ. Ս. Չէօրէֆեան (ջութակ), կ'արտասանեն՝ Օրիորդները Ալիս Յարութիւնեան, Սեդա Զրբաշեան եւ Պ. Ս. Մակարեան։

Մուտքը ազատ է։

Կը խնդրուի ժամը հինգ 10ին ներկայ ըլլալ Սէն Փիէռի դերեզմանոցին դրան առջեւի հրապարակը, հաւաքաբար երթալու համար դէպի դամբարանները։

ՎԻԵՆԻ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻՆ ՀԱՄԵՐԳԸ

ՄԱՅԻՍ 23ԻՆ ԼԻՈՆ, ՍԱԼ ՕՐԼՈԺ

Յունիս 12ին Սէն Շամոն։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Ամէն տարուան պէս Դպրոցասէրը հոգեհանգստեան պաշտօնական արարողութիւնը պիտի կատարուի 23 Մայիս, կիրակի օրը։ Աշակերտուհիները ներկայ պիտի ըլլան արարողութեան։ Կը հրաւիրուին վարժարանին նախկին սանները, բարեկամները եւ բոլոր անոնք որոնց սրտին կը խօսի կրթ. վաղեմի այս հաստատութեան հիմնադիրներուն եւ բոլոր աշխատաւորներուն յիշատակը։

★

ԼԻՈՆ.— Այրի Տիկին Մարի Մովսէսեան կը ծանուցանէ թէ իր մօրը՝ Մարիամ Գասպարեանի (ծնեալ Աբրահամեան) մահուան 8. տարելիցին առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի, Լիոնի Հայոց եկեղեցին, ուր Լուի Պլան։ Իր յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ։

ՍՏԱՅԱՆՔ

ԿԻՆԸ ԵՒ ՏՂԱՄԱՐԴԸ (երկերի ժողովածու չորրորդ հատոր)։ Գրեց՝ Բ. Խ. Սահակ Տէրտէրեան, 1954, Թեհրան։ (Տեսութիւններ սեռական դիտութեան մասին, 580 մեծադիր էջ)։ Գին 3 տոլար։ Հասցէ.— Զհարրահ Իւսէֆեան, Թեհրան (Իրան)։

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՑՈՑ ԿԱԹ.Ի ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

ՊՈՄՄԻՆ.— Պատարագ – հոգեհանգիստ, այս կիրակի առաւօտ, Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի յիշատակին, ինչպէս նաեւ Դպրաց Դասուն հոգեհանգիստը՝ որ յանձնուած էր անակնկալ պատճառով մը։ Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը։ (Թաղ. խորհուրդ)։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Պ. Մարտիրոս Վարդան – եան եւ զաւակները Վարդան եւ Յարութիւն, Այրի Տիկին Աբշալոյս Ղազարեան եւ զաւակը, Այրի Տիկին Ասպիկ Նազարեան եւ զաւակը Սօսի, (Հայաստան), Այրի Տիկին Մովսէս Հէրտէմեան, Տէր եւ Տիկին Բաֆֆի Նազարեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Վահրամ Խաչատուրեան (Պարսկաստան), Այրի Տիկին Ագնիւ Յարութիւնեան (Երեւան), Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Յարութիւնեան (Երեւան), Տէր եւ Տիկին Դանիէլ Եղիշեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Մհէրան Մուրատեան (Աժանթին), Տէր եւ Տիկին Աբշակ Գաբրիէլեան (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Նշան Գարապէտեան (Ամերիկա) իրենց խոր ցաւակցութիւնը կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք անձամբ, նամակով, հեռագրով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սիրելի Տ. Տ. Ղազարոսի, Զարուհիի, Սանամօր եւ ապրիլեանին՝ ՏԻԿԻՆ ԱՐՇԱԼՈՑՄ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ (ծնեալ Յարութիւնեան) մահուան առթիւ, որ տեղի ունեցաւ Ապրիլ 24ին, Մարսէյլի մէջ։

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Հարտնեան» խումբի ընդհ. ժողովը այս հինգշաբթի Ազգ. Տան մէջ, ժամը ճիշդ 21ին։ Օրակարգ.— Զեկուցում պատգամ. ժողովի։ Ընտրութիւն նոր վարչութեան։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ԼԻՒՆ.— Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— «Անտառ» կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ իրիկուն ժամը 20ին, մատուռի յարակից սրահը։ Կարեւոր օրակարգ։

ՎԻԵՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի ընդհ. ժողովը չաբաթ, ժամը 20ին, Համօ Օհանջանեան ակումբը։ Խիստ կարեւոր օրակարգ.— Պատգամ. ժողովի զեկուցում, հաշուետուութիւն, նոր վարչութեան ընտրութիւն։ Բոլոր ընկերուհիներու եւ սանուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ։ Ներկաներուն թիւը օրինաւոր պիտի համարուի։

ՀԱՄԱՇԽԱՐՔ. Վալանսի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, ռիւ Պէլ Իմաժ, Պ. Գասպար Սիմոնեանի սրճարանը։ Կարեւոր օրակարգ։

ՎՐԻՊԱԿ.— Զորեքշաբթի օրուան թիւին մէջ, Գ. էջ, «Ինչո՞ւ հրաժարեցանիք» յօդուածին ճրդ հատուած վարչն վեր 10րդ տող, իմքինակամ իրաւունքով — կարդալ ինքնալրացման իրաւունքով (կօսպցիա)։

ԹԷՅՄԱԶԱՆ ՄԱՐՍԷՅԼի ՄԷՋ
Ի ՊԱՏԻԻ ԿԱԹՈՂ. ՊԱՏՕՒԻՐԱԿ

ՍԵՐՈՎԲԷ Ծ. Վ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Ուրբաթ, 21 Մայիս ժամը 21ին

Hôtel Normandie, 28 Bld. d'Athènes

Կազմակերպուած Մուրատ Ռափայէլեան նախկին աշակերտներու միութեան կողմէ։

Այս առթիւ Մարսիլիոյ դպրութիւն պատիւ պիտի ունենայ ծանօթանալու Փարիզի Առաջնորդին։ Կը հրաւիրուին բոլոր միութիւնները, կուսակցական կամ հայրենակցական, պատուելու համար յարգելի հիւրը։ Մուտքը ազատ է

ՃԱՇ Ի ՊԱՏԻԻ ԿԱԹՈՂ. ՊԱՏՕՒԻՐԱԿ
ՍԵՐՈՎԲԷ Ծ. Վ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Կազմակերպուած Վալանսի Ազգ. Մարութեան կոմիտէ, այս կիրակի ժամը 13ին Օթէլ տէ Պէն, Սէն Փէրէ։

Կը հրաւիրուին անխտիր բոլոր հայրենակիցները։

Փափաքողները կրնան արձանագրուիլ, դիմելով Պ. Ց. Անտոնեանի եւ Մ. Մաքսուեանի, մինչեւ հինգշաբթի երեկոյ։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳՈՐԳԵՐՈՒ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

եթէ կ'ուզէք մեծամեծակի գինով լաւագոյն գնում մը կատարել արեւելեան գորգերու

Դիմեցէք

35, RUE DE TRÉVISE

Tél. PRO. 07 - 25

(Ազգ. Տան դիմաց)

Ուր՝ պիտի գտնէք դիւրամատչելի պիներով ճոխ մթերք մը։

Կը ստանձնենք ամէն տեսակ նորոգութիւններ եւ լուացում։ Փոխանակութիւններ եւս կը կատարուին։

ՎՃԱՐՈՒՄԻ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՑ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄԸ

Գործ կը փնտռէ վաճառատան մը մէջ, իրրեւ համարակալ կամ գրասենեակի որեւէ աշխատանքի համար, ամբողջ օր – ուան կամ կէս օրուան համար։

Դիմել Պ. Պարմաճեանի,
82 Rue Haxo, Paris (20e).

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԻ

Հայ Տիկին մը մնայուն գործ մը կ'ուզէ ունենալ հայ ընտանիքի մը մէջ, նախընտրաբար Փարիզ։ Դիմել՝

Mme Yacoubian, 10 rue Malard,

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN.
Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél.: PRO. 86-60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ
21
ՄԱՅԻՍ
★
VENDREDI
21 MAI
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7374 30e ANNEE | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2785

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՇՈՒԵՑԱՐԴԱՐ

●

Մէկ տարուան ընթացքին ո՛րքան փե-տուրներ թափեցան «Հանճարափայլ Ա-ռաջնորդ»ին փետուրներէն :

Առաջին առթիւ, թերթերը գրեցին թէ յուղարկաւորութիւնը կարճ կապած են :

Յետոյ, կանոնաւոր հաշուետվարդար մը սկսաւ, ամէն ճակատի վրայ :

Իշխանութեան ժառանգորդները, Մա-լենով եւ ընկ. պաշտօնապէս յայտարա-րեցին նոր սկզբունք մը,— հաւատական դեկավարութիւն, փոխանակ անհատակա-նի, զոր կատարելութեան հասցուցած էր Սթալին, մինչեւ իր մահը (1953 Մարտ 5) :

Ամէնէն մահացու հարուածն էր այս «Գենեթալիսիմուս»ին արբանեակներուն համար :

Եւ հետեւանքը չուշացաւ :

Քանի մը ամիս վերջ, Յուլիս 10ին, ա-բիւնարրու բորենին, Լաւրենթի Բերիա կուսակցութենէն վտարուելով կը ձերբա-կալուէր : (Այն ատեն գրուեցաւ թէ ձեր-բակալուած էր Յունիս 27ին) :

Գնդակահարութիւնը ծանուցին բաւա-կան ուշ, ուրիշ վեց ամբաստանեալներ ալ մատնելով նոյն ճակատագրին :

Ամէն ինչ տեղի կ'ունենար նոյն զգաս-նի, դաւադրական մեթոտներով, այնպէս որ կարելի չէր իմանալ բուն իրականու-թիւնը :

Յետոյ ձեռնարկեցին ընդհանուր հաշ-ուեյարդարի մը : Ասպարէզէն քչուեցան բոլոր անոնք որ բարձր դիրքերու հասած էին Սթալինի եւ Բերիայի մէնաթիրու-թեան օրով :

Ամիսներ տեւեց այս նոր մաքրադոր-ծումը, կեդրոնէն մինչեւ ծայրագաւառ-ները : Եւ դեռ ցանկը չէ փակուած :

Բաղդատաբար ուշ սկսան Երեւանի մէջ : Նոյն ատեն կը չարունակէին փետել Սթալինի գոյնզգոյն փետուրները, իր պատճանին մէջ ամփոփելով Հանճարեղը :

Այսպէս, ընդեղին 1936ի սահմանադրու-թեան կցուած ածականը, «Սթալինեան» :

Եւ դեռ ուրիշ գործողութիւններ : «Մերկացումը» կը չարունակուի համա-ձայն կանխորոշ ծրագրի մը :

Զափազանց պերճախօս է վերջին ձեռ-նարկը :

Փարիզեան լուրջ ամսագիր մը, Preuves, օրկան Մշակոյթի Ազատութեան, որ կը հրատարակուի 1950էն ի վեր, 1954 Մա-յիսի թիւին մէջ հրատարակած է տեսու-թիւն մը Ա. Միւրեան «Փիլիսոփայական Բառարան»ի նոր տպագրութեան մասին :

Յօդուածագիրը բաղդատելով 1952ի եւ 1954ի տպագրութիւնները, երեւան կը հանէ կարդ մը սրբագրութիւններ կամ քարեփոխումներ, ի վնաս «Ժողովուրդ-ներու Հայրիկ»ին :

Քանի մը օրինակներ .—

Բառարանին 1952ի տպագրութեան մէջ, Սթալին կը կոչուի «հանճարեղ տեսաբան եւ առաջնորդ համաշխարհային պրոլե-տարիատի, պայքարի մեծ ընկեր եւ բա-րեկամ Վ. Ի. Լենինի, չարունակողը Մարքսի, Ենկելսի եւ Լենինի ուսմունքին եւ գործին » :

Նոր տպագրութեան մէջ (1954), այս հատուածը վերածեր են հետեւեալ ձեւին.

— « Ժ. Վ. Սթալին, հաւատարիմ աշա-կերտ եւ պայքարի մտիկ ընկեր Լենինի, շարունակողը Մարքսի, Ենկելսի եւ Լենի-նի ուսմունքին եւ գործին, պետ համայ-նավար կուսակցութեան եւ խորհրդային ժողովուրդին » :

Ուրեմն, ոչ հանճարեղ, ոչ ալ համաշ-խարհային, այլ տեղական գործիչ մը, աշակերտ Լենինի :

Դեռ չատ աւելի սուր սրբագրութիւններ :

Վերաքննութիւնը չարունակելով եւ ի-րողութիւնները ճշդելով, Մոսկուայի «Փիլիսոփայական բառարանը» բոլորովին փետրաթափ վիճակի մը կը վերածէ «Ա-րեւ – Սթալինը » :

Քանի մը նմոյշներ եւս : **Շ.**

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՍԻԱԿԱՆ ԴԱՇԻՆՔ ԱՌԱՆՑ ԱՆԳԼԻՈՅ

●

ԱՁԶԸՆՀԱՒՈՒԼՐԻ ԱՆԱԿՆԿԱԼ ՅԱՁՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Մ. Նահանգներու նախագահը անակն-կալ յայտարարութիւն մը ըրաւ իր լրա-դրական ասուլիսին մէջ, մեծ վրդովում պատճառելով Անգլիոյ : Ըսաւ թէ հարաւ-արեւելեան Ասիոյ պինակցութիւնը կընայ կնքուիլ առանց Անգլիոյ, բայց ընդդրկե-լով Աւստրալիան, Նոր Զելանտան եւ զուտ ասիական երկիրները : Այս յայտարարու-թիւնը հետեւանք է Զրբչիլի վերջին ճա-նրն որով կ'ըսէր թէ մեծն Բրիտանիա որ եւ է քաղաքական կամ պինուորական յանձնառութիւն պիտի չստանձնէ , մին-չեւ ժրնեւի ժողովին ելքը : Միեւնոյն ա-տեն հեռագիրը կը հաղորդէր թէ Մ. Նա-հանգներու արտաքին նախարարը, Տըլըս, ամէն օր խորհրդակցութիւններ կը կա-տարէ հարաւ-արեւելեան պետութեանց դեսպաններուն հետ, ծրագրուած պինակ-ցութեան մասին : Իսկ ուրիշ հեռագիր մը կը ծանուցանէր թէ Մ. Նահանգներուն , Անգլիոյ, Ֆրանսայի, Աւստրալիոյ եւ Նոր Զելանտայի պինուորական ներկայացու-ցիչները մօտերս ժողով պիտի գումարեն Ուոշինկթընի մէջ, քննելու համար ծրա-գրուած դաշինքը : Այս առթիւ կը ճշդուէր թէ Անգլիա համաձայն է մասնակցելու այդ խորհրդակցութեանց, պայմանաւ որ սահմանափակուին պինուորական խնդիր-ներու քննութեամբ , առանց քաղաքական եւ ռազմական յանձնառութեանց :

Հինդ պետութեանց այս պինուորական խորհրդակցութիւնը որոշուած էր 1951ին, քննելու համար այն միջոցները զորս կա-րելի է ձեռք առնել, եթէ կարմիր Չինաս-տանը Հնդկաչինի արշաւէր : Այժմ այդ քննութիւնը պիտի կատարուի նկատի առ-նելով Հնդկաչինի ներկայ կացութիւնը :

Լրագրական ասուլիսին առթիւ թղթա-կից մը հարցուց թէ կարելի՞ է հարաւ-արեւելեան Ասիոյ ազգու պինակցութիւն մը կազմել առանց Անգլիոյ մասնակցու-թեան : Այդընհաւուրը պատասխանեց թէ Աւստրալիա եւ Նոր Զելանտա անդամ ըլ-լալով բրիտանական հասարակապետու-թեան, անոնց, ինչպէս եւ բուն ասիական ազգերու մասնակցութեամբ կարելի է եթէ ոչ զոհացուցիչ, գոնէ բաւուկ պինակցու-թիւն մը կնքել :

Ինչպէս ըսինք, նախագահին այս յայ-տարարութիւնը մեծ վրդովում պատճա-ռեց Անգլիոյ պաշտօնական չրջանակնե-րուն մէջ : Այսպէս բացորոշ ձեւ մը կը տեսնոյ երկու մեծ պետութեանց պատակ-տումը : Անգլեւամերիկեան յարաբերու-թեանց այս ձգտումը ամէնէն ծանրակչիռն է՝ Բ. աշխարհամարտին դադարումէն ի վեր : Իրազեկները կը հաւատան թէ մեծն Բրիտանիա պիտի թելադրէ Աւստրալիոյ եւ Նոր Զելանտայի որ չմիանան ծրա-գրուած դաշինքին, առանց իրենց մայր երկրին մասնակցութեան :

ՔԱՇՔՇՈՒՔ ԺԸՆԵՒԻ ՄԷՋ

Երրորդ դաղտնի նիստն ալ ապարդիւն անցաւ, ինչպէս կը հետադրեն ժընեւէն : Արեւմուտքի եւ Արեւելքի ներկայացու-ցիչները աւելի քան երեք ժամ վիճաբանե-ցան Հնդկաչինի պինադադարի մասին , բայց նորէն համաձայնութիւն չդոյացաւ : Որոշուեցաւ մէկ օր դադար տալ պատուի-րակներուն, որպէսզի խորհրդակցին :

Զորեքշաբթի օրուան դէնթակ նիստին մէջ, համաձայնավարները նորէն պնդեցին որ պինադադարը հաստատուի Հնդկաչինի երեք պետութեանց համար : Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, Պ. Պինօ կարճ բա-նախօսութեամբ մը պնդեց թէ Քամպոճի եւ Լաոսի մէջ կատարուած գործողու-թիւնները իրապէս քաղաքացիական պա-տերազմի հանգամանք չունին, եւ թէ այդ երկու երկիրներուն մէջ պինադադար կա-րելի է կնքել պարզապէս պարպելով բռ-նաօտ զօրամասերը եւ Ֆրանսական ուժե-րը՝ միջազգային հսկողութեամբ : Վի-էթմինի ներկայացուցիչը, Ֆամ Վան Տոնկ, վճռապէս մերժեց այս առաջարկը , դիտել տալով թէ խաղաղութիւնը «մէկ է եւ անբաժանելի» եւ թէ անհրաժեշտ է որ Ֆրանսական զաղթապետութիւնէն ապա-տագրուին Հնդկաչինի ժողովուրդները : Այս տեսակէտը պաշտպանեցին, նաեւ , Մոլոթով եւ կարմիր Չինաստանի արտա-քին նախարարը : Երեքն ալ պահանջեցին ներկայացուցիչները հրաւիրել Քամպոճէն եւ Լաոսէն : Այդ միջոցին էր որ Անգլիոյ արտաքին նախարարը միջամտեց , առա-ջարկելով մէկ օր դադրեցնել նիստերը : Պ. Իդըն առանձին պիտի խորհրդակցի Պ. Մոլոթովի հետ , ելք մը դանելու հա-մար :

Այս անելին առջեւ, Փարիզի մէջ ան-համբեր կը սպասեն Ֆրանքեւամերիկեան

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԳԷՈՐԳ Զ.Ի ԹԱՂՈՒՄԸ ԵՒ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

ԷՋՄԻԱԾԻՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՑԻՉՆԵՐ ԿՐ ՀՐԱՒԻՐԷ ԲՈԼՈՐ ԹԵՄԵՐԷՆ

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, այս կի-րակի պիտի կատարուին Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին օծումը եւ թաղումը, Էջ-միածնի մայր տաճարին մէջ :

Այս առթիւ, Էջմիածնի Գերագոյն խոր-հուրդը հեռագիրներ ուղղած է արտա-սահմանի եպիսկոպոսներուն, որպէսզի ներկայ ըլլան : Նոյնիմաստ հեռագիր մըն ալ ուղղուած է Կիլիկիոյ կաթողիկոսա-կան Աթոռի եպիսկոպոսներուն եւ թեմա-կալ առաջնորդներուն :

Պէյրութի մեր պաշտօնակիցը, Ազդակ, դիմած է առաջնորդ խորէն եպիսկ.ի որ միեւնոյն ատեն նախագահն է Կիլիկեան Աթոռի Տնօրէնի ժողովին, լրացուցիչ տե-ղեկութիւններ ստանալու համար : Ահա-սիկ հրատարակուած հարց – պատաս-խանին (15 Մայիս) .—

Հ.— Այժմ հանգուցեալ Կաթողիկոսը փոխարինող մը կա՞յ Էջմիածնի մէջ :

Պ.— Մեզի եկած հեռագիրներէն յայտ-նի չէ թէ ո՛վ կը փոխարինէ հոգելոյս կա-թողիկոսը : Բոլոր հեռագիրները ստորա-գրուած են Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուր-դի կողմէ :

Հ.— Ներկայիս քանի՞ եպիսկոպոսներ ու վարդապետներ ունի Էջմիածինը :

Պ.— Զորս եպիսկոպոսներ եւ հինգ–վեց վարդապետներ :

Հ.— Իմացանք որ Էջմիածնի Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդը հեռագիրներ ղրկած է Կիլիկեան միաբանութեան եպիսկոպոս-ներուն եւ թեմակալ առաջնորդներուն՝ պանոնք հրաւիրելով որ մասնակցին վախ-ճանեալ կաթողիկոսի օծման ու թաղումին եւ գումարուելիք եպիսկոպոսական ժողո-վին : Էջմիածինը իրաւունք ունի՞ առան-ձին հեռագիր ղրկելու կամ չմիան մէջ մտնելու Կիլիկեան կաթողիկոսութեան ե-պիսկոպոսներուն եւ թեմակալ առաջ-նորդներուն հետ :

Պ.— Դեռ երէկ կէսօրէ ետք կը ղրա-նուէի կաթողիկոսարան, ուր հրաւէր — հեռագիրներ եկած էին Տեղապահ Սրբա-զանին, Փառէն, Դերձնիկ եպիսկոպոսնե-րու, Գնել եւ Շահէ վարդապետներու մխանարար եւ Դպրեվանքի ուսուցիչնե-րէն Պ. Սիմոն Սիմոնեանի : Նոյնիմաստ հեռագիր մը ստացայ նաեւ ես՝ Առաջնոր-դարանի հասցէով : Ցետադային իմացայ որ նոյն հեռագիրները ստացած են նաեւ Հալէպի եւ Կիպրոսի թեմերու առաջնորդ-ները : Հեռագիրը կը յայտնէ նաեւ թէ թա-ղումէն ետք, Եպիսկոպոսական ժողով տեղի պիտի ունենայ : Հեռագրին մէջ կ'ըսուի թէ «Ձեր ներկայութիւնը անհրաժեշտ կը նկատուի» :

Դալով ձեր այն հարցումին թէ Էջմիա-ծինը իրաւունք ունի՞ առանձին առանձին հեռագիրներ ղրկելու Կիլիկեան Աթոռի ե-պիսկոպոսներուն եւ թեմակալ առաջ-նորդներուն, յայտնեմ թէ Էջմիածնի այս վերաբերումը իրաւական տեսակէտէ ճիշդ չէ : Էջմիածինը իրաւունք չունի Կիլիկեան Կաթողիկոսութեան ենթակայ եպիսկո-պոսներուն եւ թեմակալ առաջնորդներուն կամ վանքէն ներս գտնուղներուն առան-ձին հեռագիրներ ղրկելու : Հետեւաբար , այս հեռագիրները ուղիղ եւ իրաւական ճամբով ղրկուած չեն : Պէտք է որ Էջ-միածնէն միայն մէկ հեռագիր դար Կիլի-կիոյ կաթողիկոսին, այս պարագային՝ տեղապահին եւ այս վերջինն է որ ըն-հանրական Հայրապետի օծման եւ թաղ-ման ու ապա գումարուելիք եպիսկոպո-սական ժողովին երթալիք պատուիրակու-թիւնը պիտի որոշէր, համաձորհուրդ պատկան ժողովներուն հետ : Միայն Կի-լիկիոյ կաթողիկոսութիւնը իրաւունքը ունի ուղղակի յարաբերելու իր թեմերուն հետ : (Մնացեալը յաջորդով)

× Պոլսոյ թերթերը կը գրեն թէ երեւա-նի անթելը քանի մը խօսքով հաղորդեց կաթողիկոսին վախճանումը : Այս առթիւ հանդիսաւոր պատարագ մատուցած էջմ-ռեդին պատրիարք, մայր եկեղեցւոյ մէջ, հրաւիրելով Գունայ պատրիարքը, պա-պական նուիրակը, Մխիթարեան վարդա-պետները, հայ կաթողիկէ հովուապետը եւայլն :

ՎԵՐԱԴԱՐՁ

Առջի օր Փարիզի ճամբով (օդանաւ) Մարսէյլ վերադարձաւ մեր գրադէտ աչ-խատակիցը, Կ. Փոլատեան, որ վերջերս պատրաստ մը կատարած էր Միջին Արեւելքի մէջ, ընկերակցութեամբ Պ. Պ. Ժան Պա-լտի եւ Լիւք – Անտրէ Մարսէլի : Շ.Նար-դունի Դշ. օր Պէյրութէն Թեհրան մեկնած է : Պիտի մնայ մօտ մէկ ամիս, զանազան ուսումնասիրութիւններ կատարելու հա-մար :

Կ. Փոլատեան չուտով պիտի երեւայ «Յառաջ»ի մէջ, դրի առնելով իր տպաւո-րութիւնները՝ Միջին Արեւելքի մասին :

ՏԽՐՈՒՆԻ .— ՊԵՐՃ ԱՍԼԱՆԵԱՆ

Խորին ցաւով կ'իմանանք եղերական մահը Հիւսիսային Ամերիկայի մեր երի-ւասարդ ու կարեւոր ընկերներէն Պերճ Ասլանեանի, Նիւ Եորքի մէջ : Իր հասաս-տութեան մէջ տեղի ունեցած պայթումի մը հետեւանքով մարմինը ծանր այրուածք-ներ կը ստանայ : Իսկոյն հիւանդանոց կը փոխադրեն ուր արեան տեւական ներար-կումներով եւ ուրիշ միջոցներով դեռ գոյնը կը փորձուի իր կեանքը փրկելու համար : Պահ մը կը կարծուէր թէ վտան-գը անցած է . սակայն ի դուր :

Հիւս. Ամերիկայի մեր սիրուած ու վա-րիշ ընկերներէն էր, մանաւանդ երիտա-սարդութեան մէջ : Կ'անդամակցէր Կեդր. Կոմիտէին եւ Հայկ. Դատի Յանձնա-խումբին :

Վանեցի էր, չատ փոքր տարիքին ծը-նողքին հետ գաղթած Ամերիկա : Ամուս-նացած էր : Իր եարին կը ձգէ տարաբախտ այրին, փոքրիկ մը եւ ծնողքը :

× « Ազդակ »ի Մայիս 19ի թիւէն ցաւով կ'իմանանք թէ Մայիս 17ին յանկարծա-մահ եղած է Պ. Վահրամ Կիւրճեան , նախկին առենապետ Հ. Մ. Ը. Մ.ի Սու-րիոյ, Լիբանանի եւ Յորդանանի Շրջ. վարչութեան :

Հանգուցեալը զաւակն էր նահատակ դրագէտ Մելքոն Կիւրճեանի (Հրանդ) , եւ Լիբանան հաստատուած՝ վերջին տա-տապդէն ի վեր : Մեր խորին ցաւակ-ցութիւնները իր եղբօր եւ ընտանեկան պարագաներուն :

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒԵՑԱՒ Լիվրփուլի բամպա-կի սակարանը, որ փակուած էր 13 տարիէ ի վեր : Լուրը հաղորդեցին հնչեցնելով հարիւր տարուան զանգակ մը եւ ուրիշ կոչնակներ :

ԻՊՆ ՍԻՆԱ

(Իր ծննդեան հազարամեակին առթիւ)

●

Ինչպէս հաղորդած էր «Ծառաջ», մա-
յիս 14ին Սորպոնի մեծ ամփիթեատրոնին
մէջ հանդիսաւորապէս տօնուեցաւ ծննդ-
եան հազարամեակը Իպն Սինայի, իսլա-
մական աշխարհի մեծագոյն գիտնական-
փիլիսոփային, որ համաշխարհային հռ-
ուած Ավիսէնի (1951 Յունիս) :

Իրանցիները, որոնք իրաւամբ իրենց
կը նկատեն հոչակաւոր փիլիսոփան՝ քա-
նի որ պարսիկ ծնողքի զաւակ էր՝ այս
տարի միայն կը տօնեն անոր հազարամ-
եակը :

Թէհրանի մէջ ապրիլ 21 – 30 տեղի ու-
նեցաւ արեւելագէտներու մեծ համագու-
մար մը, որուն մասնակցեցան 24 պղերու-
գիտնականներ : Համագումարը նուիր-
ուած էր ամբողջովին Իպն Սինայի կեան-
քին ու գործին : Մասնագէտներու ներ-
կայացուցած ուսումնասիրութիւնները
պիտի ամփոփուին առանձին հատորի մը
մէջ :

Համագումարէն վերջ, բոլոր պատգա-
մաւորները ուխտագնացութիւն մը կա-
տարեցին ղէպի Համատան, ուր պարսիկ
կառավարութիւնը մեծ յուշարձան մը
կանգնած է Իպն Սինայի գերեզմանին վը-
րայ :

Փարիզի հանդէսը կերպով մը չարու-
նակութիւնն էր Թէհրանի հանդիսու-
թեանց : Իրանեան մայրաքաղաքի համա-
դումարին մասնակցող Ֆրանսացի եւ օ-
տար կարգ մը պատգամաւորներ ներկայ
էին Սորպոնի հանդէսին, որուն նախա-
ձեռնութիւնն ստանձնած էր «Ֆրանս – Ի-
րան » ընկերակցութիւնը եւ որուն պաշ-
տօնապէս իր մասնակցութիւնը բերաւ Ֆը-
րանսական կառավարութիւնը :

Մայիս 19էն մինչեւ Յունիս 2 Միւզէկի-
մէի մէջ պիտի յուշադրուին Իպն Սինայի
երկերուն հին ձեռագիրները, որոնք կը
գտնուին Փարիզի Ազգային Մատենադա-
րանին մէջ :

Իսկ Յունիս 18ին Փարիզի Իրանեան
դեսպանը պաշտօնական ընդունելութիւն
մը պիտի կազմակերպէ անոր յիշատակին :

×

Շատ փոթորկալից կեանք մը ունեցած է
Մինչեւ զարու այս բացառիկ հանճարը ,
որ իր պատուոյ տեղն ունի Պարսկաստանի
միւս մեծ եւ աշխարհահռչակ դէմքերու
հետ, — Ֆիրտուսի, Օմար Խայեամ, Հա-
ֆըզ, Սաատի եւայլն : Ու մինչ ասոնք ան-
մահացած են իրրեւ պատմարան (Ֆիր-
տուսի) կամ բանաստեղծ, Իպն Սինայի
հանճարը կ'ընդդիմիկ մարդկային իմաց-
կանութեան բոլոր մարզերը : Անիկա ոչ
միայն փիլիսոփայ էր, այլեւ բժիշկ, քի-
միագործ, աստղաբաշխ, հանքաբան, և-
րաժիշտ, երկրաչափ, բնագէտ, Թուա-
նական, իրաւագէտ եւայլն : 22 տարեկանէն
սկսեալ եղաւ նաեւ քաղաքագէտ, զառնա-
լով խորհրդականը բազմաթիւ պարսիկ է-
միրներու, քանիցս վարելով նոյնիսկ վէ-
զիրի պաշտօն :

Արաբ պատմագիտներ Իպն Ապի Ուչայ-
պիա եւ Իպն Խալլիքան հետեւեալ ձեւով
կը ներկայացնեն Իպն Սինայի ինքնակեն-
սագրութիւնը, առնելով անոր Ճուրճան
քաղաքին մէջ գրած «Էվսաթ» անուն գր-
քէն, որ ծանօթ է «Էվսաթը Ճուրճանի »
անունով :—

« Երբ հինգ – վեց տարեկան էի, հայրս
կրկին Պուխարա զարձաւ եւ մեզ ալ իրեն
հետ տարաւ : Նախնական կրթութիւնս ա-
ոի Պուխարայի մէջ : Երբ տասը տարեկան
եղայ, ամբողջովին զոց ըրած էի «Ռու-
րան»ը եւ չատ ուրիշ բաներ սորված էի :
Քանի մը տարի վերջ, զատ զատ ուսու-
ցիչներէ Թուաբանութեան, Աստուածա-
բանութեան եւ կրօնագիտութեան դասեր
առի : Այդ միջոցին Պուխարա եկած էր
Ապուալվահ Նաթիլի անուն պիտնականը :
Հայրս մեր տունը հրաւիրեց այս անձնա-
ւորութիւնը : Անկէ տրամաբանութիւն եւ
փիլիսոփայութիւն սորվեցայ : Վերջին
դասերուն մինչեւ ալ– Միճնիսթի հասած
էի : Միեւնոյն ատեն բժշկութիւն ալ կ'ու-
սանէի : Տեսաբանական ծանօթութիւններս
կ'ամբողջացնէի հիւանդներու վրայ կա-
տարուած քննութիւններով : Օգտուեցայ
ոչ այնքան դիրք կարդալէ, որքան ուղղա-
կի կատարուած փորձերէ եւ քննութիւն-
ներէ : Մինչեւ 18 տարեկանս այս ձեւով
անընդհատ չարունակեցի աշխատիլ : Գի-
շերներն ալ կարդալով կամ գրելով կը
զբաղէի : Երբ որ քունս տանէր, մէկ պա-
ւաթ բան մը խմելով կը բացուէի ու կըր-
կին աշխատանքի կը լծուէի : Նոյնիսկ քու-
նիս մէջ ուղեղս կը զբաղէր կարդացած
բաներովս : Ճաշս երբ կ'արթննայի , կը
տեսնէի որ կարդ մը բաներ զորս նախա-
պէս չէի կրցած լուծել, քնացած ատենս
լուծուած էին : Աւելի վերջերը սկսայ պա-
տրիկ նաեւ բնազանցական դիտու-
թեամբ : Այս նիւթի մասին Արիսատոէլի
գրած գիրքը հակառակ թերեւս 40 անգամ
կարդացած ըլլալուս չէի հասկցած եւ յու-
սահատութեան մատնուած էի : Օր մը ա-
ճուրդով գիրք մը կը ծախուէր : Վաճառո-
ղը յանձնարարեց որ գնեմ այդ գիրքը : Ա-
տիկա ալ – Ֆարապիի գիրքն էր բնագան-
գութեան խնդիրներու մասին, զորս եր-
բեք չէի կրցած լուծել : Իրրեւ անպէտք
նկատելով չէի ուզեր գնել զայն : Սակայն
վաճառողը պնդեց որ գնեմ, քանի որ տէ-
րը զրամի պէտք ունենալուն ժամն գինով
մը պիտի տար : Գիրքը գնեցի : Տուն դառ-
նալուս, անմիջապէս սկսայ կարդալ : Ու
ամբողջութեամբ կրցայ հասկնալ բնա-
զանցութիւնը, զոր մինչեւ այն ատեն եր-
նաւ չէի կրցած ըմբռնել : Աւելի չատ ու-
րախացայ : Աստուծոյ փառք տալով սկսայ
աղօթել եւ ողորմութիւն բաշխեցի աղ-
քատներուն » :

«Ինքնակենսագրութիւն»ը հոս կը վեր-
ջանայ : ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

(Մնացեալը յաջորդով)

ԳՆՋՈՒՀԻՆ

●

Համեմատական լեզուաքննութեան հետ,
դանկարանական հետազօտութեանց ալ –
տութիւնը եւս հաստատած է թէ գինւոն
կը պատկանի արխական սերունդին : Ա-
նոր թուխ եւ արեւահար դէմքը ճուաճեւ
է, ունի նեղ ճակատ, պզտիկ բերան ,
ցցուն քիթ, բոլորաձեւ թուշ ու ներզաշ-
նակ այտեր : Գինւուհին, աւելի բարեձեւ,
աւելի վայելչակազմ հասակին վրայ կը
ներկայացնէ սեւ, փայլուն ու գրաւիչ
աչքեր, բարակ եւ ուղիղ շրթունքներ,
ճերմակ ու կանոնաւոր ատամներ, հա-
րուստ ու սեղմ կուրծքեր, որոնք իր խո-
սակցութեան, իր շարժումներուն, իր
նիստ ու կացին եւ վերաբերմունքի ձեւե-
րուն հետ կը կազմեն կատարեալ խառ-
նուրդ մը կոչտութեան ու նրբութեան ,
վայրենութեան ու դեղեցկութեան :

Գինւուն չամչնար իր ցեղէն, եւ կինը
կարծես աւելի կը ցուցնէ թէ հպարտ է
գինւուհի մը ըլլալուն : Ճամբորդելու ա-
տեն, իրենց զոյքերը կը բեռցնեն էշերուն,
կովերուն, եզաքարշ կամ ձիաքարշ կառ-
քերուն : Ճամբան իր ուղղութիւնն ունի
եւ իրենք կը հետեւին կարկառուած հա-
զուստներով, յաճախ բոպիկ ոտքերով :
Քալելու անկարող փոքրիկները նետուած
են էշերու վրայ կողմնակի պայուսակնե-
րուն մէջ, իսկ ծծկեր երախան իր մէջքին
կապող մայրը երբեք չի ցուցներ իր յոգ-
նութիւնը : Ճամբորդութեան միջոցին, ե-
թէ ծննդաբերութիւն մը պատահի, Գինւու-
հին, իր նորածինը կը լուայ մօտակայ
ջուրին մէջ, կը տեղաւորէ զայն իր կռնա-
կի մախաղին, եւ կը շարունակէ իր ճամ-
բան, հանդստանալու համար հազիւ մէկ
օր կառք նստելու իրաւունքին մէջ :

Ճանչցուած են Գինւուհիներ, որոնք էշի
մը կորուստը աւելի կսկծալի համարած են
քան ընտանիքի անդամներէն մէկուն մա-
հը :

Գինւուները կ'ամուսնանան չատ փոքր
հասակի մէջ : Տղաքները 15–16 , իսկ աղ-
ջիկները 12–14 տարեկանին : Հարեւցու-
թիւնը գինւուհին կը դնուի քիչ անգամ զրամով ,
աւ հասարակ կը փոխանակուի կենդանիի
մը հետ : Ամուսնութիւնը լաւագոյն խը-
րախճանքն է որ կը տեւէ մէկէն երեք օր :
Հարսը, տարիի մը չափ զործի չի խառ-
նուիր ու կը հագնի տան լաւագոյն հա-
զուստները ի նշան իր ապագայ հեղինա-
կութեան : Տեղեր կան, ուր, երբ պատկէն

---

19 ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ
ԳՈՂՑԵՐ ԷԻՆ, ՎԵՐԱԴԱՐՁԱԻ

●

ՊԼԾՐՈՒԻԹ, 15 Մայիս.— Հետագայ տո-
ղերը պատմութիւնն են յուզումնալից ոդ-
բերգութեան մը, որ պատահեցաւ Պէյ-
րութի մէջ :

Մայիս 4ին, 23 տարեկան վայելուչ ե-
րիտասարդ մը կուգայ Պուրճ Համուտ :
Իր աչքերուն մէջ տառապանք մը կ'եռար՝
երբ ծանօթ ազգայինի մը արաբերէն լեզ-
ուով կը հարցնէ .

— *19 տարի առաջ, ո՞վ չորս տարեկան*
տղայ մը կորսնցուցած է :

Մարդիկ կը հաւաքուին այս անծանօթ
երիտասարդին շուրջ, որ կը պատմէ իր
կեանքին ողբերգութիւնը :

— *Ոչինչ, ոչինչ կը յիշեմ մանկութե-*
նէս : Իմ դիտակցութիւնս Համայի մօտե-
րը գտնուղ ընտանիքի մը մէջ կազմաւոր-
ուած է : Դպրոցական եմ : Տարիներ առաջ
«հայր»ս մեռաւ : Ահագին հարստութիւն
մը ձգած էր, որ «մայր»ս իմ անունիս ար-
ձանագրել տուաւ : Նշանուեցայ : Տարինե-
րը կ'անցնէին՝ սակայն տարօրինակ հա-
կակրանք մը կը զգայի չորսապատիս հան-
դէպ : «Մայր»ս հիւանդացաւ եւ իր մահէն
օր մը առաջ դիս կանչեց : Սենեակին մէջ
գտնուղները դուրս հանուեցան : Անօրի –
նակ հոգեվիճակի մը մէջ՝ դուռը փակելէ
վերջ տակաւին այնտեղ կը մնայի .

— *Թուղթ մը եւ մատիտ մը առ եւ քովս*
եկուր :

Մահուան անկողինը պառկած «մայր»ս
էր : Գործադրեցի իր խնդրանքը եւ նստայ
իր սնարին մօտ : Ան պատմեց .

— *Զաւակս... դուն մեր տղան չես ...,*

— *Ինչպէ՞ս, ըսի, ինչպէ՞ս, նայելով իր*
աչքերուն, որոնք հետզհետէ կը նուա-
ղէին : Նախ կարծեցի թէ խելագարած է ,
քանի մը հարցումներ ըրի եւ ճշդեցի իր
հաւասարակշռութիւնը, յետոյ ձգեցի որ
պատմէ :

— *19 տարիէ ի վեր քու մեղքդ ծանրա-*
ցած է վրիս, ալ ուզեցի քաւել, որպէսզի
պարտական չմեկնիմ անդի աշխարհ : Ա-
մուսնացած էինք եւ ունէինք երկու աղ-
ջիկներ, ուզեցինք հոգեզաւակ մը ունենալ
եւ այդ մտքով Պէյրութ գացինք, 19 տա-
րի առաջ էր... Հայկական հիւրատանին
մէջ երկու աղջնակներու հետ կը խաղա-
յիր, ոչ ոք կար շրջակայքը : Անմիջապէս
դործի անցնելով, հող նետեցինք աղջնակ-
ներու աչքերուն եւ քեզ փախցուցինք : Ան-
տեն չորս տարեկան էիր : Տղաս, դուն
Հայու մը զաւակ ես ...

Թուղթն ու մատիտը ձեռքէս իսկան . ու-
րեմն ես Հայ էի... Չէի դիտեր ծնողքս,
ես Հայ մըն էի օտար երդիքի մը տակ
մեծցած : Կարծեցեալ մայրս ըսելէ վերջ
թէ յետոյքիս վրայ այրուցքի նշան մը ու-
նէի՝ լռեց : Հազիւ դուռը բանալու ժա-
մանակ ունեցայ եւ զէմս զտայ... նշանա-
ծըս : Հեռացիր, հեռացիր, պոռացի : Ի
զուր միտքս կը չարչարէի, ելք մը կը փնտռէի : Գիշերը մայրս մեռաւ : Մերժեցի
իր յուղարկաւորութեան մասնակցիլ :
Մարդիկ կը կարծէին թէ անոր մահուան
պատճառը ես էի, սակայն ես չա-
րունակ կը մտածէի իսկական ծնողքիս
մասին, կը մտածէի այն հիւանդին մա-
սին, ուր ծնած էի, կը մտածէի իմ ցեղիս
մասին : Հայ էի... ալ դիս չէին հետա-
քրքրեր հարստութիւնն ու դիրքը, զոր կը
վայելէի այնտեղ, աւելութիւն մը ունէի
բոլորին հանդէպ, որ դիս զրկած էին իմ
հարազատ ընտանիքէս, իմ լեզուէս, ա-
նունէս : Անունս ալ, ալ չեմ դիտեր... Հաս-
կցէք դիս, հասկցէք, իմ ընտանիքս զը-
տէք, ես Հայ եմ ...

Անծանօթ երիտասարդին աչքերէն ար-
ցունքները կը հոսէին, իր շուրջը հաւաք-
ուած մարդիկ յուզումէն կ'արտասուէին :

Երեքշաբթի օր Պուրճ Համուտի մէջ
տարածուեցաւ այս լուրը : Ամէն մարդ
կորսուած տղուն ընտանիքը կը փնտռէր ,
երբ խելագար վիճակի մէջ կին մը մօտե-
ցաւ երիտասարդը շրջապատող ամբո-
խին : Անմիջապէս հարեւանի մը տունը
մտան :

— *Իմ տղաս, իմ չորս տարեկան զաւա-*
կըս 19 տարի առաջ կորսուեցաւ, կ'ըսէր
կինը հեկեկալով . ամէն կողմ փնտռեցինք,
թերթերուն մէջ ծանուցումներ զրինք՝
կարելի չեղաւ գտնել :

Սենեակի մը մէջ, անծանօթ երիտա-
սարդին եւ կնոջ նայուածքները իրարու
խառնուեցան : Լռութիւնը կը տիրէր բոլո-
րին վրայ : Երիտասարդին եւ կնոջ միջեւ
տարակոյսը կ'ալեկոծէր, կը նայէին իրա-
րու, երբ երիտասարդը յուզումնալից չեչ-
ոտվ մը բաւ .

— *Հաստատ որ տղադ եմ : Ի՞նչ նշան*
ունէր քու զաւակդ երբ կորսնցուցիր ...

— *Ես չատ դիւրութեամբ կրնամ պատ-*
կերս ճանչնալ, անիկա նշաններ ունէր իր
մարմնին վրայ :

— *Ի՞նչ նշաններ էին, կը հարցնէ ար-*
դան :

— *Զորս տարեկան էր . երբ տակաւին*
չէր կորսուած, թէյ խմելու ատեն կրա-
կարանին վրայ ինկաւ եւ յետոյքին վրայ
այրուցքներ ստացաւ :

Երիտասարդը մերկանալով ցոյց կու-
տայ իր մարմնին նշանները... Յուզումէ
կը բարձրանայ 19 տարի վերջ, իրար կը-
տած մօր եւ զաւկին միջեւ . 19 տարուան
կարօտը կը լեցնէ անոնց սրտերը, ար-
ցունքները կը խառնուէին իրարու, սեն-
եակէն դուրս անհամբեր մարդիկ դուռը
բանալով ներս կը մտնեն... Մայր ու որ-
դի՝ իրարմէ տառապած երկու հայ բե-
կորներ զիրկընդխառնուած են իրարու,
մինչ իր զերազոյն երջանկութիւնը վե-
րապրած կինը արտասուախառն բառերով
կ'աղաղակէ .

— *Զաւակս, Յովհաննէս, զաւակս ...*

— *Մայրի՛կ, մայրի՛կ ...*

Հայ հոգին խօսած էր անոր մէջ, հայ
արիւնը այս երիտասարդը առաջնորդած
էր այստեղ, իր ընտանիքին եւ ցեղակից-
ներուն քով, Հայ անունը անոր մոռցնել
տուած էր հարստութեան բոլոր չնորհ-
ները :

Հայ մըն էր անիկա, հիւրատանի զաւակ
մը, որ տարիներէ ի վեր խորտակուած իր
հոգին, մեկնաղձոտ իր աչքերը՝ բերաւ
այստեղ, միանալու համար իր ժողովուր-
դին երջանկութեան եւ առաջադիմութեան :

ԹՂԹԱԿԻՑ

կը վերադառնան, փեսան կը մանէ Թոնիը կամ կը պահուի անկիւն մը՝ վաթթուած կարպետի մը մէջ, մինչեւ որ նոր հարսը դայ ու տան բոլոր անդամներու ներկա – յութեան կանչէ զայն, թեւերը կուրծքին խաչաձեւած՝ խոստանայ թէ կեանքին մինչեւ վերջին օրերը պիտի չդադարի մուրալ իր ամուսինն ու զաւակները կե – րակրելու համար :

Արեւմուտքի մէջ, Գնչուհիները արջ, կա – պիկ կամ այծ կը խաղցնեն : Գնչուհին կը մասնակցի եւ մխիւնոյն ժամանակ օձերու, կարիճներու եւ ուրիշ աղեաւոր էարիք – ներու դէմ ախոյն կը կատարէ, ջուրի, սուրճի եւայլն դաւաթներ նայելով եւ կամ ձեռքերու մէջի գծերը կարդալով դուշա – կութիւններ կ'ընէ ու «Ֆալ» կը բանայ խաղի Թուղթերուն(*) վրայ, կատարեալ վարպետութեամբ : Երիտասարդներուն համար, միշտ ունին հետաքրքրական պա – տգեկիկ խօսքեր նշանուելու, սիրականին տիրանալու, առանձին բախտ մը վայելելու կամ ուրիշ ցանկալի մուրատի մը հասնե – լու :

Տարեցներու հանդէպ լուրջ կեցուա – րանք կ'առնեն, նախ անուղղակի կը քննեն անոնց արտաքին երեւոյթները, անոնց դէմքի արտայայտութեան ձեւերը եւ ըստ այնմ կ'արտասանեն իրենց դուշակումի խօսքերը :

Արեւելքի մէջ, Գնչուհին, այս ամէնը ընելէ զատ, ինքն է որ կը զբաղի առե – տրական գործով : Իր առպրակին մէջ լե – ցուցած, առպրակին հետ թեւերով կա – պած՝ կը չարէկ գոյնզգոյն խողանակ, կո – դով, սակառ, մաղեր, որչափ որ կրնայ ուշ պատի առնել առն : Կը ծախէ նա – եւ ծաղիկներէ, խոտի խուղ, իշու կաթէ չինած դեղեր ու միեւնոյն ժամանակ կը մուրայ անտանելի գործնելու աստիճան աներեսութեամբ : Ապրանքները կը նախ – ընտրէ փոխանակել իրեն պիտոյ առարկա – ներու եւ հագուստի հետ քան դրամի : Ո – գորմութիւն կամ ընծայ, որքան ալ ան – նշան ըլլայ, Գնչուհին արժանիքի դէմ համարեւելուհարկէն դուրս՝ իրական մու – բացկան մըն է, ամէն ինչ կ'առնէ ու կը նետէ իր պայուսակին մէջ :

Փոքր Ասիոյ եւ Հայաստանի նստակեաց գնչու – բոշաները, առ հասարակ ճանչ – ցուած են քրիստոնեայ հայ եւ յունադա – ւան հին օրերէ ի վեր, իսկ վերջինսն «չինկեանէ»ները, մահմետական անունի տակ պատկանած են նաեւ սիւննի, գըզըլ – պաշ եւայլն ազանդներու : Այս ամէնը , քնականաբար երեսանց եւ ի տոյց չըլլա – պատի մարդոց միայն, քանի որ գնչու – բոշան երբէք չէ կիրարկած ու ու չի կի – րարկեր իր պատկանած կրօնքի, կանոնա – դրական ծէսն ու արարողութիւնը : Ունի երկու ոճ, Նոր Տարին եւ Կակկաւա ա – նուն ազգային ոճ մը : Այդ ոճերուն միայն բացառաբար կը լուացուին, հա – գուստները կը փոխեն, կը խմեն օղի կամ գինի ամէնքն ալ եւ Գնչուհին կը մաքրէ իր տունն ու տեղը :

Մարմարայի մօտերը, Զափարի կոչ – ուած մահմետականգնչուներ, մինչեւ վերջին ժամանակներուն իսկ դեռ մնացած են նշանաւոր բարբարոսներ որոնցմէ կ'ընտրուէին Թուրքիոյ դահիճներն ու կախաղանի չուաններըը քաշողները : Բե – ժիկ Պասպարի, իր Օսմանեան կայսրու – թեան Զինկեանները անուն գործին մէջ կը յիշէ Թէ Պոլսոյ կողմերը դանուած են եր – կու հարկահաւաքներ, որոնց աչքերէն ցի – ցերով դեռին զամուած էին Զափարիներ – րու կողմէ :

Այս վայրի Գնչուհիներէն ամանք մինչեւ անդամ կամաւորապէս հաշման – զամած են իրենց երախաները, մուրացա – կանութեան ժամանակ հանրութեան կա – րեկցութիւնը գրգռելու համար :

Այր եւ կին Գնչու իրարմէ բոլորովին տարբեր խառնուածք, տարբեր յատկու – թիւններ ունին, կարծես տարբեր սերուն – ղէ եղած ըլլան : Այրը վախկոտ ու զգու – շաւոր , մինչդեռ կինը ձեռներէց եւ ա – ներկիւղ : Այրը շուտ կը կորսնցնէ իր փի – զիքական կազմի վայելչութիւնը, մինչդեռ Գնչուհին հակառակ շատ փոքր հասակին մէջ ամուսնանալուն, հակառակ առեւ – տրականութեան եւ մուրացկանութեան գործերով զբաղար չունենալուն, երկար ժամանակ կը պահէ իւրականի իր բոլոր հրապոյրները : Բազմաթիւ սիրային ար – կածներու պատմութիւններ նշանակուած են Գնչուհիներու եւ մինչեւ անդամ բար – ձրաստիճան օտարներու միջեւ : Մոսկուա – ցի Գնչուհի մը եղած է Կալիցինեան իշ – խանուհի :

Ընտանեկան բարոյականին կը տարբե – րի երկրէ երկիր : Բոշա–Գնչուհին, եղբօր – մէն եւ զաւկէն զատ կ'ամուսնանայ ամէն տեսակ ազգականի հետ : Գնչուներուն մէջ ծագած զրեթէ բոլոր կռիւներուն պատ – ճառը Գնչուհին է : Եղիպտոսի, Ալժերիոյ եւ առ հասարակ բոլոր մահմետական եր – կիրներու հանրաուները լեցուն են Գն – չուհիներով :

Մանաւորապէս մահմետականութիւնը պարզ քող մը զարձնող թափառական ու մուրացկան բոշա – գնչուհին նկարագիր չունի, այսինքն ան նկարագիրը չի հաս – կնար այնպէս ինչպէս կ'ըմբռնէ ընկերա – յին կեանքի ու քաղաքակրթութեան մէջ ապրող օտար կինը : Բոշա – գնչուհի մը , պարտականութիւն կը համարէ կարծես օ – րական երեք անդամ իր ամուսինը եւ հինգ անդամ իր զիմացինը խարելու փորձ կա – տարել : Ժողովրդական իմաստուն ասա – ուածքներ են զարձեր «գնչուի զրոյց, գն – չուի կեցուածք» եւայլն, որոնք փոխաբե – րարար կը գործածուին տոյց տալու հա – մար զղուելի բամբասանք մը, զրպարտու – թիւն մը, իր յանցանքը զիմացինին վրայ նետելու, պարապ բանէն վէճ ու կռիւ յա – րուցանելու արարք մը :

ԿԻՒՐԵՂ ԽՐԱՅԵԱՆ

ՄՄԲ.— Ա. մասը, Գնչուներու կեանքը, տես Յառաջ , 18 Մայիս :

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

★

ԻՍԻ.— Այս թաղին քաղաքականական մեծ թատրոնը լեցնել , արդէն յաչողու – թիւն մըն է : Արդարեւ, չարաթներէ ի վեր իսկ լէ Մուլինոյի Նոր Սերունդի անդամ – ները զործի լծուած էին : Շարաթ զիշեր , մէկ ընկերոջ ժիրայր Տէրտէրեանի կողմէ զրուած հինգ արարնոց Թատերախաղին կը մասնակցէին զրեթէ ամէնքը : Երիտա – սարդ հեղինակին հետ որ զլխաւոր դերն ալ ինք ստանձնած էր, իւրաքանչիւր դե – րակատար կարծես իր մօրթին վրայ կը զգար աքսորի, կողոպուտի ու խժդժու – թեան սարսուռը :

Այս երիտասարդները թէեւ հոս ծնած կամ հասակ նետած , չարաթներէ ի վեր փորձերուն ներկայ ըլլալով՝ խմացան թէ ինչ ճամրաներէ անցած են իրենց ընտա – նիքները : Տեսան թէ ինչպէս մատղաշ աղ – ջիկները ծախու կը հանուէին ու բռնի կ'ամուսնացնէին : Տեսան նաեւ թէ ինչպէս «Ֆեատայի» երիտասարդները կը յաղթէին վրէժ լուծել թշնամիէն : Թատերախաղը յատկապէս զրուած էր նոր սերունդին

Երիտասարդ հեղինակը հիմնուելով իր լսածներուն եւ կարդացածներուն վրայ , յաչողած էր բեմադրել աքսորի կեանքը :

Ներկայացումէն առաջ հաճելի ձայնով երգեցին Օր. Աստղիկ Քէօսէեան եւ Աւե – տիս Քիւրէղեան : Ճաչողապէս արտասա – նեցին Օր. Շաքէ Ճովհաննէսեան եւ պ. Եղիա Սերոբեան :

Անէէ – Իսի լէ Մուլինոյի միացեալ երգչախումբը խանդավառութիւնը կրկ – նապատկեց քառաձայն երգելով ժողովը – դական երգեր առաջնորդութեամբ պ. Կարպիս Գայիշեանի :

Նոր Սերունդի կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչը, ընկեր Գրիգոր Փա – փազեան իր ճառով հրաւիրեց ծնողները , Նոր Սերունդին վստահել իրենց պատա – նիները որպէսզի անոնք եւս դառնան իս – կական Հայեր : «Մեր Միութիւնը, որ կազմուած է ինը տարիէ ի վեր, հրաշքներ կը զործէ ազգապահպանման համար : Ան իր տեղը ունի համայնքին մէջ : Հայը Հայ պահելու մէջ Նոր Սերունդի անդամները իրարու հետ կը մրցին, զաստիարակելով Հ. Յ. Դաշնակցութեան չունչին տակ» :

Իսիի սոխակը, Պօղոսեան, զինուորու – թեան կանչուած ըլլալով , յաչողած էր իրարու հետ կը մրցին, զաստիարակելով նաեւ մասնակցելու համար իր այնքան սի – րած Նոր Սերունդի հանդէսին : Յուզիչ էր երբ յայտնեց բեմին թէ վերջին ան – դամը ըլլալով կ'երգէր, որովհետեւ զին – ուորութիւնը լեցուն է անակնկալներով : Օրուան խօսնակը, Մարտիրոս Գարա – կէօզեան, նոյնպէս կ'երգէր իր քաղցր ձայնով, յայտարրէն դուրս :

Իսիի Նոր Սերունդի անդամներուն երեք քառորդը զէր առած էր Թատերախաղին մէջ, իսկ խումբ մը մինչեւ առաւօտ զբան առջեւ տոմսակ ծախելու զբաղած էր : Ու – րիշ խումբ մը «պիւֆէ»ն եւ վիճակախաղի տոմսերն ու առարկաները կը կարգադրէր եւ զրեթէ ամէնքը կ'օդնէին հիւրասիրու – թեան եւ սպասարկութեան, եւ ժամանակ ալ կը զտնէին պարելու : Համակ նուիրում եւ աշխատանք, իսկ արդիւնքը՝ աննա – խընթաց, բարոյապէս թէ նիւթապէս :

Տանեւհինգ հոգինոց մեծ նուագա – խումբի մը մասնակցութեամբ մինչեւ ա – ռաւօտ պարելու հաճոյքը սրտի քաշած էր նաեւ բազմաթիւ տեղացի զոյգեր :

Այս յաչողութիւնը իրաւունք տուաւ Նոր Սերունդի անդամներուն՝ հպարտա – նալու իրենց աշխատանքի զրական ար – դիւնքով : ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

●

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

★

ԱՒՆՈՒՎԻԼ.— Կաւմարենց մասնաճիւ – ղի կողմէ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի օրը տօնուեցաւ Աւնուվիլի մէջ, Մայիս 9ին , Կարմանի սրահը : Ներկայ էր խանդավառ հանդիսականներու բազմութիւն մը : Սր – բահը այնքան նեղ կուգար որ տանք ըս – տիպուած էին նոյնիսկ ոտքի կենալ : Ա – նիէւ – Իսիի միացեալ երգչախումբը ե – րգեց նախ «Մարսէյեզը» , «Յառաջ նա – հատակ»ը դեկավարութեամբ պ. Գայիշ – եանի : Ճառ մը խօսեցաւ ընկեր Հրաչ Քէ – րէսթէճեան, ներկայացնելով Աւնուվիլի մասնաճիւղը որ կը բաղկանայ 27 անդամ – ներէ : Ցայտնեց թէ այդ եռանդուն ըն – կերներուն մէկ մասը զեղարուեստական բաժնին մասնակցելով պիտի ապացուցա – նեն թէ իրենց մէջ չի պակսիր հայ լեզուին տիրանալու կամքը : Ցետոյ խօսքը ուղ – ղելով երիտասարդներուն, կարգ մը դի – տողութիւններ եւ թելադրութիւններ ը – րաւ : Այս առթիւ բացատրեց թէ հայերէ – նի դասընթացքը բաց է ամէնուն առջեւ :

Ցետոյ սկսաւ զեղարուեստական բա – ժինը, ընկեր Գրիգոր որ Նոր հայերէն կը սորվի , յաչողութեամբ արտա – սանեց «Հէյ ճան հայրենիք»ը : Ընկեր վէնսան Տարագճեան երգեց «Իմ հայրե – նիք» եւ «Կանչէ կռունկ» ջերմ ծափերու մէջ : Մարգարիտ Ճիանչեան հայերէն արտասանեց յատակ առողանութեամբ : Իսիէն ընկեր Մկրտիչ Պօղոսեան երգեց քանի մը ժողովրդական երգեր, ինքնա – տիպ զաչնութեամբ :

Ցարութիւն Ցարութիւնեան դաշնակի վրայ նուագեց Պրամսի եւ Շոփէնի վալ – սերէն : Ընկեր Մարտիրոս Գարակէօզեան (Իսիէն) քանի մը անդամ բեմ հրաւիրուե – ցաւ երգելու համար : Խանդավառութիւ – նը կրկնապատկուած էր : Ընկերուհի Մար – եան Ովսաննայի արտասանութիւնը ոգե – ւորեց հանդիսականները եւ մեծ յաչողու – թիւն դառաւ : Ցետոյ, Օր. Աստղիկ Քէօ – սէեան իր անուշ ձայնով խանդավառեց բոլոր հանդիսականները : Տասնամեայ ժիրայր Պալանեան յաչողութեամբ ար – տասանեց հէքեաթ մը : Հրաչ Քէրէսթէ – ճեան նորէն բեմ բարձրացաւ , այս ան – գամ ջութակ ի ձեռին , եւ նուագեց եւրո – պական երկու կտորներ ընկերակցու – թեամբ Տիկին Թագուհի Եաղճեանի (դաշ – նակ) :

Անչուշտ յառաջիկային հայկական կո – տորներ ալ պիտի փորձէ : Դաշնակի վրայ երկու կտոր հրամցուց Օր. Էլիան Նիկո – ղոսեան որ իր մատղաշ տարիքին սկսած է արդէն յառաջդիմութիւններ արձանագրել : Կարգ մը ժողովրդական երգեր երգեց նա – եւ Օր. Շաքէ Զօլպաճեան :

Օրուան բանախօսը, Փիրայր Դատաւոր – եան նախ ներմօրէն գնահատեց Աւնու – վիլի Նոր Սերունդին ջանքերը : Ցետոյ բացատրեց թէ մենք որը ենք, քանի որ մեր մայրենի հողին վրայ չենք, անոր ջուրը չենք խմած, ու օդը չենք ծծած , բայց պէտք չէ յուսահատիլ : «Եթէ լըր – ջօրէն սորվինք մեր մայրենի լեզուն, հե – տաքրքրուինք մեր ազգային պատմու – թեամբ արդէն իսկ հիմնական քայլ մը ա – ռած կ'ըլլաք օտարութեան դէմ » : Կարճ դադարէ մը ետք Անիէի թատերախումբը մեծ յաչողութեամբ ներկայացուց «Վե – ցուկէս Պորտի ժառանգ մնացած անտու – կը» : Բոլոր դերակատարներն ալ յաչող էին իրենց դերերուն մէջ : Այս ներկայա – ցումով փակուեցաւ զեղարուեստական բաժինը :

Քառորդ ժամուան զադարէ մը վերջ սկսաւ պարահանդէսը, տեւելով մինչեւ ժամը 23 :

Արամ Երամեան

ԿԱՆԱՉԵՆՑ ՀԱՐՍԸ

★

ԵՐԿՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

Կանաչենց Հարսը, անծանօթ՝ զիւղացի աղջիկներու ցանկութիւններուն, կը չա – րունակէր ապրիլ ու հագուիլ պարզ , ծա – ռայել հայ ժողովուրդին եւ անոր մէջը – ցով՝ հայաշխարհին :

Ան՝ ապրեցաւ իրրեւ հասարակ մահկա – նացու, անտեսեց ինքզինքը՝ ուրիշներուն լաւագոյնս ծառայելու համար, այլասե – րութեան առաքեալ մըն էր, մարզկային զառումով՝ չհասկցուած կին մը :

Արեգնաղ յանձին Շուշիկին ունէր իր արտակիցը, իր զործակիցն ու մտերիմը : Վերջին տարիներու ընթացքին, զիւղին մէջ չկար զործ մը կամ ձեռնարկ մը, ո – րուն վրայ չնշմարուէր Արեգնաղի հեղի – նակութեան զրոշմը : Իրրեւ յեղափոխա – կան՝ զործօն աշխատանք ունէր կուսակ – ցութեան մէջ, իր ջանքերով զիւղին մէջ բացուեցաւ զպրոց մը, ուր կը զաստիա – ւէին ինքը, Շուշիկը եւ Տիգրանը՝ առանց որեւէ վարձատրութեան : Գիւղին աղ – քատները, որբերն ու որբեւայրիները ին – քըն էր որ կը հովանաւորէր, կը հոգար զանոնք : Վերջերս բանախօսութիւններ կը կատարուէին, երբեմն ալ՝ կը սարքուէին հանդէսներ : Արեգնաղ կազմեց նաեւ կա – րուձեւի դասընթացք մը, ուր կուգային զիւղի աղջիկները կարել ու ձեւել, ձեռա – գործութիւն սորվելու :

Քերծայ սարի զէպքը անդամ մը եւս բարձրացուց Արեգնաղի հմայքը՝ զիւղին մէջ, իսկ լանջախաչը՝ զայն զարձուց զեղ – ջուկ կնոջ երեւակայութեան մէջ անմո – բանելի մեծութիւն : Ախ, այդ լանջախա – չը , ինչեր չէր այդ լանջախաչը հայ կնոջ համար ... :

Կանաչենց Տիգրանը, հօրը նման հայ – քիւրա եղբայրակցութեան ջատագովն է – զաւ սկիզբէն ի վեր եւ այդպէս ալ մնաց : Վերջերս ան սկսած էր պրպտել քրտական անցեալը, համոզուած էր թէ այս միջոցով պիտի կրնար լայն զաղափար մը կազմել քիւրա ժողովուրդի նկարագրին ու կամ – քին, անոր ողբերգութիւններուն ու յամառու – թեան, անոր տոկունութեան եւ ոգիա – կան արժէքին վրայ : Տիգրան, քրտական պատմութիւնը բաժնեց երեք շրջաններու, 1) Դիցաբանական շրջան . 2) Պատմական շրջան եւ 3) Անկումի շրջան : Համբերու – թեամբ, պրպտելով ու զննելով, զատելով ու եղրակացնելով, Տիգրան անցաւ քրտա – կան պատմութեան մէջ, կանգ առնելով մէն մի զրուագի ու պատմական երեւոյթի առջեւ, զուսւ որ՝ քրտական պատմու – թիւնը կը նմանի մեծ ու չքառաւտ զեսի մը, որ հոսած է չարունակ, բայց առանց սեփական հունի, առանց ներզաշնակու – թեան , վազեր է անկաչկանդ, քանդելով ու արօրելով պատմութեան պատը, ոտ – նահարելով մարդկային յառաջդիմու – թեան խոյանքը, բայց ամէն տեղ զուսւ Քիւրտը իբրեւ առնական ու հպարտ , կամքի ու նկարագրի տէր, անձնուէր եւ հիւրասէր , ուղղամիտ ու պարզասէր : Հիացաւ Քիւրտին ռազմական տոկունու – թեան եւ հզօր խոյանքին վրայ :

— Ահա փնտռածս, զոչեց Տիգրանը, ահա, ի՞նչ ըսեմ մեր պապերուն որ չեն կր – գած սիրաշահիլ Քիւրտը եւ զայն լծել մեր քաղաքական զաւառն, պէտք է լարել ճի – զերը, զարձնել պատմութեան հունը, քով քովի բերել արիական Հայն ու Քիւրտը , չինել քաղաքական բռունցք եւ այդ ըր – ունցքին ուժովը կերտել երկու անկա – խութեան հրաչքը :

Տիգրանի աչքին ցոյտեցաւ հարցական մը, թէ՝ երբ եւ իցէ հայութիւնը մտա – ծե՞ր է հայ–քրտական եղբայրակցութեան մը վրայ եւ ի՞նչ չափով : Հոս ալ Տիգրան ցոյց տուաւ յամառութիւն, աւելի կորո – վով ու խանդավառութեամբ քրտական պատմութիւնը, Պէտրբխաննե – րու ապստամբութեան շրջանին՝ յոյսի քանի մը կայծեր զառաւ :

(Շար.) ՍՕՍ – ՎԱՆԻ

(*) Կ'ըսուի թէ, խաղի թուղթերը արաբ Գնչուներու ձեռքով տարածուած Եւրոպայի մէջ :

ՄԱՅԻՍ 28Ը

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Մայիս 29ին, ժամը 21ն մինչեւ առաւտու Ե. քաղաքապետարանի սրահը :

ՀՈՎԱՆԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ
Հ. Հ. ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ
կը նախագահէ ընդ. ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

Բանախօսութիւններ եւ գեղարուեստական բաժին :

Կէս գիշերէն վերջ եւրոպական պարեր : Նուագախումբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆ :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 12ին :

ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Յունիս 5ին, քաղաքապետարանի մեծ սրահին մէջ :

ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄԲ ԱՆԻԷՒԻ ՄԷՋ

Յունիս 20ին, քաղաքապետարանի սրահը :

ԱՒՌՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 13ին, ցերեկը, Սալ Կալ – մանի մէջ :

ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 27ին :

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

29 Մայիս, Շաբաթ :

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

30 Մայիս :

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Մայիս 30ին , ժամը 3·30ին, քաղաքապետարանի թատրոնին մէջ :

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Մայիս 29ին, քաղաքապետարանի սրահին մէջ :

ՀԱՅ ՄԱՅՐԵՐՈՒՆ ՓՈՒԱՏՕՆԸ

Կազմակերպուած Զ. Ո. Միութեան կողմէ, հովանաւորութեամբ առողջապահական նախարարութեան եւ պատուակալ նախագահութեամբ Տօքթ. Պէրնար Լա – Ֆէվ, տեղի կ'ունենայ Մայիս 23ին, կէսգիշերի ժամը հինգ 14·45էն 18 :

Միութիւնիս մեծ սրահին մէջ ,

24, Rue St. Victor

Կը նախագահէ Պ. Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ,

Պիտի խօսին Ֆրանսացի եւ հայ ականաւոր անձնաւորութիւններ :

Գեղարուեստական բացառիկ բաժին : *Քառեակ նուագախումբ Պ. Կ. Սարեանի ղեկավարութեամբ, Տիկին ՄԵԼԻՔԵԱՆ եւ Պ. ՔԻՒՓԷԼԵԱՆ երգ, Տիկին ՖԻՇԼԵԱՆ հայկական եւ կովկասեան մենապար՝ ընկերակցութեամբ ԴԱՐԵԳԻՆԻ (թառ) եւ ԲԵՆՈՑԻ : Օր. Ս. ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ՝ դաշնակ, Փարիզի Օփերայի աւագ երգչուհի Օր. ՇԱԼԱՆՏԱ :*

60 ՓՈՔՐԻԿՆԵՐԷ ԿԱԶՄՈՒԱԾ «ԼԸ ՓԸԹԻ ՊՕՆՏԻ»Ի երկսեռ երգչախումբ–պարախումբը իր ամբողջ կազմով բեմին վրայ, *պիտի երգէ Կոմիտասի երգերը ՀԱՅԵՐԷՆ :*

Տասը երգեհոնէ բաղկացեալ նուագախումբ մը առաջին անգամն ըլլալով հայկական հանդէսի մը մէջ :

Տեղերը թուագրուած ըլլալով, կը հրաւիրենք հայ հասարակութիւնը որ այժմէն ապահովէ իր տոմսերը, Բալուեան, Պարսամեան եւ Հ. Սամուէլ դրասեններէն :

Մուտքի դիներն են 150, 200 եւ 300 ֆր :

ՄԵԾԱՐԱՆՔԻ ՕՐԱՄԱՐՏԷՅԼԻ ՄԷՋ

Ի յիշատակ երկու մեծ մեռելներու

ՄԿՐՏԻՉ ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ
ՄԻՔԱՅԷԼ ՎԱՐԱՆԴԵԱՆԻ

23 Մայիս, կիրակի ամբողջ օրը : Առտուն ծաղկեպսակներ պիտի դրուին ա – նոնց դամբաններուն վրայ :

Կէսօրէ վերջ բուն հանդէսը :

Մասնակցութեամբ Վասպուրականի Հայր. Միութեան, «Արմենիա» երգչախումբի, արհեստաւորներու եւ արհեստներու միութեանց :

Կը նախագահէ եւ կը խօսի Մ. Փորթուգալեանի որդին՝

Պ. ՎԱՀԱՆ ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

(Դատաւոր էքսթ ատեանին մէջ)

Պիտի խօսին նաեւ Պ. Պ. Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ եւ Տ. ԹԱՒՈՑԵԱՆ :

Հրաւիրուած են երգելու՝ Տիկին Զ. Մօրքսօճ, Օր. Մ. Սիմոնեան եւ Պ. Ֆ. Հրաչեան :

Պիտի նուագեն՝ Օր. Ա. Ակիպեան (դաշնակ) եւ Պ. Ս. Զէօրէֆեան (ջութակ), կ'արտասանեն՝ Օրիորդներ Ալիս Ցարութիւնեան, Սեդա Զրբաշեան եւ Պ. Ս. Մակարեան :

Մուտքը ազատ է :

Կը խնդրուի ժամը ճիշդ 10ին ներկայ ըլլալ Սէն փիէռի դերեզմանոցին դրան առջեւի հրապարակը, հաւաքարար երթալու համար դէպի դամբարանները :

SALLE D'IENA, 10 AVENUE D'IENA
Այս Ուրբաթ ժամը 21ին

ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ ԻՐ
“ ՄԵՐ ԿԵԱՆՔԸ “
ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ Գ. ՏԷՐՎԻՇԵԱՆԻ

Տիկին Տիան, Օր. Իրմա Պէրպէրեան, Օր. Գասապեան, Միհրան Մ. Եփրեմեան, Ժագ Ստէֆանօ եւ հեդինակը :

Տոմսերու գիները սովորական : Դիմել՝

Librairie H. Palouyan 43, Rue Richer — Tél.: PRO. 25-46.

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹ.Ի ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

ՊՈՄՈՆ.— Պատարագ – հոգեհանդիստ, այս կիրակի առաւօտ, Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի յիշատակին, ինչպէս նաեւ Դպրոց Դասուն հոգեհանդիստը՝ որ յանձնուած էր անակնկալ պատճառով մը : Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը : (Թաղ. խորհուրդ) :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ԻՍԻ ԼԻ ՄՈՒԼԻՆՕ.— Այրի Տիկին Ա – դանի Զաքրեան կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի հոգեհանդիստ պիտի կատարուի Ա.Ֆորվիլի Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցիին մէջ, իր ամուսնոյն Գրիգոր Զաքրեանի (Մարմարջքցի) մահուան քառասունքին առթիւ : Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները :

ԼԻՈՆ.— Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Յակնէճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկ. Անանիա Յակնէճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկ. Ղեւոնդ Գայթանճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Միչէլ Զաւուչեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանդիստ պատարագ պիտի կատարուի այս կիրակի, Լիոնի Հայոց եկեղեցւոյ մէջ 69 Լուի Պլան, իրենց մօր, զոքանչին, խնամիին , կնքամօր

Այրի Տիկին Սառա Պօյաճեանի
(Ծնեալ Շերինեան, Ագչհիրցի)

մահուան քառասունքին առթիւ : Կը հրաւիրեն հանգուցեալին յիշատակը յարգողները :

Ամէն տարուան պէս Դպրոցասէրի հոգեհանդստեան պաշտօնական արարողութիւնը պիտի կատարուի 23 Մայիս, կիրակի օրը : Աշակերտուհիները ներկայ պիտի ըլլան արարողութեան : Կը հրաւիրուին վարժարանին նախկին սանները, բարեկամները եւ բոլոր անոնք որոնց սրտին կը խօսի կրթ. վարչիմ այս հաստատութեան հիմնադիրներուն եւ բոլոր աշխատողնե – րուն յիշատակը :

ԼԻՈՆ.— Այրի Տիկին Մարի Մովսէս – եան կը ծանուցանէ թէ իր մօրը՝ Մարիամ Գասպարեանի (Ծնեալ Աբրահեան) մահ – ուան Բ. տարելիցին առթիւ հոգեհան – դիստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի, Լիոնի Հայոց եկեղեցին , ռիւ Լուի Պլան : Իր յիշատակը յարգողներէն , կը խնդրուի ներկայ ըլլալ :

ՑԵՏԱԶՈՒԱԾ Է

ԻՍԻԻ ԵԿԵՂԵՑԻՒ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ յանձ – նախումբին ներկայացումը, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի Թաղման առթիւ :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Մար – սէյլի Շրջ. կոմիտէի, նախաձեռնութեամբ Պուլվար Օտտոյի Վոտվիան ենթակոմի – տէի :

Այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, հանդիսաւոր Պատ Էնթերթենասիոնալի սրահին մէջ, (230 , Շըմէն տը Մատրակ վիլ) :

Ղեկավարութեամբ Պ. Պ. Ա. եւ վ. Յակոբեանի : Մեծ պատրաստութեամբ պիտի ներկայացուի ԱՐԱՔՈ Ազգ. յեղափոխական կեանքէ, 4 արար մէկ պատկեր :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՍԳԱՏՕՆԸ

ԿԱՐՏԱՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ

Հայ. Առաքելական եւ Աւետարանական եկեղեցիներու, մասնակցութեամբ Բարեգործականի, Համախոհրդարանական միութեան, Հ. Ց. Դ. Կոմիտէի, Նոր Սերունդի եւ Ս. Դ. Հ. մասնաճիւղի :

Պիվերի «Գեղուհի» սրահին մէջ, այս կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 3·30ին :

Ուղերձներ մասնակցող կազմակերպութիւններու կողմէ :

Կը խօսին Պ. Ա. ՓՒՕԱՆԵԱՆ (Հ. Ց. Դ.), Պ. Ա. ԱՐԱՊԵԱՆ (Ս. Դ. Հնչակեան), Վեր. Ց. ՀԵՒՎԱՃԵԱՆ Հոգ. հովիւ Հայ. Աւետարանական համայնքի :

Գեղարուեստական բաժին :

ՎԻԷՆԻ ԵՐԳԱԽՈՒՄԲԸ
ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Օրլոժ սրահին մէջ, (Քուլ Լաֆայէթ) , տեղի կ'ունենայ յիսուն հոգինոց երկսեռ երգչախումբին երգահանդէսը որ մեծ յաջողութիւն եւ քաջալերանք պատճառեց ամէն տեղ :

Մուտքի տոմս 200 ֆր., զպրոցական պզտիկներու համար մուտքը ազատ է :

Տոմսերը կը ծախուին միայն հանդէսին օրը Թատրոնի կիչէն, որ բաց է ժամը 2էն սկսեալ :

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Արեւ. Եւրոպայի Ուս. Միութեան ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին :

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, Երիմեան ակումբը : Խիստ կարեւոր օրակարգ : Ներկայ կ'ըլլայ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչը : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. Կոմիտէին ընդհ. ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 8ին, բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ :

ՍԷՆԹ ԷթիԷն.— «Անտոք» կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 20ին, մասուռի յարակից սրահը : Կարեւոր օրակարգ :

ՎԻԷՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի ընդհ. ժողովը շաբաթ, ժամը 20ին, Համօ Օհանջանեան ակումբը : Խիստ կարեւոր օրակարգ.— Պատգ. ժողովի զեկուցում, հաշուետուութիւն, նոր վարչութեան ընտրութիւն : Բոլոր ընկերուհիներու եւ սանուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ : Ներկաներուն թիւը օրինաւոր պիտի համարուի :

ՀԱՄԱՄՕՒՐԲ. Վալանսի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, ռիւ Պէլ Իմաժ, Պ. Գասպար Սիմոնեանի սրճարանը : Կարեւոր օրակարգ :

ԹԼԵԱՍԵՂԱՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ
Ի ՊԱՏԻՒ ԿԱԹՈՂ. ՊԱՏՈՒԻՐԱԿ
ՍԵՐՈՎԲԷ Ծ. Վ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Ուրբաթ, 21 Մայիս ժամը 21ին
Hôtel Normandie, 28 Bld. d'Athènes

Կազմակերպուած Մուրատ Ռափայէլեան նախկին աշակերտներու միութեան կողմէ :

Այս առթիւ Մարսիլիոյ դպրութիւնը պատիւ պիտի ունենայ ծանօթանալու Փարիզի Առաջնորդին : Կը հրաւիրուին բոլոր միութիւնները, կուսակցական կամ հայրենակցական, պատուելու համար յարգելի հիւրը : Մուտքը ազատ է

ՃԱՇ Ի ՊԱՏԻՒ ԿԱԹՈՂ. ՊԱՏՈՒԻՐԱԿ
ՍԵՐՈՎԲԷ Ծ. Վ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Կազմակերպուած Վալանսի Ազգ. Մի – ութեան կողմէ, այս կիրակի ժամը 13ին Օթէլ ատ Պէն, Սէն Փէթէ :

Կը հրաւիրուին անխտիր բոլոր հայրենակիցները :

Փափաքողները կրնան արձանագրուիլ , դիմելով Պ. Ց. Ատոնեանի եւ Մ. Մաքսուտեանի, մինչեւ հինգշաբթի երեկոյ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Տէսինի վասպ. Հայր. Միութեան վարչութիւնը կուզայ իր խորին շնորհակալութիւնը յայտնելու Պ. Պօղոս Տէր Պօղոսեանին, Տէր եւ Տիկին Գ. Պօյաճեանի, Պ. Մ. Մուրատեանի, Պ. Ա. Յրոյեանի (Վիէնն), ինչպէս նաեւ Տէսինի Նոր Սերունդի վեց անդամներուն , որոնք իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը բերին «Վանական»ի ներկայացման առթիւ :

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Gros, Demi-Gros

Գուլպայ, մի – պա, ձերբին ձեռմա – կեղէնեներ, ԱՄԵՆԱՆՊԱՏՇԱԽՈՐ ԳԻՆ – ՆԵՐՈՎ. :

Նոր գիներ

Articles polichinelles-ի համար :

Միակ հասցէն՝

BONNETERIE BEAUBOURG

227, Rue St. Martin, PARIS (3e)
Tél.: ARC. 66-50

ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄԸ

Գործ կը փնտռէ վաճառատան մը մէջ , իբրեւ համաբակալ կամ գրասենեակի որ եւ է աշխատանքի համար, ամբողջ օր – ուան կամ կէս օրուան համար :

Դիմել Պ. Պարմաճեանի,
82 Rue Haxo, Paris (20e).

ՄԱՅԻՍ 28Ը
ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Մայիս 29ին, ժամը 21էն մինչեւ առաւտու Ե. քաղաքապետարանի սրահը :

ՀՈՎԱՆԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ
Հ. Հ. ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ
կը նախագահէ ընդ. ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

Բանախօսութիւններ եւ գեղարուեստական բաժին :

Կէս գիշերէն վերջ եւրոպական պարեր : Նուագախումբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆ :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 12ին :

ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Յունիս 5ին, քաղաքապետարանի մեծ սրահին մէջ :

ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄԲ ԱՆԻԷՒԻ ՄԷՋ

Յունիս 20ին, քաղաքապետարանի սրահը :

ԱՒՌՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 13ին, ցերեկը, Սալ Կալ – մանի մէջ :

ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 27ին :

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

29 Մայիս, Շաբաթ :

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

30 Մայիս :

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Մայիս 30ին , ժամը 3·30ին, քաղաքապետարանի թատրոնին մէջ :

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Մայիս 29ին, քաղաքապետարանի սրահին մէջ :

բանակցութեանց ելքին եւ Հնդկաչին դրկուած երեք զօրավարներու վերադարձին : Այս վերջինները կ'ուսումնասիրեն կացութիւնը, նոր միջոցներ ձեռք առնելու համար :

ԿՌԻԻՆԵՐԸ ԿԸ ՎԵՐՍԿՍԻ՞Ն

Վերջին լուրերու համաձայն, ըմբոստները մեծ գործունէութիւն կը ցուցնեն Լաոսի եւ Թոնքինի մէջ : Առջի դիշեր վորձ մը կատարած են Ֆրանսական դիծերուն մէջ մանելու համար : Ուրիշ վայրի մը մէջ ալ յարձակում գործած են Ֆրանսական դիրքերուն վրայ : Յարձակումներ կատարուած են նաեւ Թոնքինի տելթային մէջ : Ֆրանսական հրամանատարութիւնն ալ միջոցներ ձեռք առած է, իր դիրքերը պաշտպանելու համար :

× Տիէն Պիէնի վերաւորներէն 84 հոգի եւս փոխադրուեցան : Կ'ըսուի թէ ազատ պիտի արձակուի նաեւ միակ հիւանդա – պահուհին, Տիկին Կալտ, որ սակայն կը նախընտրէ վերաւորներուն հետ մնալ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՅԵՂԱՑԻՆ խորութեան օրէնքին ընդու – մը մեծ յուզում պատճառեց Ամերիկայի Հարաւ. նահանգներուն մէջ : Սեւերու կառաղի թշնամի մը, կառավարիչ Թէյմէյճ, յայտարարեց թէ արդելքը պիտի չվերցնէ ցորչափ նահանգապետ է : « Գերագոյն Առեանին վճիռը դանակ մըն է մերդլուխը կտրելու : Ես միտք չունիմ գլխատուելու» :

ՀՈԼԱՆՏԱՑԻ կառավարութիւնն ալ ծը – րագիր մը կը մշակէ, 18 ամսուան ղեկչելու համար գինուորութեան շրջանը, ինչպէս ըրաւ Պելժիա :

ԲԱՆՋԱՐԵՂԷՆՆԵՐՈՒ գինները յանկարծ բարձրացան Փարիզի մէջ : Հասարակ ագցանը 250–300 ֆրանքի կը ծախուի : Կարագը, սուրճը եւ խոզեղէնն ալ սպած են :

ՋՐԱՇԻՆ ՌՈՒՄԲԻ փորձերուն հետեւանքով, ուրիշ ճախոնցի նաւատորմիղներ ալ հիւանդացած են, Խաղաղականի ջուրերուն մէջ : Շոգեքարշակումները ծանր վէրքեր պատճառած են : Մէկ հոգի ալ մեռած է :

ԴԱՇԻՆՔ ՄԸ ԿՆՔՈՒԵՑԱՒ Մ. Նահանգներուն եւ Փաքիստանի միջեւ : Այս համաձայնութեամբ, Մ. Նահանգները զինուորական պիտոյքները պիտի ճարեն Փաքիստանի եւ պիտի մարզեն անոր բանակը, մասնագէտները ղրկելով : Հրատարակած տեղեկութեանց համաձայն, դաշինքը զինակցութեան հանգամանք չունի : Եւ Փաքիստան ռազմական խարիսխներ պիտի չտրամադրէ : Հնդկաստան սկիզբէն ի վեր կը բողոքէ այս համաձայնութեան դէմ, որ ապագայ զինակցութեան մը կրիպը կը համարուի :

ՄԱՐՈՔԻ մարզպանը, զօր. Կէյմ պիտի քաշուի այլ պաշտօնէն : Նախարարութիւնը խորհուրդը մասնաւոր նիստ մը գումարեց երէկ, թէ նոր մարզպանը անուանելու եւ թէ Մարոքի ընդհանուր կացութիւնը քննելու համար : Գլխաւոր թեկնածուն է Պատ Ալբի բնակիմարական երես – փոխանը, Պ. Նաժէլն, որ իր կուսակցութեան հաւանութեան կը սպասէ :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN.
Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél.: PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. — Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 22 ՄԱՅԻՍ ★ SAMEDI 22 MAI 1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7375 — 30e ANNEE — ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2786

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՓԵՏՐԱԹԱՓ «ՀԱՆՃԱՐ» Ը

Երէկ միայն մէկ հատուած արտասպեր էինք Մոսկուայի «Փիլիսոփայական Բառարան»էն, որ Սթալինի կռնակէն հանելով երկու ծիրանիներ, հանճարեղ եւ համաշխարհային, զայն կը դարձնէր «աշակերտ եւ մօտիկ ընկեր Լենինի»։

«Փռէօվ»ի աշխատակիցը ուրիշ յատկանշական օրինակներ ալ կը յիշէ։

Բառարքին 1952ի տպագրութեան մէջ, գրուած է եղեր.— «Ժ. Վ. Սթալինի ղեկավարութեամբ պատրաստուեցաւ Փրաւտա թերթին առաջին թիւը, հիմնուած՝ Համաձայն Լենինի ցուցմունքներուն, նախաձեռնութեամբ Ժ. Վ. Սթալինի»։

Գրքին 1954ի տպագրութիւնը կ'ըսէ.— «Ժ. Վ. Սթալինի ղեկավարութեամբ պատրաստուեցաւ «Փրաւտա»յի առաջին թիւը, Պետերբուրգի բանուորներու նախաձեռնութեամբ»։

Ինչպէս կը տեսնէք, նոր տպագրութեան մէջ նախաձեռնութիւնը չի պատկանիր Սթալինի ,որ այն ատեն պարզապէս խմբագրութեան քարտուղար էր։

Բառարանը հետեւեալ հատուածը կը պարունակէ 1952ի տպագրութեան մէջ ,— «Սթալին 1913ի Տուտուխինակ աքսորուած ըլլալով, Լենինի մեթոտով կը լուծէ պատերազմի, խաղաղութեան, յեղափոխութեան բոլոր հիմնական խնդիրները »։

Նոր տպագրութիւն.— «Աքսորուած ըլլալով, Սթալին Լենինի միջազգայնական դիրքը կը բռնէ պատերազմի, խաղաղութեան, յեղափոխութեան խնդիրներու մասին »։

Ուրեմն, ոչ թէ խնդիրները կը լուծէ , այլ պարզապէս Լենինի օրինակին կը հետեւի։

Յօդուածագիրը դիտել կուտայ թէ յապաւումները կը բազմապատկուին 1917էն սկսեալ, «ամբողջ հատուածներ կ'անհետանան Սթալինեան առասպելէն »։

Այսպէս, 1952ի տպագրութեան մէջ գրուած էր ·

— « Սթալինի անմիջական ղեկավարութեամբ եւ Լենինի հրահանգներուն համաձայն կատարուեցաւ կուսակցութեան Դ. համագումարին աշխատանքի պատմագրութիւն եւ ընկերվարական յեղափոխութիւն »։

Այս հատուածը ամբողջովին ջնջուած է 1954ի տպագրութեան մէջ։

Ամբողջովին ջնջուած է, նաեւ, նոյնքան կարեւոր հատուած մը՝ որ լայն տեղ բռնած էր 1952ի տպագրութեան մէջ·

— « Սթալինի ղեկավարութեամբ յօրինուեցաւ տպստամբութեան ծրագիրը։ Լենինի հետ, Սթալին եղաւ կազմակերպիչը հոկտեմբերի ընկերվարական Մեծ Յեղափոխութեան, Լենինի հետ, վստահօրէն եւ խիզախօրէն, վճռապէս եւ խոհեմութեամբ կուսակցութիւնը, բանուոր դասակարգը առաջնորդեց դէպի գիւեղ ապստամբութիւն, դէպի ընկերային յեղափոխութիւն։ Լենինի հետ ընկեր Սթալին դարձաւ հիմնադիրը աշխարհի առաջին խորհրդային ընկերվարական պետութեան »։

Յօդուածագիրը այստեղ դիտել կուտայ թէ ամբողջովին սուտ էր այս պատմութիւնը եւ թէ 1918ին նոյն ինքն Սթալին կը գրէր — «Ապստամբութեան ամբողջ գործնական կազմակերպութիւնը տեղի ունեցաւ Փեթրոկրատի Սովետի նախագահին՝ Թրոցքիի անմիջական ղեկավարութեան տակ։ Կարելի է առաջապէս ըսել որ պահակատօրքին արագօրէն Սովետին կողմը անցնիլը եւ ռազմական յեղափոխական կոմիտէին աշխատանքի ճար փոխական կոմիսէին աշխատանքի ճար տար կազմակերպումը կուսակցութիւնը մէն բանէ առաջ եւ մանաւանդ կը պարտի ընկեր Թրոցքիի»։ (Փրաւտա, 6 Նոյեմբեր, 1918)։

Սթալին այս խոստովանութիւնը ջնջած է իր «Ամբողջական գործեր»ուն մէջ ։

Դեռ ուրիշ յապաւումներ ալ կը թափեն սուտ փառքերու փետուրները ։ Շ·

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԺՈՂՈՎ ՀՆԴԿԱՁԻՆԻ ՄԷՋ

●

ԸՄԲՈՍՏՆԵՐԸ ՆՈՐ ԱՐՇԱԻԱՆՔ ՄԸ ԿԸ ՊԱՏՐԱՍՏԵՆ

Փարիզէն Հնդկաչին ղրկուած երեք զօրավարները, Էլի, Սալան եւ Քելիսիէ , արտակարգ խորհրդակցութիւններ կը կատարեն Հանոյի մէջ, ընդհ· հրամանատարին՝ զօր· Նաւառի հետ, պաշտպանելու համար կարմիր Գետի տելթան որ բանալին կը համարուի դինուորական յաղթանակի մը: Այս առթիւ պիտի քննեն թէ օդանաւերով եւ ծովու ճամբով ղրկուած օդնական զօրքը բաւակա՞ն է, եւ մղելու համար ըմբոստներու նոր յարձակումնե րը: Վերջին լուրերու համաձայն, ըմբոստները քաշալերուելով Տիէն Պիէնի յաղթանակէն, հաղարաւոր դինուորներ , բազմաթիւ թնդանօթներ եւ հրասայլեր կը փոխադրեն դէպի արեւելք, տելթային ամրութիւները զարնելու համար ։

Հանոյէն կը հետադրեն թէ ըմբոստները 50 մղոն հեռու են տելթային հարաւ· ա րեւմտեան չրջադիծէն: Ֆրանսական օդանաւերը կը հարուածեն զինուորական համախմբումները և կարաւանները ։Փարիզէն ղրկուած երեք զօրավարները, Հնդկաչինի սպարապետը եւ ուրիշ զօրավարներ քննական պատյա մը կատարեցին, պաշտպանութեան միջոցները ուսումնասիրելու համար: Ֆրանսական օդանաւերը սկսած են ամբակոծել հաղորդակցութեան ճամբաները: Միեւնոյն ատեն կը չարունակուի Տիէն Պիէնի վիրաւորներուն փոխադրութիւնը ։

× Ուոչինկթընէն կը հետադրեն թէ Մ. Նահանգները կը խորհին Ազգաժողովին աջակցութիւնը ապահովել, մասնաւոր յանձնախումբ մը ղրկելով Հնդկաչին, հասկնալու համար թէ պատերազմը կը սպառնա՞յ միջազգային խաղաղութեան եւ ապահովութեան: Արտաքին նախարարը անհրաժեշտ կը դանէ այսպիսի քննութիւն մը, ի հարկին միջազգային միջամտութիւն մը կատարելու համար: Փարիզի ամերիկեան դեսպանը այս մասին ալ կը խորհրդակցի Ֆրանսայի արտաքին նախարարութեան հետ: Իրազեկ ազբիւրէ կը հաւատան թէ Ֆրանսական կառավարութիւնը, որ ցարդ հակառակ էր Ազգաժողովի միջամտութեան, այժմ տրամադիր է քննիչ յանձնախումբ մը ղրկելու , յանուն այդ կազմակերպութեան ։

ԺԸՆԵՒԻ ԺՈՂՈՎԸ ԱՆԵԼԻ ՄԱՏՆՈՒԱԾ

Ժընեւէն կը հետադրեն թէ մասնաւոր տեսակցութիւնները կը չարունակուին խորհրդաժողովէն դուրս , եւք մը դտնելու եւ դինադադար կնքելու համար Հնդկաչինի մէջ: Իրազեկներ կը հաւատան թէ այս տեսակցութիւնները աւելի արդիւնաւոր կ'ըլլան քան խորհրդաժողովին մէջ կատարուած վիճաբանութիւնները: Երեք զանխակ նիստերէ ետք, Պ. Պ. Մոլոթով եւ Իրէն երկար տեսակցութիւն մը ունեցան, դժուարութիւնները հարթելու համար: Կը յուսացուի դրական արդիւնքի մը յանգիլ չորրորդ դաղտնի նիստին մէջ: Իրէն կը չարունակէ միջնորդի դեր կատարել Արեւմուտքի եւ Արեւելքի միջեւ : Կարմիրները միշտ կը պնդեն որ դինուորական խնդիրներուն հետ քաղաքական հարցերն ալ քննուին, նկատի առնելով ամբողջ Հնդկաչինը, մինչդեռ Պ. Պիռօ բոլորովին կը մերժէ Լաոսի եւ Քամպոճի մասնակցութիւնը: Ամերիկեան պատուիրակութեան կարծիքով, կարմիրները պիտի չարունակեն ձգձգողական քաղաքականութիւնը , լրացնելու համար իրենց ռազմական պատրաստութիւնները կար միր Գետի տելթային մէջ ։

Այս թնճուկին մէջ կարեւոր դեր մը վը-

ԷՋՄԻԱԾԻՆ ԵՒ ԿԻԼԻԿԻՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԻՒՆԸ

ՄՄԲ.— Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, Էջմիածնի Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդը Գէորգ Զ·ի թաղման առթիւ առանձին հրաւէր – հեռագիրներ ուղղած է Կիլիկիոյ միաբաններուն եւ թեմակալ առաջնորդներուն, փոխանակ հետեւելու օրինաւոր ճամբուն,— մէկ հեռագիր կաթողո· տեղապահին: Ահաւասիկ խորէն եպիսկ·ի յայտարարութեանց մնացեալ մասը ·—

Հ·— Այդ պարագային, Էջմիածնի Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդը ինչո՞ւ ղի մած է այս ոչ – իրաւական ճամբուն ։

Պ·— Կը խորհիմ թէ Էջմիածնի այս հեռագիրները պատրաստողները տեղեակ են օրինական միջոցներուն: Թէ ինչու օրինական ճամբուն չեն հետեւած եւ հեռագիրները առանձին ղրկած են, կը կարծեմ թէ այդպէսով անոնք կը հետապնդեն մասնաւոր եւ թաքուն նպատակներ ։

Մենք Կիլիկեան աթոռը եւ Էջմիածնի աթոռը կը նկատենք հաւասարարժէք եւ նոյն իրաւասութիւններով օժտուած դասակարգութիւնները: Այս երկու հաւասարաժէք Աթոռներուն մէջ առաջին կը նկատենք Էջմիածինը: Կ'ակնկալէինք որ մեր աթոռին անկախութիւնը յարգուէր եւ Էջմիածինը փոխանակ թեմերուն հետ ուղղակի չփման մէջ մտնելու, իր յարաբերութիւնները պահէր մեր կաթողիկոսութեան խողովակով ։

Տեղապահ Թադ Աբք· Աջապահեան համամիտ է մեզի այս հարցին չուրջ եւ որոշած է, երբ Էջմիածին երթայ՝ դպացնել մեր զժգոհութիւնը առ որ անկ է ։

Այսպիսի դէպք մը պատահեցաւ նաեւ 1939 – 40ին, երբ Ամենայն Հայոց հանդուցեալ կաթողիկոսը տեղապահ էր տաճաուին : Այդ օրերուն Հայաստանեայց եկեղեցւոյ բարենորոգութեան հարց մը դրութիւն ունէր: Տեղական արքեպիսկոպոսը նոյն ձեւով առանձին հարցարանները ղրկեց Կիլիկեան Աթոռի թեմերուն՝ անոնց եւ պատկան ժողովներու կարծիքը առնելու համար: Սարուճեան կաթողիկոս այդ օրերուն տեղապահ էր ու ես, տակաւին վարդապետ, իր մեքենագիրը – քար – առղարը: Տեղապահ սրբազանը դիտո – դութիւն ըրաւ Էջմիածին եւ ասոր իրրեւ արդիւնք, երբ Սարուճեան սրբազան կաթողիկոս ընտրուեցաւ, Էջմիածին իր չնորհաւորական հեռագիրը ղրկեց ոչ թէ նորընտիր կաթողիկոսին, այլ Թադ սրբազանին : Այս պարագան եւ Սարուճեան կաթողիկոսի դժգոհութիւնը հեռագրով մը դիտել տրուեցաւ Էջմիածին ։

Հ·— Կ'իմանանք որ Էջմիածնի մէջ պիտի դումարուի նաեւ Եպիսկոպոսական ժողով մը: Կը համի՞ք մանրամասնու թիւններ տալ ։

Պ·— Էջմիածնի հեռագրէն կ'իմանանք որ Եպիսկոպոսական ժողովի մը կը հրաւիրուինք: Յարգ չենք դիտեր թէ ի՞նչ պիտի ըլլան այդ ժողովին ներկայանալիք օրակարգի հարցերը: Բայարձակ կերպով դաղափար չունինք այդ մասին: Ձիշդ ատոր համար ալ, իրրեւ Տնօրէն Խորհուրդի նախագահ մեր այսօրուան (հինդշաբթի) նիստին առնադրութեան մէջ արձանագրել տուի թէ Էջմիածին երթալիք պատասխանատուութիւնը, որուն մաս պիտի կազմեն Տեղապահ Սրբազանը եւ Փառէն ու Դեբենիկ եպիսկոպոսները, մեր Աթոռին վերաբերեալ ոեւէ յանձնառութեան առիթ չմտնէ ։

ՈՒՐԻՇ ՀՐԱՒԻՐՆԵՐ

Մասնաւոր նամակներէ կ'իմանանք թէ Գերագոյն Խորհուրդը Էջմիածին հրաւիրած է նաեւ Եղիպտոսի առաջնորդը , Մարսէյլ արք· , իսկ Ամերիկայէն՝ Տիրան արք· Ներսոյեան, Տիրոջ, Գալիֆոռնիոյ եւ Գասպարեան արքեպիսկոպոսները : Յայտնի չէ թէ որոնք պիտի երթան ։

× Հարաւ· Ամերիկայի Կաթող· պատուիրակը ,Սիսն եպիսկ· Մանուկեան, Փարիզ հասաւ հինդշաբթի իրիկուն ժամը 9·30ին եւ ուրբաթ առաւօտ ժամը 9·30ին մեկնեցաւ Երեւան, օդանաւով, ներկայ ըլլալու համար կաթողիկոսին օծման եւ Թադման արարողութեան ։

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՕՐԸ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ՎԱՂԸ, ԿԻՐԱԿԻ, ՄԻԻԹԻԱՒԻԹԻ ՄԵԾ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ, ՄԵՆ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒ – ԹԵԱՄԲ ։

Մանրամասնութիւնները տես Դ· էջ ։

ՄԵԾԱՐԱՆՔԻ ՕՐ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ ԸՆԿԵՐ ՄԻՒԹԻԱՒԻԹԻ ՎԱ – ՐԱՆԴԵԱՆԻ ԵՒ ՄԿՐՏԻՉ ՓՈՐԹՈՒԿԱԼ – ԵԱՆԻ, ՎԱՂԸ, ԿԻՐԱԿԻ ։

Մանրամասնութիւնները տես Դ· էջ ։

× Վերջին պահուն կուչ մը առացանք Վատպուրակեան Հայր· Միութեան վարչութենէն, որ կը հրաւիրէ հայրենակիցները բազմութեամբ ներկայ ըլլալ մեծարանքի հանդէսին, «առ ի երախտապիտութիւն» երկու մեծ դէմքերուն մատուցած ազգանուէր ծառայութեանց ։

Ա· ԱՀԱՐՈՆԵԱՆԻ ԴԱՄԲԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

Շինութեան յանձնախումբը չնորհակալութեամբ առացած է ընկերներ Հարկ Զրուանդեանէ տասը հազար , Սիսակ Սիսլեանէ (Կրընոպլ) 5000 ֆրանք ։

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ առացանք հետեւեալ գումարները ·—

Ընկեր Յակոբ Կօչկակարեանէ (Վանան) 6000 ֆրանք ։

Տիկին Վարսենիկ Թոփուզեանէ (Ամերիկա) 1500 ֆրանք, իր այցելութեան առթիւ ։

Տիկինը միեւնոյն ատեն 2000 ֆրանք կը նուիրէ Ֆ· Կ· Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին (Վ·) ։

ԻՊՆ ՍԻՆԱ

(Իր ծննդեան հազարամեակին առթիւ)

●

(Բ. եւ վերջին մաս)

Իպն Սինա բժշկութիւն ուսած է 16 տարեկանէն սկսեալ, կարդացած է հիպպոկրատէսի գործերը եւ ինքնաչխատութեամբ այնքան յառաջ գացած՝ որ երիտասարդ տարիքին՝ դիտութեամբ դլած անցած էր իր ուսուցիչները: Բազմաթիւ տարեց բժիշկներ բան կը սորվէին իրմէ:

Այդ օրերուն հիւանդացած էր Պուխարա քայի սուլթանը, Սամանի գերդաստանէն Նուհ Պին Մանսուր: Ամէն կողմէ յայտնի բժիշկներ կը կանչուին, սակայն ոչ մէկը դարման կը դտնէ անոր ցաւին: Ի վերջոյ Իպն Սինան է որ կը բժշկէ զայն: Դեռ 20 տարեկան չկար:

Այս դէպքը ճակատագրական կ'ըլլայ իրեն համար: Սուլթանը առ ի երախտագիտութիւն անօրէն կը նշանակէ գինքը պալատական մատենադարանին, որ կը կոչուէր «Շէյհան ալ Հիքմա» եւ որմէ օգտուելու իրաւունք ունէին միայն արքայական գերդաստանի անդամները: Գիշերը ցերեկին խառնած, երիտասարդ գիտնականը լափելով կը կարդայ մատենադարանի հազուագիւտ ու թանկարժէք գրքերը, խոր համոզիւն ամբարելով:

Ժամանակ մը վերջ, արքայական մատենադարանը հրոյ ճարակ կը դառնայ: Ոմանք կ'ամբաստանեն Իպն Սինան իրրեւ հրձիգ, որպէս թէ թոյլ չտալու համար որ ուրիշներ իրմէ վերջ կարդան յիշեալ գրքերը եւ օգտուին անոնցմէ: Սակայն այս ամբաստանութեան ոչ ոք հաւատք կ'ընծայէ:

Իպն Սինա հայրը կորսնցուց, երբ 32 տարեկան էր, քան Շէմսէտտին Սամիի (Քամուս իլ Ալամ, հատոր Ա.): Իսլամական հանրայինագիտարանը (Պոլիս, 1950, 48րդ պրակ, էջ 808) կ'ըսէ թէ քան տարեկան էր: Բիչ վերջ կը մեռնի նաեւ իր պաշտպանը՝ Սամանի Սուլթանը: Պուխարայի մէջ խռովութիւններ կը ծագին եւ իշխանութիւնը ուրիշ գերդաստանի մը ձեռքը կ'անցնի:

Իպն Սինա կը ստիպուի հեռանալ Պուխարայէն եւ այդ վայրկեանէն սկսեալ չտա անկանոն եւ յուզումնալից օրեր կ'ապրի: Նախ կ'երթայ Ուրդէմի Քէրքանճ քաղաքը եւ կը հիւրընկալուի այդ շրջանի իշխան Ալի Պին Մամունի կողմէ, որ ամատկան կը յատկացնէ իրեն: Այս էմիրի պալատին մէջ կը ծանօթանայ ժամանակի ամէնէն նշանաւոր գիտնականներուն եւ իսլամ աստուածաբաններուն հետ, ինչպէս Ապու Բայհան ալ – Պիրունի, Ապու Նաչր Ալ–Իրաքի, Ապու Սայիտ Ապուլ Խայր եւայլն:

Ցեղոյ պահ մը Նէսա, Խիվերա, եւ Թուս քաղաքները մնալէ վերջ, կ'երթայ էմիր Շէմս իւլ Մէալի Քապուսի մօտ: Շատ չանցած, այս վերջինը ոչ միայն կը կորսնցնէ իշխանութիւնը, այլ ձերբակալուելով կը բանտարկուի: Իպն Սինա ազատելու համար յաղթական սուլթան Մահմուտ Ղազնեւիի հետապնդումներէն, 1009 թուականին կ'ապաստանի Ճուրճան, ուր կը դրէ ծանօթ գիրքը («Էվաթի»):

Ճուրճանի մէջ բժշկութեամբ կը զբաղի եւ չատ կեանքեր կը փրկէ՝ հրաշագործի համբաւ չահելով: Կը բժշկէ նոյնիսկ էմիրին մէկ ազգականը, որ սիրահարութեան մը հետեւանքով հիւանդացած էր եւ ոչ ոք կը հասկնար իր ցաւը: Իպն Սինա ճարպիկ հարցումներ ուղղելով եւ բազկերակի չարժումները քննելով կը դուշակէ սիրուհիին անունը կը ստիպէ հիւանդը, որ խոստովանի ու կ'առողջացնէ զայն:

Դարձած էր ոչ միայն իշխաններու բժիշկը, այլ բժիշկներու իշխանը:

1015ին Ճուրճանէն կ'երթայ Րէյ, յետոյ Ղազուին ու Համատան: Շէմս իւտ Տովլէ, Համատանի իշխանը ծանր հիւանդ էր: Ամբողջ 40 օր խնամելով կը բժշկէ զայն եւ կը դառնայ անոր վէզիրը:

Պարսկաստան թէեւ 651էն ի վեր իսլամ արաբական դրաման ենթարկուած էր, սակայն այդ տիրապետութիւնը դրեթէ անուանական էր: Փոքրիկ իշխանապետութիւններ կը կազմուէին երկրին զանազան կողմերը եւ իշխաններ իրարու դէմ կը կռուէին:

Իպն Սինա այդ խռովայոյզ օրերուն մերթ մէկ իշխանի, մերթ ուրիշի մը շրջնորհները կը վայելէր եւ երբեմն ալ չնորհազուրկ կ'ըլլար: Քանիցս բանտարկուած, նոյնիսկ բերդարգել եղած է:

Երբ վէզիրը էր Համատանի մէջ, զին – ուորները ապստամբեցան իրեն դէմ, տուն կողոպտեցին եւ Շէմս իւտ Տովլէն պահանջեցին մահուամբ պատժել զինքը: Թագաւորը պաշտօնանկ ըրաւ զայն եւ քովէն հեռացուց: Սակայն ժամանակ մը վերջ կրկին հիւանդանալով, ստիպուեցաւ կանչել Իպն Սինան, որ զինքը դարմանեց ու իրրեւ վարձատրութիւն կրկին վէզիրի պաշտօնին կոչուեցաւ:

Շէմս իւտ Տովլէի մահէն վերջ, իր յաջորդը Թաճ իւտ Տովլէ չուզեց իշխանութեան գլուխ պահել զինքը:

Ընդհակառակն ձերբակալել տուաւ զայն եւ բանտարկեց: Աւելի քան մէկ տարի մնաց բանտին մէջ, ուր պարապեցաւ գրական – գիտական աշխատանքներով: Հոս է որ յղացաւ ճակատագրի մասին իր երկը: Ցուսահատութեան վայրկեանի մը դրեց գեղեցիկ բանաստեղծութիւն մը, ուրով հրաժեշտ կուտար կեանքին: Ցետոյ սիրտ առնելով ուսանուար մը դրեց սիրոյ մասին:

Իր աստանդական կեանքը վերջ գտաւ 1023ին, երբ բանէն փախչելով ապաստանեցաւ Սպահան, ուր մեծ պատիւներով ընդունուեցաւ էմիր Ալա աո Տովլէ Ապու Ճաֆար Քեաքուվայհի կողմէ, ապաստա – միտ եւ ուսումնասէր իշխան մը, որ մասնաւոր պալատ մը յատկացուց իրեն: Իպն Սինա երկար տարի հանդիստ կեանք մը վարեց հոս եւ ապատ ժամանակ ունեցաւ ուսումնասիրելու իր սիրած բժշկական, գիտական, երաժշտական եւ այլ նիւթերը:

Իշխանը պատերազմի գացած ատեն հետը կը տանէր Իպն Սինան, անոր խոր – հուրդներէն օգտուելու համար: Ժամանակը այնքան թանկագին էր իրեն համար, որ ճամբորդութեանց ընթացքին ձիուն վրայ նստած նոթեր կ'առնէր:

Իպն Ջաբիսի զէմ կռիւի գացած ատեն, Ալա աո Տովլէ հետն էր առած Իպն Սինան, որ ճամբան հիւանդացաւ: Արդէն վերջին տարիները չուտյտ կեանք մը կը վարէր եւ առողջութիւնը քայքայուած էր: Սակայն ըլլալով թագաւորին մօտ մնալ պատերազմի ամբողջ տեւողութեան, հիւանդութիւնը սաստկացաւ եւ բոլորովին յոդնարեկ վիճակի մէջ Սպահան վերադարձաւ:

Ժամանակ մը հոն հանգստանալէ վերջ, դարձեալ Ալա աո Տովլէի բնակեցաւ դէպի Համատան: Երբ այս քաղաքը հասաւ, հիւանդութիւնը կրկնուեցաւ: Թանչքի հետեւանքով աղիքներուն մէջ վէրք մը բացուած էր, ծանր խիթէ բռնուած՝ օրական ութ դրեթի կ'առնէր:

Երբ հասկցաւ որ ապատում չունէր, ազատ արձակեց իր բոլոր սարուկները եւ աղքատներուն բաժնեց ամբողջ հարստութիւնը: Շրջապատուած իր աշակերտներէն, որոնք չարունակ Գուրան կը կարդային, Իպն Սինա հոգին աւանդեց Համատանի մէջ, 1037 Յունիս 21ին (Հիճրէթի 428 թուականի Բամազանին): 58 տարեկան էր:

Համառօտակի տալինք կենսագրական դիծերը այս մեծ գիտնականին, որ Միջին դարու խաւարին մէջ փայլող չողչողուն աստղ մը եղած է: Իր համբաւը տարած – ուած է Պարսկաստանէն մինչեւ Ափրիկէ, մինչեւ Սպանիա՝ ուր կը տիրապետէին Արաբները 711էն 1492: Սպանիոյ մէջ – ցաւ Իպն Սինայի երկերը մուտք գտան եւրոպա եւ մասնաւորապէս բժշկութեան մասին գրածները իրրեւ դասագիրք աւանդուեցան եւրոպական համալսարաններու մէջ մինչեւ ԺԶ դար:

«Կանոն բժշկութեան»ը (էլ Քանոն ֆի'լ Թըպ) 300 տարուան մէջ 14 թարգմանութիւններու եւ բազմաթիւ մեկնութիւններու արժանացած է:

Ծնունդով Պարսիկ, Իպն Սինա արաբ էր մշակոյթով: Արաբերէնով ուսած է բոլոր դիտութիւնները եւ արաբերէն գրած իր երկերը: Պարսկերէնով գրած է կարդ մը բանաստեղծութիւններ միայն եւ գրքոյկ մը՝ սրտի գարկերուն մասին:

Իր «Կանոն»ին արաբերէն բնագիրը առաջին անգամ տպուեցաւ Եւրոպայի մէջ (Հռոմ, 1593):

Ավիսէն «Շէյխ իւլ Րէյիս» անունով ծանօթ է իսլամական աշխարհին մէջ:

Իպն Սինայի գործերը ծանօթ էին նաեւ ԺԵ. դարու հայ բժշկապետ Ամիր Տովլաթի, որ իր «Անդիտաց անպէտ» գրքին մէջ երեսուն անդամ յիշատակած է անոր անունը, իսկ «Օգուտ բժշկութեան» երկին մէջ հետեւած է նաեւ անոր ուղղութեան:

ՅՈՒԲԵԼԵԱՆ
Հ. ՆԵՐՍԷՍ Վ. ԱԿԻՆԵԱՆԻ

●

ՊԷՅՐՈՒԹ, 13 Մայիս.— Երկուշաբթի, 10 Մայիս, Սէն Ժորճի համալսարանին մէջ տեղի ունեցաւ Հ. Ներսէս Վ. Ակինեանի բանասիրական յիսնամեայ գործունէութեան յոբելենական համազգային հանդէսը, նախագահութեամբ Կարդինալ Աղաճանեանի, նախաձեռնութեամբ Վէնետկական Մխիթարեան Միաբանութեան Պէյրութի վանատան, եւ կազմակերպութեամբ Արեւելեան Դպրութեանց Կաճառի Հայագիտութեան Ամբիոնին:

Ներկայ էին հայ բոլոր յարանուանութեանց ներկայացուցիչները, հայ երկրորդական վարժարաններու տեսչութիւնները, ազգային եւ կրթական հաստատութիւններու եւ մամուլի ներկայացուցիչներ եւ բազմաթիւ պաշտօնական անձնաւորութիւններ: Ձիւղ ժամանակին հանդիսասրահը լեցուած էր հոծ բազմութեամբ:

Բացումը կատարեց Հ. Հ. Վ. Ոսկեան պարզելով յոբելեարին գործունէութեան արժէքն ու նկարագիրը, Մխիթարեան գոյդ միաբանութիւններու աշխատանքը՝ յատկապէս հայ պատմագիտութեան, բանասիրութեան եւ գրական–քննադատական ասպարէզներուն մէջ: Եղրակացուց թէ Հ. Ներսէս Վ. Ակինեան արժանաւոր զաւակներէն մէկն է Մխիթարեան Միաբանութիւններուն, եւ նոյնքան արժանաւոր ա – չակերտն ու յաջորդը Գաթըրճեաններու, Թաչեաններու, Այտընեաններու, Գարա – գաշեաններու եւ ուրիշ բազմաթիւներու:

Հ. Ակինեանի կեանքն ու գործը յաջորդաբար ներկայացուցին Հ. Ներսէս Ա. Ակինեան, Հ. Ներսէս Ա. Ալպոյաճեան, Հ. Ներսէս Ա. Ալտունեան, Հ. Ներսէս Ա. Ալպարեան, Հ. Ներսէս Ա. Ալտընեան, Հ. Ներսէս Ա. Ալպաղ

ՎՏՐԱՆԴԻ

★

ՄՄԲ.— Նշխար մըն ալ Մ. Փորթուղալեանէ, այն օրերու լեզուով.—

Թէպէտ վտար հաղէ հագած կամ թափառ
Բադդն ու մարդիկ զիս հալածեն անգթաբար,
Այլ արդէն իսկ ազատութեան երբ վեհ ձայն
Թրռաւ բերնէս, յանձն առի զայս վիշտըս համայն :

Ազատութեան ես անձնուէր,
Վիշտ, ցաւ սիրով եմ յանձն առեր :

Թէպէտ հեռի իմ սիրելեաց գիրկերէն,
Հեռի անոնց գողտրիկ ձայնէն, երգերէն,
Տըխուր բնաբա նոճիներէն վար կախած՝
Լրռիկ ողբամ խեղճ ազգիս բադդն մտայած :

Ազատութեան ես անձնուէր,
Վիշտ, ցաւ սիրով եմ յանձն առեր :

Թէպէտ յաչացս դառըն հոսեն արտասուք,
Ցայտնել սրտիս կարօտն ու սուգ եւ պասուք
Այդ արտասուք սրտիս վէրքերն լուանան,
Վէրքեր, զորոնք ազգիս ցաւերն հոն բանան :

Ազատութեան ես անձնուէր,
Վիշտ, ցաւ սիրով եմ յանձն առեր :

Վտարանդի, թէպէտ դառն են այս օրեր,
Օր մ'ալ տեսնես նպատակիդ ես հասեր,
Ազատութեան յաղթանակը ես ձեռիդ՝
Վարդն ու շուշան պըսակ պսակել գան ճակտիդ :

Ազատութեան ես անձնուէր,
Վիշտ, ցաւ սիրով եմ յանձն առեր :

Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

« ՈՍԿԻ ՀԷՔԵԱԹ »

Երկուշաբթի պիշեր Կէթէ Լիրիքի մեծ թատրոնը ժամադրավայրն էր վարիզա – հայ գաղութին : Փարիզէն եւ արուարձաններէն մօտ հազար հոգի եկած էին վայելելու երաժիշտ Ա. Մեսումենցի պատրաստած առաջին « Ոսկի հէքեաթ » , դործ՝ ողբացեալ Աւետիս Ահարոնեանի :

Թատրոնին մեծ նուագախումբը կը վարէր հեղինակը որ ամիսներէ ի վեր ջանք չէր խնայած պատրաստելու դերասաններն ու երգիչները : Իսկապէս գնահատելի էր այս աքնաջան աշխատանքին արդիւնքը :

Արեւելեան սիրուն «մօթիֆ»ներ արեւմտեան կաղապարի մէջ թափուած և ճարտարօրէն դաշնաւորուած, չատ հաճելի տպաւորութիւն թողուցին հանդիսականներու վրայ :

Մեր աշխատակիցներէն մին արդէն ամփոփած էր նիւթը : Ուրեմն կ'անցնիմ ներկայացման.— Եւայի դերը յաջողութեամբ կատարեց Տիկին Մայրի Մելիքեան : Ելէնայի դերը վստահուած էր Օր. Շաքէ Պէկեանի որ երեւան եկաւ ոչ միայն իրրեւ չնորհալի երգչուհի այլեւ ապագայ դերասանուհի մը , ճարտարօրէն կատարելով իր որբացած աղջկան դերը յուզումներու եւ անստուդութեան մէջ : Իսկ երկրորդ ամուսինին դերը առած էր Համակրելի երգիչը՝ Մկ. Պօղոսեան :

Առաջին վարագոյրին, երկրորդ ամուսինը որ որսորդ մըն է, կ'առաջարկէ Եւային անհետացնել պատէն կախուած առաջին ամուսինին նկարը, որ ամէն ժամ կը յիշեցնէր հին տուամ մը, կատարուած իրենց միջեւ : Եւա սակայն կ'ընդդիմանար :

Անդամ մը հալածական ծերունի մը ներս կը մտնէ սրահէն, կը տեսնէ նկարը, կը ճանչնայ : Ծանօթ է տուամին : Կը թէ – լադրէ Եւային՝ ճշմարտութիւնը յայտնել աղջկան, Ելենային : Եւա կը մերժէ : Ծերունին բարկացած կը ձդէ կը հեռանայ , Եւան ձդելով յուղուած ու ընկճուած վիճակի մէջ :

Ծերունիի դժուարին դերը յաջողութեամբ կատարեց վաղեմի երգիչ–դերասան եւ ռուսական օփերայի երգիչ Սոկրատ Խահակեան, հակառակ քիչ մը չատ դործածուած իր ձայնին :

Երկրորդ արարին, անտառին մէջ որսորդ ամուսինը կը մանուկցի որսորդական խրախճանքի : Ծերունին կը մօտենայ անոնց : Ասօքի կը բռնուի որսորդին հետ որ կը հետևի դինքը : Կը վիճին սիրոյ, վիշտի ու կեանքի մասին :

Վրայ կը հասնի աղջիկը ելենա եւ իր կարծեցեալ հօրմէն կ'ուզէ կարգ մը բացատրութիւններ իր հարազատ հօր մասին, կարգ մը չշուկներ լսած բլլալով իր ընկերուհիներէն :

Որսորդը կը համոզէ աղջկան թէ սուտ է այդ լուրը եւ կը ճամբէ : Ծերունին սակայն կը պնդէ թէ սխալ է ճշմարտութիւնը ծածկել աղջիկէն, կը վիճին եւ որսորդը կը մեկնի խստիւ պատուիրելով ծերունիին՝ ոչինչ ըսել ելենային այս մասին :

Կրկին կուգայ ելենա եւ այս անգամ ծերունիէն կ'ուզէ դիտնալ իրականութիւնը : Քիչ մը տատամսելէ ետք՝ ծերունին անոր կը յայտնէ ճշմարտութիւնը :

Այդ պահուն պառաւ մը կը մօտենայ լիճին ափը ու կը սկսի երգել եւ յետոյ անհետանալ, նետուելով լիճը : (Այս դերը կատարեց Տիկին Շաքէ Գալայճեան եւ մեծ տպաւորութիւն ձդեց իր վճիտ ձայնով) : Ելենա, այս դէպքին ի տես եւ իր լսած յայտնութիւններէն խելայեղ ճիչեր արձակելով կը հեռանայ :

Հեռուէն կը լսուի խմբերգը երիտասարդներու :

Երրորդ արարին, մայր ու աղջիկ առանձին են լռելեայն : Եւա՝ուզէ ճնշիչ այս մթնոլորտը փոխել, կ'առաջարկէ աղջկան ճաշել, երգել, ուրախանալ, դիտէ որ աղջիկը կռահած է կամ լսած է իրականութիւնը, թէ ան այլեւս չհաւատար թէ պատէն կախուած պատկերը մօրեղբօրը նկարը չէ :

Ելենա կը սկսի նեղացուցիչ հարցումներ ընել մօրը : Եւա կը ստիպուի խոստովանիլ թէ իր հարազատ հայրը լիճը նետուած է իր ներկայ որսորդ ամուսնոյն կողմէ, որպէսզի կարենայ իր հետ ամուսնանալ :

Ելենա հոգնակէս խռոված՝ կ'երթայ ննջելու : Ներս կը մտնէ որսորդը եւ կը տեղեկանայ իրականութեան : Մայրը կ'երթայ տեսնել թէ իր աղջիկը կը քնանա՞յ եւ դուրս կը վազէ պոռալով թէ չկայ ան եւ պատուհանը բաց է ...

« Լիճը... լիճը» պոռալով կը նետուի :

Վերջին վարագոյրին որսորդը ընկերոջ մը հետ ելենան կը փնտռէ ամէն կողմ պոռալով իր անունը :

Կը հաստատուի որ տունէն փախած է ելենա եւ սկսած է փնտռել այն լիճը ուր նետուած է իր հարազատ հայրը, վերջապէս կը բարձրանայ ժայռի մը վրայ ու անդունդը կը նետուի :

Ցաջող դերեր առած էին նաեւ Պ. Միհրան Սէյոֆեան (անձանօթ, իր թէ – նոռի ձայնով), Օր. Ադաւնի Գալայճեան ելենային ընկերուհիի դերով եւ որ դուդերգը երգեց անոր հետ չատ հաճելի ներդաշնակութիւններով, Ա. Մարգարեան հովիւի եւ Վ. Ալիթապլեան դիւղացիի դերերով :

Իսկ թատերախաղը լրանալուն՝ բեմ եկաւ Պ. Մեսումենց եւ չնորհակալութիւն յայտնեց դերակատարներուն եւ ժողովուրդին որ եկած էր գնահատելու հայ արուեստագէտը :

Հովանաւորող յանձնախումբը, բաղկացած Տիկին Թադէոսեանէ, Պ. Պ. Ն. Յովհաննէսեանէ, Մ. Պարսամեանէ, Գ. Ա. դամեանէ, Ե. Դաւիթեանէ եւ Կ. Կարապետեանէ՝ լաւագոյնս աշխատած էր տոմսակները տեղաւորելու եւ այս բազմաճախ գործին յաջողութեան առտարելու համար : Գործը իր ամբողջութեան մէջ արժանի էր այս քաջալերութեան : Ան – շուշա հեղինակը ինքն ալ կ'աշխատի յառաջիկային անդրադառնալ կարգ մը բեմադրական թերիներու :

ՇՐՋԻԿ

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ.— Քանի մը չարաբէ ի վեր Փարիզ կը գտնուի դաշնակահարուհի Օր. Մարի Իւսթաս (վարժապետուհի) : Օրիորդը որ Պոլսէն եկած է, 1950ին չրջանաւարտ եղաւ « Էքոլ Նորմալ մը Միւզիք»էն ստանալով «Լիսանս տը Քոնսէռ»ի վկայականը : Կ'իմանանք թէ Օր. Մարի վարժապետուհիի համար այ երաժշտական երեկոյ մը սարքուած է, Յունիս 12ին, համաձայն աւանդութեան :

ԿԱՆԱՉԵՆՑ ՀԱՐՍԸ

★

ԵՐԿՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

Ապահովագրական հանդիպումները «Դրօշակ»ի խմբագրատունը եւ անոր դրած յոյզերը քիւրտ երեւելիներուն, որ՝ համերաշխ ընթանան Հայերու հետ, ա – պա՝ համերաշխութեան փորձեր Հասան – նանցիներու, Ճիլբանցիներու, Հայ – րանցիներու, Փենճարցիներու եւ Սեւէ – րէկցիներու ցեղապետներուն հետ : Ահա Իպրահիմ փաշան՝ որ նուէրներ ու նա – մակներ կը ղրկէ Դաշնակցութեան եւ փո – խադարձաբար կը ստանայ, Ղասըմ Բէկը՝ որ կ'ուզէ անդամագրուիլ Դաշնակցու – թեան ,եւ վերջապէս՝ Զէյնալը՝ որ եղաւ հայ–քիւրտ ժողովուրդներու եղբայրակ – ցութեան հերոսը :

— Բայց ինչո՞ւ փնտռել միայն քիւրտ ցեղապետի բարեկամութիւնը եւ անտեսել քիւրտ ժողովուրդը, հոս՝ Տիգրանը ըմ – բոստացաւ մինչեւ այն օրը եղածներուն դէմ, քիւրտ պէկն ու աղան, ոստիկանն ու փաշան բռնակալները էին, կեղեքող ու ոճրագործ , որոնք հաւասարապէս կ'ոտ – նահարէին թէ քիւրտ եւ թէ հայ ժողո – վուրդները, անոնց ձեռքէն կը խլէին քրտինքով չահուած հացը, պարզ՝ անոնք դարար ներկայացուցին վէր. Տիգրան Խրլոեան եւ Հ. Ցովհ. Վ. Մըսըրեան :

Առաջինը չատ համառօտ բայց յստակ – նշական դիծերու մէջ խօսեցաւ Հ. Ակին – եանի կեանքին ու դործունէութեան մա – սին : « Հ. Ներսէս Ակինեան ծնած է 1883ին Ադրուին քաղաքին մէջ : 1895ին կը մեկնի Վիէննա, Մխիթարեան Միաբանութեան Մայր վանքը : Հոն պահանջուած ուսման ընթացքը աւարտելէ ետք քահանայ կը ձեռնադրուի 1907ին : Մայր վանքին մէջ այնուհետեւ տարիներու ընթացքին կը պաշտօնավարէ իրրեւ կղերանոցի վերա – կացու ուսուցիչ, լրագրանուէր վարչու – թեան անդամ, մեծաւոր, մանաւանդ մա – տենադարանապետ եւ « Հանդէս Ամսօր – եայ»ի խմբագրապետ : Վիէննայէն, 1912– ին կ'այցելէ իր հայրենիքը, կը ճամբոր – դէ Հայաստան, Իտալիա, Ֆրանսա, Լե – հաստան, Գերմանիա, Մերձաւոր Արե – ւելք, եւ ամենուրեք, իր ճամբորդութեան ընթացքին միակ մտահոդութիւնը կ'ըլլայ հայ դրչագիրներու ուսումնասիրութիւնը : Վերադառնալով Մայր վանք, իր ամբա – րած ճոխ նիւթերով ու ձեռք բերած խոր համառութեամբ, կը նուիրուի հայ մատե – նադրութեան բաղմակողմանի հետազո – տութեան եւ ուսումնասիրութեան : Իր բոլոր աշխատութիւնները լոյս տեսած են « Հանդէս Ամսօրեայ»ի մէջ, եւ գետեղուած « Ազգային Մատենադարան»ի չարքին : Ան իր յիսնամեայ երկասիրութեանց մէջ յայտ բերած է մեծ աշխատունակութիւն , բծախնդրութիւն, նուիրում եւ յարատե – ւութիւն, Ցարգելի Ցորելեարը այժմ նը – ւիրուած է « Հայ Մատենագրութեան Լիա – կատար Պատմութեան » վերամշակումին եւ զայն լոյս ընծայելու գործին » :

Հ. Ցովհ. Մըսըրեան , չատ հետաքրքրական ձեւով ներկայացուց Ցորելեարին դործը, մէջընդմէջ ընթերցումներով եւ անդրադարձաւ անոր իւրաքանչիւր երկասիրութեան արժէքին, բերած նորութեան եւ յատկանշական դիծերուն : Հ. Ց. Մը – սըրեան, անոր ծաւալուն երկերը դասաւորելց հետեւեալ դլուխներու մէջ, համա – ձայն անոնց տարողութեան եւ նկարա – դրին :—

Ա.— Միջնադարեան տաղերգուներու Ուսումնասիրութիւն : Ուր բազմաթիւ նոր հեղինակներ երեւան հանուած են, յատ – կապէս կրօնական բովանդակութեամբ նիւթերով հարուստ :

Բ.— Հայ Մատենագիրներու ուսումնասիրութիւն. — Ուր համալից կերպով քննուած են մեր հին, մեծ ու փոքր բազ – մաթիւ հեղինակները : Յատկապէս Եղի – շէի, Խորենացիի, Ղեւոնդ Երէցի յատ – կացուած երկասիրութիւնները, որոնց մասին իր յայտնած կարծիքներուն չուրջ ահագին վէճեր ունեցաւ ուրիչ հայ մեծ բանասէրներու հետ : Պէտք է ըսել որ Հ. Ակինեան ունեցած է ծայրայեղութիւններ եւ յանդած երբեմն սխալ եզրակացու – թիւններու :

Գ.— Հայ պատմական դէպքերու եւ դէմքերու շուրջ հետազոտութիւններ եւ պրպտումներ : Ինչպէս նաեւ հայ եկեղե – ցական պատմութեան, դէմքերու եւ կա – նոնագրութեանց մասին մանրակրկիտ աշ – խատութիւններ :

Դ.— Հայ յիշատակարաններու ուսումնասիրութիւն : Այս բոլոր երկասիրու – թիւններուն մէջ, Հ. Ակինեան երեւան բե – րաւ խոր համառութիւն, թափանցում, բո – լորովին նոր փաստեր եւ որոնք մեծապէս լոյս սփռեցին հայ բանասիրական եւ պատմագիտական կարգ մը դէպքերու , դէմքերու եւ գործերու վրայ : Ան մեծ ու – շադրութեան արժանացած է նաեւ օտար հեղինակներու կողմէ, որոնք մեծապէս դնահատած են անոր վաստակը :

Մէջընդմէջ տեղի ունեցան մեներգներ , պուպերզ եւ նուագ :

Հանդէսը փակեց Կարապետ Աղաճան – եան, որ անդրադառնալէ վերջ Մխիթարեան դոյդ Մխաքանութիւններու ցարդ կատարած հսկայական գործին, ազգային եւ մշակութային տեսակէտէն, կոչ ուղղեց հայ ճեմարաններու երկսեռ աշակերտու – թեան որ հետեւին Ակինեաններու օրինակին, սիրեն ազգային բոլոր արժէքները եւ գործօն մասնակցութիւն բերեն անոնց մշակման եւ զարգացման :

Հ. Ակինեանի « Հայ Մատենագրութեան Լիակատար Պատմութեան» հրատարակութեան համար կազմակերպուած է հանդանակութիւն մը, որուն բացումը կատարեց Վսեմաշուք Կարդինալ Ագաճանեան, 500 լիր. ոսկիի դումարով մը : Վստահ ենք որ հայ հասարակութիւնը առատաձեռնու – թեամբ պիտի մասնակցի այս ձեռնարկին :

ԹՂԹԱԿԻՑ

(Շար.)

ՍՕՍ–ՎԱՆԻ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍԱՐԻ ՄԱՍԻՆ բանակցութիւնները կը շարունակուին Սթրազպուրկի մէջ, արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետին եւ Ֆրանսայի փոխ – վարչապետին՝ Պ. Թէթ–ժէնի միջեւ։ Երկու դիւանագէտները ժողով կը դումարեն օրը երեք անգամ։ Վերջին լուրերու համաձայն, համամտութիւն դոյացած է միջին ծրագրի մը մասին, իբրեւ հիմք ընդունելով այդ շրջանին եւրոպականացումը։ Մանրամասնութիւնները պիտի քննուին Փարիզի եւ Պոնի մէջ։ Այս բանակցութեանց յաջողութեան համար կարեւոր դեր մը կատարած է Պելժիոյ արտաքին նախարարը, Պ. Փոլ Սփաք։ Բանակցութիւնները կը շարունակուին 20 ամիսէ ի վեր, երբեմն ընդհատուելով։ Սարի շրջանը, որ մէկ միլիոն բնակիչ ունի, չորս անգամ վարչական կարգուսարք փոխած է 35 տարուան ընթացքին։

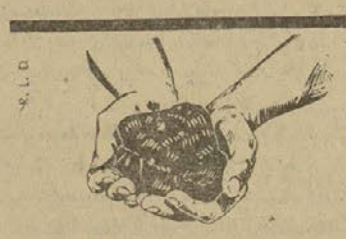
ԵՐՈՎՊԻՈՑ կայսրը, Հայիլէ Սելասի, Փարիզէն անցաւ, Մ. Նահանգները երթալու համար։ Այս առթիւ կը հերքուի այն լուրը թէ զինուորական դաշինք պիտի կնքէ, ռազմական խարխխներ տրամադրելով Մ. Նահանգներուն։

Ե. ՄԻՈՒԹԵԱՆ կեդր. կոմիտէին ընդհ. քարտուղարը, Խրուշչեւ, Ալմա Աթա (Խազախստան) գնաց, մասնակցելու համար կուսակցութեան արտակարգ համագումարին։ Այս առթիւ չատ մը թերակատարումներ երեւան հանուած են։ Նոր ծրագրի մը համաձայն, հարիւր հազարաւոր հեկտար հող պիտի մշակուի այդ երկրին մէջ, ցորեն ցանելու համար։

ԱԻՍՏՐԻՈՑ ներքին նախարարին դէմ ծանր մեղադրանքներ ուղղած էր խորհրդային մարզպանը, դանդաղելով թէ կը քաջալերէ հակասովետական ձեռնարկները։ Վարչապետը ուժգնօրէն բողոքեց այս միջամտութեան դէմ եւ արժանացաւ Ազգ. ժողովի միաձայն հաւանութեան, Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, Տըլըս, այս առթիւ դիր մը ուղղելով Վիէննայի ամերիկեան պատուիրակին, կը գնահատէ Աւստրիոյ բռնած դիրքը։ Դիտել կուտայ թէ անհիմն են Ե. Միութեան մեղադրանքները եւ կը ձգտին «ահաբեկել ազատ ժողովուրդ մը, Աւստրիոյ մէջ մնալու համար անազատման տեւողութեամբ»։

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ զինուորական պաշտօնատէրերը, «Կարմիր Աստղ», կը ծանուցանէ թէ զնդապահարուած է Ուկրայնացի մը, Վասիլի Օխրեմովիչ, այն ամբաստանութեամբ թէ «Ամերիկացիներու լրտեսական դպրոցին մէջ մարզուած եւ Ուկրայնա դրկուած էր օգնաւոփ»։ Թէրթը կ'ըսէ թէ մահապարտ ուրիշ մեղսակիցներ ալ ունի։

ԳԻՆԵՐՈՒ ԲԱՐՁՐԱՑՈՒՄԸ արգիլելու համար, կառավարութիւնը որոշեց պարտադիր դիներ նշանակել դեռեւսնէ – բին։ Այսպէս, Մայիս 22էն 25՝ առաւելագոյն դինը պիտի ըլլայ (մեծաքանակ) 50 ֆրանք, մայիս 26էն 29 քիլօն 47 ֆրանք, Մայիս 30էն Յունիս 2 քիլօն 44 ֆրանք։ Միւս կողմէ մեծ քանակութեամբ գեռնախնձոր պիտի ներածուի մանաւորապէս Սպանիայէն, ինչպէս եւ ուրիշ բանջարեղէններ, ժանգան եւ թարմ խոզեղէն։

Souscrivez
à l'EMPRUNT
des Charbonnages

Une formule qui a fait ses preuves
Intérêt élevé : 5,75 & 6 %
Capital entièrement indexé
BONS 1954
à 3-6-9 ans

CHARBONNAGES DE FRANCE

on souscrit partout

ՀԱՅ ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՓԱՌԱՏՕՆԸ

Կազմակերպուած Զ. Ո. Միութեան կողմէ, հովանաւորութեամբ առողջապահական նախարարութեան եւ պատուակալ նախագահութեամբ Տոքթ. Պէրնար Լաֆֆէյ, տեղի կ'ունենայ Մայիս 23ին, կիրակի ժամը ճիշդ 14·45էն 18։

Միութիւնը կը հրաւիրէ մեծ սրահին մէջ,

24, Rue St. Victor

կը նախագահէ Պ. Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ, պիտի խօսին Ֆրանսացի եւ հայ ականաւոր անձնաւորութիւններ։

Գեղարուեստական բացառիկ բաժին։ Քառեակ նուագախումբ Պ. Կ. Սարեանի ղեկավարութեամբ, Տիկին ՄԵԼԻՔԵԱՆ եւ Պ. ՔԻՒՓԷԼԵԱՆ երգ, Տիկին ՖԻՍՈՒԼԵԱՆ հայկական եւ կովկասեան մենապար՝ ընկերակցութեամբ ԳԱՐԵԳԻՆԻ (Թառ) եւ ԲԵՆՈՑԻ։ Օր. Ս. ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ՝ դաշնակ, Փարիզի Օփերայի աւագ երգչուհի Օր. ՇԱԼԱՆՏԱ։

60 ՓՈՒՐԻԿՆԵՐԷ ԿԱԶՄՈՒԱԾ «ԼԸ ՓԸԹԻ ՊՕՆՏԻ»Ի երկսեռ երգչախումբը–պարախումբը իր ամբողջ կազմով բեմին վրայ, պիտի երգէ Կոմիտասի երգերը ՀԱՅԵՐԷՆ։

Տասը երգեհոնէ բաղկացեալ նուագախումբ մը առաջին անգամն ըլլալով հայկական մը մէջ։

Տեղերը թուագրուած ըլլալով, կը հրաւիրենք հայ հասարակութիւնը որ այժմէն ապահովէ իր տոմսերը, Բալտեան, Պարամեան եւ Հ. Սամուէլ դրատուններէն։

Մուտքի գիները են 150, 200 եւ 300 ֆր։

ՄԵԾԱՐԱՆՑԻ ՕՐ ՄԱՐՍԷյԼԻ ՄԷՋ

Ի յիշատակ երկու մեծ մեռելներու

ՄԿՐՏԻՉ ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ
ՄԻՔԱՅԷԼ ՎԱՐԱՆԴԵԱՆԻ

23 Մայիս, կիրակի ամբողջ օրը։ Առտուն ծաղկեպսակները պիտի դրուին անոնց դամբաններուն վրայ։

Կէսօրէ վերջ բուն հանդէսը։

Ժամը 15ին Սալ Մազրնօ, ռիւ տ'Օ – պանիոլ։

Մասնակցութեամբ Վասպուրականի Հայր. Միութեան, «Արմենիա» երգչախումբի, արհեստաւորներու եւ արհիներու միութեանց։

Կը նախագահէ եւ կը խօսի Մ. Փորթուգալեանի որդին՝

Պ. ՎԱՀԱՆ ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ
(Դատաւոր էքսէ առեանին մէջ)

Պիտի խօսին նաեւ Պ. Պ. Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ եւ Տ. ԹԱԴՈՑԵԱՆ։

Հրաւիրուած են երգելու՝ Տիկին Զ. Մօրքօճ, Օր. Մ. Սիմոնեան եւ Պ. Ֆ. Հրաչեան։

Պիտի նուագեն՝ Օր. Ա. Ակիլեան (դաշնակ) եւ Պ. Ս. Զէօրէֆեան (ջութակ), կ'արտասանեն՝ Օրիորդներ Ալիս Յարութիւնեան, Սեդա Զրբաշեան եւ Պ. Ս. Մակարեան։

Մուտքը ազատ է։

Կը խնդրուի ժամը ճիշդ 10ին ներկայ ըլլալ Սէն Փիէռի դերեզմաննոցին դրան առջեւի հրապարակը, հաւաքաբար երթալու համար դէպի դամբարանները։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի, նախաձեռնութեամբ Պուլվար Օտտոյի Վոտմեան ենթահոմի – ակի։

Այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, հանրածանօթ Պատ Էնթերնասիոնալի սրահին մէջ, (230, Շըմէն տը Մատրակ Վիլ)։

Ղեկավարութեամբ Պ. Պ. Ա. եւ Վ. Յակոբեանի։ Մեծ պատրաստութեամբ պիտի ներկայացուի ԱՐԱՔՕ Ազգ. յեղափոխական կեանքէ, 4 արար մէկ պատկեր։

ՎԻԷՆԻ ԵՐԳՋԱԽՕՒՄԲԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Օրլոժի սրահին մէջ, (Քուր Լաֆայէթ), տեղի կ'ունենայ յիսուն հոգինոց երկսեռ երգչախումբին երգահանդէսը որ մեծ յաջողութիւն եւ քաջալերանք գտաւ ամէն տեղ։

Մուտքի տոմս 200 ֆր., դպրոցական պզտիկներու համար մուտքը ազատ է։

Տոմսերը կը ծախուին միայն հանդէսին օրը թատրոնի կիւշէն, որ բաց է ժամը 2էն սկսեալ։

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Այս կիրակի ժամը 12·15ին Փարիզի ձայնասփիւռէն (Շէն Փառիզիէն) պիտի նուագէ փոքրիկն Անի Կազեր (Ղազարեան) Մոցարթի երկու դաշնակի առնտրը, «Փիանօ չէ Սօա»ի ընթացքին։ Այս առթիւ ըսենք որ նոյն կայանէն կը նուագեն միայն ծանօթ արուեստագէտներ եւ Ա. մրցանակներ։

URIAGE-LES-BAINS (Isère)

ԿՐՈՆՈՊԼԷՆ 10 ՔՄԹ. 414 ՄԵԹՐ
ԲԱՐՁՐՈՒԹԻՒՆ, ՀԱՃԵԼԻ ԿԼԻՄԱ,
ՋԵՐՄՈՒԿ – ԿԱՅԱՆ

Ամբողջական հանիստային իր բուժիչ ջուրով եւ ներարկելի մորթային, յօդացաւի, ցնցղատապի եւ այլ ախտերու։

Շրջապատութեան կեդրոն, դրօսանքի բոլոր յարմարութիւններ — փարիզ, անտառ, լեռնագնացութիւն, քաղցեօ, թէնիս, սինեմա, նուագահանդէս, եւայլն։

ԲԱՑ Է ՄԱՑԻՍ 25 – ՍԵՊՏ. 25

Դարմանում, հիւրանոց, ճաշ, քաղցինոյի մուտք, կառքով լեռնագնացութիւն, հաւանագրով (Փրիզ աւ շարժ), տարեբանի անդամներուն միանուագ գինն է 22000 ֆրանք։

Մանրամասնութեանց համար դիմել
DIRECTION THERMALE
Uriage - les - Bains (Isère)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Արեւ. Եւրոպայի Ուս. Միութեան ժողովը այս չաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին։

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս չաբաթ ժամը 21ին, Երիմեան ակումբը։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Ներկայ կ'ըլլայ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչը։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. Կոմիտէին ընդհ. ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 8ին, բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— «Անտոք» կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ իրիկուն ժամը 20ին, մատուռի յարակից սրահը։ Կարեւոր օրակարգ։

ՎԻԷՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի ընդհ. ժողովը չաբաթ, ժամը 20ին, Համօ Օհանջանեան ակումբը։ Խիստ կարեւոր օրակարգ.— Պատմ. ժողովի զեկուցում, հաշուետուութիւն, նոր վարչութեան ընտրութիւն։ Բոլոր ընկերուհիներու եւ սանուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ։ Ներկաներուն թիւը օրինաւոր պիտի համարուի։

ՀԱՄԱՄԱՐԲ. Վալանսի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, ռիւ Պէլ Իմաժ, Պ. Գասպար Սիմոնեանի սրճարանը։ Կարեւոր օրակարգ։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

Ա. Մ. ՄԱՐՍԷյԼ.— Ձեր յիշած անունը չկար թղթակցութեան մէջ, որ տպուած է ամբողջութեամբ։

ՀԱՑԱՇԽԻ ՊԱՏԱՐԱԳ ՍԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի հայաձէն քառաձայն պատարագ պիտի մատուցուի Սարսէլի Փըրանական եկեղեցւոյն մէջ, ժամը 10·15–ին, մասնակցութեամբ Առնուվիլի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ երկսեռ դպրաց դասուն։

Հաղորդակից. մէջոց՝ փորթ տը լա Շափէլէն առնել 268 թիւ օթօպիւսը, իջնել Մէրի տը Մարսէլ։

ԿԱՐՕՒՋԵԻԻ
ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

45 Տարուան փորձառութեամբ եւ լաւագոյն վկայականներով

ACADEMIE DAYDOU
12 Rue Lafayette, Paris (9e)
Métro : Chaussée D'Antin

եւ թղթակցութեամբ։

OCÉANIA

ԱՄԲՈՐԴԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Կը կազմակերպեմ հաւաքական ճամբորդութիւններ *Լիբանանի եւ Թուրքիոյ* համար ամառուան արձակուրդի ընթացքին։ *ԿԱՐԵՒՈՐ ՋԵՂՉԵՐՈՎ*

Մանրամասն տեղեկութիւններ ստանալու եւ արձանագրուելու համար դիմել՝
OCEANIA
4, Rue de Castellane
PARIS, Tél. : ANJ. 16-33 et 34
ՄԱՐՍԷյԼԻ ՄԷՋ
Պ. ՀԱՅԱԳՈՐԾԵԱՆԻ եւ ՊԱՐՈՆԵԱՆԻ
Օսէանիայի միջոցով
38, Rue de la République, Marseille
tél. Colbert : 53-13

Տեղեր եւ ճեւակերպութիւններ Հարաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկա – ներու համար եւ ամէն ուղղութեամբ։

ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄԸ

Գործ կը փնտռէ վաճառատան մը մէջ, իբրեւ համաբակալ կամ դրասենեակի օգնական եւ ի աշխատանքի համար, ամբողջ օր – ուան կամ կէս օրուան համար։

Դիմել Պ. ՊԱՊՄԱՆԵԱՆի
82 Rue Haxo, Paris (20e).

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN.
Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél.: PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութքներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. — Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 23 ՄԱՅԻՍ ★ DIMANCHE 23 MAI 1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7376 — 30e ANNEE — ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇԱՐԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2787

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԱՅՐԵՐ...

•

Երկրորդ տարին է որ Զատիկս Ուր – բերը «Մայրերու Օր» մը կը տարբեն Փա– րիզի մէջ, երբեւ տարբական պարտակա – նութիւն :

Շատերը հայր – մայր են արդէն, բայց երախտագիտութեամբ, կարօտով կը յի – շեն այն մայրերը որոնք իրենց արեւը վատ պահեցին ամէնէն դժոխային պայմաններ – րուն մէջ :

Ո՞ր մէկը պիտի կրնար նկարագրել իր փրկութեան հրաշքը :

Իրենք՝ եօթը կամ տասը տարեկան խըլ– եակները, մայրը, երբեմն ալ մամիկը՝ ա– պաստն ճիւղ մը որ հասիս կրնար տալ վրայ մնալ կամ թեւերը բանալ :

Եւ սակայն, մայրիկ թէ մամիկ, իւրա– քանչիւրն ունէր սիրտ մը, որ հոգի կու– տար վէհերոտին եւ վախկոտին :

Իւրաքանչիւրն ունէր նայուածք մը որ կը ճեղքէր խաւարը, ամէնէն յուսահատա– կան պահերուն :

Հարիւրաւորներ էին անոնք, հազարա – ւոր սպառազէն ուժերու դիմաց :

Թշնամին կատարեալ դժոխք մը ստեղ – ծած էր, սանձարձակ ոստիկան տալով բոլոր բարբարոս եւ արիւնածարաւ ուժե– րուն :

Ձղակատոր, անտէր եւ ցիրուցան համ – բանքներ՝ անծանօթ եւ անսահման տարա– ծութեանց վրայ :

Կիներ եւ մանուկներ քշուած լեռնէ լեռ՝ արեան ճապաղիքներու մէջ : Ոստիկաննե– րու խարազանը իրենց գլխուն եւ գոյա – նակալ խուժանը կայանէ կայան :

Դիակներ, դիակնե՛ր մեկնակէտէն մին– չեւ անապատը : Եւ միշտ նոր սպանդ, մէկ օրէն միւսը :

Պատառ մը չոր հաց եւ ապի –լեղի ջուր մը՝ իրրեւ անուագ : Ախտեր վարակիչ եւ մահացու :

Հազարաւոր մարմիններ լկուած, բզկ– տուած, կոխոտուած կամ գետամոյն :

Սարձարձակ աւար եւ առեւանգում : Եւ արեւելեան չուկայ — ամո՛ւրզ — ողջ մնացած խլեակները, աղջիկները եւ տղեկ– ները ծախելու համար :

Տակաւին յիշեցէք ինչ որ տեսաք դուք, չափահաս որբեր, եւ դուք, բախտաւոր մնացորդներ որ կ'ապրիք :

Այս դժոխքին մէջ էր որ, աստուածային բարձունքի մը հասաւ մայրերու տիպա – րը, Հայուհին : Իրրեւ մայր, մեծ–մայր կամ քոյր :

Համեստ էին անոնք, մեծ մասով դիւ – ղացի եւ առնտիկին :

Շատերը կարդալ – գրել անգամ չէին դիտեր : Բայց, զաւակներուն ձեռքերէն բռնած, գաղթ կ'առաջնորդէին ,— «Մի– սը քեզի, ոսկորը ինծի» :

Ի բնէ աչխատասէր, անոնք օրը իրի – կուն կ'ընէին չարաչար աքնելով, առանձին մինչեւ արար :

Հարիւրին քանի՞ն օր ու արեւ տեսած էր այն արիւնազանգ երկրին մէջ, ուր գա – զաններն անգամ կը խուսափին մարդ գա– զանէն :

Եւ յանկարծ , ճակատագրական պահու մը, գարձան ամէհի ուժ, իրրեւ պաշտ – պան հազարաւոր խլեակներու : Իրենք որ այնքան կարօտ էին պաշտպանութեան ...

Ո՞վ փորձեց գրել իրենց արիւնաթա – թախ պատմութիւնը : Եւ տակաւին իրենց տաժանքը օտար ափերու վրայ, տան ճրագը վառ պահելու, նոր բոյներ կազմե– լու համար ...

Որո՞ւ կը պարտիք այն հասակակից ե – րիտասարդութիւնը որ չորքը կը ցանէ ձեր համբուն վրայ :

Մայրերու օր : Յարգա՛նք բոլոր մայ – րերուն :

Բայց համբոյր անոնց որ կրկին մայր դարձան, Արհաւիրքէն փրկելով մահա – պարտ սերունդ մը :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԳԱՂՏՆԻ ԴԱՇՆԱԳԻՐ ՀՆԴԿԱՁԻՆԻ ՄԱՍԻՆ

•

ԵՐԵՔ ՁՕՐԱՎԱՐՆԵՐԸ ՆՈՐ ՁՕՐՔ ԵՒ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԿԱՌԱՁԱՐԿԵՆ

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ Հնդ – կաչին զրկուած երեք զօրավարները, էլի, Սալան եւ Փելիսիէ, մեկնած են Հանոյէն եւ Փարիզ կը բերեն գաղտնի տեղեկագիր մը : Կ'ըսուի թէ կ'առաջարկեն ուրիշ հրա– մանատար մը նշանակել զօր. Նաւառի տեղ, 30·000 նոր զինուոր զրկել եւ ար – մատապէս վերաքննել ռազմավիտութիւ– նը , եթէ կ'ուզեն փրկել հիւսիսային Հնդ – կաչինը :

Ըմբոստները արդէն յարձակողականի ձեռնարկած են Թոնքինի տելթային մէջ : Ֆրանսական օդանաւերը կը շարունակեն ռմբակոծութիւնը , խանգարելու համար անոնց շարժումները : Ֆրանսական զոր – ծակալութիւնը կը ծանուցանէ թէ ըմ – բոստներուն ձեռքը անցած է Անքսա , որ կը գտնուի Հանոյի հարաւ. արեւելեան կողմը :

Տիէն Պիէնի հրամանատարին կինը, Տիկին Քասթր եւս ճամբայ ելած է դէպի Փարիզ : «Որոշեցի Փարիզ վերադառնալ, կ'ըսէ, վերջին տեղեկութիւնները հաղոր – գելու համար իրական կացութեան մա – սին» : Իր ամուսինը, որ զերի է , նախա – պէս օրը օրին տեղեկութիւններ հաղոր – դած էր անթելով : Տիկինը եւ երեք զօրա– վարներըփարիզ կը սպասուին երեքշաբթի օր :

Հրատարակուած տեղեկութեանց հա – մաձայն, երեք զօրավարները անհրաժեշտ կը գտնեն 1· Ստուարաթիւ ցամաքային զինուորներ զրկել , քաշելով մայր երկրի եւ Գերմանիոյ Ֆրանսական զօրաբաժին – ներէն .— 2· Ծանր զէնքեր – հրասայլ, գնդացիր եւն. հասցնել .— 3· Օդանա – ւեր զրկել Թոնքին .— 4· Զէնքի տակ առ– նել օդաչու մասնագէտները եւ բանտարկել առեւտրական օդանաւերը, դիւանագիտական փոխադրութեան համար .— 5· Ներքին միջոցներ ձեռք առնել, որպէսզի Հնդկա– չինի բնիկները աւելի մեծ թափով մաս – նակցին պատերազմին :

Վերջին լուրերը կը հաստատեն թէ կա– յութիւնը ծանրացած է եւ մեծ մասամբ – դութիւն կը տիրէ Հանոյի մէջ : Շատեր կ'ուզեն հեռանալ, նոյնիսկ բնիկները : Անձրեւները վերսկսած են Տիէն Պիէնի շրջանին մէջ, դժուարացնելով վիրաւոր – ներու փոխադրութիւնը, որ տեղի կ'ունե– նայ օդանաւերով : Յարդ 160 վիրաւորներ փոխադրուած են առաջին ցանկին վրայ որ կը պարունակէ 450 անուն :

Վերջին լուրերու համաձայն պաշար – ուած են երկու Ֆրանսական դիրքեր Թոն– քինի շրջանին մէջ :

ԱԶԳ· ԺՈՂՈՎԸ բանաձեւ մը քուէար – կեց, որուն համաձայն պաբատաւոր են ի – րենց եկամուտները յայտարարել այն հարկատուները որ օգտակար մը ունին շր– ջապատյութեան կամ ինքնաշարժ մը՝ քա – զաքացիներու փոխադրութեան համար, սպասուր մը կը գծածգեն , քանի մը երկրորդական բնակարաններ ունին Ֆր – րանսայի մէջ կամ զուրսը եւն. : Բուէար– կուեցաւ նաեւ այն օրէնքը որով վրաման առթիւ խափանուած թերթերու տպարան– ները եւն. կարելի է ծախել ներկայ վարձակալներուն, հատուցում վճարելով սեփականատէրերուն : Կրթական նախա – րարը հաստատեց թէ 1955ի վերջը պիտի բացուի Անթոնիի ուսանողական տունը , ուր պիտի կրնան բնակիլ 2500 ուսանող – ներ :

ՄԱՄՈՒԱԳԻՏՆԵՐ կը հաչուեն թէ Մ·Նա– հանգներուն դէմ կատարուած հիւլէական եւ մանրէական յարձակում մը 22 միլիոն դոհ պիտի պատճառէ, եօթը միլիոնը մեռ– եալ...

Ի՞ՆՉ ԿԸ ԲԱՆԻՆ ԺԸՆԵՒԻ ՄԷՋ

ՁԻՆԱԴԱԴԱՐԻ ԽՆԴԻՐԸ ՊԻՏԻ ԲՆՆՈՒԻ ՎԱՂԸ, ԵՐԿՈՒՇԱԲԹ

Ժընեւի խորհրդաժողովին չորրորդ գաղտնի նիստին մէջ որոշուեցաւ Հնդկա– չինի պինադադարի խնդիրը քննել վաղը , երկուշաբթի, զուտ պինուորական դեռնի վրայ : Ֆրանսացիները յառաջդիմութիւն մը կը նկատեն այս որոշումը, բաղդատե – լով նախընթաց ամուլ վիճաբանութեանց հետ :

Չորրորդ գաղտնի նիստը տեւեց 4ուկէս ժամ : Այս առթիւ ալ թեր ու դէմ ճառեր խօսեցան Պ· Մոլոթով, Զինաստանի եւ Վիէթմինի ներկայացուցիչները եւ ի վեր– ջոյ որոշուեցաւ Բշ· օր քննել սկզբունքի երեք խնդիրները : Բանաձեւը պատրաստած է Պ· Մոլոթով եւ կը բաղկանայ հինգ հիմնական կէտերէ .— 1· Կրակը գադրե – ցնել .— 2· Որոշել այն շրջանները ուր պի– տի համախմբուին երկու կողմերուն ու – ժերը .— 3· Թոյլ չտալ որ երկու բանակ – ները օդնական զօրք ստանան .— 4· Մի – ջազգային վերստուգիչ յանձնախումբ մը կազմել, հսկելու համար պայմանագրի գործադրութեան վրայ .— 5· Միջազգա– յին երաշխիքներ՝ համաձայնութեանց բռնադարման դէմ :

Իրազեկներ կը բացատրեն թէ պինադա – դարի նոր ծրագիրը մը չէ այս , այլ բանա– ձեւ մը որ վիճաբանութեանց հիմ պիտի ծառայէ : Մթնոլորտը զգալապէս մեղմա – ցած կը թուի, առ այժմ :

Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, Պ· Պինօ, Փարիզ վերադարձաւ, խորհրդակ– ցելու համար գաղտնարութեան հետ : Պ· Իրն ալ իր երկիրը գնաց երէկ, եւ կա – րեւոր խօսակցութիւններ պիտի ունենայ Զըրչիլի հետ, Ժընեւի ժողովին, Հնդկա – չինի կացութեան ծանրացման եւ անգլեւ– ամերիկեան յարաբերութեանց մասին : Ձամբան Փարիզ ալ Հանդիպեցաւ , ներ– կայ ըլլալու համար Սիրալիը Համաձայ – նութեան 50ամեակի յոբնակատարու – թեանց : Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ դաղտնի պիտի պահուի Զըրչիլի եւ Իրնի տեսակցութեանց արդիւնքը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Ե· ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ այժմ 400 աուզանաւ ունի, այսինքն 50 հատ աւելի, համա – ձայն Մ· Նահանգներու ծովային նախա – րարութեան տեղեկութեանց : Այս առթիւ կը հաղորդեն նաեւ թէ ուժան դիմակներ հնարուած են Ամերիկայի մէջ, հիւլէական եւ ջրածին ռումբերու դէմ պաշտպանուե– լու համար : Ութ հազար հատ ապասը – ուած է արդէն :

ՍՊԱՆԻՈՑ արտաքին գործերու նախա – րարը պաշտօնական զեկոյց մը հրատարա– կեց որով կ'ըսէ թէ Անգլիա 1941ին խոս – տացած էր վերադարձնել Ճիպրալթարը, պատերազմէն վերջ : Անգլիոյ Երեսփ· ժո– ղովին մէջ հարցումի մը պատասխանելով, Զըրչիլ ըսաւ թէ որեւէ խոստում չէ տր – ուած : Սպանիա կը պնդէ , յիշեցնելով 1940 – 1942ին մնացած փաստաթուղթեր : Մարտիի անդլ· նախկին դեսպանն ալ , որ այդ պաշտօնը վարած է 1940էն 1944, վճռաբեկ հերքեց սպանիական պատմու – թիւնը :

ՓԱՐԻԶԻ ՏՕՆԱՎԱՃԱՌԸ բացուեցաւ ե– րէկ, չարաթ : Այս տարի տօնավաճառին յիւնամէական է : Առաջին տօնավաճառը բացուեցաւ 1904ի գարնան, Թամփլի հին չուկային մէջ : Այն տաեն 486 ցուցադրող– ներ կային, այսօր՝ 12·500 : Հայեր ալ կը մասնակցին, դլխաւորաբար ճարտարա – պետ· Նուպար Յովհաննէսեան, որ միշտ նոր եւ գործնական գիւտեր կը յղանայ (վերջինը՝ ելեկտրական աղօրիք մը սուրճ աղալու համար) :

ԻՏԱԼԻՈՑ վարչապետը , յայտարարեց թէ ի հարկին պիտի բնդդիմանայ Պալ – քանեան դինակցութեան կազմութեան , իրրեւ անդամ Ատլանտեան դաշինքին, ե– թէ Թրիէսթէի խնդիրը կարգադրուած չըլլայ :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԵՍ ՈՐ ՄԵՌՆԵՄ

Ես որ մեռնեմ, տարէք , թաղէք
Իմ Շիրակի դաշտերում ,
Որ մէրըս գայ ու վրաս լայ ,
Որդու կարօտն աչքերում :

Մօրըս արցունքն, ա՛խ թէ ընկնի
Շիրմիս խարիսխ, ինչպէս ցօղ ,
Շիրմիս խաչը լուռ կը ծաղկի,
Կը կանաչի, ինչպէս հող :

Ես որ մեռնեմ տարէ՛ք , թաղէ՛ք ,
Իմ Շիրակի դաշտերում ,
Որ մէրըս գայ ու վրաս լայ ,
Միակ լացողս աշխարհում ...

ՅՈՎՀ· ՇԻՐԱՋ

ԽՕՍՔ ԻՄ ՈՐԴՈՒՆ

Այս գարնան հետ, այս ծաղկումի,
Այս թռչնակի, այս առուակի
Հետն այս երգի ու զարթօնքի
Բացուեց լեզուն իմ մանկիկի :
Տե՛ս, թոթովեց քառ մի անգին
Հայկեան լեզուից մեր սրբազան ,
Ասես մասունք հադարդութեան
Դիպաւ մանկանս շրթունքին :
— « Լսի՛ր, որդիս, պատգամ որպէս ,
Սիրող հո մօր խօսքը սրտանց ,
Այս օրուանից յանձնւում եմ ես
Հայոց լեզուն հազարագանձ :
Կտրել է նա հանց աստղալոյս
Երկինքերը ժամանակի,
Շառաչել է խոռվայոյզ
Սյացքի հետ Հայկեան նետի :
Եւ Մհերպի սուրբ հանճարով
Դարձել է գիր ու մագաղաթ ,
Դարձել է յոյս, դարձել դրօշ ,
Պահել երբք մեր անպարտ :
Նրանով է մրմնջացել
Հայ պանդուխտը երգն իր վշտի ,
Նրանով է որոտացել
Կռուի երգն իմ ժողովրդի :
Նրանով է մայրս ջահել
Ինձ օրօրոց դրել մի օր,
Հիմի եկել ես է հասել
Նրա կարկաչը դարաւոր :
Բա՛ց շրթներդ, խօսի՛ր անգին,
Ձեր դայլայլիր իմ սիրասուն ,
Թող մանկանայ հո շրթներին
Մեր ալեհեր Հայոց լեզուն :
Պահի՛ր նրան, բարձր ու վճիտ ,
Արարատի սուրբ ձիւնի պէս,
Պահիր նրան սրտիդ մօտիկ
Ես պապերի անիւնի պէս :
Ու ոսոխի գարկիցը սեւ
Դու պաշտպանիր կրծիով նրան,
Ինչպէս մօրդ կը պաշտպանես
Թէ սուր հաշեն մօրդ վրան :
Ու տես, որդիս, ուր էլ լինես,
Այս լուսնի տակ ո՛ւր էլ գնաս ,
Թէ մօրդ անգամ մոռից հանես,
Ես մայր լեզուն չմոռանա՛ս » :

ՄԻՀՎԱ ԿԱՊՈՒՏԻԿԵԱՆ

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ ստացանք, Պ· Գր· Աբոյեանէ (Նիս Եարք), 2000 Ֆր·, իր այ– ցելութեան առթիւ :

ԹՈՒՆՈՒԶի ազգայնական կուսակցու– թեան վարիչը, Պուրկիպա ,որ աքսորուած էր, Ֆրանսական կղզի մը փոխադրուե – ցաւ, Լոհրանի բացերը : Տեսակցութեան մը առթիւ յայտարարեց թէ երբեք Ֆը – րանսայի թշնամի եղած չէ եւ թէ պար – զապէս կը պահանջէ վերահաստատել իր երկրին դեմոկրատութիւնը :

ՁԱՓԱՒՈՐ կուսակցութիւնները խորհր– դակցութիւններ կը կատարեն, երեք մի– ացեալ կեդրոններ հաստատելու համար : Այս առթիւ թերթերը կը գրեն թէ վար – չապետին կուսակիցները ակարացած են եւ նոր միաժամանակութիւն մը պիտի կազ – մուի, խախտելով գահլիճին դիրքը :

ՎԵՐՋԱԼՈՑՍ

★

Ա՛լ վերջալոյսը մօտեցաւ : Իջաւ սարէն,
Ուսին լեցուն երազներով մախաղ-իրեն,
Հովիւը ծեր, սրինգը ճաթած, յոգնատրտում,
Սիրտը ներսեն լուռ փեթակի վազո՛ւց թռփուր :

Ծառերուն մէջ փակուեցաւ թեւը տատրակին,
Ա՛լ չի շողար արեգակի հրեղէն ոսկին :
Լուսնի կարօտ ու որբացած աղբիւր մը դեռ,
Երգն իր կուլայ մութ պարտէզի մը առընթեր :

Հովիւն հասաւ դուռը գիւղին, ո՛չ մէկ ներքագ
Ձայն ողջունեց, ո՛չ մէկ համբոյր ա՛լ ծաղկեցաւ
Սիրոյ բոսոր շրթներուն վրայ · բայց վայրահակ :

Հարսի մը պէս անընդջակաս եւ սիրագին
Ուռենիի մը սաղարթները ծածկեցին
Ամէն կարօտ, ամէն ցընորք եւ ամէն ցաւ :

ԱՐՍԷՆ ԵՐԿԱԹ

ՄԱՅՐԻԿԸ Չ'ԱՇԽԱՏԻ

●

Ամէն մայրիկ անուշ է,
Հայ մայրիկը ուրիշ է :
Ե. Գ.

Գործարանի բանուորուհի չէ, ոչ ալ կըթասենեակի պաշտօնեայ : Չի պատկանիր նաեւ հայ մայրերու այն դժբախտ սերունդին, որուն վիճակ ուսերը կ'ելլան հօր եւ ճօր գոյզ պարտականութիւններու բացառիկ ծանրութեան տակ :

Մեր Մայրիկը կ'ապրի ազատ երկրի մը մէջ : Թուրքի, Քիւրտի, ոստիկանի վախը չունի : Արդէն հազիւ կը յիշէ անապատն ու ջարդը : Կամ՝ բնաւ չի յիշեր : Փա՛ռք Տիրոջ, մեծցած է հանդիստ պայմաններու մէջ եւ ամուսնացած, ընտանիք կազմած : Իր գոյզ մը զաւակները, բաւին քուն խմասառվ, Փիղիքապէս վրկելու մը-տահոգութիւնը չունի :

Բախտաւոր է ան, որովհետեւ ունի պարկեշտ, աշխատասէր, լուրջ ամուսին : Կարճ խօսքով, ընտանիքի լաւ հայր մը, որ կ'աշխատի մօտակայ գործարանը : (Կրնայինք ըսել գերճակ, կօշկակար, պաշտօնեայ, փոքր առեւտրական) : Ոչ հարուստ են՝ ոչ աղքատ : Նիւթական որոշ ապահովութիւն մը, որ մտածել կուտայ նախ քան աւելորդ ծախքերու դուռ բանալը :

Գրեթէ արդիական գոյգի մը հետ է մեր գործը : Կոկիկ, հաճելի բնակարանին մէջ աչքնէ կը պակսի : Տանտիկնոջ գործը դիւրացնող բոլոր նորութիւնները հոն են : Կեդրոնական եփելու համար սոխուած չէ փայտ կամ ածուխ վառել, ինչպէս կ'ընէր իր մայրը : Կոճակ մը, լուցկի մը ու գի-տութեան սարսուռներէն մին՝ կազը կը հանի անմիջապէս :

Լուացքի ջուրը գոյլերով չի կրեր : Կը դարձնէ ծորակը եւ ազիւրը կը դղրդայ իր խոհանոցին մէջ : (Ցաւալի տաք ջուրի ծորակն ալ քովը) :

Առնէ մը ի վեր, նոյնիսկ ապահուած է այս տարապարհակ աշխատանքէն, շնորհիւ փողոցին անկիւնը բացուած մեքենաշարժ լուացարանին : Հոն կը տանի խոշոր կարոները :

Այս բոլոր յարմարութիւններուն մէջ, այլեւս ի՞նչ աշխատանք կը մնայ տունը մնացող Մայրիկին :

Գրեթէ ոչինչ :

Փորձենք տալ մէկ օրուան կամ մէկ շարքուան ժամանակացոյցը :

×

Երկուշաբթի : Առտուան ժամը վեցուկէսին, զարթուցիչ ժամացոյցը իր զիլ ձայնով կուգայ ընդհատել մայրիկին հանգիստ քունը : Դժուար է զատուիլ անկողնի հաճելի գաղջութենէն, մանաւանդ ցուրտ օրերը, սակայն կարելի չէ տըն-նջել :

Նախ, ամուսնին նախաճաշը պիտի պատրաստուի : Դեռ կան կիներ, որոնց համար այս գործը հոգեկան գոհացում մըն է : Եթէ ընտանիքին հայրը մեկնած է արդէն, նորէն աշխատանքը չի պակսիր :

Լուացուիլ, հագուիլ, բերանը պատատ մը բան ղնել, արդէն ժամը ութն է : Ցանկարծ կը մտաբերէ որ պզտիկները կաթ չունին : Կը վազէ կաթը բերելու, ամանը կը դնէ կրակին վրայ եւ ձեռք կ'առնէ աւելը :

Տղաքը տակն ու վրայ ըրած են սենեակը : Գիրքերը մէկ կողմ, հագուստները մեւս կողմ : Տախտակամածը ծածկուած է պատռուած թուղթերով, պտուղի կեղեւներու մնացորդներով : Չեն նկատուած նաեւ կօշիկները, այս գործն ալ պէտք է ըլլայ :

Մայրիկը բծախնդիր է, ճաղուկները միշտ մաքուր, ներկայանալի ըլլալու են դպրոցին մէջ : Կը հանէ տղաքը անկողնէն ու կը սկսի լուալ, մաքրելու գործողութիւնը :

Նախաճաշի սեղանին վրան ենք : Մանչուկին ախորժակը տեղն է : Փիչ մը նի-հար, դունատ աղջիկը տեւականօրէն կուշտ : Անտարակոյսին հաճոյքն է տեսնել մին ի թուղթը պատառները՝ ի հարկէ պնակին մէջ ձգելով իրենները : Մայրիկին մէկ աչքը վրանին է, որպէս զի աղջնակը անօթի չմնայ կամ կոխ չծապի ու կաթով սուրճը չթափի նոր-լուացուած դողնոցներուն վրայ :

Վերջապէս տղաքը ճամբուեցան դպրոց : Մայրիկը պզտիկ շունչ մը կ'առնէ, որովհետեւ, մօտաւորապէս երեք ժամ է ոտքի է արդէն :

Քառորդ ժամ հանգիստ, կարգալու համար հայերէն թերթօնը ու կարգը կուգայ դնումներուն :

Կը վազէ խանութ – խանութ ի խնդիր լաւ եւ ժամն ապրանքի : Կեանքը տարապայման սղած է, պիտի ծախսէ հաշիւով եթէ կ'ուզէ հաւասարակշռել պիւտճէն : Շրջուն վաճառորդներու չուկան թէեւ քիչ մը հեռու է, սակայն՝ դիները աւելի ձեռնտու են : Կը մեկնի հոն :

Բեռնաւորուած ուսելիքի ծանր պայուսակներով, Մայրիկը տուն կը մտնէ քրտնաթաթախ եւ կը սկսի ճաշի պատրաստութեան :

Մինչեւ կերակուրը եփի, մայրիկը կը նորոգէ մէկ – երկու գոյդ գուլպայ եւ կը լրացնէ մանր – մունր գործեր :

Մօտակայ գործարանին սուլիչը կէսօրը կը ծանուցանէ : Փիչ ետքը տղաքը ներս կը մտնեն պոռալով –կանչելով : Նիհար, ախորժակէ գուրկ քոյրիկը, իր կռուազա – նութեամբ վար չի մնար աղբարիկէն : Ճեխերուն մէջէն քալելով, կօշիկ, գուլպայ, վերարկու ազատած են վերէն – վար : Մայրիկը ի գուր կը ջղայնանայ, կը յուզուի : Պզտիկներուն հոգն անգամ չէ :

Ճաշը կ'ըլլայ այնքան յոգնեցուցիչ որքան նախաճաշը : Տղաքը կը վերադառնան դպրոց : Մայրիկը կը շարունակէ աշխատանքը :

Կը լուայ ամանները, կը սրբէ, կը տեղաւորէ զարակներուն մէջ : Կարգը կուգայ կը – կարկուտքին, ճերմակեղէնի արդուկին, որովհետեւ, շարաթը երկու անգամ մանրուքի լուացք կայ :

Ընթրիքի պատրաստութեան չսկսած, տղաքը նորէն տունն են : Պէտք է պատրաստել նախընթրիքի կաթը, հագին չերտը՝ վրան կարագ ու անուշ, յետոյ, անցնիլ կարի մեքենային առջեւ : Աղջկան զոգնոցը մաշած է, մանչուն չափիկ – վրաները : Բարեբախտաբար մայրիկը կարու ձեւ դիտէ եւ ստիպուած չէ սուղ դի-ներով դնել այս բաները :

Օրը ինչ շատ անցաւ : Իրիկուն է արդէն : Հայրիկը տուն կուգայ եւ քիչ մը հանգստանալէ վերջ՝ կ'օգնէ մայրիկին, օրուան երրորդ սեղանին՝ ընթրիքի պատրաստութեան, բայց ամանները լուալը, սրբելը նորէն վերջինին բաժինն են, վասնզի տուն-րն է ան եւ չաշխատիր :

Ժամը ինն է : Պզտիկները պառկած են : Հայրիկը, քիչ մը ձայնասփիւռ մտիկ ընելէ, քիչ մը մայրիկին հետ խօսելէ վերջ՝ կը համբուրէ զայն եւ կը մտնէ անկողին :

Այդ օրուան համար մայրիկին գործերը լրացած են այլեւս : Գրեթէ լրացած : Բազմոցին վրայ լինկած, կը դասաւորէ յաջորդ օրերու աշխատանքները :

Պէտք է մաքրել ապակիները, մեղրամոմ եւ տախտակամածը, վերմակներու սա – ւաններուն փոխել, քանի ամսուն պտուղ կայ՝ քիչ մը անուշ եփել, այցելել հիւանդ ազգականի մը, քանի մը կտոր վճարովի կար կարել՝ օդնելու համար ամուսնին, մաքին մէջ պատրաստել շաբթուան ճաշացուցակը : Մէկը մեւս չուտեր, միւսը՝ բանջարեղէն : Ցաջորդաբար մեւնոյն կերակուրը կը դանեցնէ տղաքը, որով, ախորժաբեր ուսելիքներ պիտի պատրաստէ : Ամենօր – հայ այս մտմտուքը մայրիկին դլխուն գտրուած գատողական սուրճ է, շրջերն ու առողջութիւնը կը պղոյէ :

Գազափարներու զուգորդութեամբ միտքը կ'իյնայ իր մանկութիւնը : Հիմա որ ինքն ալ իր կարգին մայր է եղած, կը հասկնայ չափն ու խորութիւնը ծնողքի մը զոհողութեան : Աչքին առջեւ կուգայ երկտասարդ աղջկան շրջանը : Երջանիկ օրեր : Եթէ պատահմամբ պնակ մը լուար կամ սեղան մը շահէր, աւելի ձեւի համար էր : Ողջ ըլլար մայրիկը, տունի հոգերը անոր վրան էին : Ոչ թատրոնէն կը զըր-կուէր, ոչ ալ շարժանկարէն կամ հանդէսէն : Իսկ ա՞յժմ... Աղցունքը կը լճանայ աչքերուն մէջ, երբ կը մտաբերէ ծնողքը :

Ոտքի կ'ելլէ մեր մայրիկը եւ այն տեսնն միայն կը զղայ՝ թէ յոգնած է ու տասներկու ժամ ոտքի վրայ : Կը հանուի, կը հագնի գիշերազգեստը, կ'ուղղուի դէպի անկողին : Տղոցը մահճակալին աջկէն անցած տեսն վայրկեան մը կը կենայ : Իրենց մօր արիւնով եւ ջիղերով հասակ նետող «պզտիկ զազանները» կը քնանան անմեղ հրեշտակներու նման : Մայրիկը կը մոռնայ անոնց չարութիւնները, պոռթկացող սիրոյ երկու համբոյրներ կը տեղաւորէ անոնց այտերուն՝ եւ կը մտնէ անկողին :

Ձմռնայով լարել զարթուցիչ ժամացոյցը միչտ վեցուկէսին վրայ :

×

Մայրիկը ի՞նչ կ'ընէ :
Մայրիկը չաշխատիր :

×

Օրհնեալ ըլլայ մեր մայրիկը :

ՀՐԱՆԴ ԱԿՈՆԱՑԵԱՆ

Ի՞ՆՉՊԷՍ ՍՊԱՆՆԵՑԻ ԳՐԻԳՈՐ ԶՕՀՐԱՊԸ

★

ՄՄԲ.— Վերջերս Պէյրութի մեր պաշտօնակիցը, *Ազդակ*, Բստմնեղի պատմութիւն մը հրատարակեց այս խորագրով :

Պատմութիւնը վիճելի համարուեցաւ, քանի որ վկաներէն ոչ մէկուն անունը յիշուած էր : Մենք ալ նոյն վերապահումն ունէինք եւ կը պատրաստուէինք հարցումներ ուղղելու, երբ վերջին պահուն ստացանք *Ազդակի* Մայիս 14ի թիւը, ուր պատմութեան հեղինակը բացատրութիւններ կուտայ : Ուրեմն, նախ այդ լուսաբանութիւնը կը հրատարակենք, յետոյ բուն պատմութիւնը, անշուշտ հեղինակին պատասխանատուութեամբ.—

Ինծի վերապահուած պատճառներով խնդրած էի «Ազդակի» խմբագրութենէն որպէսզի անունս չտար : Ուստի, ներկայիս, նորէն մականունս ինծի վերապահելով, կուտամ անունս, վստահ ըլլալով թէ՝ եթէ «Նայիրի»ի խմբագրութեան անծանօթ մըն եմ, բայց ծանօթ եմ թէ «Ազդակ»ի եւ թէ «Նայիրի»ի ընթերցողներու մեծամասնութեան : Արդ, անունս Սահակ ժ.պ է, Պէյրութի Էլեկտրական ընկերութեան մէջ 29 տարիէ ի վեր ծառայող պաշտօնեայ մը :

Այժմ կը պատասխանեմ յօդուածագիր Պ. Տէր Յակոբեանի :

38 տարիէ ի վեր անտիպ մնացած յուշերուս մէջ, Գրիգոր Զօհրապի եղերական սպանութեան պատմութիւնը պզտիկ դրուագ մըն է, որուն իմ յուշերուս մէջ մտնելը արդիւնքն է այդ պատմութեան որոտաձայնի մանրամասնութիւնները դեռ այդ օրերուն, 1916ին, զարմանալի զուգադիպութեամբ մը ականջներովս լսելուս, հետեւեալ պարագաներու տակ :

Տարագրութեան այդ սարսափելի օրերուն երբ Դամասկոս կը զտնուէի իբրեւ տարագիր, յայտնած էի Հիճազի երկաթուղային ընկերութեան մէջ պաշտօն մը ապահովել : Եւ այդ պաշտօնիս բերումով յաճախ կը ճամբորդէի Երուսաղէմ, ուր, Մոսկոֆիէ կոչուած թաղին մէջ կը զըտնուէր պետական առաջին հիւանդանոցը՝ «Ազքէրիէ պիրինճի վաթան հաստահանէսի», որուն «ինզիլաթ զապիթին» ազգով ու հոգիով թուրք Հայ մըն էր, սակայն անունով թուրք՝ Ֆայիք պէյ : Ծանօթացած էի անոր եւ ամէն ուղեւորութեան անոր կը հանդիպէի : Սհասարիկ, նման այցելութեան մը ընթացքին, անոր դրասենեակին մէջ, կը լսէինք ոճրագործին խոստովանութիւնը : Բուն հիւանդապահին (ոչ թէ հիւանդապահուհի, ինչպէս սխալմամբ ըսած է «Ազդակ») բերնէն երկուքս միասեղ (Ֆայիք պէյ եւ ես) կ'իմանանք այդ սարսռազդեցիկ պատմութիւնը եւ կրկնել կուտանք այն որ ճշդրտօրէն տպուած էր «Ազդակ»ի մէջ : Ֆայիք պէյ կը հրամայէ իսկոյն բերել ոճրագործ յիսնապետի մնարին վրայ կախուած ինքնութեան դրութիւնը (Քիւնիա), որուն վրայ նշանակուած էր, ուրիշի ըլլալը, տարիքը, անուն-մականունը : Դժբախտաբար, այդ վայրկեանին ինծի սովորական դէպք մը թուեցաւ եղածը, նկատի ունենալով որ ամբողջ ազգը, դանդուածներով նոյն ճակատագրին կ'ենթարկուէր, այլապէս յուշերուս մէջ արձանագրած պիտի ըլլայի ոճրագործին անուն – մականունը, հիւանդապահին անունը եւ այլ մանրամասնութիւններ :

Բայց, զոհացում տալու համար ամէն նուն հետաքրքրութեան, պիտի չկանամ թուել կարգ մը ճշդումներ եւ մանրամասնութիւններ :

*Ասկէ շատ առաջ, չեմ յիշեր թուական – նը, իմ ալ ձեռքս անցաւ Պ. Արշակ Ալպօյաճեանի հրատարակած գիրքը եղեռնի պատմութեան մասին : Զարմանքով կարդացի ակնարկուած տողերը եւ լուսաբանուելու համար գիմեցի Ուրֆայի հերոսամարտին վերապրող արժանահաւատ եւ իմաստուն բազմաթիւ ապրուդներու, որոնք ինքնաշարժ կերպով հասնելով Հալէպ մէջ, հաւաստիացուցին թէ Գրիգոր Զօհրապ եւ Վարդգէս Ուրֆա բերուած են եւ հոն հիւր եղած իրենց ուրֆացի երկու պաշտօնակիցներու՝ երեսփոխաններ չէյխ Սաֆուտի եւ Մահմուտ Նէտիմի. յատկապէս այս վերջինին սեփականութիւնը եղող Ուրֆայի միակ պանդոկը իջեւանած են, սերտային ճիշդ դիմացը : Նոյնիսկ հոն, այդ երեսփոխաններն ու այլ երեւելիներ ճաշկերոյթ տուած են ի պատիւ Զօհրապի եւ Վարդգէսի : Դեռ աւելին : Ըստ այդ արժանահաւատ հաւաստիքներուն, Ուրֆայի նշանաւոր հերոսը՝ Մկրտիչ Եօթնեղբայրեան դղալով թէ Զօհրապ եւ Վարդգէս ճամբան դաւադրօրէն պիտի սպանուէին, դաղանի միջոցու մը առաջարկած է յարձակիլ պահակներու վրայ եւ անոնց ձեռքէն ազատել երկու մեծանուն Հայերը : Սակայն Զօհրապ մերժած է առաջարկը, նախ յայտնելով թէ նման արարք մը կրնայ վտանգել Ուրֆայի հայութեան ճակատագիրը եւ երկրորդ՝ նը-կատի ունենալով իր անմեղութիւնը, յայտնած է որ Տիարպէքիրի վիլայեթի պատասխանատուները

ՊՈՍՏԱՑՈՒ ՅՅՈՒՆ

ՅԱՂԹԱՀԱՅՈՑ

Եթէ ան ձին չէր նշմարած, առ-
ջեւ ելած ատեն ձիուն ոտքերուն
ցեխերուն վրայ ...

— Շո՛յլէ, ինչ կ՚ընես, որ ձիդ
կ՚ոտքի ելլէ ...

— Ի՞նչպէս թէ, ձիս կ՚ոտքի
ելլէ, երբ ես ինքս ձիուս վրայ
դժուարաւ կրնամ հաստատիլ :

Ձիուն ոտքերը ...

— Ձիո՛ւ ոտքերը, օ՜խ, ձիս ոտ-
քերը ... Ես ձիուս ոտքերը չեմ
նշմարեր, ես ձիուս ականջները
կը նշմարեմ միայն :

Ականջները ...

— Ականջները, ինչպէս ոչ ոք
կրնայ նշմարել, ես ձիուս ականջ-
ները

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Հակառակ լուր ըլլալուն, հինդշաբթի ե–ւեկոյ, ժամը վեցին, Ալֆորվիլի Ֆ· Հ· Մ· Մ·ի դաշտը լեցուն էր հազարաւոր մարզասէրներով, մեծ մասամբ տեղացի, որոնց մէջ պատուոյ տեղը պատած էին Ալֆորվիլի եւ Շարանթոնի քաղաքապետ–ները, եւ փարիզի մարզական ակումբի ամբողջ պաշտօնէութիւնը :

Ֆութպոլի այս մրցումը տեղի կ'ունենար Ալֆորվիլի Հայ Մարզականին և Շա–րանթոնի խումբին միջեւ, եւ վճռական իմաստ ունէր : Եթէ ամենափոքր պարտու–թիւն մը ունենար՝ հայ խումբը կը կորցնէր բարձրացումի իրաւունքը :

Երբ սուլիչը հնչեց, մերինները տեն–չապին վիճակ մը ունէին : Հակառակորդին համար ալ պատուոյ խնդիր էր : Կ'ու–զին ամէն գնով պարտութեան ենթարկել հայ խումբը որ սկսած էր նշանաւոր դաս–նալ : Առաջին մասին, մեր տղոց պաշտպա–նողական գծէն մէկուն անուշադրութեան հետեւանքով, հակառակորդը չահեցաւ ա–ռաջին նշանակէտը :

Այս ակամայ պարտութեան վրայ մե–րիները խմբապետ Սրապի առաջնորդու–թեամբ սկսան յարձակողականի :

Երկրորդ կիսախաղին մերոնց յար–ձակողական գիծէն Լօչեան երբ առաջին նշանակէտը պիտի չահէր, հակառակորդ կողմէն մին զեռին տապալեց հայ մար–դիկը :

Այս անիրաւ արարքը յանգանակ նկատ–ուելով դատաւորին կողմէ, որոշուեցաւ «փենալթի»ի իրաւունք տալ Հայերուն, եւ խմբապետ Սրապ նշանակեց Հայերու առաջին կէտը : Եւ որովհետեւ, ընդհա–նուր դասաւորման մէջ, Ալֆորվիլի Հա–յերու չահած կէտերը (55), աւելի էին երկրորդ դասաւորուած տեղական խում–բին վրայ (54 կէտ) հակառակ հա–ւասար (1–1) մնալուն՝ Հայերը յաղթա–կան հռչակուեցան կէտերու առաւելու–թեամբ :

Ցաղէն վերջ, Մխուքիւնը ֆնջոյքի հրա–ւիրեց հիւրերն ու խաղացողները : Այս առթիւ ներկաները, որոնց մէջ կային նա–եւ մասնագէտ լրագրողներ, զովեստով խօսեցան Հայերու խաղարկութեան մա–սին եւ չնորհաւորեցին մեր խումբը որ ա–մէն երկու տարին անգամ մը կը յաջողի իր դասակարգին բարձրացումը : Ըսին նոյնիսկ թէ հազուագէտ պարագայ մըն է այս եւ թէ անդին կան խումբեր որոնք 54 տարի կ'անցընեն մեր տղոց ութ տար–ուան յաջողութիւնները չահելու համար :

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ԿՐԸՆՈՊԼի ՄԷՋ

Հովանաւորութեամբ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին իր Սանուհիներու Միու–թիւնը Համբարձման տօնին առթիւ կազ–մակերպած էպարահանդէս մը, Սալոմպօ Շաբաթ, 29 Մայիս, ժամը 8·30էն մին–չեւ 2, ընտիր նուագախումբով :

Աւանդական «վիճակ»ի պատկերը տե–ղին վրայ եւ հաճելի անակնկալներ :

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

Հ· Ց· Դ· Լիոնի Վարանդեան կոմիտէն, շնորհաւորելով ընկեր Հրաչ Տասնապետ–եանի ամուսնութիւնը, այս առթիւ հազար ֆր· կը նուիրէ «Ճառագ»ի բարգաւաճման համար :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Պ· Պետրոսեան հազար ֆրանք կը նուիրէ Կապոյտ Խաչի տեղա–կան մասնաճիւղին, իր մեծ մօր Մարիամ Գասպարեանի մահուան երկրորդ տարե–լիցին առթիւ :

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

Նաւով, օդանաւով, երկաթուղիով, ռեւէ ընկերութեամբ եւ միեւնոյն գի–ներով տեղերը կ'ապահովենիք ձրիաբար, դէպի Հարաւային եւ Հիւսիսային ԱՄԵ–ՐԻԿԱ, ՔԱՆԱՏԱ, ԱՒՍՏՐԱԼԻԱ, ՄԻՋԻՆ ԱՐեԻԵԼՔ եւ ամէն կողմ :

Դիմել ԵՂԻՇԷ ԱՐՋՈՒՄԱՆԵԱՆի որ ունի 35 տարուան փորձառութիւն

American LLOYD

48, Rue de la Republique
Tél: Co. 47.22 et 74.51, Marseille
7, Rue Auber, Paris.

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris

ՄԱՑԻՍ 28–Ը ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Այս շաբաթ 29 Մայիս, ժամը 21էն սկսեալ լոյս, ե· թաղամասի բաղաքապետա–րանի շքեղ սրահը

PLACE DU PANTHÈON, Métro Luxembourg, Odéon, Autobus 21, 27, 38, 81, 84, 85

Հովանաւորութեամբ Հ·Հ·ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ եւ նախաձեռնութեամբ ԵԳԻՊՏԱ–ՑԻ ԿՈՄԻՏԷԻ :

Կը նախագահէ՝ ընկ· ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

Կը խօսին՝ Տիկին ՀՈՒՐԻ ՊՈՒՏԱՔԵԱՆ–ԻՓԷՔԵԱՆ և ընկ· ՆՈՒՊԱՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին.— Կը ներկայացուի Հայաստանի խորհրդարանի 80րդ բացառիկ նիստը : Ա· Ահարոնեանի «ԴԱՐԲԻՆի ԵՐԳԸ» եւ ՀՐԱՇԱՓԱՌ ՄԱՑԻՍ (քառեակ) : Կ'երգէ Տիկին ՄԱՐԻ ԱՐԹԻՆԵԱՆ – ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ , հայկական եւ կով–կասեան պարեր , ղեկավարութեամբ Պ· Խանինիկի Պուռնուրեանի , սիրայօժար մասնակցութեամբ Օր· Ռեժիին ՕՀԱՆՆԻՍԵԱՆի (առաջին պարուհի Օփերա–Բոմի – քի) ընկերակցութեամբ կովկասեան նուագի (Գարեգին, թառով) :

Մուտքը 200 ֆրանք : Տոմսերը ապահովել հայկական դպրատուներէ .—
Հ· Սամուէլ 51 ռիւ Մօսիէօ լը Փրէնս , Մ· Պաբասմեան 46 ռիւ Ռիշէ
Հ· Բալուեան 43 ռիւ Ռիշէ եւ ընկերներէ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 12ին :

ԻՍԻի ՄԷՋ

Յունիս 5ին, քաղաքապետարանի մեծ սը–րահին մէջ :

ՊՈՒԱ ՖՈԼՈՄՊ ԱՆԻԼԻՒի ՄԷՋ

Յունիս 20ին, քաղաքապետարանի սրահը :

ԱՒՌՆՈՒՎԻԼԻի ՄԷՋ

Յունիս 13ին, ցերեկը, Սալ Կալ–մանի մէջ :

ՇԱՒԻԼԻի ՄԷՋ

Յունիս 27ին :

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

29 Մայիս, Շաբաթ :

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Մայիս 29ին, քաղաքապետարանի սը–րահին մէջ :

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Մայիս 29, շաբաթ գիշեր :
Կը նախագահէ ընկեր Ս· ԸՆՏՐԻԿԵԱՆ
Կը խօսի ընկեր Պ· ՋՈՒԽՔՃԵԱՆ
Գեղարուեստական բաժին.— Կէս դի–ւերէն վերջ եւրոպական պարեր : Ճոխ պուֆէ :

ՍԷՆԹ ԷթիէնԻ ՄԷՋ

Մայիս 30ին, կիրակի կէսօրէ ետք, ժա–մը 3ին, 16 ռիւ ժ· Պ· Տավիտ :

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Մայիս 30ին , ժամը 3·30ին, հաղաք–պետարանի թատրոնին մէջ :
Կը խօսի ընկեր Պ· ՋՈՒԽՔՃԵԱՆ

ՏՒՍԻՆԻ ՄԷՋ

30 Մայիս :

ՀԱՑ ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՓԱՌԱՏՕՆԸ

Կազմակերպուած Ջ· Ո· Մխուքեան կողմէ, հովանաւորութեամբ առողջապա–հական նախարարութեան եւ պատուակալ նախագահութեամբ Տոքթ· Պէրնար Լա–ֆէյ, տեղի կ'ունենայ Մայիս 23ին, կի–րակի ժամը ճիշդ 14·45էն 18 :

Մխիթարեանց մեծ սրահին մէջ ,
24, Rue St. Victor

Կը նախագահէ Պ· Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ ,
պիտի խօսին Ֆրանսացի եւ հայ ականա–ւոր անձնաւորութիւններ :

Գեղարուեստական բացառիկ բաժին : Թառեակ նուագախումբ Պ· Կ· Սարեանի ղեկավարութեամբ, Տիկին ՄԵԼԻՔԵԱՆ եւ Պ· ՔԻՒՓԼԵԱՆ երգ, Տիկին ՖԷՍԼԵԱՆ հայկական եւ կովկասեան մենապար՝ ըն–կերակցութեամբ ԳԱՐԵԳԻՆի (թառ) եւ ԲԵՆՈՑի : Օր· Ս· ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ՝ դաշ–նակ, Փարիզի Օփերայի աւագ երգչուհի Օր· ՇԱԼԱՆՏԱ. :

60 ՓՈՔՐԻԿՆԵՐԷ ԿԱԶՄՈՒԱԾ «ԼԸ ՓԸԹԻ ՊՕՆՏԻ»Ի երկսեռ երգչախումբ–պարա–խումբը իր ամբողջ կազմով բեմին վրայ, պիտի երգէ Կոմիտասի երգերը ՀԱՑԵՐԷՆ :

Տասը երգեհոնէ բաղկացեալ նուագա–խումբ մը առաջին անգամն ըլլալով հայկ· հանդէսի մը մէջ :

Մուտքի գիները են 150, 200 եւ 300 ֆր :

ՄԵԾԱՐԱՆՔԻ ՕՐ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Ի յիշատակ երկու մեծ մեռելներու

ՄԿՐՏԻՉ ՓՈՐԹՈՒԿԱԼԵԱՆԻ
ՄԻՔԱՑԷԼ ՎԱՐԱՆԴԵԱՆԻ

23 Մայիս, կիրակի ամբողջ օրը : Առ–տուն ծաղկեպսակներ պիտի դրուին ա–նոնց դամբաններուն վրայ :

Կէսօրէ վերջ բուն հանդէսը :

Ժամը 15ին Սալ Մազրնօ, ռիւ տ'Օ–պաներ :

ԷՍԿԻՇԷՀԻՐԻ

ՀԱՑՐ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

կիրակի, 30 Մայիս, ժամը 16էն կէս գիշեր :

SALLE DES CENTRAUX, 8, R. Jean Goujon
Métro Rond-Point des Champs Elysées

Ճոխ պուֆէ — Հաճելի անակնկալներ :
Սիրով կը հրաւիրուին հայրենակիցները եւ բարեկամները :

ՀԱՑ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ

ՀՈՂԱՐԴՈՒԹԵԱՆ ՕՐ

Համբարձման տօնին առթիւ, 27 Մայիս հինդշաբթի օր, Փարիզի Ս· Յովհ· Մկր–տիչ եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը կազ–մակերպած է հայ մանուկներու Հաղոր–դութեան օր :

Դպրոցասիրաց եւ Մխիթարեան վար–ժարաններու, Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ, Կապոյտ Խաչի, Բարեգործականի բոլոր դպրոցներու աշակերտները հրաւիրուած են հանդիսաւոր Ս· պատարագին :

Փարիզի եկեղեցւոյ կրտսեր «Դպրաց Դասու» պատանիներու երգչախումբը պի–տի մասնակցի արարողութեան :

Պիտի քարոզէ Փարիզի առաջնորդ Սե–բուխէ Ծ· Վ· Մանուկեան :

Կը հրաւիրուի նաեւ հայ հասարակու–թիւնը :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս ուր–բաթ երեկոյ, ժամը 21ին Ազգ· Տան մէջ : Դասախօս՝ գերապան Պ· Ա· Գ·ՄԲԻՔԵԱՆ : Նիւթը՝ «Արեւմտահայ թատրոնին ծա–գումն ու զարգացումը» : Դասախօսը մի–ւնոյն առեն պիտի արտասանէ քեր–թուածներ Պետրոս Ադամեանէն : Մուտքը ազատ է :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական հաւաքոյթը այս չորեքշաբ–թի ժամը 21ին, Քաոէ սրճարանի վերնա–յարկը : Դասախօս Տիկ· Տր· Ա· Պօղոս–եան : Նիւթը՝ «Ազգապահպանումը եւ ա–մուսնութիւնները » : Մասնաւորաբար կը հրաւիրուի երիտասարդութիւնը , մասնակցելու համար մտքերու փոխանա–կութեան :

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՑԻՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Եախտաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Նոր Սե–րունդի Սէնթ Անի «Քեռի» խումբին :

Կը խօսի ընկեր Գ· ՓԻԼԻԿԵԱՆ : Նիւթ՝ «Հայ մշակոյթը Հայաստանի եւ արտա–ահմանի մէջ» :

Վաղը, երկուշաբթի, ժամը 21ին, Սէնթ Անի դպրոցի սրահին մէջ :

Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր ընկերնե–րը, ընկերուհիները, ծնողները եւ բոլոր փափաքողները :

ԾԱԽՕՒ Է

Կամ արձակուրդի համար ՎԱՐՋՈՒի *Վիլլա մը վեց սենեակով, կառաւտն, երկու հեկտար հող, չրջապատուած պտ–դատու ծառերով, ջուրի աղբիւր եւ լեկ–տրականութիւն : Յարմարութիւն երկու ընտանիքի բնակութեան համար : Կարէն (ՕթԷյլը) 7 քիլոմեթր Ռուէն Նասիոնալի վրայ դէպի Պրեանսօն :*

Մանրամասնութեանց համար դրել՝
Պ· Կ· ՓԱՆՈՍԵԱՆի
59, Allée Montgolfier
Livry, Gargan, S. et O.

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

Հ· Ց· Դ· «Փոթորիկ» խումբի ժողովը այս երեքշաբթի, ժամը 8·30ին, սովորա–կան հաւաքատեղին :

ՄԱՐՍԼԻԼ.— Վասպուրականի Հայր· Մխուքեան վարչութիւնը ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ հայրենակիցները, անգամ կամ ոչ այս հինդշաբթի կէսօրէ վերջ ժա–մը 3·30ին Բարեգործականի սրահին մէջ, 19ա, ռիւ վանթիւր : Կարեւոր օրակարգ : Եթէ մեծամասնութիւն չգոյանայ, կէս ժամ վերջ ժողովը օրինական կը համար–ուի, ինչ ալ ըլլայ ներկաներու թիւը :

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ ԼՈՒՐՏ

Բարձր նախագահութեամբ
ԿԱՐՏԻՆԱԼ ԱՂԱՃԱՆԵԱՆի
Պատրիարք Կաթող· ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՀԱՑՈՑ

Ուրբաթ 27 Օգոստոսէն չորեքշաբթի, Սեպտեմբեր մէկ :

Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր հաւա–տացեալները :

Ընկնում Փարիզ – Օսթէրլից Օգոստոս 27, իրիկուն, վերադարձ Սեպ· 1, իրի–կուն :

Գին երթուդարձ եւ Լուրտի մէջ ընա–կութիւն .—

Բ· կարգ 15·000
Գ· կարգ 13·000

Արձանագրութեանց համար դիմել՝
Paroisse Arménienne Sainte Croix
10bis Rue Thouin. Tel.: ODE. 02-12
ou Eglise St. Grégoire, 69 Av. Henri Barbusse· Arnouville-les-Gonesse.

Արձանագրութիւնները կը փակուին Մայիս 31ին :

ՄԱՐՍԼԻԼ

Մեկնում Մարսէյլէն՝ Օգոստ· 27ի երե–կոյեան դէմ, վերադարձ Մարսէյլ, Սեպ–տեմբեր 2ի առաւօտեան դէմ :

Ճամբորդութեան ծախքն է — երթեւեկ — Գ· կարգ 4900 ֆր· : Բ· կարգ 6400 ֆր :

Արձանագրութիւնները տեղի կ'ունենան Մարսէյլի Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ ժո–ղովրդապետութեան մօտ, 92 ռիւ տ'Օ–պաներ : Ամէն օր ժամը 8էն մինչեւ 9·30, իսկ կիրակի օրերը ժամը 8·30էն մինչեւ 12, պայմանաժամ մինչեւ 15 Յունիս :

Ուխտաւորները այժմէն կարող են Լուր–տի մէջ լրենց բնակութիւնը ապահովել եւ կամ նոյն նիւթի չուրջ տեղեկութեանց համար դիմել Մարսելիոյ Հայ Կաթող· Առաքելութեան մեծաւորին :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳՈՐԳԵՐՈՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

Եթէ կ'ուզէք մեծափաթախի գինով լաւագոյն գնում մը կատարել ա–րեւելեան գործերու

Դիմեցէք

35, RUE DE TRÉVISE

Tél. PRO. 07 - 25

(Ազգ· Տան դիմաց)

Ուր՝ պիտի գտնէք դիւրամատչելի գիներով ճոխ մթերք մը :

Կը ստանձնենք ամէն տեսակ նորո–գութիւններ եւ լուացում : Փոխա–նակութիւններ եւս կը կատարուին :

ՎՃԱՐՈՒՄԻ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

MORY et Cie

SERVICE VAUQUELIN

Միակ արտօնուած տունն է ծրարներ ղրկելու համար ՀԱՑԱՍՏԱՆ

(U. R. S. S.)

Հաստատութիւնը արտօնուած է ՄԻ–ԱՑՆ ՆՈՐ ՋԳԵՍՏՆԵՐԸ ղրկելու, պաշտօնական հաշուեցոյցներով, խակ գործածուած հագուստներ՝ շատ լաւ վիճակի մէջ :

3, RUE ST.-VINCENT DE PAUL
Paris 10e, Tél.: TRU. 72-60 (Poste 89)

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆ բարեկեցիկ հայ ընտա–նիք մը կը փափաքի ունենալ երկու հայ ՈՐԲԵՐ մանչ եւ աղջիկ մը 3–6 տարեկան :

Դիմել Տիկին ԱԻԵՏԻՍԵԱՆի :
21, Rue des Dominicaines, Marseille.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN.
Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél.: PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. — Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
25
ՄԱՅԻՍ
★
MARDI
25 MAI
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7377 — 30e ANNEE — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍՍԱԿԵԱՆ — ՆՈՐ ՇԲՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2788

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՈՒՐԻՇ ՍԵՒ ԳԻՇԵՐ

●

Երկու անգամ խօսեցանք Մոսկուայի «Փիլիսոփայական Բառարան»ին նոր տպագրութեան մէջ կատարուած փոփոխութեանց մասին :

Ինչպէս տեսաք, արմատական վերաքննութեան ենթարկուած է Սթալինի կեանքի տպագրութիւնը :

Բառարանին նոր տպագրութեան մէջ, «կղօրցուցած» կամ ամբողջովին ջնջած են այն բառերն ու խօսքերը, որոնք բացառիկ դեր մը կատարին երբեմնի «Հանճարեղ»ին : (Այս բառն ալ ջնջուած է) :

Փարիզեան ամսագրին աշխատակիցը չարունակելով իր բաղդատութիւնը, կը դրէ թէ բառարանին 1954ի տպագրութենէ նէն ամբողջովին հանած են հետեւեալ հատուածը.

— « Կուսակցութեան պատմութեան մէջ նոր հանգրուան մը կը սկսի երբ բոլշեւիկները իշխանութեան կը բարձրանան, նոր եւ բացառապէս փայլուն էջեր բանալով Սթալինի գործունէութեան մասին, իբրեւ կազմակերպիչ հաղաքացիական պատերազմի ճակատներուն վրայ շահուած յաղթանակներու, իբրեւ տեսաբան կուսակցութեան եւ առաջնորդ ժողովուրդներու, իբրեւ մեծ պետական մարդ եւ հանճարեղ կերպարանափոխիչ երկրին »:

Դարձեալ, 1954ի տպագրութեան մէջ յապաւած են հետեւեալ հատուածը.

— « Բացառապէս մեծ եղան Սթալինի արժանիքները կարմիր բանակի ստեղծման եւ կազմակերպութեան եւ միջամտը տողներու, ինչպէս եւ ներքին հակայեղափոխութեան ջախջախման մէջ, հաղաքացիական պատերազմի տարիներու ընթացքին : Սթալինի անունին կապուած են կարմիր բանակին յաղթանակները բոլոր վճռական ճակատներուն վրայ,— Ցարի – ցինի պաշտպանութիւնը, Կոլչաքի պարթիւնը, Փեթրոկրատի պաշտպանութիւնը, Տենիքինի պարտութիւնը, որոնք իրագործուեցան բոլորովին հակառակ Սթալինի ռազմագիտական ծրագիրներուն, յանգելով լեհ ազնուականներու (տանուտէր) պարտութեան եւ Վրանկէլի խուճապահար փախուստին » :

Յօդուածագիրը, որ մասնագէտ մըն է ռուսական գործերու, իր կարգին սուր հոչակելով այս վկայութիւնները, անմիջապէս կ'անցնի վերջին աշխարհամարտին :

Բառարանին 1952ի տպագրութեան մէջ, գրուած է :— « Ներչնչողը եւ կազմակերպիչը կուսակցութեան, պետութեան եւ ժողովուրդին ամբողջ գործունէութեան, ընկեր Սթալին գլուխն անցաւ Մ. Միութեան զինեալ ուժերու » :

Նոր տպագրութեան մէջ ձգած են մի այն վերջին նախադասութիւնը,— «Սթալին գլուխն անցաւ» եւն. :

1952ի տպագրութեան մէջ արձանագրուած է :— «Սթալինի անմիջական գլխավարութեամբ, կարմիր բանակը փրկեց խորհրդային երկրին անկախութիւնը. .» :

Նոր տպագրութեան մէջ կ'ըսեն :—«Գլխավարութեամբ կուսակցութեան» եւն. :

Մկրտաը անխնայ կը բանի այս էջերէն անդին, ջնջելով Սթալինի ընծայուած գովասանքները : Նոր տպագրութեան մէջ, «Հանճարեղ»ը զրկուած է նաեւ, Սթալինկրատի յաղթանակի փառքէն :

Հին տպագրութեան մէջ, կուսակցութեան գիտական պատմութիւնն ալ Սթալինի կը վերագրէին :

Նոր տպագրութիւնը կ'ըսէ :— «Գիտական պատմութիւն բոլշեւիզմի, խմբագրուած՝ կեդր. Կոմիտէի յատուկ յանձնախումբին կողմէ եւ վաւերացուած կեդր. Կոմիտէին կողմէ» :

Ուրեմն, «Աբեւ – Առաջնորդը» ուրիշին հեղինակի իրաւունքն ալ իւրացուցած էր :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՋԱԽՈՂԱՆՔՈՎ ՊԻՏԻ ՎԵՐՋԱՆԱՅ

●

ՎՃՌԱԿԱՆ ՕՐԵՐ ԺԸՆԵԻԻ ԺՈՂՈՎԻՆ ՀԱՄԱՐ

Նորէն յոռետեսութեան հով մը կը փչէ ժընեւէն :

Ժողովին գումարումէն ի վեր առաջին անգամ ըլլալով, դիւանագիտական դռները Ծունէութիւնը Լեմանի ափերէն փոխադրուեցաւ Փարիզ եւ Լոնտոն : Երկու երկիրներուն արտաքին նախարարները, Պ. Պ. Պիտօ եւ Իտըն, Փարիզ հասան չարաթ առաւօտ : Կէս օրին սեղան մը սարքուած էր արտաքին նախարարութեան կողմէ, Սիալիր Համաձայնութեան 50ամեակին առթիւ : Պաշտօնական ճառերէն ետք, Պ. Պիտօ իր դրասենեակը քաշուեցաւ Պ. Իտընի եւ վարչապետ Լանիէլի հետ : Ներկայ էին նաեւ ազգ. պաշտպանութեան նախարարը, Պ. Փլեւէն եւ ուրիշ պաշտօնատարներ : Ինչ վերջ Պ. Պիտօ ընդունեցաւ Հանրապետութեան նախագահին կողմէ եւ տեղեկութիւններ հաղորդեց Ժընեւի խորհրդաժողովին աշխատանքներու մասին : Կիրակի օր Պ. Պիտօ նոր տեսակցութիւն մը ունեցաւ վարչապետին հետ : Մանրամասնութիւնները գաղտնի կը պահուին, այն աստիճան որ, Պ. Պիտօ մերժեց ներկայ ըլլալ նախարարական խորհրդակցութեան մը, որպէս զի չհարցուի անդադրանապահութիւն մը կատարել, ինչպէս կը դրեն տեղական թերթերը : Իսկ Պ. Իտըն մասնաւոր տեսակցութիւն մը ունեցաւ Ազգաժողովին հնդկական պատուիրակին՝ Պ. Քրիշնա Մենոնի հետ, որ օդանաւով եկած էր Եդիմպուրկէն : Քաղաքական շրջանակներու մէջ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն այս տեսակցութեան : Ցետոյ Իտըն Լոնտոն դնաց, իսկ հրդեհելու համար Ջըրչիլի հետ :

ՄԷԿ ԱՆԵԼԷՆ ՄԻՒՍԸ

Անդին, ժընեւի մէջ, նոր անելի մը կը յանդէր Քորէայի խնդիրը : Տասը օրուան ընդհատումէ մը եաք, ժողովը լիագումար նիստի մը հրաւիրուած էր, քննելու համար Քորէայի խնդիրը : Կարգ մը դիջումներ կատարուած էին կարմիր Զինաստանի եւ Հիւս. Քորէայի, ինչպէս եւ հարաւ. Քորէայի կողմէ : Բայց անօգուտ. երկու կողմն ալ հաստատակամ մնային հիմնական տեսակէտներուն վրայ : Ոչ Զինաստան, ոչ ալ Հիւս. Քորէա չեն ուզեր երկրին երկու մասերուն միացումը : Հարաւ. Քորէայի պատուիրակութիւնը սկզբան – քով կը հաւանի որ միաժամանակ ընտրութիւններ կատարուին երկու չրջաններուն մէջ, բայց իրրեւ նախապայման կը պահանջէ եւ քաշել չինական զօրքը, եւ կը պնդէ որ ընտրութիւնները կատարուին ընդ հովանեաւ հարաւ. Քորէայի, զայն համարելով միակ օրինաւոր պետութիւնը : Զինաստանցիները եւ Հիւս. Քորէացիները չեն ընդունիր այս տեսակէտը, չեն ճանչնար Ազգաժողովին իրաւասութիւնը եւ կը պահանջեն որ դաշնակից ուժերը քաշուին Քորէայէն, երկրին միացումէն առաջ : Զինաստանի արտաքին նախարարը այս առիթէն ալ օգտուեցաւ, պահանջելու համար որ իր կառավարութիւնը ընդունուի Ազգաժողովին մէջ : Վիճաբանութեանց ընթացքին, Հարաւ. Քորէայի ներկայացուցիչը դիտել տուաւ թէ Հիւս. Քորէացիները 50 առ յիսուն հաւասարութիւն պահանջելով ծրագրուած ընտրութեանց մէջ, «կ'ուզեն օրինականացնել համայնավարական թափանցումը եւ խռովայոյզ գործունէութիւնը երկրին ազատ մասին մէջ, մինչեւ որ կարենան ամբողջովին տիրապետել» : Նախարարը խօսքը ուղղելով Պ. Մոլոթովի, որ օրուան նախագահն էր, ըսաւ թէ կարմիրներուն ու-

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

❧ ✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤ ❧

●

ԳՐԻ՛ ԵՒ ՏՊԻ ...

Դժբախտութիւն է որ չունինք արուեստի քննադատներ, որոնք մասնագիտօրէն վերլուծէին որեւէ գեղարուեստական գործ.— երաժշտութիւն, նկարչութիւն, թատրոն, եւայլն :

Կան բարեհաճ գրողներ, որոնք պատահաբար կ'արտայայտուին, համաձայն իրենց հասկացողութեան, զարգացման եւ ճաշակին :

Հապա բարեկամական կապե՞րը ...

Շատերը համեստ են, իսկ ուրիշներ կը սիրեն հեղինակաւոր շեշտ մը գործածել, առանց աչ – ձախ նայելու :

Ահաւասիկ վերջին օրինակը :

Իրանահայ նկարիչ Յարութիւն Միւնասեան, որ Փարիզ կը գտնուէր երկար ատենէ ի վեր, այս միջոցին ցուցահանդէս մը սարքած է Պոլսոյ մէջ :

Երիտասարդ նկարիչը Միջին Արեւելքի եւ Փարիզի մէջ ալ ցուցադրեց իր արտադրութիւնները, որոնք մեծ ուշադրութիւն գրաւեցին իրենց ինքնատպութեամբ եւ գոյներու խաղերով :

Ամէն հաղաքի մէջ մասնագէտներ ի – րենց գնահատանքը յայտնեցին կարեւ վերլուծումներով : Անշուշտ չափելով բառերուն արժէքը :

Ի՞նչ կը տեսնենք Պոլսոյ մէջ :

Յօդուածագիր մը, որ երկու սիւնակ նուիրած է նկարահանդէսին, կը գրէ .

— « Պ. Մինասեան այնքան ուժեղ բանաստեղծ է որքան Օմար Խայեամը, այնքան երաժշտագէտ որքան Մէնուհինը կամ Պեթհովէնը, եւ այնքան խմաստուն որքան փիլիսոփայ մը» : (Մարմարա, 12 Մայիս) :

Կը կարծեմ թէ այս տողերը կարդացած ատեն, Մինասեանի վառ գոյներէն մէկը, կարմիրը չարաճնի խաղեր խաղաց իր իսկ դէմքին վրայ :

Պոլսոյ միւս օրաթերթին՝ ժամանակի գեղարուեստական աշխատակիցը, որ նոյնպէս տեսած է նկարահանդէսը, բոլորովին ուրի՛շ բան կը պատմէ .

— « Ցուցադրուած գործերուն համար իրաւունք ունինք ըսելու թէ արուեստա – գէտը անխղճօրէն գործածած է գոյները» :

Դեռ ատելի վճռական յայտարարութիւն մը, կարեւ եւ ազդու .

— «Մեզի համար այս ցուցահանդէսը նկարներու ցուցահանդէս մը ըլլալէ աւելի կը ձգտի «ներկի» ցուցադրութիւն մը ըլլալ» : (Ժամանակ, 13 Մայիս) :

Անշուշտ Պ. Մինասեանի երեսին կարմիրը անմիջապէս դեղինի փոխուեցաւ, կարդալով այս վկայութիւնը,— նոյնիսկ հեղինակաւո՞ր որեան միւսը ...

Եւ ապահովաբար հարցուց , — Ի՞նչ եմ վերջապէս , Օմար Խայեա՞մ, Պեթհովէ՞ն, փիլիսոփայ եւ բանաստե՞ղծ, թէ մի հա – մեստ ներկարար, որ հեռաւոր թեհրանից եկել է իր ներկերը ցուցադրելու ..

Եւ ճաւի որ բարեպաշտ մարդ է, թերեւս մրմնջեց, հասկցողին թէ չհասկցողին .

— Խունկդ, մոմդ էեզի, մեր ժամը մի՛ գար .... Վ.Ա.Հ.

— *Ցուցադրուած գործերուն համար իրաւունք ունինք ըսելու թէ արուեստագէտը անխղճօրէն գործածած է գոյները» :*

Դեռ ատելի վճռական յայտարարութիւն մը, կարեւ եւ ազդու .

— *«Մեզի համար այս ցուցահանդէսը նկարներու ցուցահանդէս մը ըլլալէ աւելի կը ձգտի «ներկի» ցուցադրութիւն մը ըլլալ» :* (Ժամանակ, 13 Մայիս) :

Անշուշտ Պ. Մինասեանի երեսին կարմիրը անմիջապէս դեղինի փոխուեցաւ, կարդալով այս վկայութիւնը,— նոյնիսկ հեղինակաւո՞ր որեան միւսը ...

Եւ ապահովաբար հարցուց , — Ի՞նչ եմ վերջապէս , Օմար Խայեա՞մ, Պեթհովէ՞ն, փիլիսոփայ եւ բանաստե՞ղծ, թէ մի հա – մեստ ներկարար, որ հեռաւոր Թեհրանից եկել է իր ներկերը ցուցադրելու ..

Եւ ճաւի որ բարեպաշտ մարդ է, թերեւս մրմնջեց, հասկցողին թէ չհասկցողին .

— Խունկդ, մոմդ էեզի, մեր ժամը մի՛ գար .... Վ.Ա.Հ.

ՀՆԴԿԱՋԻՆԻ ԹՆՃՈՒԿԸ

Նոյնքան անորոշ վիճակ մը կը ներկայացնէ Հնդկաչինի խնդիրը : Տեսական թերթ մը իրաւամբ դիտել կուտայ թէ ժընեւի մէջ կորսուած ժամերը թանկագին չահեր են Թոնքինի ըմբոստ ուժերուն համար, որոնք հետզհետէ կը զօրանան, նոր չարձակողականի մը ձեռնարկելու համար :

Երրորդ չարաթն է որ կը քննուի այս խնդիրը, առանց յուսատու հեռանկար մը պարզելու : Խորհրդակցութիւնները պարզ ձեւի մը վերածելու համար, երկու տեսակ նիստեր կը գումարուին, գաղտնի եւ հրապարակային : Պահ մը կը յուսացուէր արտգօրէն եւ անջատաբար լուծել Քամպոճի եւ Լաոսի խնդիրները, բայց հակառակ ամէնուն ջանքերուն անհաչտ դիրք մը բռնեց : Քանի օրերը կ'անցնին, այնքան կ'աւելնայ մտահոգութիւնը : Շատերու կարծիքը այն է թէ կարմիրները կը փորձեն ձգձգել խորհրդակցութիւնները, սպասելով զինուորական գործողութեանց որոնք պիտի գօրացնեն իրենց դիրքը : Քաջալերուած՝ Տիէն Պիէնի յաղթանակէն, գօր. Եաւ կը վերակազմէ եւ կը բազմապատկէ իր ուժերը, նոր արշաւանք մը կատարելու համար դէպի Հանոյ : Արդէն իսկ զինուորական չարժումներ կը կատարուին, իբրեւ նախապատրաստութեան : Քանի օրերը անցնին, այնքան պիտի գօրանայ ըմբոստներու ճակատը, ինչպէս դիտել կուտան մասնագէտները : Այն առեն գօր. Եաւի առաջին գործը պիտի ըլլայ վճռական հարուած մը փորձել :

× *Հարաւ. Քորէայի կառավարութիւնը նորէն առաջարկեց զինուոր տրամադրել Հնդկաչինի եւ ամբողջ հարաւ. արեւելեան Ասիոյ համար :*

× *Ըմբոստներու կառավարութիւնը կը ծանուցանէ թէ ընդամէնը 1611 վիրաւորներ պիտի արձակէ :*

× *Հնդկաչինի մասին նոր վիճաբանութիւն մը կը սպասուի այսօր, երեքչաբթի, Ազգ. ժողովին մէջ, որ ապա իր նիստերը պիտի յետաձգէ մինչեւ Յունիս 1, ընկերվարական եւ ժողովրդական կուսակցութեանց համագումարներուն պատճառով :*

× *Փարիզ վերադարձան Հնդկաչին զրկուած երեք զօրավարները, Էլի, Սալան եւ Փելիսիէ, որոնց տեղակալին կը սպասուի անձկութեամբ :*

× *Կիրակի օր հանդիսաւոր պատարագ մատուցուեցաւ Նօթր Տամի մայր եկեղեցին, պատերազմի զոհերուն համար : Այս առթիւ ճառ մը խօսեցաւ հանրապետութեան նախագահը, հանդիսաւոր մեծարանք մը յայտնելով «բոլոր անոնց որ մեռան յանուն հայրենեաց» :*

ՀՈԳԵՒԱՆԳԻՍՏ ԳԷՈՐԳ Զ.Ի ՀԱՄԱՐ

Կիրակի օր հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգիստ կատարուեցաւ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին համար, որուն օ – ծումը եւ թաղումը տակաւ կ'ունենանք նոյն օրը, Էջմիածնի մէջ :

Եկեղեցին լեցուած էր հաւատացեալներու բազմութեամբ : Ներկայ էին նաեւ հայ կաթոլիկ հաստատութեան առաջնորդը, Կ. Վ. Ամատունի, Մուրատեան վարժարանին տեսուչը՝ Հ. Սերովբէ, պատ. Սիսլեան եւն. :

Կաթող. պատուիրակը, Սերովբէ Ծ.Վ. Մանուկեան ճաշի հրաւիրուած ըլլալով Վաշինկթընի մէջ, օրուան պատարագիչն էր Անուշաւան արեղայ, որ քարոզ մը խօսեցաւ եւ ներկայացուց վախճանեալ կաթողիկոսին կեանքն ու գործը :

Կէս օրէն վերջ տեղի ունեցաւ Մայրերու Օրը Մխիթարեանց ընդարձակ սրահին մէջ, որ նոյնպէս լեցուած էր բազմութեամբ : Այս առթիւ Ֆրանսերէն ճառ մը խօսեցաւ ուսուցչապետ Պ. Ֆր. Ֆէչտի, եւ ողեկոչելով Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին յիշատակը, յոռնկայա յարգանքի հրաւիրեց ներկաները : Հայերէն խօսեցաւ Շ. Մխսաքեան :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

× *Պոլսոյ պատրիարքը Գէորգ Զ.ի թաղման եւ եպիսկոպոսական ժողովին առթիւ ներկայացուցիչ նշանակած է Էջմիածնի երէց մխիթարեաններէն Սահակ եպիսկոպոս Տ-Յովհաննէսեանը, իսկ աչխարհական պատուիրակ՝ բանաստեղծ Ա. Ւսահակեանը :*

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ առացանք Պ. Մխ – նաս Գլրճեանէ (Անիէո) հազար ֆրանք :

ՆԱԶԱՐԵԹ ԴՈՒՔԱԺԱԿ ՎԳԱ

— Ամառվան մրափ վրափեցավ զարէթ յուսեփեցյանը յոտնաթիռին , զարմանալով ինքնաթիռին մէջ եւ դուրս նայելով ։ —

Մարդ օրը չուտով կ՚ուտէ զանոնք – ծերութիւն մահ – օրերը ։ Ու մի՛ չուտով կ՚ուտէ զանոնք – ամուսնութիւն , ապա թէ ոչ , ամուսնացած մարդ ։ Ինչո՞ւ ամուսնանալ , ինչո՞ւ ամուսնացած մնալ , երբ ամուսնութիւնը ոչ մէկ բանի կը ծառայէ , բացի ամուսնացածներուն համար ծիծաղելի դառնալէ ։ Ամուսնացած մարդը ամուսնացած կնոջ մը ամուսինն է , ինչպէս որ ամուսնացած կինը ամուսնացած մարդու մը կինն է

ՎԱՍԻԼ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ

ՅՈՒՂԻ ՓՈՍՏԱՏՈՒՆ

Տիրուհի Նեմեսի – Կարմիր Ձիավոր – Ոսկե Ձիավոր – Ոսկե Ձիու Ասպետ – Ոսկե Ձիու Ասպետի Վերադարձը – Ոսկե Ձիու Ասպետի Հարսանիքը – Ոսկե Ձիու Ասպետի Մահը – Ոսկե Ձիու Ասպետի Թաղումը – Ոսկե Ձիու Ասպետի Հոգեհանգստի Արարողությունը – Ոսկե Ձիու Ասպետի Ժառանգները – Ոսկե Ձիու Ասպետի Ժառանգների Ժառանգները – Ոսկե Ձիու Ասպետի Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգները – Ոսկե Ձիու Ասպետի Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգները – Ոսկե Ձիու Ասպետի Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգները – Ոսկե Ձիու Ասպետի Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգները – Ոսկե Ձիու Ասպետի Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգները – Ոսկե Ձիու Ասպետի Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգները – Ոսկե Ձիու Ասպետի Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգները – Ոսկե Ձիու Ասպետի Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգները – Ոսկե Ձիու Ասպետի Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգները – Ոսկե Ձիու Ասպետի Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգները – Ոսկե Ձիու Ասպետի Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգները – Ոսկե Ձիու Ասպետի Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգների Ժառանգները – Ոսկե Ձիու Ասպետի Ժառանգների

ղածն է «ջնջել Քորէայի ինքնութիւնը եւ դայն դարձնել նախ կարմիր Չինաստանի, յետոյ Ռուսիոյ մէկ մասը: Ռուսական ձեւով որեւէ կարդադրութիւն պիտի ըլլայ խեղդկապ մը մեզ խեղդելու համար: Դուք, Պ. Մոլոթով, ունիք աշխարհ մը ուր սուտերը իբրեւ իրողութիւն կը ջչեն: Չինացիները տասնեակ հազարաւոր սովետական խորհրդականներով զարձած են վամբիրներ Մոսկուայի խարազանին տակ»:

Նախարարը յետոյ մերժից կարմիր Չինաստանի անդամակցութիւնը Ազգաժողովին եւ 14 կէտերէ բաղկացած բանաձեւ մը ներկայացուց հաշտութեան համար, այնպիսի պայմաններով որոնք ընդունելի չեն կարմիրներուն համար, թէեւ կրնան բանակցութեանց հիմք ծառայել, ոմանց կարծիքով: Իր ծրագիրը կը տրամադրէ ընտրութիւններ կատարել Հիւս. եւ Հա-րաւ. Քորէայի մէջ, վեց ամսուան մէջ, Ազգաժողովին հսկողութեան: Չինացի պինուորները պէտք է ետ քաշուին ընտ-րութեանց թուականէն մէկ ամիս առաջ: Միացեալ Քորէայի անկախութիւնը պէտք է երաշխաւորուի Ազգաժողովին կողմէ եւայլն:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՈՒՆՈՒԶի ահաբեկիչները հետապն-դած ատեն, արիւնալի կռիւ մը ծագեցաւ ազգայնականներուն եւ Ֆրանսացի զին-ուորներու միջեւ: Սպաննուեցան հինգ բնիկներ եւ երկու Ֆրանսացիներ: Գոր-ծողութիւնը, որ տեւած էր չարաթ ամ-բողջ օրը, չարունակուեցաւ կիրակի առ-տու, բարձր լերան մը ժայռերուն մէջ, պիզերթայի լիճին մօտերը: Ամբողջ օրը կռուելէ ետք, դրաւեցին մեծ քանակու-թեամբ ամերիկեան զէնքեր, պայթիկոյ-տի քարէաններ եւ զանազան տեղեր: Պաշտօնական տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ ազ-գայնականները պինամթերքի ստորերկր-եայ պահեստներ չինած են պիզերթայի ամբացեալ շրջանին մէջ: Նոյն օրը բոլոր խանութները փակուեցան ամբողջ թու-նուզի մէջ, իբրեւ բողոք ազգայնական ա-ռաջնորդ Պուրկիպային Ֆրանսա վտոխա-դրութեան դէմ: Պուրկիպա աքսորական է 1952էն ի վեր, երբ խռովութիւններ ծա-գեցան Թունուզի մէջ:

ՄԱՐՍԷՅԼ – ՆիՄ զնգախաղի մեծ մր-ցումը (ֆինալ) չահեցաւ Նիսի խումբը, որուն բերդապահն է Հայ մը, Հայրա-պետեան: Շարժելու տեղ չկար Քոլոմպի մարզարանին մէջ: Հանդիսականներու թիւը կը հաշուեն աւելի քան 65 հազար, հասոյթը՝ քան միլիոն ֆրանք: Տեղական թերթերը կը գրեն թէ մինչեւ 5000 ֆր.ի տոմս կը ծախուէր սեւ չուկային մէջ: Հանրապետութեան նախագահը, որ առա-ջին անգամ ներկայ կ'ըլլար, բաժակը յանձնեց Նիսի խումբին:

ԱՆԳԼԻՈՑ դէմ ցոյցեր կատարուեցան Քորֆուի մէջ, կիպրոսի հարցին առթիւ: Ցուցարարները քարկոծեցին անգլիական հիւպատոսարանը: Ցոյցին կը մասնակցէին եկեղեցականներ ալ, մէջն ըլլալով Քորֆուի մետրոպոլիտը: Ցունաստանի ներքին նախարարը, որ Քորֆու կը գտնուէր Ցոնիական կղզիներու միացման 90ամեակին առթիւ, ճառ մը խօսելով, յորդորած էր բռնութեան չդիմել:

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻՆ կը հետապրնի թէ մեծ խրախճանքներ տեղի ունեցան չարաթ օր, ամբողջ երկրին մէջ, Ուկրաինայի Ռու-սիոյ միացման 300ամեակին առթիւ. Մեծ մարզահանդէս մրն ալ սարքուած էր, ի ներկայութեան Մալենկովի եւ Խրուշ-չեւի: Հանդիսականներուն թիւը կը հաշ-ուեն 90·000 հոգի: Հանդիսութիւններ տե-ղի ունեցան նաեւ Քիեւի մէջ մասնակ-ցութեամբ Ս. Միութեան բոլոր հանրա-պետութեանց ներկայացուցիչներուն:

ԵՒԿՈՍԼԱՒԻՈՑ կառավարութիւնը ծանուցագիր մը ուղղեց Իտալիոյ, դան-դատելով թէ իտալական թնդանօթակիր մը եւկոսլաւ ջուրերը մտած է: Կ'ըսէ նա-եւ թէ իտալական 11 նաւակներ ձուկ կ'որ-սան նոյն ջուրերուն մէջ:

ԱԹԷՆՔի խորհրդային դեսպանատան Ա. քարտուղարը, Բուրցեւ, Մոսկուա կան-չուեցաւ խորհրդաւոր պարագաներու մէջ: Դեսպանատան կառքը սրընթաց դէպ ի օդակայան առաջնորդեց այր եւ կին եւ անմիջապէս օդանաւ նետեց: Կարծողներ կան թէ քարտուղարը փախչիլ կ'ուզէր:

ԳՆԴԱԿԱՀԱՐՈՒԵՑԱՆ, չարաթ օր, վէնսէնի բերդին մէջ, փոմփ փոդոցի կես-թափոյին անզամներէն երեք հոգի որոնք մահուան դատապարտուած էին 1952 Դեկ-տեմբեր 22ին: Մէկն ալ մեռած էր բան-տին մէջ:

ՄԱՑԻՍ 28–Ը ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Այս շաբաթ 29 Մայիս, ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Ե. թաղամասի Քաղաքապետա-րանի շէնքի սրահը

PLACE DU PANTHÈON, Métro Luxembourg, Odéon, Autobus 21, 27, 38, 81, 84, 85

Հովանաւորութեամբ Հ.Հ.ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ եւ նախաձեռնութեամբ ԵԳԻՊՏԱ-Ցի ԿՈՄԻՏԷի:

Կը նախագահէ՝ ընկ. ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

Կը խօսին՝ Տիկին ՀՈՒՒԻ ՊՈՒՏԱՔԵԱՆ-ԻՓՔԻԵԱՆ և ընկ. ՆՈՒՊԱՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին.— Կը ներկայացուի Հայաստանի խորհրդարանի 80րդ բացառիկ նիստը: Ա. Ահարոնեանի «ԴԱՐԲԻՆԻ ԵՐԳԸ» եւ ՀՐԱՇԱՓԱՌ ՄԱՑԻՍ (քառակ): Կ'երգէ Տիկին ՄԱՐԻ ԱՐԹԻՆԵԱՆ – ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ, հայկական եւ կով-կասեան պարեր, ղեկավարութեամբ Պ. Խանճիկի Պուռնուրեանի, սիրայօժար մասնակցութեամբ Օր. Ռիթին ՕՀԱՆՆԷՍԵԱՆի (առաջին պարուհի Օպերա–Քոմի-քի) ընկերակցութեամբ կովկասեան նուագի (Գարեգին, թառով):

Մուտքը 200 ֆրանք: Տոմսերը ապահովել հայկական դրասուններէ.—
Հ. Սամուէլ 51 ռիւ Մօսիէօ լը Փրէնս, Մ. Պարսամեան 46 ռիւ Ռիշէ
Հ. Բալուեան 43 ռիւ Ռիշէ եւ ընկերներէ

ԼԻՈՆի ՄԷՋ

29 Մայիս, Շաբաթ:

Կը նախագահէ ընկերը Ա. ԳՈՒՑՈՒՄՃԵԱՆ

Կը խօսի ընկերը Տ. ԹԱԴՈՑԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակ-ցին Ցավ. Պէրպէրեան (ջութակ), Սօնա Տէր Պետրոսեան (դաշնակ): Պիտի երգէ Տիկ. Բլարս Թադէոսեան (Վիէննէն), ընդ-պէս նաեւ Օր. Լուիզ Հաբէլեան եւ Օր. Պէրպէրեան: Պիտի արտասանեն Օր. Օր. Ա. Թուրլեան, Բ. Տապաղեան, Առաբել-եան: *Մուտքը ազատ է*

ՄԱՐՍԷՅԼի ՄԷՋ

Ցունիս 12ին:

ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Ցունիս 5ին, քաղաքապետարանի մեծ սը-րահին մէջ:

ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄԲ ԱՆԻԷՌԻ ՄԷՋ

Ցունիս 20ին, քաղաքապետարանի սրահը:

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Ցունիս 13ին, ցերեկը, Սալ Կալ-մանի մէջ:

ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Ցունիս 27ին:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս ուր-բաթ երեկոյ, ժամը 21ին Ազգ. Տան մէջ: Դասախօս՝ դերասան Պ. Ա. ԳՄԲԻԹԵԱՆ: Նիւթը՝ «Արեւմտահայ թատրոնին ծա-գումն ու զարգացումը»: Դասախօսը մի-եւնոյն ատեն պիտի արտասանէ քեր-թուածներ Պետրոս Ադամեանէն: Մուտքը ազատ է:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական հաւաքոյթը այս չորեքչաբ-թի ժամը 21ին, Քառէ սրճարանի վերնա-յարկը: Դասախօս Տիկ. Տր. Ա. Պօղոս-եան: Նիւթը՝ «Ազգապահպանումը եւ ա-մուսնութիւնները»: Մասնաւորաբար կը հրաւիրուի երկսեռ երիտասարդութիւնը, մասնակցելու համար մտքերու փոխանա-կութեան: Մուտքը ազատ է:

ՀԱՑ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱՂՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ՕՐ

Համբարձման տօնին առթիւ, 27 Մայիս հինգշաբթի օր, Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկր-տիչ եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը կազ-մակերպած է հայ մանուկներու Հաղոր-դութեան օր:

Դպրոցասիրաց եւ Մխիթարեան վար-ժարաններու, Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ, Կապոյտ Խաչի, Բարեգործականի բոլոր դպրոցներու աշակերտները հրաւիրուած են հանդիսաւոր Ս. պատարագին:

Փարիզի եկեղեցւոյ կրտսեր «Դպրաց Դասու» պատանիներու երդչախումբը պի-տի մասնակցի արարողութեան:

Պիտի քարոզէ Փարիզի առաջնորդ Սե-բուէհ Ծ. Վ. Մանուկեան:

Կը հրաւիրուի նաեւ հայ հասարակու-թիւնը:

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Հովանաւորութեամբ կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին իր Սանուհիներու Միու-թիւնը Համբարձման տօնին առթիւ կազ-մակերպած էպարահանդէս մը, Սալոնտպօ Շարաթ, 29 Մայիս, ժամը 8·30էն մին-չեւ 2, ընտիր նուագախումբով:

Աւանդական «Վիճակ»ի պատկերը տե-ղին վրայ եւ հաճելի անակնկալներ:

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆի ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԱՄԱՎԵՐԻ ՀԱՆԴԷՍԸ

Փարիզի Հայ. եկեղեցւոյ Պանեէօ Քա-շանի հայ ղպրոցի ամավերջի հանդէսը տեղի պիտի ունենայ այս կիրակի ժամը 2·30ին Ֆրանսական աղջկանց վարժարա-նի «Վօտէ»ի սրահին մէջ, երգ, պար, արտասանութիւն եւ տրամախօսութիւն աշակերտներու կողմէ, ղեկավարու-թեամբ ուսուցչուհի Օր. Բերկրուհի Ծալ-հանի: Շրջանի հայութիւնը եւ բոլոր ծը-նողները կը հրաւիրուին ներկայ ըլլալ այս հանդէսին եւ քաջալերել աշակերտ-ները եւ կրթական մարմինը:

Հաղորդակց.— Մէթրօ Պանեէօ, օվօ-պիւս թիւ 188ով իջնել ռիւ ու'Արբէօյ:

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ 48ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Մարսէյլի մէջ հանդիսաւոր շուրով կը տօնուի այս կիրակի, ժամը 15ին, Սալոն Քոլպէրի շէնքի սրահներուն մէջ:

Խնամուած գեղարուեստական բաժի-նով, ուղերձներ պաշտօնական անձերու կողմէ:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Վարժարանի խնամակալութիւնը 1954–1955 դպրոցական տարեշրջանին համար կը փնտռէ.—

Ա) Ուսուցչուհի մը, հայերէն եւ Քը-րանսերէն լեզուներուն քաջ տեղեակ, որ միեւնոյն ատեն, իբրեւ դիչերօթիկ, հըս-կողի պաշտօն պիտի կատարէ:

Բ) երկու ուսուցչուհի հայերէնի լաւ-պէս տեղեակ, Ֆրանսերէնի եւ ձեռական աշխատանքներու բաւականաչափ ծանօթ, դարձեալ դիչերօթիկ եւ հսկողի պաշտօ-նով:

Թեկնածուները պէտք է դիմեն մինչեւ Ցունիսի վերջը, վարժարանի խնամակա-լութեան, 1 Պուլվ. տիւ Նոռ, Լը Ռէնսի, Սէն է Ուազ:

Հաղորդակց.— Միջոց.— Էկլիզ տը Փան-թէնէն առնել 146 թիւ հանրակառքը: Իջ-նել Փավիյօն տու Պուա:

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Դիւրութեան համար, կը խնդրենք ար-ուարձաններու եւ զաւառի մեր բաժա-նորդներէն իրենց վճարումները յանձնել հետեւեալ ընկերներուն.—

ՊԱՆԵԷՕ – ՔԱՇԱՆ՝ Բարբառ Պասմաճեան
ՇԱՒԻԼ՝ Գ. Կիւլեան
ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄԲ– Յակոբ Հիսայեան կամ
ՔՈԼՈՄԲ – ԱՆԻԷՌ՝ Արամ Աւետիսեան
ԱՌՆՈՒՎԻԼ՝ Ա. Մարտիրոսեան
ԱԼՖՈՐՎԻԼ՝ Բարբառ Փափազեան
ՍԱՐՍԷԼ՝ Կարօ Երամեան
ԻՍԻ՝ Նշան Դարբինեան կամ սրճարանա-պետ Զատիկեան

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

ՊՈՄՈՆ՝ Խ. Թելեան
ՍԷՆ ԾԵՌՈՄ՝ Յ. Էսկիճեան
ՍԷՆ ԼՈՒ՝ Գ. Միլոյեան
ՍԷՆԹ ԱՆ՝ Ս. Խրալեան
ՊՈՒԼ ՕՏՏՕ՝ Սարգիսեան
Քաղաքին մէջ՝ Ա. Քէօսէեան, Յ. Մա-լաքեան, Գ. Ծերիկեան

ՍԷՆ ԷԹԻԷՆ՝ Վ. Խրիմեան
ՎԱԼԱՆՍ՝ Եր. Տէր Ղուկասեան
ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ՝ Ս. Ընտրիկեան
ԿՐԸՆՈՊԼ՝ Քիւրէղեան
ՏԷՍԻՆ՝ Վ. Հիւսեան
ՎԻԷՆ՝ Մուշեղ Մուրատեան

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

Հ. Յ. Դ. «Փոթորիկ» խումբի ժողովը այս երեքշաբթի, ժամը 8·30ին, սովորա-կան հաւաքատեղին:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վասպուրականի Հայր. Միութեան վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ հայրենակիցները, անդամ կամ ոչ այս հինգշաբթի կէսօրէ վերջ ժա-մը 3·30ին Բարեգործականի սրահին մէջ, 19ա, ռիւ Վանթիւր: Կարեւոր օրակարգ: Եթէ մեծամասնութիւն չգոյանայ, կէս ժամ վերջ ժողովը օրինական կը համար-ուի, ինչ ալ ըլլայ ներկաներու թիւը:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

ՏԷՍԻՆ, Վ. Հ.— Ձենք ստացած: Աւե-լորդ հնթադրութիւններ մի ընէք:

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ (ՍԵՒՐ)

Սամուէլ Մուրատեան վարժարանը Եւ-րոպայի հայ գաղութին, եւ մասնաւո-րապէս ֆրանսահայութեան լուսաւորու-թեան կեդրոն հաստատութիւնն է, օժ-տուած պետական վարժարաններու իրա-ւունքներով:

Վարժարանը կը շարունակէ իր դերը այսօր ալ, իր ազգ. մթնոլորտով՝ կուտայ հայ մանուկներուն տոհմային հարազատ դաստիարակութիւն, բարոյական առողջ կրթութիւն, կը պատրաստէ գանոնք Պրե-վէի եւ Պաքալորէայի պետական քննու-թիւններուն, երկու երրորդի յաջողու-թեամբ:

Կ'ընդունուին աշակերտներ տասը տա-րեկանէն մինչեւ 15 տարեկան, եթէ տա-րիքին համաձայն ունին ուսումնական պատրաստութիւն եւ բարեկրթութիւն: Կ'ընդունուին նաեւ ցերեկօթիկներ շրջա-կաններէ:

Գաւառներէն եւ օտար երկիրներէն ե-կողները պէտք է ունենան խնամակալ մը Փարիզի կամ շրջանին մէջ:

Արձանագրութիւնները բացուած են, դիմել ուղղակի Տեսչութեան:

Direction du Collège Arménien
Samuel - Moorat
26, Rue Troyon - Sèvres (S. et O.)
Tél. : OBS. 18-28.

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Gros, Demi-Gros

Գուլպայ, մի – պա, ներքին ներմա – կեղէներ, ԱՄԵՆԱՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻ – ՆԵՐՈՎ:

Նոր գիներ

Articles polichinelles-ի համար:

Միակ հասցէն՝

BONNETERIE BEAUBOURG

227, Rue St. Martin, PARIS (3e)
Tél.: ARC. 66-50

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
RédactionetAdministration :32Rue de Trévise,Paris 9e
Tél. : PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. — Հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
26
ՄԱՅԻՍ
★
MERCREDI
26 MAI
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7378 — 30e ANNEE — ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2789

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԹԱՒԱՐՈՒՄ ՑԵՏ ՄԱՀՈՒ

•

Այսպէս, ուրեմն, մահէն հազիւ մէկ տարի ետք, ամենազօր Սթալինն ալ իր կարգին կը հարթուի, առանց փոշի եւ թմբուկի, բայց անխնայ։ Գրաքննական խստութեամբ :

Փարիզեան մեծ ամսագրին՝ «Քրէօվ»ի վերլուծումէն քաղուած օրինակները բաւական են, հաստատելու համար թէ « Հանճարեղ »ը թաւալլլոր նետուած է իր պատուանդանէն, կոտընդնելով շատ մը շողշողուն տիեզոններ եւ ինքնահնար վարքեր :

Թերթին աշխատակիցը մանաւորապէս կը յիշէ թէ Փիլիսոփայական Բառարանին 1954ի տպագրութեան մէջ Սթալինի անունը կամ անոր անունով քաղուած վկայութիւնները դուրս ձգուած են բազմաթիւ դրութեանց մէջ :

Իսկ « Հանճարեղ» ածականը , որ անհաւատալի կը գործածուէր որեւէ պարագայի մէջ, սրբուած է ամէն տեղ : Ջնջուած է, նաեւ, Սթալինի երկու ծանօթ գործերուն՝ «Ազգութեանց խնդիրը», «Մարքսականութիւն եւ լեզուաբանութիւն» դիրքերուն մէջ :

Ժողովուրդներու հայրիկը» այլեւս ոչ հանճար է, ոչ ալ հանճարեղ, այլ պարզապէս կարմիր գործիչ մը որ կարգ մը դիրեր կատարած է :

Իր յաջորդները բառարանը սրբագրել ուսած են այն առաջադրութեամբ որ հանդուցեալ Սպարապետը ուելի բարձր, առանձնաշնորհեալ չերեւայ քան Լենինը եւ միւս երեւելիները :

Վերաքննելով գրքին 1952ի տպագրութիւնը, նոր խմբագիրները մարդն ու իր գործը ամփոփած են երեք յատուկ առումներուն մէջ :

Ուրիշ խօսքով, մասամբ սրբագրած են, նաեւ, Սովետներու երեսնամեայ պատմութիւնը, ուր սեղմի ոսոխն հիւսած են սուտը, խեղաթիւրումը եւ պանդան առասպելները, :

Մոսկուայի միայն արեւելեան, չքնաղ համար հայկական քաղաքականութեան « վրիպակները » հատոր մը պիտի կազմէին, եթէ համարձակին վերաքննել :

Երբ « Առաջնորդը» ողջ էր, Սթալինեան դովերգութեան ճարտարարուեստ մը մշակուեցաւ Ի. Միութեան բոլոր լեզուներով :

Ամենազօրի աչուղներու հետ չարժման մէջ դրուեցան տաղանդաւոր, վաւերականներ, իրենց երեւակայութեան թռիչք տալու եւ մինչեւ երկինք բարձրացնելու համար Սթալինը :

Ի՜նչ ածականներ, նմանութիւններ, բաղդատութիւններ :

Արեւը, աստղերը, ծովն ու լեռները անդամ նեմացան, ժժդոյն երեւցան , « Հանճարեղ»ին փառքը պատկերացնելու համար :

Երեւանը կրնա՞ր եւս մնալ այս ճակատին վրայ :

Եւ մրցումի ելան երիտասարդ բանաստեղծներ, անշուշտ հետեւելով օրուան մարտակոչին :

Այսպէս, Ցովհ. Շիրազ պանծացնելով «Մեծ Սթալինը», կ'երգէ.

Քեզ աչքերը պիտի լինի յաղթանակի շքանշան ,
Քան զի կարծիմ մի երկինքի է fո մեծ սրտով խնամատուրեան :

Ուրիշ մը, Սուրէն Վահունի, արեւն ալ քիչ կը գտնէ իրրեւ ածական, քանի որ «նա մայր է մանուկ» :

Հարց է այժմ,— երբ վերաքննութիւն կը կատարեն, ամէն մէկը իր տեղը դնելու համար, ի՞նչ պիտի ըլլան զովասանական դրականութեան յարդի դէմքերը, որոնց ահագին ծանրութեան տակ շնչահեղձ կորան բոլոր իմացական եւ բարոյական ըմբռնումները ...

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԿԸ ՓՈՐՁԵՆ ՎԵՐՋԱՑՆԵԼ ԺԸՆԵԻԻ ԺՈՂՈՎԸ

•

ԱՆԳԼԻԱ ԿՈՒԶԷ ԵԼՔԻ ՄԸ ՅԱՆԳԻԼ ՄԻՆՉԵՒ ԵՐԿՈՒ ՇԱԲԱԹ

Անգլիոյ արտաքին նախարարը, Իրըն, որ փարիզէն անցնելով Լոնտոն դացած էր, ժընեւ վերադարձաւ : Իյազեկ աղբիւրէ կը հաւատան թէ երկու շաբաթ պայմանաժամ պիտի տայ համայնավարներուն, որպէսզի վերջնական եզրակացութեան մը յանգին Հնդկաչինի մասին. հակառակ պարագային Մեծն Բրիտանիա , Մ. Նահանգները եւ միւս արեւմտեան դաշնակիցները կրնան միացեալ գործողութեան մը ձեռնարկել Հարաւ. արեւելեան Ասիոյ մէջ :

Նոյն աղբիւրին համաձայն, այս որոշումը արուած է Բ. օր, նախարարական խորհուրդի մը մէջ, որ տեւած է երկու ժամ եւ որուն կը մասնակցէր նաեւ Ջըը – չիլ: Պ. Իրըն երէկ պիտի նախագահէր ժընեւի խորհրդաժողովին հինգերորդ դռնփակ նիստին: Լոնտոնէն մեկնած ա – տեն, նախարարը հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ .

— ժընեւ կը վերադառնամ, ուր պիտի չարունակեմ կատարել փորձել, ընդունելի եւ խաղաղ կարգադրութեան մը յանգելու համար Ծայր. Արեւելքի մէջ: Կը կարծեմ թէ մեր վիճաբանութիւնները վճռական պիտի ըլլան յառաջիկայ մէկ – երկու շաբաթներու ընթացքին :

Այս յայտարարութենէն կը հետեւի թէ Անգլիա ինքզինքը ազատ պիտի զգայ Մ. Նահանգներուն եւ միւս դաշնակիցներուն միանալու, անհրաժեշտ մէջոցները ձեռք առնելու համար: Բ. օրուան խորհրդակցութենէն ետք, կ'ենթադրուի թէ Անգլիա եւ Մ. Նահանգները երթալու պիտի մօտենան, փաթաթելով թիւրիմացութիւնները: Եթէ համաձայնաւարները շարունակեն խափանել համաձայնութիւնը, հաւանական է որ Պ. Իրըն Լոնտոն վերադառնայ, քննելու համար միացեալ գործողութեան մը խնդիրը: Մինչ այս մինչ այն, Անգլիոյ, Ֆրանսայի, Աւստրալիոյ եւ Նոր Զելանտայի միացեալ սպայակոյտները կը չարունակեն խորհրդակցիլ, ծրագրած գործողութեան ձեւը եւ տարողութիւնը որոշելու համար :

Ուշադիրները ալ կը հետադրեն թէ բարեւոքած են անգլեամերիկեան յարաբերութիւնները :

Նոյն օրը Ժընեւ վերադարձաւ նաեւ Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, Պ. Պիոօ, որ եօթը կէսերէ բաղկացեալ ծրագիր մը խմբագրած է, կրակը դադրեցնելու համար, նկատի առնելով Պ. Մոլոթովի տեսակէտները: Այս ծրագրին գործադրութեան համար մեծագոյն դժուարութիւնը կը ներկայացնէ Քամպոճի եւ Լաոսի խնդիրը: Ֆրանսա միշտ կը պահանջէ բուն Հնդկաչինի պատերազմէն անջատ քննել այս հարցը :

Խորհրդային պատուիրակութիւնը իր տեսակէտները ամփոփած է հետեւեալ բանաձեւին մէջ.—

1. Կրակը միաժամանակ եւ ամբողջո – վին դադրեցնել ամբողջ Հնդկաչինի մէջ. 2.— Երկու կողմերուն դինեալ ուժերը համախմբել որոշեալ շրջաններու մէջ .— 3. Դադրեցնել օդնական զօրքի եւ դինա – մթերքի առաքումը .— 4. Կրակը դադրեցնելու գործողութիւնը կատարել միջազգային հսկողութեամբ .— 5. Ջինադադար միջազգային երաշխաւորութեամբ :

ԵԳԻՊՏՈՍԻ մէջ ձերբակալուած երեսուն սպաներ պիտի դատուին մօտերս , այն ամբաստանութեամբ թէ հակայեղափոխական դաւ մը փորձած են ապրիլ 28–ին: Դատական ատեանը կազմուած է հինգ սպաներէ :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

•

ԾՈՒՌՆ ՈՒ ՇԻՏԱԿԸ

Թրքաբանութիւնները սանձարձակ արշաւներ կը կատարեն ամենօրեայ մամուլին մէջ, Պոլսեն մինչեւ արտասահման :

Երէկ միայն մէկ թերթի խորագիրները աչքէ անցընելով, հետեւեալ գոհարները գտայ .

— Խաեան Սանուց Միութեան մէջ Տիկին Մազլումեանի բանախօսութիւնը (Մարմարա , 13 Մարտ) :

Հայերէն կ'ըսեմ.— Տիկ. Մազլում – եանի բանախօսութիւնը Խաեան Սանուց Միութեան մէջ :

— Եգիպտոսի մէջ 30.000 հոգինոց սեւ ցանկ մը հրատարակուեցաւ (Նոյն) :

= Երեսուն հազար հոգինոց սեւ ցանկ մը հրատարակուեցաւ Եգիպտոսի մէջ :

— Սովետ պալէի խումբը առանց ներ – կայացում տալու փարիզէն վերադարձաւ (Մարմարա , 16 Մայիս) :

= Սովետ պարախումբը Փարիզէն վե – րադարձաւ առանց ներկայացում տալու :

— Ամերիկայի գործի մարդիկը քաղա – քին մէջ տեսակցութիւններ ունեցան (Նոյն , 14 Մայիս) :

= Ամերիկայի գործի մարդիկը տեսակցութիւններ ունեցան Բաղտատ մէջ :

— Նոր դահլիճի մասին դրոյցներ (Մարմարա , 13 Մայիս) :

= Զրոյցներ նոր դահլիճի մասին :

Իսկ երբ Ժամանակը եւ Նոր Լուրը ալ թղթատէի, կարելի էր էջ մը լեցնել :

Պոլսոյ դպրոցներուն հայերէնը հայ ուսուցիչնե՞ր կ'ուսուցնեն թէ թուրք դասատուներ :

× Ի՞նչ կապկութիւն է գրել Մոլոթովի անուան համալսարան», Կոմիտասի անուան բառեակ, Սունդուկեանի անուան թատրոն եւն. :

Շատ պարզ է հայերէնը,— «Մոլոթով» համալսարան (կամ Մոլոթովեան), «Կոմիտաս» բառեակ, «Սունդուկեան» թատրոն : Ինչպէս կ'ըսեմ էսաեան վարժարան, չակերտն ալ ջնջելով եւն. :

× Վաղեմի ուսուցիչ մը, Ս. Ստեփանեան, շատ մը արդար դիտողութեանց հետ, անտեղի կը գտնէ գրաբար ասացուածքներու գործածութիւնը .— «Ի նպաստ», «յոտնկայս», «առ ի տեղեկութիւն» , «յամենայն դէպս» եւն. : (Պայքար , 23 Ապրիլ) :

Ճիշդ չէ այս դիտողութիւնը :

Գրաբարը ունի պատկերալից ասացուածքներ, ոճեր որոնք անհրաժեշտ են եւ երբ գիտակցօրէն եւ ճաշակով գործածուին, գոյն եւ շեշտ կուտան գրութեան :

Օտար լեզուներ ալ յաճախ այդ կարգի ոճեր փոխ կ'առնեն լատիներէնէ :

Վ.Մ.Հ.

ԸՄԲՈՍՏՆԵՐԸ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՆ ՀԱՆՈՅԻ

Տեղական թերթերը մտահոգութիւն կը յայտնեն Հնդկաչինի պինուորական կացութեան մասին: Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, ըմբոստները աւելի քան հարիւր հազար ընտիր պինուորներ համախմբած են, պաշարելու համար Հանոյի շրջանը: Արդէն սկսած են արդիլել Թոնքինի մայրաքաղաքին մուտքը :

Այս առթիւ կ'ըսեն թէ ըմբոստները հակօդային ուժ մը կազմակերպած են, առաջին անգամ ըլլալով : Ցեւոյ, այլ եւս նկատի չեն առներ եզանակի տեղատարափ անձրեւները, որոնք մեծ դժուարութիւններ կը ներկայացնեն Ֆրանսական օդաբերումներուն համար :

Զինուորական մասնագէտներ կը կարծեն թէ մօտալուտ չէ Հանոյի դէմ ծրագրուած յարձակումը: Հակառակ Տիէնպիէնի մէջ իրենց կրած կորուստին, Ֆրանսացիները զօրաւոր են Թոնքինի տելթային մէջ: Իրենց թնդանօթները այնպէս մը տեղաւորուած են որ կրնան որեւէ տեղ զարնել 80 քիլոմէթր երկայնութեամբ եւ աւելի քան երեսուն քիլոմէթր լայնութեամբ: Ուրեմն ըմբոստները յարձակողականի ձեռնարկելէ առաջ պարտաւոր են աչնչացնել Ֆրանսական հրետանին: Միեւնոյն ատեն Ֆրանսացիները կը վերակազմեն իրենց ուժերը, ուժգին հարուած մը տալու համար ; եթէ ճակատամարտը վերսկսի :

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

Անգլիացի մտաւորական Մոնթկոմբըի, արեւմտեան Եւրոպայի փոխ – սպարապետը, ճառ մը խօսելով Փարիզի մէջ, յայտարարեց թէ հաւանական է որ «քաղաքական ծանրակշիռ որոշում մը արուի մօտերս», հիւլէական պատերազմի մը պատահաստութեան համար: Ինք անձնապէս որոշած է թէ յառաջիկայ պատերազմի պիտի մղուի հիւլէական զէնքերով եւ անհրաժեշտ կը դանէ որ Ատլանտեան դաշինքին 14 պինակիցները ամբողջովին վերակազմեն իրենց պահեստի ուժերը :

Մտաւորականը այս առթիւ հետեւեալ տեղեկութիւնները հաղորդեց խորհրդային ճակատի ուժերու մասին.—

Ա.— 1947էն մինչեւ այսօր, Ի. Միութեան ցամաքային բանակին թուական ուժը, զոր 175 զօրաբաժին կը հաշուեն , դղալապէս հաստատուն մնացած է: Եւ միեւնոյն ատեն կարեւոր միջոցներ ձեռք առնուած են, բազմապատկելու համար անոր մեքենաշարժ ուժը արդիական, առոյգ եւ սպրդուն կազմակերպութեամբ :

Բ.— Ի. Միութիւնը, արեւելեան Գերմանիան եւ արեւելեան Եւրոպայի արբանեակ երկիրները այժմ զբօշի տակ ունին վեց միլիոն պինուոր :

Գ.— 1951էն ի վեր նորագոյն ուժերով օժտուած են թեթեւ եւ միջին մեծութեամբ ամրաձիգ թնդանօթները :

Դ.— Երկրորդ աշխարհամարտէն ի վեր խորհրդային բանակները կատարելագործած են օդապօրքի օգտագործումը :

Ե.— Ի. Միութիւնը ունի աւելի քան 300 սուզանաւեր, որոնց կէսը կրնան գործողութիւններ կատարել բաց ծովերու վրայ եւն. :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ Գերագոյն Ատեանը վաւերացուց ներքին ապահովութեան օրէնք մը որուն համաձայն օտարական մը պէտք է աքսորուի, եթէ համայնավար եղած է որեւէ աեն, Մ. Նահանգները մտնելէ առաջ :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ երեք մարզպանները ծանուցագիր մը ուղղեցին իրենց խորհրդային պաշտօնակիցին , ցայտնելով որ տակաւին չէ վերահաստատած ազատ երթեւեկը երկրին երկու շրջաններուն միջեւ :

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. Էջ)

ԴԷՊԻ ԷՋՄԻԱԾԻՆ

«Ազդակ»ի մէջ կը կարդանք (20 Մայիս).—

Կ'իմանանք թէ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի օծման եւ թագադրին ներկայ բլլալու համար էջմիածին մեկնելիք պատուիրակութիւնը կազմուած է արդէն : Կիլիկեան Աթոռին կողմէ պիտի երթան Թագ. եւ Դերեներիկ եպիսկոպոսները Երուսաղէմէն՝ Հայկազուն եւ Հայրիկ վարդապետները : Իսկ անոնց պիտի ընկերանան Շահ. Տաւրէ եւ Գնէզ վարդապետները, Վահէ Վահեան եւ Սիմոն Սիմոնեան :

Միւս դիմողներուն համար վիզաներ չեն տրուած :

Հաւանական է որ պատուիրակութիւնը վաղը ճամբայ ելլէ դէպի Վիէննա, ուրկէ սովետական մասնաւոր օդանաւ մը զիրենք պիտի փոխադրէ Երեւան :

× Եկեղեցական շրջանակներու մէջ կը կարծեն թէ կաթող. տեղապահ պիտի ընտրուի Վահան արք. Կոստանեան :

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆ

(ԽՕՍՈՒԱԾ՝ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԱՌԹԻԻ)

●

Զեմ գիտեր ինչու Տարօն ու Վասպու – րականը ամէնէն աւելի կը խօսին իմ սր – տիս :

Երկու նահանդներ, քոյր եղբայր եղած, կը ներկայացնեն հին Հայաստանի ամէ – նէն հարազատ մասը: Կարծես այստեղ է բարեխեր առաջին անգամ հայութեան սիրտը :

Մենք, Վասպուրականէն դուրս ծնած Հայեր, մենք ալ եկած ենք մեր ձայները միացնելու ձեզի: Ըսել կ'ուզենք, մենք ալ համաձայն ենք անոնց, որ 1915ի գարնան վճռապէս որոշեցին իրենց ճամբան, երբ իրենց առջեւ դրուեցաւ գոյութեան հար – ցը :

Վասպուրականի գաւակները, եթէ գիտ – նայիք թէ ինչպիսի ցեղի մը սերունդներն էք դուք, երբեք պիտի չհրաժարէիք ձեր ծագումէն ու հայրենիքէն: Անհրաժեշտ է որ ձեր հոյակապ աշխարհը ունենայ իր պատմութիւնը, փոքրիկ պատմութիւն մը, հայերէն եւ ֆրանսերէն, որպէսզի ձեր գաւակները ճանչնան իրենց քոյ նա – խահայրերը ու մանաւանդ իրենց առնա – կան ծագումը :

Վասպուրականի քաջերու եւ հերոսներու աշխարհն է· «հերոս», «հերոսամարտ» :

— Բայց ինչ է հերոսը:

Բառը յունարէնէն կուգայ, «հեր» կը նշանակէ՝ ակր: Հոմերոս անմահացուց հին Յունաստանի մարտիկները, Ագամեմ – նոն, Հեկտոր, Աքիլէս··· որոնք, զեղա – նի կնոջ մը, Հելենայի համար եղբայրաս – պան պայքարի ելած էին :

Հին Հայերն ալ ունէին իրենց հերոս – ները, անոնք կը կոչուէին դիէ: Ասոնք կիսաստուածներ էին, ու անոնց սերուն – դը՝ կը կոչուէր դիւցազն :

Հայոց դիւցազները չէին կուռեր սա – կայն զեղանի կնոջ մը համար: Իրենց պայքարի նպատակը աւելի բարձր էր եւ սուրբ, իրենց կռուի միջոցները՝ ազնիւ էին եւ մարդկային :

Պատմահայր Խորենացիէն գիտենք թէ հին Հայերը ինչպէս կը յարդէին պայքա – րի օրէնքները:

Արտաշէս Թագաւոր յաղթած էր Ասո – ներու թագաւորին եւ «ձերբակալ» ըրած էր անոր որդին: Եւ ահա քոյրը՝ Ասպանե – րու գահաժառանգին՝ Սաթենիկ, կուգայ Հայոց բանակին դիմաց, ու ուղղելով խօսքը Արտաշէսի, կ'ըսէ·— « Ինչ ասեմ, այր քաջ Արտաշէս, որ յաղթեցեր քաջ ազգին Ասպանց» ազատ արձակէ Ասպանե – րու պատանին , որովհետեւ քէնի մը հա – մար դիւցազներու օրէնքին համապատաս – խան չէ դերի պահել դիւցազն մը, կամ վերջ տալ անոր կեանքին ··· Ահա, Խորե – նացիին լեզուով·—

(— «Չի վասն միոյ ինիւ ոչ է օրէն դիւցազանց զայրոյ դիւցազանց զարմից բառնալ դիւենդանութիւն, կամ ծառայե – ցուցանելով եւ ի ստրկաց կարգի պահել, եւ թշնամութիւն յաւիտենական ի մէջ երկոցունց ազգաց քաջաց հաստատել·») :

Ահա այս էր հին Հայերու հասկացո – ղութիւնը , պայքարի մասին :

Օրինակ մըն ալ՝ Հնդկաստանի արիա – կան ժողովուրդներէն :

Երբ Աղեքսանդր Մակեդոնացին կը յաղթէր Հնդկաստանի թագաւորներէն Բո – րուսի, յաղթականը կը հարցնէ պարա – եալին.

— Ի՞նչպէս, կ'ուզես որ վարուիմ քեզի հետ :

Բորուս կը պատասխանէ .

— Արքայաբար :

Թէեւ պարտեալ, բայց ան կ'ուզէ որ ի – րեն հետ վարուին այնպէս, ինչպէս վայել է թագաւորի մը:

Ահա հին ու ազնուական ցեղերու հաս – կացողութիւնը կռուի օրէնքներու մասին:

Մոնթէսքիէօ, իր «Օրէնքներու Ոգին»-ի դրքին մէջ կ'ըսէ·— Ցաղթականը կրնայ նուաճել երկիրներ, բայց ոչ ջնջել անոր բնակչութիւնը: Պարտեալը հպատակ է եւ ոչ թէ յաւիտենական գերի ···» :

Այսպէս կ'ըմբռնէր նաեւ Վասպուրա – կանի մեծ իշխանը, Աչոտ, երբ իր դէս – պանին միջոցաւ կը յայտարարէր Պաղ – տատի խալիֆայի ներկայացուցիչին .

— « Աշխարհակալ թագաւորի օրէնքն է խնամ տանիլ աշխարհի շինութեան, թէ – թեւցնել ժողովուրդին ծանր բեռները , մեղմացնել բռնութեան լուծը, հարկերը ···իսկ դուն ելեր ես կը դեղերիս ,կը ղեր – բես երկիրը:

Վասպուրականի մեծ իշխանին հասկա – ցողութիւնը ինչքան մօտիկ է Մոնթէսքի – էոյի մտքին:

Եւ ինչքան տարբեր այն պատուիրան – քին որ կը տրուէր իսլամ բանակներուն·

« Եղէ՛ի վերայ աշխարհով, նուաճե – ցէ զնոսա ընդ ձեռամբ ձերով· զի ձեզ է տուեալ զպարարտութիւն երկրի· կերայէ զմիս ընտրելոց երկրի, եւ արբէ զարիւն զօրաւորաց·. (Ղեւոնդ 20) :

Ո՞վ է այս պատուէրին հեղինակը· — Իսլամի մարգարէն:

Դարեր չարունակ մարգարէի դրօշին տակ ապրող ցեղեր հետեւեր են անոր , մեր ժողովուրդին սկզբնական պահանջքը թուրք կառավարութենէն ուրիշ բան չէր, այլ՝ թուլացում տարկութեան չղթանե – րու, ու ինչպէս կ'ըսէինք մինչեւ 1914 , « կեանքի, պատուոյ եւ ինչի ապահո – վութիւն » :

Ի դուր 1908ին Օսմ. Սահմանադրական կարգերը ժամանակ մը օրօրեցին մեր յոյսերը :

Օսմանեան կայսրութեան մէջ, որ ազ – դութենից խառնուրդ մըն էր եւ ուր քա – ղաքակրթութեամբ զերազանց ցեղեր՝ հայ յոյն, ալպանացի, սերպ, պուլկար , հրեայ , արաբ, կողք կ'ապրէին քիւրտ , չերքէզ, իզմիր եւ թուրք ցեղերու հետ, ահա յանկարծ յայտնուեցաւ որ թուրք ցեղը, ամէնէն յառամնացը, 30 առ հա – րիւր միայն կը ներկայացնէր ընդհ. պղ – տրաբնակչութեան մէջ: 1911ին Սելանիկի մէջ դումարուած իթթիհատական համա – դումարին այս «թուրք ցեղը» որոշեց տէ – րը դառնալ Վոսփորէն մինչեւ Ասիոյ խո – րերը փռուած այն երկիրներուն, ուր Թուրքեր կ'ապրէին: Եւ ծնաւ համաթըր – քութեան ծրագիրը: Հետեւանքը,—Հարս – տահարել փոքրամասնութիւններ, ու ա – մէնէն առաջ Հայերը ·—

Կազմուեցան «Թիւրք օճաղի»ներ, եր – դուեցան թուրք երգեր, մէկ խօսքով, նոր ու վտանգաւոր աշխարհակալութիւն մը կը քարոզուէր :

Վասպուրականը ձգուած էր թրքու – թեան ճանապարհին վրայ: Ան պիտի ըլ – լար թրքութեան առաջին զոհը:

Բայց 1915ին Վանը ըսաւ իր Ո՛չը, ան կոտրեց համաթրքութեան ողնայարը:

Ի՞նչպէս չկոչել հերոսամարտ, այս կը – ռիւը, որ մէկ օրէն միւսը խաղաղ ժողո – վուրդը վերածեց բերդաքաղաքի մը մէջ պայքարող դիւցազներու :

Մէկ օրէն միւսը յարութիւն առաւ հին Հայոց ոգին :

Վասպուրականը, պատուութեան երկիր, ուր կորսուած կայսրութեանց բեկորներ եկած, ապաստանած էին դարձեալ սկսաւ մարտնչիլ իր ազատութեան համար :

Պէտք է ճանչնալ այս երկիրը, լաւ – գոյնս գնահատելու համար իր պայքարը :

ՎԱՂԱՐՇ ՄԵԼԻՔԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՓԱՐԻԶԻ ՏՕՆԱՎԱՃԱՌԸ

●

Ինչպէս գրած էին, Փարիզի տօնավա – ճառին բացումը կատարուեցաւ Մայիս 22ին: Պիտի փակուի Յունիս 7ին: Միեւ – նոյն տեղն հաստատութեան չինամեակին է :

Տօնավաճառը հաստատուած է 450 հա – զար քառակուսի մեթրի վրայ Փոռթ սը Վերսայլի ցուցահանդէսներու դարաստա – նին մէջ :

Սակայն միշտ ալ այսքան ընդարձակ տօնավաճառ մը եղած չէ: 1904ին, երբ կը հիմնուէր, միայն 486 ցուցադրողներ կա – յին Թամփլի թագամասին մէջ, ուր քա – ռակուսի մեթրին համար կը վճարէին միայն 15 ֆրանք, ոսկեդրամով :

Առիթ գտածդար առաջ 1878ին երբ համաշխարհային ցուցահանդէսը կը փա – կէր իր դուռները կիւսթաւ Սանտող չյա – ցած Լայփցիկի եւ Նիժնի Նովկորոտի տօ – նավաճառներէն, կ'առաջարկէր Փարիզ – եան առեւտրական ցուցահանդէս մը կազ – մակերպել: Առաջարկը խանդավառ ըն – դունելութիւն գտաւ թէ մամուլէն եւ թէ ժողովուրդէն, բայց չուտով մոռցուեցաւ:

1897ին էր որ ձեռնարկներ եղան նմոյշ – ներու ցուցադրութեան համար, սակայն այդ միջոցին արդէն կը պատրաստէին 1900ի ցուցահանդէսը, որով զաղափարը անգամ մը եւս մոռցուեցաւ :

1901ին Լեփին, Փարիզի Ոստիկանու – թեան վերատեսուչը, մրցում մը կը բա – նար փարիզեան խաղալիկներու եւ նորու – թիւններու համար: Իր միակ նպատակն էր օղնութեան հասնիլ հնարիչներուն , արհեստաւորներուն եւ փոքր գործատէրե – րուն : Յաջողութիւնը մեծ եղաւ եւ խա – ղալիկներու գործատէրերու արհեստակ – ցական Սենեակը չարունակեց այս գոր – ծը: Տօնավաճառին առաջամեայ յանձնա – խումբը կազմուեցաւ 1902 Յունուար 14– ին: Նոյն տարուան ապրիլ 12ին 113 ար – դիւնարերողներ ընդունուեցան յանձնա – խումբին մէջ, որուն առաջամեայ կեդրոնն էր Ռէպիւպլիքի հրապարակը, Մօտէրն պանդոկը :

Երկու տարի ետք, արդիւնարերողներու թիւը բարձրացած էր 200ի եւ տօնավա – ճառին համար նոր տեղ մը փնտռեցին : Փոքձելէ ետք քաղաքապետարանի հողին վրայ եւ Փըթի Փալէի դեռնայարկը, ի վերջոյ հաստատուեցան Թամփլի հին չու – կային մէջ: Եւ հոն էր որ մարտ 17 – 27 տեղի ունեցաւ Փարիզի առաջին Տօնա – վաճառը, որուն բացումը կատարեց ա – ռեւտրական նախարարը, ընկերակցու – թեամբ տիկ· Լուպէի, կինը նախագա – հին: Իրըեւ յայտարարութիւն ունէր մի – այն մեծ թռուցիկ մը:

Յաջորդ տարին Լեփինի չնորհիւ տօ – նավաճառը հաստատուեցաւ Կռան Փալէի մէջ եւ հոն մնաց մինչեւ 1909: Սակայն երկրագործական նախարարը պէտք ունե – նալով այդ վայրին, Տօնավաճառը կրկին փոխադրուեցաւ Թամփլ :

Այդ պահուն Լայփցիկի Տօնավաճառը կազմակերպողները գոհ չէին այս մըր – ցակցութենէն: Եւ նկատելով որ Փարիզի Տօնավաճառը տեղի պիտի ունենար նախ – քան Լայփցիկինը, բողոքեցին այդ որոշ – ման դէմ, համարելով իրրեւ պատերազմի յայտարարութիւն, ճարտարարուեստի եւ առեւտուրի գետնին վրայ :

1911 – 12ին տօնավաճառը տեղի ունե – ցաւ Շաթօ – Տոյի զօրանոցին կամարնե – րուն տակ: 1914ին թէեւ ամպեր կը բար – ձրանան Եւրոպայի վրայ, սակայն Տօնա – վաճառը կը շարունակէ իր գործունէու – թիւնը: Քաղաքապետական խորհուրդէն երկու հոգի կը ղրկուին Լայփցիկ ուսում – նասիրելու Տօնավաճառը , եւ լաւագոյն տեղեկութիւններով կը վերադառնան :

1917ին երբ թշնամին միայն հարիւր մեթր հեռու էր Փարիզէն, Տօնավաճառը տեղի կ'ունենար Էնվալիտի բացատանին մէջ : Հանրապետութեան նախագահը՝ իր նախարարներով կ'այցելէ 400 խանութ – ները, չորս մեթր երեքի վրայ, ինը սրահ չորս հարիւր մեթր, երկու մեծ սրահնե – րով հազար մեթր: Յաջորդ տարին 2400 ցուցադրողներ կային Էնվալիտի բացատ – ատանը: Սակայն խնդրեցին որ քանդուի , ռմբահզութենէ վախնալով: Այս առթիւ 500 հազար ֆրանքի վնաս մը կրեցին : Յաջորդ տարին Տօնավաճառը փո – խադրուեցաւ Տանֆէռ Ռոշըոյի հրա – պարակը: 1919 Ապրիլին էր որ կը բաց – ուէր Փարիզի ԺԱ. Տօնավաճառը: 2700 ցուցադրողները կը փոխադրուէին Թիւ – լըրի: Հետզհետէ աւելի կ'ընդարձակուի Տօնավաճառը : Կը ստիպուին քանդել Փոռթ սը Վերսայլի ամրութիւնները , եւ

ԻՆՉՊԷՍ ՍՊԱՆՆԵՑԻ ԳՐԻԳՈՐ ԶՕՀՐԱՊԸ

★

(Բ· եւ վերջին մաս)

Գրիգոր Զօհրապ, լմնցնելէ ետք այս խօսքերը, զուիթ եւ ողորմութիւն հայցող մարդու մը պէս կը նայէր աչքերուս եւ պատասխանի կը սպասէր :

Ո՜հ, չեմ գիտեր, այդ վայրկեանին ին – չեր կ'անցնէին մտքէս· սկսած էի խղճա – հարիլ··· Կը մտածէի այդ պահուն·— Ե – թէ ես չդործադրէի հրամանը եւ ազատ թողէի այս մարդը, անպատճառ ուրիշ տեղ մը, ուրիշի մը կողմէ պիտի ձերբա – կալուէր եւ երեւան պիտի ելլէր ամէն բան· չուտով պիտի հասկցուէր թէ անոր ինքնութիւնը եւ թէ իմ պարտազանցու – թիւնս: Եւ ի՞նչ պիտի ըլլար հետեւանքը· ոչ միայն Գրիգոր Զ«հրապ պիտի սպան – նուէր , այլեւ իմ գլուխս ալ վրայ պիտի տայի :

Այդ միջոցին, երբ ես խորասուզուած էի այս մտածումներուն մէջ, յանկարծ լուեցաւ դէնքի ձայնը· ընկերս արդէն չրացուցած էր իր պարտականութիւնը··· միւս կալանաւորը փռուած էր գետին ···: Անդիտակցաբար ձեռքս ուղղուեցաւատր – ճանակիս ··· Գրիգոր Զօհրապ տապալե – ցաւ· գնդակը ծակած էր կուրծքը: Ոչ մէկ բառ կրցաւ արտասանել: Աչքերը սա – կայն բաց էին եւ կարծես զեռ զուիթ կը հայցէին, աւելի մեծ տառապանք եւ վախ պատճառելով ինծի: Ախ, չեմ կրնար բա – ցատրել այդ րոպէին իմ զգացած սարսու – ռը ու սարսափը: Քարացած մնացի: Ա – նէնգ եւ վրէժ կը կարդայի այդ բաց աչ – քերուն մէջ: Արդեօք զեռ ո՞ղջ էր, կը տեսնէ՞ր զիս եւ կը զդա՞ր տառապանքս: Ուզեցի փակել այդ աչքերը: Դիակը քա – շեցի քիչ անդին եւ գլուխը դրի քարի մը վրայ··· Մոշոր եւ ծանր քար մը վերցու – ցի եւ իջեցուցի գլխուն, որ չախչախուե – ցաւ, եւ աչքերը այլեւս չտեսայ ··:

Գործադրած էի հրամանը: Կը մնար վերջին արարը: Զօհին ժամացոյցը եւ ու – նեցած դրամները կողոպտելէ ետք, տե – սայ որ մատանի ալ ունի: Դժուար եղաւ հանել, ստիպուեցայ կտրել մատները, որպէսզի հանեմ մատանին: Հագուստ – ները ալ հանեցի եւ եկայ ընկերոջս քով, որ նոյն ձեւով գլուխ հանած էր իր գոր – ծը: Հագուստները տուինք կառապանին , իսկ դրամներն ու թանկագին իրերը մենք մեր մէջ բաժնեցինք:Այլեւս վերջացած էր մեր պաշտօնը: Հարկ եղած պատուէրնե – րը տալէ ետք կառապանին, վերադար – ձանք·Ուրֆա, ուր իմ հրամանատարս ու քանի մը իսլամ երեւելիներ միայն դի – տէին եղելութիւնը :

Գրիգոր Զօհրապի աչքերը դոցեցի այս երկրի վրայ, բայց չազատեցայ այն հա – լածանքէն ու խղճի խայթէն, որ ունեցայ վերջին վայրկեաններուն: Շարունակ ին – ծի կը նային Զօհրապի աչքերը եւ կը կրկ – նեն· « Մինչեւ կեանքիդ վերջը պիտի տառապիս խղճի խայթէ, հանդիստ պիտի չտեսնես···»: Այլեւս մոռցած էի կանո – նաւոր քունը· դիշեր ցերեկ երեւակայու – թեանս առջեւ կուգային Զօհրապի վերջին վայրկեանները: Ախ, անոր աչքերը, ո – րոնք զուիթ կը հայցէին ինձմէ: Հիմա ա – նոնք ամէն վայրկեան կը հալածեն զիս · ախ, Աստուած իմ, Աստուած իմ ···: (Հայ հիւանդապահուհին, ընդհատելով այտեղ թուրք լիսնապետին վկայութիւ – նը, կը յայտնէ թէ հիւանդը սկսած էր դողալ եւ հեկեկալ):

Հոգեկան այս անտանելի տառապանք – ները ստիպեցին զիս, որ հետամտի ատեն մը Ուրֆայէն: Փոխադրուեցայ Հալէպ , սակայն, ուաղ, հոն ալ Զօհրապի աչքերը հետապնդեցին ու հալածեցին զիս: Երկար ատենէ ի վեր կորսնցուցած էի քունս ու հանդիստս: Գիշերները, մութը կոխելուն պէս, Զօհրապի աչքերը կը ցցուէին առ – ջեւս··· եւ կը յիշէի իր վերջին խօսքերը· — «Քիսնապետ, կեանքիդ մինչեւ վերջը քուն եւ հանդիստ պիտի չունենաս եւ պիտի տառապիս »:

Կրկին խնդրեցի, որ զիս հեռու տեղ մը փոխադրեն: Եկայ Երուսաղէմ, բայց ին – ծի հետ եկան նաեւ Զօհրապի աչքերը : Հալումաշ եղայ· ախորժակս կորսնցու – ցի· տեւական դող ու սարսուռ: Սարսա – փելի գիշերէ մը ետք,առտուն այլեւս ան – կողնէս չկրցայ ելլել· զիս փոխադրեցին հոս՝ հիւանդանոց: Բժշկը տենդէ վա – րակուած էի: Երեք օրէ ի վեր հոգեվար – քի մէջ եմ· բայց կրկին չի թողուր զիս Զօհրապի աչքը· ահ, գոնէ հանդիստ հոգեվարք մը ունենամ: Քոյր, օղնէ ին – ծի, ումպ մը թոյն բեր, մեռնիմ , ապա – տիմ, Զօհրապի վրէժը թող լուծուի: Ա – հաւասիկ խոստովանեցայ քեզի, ես ոճրա – գործ մըն եմ, ես անխիղճ մարդասպան մըն եմ, բեր, բեր, ումպ մը թոյն բեր ··· ալ չեմ կրնար դիմանալ··· ուժասպառ եմ, կուրծքս սեղմուած է , չունչ չեմ կր – նար առնել, աչքերս սկսան մթագնիլ ··· ո՞ւր ես, քոյր, ո՞ւր ես···: Տուր այս թուղթը Հայերուն, թող իմանան, թէ ինչպէս խողխողուեցաւ իրենց առաջնոր – դը :

Ահ, քիչ մը հանդարտեցայ հիմա, սկը – սայ չունչ առնել, աչքերս բացուեցան··· Ահաւասիկ Գրիգոր Զօհրապի աչքերը ···

. . . . . .

Ասոնք եղած են վերջին խօսքերը մար – դասպան յիսնապետին : Կամաց կամաց մարած է ձայնը, վերջին հռնդիւն մը, ա – պա փակուած են աչքերը :

ՆՈՅՈՆ ՑՂՑՑԵՈՂՈՒԿ

ԲԱՄՆԵ ՎԱՀՍՀԿՅԱՆ

1001 պատմություններ, որոնց մեջ ամենագեղեցիկը, իհարկե, Շահրազադեի պատմությունն է։ Ամեն գիշեր նա սկսում էր մի նոր պատմություն, ու ամեն առավոտ սուլթանը հետաքրքրությամբ լսում էր նրան։ Ամեն գիշեր նա ավարտում էր պատմությունը մի հետաքրքրական տեղում, որպեսզի սուլթանը հաջորդ գիշեր էլ ցանկանա լսել նրան։ Եվ այդպես շարունակվում էր հազար գիշեր։

Ես էլ ուզում եմ պատմել ձեզ մի պատմություն, որը սկսվեց մի գիշեր, երբ ես ու ընկերներս հավաքվել էինք մեր սենյակում։ Ինչպես միշտ, մենք սկսեցինք զրուցել տարբեր թեմաների շուրջ, մինչև որ ընկերներից մեկը՝ Արամը, ասաց.

— Ձանձրանում եմ, ինչ-որ հետաքրքրական բան պատմեք։

Ես ասացի.

— Ես գիտեմ մի հետաքրքրական պատմություն, որը պատահել է ինձ հետ։

Արամը ասաց.

— Լսենք։

Ես սկսեցի պատմել.

— Մի անգամ ես գնացի Ալավերդի։ Ինձ հետ էին ընկերներս՝ Արամը, Գագիկը, Արտակը և Վարդանը։ Ալավերդիում մենք հանդիպեցինք մեր ընկերոջ՝ Արմենին, որը մեզ հրավիրեց իր տուն։ Նա ուզում էր մեզ հյուրասիրել։ Մենք համաձայնեցինք։ Արմենի տունը գտնվում էր Ալավերդիի ծայրամասում։ Մենք հասանք նրա տուն, և նա մեզ ներս հրավիրեց։ Մենք նստեցինք հյուրասենյակում, և Արմենը սկսեց մեզ հյուրասիրել։ Նա մեզ համար պատրաստել էր տարբեր ուտեստներ։ Մենք ուտում էինք, խմում էինք, զրուցում էինք։ Հանկարծ Արմենը ասաց.

— Տղերք, ես ձեզ մի զարմանալի բան պիտի ցույց տամ։

Մենք հարցրինք.

— Ի՞նչ բան։

Նա պատասխանեց.

— Գնանք, կտեսնեք։

Մենք վեր կացանք և գնացինք նրա հետևից։ Նա մեզ տարավ իր ննջասենյակը։ Ննջասենյակում մենք տեսանք մի մեծ պահարան։ Արմենը բացեց պահարանի դուռը և ասաց.

— Նայեցեք։

Մենք նայեցինք պահարանի մեջ և տեսանք, որ այնտեղ կախված են տարբեր տեսակի հագուստներ։ Մենք հարցրինք.

— Ի՞նչ է սա։

Արմենը պատասխանեց.

— Սա իմ հագուստների պահարանն է։

Մենք զարմացանք և հարցրինք.

— Ինչո՞ւ ես դու քեզ համար այդքան շատ հագուստներ գնել։

Արմենը պատասխանեց.

— Ես ունեմ շատ հագուստներ, որովհետև ես ամեն օր տարբեր հագուստներ եմ հագնում։

Մենք զարմացանք և հարցրինք.

— Ինչո՞ւ ես դու ամեն օր տարբեր հագուստներ հագնում։

Արմենը պատասխանեց.

— Որովհետև ես ուզում եմ, որ ամեն օր մարդիկ ինձ նոր հագուստներով տեսնեն։

Մենք զարմացանք և հարցրինք.

— Ինչո՞ւ ես դու ուզում, որ մարդիկ ինձ նոր հագուստներով տեսնեն։

Արմենը պատասխանեց.

— Որովհետև ես ուզում եմ, որ մարդիկ ինձ հարուստ համարեն։

Մենք զարմացանք և հարցրինք.

— Ինչո՞ւ ես դու ուզում, որ մարդիկ քեզ հարուստ համարեն։

Արմենը պատասխանեց.

— Որովհետև ես ուզում եմ, որ մարդիկ ինձ հարգեն։

Մենք զարմացանք և հարցրինք.

— Ինչո՞ւ ես դու ուզում, որ մարդիկ քեզ հարգեն։

Արմենը պատասխանեց.

— Որովհետև ես ուզում եմ, որ մարդիկ ինձ սիրեն։

Մենք զարմացանք և հարցրինք.

— Ինչո՞ւ ես դու ուզում, որ մարդիկ քեզ սիրեն։

Արմենը պատասխանեց.

— Որովհետև ես ուզում եմ, որ մարդիկ ինձ երջանիկ համարեն։

Մենք զարմացանք և հարցրինք.

— Ինչո՞ւ ես դու ուզում, որ մարդիկ քեզ երջանիկ համարեն։

Արմենը պատասխանեց.

— Որովհետև ես ուզում եմ, որ ես ինքս ինձ երջանիկ համարեմ։

Մենք զարմացանք և հարցրինք.

— Ինչո՞ւ ես դու ուզում, որ դու քեզ երջանիկ համարես։

Արմենը պատասխանեց.

— Որովհետև ես ուզում եմ, որ ես ինքս ինձ սիրեմ։

Մենք զարմացանք և հարցրինք.

— Ինչո՞ւ ես դու ուզում, որ դու քեզ սիրես։

Արմենը պատասխանեց.

— Որովհետև ես ուզում եմ, որ ես ինքս ինձ հարգեմ։

Մենք զարմացանք և հարցրինք.

— Ինչո՞ւ ես դու ուզում, որ դու քեզ հարգես։

Արմենը պատասխանեց.

— Որովհետև ես ուզում եմ, որ ես ինքս ինձ հարուստ համարեմ։

Մենք զարմացանք և հարցրինք.

— Ինչո՞ւ ես դու ուզում, որ դու քեզ հարուստ համարես

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԻԱՑԵԱԼ ԲԱՆԱԿԻ ծրագրին վաւերացումը անհրաժեշտ կը դառնէ Լոնտոնի «Թայմզ»ը, Փրանսայի համար: Այս առթիւ կը բացատրէ թէ Գերմանիան պիտի անցնի եւրոպական բանակին ղեկավարը, եթէ ֆրընեւի ժողովը ձախողի, աւելի ակնարացնելով Փրանսան: Մ. Նահանգներուն մէջ ալ հետզհետէ կը զօրանայ այն շարժումը որ կը թելադրէ ղրամական օգնութենէ զրկել ծրագիրը չվաւերացնողները:

ԻՍՐԱՑԷԼԻ ռումանացի Հրեաներէն քանի մը հազար հոգի որոշեցին ծոմ պահել, 24 ժամ, իբրեւ բողոք Ռումանիոյ սիոնական հակառակ գաղափարախօսութեան դէմ: Քառասուն սիոնական երեւելիներ ծոմը պիտի շարունակեն քանի մը օր, թէլ Ա.-վիվի սինակոգին մէջ:

ՄԻԼԻՈՆԱՒՈՐ ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒ վիճակը լրջօրէն կը զբաղեցնէ քաղաքական շրջանակները: Եւրոպայի Խորհուրդին մէջ մասնաւոր տեղեկագիր մը կարդացին որ կ'ըսէ թէ տարեկան ներգաղթի թիւը եթէ 200.000էն 400.000ի բարձրանայ, հինգ տարիէն հազիւ կը լուծուի խնդիրը: Միւս կողմէ միշտ նոր զաղթականներ կը հասնին արեւել. Գերմանիա որ արդէն 10 միլ. տարագիրներ ունի: Ամերիկացի մասնաւոր պէտք են, տարագիրներու տեղաւորման համար:

ՀԱՐԱՒ. ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ երկիրներէն կուաքեմալա դիմումներ սառցած է խորհրդային երկիրներէն: Մ. Նահանգները որոշեցին զէնք ճարել Նիքարակուայի եւ Հոնտուրասի, որպէսզի կարենան դիմադրել, եթէ հարեւան Կուաթեմալան յարձակում փորձէ:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս ուրբաթ երեկոյ, ժամը 21ին Աղ. Տան մէջ: Դասախօս՝ դերասան Պ. Ա. ԳՄԲԻԹԵԱՆ: Նիւթը՝ «Արեւմտահայ թատրոնին ծագումն ու զարգացումը»: Դասախօսը միեւնոյն առնն պիտի արտասանէ քերթուածներ Պետրոս Ադամեանէն: Մուտքը ազատ է:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական հաւաքոյթը այս չորեքշաբթի ժամը 21ին, Քառէ սրճարանի վերնայարկը: Դասախօս Տիկ. Տր. Ա. Պօղոս-եան: Նիւթը՝ «Ազգապահպանումը եւ ամուսնութիւնները»: Մասնաւորաբար կը հրաւիրուի երկսեռ երիտասարդութիւնը, մասնակցելու համար մտքերու փոխանակութեան: Մուտքը ազատ է:

ԲՆԱԿԱՐԱՆԻ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մարսէյլ քաղաքին կեդր. Թաղամասի մը (Լա Փէյն) մէջ, յարկաբաժին մը, Ա. յարկ, չորս սենեակ, լուացարան, խոհանոց եւ մառան, կ'ուզուի փոխանակել նոյն ընդարձակութեամբ յարկաբաժնի մը կամ բնակարանի մը հետ Փարիզի կամ մօտակայ արուարձանի մը մէջ:

Հեռաձայնել Պ. Թիլտեան, ՄՕՆ. 97-48 ճաշի ժամերուն:

Souscrivez
à l'EMPRUNT
des Charbonnages

Une formule qui a fait ses preuves
Intérêt élevé : 5,75 & 6 %
Capital entièrement indexé
BONS 1954
à 3-6-9 ans

CHARBONNAGES DE FRANCE

on souscrit partout

ՄԱՑԻՍ 28-Ը ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Այս շաբաթ 29 Մայիս, ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Ե. Թաղամասի Քաղաքապետարանի շքեղ սրահը

PLACE DU PANTHÈON, Métro Luxembourg, Odéon, Autobus 21, 27, 38, 81, 84, 85

Հովանաւորութեամբ Հ.Հ.ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ եւ նախաձեռնութեամբ ԵԳԻՊՏԱՑԻ ԿՈՄԻՏԷԻ:

Կը նախագահէ՝ ընկ. ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

Կը խօսին՝ Տիկին ՀՈՒՐԻ ՊՈՒՏԱՔԵԱՆ-ԻՓԷՔԵԱՆ և ընկ. ՆՈՒՊԱՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին.— Կը ներկայացուի Հայաստանի խորհրդարանի 80րդ բացառիկ նիստը: Ա. Ահարոնեանի «ԴԱՐԲԻՆԻ ԵՐԳԸ» եւ ՀՐԱՇԱՓԱՌ ՄԱՑԻՍ (քառեակ): Կ'երգէ Տիկին ՄԱՐԻ ԱՐԹԻՆԵԱՆ - ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ, հայկական եւ կովկասեան պարեր, ղեկավարութեամբ Պ. Խաչիկի Պուռնուքեանի, սիրայօժար մասնակցութեամբ Օր. ՌՏԻԻՆ ՕՀԱՆՆԷՍԵԱՆԻ (առաջին պարուհի Օփերա-Քոմիք-քի) ընկերակցութեամբ կովկասեան նուագախումբի (Գարեգին, թառով):

Մուտքը 200 ֆրանք: Տոմսերը ապահովել հայկական գրատուններէ.—
Հ. Սամուէլ 51 ռիւ Մօսիէօ լը Փրէնս, Մ. Պարսամեան 46 ռիւ Ռիշէ
Հ. Բալուեան 43 ռիւ Ռիշէ եւ ընկերներէ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

29 Մայիս, Շաբաթ:
Կը նախագահէ ընկեր Ա. ԳՈՒՑՈՒՄՃԵԱՆ
Կը խօսի ընկեր Տ. ԹԱԴՈՑԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին Յովհ. Պէրպէրեան (ջութակ), Սօնա Տէր Պետրոսեան (դաշնակ): Պիտի երգէ Տիկ. Սօնա Թադէոսեան (Վիէննէն), ինչպէս նաեւ Օր. Լուիզ Հաբէլեան եւ Օր. Պէրպէրեան: Պիտի արտասանեն Օր. Օր. Ա. Թուրլեան, Բ. Տապաղեան, Առաքել Բաեան: Մուտքը ազատ է

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 12ին:
Կը խօսի ընկեր ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Յունիս 5ին, քաղաքապետարանի մեծ սրահին մէջ:

ՊՈՒԱ ԿՈԼՈՄՊ ԱՆԻԷՌԻ ՄԷՋ

Յունիս 20ին, քաղաքապետարանի սրահը:

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 13ին, ցերեկը, Սալ Կալ-մանի մէջ:

ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 27ին:

ՆԻՄԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ.Ց.Դ. Գէորգ Զաւուշ խումբին, այս կիրակի, ժամը 15ին:

Մանրամասնութիւնները յայտնուած:

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Մայիս 29ին, քաղաքապետարանի սրահին մէջ:
Կը խօսի ընկեր Ժ. ԴԱՏԱԻՈՐԵԱՆ

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Մայիս 29, շաբաթ գիշեր:
Կը նախագահէ ընկեր Ս. ԸՆՏՐԻԿԵԱՆ
Կը խօսի ընկեր Պ. ՋՊՈՒԿՃԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին.— Կէս գիշերէն վերջ եւրոպական պարեր: Ճոխ պուֆէ:

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ ՄԷՋ

Մայիս 30ին, կիրակի կէսօրէ ետք, ժամը 3ին, 16 ռիւ Ժ. Պ. Տավիտ:
Կը խօսի ընկեր Պ. ՋՊՈՒԿՃԵԱՆ

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Պատուակալ նախագահութեամբ քաղաքապետ Պ. ՀԻՒՍԼԻԻ:

Մայիս 30ին, ժամը 3.30ին, Քաղաքապետարանի թատրոնին մէջ:
Կը խօսին ընկեր Պ. ՋՊՈՒԿՃԵԱՆ եւ ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՑԻՉԸ:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին: Կ'երգեն Տիկին Սօնա Թադէոսեան եւ Վիէնէ երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Ց. Վրդ. Լեւոնեանի: Կ'արտասանէ Օր. Անժէլ Ուզունեան:

Մուտքը ազատ է:

ՏԻՍԻՆԻ ՄԷՋ

30 Մայիս:
Կը խօսի ընկեր Տ. ԹԱԴՈՑԵԱՆ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԱՐԵՒՈՑՇՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹԸ

Այս կիրակի, ժամը ճիշդ 15ին, Քաղաքապետարանի սրահին մէջ (56 ռիւ Մոնժէ):

Մանրամասնութիւնները յայտնուած:

PREUVES

Revue Mensuelle Littéraire et Politique

Լոյս տեսաւ Յունիսի թիւը (թիւ 40)

Ճոխ եւ այլազան բովանդակութեամբ, — Քաղաքական, գրական եւ ընկերային: Կը պարունակէ ուսումնասիրութիւն մը Խ. Միութեան բնակչութեան մասին եւ քրոնիկներ:

C. C. P. 178.00 Paris. Adresse 23, Rue de la Pépinière, Paris (8e)

ՀԱՑ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱՂՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ՕՐ

Համբարձման տօնին առթիւ, 27 Մայիս հինգշաբթի օր, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը կազմակերպած է հայ մանուկներու Հաղորդութեան օր:

Դպրոցասիրաց եւ Մխիթարեան վարժարաններու, Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ, Կապոյտ Խաչի, Բարեգործականի բոլոր դպրոցներու աշակերտները հրաւիրուած են հանդիսաւոր Ս. պատարագին:

Փարիզի եկեղեցւոյ կրտսեր «Դպրաց Դասու» պատանիներու երգչախումբը պիտի մասնակցի արարողութեան:

Պիտի քարոզէ Փարիզի առաջնորդ Սեբովբէ Ծ. Վ. Մանուկեան:

Կը հրաւիրուի նաեւ հայ հասարակութիւնը:

Հ.Բ.Ը.Մ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ 48ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Մարսէյլի մէջ հանդիսաւոր շուքով կը տօնուի այս կիրակի, ժամը 15ին, Սալոն Քոլպէրի շքեղ սրահներուն մէջ:

Մնամուտ գեղարուեստական բաժին, նուէրներ, ուղերձներ պաշտօնական անձերու կողմէ:

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ԿՐԸՆՈՊԻ ՄԷՋ

Հովանաւորութեամբ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին իր Սանուհիներու Միութիւնը Համբարձման տօնին առթիւ կազմակերպած էպարահանդէս մը, Սալոնամպօ Շաբաթ, 29 Մայիս, ժամը 8.30էն մինչեւ 2, ընտիր նուագախումբով:

Աւանդական «Վիճակ»ի պատկերը տեղին վրայ եւ հաճելի անակնկալներ:

ՍԻՓԱՆ - ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳԱՀԱՒՈՒՄԲԻՆ

Փորձերը տեղի կ'ունենան կանոնաւոր - բացի ամէն երեքշաբթի ժամը ութէն 10, Աղ. Տան մէջ, մեծ համերգի մը պատրաստութեան համար: Բոլոր երգիչներէն կը խնդրենք որ յարատեւօրէն եւ ճշդապահութեամբ հետեւին նոր երգերու դասերուն:

Կ'ընդունինք նոր անդամներու թրծաւորութիւններ: Դիմել Օր. ԶԱՀԻՐ ՃԵԱՆԻ, 78 ռիւ Լաֆայէթ (9): Կամ երեքշաբթի գիշերը փորձի ընթացքին:

URIAGE-LES-BAINS (Isère)

ԿՐԸՆՈՊԼԷՆ 10 ԿՄԹ. 414 ՄԵԹՐ ԲԱՐՁՐՈՒԹԻՒՆ, ՀԱՃԵԼԻ ԿԼԻՄԱ, ՋԵՐՄՈՒԿ - ԿԱՅԱՆ

Անգուգական հանքայիին իր բուժիչ ջուրով եւ ներարկելի մորթային, յօդացաւի, ցնցղատապի եւ այլ ախտերու:

Շրջապատքեան կեդրոն, զբօսանքի բոլոր յարմարութիւններ — փարք, անտառ, լեռնագնացութիւն, քաղաքավարի, թէնիս, սիներմա, նուագահանդէս, եւայլն:

ԲԱՑ Է ՄԱՑԻՍ 25 - ՍԵՊՏ. 25

Դարմանում, հիւրանոց, ճաշ, քաղցենոյի մուտք, կառքով լեռնագնացութիւն, հանանագրով (Փրիկ աճ շարժ), ասիւրանսի անդամներուն միանուագ գինն է 22000 ֆրանք:

Մանրամասնութեանց համար դիմել
DIRECTION THERMALE
Uriage - les - Bains (Isère)

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ԱՆԻԷՌ - ՊՈՒԱ ԿՈԼՈՄՊ.— Հ.Ց.Դ. Արամ Ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի ընկերները այս ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վասպուրականի Հայր. Միութեան վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ հայրենակիցները, անդամ կամ ոչ այս հինգշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3.30ին Բարեգործականի սրահին մէջ, 19ա, ռիւ վանքիւր: Կարեւոր օրակարգ: Եթէ մեծամասնութիւն չդոյանայ, կէս ժամ վերջ ժողովը օրինական կը համարուի, ինչ ալ ըլլայ ներկաները թիւը:

ՃԾԴՈՒՄ.— Զօհրապի սպանութեան պատմութեան մէջ յիշուած վկան հիւանդապահուհի մը չէ, այլ հիւանդապահ մը, ինչպէս վերջին պահուն ճշդած է պատմութեան հեղինակը:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆ. Կ. Խաչէ Փարիզի մասնաճիւղը կը տօնէ Կ. Խաչի Օրը, Պէշիկթաշեան թատերասրահին մէջ: Ցուլիս 4ին:

Foire de Paris

HALL 106 ELECTRICITE
STAND 10.670

ՓԱՐԻԶԻ ՏՕՆԱՎԱՃԱՌԻՆ ՄԷՋ
ԱՑՑԵԼԵՑԻՔ

«ՑՈՎՀԱՆ» հաստատութեան տաղաւարը, ուր պիտի գտնէք իրբեւ նորութիւն արեւելեան սուրճի էլեկտրական աղօրիք մը, վերջերս կատարելագործուած, Պ. Ն. ՑՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆի կողմէ:

Գնորդի յատուկ մուտքի տոմս կրնաք ունենալ Դիմելով՝

HOVAN 14 Rue Rochambeau,

ԷՍԿԻՇԷՀԻՐԻ

ՀԱՑՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի, 30 Մայիս, ժամը 16էն կէս գիշեր:

SALLE DES CENTRAUX, 8, R. Jean Goujon
Métro Rond-Point des Champs Elysées

Ճոխ պուֆէ.— Հաճելի անակնկալներ: Սիրով կը հրաւիրուին հայրենակիցները եւ բարեկամները:

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՀԱՑՐԵՆԻՔ ամսագիրը.— 32րդ տարի, թիւ 339 (1954 Մայիս), ճոխ եւ այլազան բովանդակութեամբ: Տարեկան բաժնեգինը 6 տոլար: Հասցէ.—

212, Stuart St. Boston, 16, (Mass.)
U. S. A.

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԼԱՋԱՐԵԱՆ ՏՈՀՄԻ ԵՒ ԼԱՋԱՐԵԱՆ ՃԵՄԱՐԱՆԻ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԼԵԶՈՒԱՑ: Գրեց՝ Յովսէփ Թադէոսեան, չորքանաւարտ Լազարեան ճեմարանի: Վիէննա, Մխիթարեան տպարան, 1953: (Աղբ Մատենադարան): Գին 5 զուից. ֆր.: Դիմել.—

Librairie des Pères Mechitharistes,
VII/62 Mechitharistengasse
Vienne (Autriche)

OCÉANIA

ՃԱՄԲՈՐԴԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Կը կազմակերպեմ հաւաքական ճամբորդութիւններ Լիբանանի եւ Թուրքիոյ համար ամառուան արձակուրդի ընթացքին: ԿԱՐԵՒՈՐ ՁԵՂՉԵՐՈՎ

Մանրամասն տեղեկութիւններ ստանալու եւ արձանագրուելու համար դիմել՝

OCEANIA
4, Rue de Castellane
PARIS, Tél. : ANJ. 16-33 et 34

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Պ. ՀԱՑԱԳՈՐԾԵԱՆԻ եւ ՊԱՐՈՆԵԱՆԻ Օսէանիայի միջոցով
38, Rue de la République, Marseille
tél. Colbert : 53-13

Տեղեր եւ ձեւակերպութիւններ Հարաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկա - ներու համար եւ ամէն ուղղութեամբ:

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédactionet Administration : 32 Rue de Trévise, Paris 9e
Tél. : PRO. 86-60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
27
ՄԱՅԻՍ
★
JEUDI
27 MAI
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7379 30e ANNEE | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2790

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԵՐԿՈՒ ԹՈՒԱԿԱՆՆԵՐ

●

Ահելի քան հարիւր տարի առաջ, Ամա – չաուր Աբովեան կ'ողբար, քրքրելով հայրենիքի վէրքերը ։

— « Բայց ի՞նչ անեմ։ լեզուս կարճ է, ձէնս բարակ, երկինքը բարձր, երկիրը խոր։ անտէր ազգին ո՞վ է մտիկ անում» ։

Մեր լեզուն երկնցաւ տարիներու ըն – թացքին ։ Մեր ձայնը թանձրացաւ, բարձ – րացաւ հեռուհեռ, զառնալով մարտակոչ ։

Եւ եթէ երկինքը մնաց միշտ բարձր, եւ երկիրը խոր, անտէր ազգին մտիկ ընող – ներ ալ չպակսեցան ։

Մանաւանդ երբ կը բանէր հայկական բազուկը, դարձանը հրացանի վերածելով ։

Այլեւս հասած ենք տեղ մը, ուր պայ – քարը իր տրամաբանական վախճանին պիտի հասնի ուշ – կանուխ ։

Ստիպուած ենք ելքեր գտնել, վերին մէկ ափէն միւսը անցնելու համար ։

Անշուշտ հրաշագործ միջոցներ չկան, բայց կամքն ու հաւատքը երբեմն հրաշք – ներ կը գործեն ։

Այսպէս եղաւ 1918 Մայիս 28ին ալ, երբ երկինքը չատ աւելի բարձր կ'երե – ւար, իսկ երկիրը՝ անդնդախոր ։

Մարդիկ չյուսահատեցան, եւ ահա կո – րիզ – հայրենիքին 36րդ տարեդարձը կը տօնուի ամէն տեղ, առաջնորդութեամբ հայրենասէր երիտասարդութեան ։

Կամքի եւ հաւատքի հրաշքներ արձա – նագրած են ուրիշ բազմաթիւ ժողովուրդ – ներ ալ, մեծ թէ փոքր ։ Եւ միշտ դուր – պանքով կը յիշեն անցեալը, իրրեւ նա – խիւթ ներշնչման եւ յարատեւ գործունէու – թեան ։

Ո՛րքան աւելի պէտք ունինք մենք այդ յարատեւութեան ։

Մանաւանդ որ, հեռո՛ւ ենք հայրենի – քէն եւ ցիրուցան՝ ամէն տեղ ։

Միայն այս պարագան կը թելադրէ մեզի ամուր կառչիլ սեփական երկունքով շահուած վաստակին ։

Զեռնպահներ կամ քրիստոնեա՞ն կան։ Երեա՛ն բարով։

Որքան ալ փորձեն իմաստուն երեւալ, անոնք պարզապէս իրենց իմաստակու – թիւնը կ'ապացուցանեն ։

Այդպիսիներու ճակտին հայրենասիրու – թեան չափը այնքան կը յարմարի որքան բրնձափուշին՝ պատառ կնոջ մը ղէմքին ։

Ի՞նչպէս կը յաւակնին հայրենիքի մա – սին խօսիլ, երբ սէր չեն ըլլար անոր ա – զատութեան եւ կազմաւորման համար թափուած արիւնին։

Տասներկու հազար քոչէր օրհասական պայքար են մղեր 1918 մայիսի վերջին շաբթուն, առանց դաւանանքի եւ դաս – կարգի խտրութեան։ Կռուէր են հերոս – բար եւ յաղթեր են ։

Որքա՜ն մանրացած պէտք է ըլլալ, ծուռ նայելու համար այս պատմական դէպքին։

Երկու օր եաքը, ուրիշ տարեդարձ մը եւս կը լրանայ, — տարեդրութիւն ան – պատիւ դաստիարակութեան եւ լրութեան ։

Եթէ մոռցած են, յիշեցնենք։— 1953 Մայիս 30ին, Ռ. Միութիւնը պաշտօնա – պէս կը յայտարարէր, իբրեն, Հայաստա – նի եւ Վրաստանի անունով, թէ որեւէ հո – ղային պահանջ չունի Թուրքիայէն ։

Անգարան, չատոնց չփացած, կը բարե – հաճէր այս դէտնաքարշ ուրացումը ար – ձանագրել չորուցամաք ծանուցագրով մը, Յուլիս 19ին։

Անոնք որ 1918 Մայիս 28ին հետ չեն, տրամաբանօրէն ծափահարած կ'ըլլան 1953 Մայիս 30ը, — կարմիր տապանա – քար մը եւս՝ Հայկ. Դատին վրայ ։

Հայկական իրաւունքներուն դէմ դուր – ծուած այս դաւաճանութիւնը ընդվզեցու – ցիչ է մանաւանդ անոր համար որ, Ռ. Միութեան վարիչները հանդիսաւոր հա – ւատիքներ ընծայեցին 1945ին եւ աւելի վերջը ։

Երկու Թուական, երկու հատոր պատ – մութիւն ։ Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՃԱՄԲԱՆ ԿԸ ՀԱՐԹՈՒԻ՞

●

ՆՈՐ ԱՌԱՋԱՐԿ ՄԸ ՋԻՆԱԴԱԴԱՐԻ ՄԱՍԻՆ

Ապատքին զործերու նախարարել, Պ. Ժորժ Պիտօ, ամապատանքով Փարիզ վե – րադարձաւ երէկ, խորհրդակցելու հա – մար կառավարութեան հետ ։ Վիէթմինի պատուիրակութիւնը նոր բանաձեւ մը ներկայացուցած է ժընեւի ժողովին, յայտնելով թէ սկզբունքով ի՛ընդունի Հնդկաչինի մէջ զինադադար կնքել չորքն առ չորքան ։ Այս յանձնառութիւնը բաւե – նչան կը համարուի, գործնական ելքի մը յանգելու համար ։ Արեւմտեան չորքանակ – ները առ այժմ վերապահ են, բայց եւ այնպէս նպաստաւոր կը գտնեն մթնոլորտ – որ եւ կը յուսան թէ կարելի պիտի ըլլայ արդիւնքի մը յանգիլ, քանի որ Պ. Պիտօ հարկ դատած է Փարիզ վերադառնալ եւ խորհրդակցիլ ։

Ժընեւի խորհրդաժողովին Գշ. օրուան նիստը 4 ուկէս ժամ տեւեց եւ համաձայ – նութիւն զոյացաւ որ Ֆրանսայի եւ Վի – էթմինի պատուիրակութիւնները ուղղա – կի բանակցին, կրակը դադրեցնելու հա – մար։ Ինչպէս յայտնի է, կարմիրները, դվխաւորութեամբ Պ. Մոլոթովի, ցարդ կը պնդէին որ Քամպոճի եւ Լաոսի իմ – րոստ կառավարութիւններն ալ մասնակ – ցին վիճաբանութեանց ։ Այս առաջարկը մերժուեցաւ ոչ միայն Ֆրանսայի, այլեւ միւս պատուիրակութեանց կողմէ, որոնք չեն ճանչնար այդ երկու երկիրներու ա – պստամբ իշխանութիւնները։ Այժմ որ լուրջ դիմում մը կատարուած է, կը կար – ծուի թէ ճամբան պիտի հարթուի ։

Երեքշաբթի օրուան ժողովը բացուած ատեն, ամերիկեան պատուիրակը խօսք առնելով, չորս կէտերէ բազկացեալ բա – նաձեւ մը առաջարկեց վիճաղադարի մա – սին ։ Ցետոյ խօսեցաւ Անգլիոյ ներկա – յացուցիչը, Պ. Իրըն, նոյնպէս չորս կէ – տերէ բազկացեալ բանաձեւ մը ներկայա – ցնելով ։ Պ. Մոլոթով անմիջապէս հաւա – նութիւն յայտնեց, կարգ մը փոփոխու – թիւններ առաջարկելով ։ Իրըն բանա – ձեւը կը տրամադրէր ։— Մէջոցներ ձեռք առնել կրակը դադրեցնելու համար բուն Հնդկաչինի մէջ։ Ճշդել այն շրջանները ուր պիտի համախմբուին երկու կողմե – րուն պինաւոր ուժերը, պինաթափ ընել ան – կանոն պինաւորները եւն ։ Պ. Մոլոթով առաջարկեց որ այս գործողութիւնները կատարուին նաեւ Քամպոճի եւ Լաոսի մէջ։ Ի վերջոյ երկու կողմերն ալ համա – ձայնեցան որ ըմբոստները եւ Ֆրանսա – ցիները բանակցին կրակը դադրեցնելու ձեւակերպութեանց մասին։ Պ. Մոլոթով յետոյ առաջարկեց որ բանակցութիւննե – րը կատարուին Հնդկաչինի մէջ, բայց Ֆրանսացիները մերժեցին եւ կը յուսա – ւ թէ խօսակցութիւնները տեղի պիտի ունենան Ժընեւի մէջ ։

ՄԱՐՈՔԻ Մարաքէշ քաղաքին մէջ ձեռ – նաւումբ մը նետուեցաւ, երբ պինաւորներ համախմբուած էին, ողջերթ մաղթելու համար զօր. Կիյոմի ։ Վիրաւորուեցան 26 պինաւորներ, 13 տարեկան տղայ մը, հինգ կիներ եւ չորս քաղաքացիները։ Վիրա – ւորներէն վեցը Ֆրանսացիներ են։ Ահա – բեկիչը փախաւ։ Ընդամէնը 41 վիրաւոր, մէկ մեռեալ ։

ՌՈՒՄԱՆԻՈՑ սիոնական վարիչներուն ձերբակալութեան դէմ բողոքելու հա – մար, ծոմ պահել սկսած էին խումբ մը Հրեաներ, թէլ Ավիվի մէկ սինագոգին մէջ։ Ծոմապահներէն չորսը մարեցան դի – չերը եւ տուն փոխադրուեցան։ Բայց եւ այնպէս որոշած են ցմահ չարունակել ծո – մը, եթէ կառավարութիւնը միջազգային ձեռնարկ մը չկատարէ ։

✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤

●

ԱԽԱՂ ՓԱՌԱՅԻՍ ...

Հիմա որ Ե. Միութեան «Փիլիսոփա – յական Բառարանը» երկնամերձ բար – ձունքէն վար առած է «Հանճարեղ»ը, այդ բառն ալ ջնջելով, ի՞նչ պիտի ըլլան անոր ձօնուած գովաստանական տաղերը ։

Եթէ բոլորը հաւաքեն, ամբողջ գրադա – րան մը կը կազմուի 150–200 լեզուներով ։

Այս «տէրաքան»ներէն շատերը ա – նանձին գիրքերով տպուած են, ուրիշներ պարտատպուած՝ հատընտիր հաւաքածո – ներու մէջ ։

Այսպէս, Երեւանն ալ ունի շէեղ հատոր մը «Սովետահայ Գրականութեան Անթո – լոգիա» մը, ուր կ'երեւան բազմաթիւ օրի – նակներ Սթալինի ձօնուած տաղերէն ։

Քանի մը նմոյշներ, ծանօթ բանաս – տեղծներէ ։

Երեւանի նահապետը, Աւետիք Իսա – հակեան, 1949ին «Հայ ժողովրդի նամա – կը» խորագրով երկարապատում գովա – սանական մը թխած էր, Սթալինի ծննդ – եան 70ամեակին առթիւ ։ Հատուած մը ։

Մեր սրտերում Քո անունը յաւերժ պի – տի չողշողայ ։
Քո հանճարեղ անձի մէջ մենք, ո՛վ Ա. – ռաջնորդ թանկագին,
Տեսնում ենք մեր ամենօրեայ բարձրացը – նող բազուկին ։

Ուրիշ մը, Նայիրի Զարեան, կ'ողա – դակէ ։

... Հազար Հոմեր ու Փիրդուսի կ'առ – նեն գրիչ ու ճիար,
Ու երգելով չեն սպառի ձեր մեծութիւնն անհնար ։
Կ'երգեն բոլոր լեզուներով բանաստեղծ – ներ նորանոր,
Կը տան դարերը ձեզ վայել յուշարձան – ներ փառաւոր ։

×

Այս ալ երիտասարդ բանաստեղծի մը կանչը ։

... Ես քեզ ի՞նչպէս արեւ ասեմ, քանի որ Նա մայր է մանուկ ։— Ի՞նչպէս չափեմ ովկիանի հետ, երբ Նա ունի ափ ու յատակ ։— Ի՞նչպէս ես քեզ լեռ անուա – նեմ, երբ լեռն է մութ ամպերի տակ ։
... Ինչի՞ հետ քեզ համեմատեմ ։ Ահա կաղնին լեռնատատանում ։— Ահա ժայռը, որի վրայ արծիւներն են հանգստանում ։ — Բայց ո՞ր ժայռն է միշտ անսասան, կամ ո՞ր կաղնին հողմնաշառաչ ։— Ցա –ւերժ կանգնեց ու դիմացաւ կայծակների զարկի առաջ ։ ... — Ինչի՞ հետ քեզ հա – մեմատեմ ։ Ահա ծովը, երկինք ու հող ։ — Ու քեզ արժան ոչ մի պատկեր, ոչ մի նոր իսօք ես չգիտեմ ։ (Սուրէն Վահունի)

Դեռ կայ Սարմէնը ։— «Ապրի՛ր յաւէտ, մեր հանճարեղ Առաջնորդ, փառի գա – գաթ, գարնան պայծառ առաւօտ, մեր հուրն անշէջ, մեր Գերագոյն զօրավար» ։

Ձեմ գիտեր, եթէ վերաբաճնութիւնը շա – րունակուի եւ խստանայ, ո՛րքան փայտ պիտի վառեն, խարոյկներ սարքելու եւ այս փառաբանութիւնները մոխիրի վերա – ծելու համար ... Վ.Ա.Հ.

ՀՆԴԿԱՉԻՆԻ ԽՆԴԻՐԸ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՌՋԵՒ

Ազգ. ժողովը 231ի դէմ 385 ձայնով ո – րոշեց հիմնովին քննել Հնդկաչինի խըն – դիրը, լսելով բազմաթիւ հարցապնդում – ներ։ Վարչապետը ցարդ անպատեհ կը դանէր այս վիճաբանութիւնը եւ երկու անգամ յետաձգում պահանջեց, վստա – հութեան խնդիր յարուցանելով ։

Վիճաբանութիւնը տեղի պիտի ունե – նայ երեքշաբթի եւ չորեքշաբթի։ Հինգ – շաբթի օր (այսօր) երեսփոխանները պի – տի զբաղեցնեն իրենց աշխատանքը, ապա – սելով համապատասխան համագումարին։ Վի – ճաբանութեանց ընթացքին համաձայնաւոր ներկայացուցիչը առաջարկեց Հնդկաչի – նի հարցին քննութիւնը ի հարկին չարու – նակել չորեքշաբթի դիշեր, բայց ժողովը մերժեց։ Կարգ մը իրագէկ թերթեր հաւա – նական կը գտնեն որ վերջին պահուն ո – րոշուի վիճաբանութիւնը վերջացնել չո – րեքշաբթի դիշեր։ Ամէն բան կախում ու – նի երեքշաբթի օրուան առաջին վիճաբա – նութեան մթնոլորտէն եւ Ժընեւի խոր – հրդակցութեանց վիճակէն։

Կառավարութիւնը նախապէս խորհրդ – դակցելով Ազգ. Ժողովի դիւանին հետ, առաջարկած էր երեքշաբթի եւ չորեք – շաբթի որոշել միայն հարցապնդումներու քննութեան թուականը։ Այս որոշման դէմ բողոքեց ընկերվարական ներկայացուցի – չը, պահանջելով որ կառավարութիւնը բացորոշ յայտարարութիւն մը ընէ, յայտնելով իր ծրագրած միջոցները՝ Հնդ – կաչինի բանակին ապահովութեան հա – մար։ Այս առթիւ դիտել տուաւ թէ Ազգ. ժողովը մեծամասնութեամբ համաձայն է պինաղադարին, եւ քննադատեց Պ. Պիտօ – յի դիրքը։ Ցետոյ բացատրեց թէ Հնդկա – չինի խնդիրը պինուորական չէ, այլ քա – ղաքական։ «Կառավարութիւնը պարտա – ւոր է ճշգրիտ բացատրութիւններ տալ։ Կարելի չէ անվերջ ձգձգել վերջնական որոշումը։ Ամէն օր որ կ'անցնի աւելի կը ծանրացնէ կացութիւնը եւ կը վտանգէ մեր բանակցութիւնները։ Կառավարու – թիւնը կը սպասէ զօր. Էլիի եզրակացու – թեանց։ Զօրավարը վերադարձած է ար – դէն եւ կառավարութիւնը կրնայ իր դիր – քը որոշել գալիք օրերու ընթացքին »։

Երեսփոխանները չկրմպէս ծափա – հարեցին։ Ասոր վրայ վարչապետու – թեան ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ նախապատուութիւն տալով հանդերձ թը – ւականի որոշման, կ'ընդունի համակերպիլ Ազգ. ժողովին որոշման։ Այդ միջոցին էր որ քուէարկութիւն կատարուելով, 231ի դէմ 385 ձայնով որոշուեցաւ խնդիրը քըն – նել երեքշաբթի օր։ Նախկին վարչապետ մը, Պ. Ռընէ Մայէր, բողոքեց այս որոշ – ման դէմ, դիտել տալով թէ այս դիրքը պիտի զօրացնէ Ֆրանսական պատ – ուիրակութեան վիճակը Ժընեւի մէջ ։

× Հնդկաչինէն վերադարձած երեք զօրավարները վարչապետարան հրաւիր –

ԴԻՊԻ ԷՋՄԻԱԾԻՆ

«Ճուսաբեր»ի մէջ կը կարդանք (22 Մայիս) ։—

Երուսաղէմէն 19 Մայիս թուակիր նա – մակ մը կը տեղեկանանք, որ Էջմիածնի Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդի հրաւէրով Մայիս 18ին Էջմիածին մեկնած են Հայ – կազուն վրդ. Աբրահամեան եւ Հայրիկ վրդ. Աւետեան։ Մեկնումի պատրաստու – թիւններ կը տեսնէ Եաֆայի հովիւ Բար – զէն վրդ. Ապատեան։ Սուրէն եպ. Քէչ – հաճեան, որ նոյնպէս հրաւիրուած է Էջ – միածին, Տեղապահի բացակայութեան իր բազմազրաղ վիճակը նկատի առնելով, հրաժարեցաւ Էջմիածին մեկնելէ ։ Լուր կայ, թէ պատրիարքական տեղապահը՝ Եպիչ արքեպ. Տէրտէրեան՝ կալկաթա – յէն, Մոսկուայէ ճամբով, մեկնած է Էջ – միածին։ Վանքը նիւթական տագնապի մէջ ըլլալով, կը տեղեկանանք, որ Երու – սաղէմէն մեկնողներու ճանապարհածախ – սը կը հոգայ Դերենիկ եպ. Փոլատեան ։

× Կ'իմանանք թէ Հիւս. Ամերիկայէն Էջմիածին մեկնած են հրաժարեալ առաջ – նորդը, Տիրան արք. Ներսոյեան, եւ ա – ռաջն. տեղապահը, Մամբրէ արք. Գայ – ֆայեան ։

× Պոլսէն հրաւիրուած են Գրիգոր Ե – պիսկ. Կարապետեան եւ Պ. Վահան Թօ – շիկեան ...

ՎԱՂՈՒԱՆ ԹԻՒՈՎ

Լ. ՇԱՆԹԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ԲԱ – ՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԷՋ ։

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆ

●

(Բ. եւ վերջին մաս)

Աբշահունի թագաւորներու օրով բազմաթիւ նախաբարական տոհմեր գրաւած էին Վանայ ծովին սահմանակից երկիրը – ները :

Եւ ահա Ք. գարու սկիզբը, Մեծ եւ փոքր Աղբակ գաւառներէն Արծրունի իշխաններ եկան հասան մինչեւ Վանայ ծովը : Իրենց հովանաւորութեան տակ առ – նելով հին Հայոց նախաբարութեանց ժառանգորդները, վերականգնելու վրայ էին Հայոց թագաւորութիւնը, իր հին կար – գութաբքով :

Արծրունեանց իշխանութիւնը առաւ « Վասպուրականի պետութիւն » անունը եւ անոր գլուխին կանգնեցաւ մեծ իշխան Աշոտ Արծրունին :

Այս մեծ իշխանը արդէն իսկ Արծրունի տոհմէն իրեն ենթակայ իշխաններուն հետ, որոնց վրայ աւելցուցած էր նաեւ միւս հպատակ իշխանները, ունէր առաւրաթիւ բանակ մը, լաւագոյնը Ք. գարու Հայաստանին :

Նաեւ Տարօնի Բագրատունի իշխանին հետ խնամութիւն հաստատած ըլլալով , ան գրեթէ տէրն էր Հայաստանի հարաւային սահմաններուն եւ իր ձեռքն ունէր բանալին Հայաստանի դրան :

Դէպի հիւսիս երթեւեկող արաբական բանակները առիպուած էին նկատի առնել Վասպուրականի ուժը :

Արծրունեանց պատմիչը կ'ըսէ թէ այդ բանակը միայն Արծրունեանց տոհմէն ունէր տասնեւվեց իշխաններ, իւրաքանչիւրը իր գունդով :

Պատմիչը կը թուէ մեծ իշխանի հրամանին տակ կռուող հարկատուները (Վասալ) :

Իսկական դիւցազներու բանակ, ամէն մէկը հին իշխանական տոհմի չառաւելը – ներ, իրենց որդիներով, հարազատներով, եւ իւրաքանչիւրը իր գունդով :

Եւ ահա կռուի նկարագրութիւնը՝

— « Փոդէն հնչէին եւ դրօշըն տարա – ծանէին եւ նշանէն փոդփոդէին, վահանաւորըն եւ նիզակաւորըն գոչէին , այրու – ձին այսր անդր վազս առնէին, եւ ախո – յանըն յարձակէին, կապարճակիրըն աղեղացն յուրային··· »:

Ո՞ր մէկը Վասպուրականցիներէն պիտի չհպարտանար այս դիւցազնամարտով : Անոնց իւրաքանչիւրը կորիւններ են եւ կը կռուին առիւծներու նման, գարձեալ խօսքը տանք Արծրունեաց պատմիչին·

— « Ահա յանկարծակի հասանէր բացն մեր Աշոտ (մեծ իշխան Վասպուրականի) եւ միախուռն յանդուգն յարձակմամբ դիմեցին վերայ այլազգեացն ···

«Աշոտ·· գոչեաց առիւծաբար, յարձակեցաւ ի վերայ ընտիր այրուձիոյն եւ զայ թեւն բեկեալ զձախոյ կողմամբ արկանէր եւ սրոյ ճարակ զամենեսեան սայր, խիզախելով իբրեւ գիաջ նահատակս , իբրեւ զարծուիս կանչելով, իբրեւ զկորիւն առիւծուց ի վերայ որսոյ հասեալ բեկանէին ···»:

Այս բանակն էր որ Հայաստանի մէջ յաղթանակէ յաղթանակ կը տանէր : Ա – նոր գլուխը Աշոտ մեծ իշխանը , կ'ուզէ , Տարօնի Բագրատի հետ դաշնակցելով, Հայաստանի պետական միութիւնը իրագործել , բայց խալիֆան կը տեսնէ վը – տանգը : Իններորդ դարու կէսին, մեծ բանակով մը, կը կոտրէ Վասպուրականի եւ Տարօնի թռիչքը, առաջքը առնելու համար հաւանական միութեան մը, Հայաստանի իշխանաց իշխանութիւնը կուտայ Աշոտ Բագրատունիի, Բագարանի տիրոջ, ապա թագ կը դրկէ անոր, ոչ թէ անոր համար որ ան ամէնէն արժանաւորն է, այլ անոր համար որ ամէնէն տկարն է իշխանական տոհմերու մէջ :

Պատմութիւնը տխուր լուծումի մը կը յանգի, ուժերու հաւասարութիւնը կը խափանի : Գիտենք որ Բագրատունիներու դերիշխանութիւնը Հայաստանի վրայ երկար չի տեւեր եւ արդէն տասներորդ դարու սկիզբը Վասպուրական կ'անջատուի Բագրատունեաց թագաւորութենէն, կը դառնայ ինքնիշխան թագաւորութիւն, իր Գագիկ Ա· Արծրունիով :

Այն աշխարհը, որ խալիֆային հրամանով կորսուելու դատապարտուած էր , ահա նորէն ոտքի է կանգնած : Վասպուրականը իր այս յարութիւնը կը պարտի դարձեալ խումբ մը քաջերու, որոնք անհաւասար պայքարի մը հրամանատարութեան առակ կ'ապատամբին, կը մաքրեն երկիրը արաբ պաղթականներէն, որոնք եկած հաստատուած էին խալիֆայի հրամանով :

Քաջանց քաջ Դուրդէն Արծրունի Ապուսպէճէն է այդ իսկական հերոսը, աւելի մեծ քան Աբդլլէհներն ու Հեկտորները ··· Տարօն ու Վասպուրական, հոգին ու սիրտն են հայութեան :

Հայկ·հէքեաթներու ու աւանդութեանց հարուստ աշխարհ, մութ քարանձաւներ, խոր ձորեր, ու անոնց մէջ սաւառնող դիւցազներ : Սասունցի Դաւիթ, Մհեր, Ա – պումկղէմ, Գուրգէն եւ միւս Գուրգէն Արծրունիները··· Աւելցուցէք սոսկ վերայ 1890էն սպրդին յեղափոխութեան այն ան – նման գիւտուրներու անունները եւ կ'ունենաք այս երկու նահանգներուն հոյակապ պատկերը :

Ահաւասիկ այն աշխարհը զոր մէջտեղէն վերցնելու որոշում տուած էր Թուրք կառավարութիւնը : Նախախնամութիւնը , որ անտարբեր էր Հայոց հանդէպ , այս անգամ դարձաւ արդարութեան կողմը :

Վասպուրականի ժողովուրդը որ դատապարտուած էր յաւիտենական լռութեան, վերկուեցաւ : Դասապարտելով հանդերձ Թուրքին արարքը, մնալով մարդ, յարգելով այն ինչ որ չէր յարգեր թշնամին իրեն հանդէպ, Վասպուրական վերկեց մարդուն եւ ազգի գաղափարը : Ան հաստատեց թէ Խալիֆաներու եւ Թալէաթներու վճիռով ազգ մը չի կորսուիր : Փրկուեցաւ Վասպուրականի ժողովուրդը, անցաւ Այրարատեան դաշտը, միանալու իր եղբայրներու ճակատագրին :

Վասպուրականի պատուական ժողովուրդ, այսօր ոտնելով չիչաուակը 1915ի դիւցազնամարտին, կը հաստատէք թէ արժանի զաւակներն էք ձեր հայրենիքին : Սիրեցէք ձեր աշխարհը, պաշտեցէք ձեր հերոսները : Ժողովուրդ մը որ հերոսներու պաշտամունքն ունի, երբեք չի մեռներ :

Վասպուրականը հայրենիքն է Հայութեան, Ան ուշ կամ կանուխ պիտի վերադառնայ Հայութեան — կեցցէն Վասպուրականը եւ Վասպուրականի քաջերը :

ՎԱՂԱՐՇ ՄԵԼԻՔԵԱՆ

ԻՆՉՊԷՍ ՄՇԱԿԵԼ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

(Դասախօսութիւն՝ Համազգային Լսարանի, 7 Մայիս)

●

Նիւթը միայն ուսուցիչները չի հետաքրքրեր : Մեզմէ իւրաքանչիւրը դասախարակն է ծնած կամ ծնելիք զաւակի մը, կրասեր քրոջ մը, եղբօր մը եւ զործակիցը՝ դպրոցին :

Չեկուցումը պիտի չանտեսէ հարցին տեսութիւնը որ, անհրաժեշտօրէն, պիտի ընթանայ զործնականին հետ : Ինչպէ՞ս բաժնել զանոնք իրարմէ, քանի որ անբաժան են մտածում եւ զործադրութիւն : Եթէ ճիշդ է թէ տեսականը կը բխի զործնականէն, հարկ է ընդունիլ նաեւ որ վերջինս ալ իր ուժը կ'առնէ առաջինէն :

Ուսուցման արուեստը կը կայանայ, ամէն բանէ առաջ, ուշադրութիւնը արթնցնելու եւ մարզելու մէջ : Չկայ յառաջդիմութիւն՝ առանց ուշադրութեան : Ոչինչ կարելի է անուշադիր տղոցմով : Ան հոգին է մանկավարժութեան : Արմատը՝ իմացականութեան եւ կամքին : Զսպանակը՝ կը՝ դաստիարակութեան : Սկզբունքը՝ յիշողութեան : Իական պայմանը, որուն չբնորհիւ կը կազմուին սովորութիւնները : Նիւթերէն իւ գիւտը կը պարտի ուշադրութեան : Ըստ Պերկոնի՝ իմացականութիւնը ուշադրութիւն կը նշանակէ նախ եւ առաջ : Ու մտաւորական զերակայութիւնը ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ կեդրոնացման մեծ կարողութիւն մը : Դարեր առաջ, սոսկիեանները լաւագոյնս ըմբռնած էին ուշադրութեան զերին կարեւորութիւնը : Ի հարկէ, անսահման չէ ուշադրութեան զօրութիւնը : Ան միտքի յաւելում չէ բնականաբար :

Ոչինչ այնքան դժուար է տղուն համար, որքան մտասեւեռումը՝ որոշ նիւթի մը : Քմահաճ է ուշադրութիւնը, որ խոյս կուտայ երբ կը հետապնդենք, կամ կը ներկայանայ երբ չենք սպասեր :

Ի՞նչ է ուշադրութիւնը·— Կարելի չէ ճշդրտօրէն պատասխանել : Ընդհանրապէս , ոչինչ դիտենք մտային ուժերուն վրայ : Զանոնք կը ճանչնանք իրենց արդիւնքներովը : Դժուար է անոնց սահմանումը :

Ուշադրութիւնը գիտակցութեան սպասման վիճակն է պրկուած : Ճիգ մը՝ որով գիտակցութիւնը կը կեդրոնանայ «նիւթ»ի մը վրայ, անջատ ուրիշներէ : Ուժ մը՝ որ կրաւորական վիճակը կը վերածէ գործօնի : Պարզապէս , միտքն իսկ է ձգտեալ :

Ուշադրութիւնը, ըստ Ռիպոյի, երկու ձեւ ունի, ինքնաբուխ կամ բնական եւ կամաւոր կամ արուեստական : Անոր զարթնումը եւ զարգացումը կախում ունին մեր մտային վիճակէն, մեր բնութենէն, մեր դաստիարակութենէն : Մէկ բառով՝ մեր «ծանօթ» էն : Ուրեմն , «անծանօթ»ը պէտք է որ «ծանօթ» մը դառնայ մեր մէջ :

Անհրաժեշտ պայման ,— ճանչնալ տղան : Անոր մարմինը եւ միտքը : Ի բնէ , մտացիր է ան : Հետաքրքրութիւնը մակերեսային : Վաննդի , «ծանօթ»ը՝ աղքատ : Անկարող՝ երկար ուշադրութեան , ինչպէս երկար անշարժութեան : Կամաւոր ուշադրութիւնը ուշ պիտի գայ :

Մտացրութեան բազմաթիւ պատճառներ կան : Ինքնամփոփումը կարելի է կոյրերուն եւ խուլերուն համար, որոնք զօրաւոր են ներքին ուժեղ կեանքով մը : Իսկ մտադրութիւնը թշնամին է դաստիարակութեան : Ցաճախ , ծուլութիւնը արդիւնք է հետաքրքրութեան պակասի :

Տղոց ուշադրութիւնը կը տարբերի համաձայն տարիքի , սեռի , խառնուածքի , առողջութեան , շարթուան օրին , օրուան ժամուն , օդին , նիւթին , պահուն , եւն . : Մտացիրներու համեմատութիւնը փոփոխական է դաստիարակէ դաստիարակ :

Տղոց դիդերային , մտային եւ ջղային յոգնութեան պարագան դաստիարակութեան ամենամեծ մէկ դժուարութիւնը կը կազմէ : Ճիգը անհրաժեշտ է : Բայց , մանկավարժութիւնը պիտի ձգտի ոչ թէ առաւելագոյնին , այլ լաւագոյնին : Անոր առաջադրութիւնը պիտի չըլլայ ,— ամբարել ամենաչատ գիտելիքներ՝ ամենաքիչ ատենին : Զմռռնալ աշակերտը՝ ծրագրի եւ քննութեանց համար : Ուսուցումը անէծք մը չդառնայ : Ճիգերը յարմարին կարողութեանց :

Կիրարկել «հետաքրքրութեան կեդրոններ»ու գրութիւնը : Տղան ըլլայ գործօն , ոչ թէ կրաւորական : Ուսուցիչը չըլլայ վարդապետական : Մտածել ոչ այնքան նիւթին, որքան զայն տալու եղանակին վրայ : Չշլանալ բազմաթիւ բաներ ուսուցանելով : Այլ դոհանալ հետաքրքրութիւնները զրգռելով, հետեւաբար, ուշադրութիւնները լարելով : Կայծ տալ : Մէկ խօսքով, դասը հրապուրիչ դարձնել :

Հարկ է հետեւիլ Վեռլէնի պատուէրին. «Բանէ հեռատրութիւնը եւ կտրէ անոր վիզը »:

Ուսոի ,ուսուցիչը ոչ թէ խօսի , այլ խօսակցի , յիշելով անընդհատ Սոկրատը ,— տիպար եւ անզուգական դաստիարակ : Հարցնէ , հարցնել գիտնայ , եւ ապա , համբերութեամբ , լսէ պատասխանները :

Անշուշտ , ոչինչ հասցնել չափազանցութեան : Այլ , մնալ հաւատարիմ չափաւորին :

Կարելի չէ չարունակ տղոց յեղյեղուկ ճաշակներուն , հետաքրքրութեանց սայլին լծուիլ : Պէտք չէ միայն եւ միայն «հետաքրքրութիւնը » հետապնդել ի վնաս ողջմտութեան :

Ուսոի , հին եւ նոր դպրոցի , աւանդականն եւ արդի մանկավարժութեան հակադրութիւնները կամ խնդիրները չկարուցանենք : Չկայ հին մանկավարժութիւն, չկայ նոր մանկավարժութիւն , ինչպէս չկայ նոր գրականութիւն, չկայ հին գրականութիւն : Ոչինչ կայ հին կամ նոր : Վասնզի , չկայ հին կամ նոր մարդկութիւն, չկան հին կամ նոր տղաք :

Հետեւինք բոլոր ժամանակներու խելօք եւ իմաստուն դաստիարակներուն : Հաստակրինք նորութեանց : Եւ ասկայն , մը – նանք միջինին վրայ :

Թոյլ տանք որ տղաք իրենք ծամեն ի րենց պատառը : Ճիգերու վարժութիւնը չխնայենք անոնց : Թող բախին յաղթելի դժուարութեանց , հարթելի խոչընդոտներու , լուծելի խնդիրներու :

Դաստիարակը պիտի ջանայ ըլլալ հետաքրքիր միտք մը, որպէսզի ըլլայ հետաքրքրական ուսուցիչ մը : Պիտի դիտնայ կտրել կեղեւը, լծնել խորը, յատակը : Այն ատեն, հետաքրքրութիւնը ինք նարերաբար երեւան պիտի ելլէ :

Ամէն ուսուցիչ իր արհեստը պիտի վերածէ արուեստի : Պիտի հրահրի լաւագոյնին կիրքովը : Իր կեանքը պիտի դարձնէ յաւիտենական պրպտում մը : Անընդհատ, պիտի քննէ իր զաղափարները :

Ուրեմն, պիտի ըլլայ յաւէտ դժգոհ արուեստագէտ մը :

Որպէսզի , իր ուսուցումը դառնայ աղբիւր ուշադրութեան :

Օ՛, այն ատեն, յաջողութիւնը պիտի ժպտի :

ԱՐՇԱԻԻՐ ԽԱՆԻՏԱՆԵԱՆ

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԲԵՄ

« ԻՐԵՆՑ ԿԵԱՆՔԸ »

●

Միշտ հաճելի է լսել Գ. Վահանի թա-
տերախաղերը որոնք համեստ փորձեր են
եւ լաւ հիւսուածք ունին:

Ուրիշ առթիւ ըսած ենք թէ այս թա-
տերգիրը յաջող ղրուագրան է, իր զըր-
ուածքները խիստ թատերական են եւ իր-
րեւ հեղինակ կրնար հայկական «Ռուսէն»
մը ըլլալ, եթէ աւելի լայն միջոցներ ու-
նենար: Արդէն այդ իսկ է որ թատերա-
գիրը – դերասանը կը ջանայ բացատրել
ժողովուրդին իր վերջին «Մեր կեանքը»
թատերախաղով: Այս խաղը ներկայաց-
ուած աւելի յաջող կերպով 1949ին, հա-
կառակ կարգ մը անհրաժեշտ փոփոխու-
թիւններու, չկրցաւ նոյն տպաւորութիւնը
ձգել: Գլխաւոր պատճառը դերերու բաշ-
խումն էր, այս անգամ շատ տկար եւ սր-
խալ:

Մեզի համար ալ դժուար է արտայայ-
տուիլ այս կարգի ներկայացումներու առ-
թիւ: Եթէ դովենք, ինչպէս սովորութիւն
է հայկական մամուլին մէջ, դաւաճանած
կ'ըլլայինք մեր կարծիքին, որովհետեւ
սխալ է դովել ամէն երեւոյթ որ հայկա-
կան է, ուրեմն պատուական, լաւ ըսել
ամէն բանի՝ բարեկամական կամ ուրիշ
մտածումներէ մղուած: Եթէ ըսենք բոլոր
թերութիւնները, ինչպէս պիտի ընէինք
տեղական թատերախաղերու առթիւ, մե-
զի պիտի տրուին շատ մը արդարացում-
ներ որոնք մեծ չափով իրաւացի ալ են:

Իրաւունք չունինք շատ խստապահանջ
ըլլալու, երբ չենք կրնար անտեսել այն
պայմանները որոնց մէջ կը պատրաս-
տուի հայկ. թատերախաղերու բեմա-
դրութիւնը: Թատերագիր – դերասաններ
տխպուած են ոչ միայն գրել, ոչ միայն
խաղալ, այլեւ դուռնէ դուռ չրջելով տոմ-
սակ «տեղաւորելու»ու փորձեր պիտի կա-
տարեն տաժանելի պայմաններու մէջ,
նիւթական միջոցներու սակաւը պիտի
տեսիլ ալ որ անփորձ «սիրող»ներ առ-
նուին, փոխանակ փորձառու դերասան-
ներու:

Այս քանի մը տող յառաջաբանը մա-
մաւ արդէն Գրիգոր Վահանի «Մեր կեան-
քը» թատերախաղին նիւթն է, որուն վը-
րայ աւելցուած է սիրային կնճիռ մը:

Թատերագիրը Արմէն Ուբարատացի (Գ.
Վ.) «Գաղափարի ճամբանները» անունով
գործ մը ունի որուն ներկայացման հա-
մար ղրամ չկայ: Անդին դերասան մը
Վազգէն (Գ. Տէրվիշեան) կը պանուի նոյն
դժուարին պայմաններուն, միեւնոյն ա-
տեն ունենալով մահամերձ զաւակ մը,
կէս հայ օրիորդ մը, տիպար անձնուէր ի-
մէալ աղջկան (Օր. Իրմա Պէրպէրեան)
սիրահարած է Արմէնին, մինչ այս վեր-
ջինը կը սիրէ հարուստ եւ իրատես աղջիկ
մը (Օր. Գասապեան): Այս գլխաւոր դե-
րերուն վրայ կան երեք ուրիշներ, մէկը

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԳՐ. ՋՕՀՐԱՊԻ ՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

★

Գրիգոր Զօհրապի սպանութիւնը ա-
ռեղծուածներու առեղծուածը կը մնայ եւ
պիտի մնայ անլուծելի, որովհետեւ դա-
հիճը այնքան կատաղութեամբ եւ նա-
խատեսուած, խնամուած ծրագրով կա-
տարեց իր հրէշային նախճիրը, որ հազա-
րաւոր հայ մտաւորականներու յօշոտման
պարագաները ցարդ կը մնան գաղտնիք:

Պ. Մեհփան Ժաք, 39 տարի առաք Դա-
մասկոսի մէջ թուրք «խղճահարուած» ոճ-
րագործի մը խոստովանութիւնը իրրեւ
յայտնութիւն կը հարամցնէ մեզի: Սա-
կայն, նախքան այդ յայտնութեան հրա-
պարակումը տարբեր պարագաներու –
թիւն էր, Ա. ստուգել այդ երեւակայեալ
ոճրագործին ինքնութիւնը, Բ. նկատի ու-
նենալ սպանութեան վայրին՝ տրուած աշ-
խարհագրական դիրքը, Գ. վկայութիւն-
ներ տալ փաստացի եւ խղճամիտ:

Անմիջապէս ըսեմ թէ չեմ ուզեր վէճ
ստեղծել մեր սրբացած, համբուրելի նա-
հատակներուն չուրջ: Շատ հաւանական է
Պ. Մեհփան Ժաք կ'ուզէ սրտցաւօրէն
պարզել անլուծելի հարց մը: Դժբախտա-
բար վերջին աշխարհամարտէն ի վեր
խորթ հոգեբանութիւն մըն է ստեղծուած,
որեւէ խնդիր մանաւանդ մեր քաղաքա-
կան եւ յեղափոխական կեանքէ դրուագ –
ներ թերթ թերթ կը ճախրեն առանց
ստուգման, առանց դոյդն ուսումնասի-
րութեան, երբեմն հերոս մը հասցնելով
աւազակի մը, ստահակի մը դիրքին:

Այս քանի մը հատատումներէն վերջ,
ստիպուած եմ ըսել Պ. Մեհփան Ժաքի.—

Ա) Ձեր երեւակայական ոճրագործը եւ
վաճառական փիլիսոփայ մը որուն դրամը
կ'առնուի, դրուածքներէն մէկը ներկայա-
ցնելու պատրուակով, միւսը հասարա-
կութենէն մէկը, որ տմտակ առած է ներ-
կայացման մը համար, թէեւ տեղի պիտի
չունենայ, եւ վերջապէս դերասանին կինը
որ քանի մը վայրկեան կ'երեւայ իր զա-
կին մեռած առեն: Այս խաղին թերու-
թիւնները ժամանակին ալ մատնանշած էր
Պ. Յակոբ Տէր Յակոբեան այս սիւնակ-
ներու մէջ, թէեւ այս անգամ ասոնք աւե-
լի որոշ էին, որովհետեւ դերակատարնե-
րը տկար էին: Այս ներկայացման լաւա-
գոյն խաղացողը Պ. Գ. Տէրվիշեանն էր որ
թէ դերը գիտէր, թէ ի վերջոյ դերասանի
խառը ունի, թէեւ քիչ մը կեղծ էր գաւիթին
մահացած առենը, բայց շատ յաջող
խենդութեան տեսարան մը տուաւ վերջին
արարին: Պ. Գր. Վահան բնական խա-
ղարկութիւն չունի եւ այս անգամ ալ շատ
պերճաբան խօսակցութիւն մը ունէր որ չի
համապատասխաններ խաղին: Օր. Պէր-
պէրեան շատ լաւ խաղաց, դերասանուհիի
յատկութիւնները ունի եթէ ուշադրութիւն

հիւանդապահը ձեզ խաբած են, Ուրֆայի
մէջ եւ Ուրֆացի Հայերուն եւ Թուրքե-
րուն կարծիքով քոմիտէը Շաքիր կրնար
ըլլալ միայն սպանութիւնը կազմակերպո-
ղը, որ կ'ապրէր պինդաղարէն հոգ Հա-
լէպ, Թշուառ վիճակի մէջ: Զօհրապի եւ
Վարդգէսի սպանիչները ոչ սպայ, ոչ ալ
բարձր պաշտօնատարներ եղած են, այլ
հասարակ մարդասպանները, որոնք սպա-
նութենէն քանի մը օր վերջ Զօհրապի ժա-
մացոյցը ծախած են Ուրֆայի մէջ: Ոչ ոք
կրնայ ստուգել իրական ոճրագործները
բացի Թուրք իշխանութենէն:

Բ) Իրրեւ Ուրֆացի Քատրի ներկա-
յացող Թուրքը մոլորեցուցած է Պ. Մե-
հփան Ժաքը: Բուն Ուրֆացին չէր կրնար
«անտառ» բառը գործածել, երբ մենք գի-
տնք թէ Ուրֆան՝ իր հարիւր քիլոմեթր
շրջագիծին մէջ անտառ չունի: Ուրֆա –
Տիգրանակերտ ճամբուն վրայ ուր սպան-
նուած են մեր երկու տիտան մտաւորա-
կան – քաղաքական գործիչները՝ միայն
այդիներ եւ շատ ցանցառ ծառեր կան
լեռնային եւ սեւ հսկայ քարեր, խճողուած
ճամբաներ: Իսկորին կարծիքը այն է թէ
երկու անմեղները սպանուած են Ուրֆա-
յէն մէկուկէս հազարամեթր հեռու, դէպի
հիւսիս, հաստատուած կամուրջին մօտ,
դիշեր ատեն եւ դիակները անհետաց –
ուած: Նպարավաճառ Քատրի չէր կրնար
ըլլալ, նկատի ունենալով որ անուս էր ...

Գ) Լաւ պիտի ըլլար այդ վերապրող
Ուրֆացիներուն անունը տալ իրրեւ վկայ:
Շատ հաւանական է որ այդ վկաները
միամտօրէն բաներ մը ըսած ըլլան: Քատ-
րին ալ Քատօ անուանել՝ չի նշանակեր
ընդունիլ հիւանդապահին վկայութիւնը
իրրեւ փաստ:

Աւելի լուրջ կ'ըլլար եթէ Պ. Մեհփան
Ժաք դիմէր Պէյրութի մէջ Ուրֆացի «Ցու-

չապատում»ի կեդրոնական յանձնախում-
բին որ աշխատանքի մէջ է, այս տար-
ուան ընթացքին հրապարակ հանելու հա-
մար գիրքը եւ ստուգէր դէպքը, ոչ թէ
հրապարակ իջնէր առանց հիմնական
փաստեր ունենալու:

Ով որ ունի համոզիչ փաստեր, պար-
տաւոր է լուսաբանել այս հարցը, ոչ թէ
թուիչք տար երեւակայութեան:

Հոս մենք ալ ունինք հայրենակիցները,
որոնք 1915–1918 տարած են Դամասկոս
եւ տրուած անունով ոչ Ուրֆացի, ոչ ալ
դէպք կը յիշեն: Ց. ՀԻՍԱՑԵԱՆ

ՔՍԱՆԱՄԵԱԿ ՄԸ

ԹԵՀՐԱՆ, (Յառաջ).— Իրանահայ բե-
մի արժանաւոր մշակներից դերասանուհի
Տիկին Լիզա Ա.թայեանի բեմական գործունէութեան 20ամեակին առթիւ,
Հայ Կանանց Միութիւնը եւ թատերա-
խմբերը ներկայացում մը տարբած էին,
ի պատիւ իրեն: Ձեռնարկը տեղի ունեցաւ
Մայիս 16ին, ի ներկայութեան հոծ բազ-
մութեան:

Տիկին Լ. Ա.թայեանը ծնած է 1914ին,
Թեհրանում, մի համեստ ընտանիքում:
Կանուխէն բուռն հակում է ցոյց տուել
դէպի թատրոնը: Շնորհիւ իր բեմական
ձիրքի, կորովի եւ մանաւանդ յարատե-
ւութեան, կարճ ժամանակամիջոցում
դառնում է Թեհրանի Հայկ. բեմի շատ
սիրուած ուժերից մէկը: Ունի հարուստ
խաղացանկ՝ հայ եւ օտար թատերախա-
ղերի: Պատրաստել է իրանի մի
շարք չրջաններում: Իրանահայ մամուլը
միշտ էլ մեծ գրուատանքով է արտայայ-
տուել իր մասին: Իրանահայ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Ինչպէս երէկ հաղորդած էր «Ցառաջ»,
Նիսի յաղթական խումբին բերդապահն էր
23 տարեկան հայ երիտասարդ մը, Ռաբ –
դէն Հայրապետեան: Մարզական թերթե-
րու աշխատակիցները միաձայն կը գնա-
հատեն իր կարեւոր դերը այս յաղթա-
նակին մէջ:

Երիտասարդ մարզիկը, որ ծնած է
Մարսէյլիոյ չրջանը, 16 տարեկանէն իսկ
ապրած է հանքային աշխատաւորի տա-
ժանելի կեանքը: Զինուորական չրջանին
ալ եղած է Ֆրանսական զինուորական
Ֆութպոլի խումբին խաղացողներէն՝ մի-
ջազգային մրցումներու մէջ: Կիրակի օր-
ուան յաղթանակը աւելի կ'ամրապնդէ իր
դիրքը: Տեսակցութեան մը ընթացքին,
Հայրապետեան յայտարարեց թէ իր այս
յաջողութիւնը կը պարտի ամրողջ Ֆը-
րանսահայ գաղութին, որ միշտ քաջա-
լերած է զինքը: Մենք ալ մարզական մա-
մուլին հետ կը շնորհաւորենք երիտասարդ
մարզիկը, մաղթելով երկար տապարկ եւ
վայելուն յաջողութիւններ. — Վարուժան
Գորգիկեան

ԿԱՆԱՉԵՆՑ ՀԱՐՍԸ

★

ԵՐԿՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

Արդեօք քրեւհայ եղբայրակցութեան
փորձը կը սկսէր հետզհետէ հիմնաւորուիլ
ու պտո՞ւղ տալ: Ցայտնի չէր, թէեւ
Տիգրանը հաւատացած էր թէ իր ծրագի-
րը կը յաջողէր, քանի որ այդ դէպքերը կը
պատահէին այն չրջանին մէջ՝ ուր Ռաչի-
ա կը գործէր, թուենք այդ դէպքերէն
մէկ քանին:

Մէմօն, օր – կերեկով, գիւղացիներու
ներկայութեան յանդիմներ էր հայհոյել ու
ձեռք վերցնել իր աղային վրայ, որովհե-
տեւ այս վերջինը իր տարեվճարը պակ-
սեցուցած էր. եւ ուրիշ մէկը նախորդ
նշանակած էր, ու դեռ՝ քանի մը օր վերջ՝
ապան սպանուած էր Մէմօյի դաշոյնի
հարուածներով:

Ամբան օր, նախորդ Ահմէտ, նախիրը
կը տանի ձորամէջ, հոն աղբիւր մը կար
պաղ եւ զուլալ ջուրով, հոն՝ թէ առատ
կանանչութիւն կար եւ թէ ծառերու պո-
ւիւթիւն, կէսօրուան տաքին՝ ծառերու
չուքը պահելցաւ քիչ մը հանգստանալու
համար: Թուրք գաղթիւղ մը կուգայ ապ-
բիւրը ձիուն ջուր տալու համար, կը տես-

նէ պառկած քիւրտ հովիւը, կը զայրա-
նայ, կը փրփրի, թէ ինչո՞ւ հովիւը պառ-
կած տեղէն ոտքի չելաւ իր ձիուն սանձը
չռնեց եւ գինքը չհնծարեց իրրեւ պետու-
թեան մարդ, կը մօտենայ պառկողին, կո-
ւիկովը կը մշտէ կողը, պոռալով.

— Ելիր խընզըր fառաթա, դիս տեսար
ու չտեսնե՞լ կը զարնես, սուտ քուն կը
ձեւացնես, ելիր, չուտ, ձիուս սանձը բռ-
նէ, պատցուր, չուտ»: Ու զայրացած
գաղթիւն՝ մարակը կը քաշէ, չի սպասեր
որ նախրորդը պառկած տեղէն ելլէ ու իր
հրամանը կատարէ, ու կը սկսի հարուա-
ծել, հարուածներէն մէկը աղեւտարեր
կ'ըլլայ, կը դպի ձախ աչքին, որ կը
պայթի, արիւն կը վազէ: Ահմէտ՝ իր աչ-
քին ցաւէն մղուած, վեր կը ցատկէ, խո-
շոր քար մը կը նետէ գաղթիւդին, գեռին
կը տապալէ, ապա՝ կը փչրէ անոր գան-
կը՝ քարի հարուածներով, անոր դէնքը
կ'առնէ, կը նետուի ձիուն կռնակը, կը
փախի:

Իր հիւանդին ու վերջաւորութեամբը
տարօրինակ է նախորդ Շէկոյին պատա-
հածը: Օր մը, մղձա մը կը բերէն դիւղը,
ան՝ կը վարձէ Հաճի Խալիլի տունը՝ որ
պատկից էր Շէկոյի պապենական տու-
նին: Շէկոն աղքատ էր: Մղձան՝ տեղա-
ւորուելէ վերջ, աչքը բացած – չբացած՝
կը տեսնէ Շէկոյի տունը եւ անոր աղուոր
կինը, կը հետապնդէ զայն՝ աղբիւր,
պարտէզ, այգին ու արտը զացած տեղ-

նը, տանիք ելած ժամանակ, բակին մէջ
այծերը կթելու միջոցին, զարձեալ՝ իր
տան պատշգամէն, վերջապէս ուր որ ա-
ւելթը ներկայանար, խօսք կը նետէր, սի-
րոյ հրաւէր կ'ուղղէր, կամ՝ խճաքար,
բակլայ, սիսեռ կը նետէր: Նախրորդին
կինը, ճարահատ, եղելութիւնը կը հաս-
կնայ իր ամուսնուն: Շէկոն կը կատղի,
դիշեր մը՝ զաղտնօրէն Մղձային տունը
կը մտնէ, անկողնին մէջ կը կաշկանդէ
զայն, կը խոթէ ճեմիչին, ազատ ջուրին
մէջ կը խղդէ, եւ յաջորդ առաւօտ, սովո-
րականին պէս նախիրը կ'առնէ եւ արա-
ծելու ձոր տանի: Կէսօրուան դէմ՝ գիւղա-
ցիները Մղձան կը փնտռեն, կ'ելթան
տունը, կը տեսնեն դուռը դոց, կը գար-
նեն ու կը զարնեն, ականջ կը դնեն, ձայն
չկայ, դուռը կրկոտրեն, ներս կը մտնեն,
կը տեսնեն որ Մղձան ինկեր է ճեմիչին
մէջ եւ խեղդուեր, պատահարի մը վերա-
դրեցին դէպքը, Մղձան կը թաղուի եւ
Շէկոն ու իր կինը կ'ապատուին...:

Այս դէպքը օրը օրին Կանաչենց Տիգ-
րանը կը հաղորդէր Շամի կ. կոմիտէին:
Ըստ իրեն՝ այս դէպքերը նախաքայլեր է-
ին քիւրտ յեղափոխական գործօնքին,
անհատը այսօր կը հարուածէ անհատը,
վաղը քիւրտ գանգուածը պիտի հարուա-
ծէ գինքը հարստահարողները, աղանէրն
ու պէյերը, պիտի միանայ ճնշուած ու
հալածուած հայուն, միասնական գրոհով
մը պիտի փլցնեն բռնակալութեան օրջը:

Տիգրանը խանգավառուած էր, ձեռքը
սեղանին գարնելով կ'ըսէր.— «Արեղնազ,
քիչ մըն ալ համբերէ, որ քանիերորդ գա-
րու վերջին հրաչքը տեսնես...»:

— Տիգրան, ի՞նչ տեսակ հրաչք է այդ:

— Քրտօհայ եղբայրակցութեան հրաչ-
քը, սիրելիս, մէկ պետութիւն եւ մէկ
հայրենիք՝ նշանաբանով, ես կը հաւա-
տամ ճնշուած մարդկութեան ստեղծա-
գործ ուժին, մենք կ'ելթանք դէպի յաղ-
թանակ հաստատ քայլերով, Արամներն
ու Ռաչիտները, Խաչիկներն ու Շէկոները
պիտի գործեն այդ յաղթանակը:

—Լաւ ըսիր, Տիգրան, ո՞ւր է նախրորդ
Ռաչիտը, մէջտեղ չկայ, վերջերս տեսած
չեմ գինքը:

— Անիկա հիմա եղբայրս է, ան հիմա
գործած է քրտօհայ եղբայրակցութեան
հայդուկը: Ռաչիտ, Մէմօն Ահմէտ եւ Շէ-
կո, ասոնք քրտական ապատամբութեան
Զաթօներն ու Շէկոներն են:

— Ռաչիտը հայդո՞ւկ:

— Այո, Մեմօյի, Ահմէտի եւ Շէկոյի մա-
սին պատմած չէի՞, չե՞ս յիշեր:

— Ճիշդ է, կը յիշեմ, բայց Ռաչիտի
վրայ բան մը չեմ գիտեր:

— Լաւ, քանի որ չես գիտեր, պատ-
մեմ:

(Շար.) ՍՕՍ-ՎԱՆԻ

ուելով, տեղեկութիւններ հաղորդեցին, տեղեկութիւններ հաղորդեցին իրենց եզրակացութեան մասին : Երեքն ալ մաս – նաւորապէս բացատրեցին թէ անհրաժեշտ է վերակազմել Ֆրանսական ուժերը, եւ օդնական զօրք ղրկել : Այս առթիւ քըն – նուեցաւ նաեւ հրամանատարութեան խն– դիրը: Երէկ առաւու նախարարական խոր– հուրդը նիստ գումարեց էլիզէի պալատին մէջ, քննելու համար եղած առաջարկ – ները :

× Զինուորական պատրաստութիւնները կը շարունակուին Թոնքինի տելթային մէջ: Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, Ֆրանսացիները 130·000 զինուոր ունին ըմբոստներու հարիւր հա– զարնոց բանակին դէմ, բայց այս վեր – ջիններն կ'աշխատին զօրացնել իրենց ու – ժերը, Թոնքին փոխադրելով Տիէն Պիէնի ճակատին զօրքը :

× Տիէն Պիէնի հերոսուհին, Օր. կա – լառ, 29 տարեկան, որ միակ հիւանդա – պահուհին էր, արձակուած ըլլալով Հա – նոյ հասաւ: Ցայտարարեց թէ երբեք չի ցաւիր 59 օրուան տառապանքին համար եւ պատրաստ է նորէն երթալու: «Արտա– կարգ փորձառութիւն մըն էր, եւ նոր հո– րիզոններ բացուեցան իմ առջեւ : Երբեք չյուսահատեցայ: Նոյնիսկ Մայիսի սար – սափելի օրերուն, երբ գիտէինք որ Տիէն Պիէնը պիտի իյնայ, դիտէի թէ պիտի ա– պառիմ: Միակ կինն էի բերդին մէջ, ին – չո՞ւ վար պիտի ղնէին զիս»:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ արտաքին նախա – րարը, Պ. Տըլըս, յայտարարեց թէ վըս – տահ է որ Մեծն Բրիտանիա պիտի մաս – նակցի հարաւ. արեւելեան Ասիոյ պինակ– ցութեան, պայքարելու համար համայ – նավարութեան դէմ : — Ըըրչիլ դարձեալ յայտարարեց երեսփ. ժողովին մէջ թէ անփոփոխ կը մնայ Անգլիոյ քաղաքակա – նութիւնը, ուրիշ խօսքով պիտի չմտնէն Հնդկաչինի պատերազմին եւ պիտի չմասնակցին հարաւ. արեւելեան Ասիոյ պինակցութեան, մինչեւ որ յայտնի չըլ – լայ Ժընեւի խորհրդաժողովին արդիւնքը:

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵԻԵԼՔԻ ամերիկեան ար – տակարգ դեսպանը, էրիք Ճոնսըն, յայ – տարարեց թէ արարական պետութեանց եւ Իսրայէլի յարաբերութեանց լարումը կր– նայ պատերազմի յանդիլ եւ թէ համայ – նավարները մեծ դործունէութիւն կը ցու– ցնեն: Իր կարծիքով լաւագոյն ձեւն է ան– ջատ համաձայնութիւններ կնքել Մ. Նա– հանդներուն հետ :

ԹՈՒՐՔԻՈՑ վարչապետը, Ատնան Մեն– ասրէս եւ փոխ վարչապետը, Բիւլեի Զոր– լու, որ մասնագէտ է տնտեսական խըն – դիրներու, Մ. Նահանդները պիտի երթան Ցունիսի սկիզբը, նախադահ Այզընհա – ուըրի հրաւէրով: Գլխաւոր նպատակն է քննել Թուրքիոյ տնտեսական զարգացման ծրագիրը եւ Ամերիկայի տրամադրելիք վարկերը :

ԴԻՄԱԴՐԱԿԱՆ ձԱԿԱՏԻ հրամանատար– Ներէն Ֆիւտէքս, կը դատուի Մէյի դին – ուորական տեսանին առջեւ, այն ամբաս– տանութեամբ թէ առանց դատի սպաննել տուած է չորս քաղաքացիներ իրբեւ դոր– ձակից: Ամբաստանեալը կ'ուրանայ, մեղքը ձգելով իր պետին վրայ որ մեռած է: Թերթերը կը գրեն թէ զօրաւոր վկա – յութիւններ կան իրեն դէմ :

ՏԻէն ՊԻէնի դերիներուն մէջ կը գըտ– նուի հայ տատնապետ մը, Սահմանեան, ինչպէս հաղորդեց անթելը, առջի օր :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԱՐԵՆՈՑՇՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹԸ

Այս կիրակի, ժամը ճիշդ 15ին, Քազա տ'Իթալիի ընդարձակ սրահին մէջ (56 ռիւ տ'Ալժէ):

Մասնակցութեամբ Մարսէյլի եւ չրջան– Ներու բոլոր արիներու, գայլիկներու եւ թեւիկներու :

Սկաուտական եւ գեղարուեստական ճոխ բաժիններով :

Խմբերգ, մեներգ, նուագ, արտասա – նութիւններ, հայկական, պոհեմական եւ չափական պարեր, մարզանք, բուրդերու կազմութիւն եւ խիստ հետաքրքրական նորութիւններ :

Պիտի ներկայացուի Գ. Իփէկեանի
ԱՐԱՑ ԳԵՂԵՑԻԿ եւ ՇԱՄԻՐԱՄ
Թատերախաղը

Տոմսեր ստանալ՝ Արենոյներէն, Արի – ներէն, գայլիկներէն եւ թեւիկներէն :

Մանրամասնութիւնները տեղի վրայ :

ՄԱՑԻՍ 28–Ը ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Այս շաբաթ 29 Մայիս, ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Ե. Թաղամասի Ֆաղաֆապետա – բանի շէնեղ սրահը

PLACE DU PANTHÈON, Métro Luxembourg, Odéon, Autobus 21, 27, 38, 61, 84, 85

Հովանաւորութեամբ Հ.Հ.ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ եւ նախաձեռնութեամբ ԵԳԻՊՏԱ – ՑԻ ԿՈՄԻՏԷԻ :

Կը նախագահէ՝ ընկ. ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

Կը խօսին՝ Տիկին ՀՈՒՐԻ ՊՈՒՏԱՌԵԱՆ–ԻՓէՔԵԱՆ և ընկ. ՆՈՒՊԱՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին.— Կը ներկայացուի Հայաստանի խորհրդարանէ 80րդ բացառիկ նիստը : Ա. Ահարոնեանի «ԴԱՐԲԻՆԻ ԵՐԳԸ» եւ ՀՐԱՇԱՓԱՌ ՄԱՑԻՍ (քառեակ): Կ'երգէ ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻ ԱՐԹԻՆԵԱՆ – ԿԱՒՎԱՐԵՆՑ , հայկական եւ կով– կասեան պարեր , ղեկավարութեամբ Պ. Խանճիկի Պուռնուքեանի , սերտ յօժար մասնակցութեամբ Օր. ՌԻՖԻՆ ՕՀԱՆՆԷՍԵԱՆի (առաջին պարուհի Օփերա–Ֆոմի – քի) ընկերակցութեամբ կովկասեան նուագդի (Գարեգին, Թառով):

Մուտքը 200 ֆրանք: Տոմսերը ապահովել հայկական դրատուներէ.—
Հ. Սամուէլ 51 ռիւ Մօսիէօ լը Փրէնս , Մ. Պարսամեան 46 ռիւ Ռիշէ
Հ. Բալուեան 43 ռիւ Ռիշէ եւ ընկերներէ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

29 Մայիս, Շաբաթ :
Կը նախագահէ ընկերը Ա. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

Կը խօսի ընկերը Տ. ԹԱԴՈՑԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակ– ցին Յովհ. Պէրպէրեան (ջութակ), Սօնա Տէր Պետրոսեան (դաշնակ): Պիտի երգէ Տիկ. Սօնա Թադէոսեան (Վիէննէն), ինչ – պէս նաեւ Օր. Լուիզ Հաբէլեան եւ Օր. Պէրպէրեան: Պիտի արտասանեն Օր. Օր. Ա. Թուրլեան, Բ. Տապաղեան, Առաքել Բաղդասարեան, Արշակ Ճակոբեան (դան– ձապահ), եւ Մանուկ Գրիգորեան (ատե – նադպիր): Հասոյթ.—

Démirdjian Meguerditch
19, Cité de la Rive, Vaulx en Velin
(Rhône)

ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Գէորգ Զավուշ խումբին, այս կիրակի, ժամը 15ին:

ARTS ET LOISIRS
4, Rue Grimaldi, Nice.

Գեղեցիկ սրահին մէջ: Հովանաւորու – թեամբ Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմի – տէին:

Կը խօսի ընկերը ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Կը հը – րաւիրուին Նիսի եւ չրջանի հայրենա – կիցները : Մուտքը ազատ է

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէի, մասնակցութեամբ Նոր Սե – րունդի :

Մայիս 29ին, Ֆաղաֆապետարանի սը – րահին մէջ :

Կը նախագահէ ընկերը Մ. ՊՕՑՄԱՃԵԱՆ

Կը խօսի ընկերը Ժ. ԴԱՏԱԻՈՐԵԱՆ

Ծօրք կ'առնեն Ֆրանս. ընկերվարական ներկայացուցիչները :

Բ. բաժին.— Մխերգ, մեներգ, ար – տասանութիւն եւ անակնկալներ :

Գ. բաժին.— Եւրոպական եւ հայ ժո – ղովրդական պարեր մինչեւ առաւօտ ժա– մը 4: Կը մասնակցի Վալանսի Օրքէսթր Ռօպէրը , ղեկավարութեամբ Նոր Սե – րընդական Ց. ՊՕՑՄԱՃԵԱՆի:

Մնացեալ մանրամասնութիւնները տե – ղին վրայ :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս ուր– բաթ երեկոյ, ժամը 21ին Ապգ. Տան մէջ: Կը խօսի ծանօթ բանասէր Պ. Ց. ՓԻՒՐՏ– ԵԱՆ, նիւթը՝ Հայկ. մանրանկարչու – թիւնը :

Դասախօսը սահպուած ըլլալով մեկնիլ, յետաձգուած է դերասան Գամբէթեանի չահեկան դասախօսութիւնը :

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ

ՏԻՄԻՆ.— Տարօն Տուրուբերանի Հայր. Մխիթեան ընդհ. ժողովը տեղի ունեցաւ Մայիս 9ին, Հ. Ց. Դ. Տան սրահը: Ժողո– վը վերընտրեց վարչութիւնը հետեւեալ անդամներով.— Մկրտիչ Դէմիրճեան (ա– տենապետ), Ռուբէն Կէնճոյեան, Առաքել Բաղդասարեան, Արշակ Ճակոբեան (դան– ձապահ), եւ Մանուկ Գրիգորեան (ատե – նադպիր): Հասցէ.—

Démirdjian Meguerditch
19, Cité de la Rive, Vaulx en Velin
(Rhône)

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը կը ժողվի Կ. Խաչի Օրը, Պէշիկթաչլեան թա– ղերասրահին մէջ: Ցուլիս 4ին:

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Հովանաւորութեամբ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին իր Սանուհիներու Մխի – թիւնը Համբարձման ոօնին առթիւ կազ– մակերպած էպարահանդէս մը, Սալոնամպօ Շաբաթ , 29 Մայիս , ժամը 8·30էն մին – չեւ 2, ընտիր նուագախումբով :

Աւանդական «Վիճակ»ի պատկերը տե – ղին վրայ եւ հաճելի անակնկալներ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՄԱՐՍԷՅԼ.—Պ. Արշակ Ասլանեան (եղ– բայրը) , Սեպուհ եւ Վարդուհի Ասլան – եաններ , Այրի Տիկին Վերոնիկ Ասլան – եան, Տէր եւ Տիկին Իսկէնտէրեան, Տէր եւ Տիկ. Մաուկեան, Տէր եւ Տիկ. Պու – ճաուեան, կը ծանուցանեն թէ այս կիրա– կի առաւօտ Սէն Լու Ս. Գէորգ մատրան մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կա– տարուի իրենց եղբօր, հօր, աներհօր , մեծ պապրոջ, վախճանեալ Տէր Բաբկէն Բիճյ. Ասլանեանի տաբելիցին առթիւ : Կը հրա– ւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգող– ները :

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris

Օր. ԺԱԳԼԻՆ ԳԱՐԱՋԵԱՆ

Պ. ՍԱՐԳԻՍ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Նշանուած

Արժանթէյ, 24 Մայիս 1954 Ալֆորվիլ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՆԻԷՌ – ՊՈՒԼ. ՔՈԼՈՄՊ.— Հ. Ց. Դ. Արամ ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր չրջանի ընկերները այս ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վասպուրականի Հայր. Միութեան վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ հայրենակիցները, անդամ կամ ոչ այս հինգշաբթի կէսօրէ վերջ ժա– մը 3·30ին Բարեգործականի սրահին մէջ, 19ա, ռիւ վանթիւր: Կարեւոր օրակարգ : Եթէ մեծամասնութիւն չգոյանայ, կէս ժամ վերջ ժողովը օրինական կը համար– ուի, ինչ ալ ըլլայ ներկաներու թիւը :

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ Համալսարանականներու Մշակութային Միութեան Հերթական դա– սախօսութիւնը այս ուրբաթ դիչեր, ժա– մը 21ին, Ապգ. Տան մէջ: Դասախօս կը – ժիչկ Փիրայր Բաբերդեան :

Մուտքը ազատ է :

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԿ

ՎԱԼԱՆՍ, Թղթակից.—Դեռ երէկ ատա– ցանք:

ԳՏՆՈՒԱԾ. — « Ցառաջ »ի մէջոցով փնտռուած Պ. Շահէն Մկրը կը գտնուի Սէնթ Էթիէն : Հասցէն հաղորդեցինք փն– տռողին :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի Սէն Լուի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստա – ցած է հետեւեալ նուէրները, փոխան ծաղկեպսակի , ղրացեալ Տիկին Սրբուհի Սիմոնեանի մահուան առթիւ.— Տէր եւ Տիկին Ս. Սարգիսեան (Փարիզ) երկու հազար ֆրանք, Օր. Ն. Եսիգարտաչեան (Փարիզ) հազար, Տէր եւ Տիկ. Գ. Շէ – րիկեան երկու հազար, Տէր եւ Տիկին Կ. Ճանիկեան տեղւոյս եկեղեցիին հազար :

Ամասիոյ Հայր. Միութենէն հազար , Պ. Օհան Եղիազարեանի մահուան առթիւ: Սէն Լուի, Լա Փոմի, Վալպարէյզի թաղե– ցիներուն որոնք սիրայօժար մասնակից – ցան Ծոմապահութեան չարաթի հանգա – նակութեան: Վալպարէյզէն հայազործ Պ. Առաքելեանի որ բաւարար քանակու – թեամբ «սմիխ» նուիրած էր հիւանդնե – րուն բաժնուելու համար: Շնորհակալու – թիւն նաեւ Տիկին Էօժէնի Քանտօհանի որ հինգ հազար ֆր. նուիրեց իր անդրանիկ զաւակին ծննդեան առթիւ:

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ 48ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Մարսէյլի մէջ հանդիսաւոր շուքով կը տօնուի այս կիրակի, ժամը 15ին , Սալոն Ռոլպէրի շէնեղ սրահներուն մէջ:

Խնամուած գեղարուեստական բաժի – նով, ուղերձներ պաշտօնական անձերու կողմէ :

FOURRURES

Roger YOPIAN
84, Bd de Stalingrad, 84
CHOISY-LE-ROI (Seine)

Հաղորդ · միջոց.— Փորձ Շուազիէն առնել 183 ֆր. թրօլպիւս եւ իջնել
Trois-Communes ou Docteur-Roux

Foire de Paris
HALL 106 ELECTRICITE
STAND 10.670
ՓԱՐԻԶԻ ՏՕՆԱՎԱՃԱՌԻՆ ՄԷՋ
ԱՑՑԵԼԵՑԻՔ

« ՑՈՎՀԱՆ» հաստատութեան տարա – տարը, ուր պիտի գտնէք իրրեւ նորութիւն արեւելեան սուրճի էլեկտրական աղօրիք մը, վերջերս կատարելագործուած, Պ. Ն. ՑՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆի կողմէ :

Գնորդի յատուկ մուտքի տոմս կրնաք ունենալ Դիմելով՝

HOVAN 14 Rue Rochambeau,

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédactionet Administration : 32 Rue de Trévise, Paris 9e
Tél. : PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. — Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ
28
ՄԱՅԻՍ
★
VENDREDI
28 MAI
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7380 — 30e ANNEE — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2791

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀՐԷՇԱՅԻՆ

●

Ուրիշ բան չգտանք, բնորոշելու համար ալարք մը որ պիտի մնայ յաւիտենական արատը անոր խուժանավար հեղինակին :

Անցեալ տարի, Փարիզի մէջ լոյս կը տեսնէր Ֆրանսերէն տետրակ մը, «Պատմական ճշմարտութիւններ Հայաստանի մասին» :

Հեղինակը՝ Լոնտոնի երբեմնի հովիտը, եղկելին Արէլ Նազարեան, որուն համար երկրորդ բնութիւն դարձած է ստոստել փարախէ փարախ, կղերական ըղձայ թէ աշխարհական :

Տետրակի յառաջաբանին մէջ, նախկին վճռաբաւորը կը բացատրէ թէ «այս էջերը գրուած են զլխաւորաբար այն հացածին երիտասարդութեան համար որ չի գիտեր իր մայրենի լեզուն» :

Առաջին օրէն ի վեր մեր ձեռքին տակ է այս դարչապատումը :

Եթէ ցարդ չդրաղեցանք, պատճառը այն է որ կը սպասէինք ձայն մը լսել աչէն կամ ձախէն :

Ապահովաբար շատ քիչեր առած են տետրակը : Իսկ այն երիտասարդութիւնը որուն ուղղուած է, թերեւս կարդացած է առանց բան մը հասկնալու :

Միշտ ձախաւեր եւ իմաստակ, նախկին վարդապետը այս տետրակին մէջ ալ կը փայլի նոյն ազիական նենգամտութեամբ :

Իր հիմնական նպատակն է՝ վարկաբեկել Դաշնակցութիւնը որեւէ ձեւով : Նոյն իսկ այն գործերուն մէջ որոնք շատոնց լուսաբանուած են :

Սուտերու, խեղաթիւրումներու եւ ապիրատութեան հատորներ հատաքածոյ մը այս հրատարակութիւնն ալ, որ անշուշտ ծիծաղ չարժած է նոյն իսկ Երեւանի մէջ :

Եղկելին — վարդապե՞տ իրաւաղիտութեան — նոյն իսկ չէ փորձած դէպքերը արձանագրել այնպէս ինչպէս որ տեղի ունեցած են :

Ի բնէ խարդախ, սեւհոգին դիտակցօրէն ժողված եւ իրար հիւսած է զանազան դէպքեր՝ ճակատագրական չրջանէ մը : Ոչ թէ ինդիրները լուսաբանելու եւ երիտասարդութիւնը դաստիարակելու, այլ կիրքերը գրգռելու, իր չարամիտ եզրակացութեան յանգելու համար :

Ոչ խելք, ոչ ալ տարրական պարկեշտութիւն : Այլ հասարակ ձեռնածութիւն մը, որ ափ ի բերան պիտի ձգէր ամէնէն վարպետ ճեզուիտը :

Առանձին կը խօսինք չարք մը զառանցանքներու մասին :

Այսօր կը ներկայացնենք հատուած մը, ուր կռփամարտի բռնուած են տգիտութիւնը եւ անբարոյականութիւնը :

Եպերելին Արէլ նկարագրելով Կովկասի կացութիւնը 1918 Ապրիլ–Մայիսին, կը գրէ, տետրակին 19րդ էջին վրայ, բառ առ բառ.

— « Մինչ այս մինչ այն, դաշնակ վարիչներուն տիրապետութիւնը եւ անկարողութիւնը այնքան զայրացուցած էին հայ ժողովուրդը զոր, վերջին պահուն ժողովրդային զանգուածները ինքնաբերաբար ապստամբեցան երկրին բոլոր անկիւններէն, առանց կուսակցական խորութեան, փակելու համար արշաւողին ճամբան Սարտարապատի, Գարաքիլիսէի եւ Պաշ Ապարանի ճակատամարտներուն մէջ, Մայիս 24էն 29 : Ականատեսներ կը պատմեն թէ այս ճակատամարտներուն մասնակցած են մինչեւ անգամ կիներ եւ պատանիներ, որոնց զայրոյթը ուղղուած էր որքան Թուրքերուն, նոյնքան դաշնակ կուսակցութեան «շէֆ»երուն դէմ» :

Համակցաք անշուշտ,— Սարտարապատի, Գարաքիլիսէի եւ Պաշ Ապարանի ճակատամարտները զոյամարտ եւ ազատագրական պայքար չէին, դեկավարութեամբ Հ. Յ. Դաշնակցութեան, այլ ընդվզում՝ և՛ Թուրքին և՛ Դաշնակին դէմ :

Խորագիրը ժպտայն չէ՞, բաղդատելով արարքին լրբութեան հետ : Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՎՃՌԱԿԱՆ ՕՐԵՐ ԺԸՆԵՒԻ ՄԷՋ

●

ԴԱՀԼԻՃԸ ՎՍՏԱՀՈՒԹԻՒՆ ՅԱՅՏՆԵՑ Պ. ՊԻՏՈՅԻ

Ինչպէս գրած էինք, արտաքին նախարարը ամսագարանքով Փարիզ վերադարձաւ երեքշաբթի օր, տեղեկութիւններ հաղորդելու համար Հնդկաչինի զինադադարի բանակցութիւններուն մասին :

Նախարարական խորհուրդը լսելով վերադարձը, իր կատարեալ վստահութիւնը յայտնեց Պ. Պիտոյի :

Ազգ. ժողովը որոշած է նոյնն ալ ընել Հնդկաչինի խնդիրը, յառաջիկայ երեքշաբթի օր : Տեղական թերթերը կը գրեն թէ զօր. ար Ֆալի կառավարիչ նախարարները կը սպասեն Հրաժարիլ, դահլիճի տալնապ մը յարուցանելով : Այդ պարագային լրջօրէն պիտի խախտի, նաեւ, Ժընեւի Ֆրանսական պատուիրակութեան դիրքը : Նոյն աղբիւրին համաձայն, Պ. Պիտօ յայտնած է թէ առնուազն 8–10 օր եւս պիտի անցնի, վիճակը հասունանալու համար թէ Ժընեւի ժողովը պիտի յաջողի՞ դրական եզրակացութեան մը յանգիլ : Այս առթիւ էր որ դահլիճը վստահութիւն յայտնեց իր դիւանագիտական պատուիրակին :

Վարչապետը որոշեց դիմաւորում տալ Հնդկաչինի համար կազմուած մասնաւոր յանձնախումբին, Ազգ. ժողովի ընդհանրութենէն առաջ : Յանձնախումբին մէջ կը գտնուին ներկայացուցիչներ Ազգ. ժողովի բոլոր հոսանքներէն, բացի այն խմբակցութենէն որ մերժեց ուրիշ կանգնիլ, երբ ժողովը կը մեծարէր Տիէն Պիէնի հերոսները : (Կ'ակնարկէ համայնավար երեսփոխաններուն) :

Նոյն օրը ազգ. պաշտպանութեան կոմիտէն քննեց Հնդկաչինի մէջ ձեռք առնուելիք միջոցները, հետեւելով զօր. Էլիի տեղեկագրին վրայ : Դիւանագիտական շրջանակներու մէջ կը հաւատան թէ արեւմտեան դաշնակիցները թոյլ պիտի չտան որ Ժընեւի ժողովը ձախողի ամուլ վիճաբանութիւններով : Լաւատեսները կը յուսան դրական ելքի մը յանգիլ յառաջիկայ շաբթու :

Վերակոչան ալ քանի հոգինոց յանձնաժողով մը կազմեց, Հնդկաչինի կացութիւնը քննելու համար :

Մինչ այս մինչ այն, անձկութեամբ կը սպասուի երկու մեծ կուսակցութեանց — ժողովրդական և ընկերվարական — բացառիկ համագումարներուն : Առաջինը, որ նախաթարներ ունի դահլիճին մէջ, բացուեցաւ երէկ, Լիլի մէջ : Միւսը կը բացուի շաբաթ եւ կը վերջանայ կիրակի օր : Ընկերվարականները չեն մասնակցիր դահլիճին, բայց կրնան ազդել անոր քաղաքականութեան վրայ, քանի որ մեծ թիւ մը կը կազմեն Ազգ. ժողովին մէջ :

Վերջին լուրերու համաձայն, ըմբոստները հետզհետէ կը սեղմեն օղակները՝ Թոնքինի տելթային մէջ : Բուռն կռիւներ տեղի կ'ունենան կարմիր գետի չրջանին մէջ : Ֆրանսացիները պայթեցուցին երկու կարեւոր դիրքեր : Ֆրանսական օդանաւերը իրենց կրակը կեդրոնացուցած են 30 հազար ըմբոստ զինուորներու վրայ, որոնք Տիէն Պիէնը գրաւելէ ետք, յառաջ կը խաղան դէպի կարմիր եւ կապոյտ գետերը, յարձակելու համար Ֆրանսական դիրքերուն վրայ : Ֆրանսացիները կ'ամրապնդեն իրենց դիրքերը բրինձի չրջանին մէջ, դիմադրելու համար հաւանական արշաւանքի մը :

× Տեղական թերթերը կը գրեն թէ նոր հարցաքնդումներ պիտի ուղղուին Ազգ. ժողովին մէջ, Հնդկաչինի զինուորական կացութեան եւ Ժընեւի մէջ կատարուած բանակցութեանց մասին :

× Քամպոճի եւ Լաոսի պատուիրակութիւնները յայտնեցին երեք Մեծերուն թէ պիտի հեռանան Ժընեւի ժողովէն, եթէ փորձուի բաժնել իրենց երկրամասը, պատերազմը դադրեցնելու համար : Կառնուաւոր կռիւներ չեն եղած Հնդկաչինի այդ երկու փոքր պետութեանց մէջ եւ պատուիրակութիւնները միշտ կը պնդեն թէ իրենց պարագան տարբեր է Վիէթնամէն, որ պատերազմին բուն կեդրոնն է : Ժողովի առաջին օրուան նիստին մէջ Պ. Իսրն նոր առաջարկներ ներկայացուց, բայց իրեն դէմ դուռ Մոլոթովը, որ առաջարկեց փոփոխութիւններ կատարել : Միւս կարմիր պատուիրակութիւններն ալ առարկեցին, եւ կարելի չեղաւ եզրակացութեան մը յանգիլ, սպասելով Պիտոյի վերադարձին :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

●

«ԹԷ ՄՕՐԴ ԱՆԳԱՄ ՄՏՔԻՑ ՀԱՆԵՍ »...

Երէկ սրատեսուչ տեսարան մը պարզուած էր «Յառաջ»ի խմբագրատան դիմացի պարտէզին մէջ :

Ազգ. Տան հայերէնի դասընթացքին սաները եւ սանուհիները, որոնք եկեղեցի պիտի առաջնորդուէին Հաղորդութիւն առնելու համար, խմբովին թատանկար ունեցան :

Ամէն հինգշաբթի, շատերը իրենց մայրերուն առաջնորդութեամբ կուգան Ազգ. Տան մասնաւոր դասարանը., մայրենի լեզուն սորվելու համար :

Երբեմն խմբագրատուն ալ կը հանդիպին, եւ երբ հարցումներ ուղղենք, հա մարձակ պատասխաններ կուտան, հայերէն :

Միեւնոյն ատեն կը ցուցնեն իրենց շաբաթագրութեան տետրակները, այնքան խըճանկով գրուած :

Կը նշանակէ թէ կարելի է շատ բան փրկել, երբ չեն պակսիր հատուտիկ ու աշխատանքը : Եւ մանաւանդ, ազգային ոգին եւ նախանձախնդրութիւնը :

Անցեալ կիրակի, Մայրերու Օրուան առթիւ, մեր սիրելի բարեկամը, Պ. Յրեսեր իճ Ֆէյտի, հաց հայագէտ, հպարտութեամբ կը յայտարարէր թէ իր միակ զաւակը, Յակոբ, Մուրատեան վարժարան կը յաճախէ, հայերէն սորվելու համար :

Քանի՞ հայ ծնողներ պիտի համարձակ կէին նոյն հպարտութեամբ խօսիլ, իրենց հոգեհատորներուն համար :

Քանի՞ մայրեր կը յիշեցնեն իրենց զաւակներուն,

— *« Թէ մօրդ անգամ մտքից հանես.— Քո մայր լեզուն չմոռանաս»* :

Եթէ ամէն հայ ընտանիք միայն այս երկտողը արձանագրէր իր հիւրասենեակ — կին պատերուն վրայ, կը կարծեմ թէ շատեր դարձի կուգային :

Երբ ամէն տունէ երագ մը փրկուի, ամէնէն առաջ իրենէ պիտի օգտուին :

Առասպել չէ, երբ կ'ըսենք թէ 1915ի Արեւելքին ատեն, շատ մը մայրեր եւ հօրեր հայերէնի դաս կուտային ողջ մնացած բեկորներուն, բերան բերնի, կամ պատկերներ գծելով հրակէզ աւազին վրայ :

Տրամաբանական չէ՞ որ նոյն հատատը աւելի զօրաւոր ազատութեան մէջ :

Ի՜նչ մեծ յոգնութիւն է հայերէն խօսիլ, կարդալ եւ գրել սորվեցնել, շաբաթը քանի մը ժամ տրամադրելով :

Այս պզտիկները վաղը օրհնութիւն պիտի չկարդան ձեզի, երբ օտարանան ձեր անհոգութեան, անտարբերութեան կամ չտեսութեան հետեւանքով :

Շատ չանցած, երագով պիտի փնտռէք այս պատեհութիւնը ,— հայերէնի դասընթացք եւ ուրիշ բաներ :

Վ.Ա.Հէ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՉԻՆԱՍՏԱՆ

Անգլիոյ աշխատաւորական կուսակցութիւնը որոշեց պատուիրակութիւն մը ղրկել Չինաստան, ընդունելով իրեն ուղղուած հրաւէրը, պատուիրակութիւնը պիտի բաղկանայ ութ անդամներէ, զոր լուսն ըլլալով նախորդ վարչապետը, Պ. Էթլի եւ կուսակցութեան ձախ թեւին ա առաջնորդը, Պիւրն :

Իրազեկները դիտել կուտան թէ կուսակցութիւնը ինք առաջարկած է այս այցելութիւնը, նամակ մը ուղղելով Փէքինի կառավարութեան : Պատասխանը հասած էր առաջ օր առաջ :

Քաղաքական չրջանակներու մէջ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն այս այցելութեան, նկատի առնելով ներկայ պարագաները : Կառավարութիւնը երեւութապէս անտարբեր դիրք մը բռնած է, բայց իրազեկներ կը հաւատան թէ Զըրչիլ անձնապէս օգտակար կը գտնէ այս այցելութիւնը, իր տեսակէտները արժեկնելու համար :

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՄԵԾ ՕԴԱՆԱՒ ՄԸ ԲՈՒՆԿԵՑԱՒ

ԲԱԶՄԱԹԻՒ ԶՈՀԵՐ

Ամերիկեան մեծ օդանաւակիր մը, «Պենինկթըն» որ 32·000 թոն տարողութիւն եւ մօտ 2900 ուղեւոր ունէր, բունկեցաւ Նորֆոքէն (Վըրճինիա) մեկնած առեն : Արկածը յառաջ եկած էր հրանութի բունկումէն : Աւելի քան 110 հոգի ածխացան : Վիրաւորները կը հաշուեն 150–250 հոգի :

Պաշտօնական տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ զոհերու վերջնական թիւը չէ ճշդուած : Օդանաւակիրը ամրողջովին վառեցաւ : Դէպքը մեծ յուզում պատճառեց Մ. Նահանգներուն մէջ : Հրշէջները չորեքուկէս ժամ աշխատեցան, հրդեհը մարելու համար : Հիւանդանոցները անմիջապէս օգնութեան հասան, վիրաւորները խնամելու համար : Վիրաւորներէն մին կը պատմէ .

— Խցիկի մը մէջ նստած էի, երբ պայթիւն մը լսեցի : Սենեակը անմիջապէս մուխով լեցուեցաւ : Դուրս ցատկեցի եւ տեսայ որ մութը պատած է ամէն կողմ : Շատեր պառկած էին եւ ողջ ողջ վառեցան : Ուղեւորները կը մոնչէին բոցերուն եւ ծուխին մէջ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԴԻՄԱԴՐԱԿԱՆ ՁԱԿԱՏԻ ռազմիկներէն «Տրամանատար Ժիւտէքս» ատհճանագրութեան եւ 15 տարի ատժանակիր աչխատանքի դատապարտուեցաւ Մեծի դիւանագիտական տեհանին կողմէ, հինգ հոգի սպաննել տուած ըլլալով ապատագրութեան օրերուն : Իր օդնականը, Վիքթոր Քուզէն, դատապարտուեցաւ հինգ տարի բերդարգելութեան : Առեանը մերժեց ընդհ. նեղման օրէնքը գործադրել այս ամբաստանեալներուն համար :

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ մէջ մեծ պատրաստութիւններ կը տեսնուին, մասնաչել Թիթոյի այցելութեան առթիւ, որ տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ չորեքշաբթի սկիզբը :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԷն կը հետապրեն թէ դիւանագիտական յարաբերութիւնները վերականգնուին, նկատելով որ եւ քիստասարդ աչխատաւորներ, ուսանողներ, մարզիկներ եւն. յաճախ կը դիմեն անոնք, վտանգ խմելով :

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

«ԵՐԵՎԱՆ»

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌՈՒՑՄԱՆ ՀԱՐՑԵՐԻ ՇՈՒՐՋ

(ՀԱՎԱՔԱԺՈՂՈՎԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ)

ԵՎՍԵՎԻԿՅԱՆ

Ի ՊԱՏԻՎ Ն. ՄԱՐԻ

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

Շարժէն ելաւ, իսկույն ալ ինկաւ – ասոնք էին անոր վերջին խօսքերը։ Տէրտէրը ետքէն ըսաւ թէ Չարենց ինքզինքը սպաննած է։ Ես ալ հաւատացի։ Ինչո՞ւ չհաւատայի։ Ինչո՞ւ չհաւատայի, որ ան, որ ամբողջ կեանքին ընթացքին ոչ մէկ անգամ ինքզինքը չէր սպաննած, ուզած էր սպաննել ուրիշները, ինքզինքը սպաննէ

ՏՈՄՍԵՐ

ԵՐԲ ԱՆՏԻՐ ԵՆ

★

— Անցեալները, մեր քաղաքին մէջ մեռաւ ծերուկ հայբենակից մը։ Մարդ, մարդասանք չունէր։ Կտակը կարդացինք. դիտե՞ս ինչ ըրած էր... Օտար կրօնական յարանուանութեան մը ձգած էր իր ամբողջ հարստութիւնը՝ 72·000 տոլար...

Այս լուրը՝ ազգին համար սիրտփոր հառաչող բարեկամէ մը, որ միեւնոյն ատեն կ'աւելցնէր .

— Ուրիշներ ալ կան իրեն պէս ... կը ճանչնամ մէկը որ քանի մը ամիս առաջ մեկնեցաւ ... Ընտանեկան պարագաները չունէր... Տարիներու իր խնայողութեանց վրայ նստաւ տեղական իշխանութիւնը, դումար՝ 15000 տ.։ Ա՛ս ասանկ չըլլար. բան մը ընելու ենք որ ազգին դրամները ժեժին չաժեմին ձեռքը չանցնին ... Մարմին մը նշանակելու ենք... Թող դուռնէ դուռ պտտին եւ մեր անհէր, անտիրական — բայց քիչ — չատ ունեւոր — ծերուկներուն տանէն իյնան։ 700 տոլար հաւաքելու համար 700 կտոր կ'ըլլանք, բայց մէկ չունչով 70·000 կը բաշխենք օտարնե– րուն :

Շատ բան գրուած է այս նիւթին չուրջ : Ցօդուած, խմբագրական, տոմս։ Բայց դժբախտաբար, չորս կողմէն եղած կոչը– րը արդիւնք մը տուած չեն։ Կը թուի թէ այդ կոչերը խնդրոյ առարկայ անձերուն ականջը չեն հասնիր :

Ցաճախ , այդ ականջը այն ականջն է որ ամուր փակուած է եւ ուխտ ըրած է որ չլսէ մեր աղերսները :

Կան հայբենակիցներ ,որոնք չտեսնելու կը զարնեն մեր կարօտեալներուն թշուառութիւնը ու չմանալու կը զարնեն մեր որբուկներուն, մեր հիւանդներուն լացը։

Քանի՞ տարի առաջ էր որ Քալիֆորնիա

ՀԱՅ ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՕՐԸ

★

Մայրերու ծնին առթիւ Ջափհաս Որբերու Միութիւնը այս տարի ալ դե– ղարուեստական ցերեկոյթ մը կազմակեր– պած էր կիրակի, Միւթիւալիթէի մեծ սը– րահին մէջ, որ լեցուն էր հանդիսական – ներով։ Բացումը կատարուեցաւ կարօ Սարեանի նուագախումբին կողմէ «Մար– սէյեզ»ով եւ «Քամ փորոտան»ով :

Ցօդուածը, Ե. Գրիգորեան իսկոյն բեմ հրաւիրեց Արեւելեան լեզուներու վարժա– րանի հայերէնի ուսուցիչը, Պ. Քրեակէրիք Ֆէյտի որ Ֆրանսերէնն ճառէն եաք, հա – յերէն ալ ըսաւ .— « Գիտեմ որ եթէ քանի մը հայերէն բառ չաւելցնեմ այս ճառին վրայ, պակաս բան մը ըրած պիտի ըլլամ։ Ըսեմ ուրեմն թէ, իմ բաղձանքս է որ իմ զաւակս որ Միխիթարեաններու վարժա – րանին մէջ կ'ուսանի, չուտով ի վիճակի ըլլայ հայերէն լեզուով ծնելու իր հայ մօրը ծնունդը » : (Ծափեր) :

Ցետոյ բեմ հրաւիրուեցաւ Շ. Միսաք– եան .

— «Բացատրել մօր գերը՝ պիտի նմա – նէր պարզելու արեւին զօրութիւնը, ջեր – մութիւնը եւ պայծառութիւնը։ Երբայա – կան առած մը կ'ամփոփէ ամբողջ պատ – կերը.— «Աստուած նկատելով որ ինք ա– մէն տեղ չի կրնար ըլլալ, մայրը ստեղ –

բնակող ծերուկ մը... իր բախտաւոր չնի– կին կտակեց 40·000 տոլար, բայց քառա– սուն սենթ ալ չձգեց հայ հիւանդանոցի մը, հայ դպրոցի մը, հայ բարեսիրական հաստատութեան մը :

Ի՞նչ կարելի է ընել այս անփառունակ կացութիւնը մասամբ դարմանելու հա – մար :

Միամտութիւններ չունենանք։ Կարելի չէ ամէն «դուռին եաեր մնացած» հայ – րենակցի օձիքէն բռնել եւ հասկցնել ա – նոր .

— Բարեկամ, խելքդ դլուխդ ժողվէ , հետդ պիտի չտանիս... Քանի ողջ ես , կեր, խմէ եւ ուրախ լեր, բայց մնացածն ալ ձգէ թող մեր որբերն ու մեր հիւանդ– ները վայելեն՝ մահէդ եաք ...

Այս խորհուրդը կրնայ, փափկօրէն ար– ուիլ կարգ մը մարդոց ,բայց ոչ ամէնուն։

Ո՞վ պիտի կատարէ այդ պարտականու– թիւնը, ո՞վ զգաստութեան պիտի հրաւի– րէ մեր անտարբերները :

Աչխատանքին առիւծի բաժինը պէտք է ստանձնեն մեր բազմազան Միութիւննե – րը, մեր բարեսիրական ընկերութիւննե – րը։ Անհատները խորհուրդներ կրնան տալ միայն իրենց մտերիմ ծերուկներուն :

Դժուար գործ է, անշուշտ, գործ մը, որ կը պահանջէ չրջահայեցութիւն եւ դի– ւանագիտական հնարամտութիւն :

Բայց պէտք չէ յուսահատիլ։ Անկարելի չէ լաւագոյն ձեւը գտնել՝ամուրի եւ ա– նազդական ունեւորներուն խիղճը արթն – ցնելու համար :

Մեր ճակատէն, Հայ Օդնութեան Միու– թիւնը պէտք է լրջօրէն չահագրգռուի այս հարցով եւ նշանակէ յատուկ Մարմին մը։ Մեղք է որ մեր ազգասէր իրաւունքը ուրիշը վայելէ :

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ԹԼՑԱՄԵՂԱՆ

Ի ՊԱՏԻՒ ՍԵՐՈՎԲԷ Ծ. Վ. Ի

★

ՄԱՐՍԼԻԱ.— Մայիս 21ին տաքուկ եւ ընտիր մթնոլորտի մը մէջ տեղի ունեցաւ թէյասեղան մը ի պատիւ Սերովբէ Ծ. Վ. Մանուկեանի , նախաձեռնութեամբ Մու– րատ Ռափայէլեան Նախկին Աչակերտ – ներու մասնաճիւղին։ Օթէլ Նորմանտիի սրահը ծայրէ ծայր լեցուած էր։ Երեկոյ– թին բացումէն առաջ Պ. Սուրիկ Էքսէր – ճեան, Միութեան տեղապահը, խնդրեց ներկաներէն որ մէկ վայրկեան յոտնկայս լռութիւն պահեն, մեծարելու համար նո– րոդ հանգուցեալ հոգելոյս Գէորգ Զ. Ա– մենայն Հայոց Կաթողիկոսի յիշատակը : Օրուան հիւրը չրջապատած էին Ջուհա – ճեան Ծ. Վ., Վերապատուելի Ղազարոս– եան, փրոֆ. Խայիկեան եւ ուրիշներ : Ընդունելութիւնը բացաւ տեղապահ էք– սէրճեան, համառօտ եւ գեղեցիկ ուղեր – ձով մը, ուր կ'ըսէր .—

«Մենք, Մուրատ Ռափայէլեան նախ – կին աչակերտներս, դաստիարակուած հայ կղերականներէ, պարտք կը դգանք ամէն առթիւ հրապարակաւ մեր երախ – տիքը յայտնել, Հայ. եկեղեցւոյ անխոնջ ներկայացուցիչներուն, որոնք գործերէ ի վեր, պատուաւոր հանդիսացած են մեր ազգային դոյութեան : Առանց հայ ե – կեղեցիին եւ հայ կղերականութեան հա – յութիւնը ձուլման դատապարտուած է : Ահա թէ ինչու, մենք Մուրատ Ռափայէլ– եան նախկին աչակերտներս, միշտ մեծ խանդավառութեամբ եւ պոհունակու – թեամբ , հպարտութիւն կը զգանք մեր կղերականները յարգելով եւ պատուելով։ Անոնք ջահերն են հայ մշակոյթին եւ ազգին դոյութեան : Մենք որ բախտը ու– նեցած ենք դաստիարկուելու, Վենետիկ , Փարիզ կամ այլուր, միայն հայ միջա – վայրի մէջ, եւ հայ կղերականներէ, ա – ռանց դաւանանքի խտրութեան եւ զերծ որեւէ կրօնական ճնշումէ, կրնանք հա – ստատել որ մեր դաստիարակիչներուն ա – ռաջնակարգ հոգը եղած է՝ մեզի ներչն – չել մեր զարաւոր եւ պատկենական աւան– դութիւններուն սէրը, մեր ազգային ծագման վեհութիւնը եւ ազնուութիւնը , մեղ յորդորել որ հաւատարիմ մնանք միշտ մեր կրօնական համոզումներուն »։

Ցետոյ բաժակը պարպեց Սերովբէ Ծ. Վ.ի, ներկայ կղերականներուն եւ բոլոր հանդիսականներուն կենացը :

Ցաջորդաբար խօսք առին Գեր. Ծ. Վ. Ջուխաճեան, փրոֆ. Խայիկեան, Վեր. Ղազարոսեան։ Սերովբէ Ծ. Վ. Մանուկ – եան պատասխանեց յուզուած, ներքոզե – լով Միխիթարեան Միաբանութիւնը , նմանցնելով զայն բուրաստանի մը որուն ծաղիկները կը կազմեն նախկին աչա – կերտները։ Եւ բարձրացուց իր բաժակը Միխիթարեանց կենացը։ Նախկին Սանե – րէն Սարգիս Պետրոսեան արտասանեց Ա– րովեանի «Մայրենի լեզուն» , իսկ Օր. Սիւզան Շահպազեան դաշնակի վրայ նը – ւագեց կտորներ Ա. Խաչատրեանի «Գայ – եանէ»էն եւ ուրիշ օտար հեղինակներէ :

ՆԵՐԿԱՑ ՄԸ

ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷ՛Ք «ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (90)

ԿԱՆԱՉԵՆՑ ՀԱՐՍԸ

★

ԵՐԿՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

Արեգնազ, քիւրտ ազանները, վերը յիշ– ուած դէպքերու դրդիչը, մեր նախորդը կը նկատեն, չէ՞ որ հայ գիւղի նախորդ է, հայերէն սորված ըլլալու է ուրեմն յա– ջախոխութիւնը, այսինքն՝ ազանները պէյերու իշխանութեանց դէմ ընդվզում , ապա՝ սորվեցուցած է միւս նախորդնե– րուն, կ'որոշեն պատժել զայն, սպաննել, ասոր համար՝ երկու քիւրտ աւազակներ կը կաչառեն, կը զրկեն Քեըծայ սարը՝ ուր Ռաչիտը նախիրը կ'արածէ, կ'երթան կը գտնեն Ռաչիտը, վրան կը յարձակին, բայց ան չի վախնար, կը զիմադրէ, կռի– ւի թոհուբոհին մէջ՝ կը սպաննէ աւազակ– ներէն մէկը, միւսը՝ փախուստ կուտայ , այդ օրը եւ յաջորդ օրը նախիրը պիտի չվերադարձաւ, ոչ ալ Ռաչիտը երեւցաւ. մտածէը թէ՝ աւազակները յարձակած գիւղը իրար անցաւ, ամէն մէկ մարդ կը մտածէը թէ աւազակները յարձակած են, Ռաչիտը սպաննած եւ նախիրը քը– շած տարած են :

Հայրս ու ախբէրը քանի մը երիտա – սարդներ զրկեցին լեռը, որոնք նախիրը գտան, գիւղ բերին, բայց Ռաչիտը չկար։ Յաջորդ օրը, լուր առացուեցաւ որ՝ Ռա– չիտը Քեըծ կ'երթայ, կը գտնէ Սամուէլը եւ անոր միջոցաւ մեղի կ'իմացնէ եղելու– թիւնը։ Ռաչիտը այլեւս մեր գիւղը չէր կրնար դալ, եթէ դար, վնասած պիտի ըլլար թէ մեր գիւղը եւ թէ ինքզինքը, գիւղացին նոր նախրարդ մը վարձեց, ան միջոց մըն էր հասկնալու համար քիւրտ աղաներուն թէ՝ իրենք պատժած են Ռա – չիտը, գործէ հանած են :

— Ի՞նչ եղաւ Ռաչիտը :

— Ի՞նչ պիտի ըլլայ, փախստական է :

— Ի՞նչ պիտի ըլլան անոր կինն ու զա– ւակները :

— Մի վախնար Արեգնազ, Կոմիտէն ողջ մնայ, մենք պիտի կերակրենք Ռաչիտն ալ, անոր ընտանիքն ալ եւ բոլոր միւս Քիւրտերը՝ որոնք օր մը փախստական պիտի ըլլան, պիտի դառնան դինուոր՝ քրտահայ եղբայրակցութեան :

Քրտահայ եղբայրակցութեան պատմու– թիւնը իր առաջին թերթիկը կը խաղցը– նէր վաղուան երազներուն դիմացը։ Կա – նացէնց վարդապետանը կը լսէր համերդը սարեակներուն ,եւ Նունիկինց գամփռը՝ դաշտերու անհունութիւնը կը դիտէր :

Տիգրանը՝ կ'արտասանէր սաղմոսները իր հաւատոյ հանդանակին, մինչ Ռաչի – տը՝ Քեըծայ սարի վրայ, իր զէնքին հը– պարտութիւնը կը պատմէր ... :

ՉՈՐՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

Արտաչէս իր կնոջ հետ դիւղը փոխա – դրուելէն ի վեր դարձեր էր աւելի աչ – խատասէր, աւելի առոյգ։ Քաղաքի մէջ ծնած ու հոն մեծցած այս երիտասարդը , պահ մը թէեւ տատամսեցաւ երբ ինքզին– քը գտաւ խոփին ու լուծին առջեւ, բայց՝ յանկարծ քաջալերեց ինքզինքը, փարե – ցաւ հողին, դարձաւ ճարպիկ հողագործ։ Գիւղացիները զարմացան թէ ի՞նչպէս Ար– տաչէս ընտանեցաւ հողին ու աշխատան – քին, չէ՞ որ դժուար է քաղքցիի համար ամրան արեւին տակ մէջքը ծռել, ման – գաղ շարժել, ցորենը կամնել, բոլորը կը հիանային։

Արտաչէս կը բնակէր Խաչալենց Ալէ – քին տունը։ Ռէս Սանոն անոր տրամա – դած էր արտ ու լծկան, իսկ Սլօն՝ դու – մար մը, Ռէսը չմոռցաւ նաեւ անոր օդնել վարուցանի, կալ ու կուտի առնեը, առա– ջին տարին՝ քայլ առ քայլ հետեւեցաւ ա– նոր, ցուցմունքներ բրաւ հողին ու սեր – մին վրայ, խօսեցաւ դիւղին կլիմայական փոփոխութիւններու չուրջ, վերջապէս փորձառական դասեր՝ որոնցմէ չատ օդ – տուեցաւ, անոնց խառնեց նաեւ իր բնա – կան ուշիմութիւնը ու եղաւ կատարեալ մշակ մը։

Շուշիկն ու Արտաչէսը ուրախ էին , հաստատաքայլ մօտեցան հողին, իրենց քրտինքին կաթիլները, չունչին տաք ծու– էները, ցորեանի հատիկներու հետ՝ նե – տեցին ակօսներու մէջ, երբ որ ծլեցան՝ անոնց վրայ դուրգուրացին, համբուրե – ցին հասուն հասկերը եւ հպարտացան տեսնելով կալի մէջ դիզուած ցորեանի դէզերը : Այր ու կին՝ ծլարձակ ու գեղազարդ յոյսերով կը մտնէին իրենց արտերուն մէջ :

Ալէքի տունը միայարկ, հին չէնք մըն էր, պատերը փլփլկած ու տանիքը կթած, առագաստները ճեղքրտած , բուխերիկը քանդուած , Արտաչէսի առաջին գործը ե– ղաւ փրկել այդ տունը :

(Շար.) ՍՕՍ – ՎԱՆԻ

ՄԱՐՈՒԲԻ մէջ ահաբեկումները կը շա – րունակուին: Ամէն օր դէպք մը կը պա – տահի ֆազապլանքայի մէջ: Միայն չո – րեքշաբթի օր հինգ մահափորձեր կա – տարուեցան :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ մարզպան – ները առաջարկած էին իրենց յարաբե – րութիւնները կատարել արեւելեան Գեր – մանիոյ ռուսական իշխանութեանց հետ : Այս վերջինները մերժեցին, դիտել տալով թէ արեւելեան Գերմանիան դերիշխան պետութիւն է ...

ԵՓՐԱՏԻ վրայ փլուզում մը տեղի ու – նեցաւ, Սուրիոյ մասին մէջ: Ինը բան – ուորներ մեռան, ուրիշ ինը հոգի ալ վի – րաւորուեցան :

ԿԱՑԾԱԿ ինկաւ Քուրպվուայի մէկ դոր – ծարանին վրայ (Փարիզ), մեծ վնասներ պատճառելով: 15 հոգի վիրաւորուեցան :

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ 1918 ՄԱՅԻՍԵԱՆ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ

Ն. Պ. Հայ Սպայից Մխուքիւնը հրա – ւիրում է անխտիր բոլոր Հայերը ներկայ ըլլալ, այս կիրակի, Փարիզի Հայոց եկե – ղեցում հոգեհանգստեան պաշտօնին՝ ի յիշատակ Սարդարապատի, Բաշ Աբարա – նի, Ղարաքիլիսի եւ ուրիշ պատմական հերոսամարտերում 1918 Մայիսին ընկած Հայ զինուորների, որոնք Սպարապետ Նա – զարբէկեանի ընդհանուր հրամանատարու – թեամբ եւ մեր քաջարի ժողովուրդի միա – համուռ ճիգերով պարտութեան մատնե – ցին զարաւոր թշնամու զերազանց ուժե – րը եւ փրկեցին մեր Հայրենիքը եւ Սուրբ Աթոռը :

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Յունիս 4ի կիրակին, Սամուէլ Մու – րատեան վարժարանի ծառազարդ պար – տէզներուն մէջ: Կազմակերպուած տի – կիններու Օժանդակ Միութեան կողմէ, դործակցութեամբ նախկին աշակերտնե – րու :

Մանրամասնութիւնները յետագային :

★

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Մուրատ Ռափայէլեան նախկին աշա – կերտներու Մարսիլիոյ մասնաճիւղը կը հրաւիրէ 27 Յունիս, կիրակի, իր դաշ – տապարահանդէսին բոլոր հայրենակից – ները, Սէն Մարսէլ: Մանրամասնութիւն – ները յայտնուելով :

★

ՄՈՒՐԱՏ – ՌԱՓԱՑԷԼԵԱՆ Նախկին Ա. – շակերտներու Միութեան անդրանիկ պա – րահանդէսը՝

ՆՈՅԵՄԲԵՐԻՆ

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ԱՐԵՒՈՅՇՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹԸ

Այս կիրակի, ժամը ճիշդ 15ին, Քաղա – տ'Իթալիի ընդարձակ սրահին մէջ (56 ռիւ տ'Ալժէ):

Մասնակցութեամբ Մարսէյլի եւ չրջան – ներու բոլոր արիներու, զայլիկներու եւ թեւիկներու :

Սկաուտական եւ գեղարուեստական ճոխ յաժիններով :

Խմբերգ, մեներգ, նուագ, արտասա – նութիւններ, հայկական, պոհեմական եւ չափական պարեր, մարզանք, բուրգերու կազմութիւն եւ խիստ հետաքրքրական նորութիւններ :

Պիտի ներկայացուի Գ. Իփէկեանի

ԱՐԱՑ ԳԵՂԵՑԻԿ եւ ՇԱՄԻՐԱՄ

Թատերախաղը

Տոմսեր առանձ՝ Արեւոյչներէն, Աբե – նեաններէն, զայլիկներէն եւ թեւիկներէն :

Մանրամասնութիւնները տեղի վրայ :

FOURRURES

ROGER YOPIAN
84, Boul. de Stalingrad, 84
CHOISY-LE-ROI (Seine)

FOURRURES

ՄԱՑԻՍ 28–Ը ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Այս շաբաթ 29 Մայիս, ժամը 21էն մինչեւ լոյս, ե. թաղամասի հաղաթապետա – րանի շէնք սրահը

PLACE DU PANTHÉON, Métro Luxembourg, Odéon, Autobus 21, 27, 38, 81, 84, 85

Հովանաւորութեամբ Հ.Հ.ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒ ԹԵՒՆ եւ նախաձեռնութեամբ ԵԳԻՊՏԱ – ՑԻ ԿՈՄԻՏԷԻ :

Կը նախագահէ՝ ընկ. ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

Կը խօսին՝ Տիկին ՀՈՒՐԻ ՊՈՒՏԱՔԵԱՆ–ԻՓԷԿԵԱՆ և ընկ. ՆՈՒՊԱՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ ՈՒՂԵՐՁ Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ԿՈՂՄԷ

Գեղարուեստական բաժին.— Կը ներկայացուի Հայաստանի խորհրդարանի 87րդ բացառիկ նիստը : Ա. Ահարոնեանի «ԴԱՐԲԻՆԻ ԵՐԳԸ» եւ ՀՐԱՇԱՓԱՌ ՄԱՑԻՍ (քառակ): Կ'երգէ ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻ ԱՐԹԻՆԵԱՆ – ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ, հայկական եւ կով – կասեան պարեր, ղեկավարութեամբ Պ. Խանճիկի Պաւնուքեանի, սիրայօժար մասնակցութեամբ Օր. Ռէժինի ՕՀԱՆՆԷՍԵԱՆԻ (առաջին պարուհի Օփերա–Քոմի – քի) ընկերակցութեամբ կովկասեան նուագի (Գարեգին, թառով):

Պ. ՋԱՒԻՆ ՄԵԼԻՔԵԱՆ (ջութակ): Նուագախումբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆ

Մուտքը 200 ֆրանք: Տոմսերը ապահովել հայկական դրատուններէ.—

Հ. Սամուէլ 51 ռիւ Մօսիէօ լը Փրէնս, Մ. Պարսամեան 46 ռիւ Ռիշէ

Հ. Բալուեան 43 ռիւ Ռիշէ եւ ընկերներէ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

29 Մայիս, Շաբաթ :

Կը նախագահէ ընկեր Ա. ԳՈՒՑՈՒՄՃԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր Տ. ԹԱԴՈՑԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակ – ցին Յովհ. Պէրպէրեան (ջութակ), Սօնա Տէր Պետրոսեան (դաշնակ): Պիտի երգէ Տիկ. Սօնա Թադէոսեան (Վիէննէն), ինչ – պէս նաեւ Օր. Լուիզ Հաբէլեան եւ Օր. Պէրպէրեան: Պիտի արտասանեն Օր. Օր. Ա. Թուրլեան, Բ. Տապաղեան, Առաքել – եան :

Մուտքը ազատ է

ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Գէորգ Զաւուշ խումբին, այս կիրակի, ժամը 15ին:

ARTS ET LOISIRS
4, Rue Grimaldi, Nice.

Գեղեցիկ սրահին մէջ: Հովանաւորու – թեամբ Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմի – տէին:

Կը խօսի ընկեր ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Կը հր – րաւիրուին Նիսի եւ չրջանի հայրենա – կիցները : Մուտքը ազատ է

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէի, մասնակցութեամբ Նոր Սե – րունդի :

Մայիս 29ին, հաղաթապետարանի սր – բահին մէջ :

Կը նախագահէ ընկեր Մ. ՊՕՑԱՃԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր Ժ. ԴԱՏԱԻՈՐԵԱՆ

Ասոք կ'առնեն Ֆրանս. ընկերվարական ներկայացուցիչները :

Բ. բաժին.— Խմբերգ, մեներգ, ար – տասանութիւն եւ անակնկալներ :

Գ. բաժին.— Եւրոպական եւ Հայ ժո – ղովրդական պարեր մինչեւ առաւօտեան ժա – մը 4: Կը մասնակցի Վալանսի Օրքէսթր Ռօպէրը, ղեկավարութեամբ Նոր Սե – րընդական Ց. ՊՕՑԱՃԵԱՆԻ:

Մնացեալ մանրամասնութիւնները տե – ղին վրայ :

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Պատուակալ նախագահութեամբ քաղա – քապետ Պ. ՀԻՒՍԼԻ :

Մայիս 30ին, ժամը 3·30ին, հաղաթա – պետարանի թատրոնին մէջ:

Կը խօսին ընկեր Պ. ՋՈՒՒՔՃԵԱՆ եւ ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑՈՒՑԻՉՈՒՀԻՆ :

Գեղարուեստական խնամուած բաժին : Կ'երգեն Տիկին Սօնա Թադէոսեան եւ Վիէննի երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Յ. վրդ. Լեւոնեանի: Կ'արտասանէ Օր. Անժէլ Ուզունեան :

Մուտքը ազատ է :

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Մայիս 29, շաբաթ գիշեր:

Կը նախագահէ ընկեր Մ. ԸՆՏՐԻԿԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր Պ. ՋՈՒՒՔՃԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին.— Կէս գի – շերէն վերջ եւրոպական պարեր : Ճոխ պիւֆէ :

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 12ին :

Կը խօսի ընկեր ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ ՄԷՋ

Մայիս 30ին, կիրակի կէսօրէ ետք, ժա – մը 3ին, 16 ռիւ Ֆ. Պ. Տավիտ :

Կը խօսին ընկերներ Տ. ԹԱԴՈՑԵԱՆ եւ Մ. ՄԻՔՋԻ :

ՏԻՍԻՆԻ ՄԷՋ

30 Մայիս :

Կը խօսի ընկեր Տ. ԹԱԴՈՑԵԱՆ

ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Յունիս 5ին, քաղաքապետարանի մեծ սր – բահին մէջ :

ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄԲ ԱՆԻԷՌԻ ՄԷՋ

Յունիս 20ին, քաղաքապետարանի սրահը:

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 13ին, ցերեկը, Սալ Կալ – մանի մէջ :

ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 27ին :

ԲԱԺԱԿԻ ՄԵԾ ՄՐՑՈՒՄ

Փարիզի Հ. Մ. Մ.ը կը մասնակցի Լիոն Տէսթնի Հ. Մ. Ը. Մ.ի կազմակերպած ֆութպոլի բաժակի մեծ մրցումին որ տե – ղի պիտի ունենայ Յունիս 6 – 7, Տէսթնի մէջ :

ԷՍԿԻՇԷՀԻՐԻ

ՀԱՑՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

կիրակի, 30 Մայիս, ժամը 16էն կէս գիշեր :

SALLE DES CENTRAUX, 8, R. Jean Goujon
Métro Rond-Point des Champs Elysées

Ճոխ պիւֆէ.— Հաճելի անակնկալներ : Սիրով կը հրաւիրուին հայրենակիցները եւ բարեկամները:

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Հովանաւորութեամբ կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին իր Սանուհիներու Միու – թիւնը Համբարձման ոօնին առթիւ կազ – մակերպած էպարահանդէս մը, Սալոնամպօ Շաբաթ, 29 Մայիս, ժամը 8·30էն մին – չեւ 2, ընտիր նուագախումբով :

Աւանդական «Վիճակ»ի պատկերը տե – ղին վրայ եւ հաճելի անակնկալներ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Մկր. Փորթուգալեանի և Միք. Վարանդեանի յիշատակին նուիր – ուած ոօնին առթիւ՝ կուգանք մեր սրտա – պին եւ անկեղծ շնորհակալութիւնները յայտնել «Համազգային» Մշակութային Միութեան եւ անոր եռանդուն վարիչ Կ. Փոլատեանի, Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէին եւ բոլոր ընկերներուն, մասնաւորապէս ընկեր Տ. Թադոյեանի, Վասպուրականի Հայր. Միութեան եւ Վ. Պանդիկեանի, իրենց խօսած դրուատալից ճառերուն հա – մար, ինչպէս նաեւ Մկր. Փորթուգալեա – նի դամբանին վրայ դեղեցիկ ծաղկեպսակներուն համար :

Շնորհակալութիւն նաեւ Օր.ներ Անժէլ Ակինեանի, Մարի Սիմոնեանի, Ա. Յա – րութիւնեանի, Պ. Պ. Ֆ. Հրաչեանի, Ս. Չէօրէքճեանի, ինչպէս նաեւ Արենոյչնե – րու եւ Արիներու Միութեանց որոնք ի – րենց սիրայօժար մասնակցութիւնը բերին Սալ Մաղթնոյի հանդէսին: Վերջապէս շնորհակալութիւն այն ամէնուն, որոնք իրենց ներկայութեամբ պատուեցին եւ մեծարեցին մեր սիրելի հօր եւ աներհօր յիշատակը: ՋԱՐՈՒՀԻ ՋԱՄԱՐԵԱՆ (ծն – եալ Փորթուգալեան) Պ. ՋԱՄԱՐԵԱՆ

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ԱՆԻԷՌ – ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄԲ.— Հ. Ց. Դ. Արամ Ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր չրջանի ընկերները այս ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ Համալսարանականներու Մշակութային Միութեան հերթական դա – սախօսութիւնը այս ուրբաթ դիչեր, ժա – մը 21ին, Ազգ. Տան մէջ: Դասախօս կը – ժիշկ Փիրայր Բաբերդեան :

Մուտքը ազատ է :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս ուր – բաթ երեկոյ, ժամը 21ին Ազգ. Տան մէջ: Կը խօսի ծանօթ բանասէր Պ. Ց. ՔԻՒՐՏ – ԵԱՆ, նիւթը՝ Հայկ. մանրանկարչու – թիւնը:

Դասախօսը ստիպուած ըլլալով մեկնիլ, յետաձգուած է դերասան Գմբէթեանի չահեկան դասախօսութիւնը :

ՊԱՏԱՐԱԳ ՎԱՏԻԿԱՆԷՆ

Այս կիրակի, ժամը 10ին Վատիկանի ռատիօկայանը պիտի հեռարձակէ Հայա – ձէս քառաձայն պատարագ մը հետեւեալ կարճ ալիքներով, 19, 25 եւ 31 :

ԻՍԻԻ ԵԿԵՂԵՑԱՇԷՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄԸ

որ յետաձգուած էր, տեղի պիտի ունենայ Յունիս 12ին, իրիկուընը ժամը 8·30ին :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Յունիս 27ին Փարիզի Հ. Մ. Մ. դաշ – տահանդէսը :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Սեղբակ Հարոյեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ այս կի – րակի Պօմոնի եկեղեցւոյն մէջ, տեղի պի – տի ունենայ Քառասունքի հոգեհանդիստ, նորոդ հանդուցեալ Տիկին Թերուզ Հարոյ – եանի համար :

Կը հրաւիրուին ազգականներ եւ բարե – կամները :

★

ՄԱՐՍԷՑԼ.—Պ. Արշակ Ասլանեան (եղ – բայրը), Սեպուհ եւ Վարդուհի Ասլան – եաններ, Այրի Տիկին Վերոնիկ Ասլան – եան, Տէր եւ Տիկին Իսկէնտէրեան, Տէր եւ Տիկ. Ծառուկեան, Տէր եւ Տիկ. Պու – ճաճեան, կը ծանուցանեն թէ այս կիրա – կի առաւօտ Սէն Լու Ս. Գէորգ մատրան մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կա – տարուի իրենց եղբօր, հօր, աներհօր, տատրոջ, վախճանեալ Տէր Բաբկէն Քհնյ. Ասլանեանի տարելիցին առթիւ : Կը հրա – ւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգող – ները :

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ 48ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Մարսէյլի մէջ հանդիսաւոր շուրով կը տօնուի այս կիրակի, ժամը 15ին, Սալոն Քոլպէրի շէնք սրահներուն մէջ:

Խնամուած գեղարուեստական բաժի – նով, ուղերձներ պաշտօնական անձերու կողմէ :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳՈՐԳԵՐՈՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

Եթէ կ'ուզէք մեծամասնական գինով լաւագոյն գնում մը կատարել ա – րեւելեան գորգերու

Դիմեցէք

35, RUE DE TRÉVISE

Tél. PRO. 07 · 25

(Ազգ. Տան դիմաց)

Ուր՝ պիտի գտնէք դիւրամատչելի գիներով ճոխ մեթերք մը :
Կը առաջարկենք ամէն տեսակ նորո – դութիւններ : Փոխա – նակութիւններ եւս կը կատարուին :

ՎՃԱՐՈՒՄԻ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32 Rue de Trévise, Paris 9e
Tél. : PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. — Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ
29
ՄԱՅԻՍ
★
SAMEDI
29 MAI
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7381 — 30e ANNEE — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2792

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՏՄԱՐԴԻ ԿԵՂԾԱՐԱՐԸ

●

Եպերելին Աբէլ քանի մը տեսակ խաբդախութիւն կը փորձէ իր տեսարակին մէջ, ամբոխին կեր ճարելու համար :

Եւ կը թիւէ այնպիսի պատմութիւններ որոնց տակ Հալէպաբալի յետին համային անդամ պիտի վարանէը տառապըլ :

Նախ, եա – առաջ կը տանի դէպքերը, այնպէս որ ընթերցողը չիոթութեան կը մատնուի, — ո՞րն է պատճառ, ո՞րը հետեւանք :

Յետոյ, ամէն տողի մէջ կը սահեցնէ դարչելի բանսարկութիւն մը, — Դաշ – նակցութիւնը Թուրքերուն հետ էր, ա – նոնց պայմանները կ'ընդունէր առանց ա – ռարկութեան, որպէսզի կարենայ պահել իր դիրքը եւ դերակշռութիւնը Լեռն :

Ան կը մերժէր ուսս մեծ ժողովուրդին բարեկամութիւնը եւայլն :

Այս քսութիւնները դրած եւ տպած ա – տեն չի մոռնար անհատական վարկաբե – կումներ ալ փորձել :

Այսպէս, առանց կարմրելու կը դրէ թէ «Ա. Ահարոնեան Պոլիս գնաց իր շնորհակալութիւնը եւ երախտագիտութիւնը յայտնելու համար Ն. Վ. Սուլթան Մո – համմէտ Վահիտէտինի (Թուրքիոյ վերջին Սուլթանը), ի ներկայութեան Լինվէր փաշայի,— Հայերու 1915ի ջարդերու մեծ պատասխանատուներէն մին» :

Թշուառականը, որ Ահարոնեանի մոտ – րիմ կը ձեւանայ տեղի – անտեղի, շատ լաւ դիտէ թէ ողբացեալ դրագէտը Պոլիս կանչուած էր : Եւ գնաց մահը աչք առնելով, որպէս զի կարենայ բան մը աւելի փրկել : Հոն մնաց ամիսներով, ամբողջ ժողովուրդի մը կսկիծը սրտին մէջ :

Դիտմամբ լուր խառնելով դէպքերը, վեղարաթափ կեղծարարը բա'ս չարաս – աներ ուսական բանակի քայքայման մասին — «Դէպի տուն» :

Զըսեր թէ ինչո՛ւ եւ ինչպէս պարպուե – ցան Արեւմտեան Հայաստանի գրաւեալ նահանգները, Սեւ Ծովու ափերէն մինչեւ Վասպուրական, խուճապի մատնելով հա – զիւ տեղաւորուած ժողովուրդը — 150 հազար հոգի :

Չի խօսիր Երզնկայէն եւ Կարինէն մին – չեւ Կաս, մինչեւ Արարատեան դաշտ մղուած կռիւներու մասին :

Եւ յանկարծ, միջանկեալ կ'արձանագրէ Սարտարապատի, Գարաքլիսէի եւ Պաշ Ապարանի ճակատամարտները , Մայիս 24էն 29 :

Ոչ թէ անոր էութիւնը բացատրելու , այլ ըսելու համար թէ այդ կռիւները հետեւանք էին Դաշնակներու «տերդաւանութեան եւ անկարողութեան», ուղղուած՝ թէ Թուրքիոյ եւ թէ Դաշնակցութեան՝ դէմ, ինչպէս կարդացիք երէկ :

Ընթերցող, դուն գոհր համապատաս – խան բացագանչութիւնը, այս հրէշային « լուսաբանութեան » առթիւ :

Ո՛ եւ է երիտասարդութիւն, ինչ հո – գանքի ալ պատկանի, պատառ պատառ պիտի ընէր այս տեսարակը, եթէ չէ կորսնցուցած իր արժանապատուութեան զգացումը :

Երիտասարդութեան կոչումն իսկ այդ կը պահանջէ :

Վասն զի, կարելի չէ ամբողջ սերունդ մը մոլորեցնել, երբեւ բանաւոր հօտ, վերիվայր չրջելով «պատմական ճշմարտութիւնները» : Այն ալ օտար լեզուով :

Տակաւին լման չպարզեցինք այս պար – սաւագրին ամբողջ դաւհկութիւնը, որուն մուրը ապերասան հեղինակին ձեռքերէն եւ ճակատէն ալ անդին կ'անցնի : (Եղկելին անդամ է երկու Միութեանց, Մշա – կութային եւ Գրողներու) :

Որոշած ենք հարցումներու եւ փաստերու տեղատարափի մը տակ խելքի կանչել այս դիմակաւոր մունետիկը, որ վեղա – րին և փիլոնին հետ, կորսնցուցած է նաև տարրական պարկեշտութիւնը եւ տրամաբանութիւնը :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՐՏԱԿԱՐԳ ՄԻՋՈՑՆԵՐ ՀՆԴԿԱՁԻՆԻ ՀԱՄԱՐ

●

ՕԳՆԱԿԱՆ ՁՕՐՔ ԵՒ ՆՈՐ ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐ

Նախարարական խորհուրդը նոր նիստ մը գումարելով Էլիզէի պալատին մէջ , քննեց Հնդկաչինի կացութիւնը : Ազգ. պաշտպանութեան կոմիսէն Դր. Պիչեր երկարօրէն քննած էր Հնդկաչինի զրկուած երեք զօրավարներուն տեղեկագիրը. այնպէս որ կառավարութիւնը աչքի առջեւ ունէր ամբողջ պատկերը : Ամէն պատասխանութիւն նախատեսելով հանդերձ , կառավարութիւնը ծանրակշիռ որոշում – ներ տալէ առաջ, որոշեց սպասել Ժընեւի խորհրդակցութեանց ընթացքին եւ Ուշինկթընի մէջ կատարուած խորհրդակցութեանց արդիւնքին : Այս պատճառով էր որ Պ. Պիսօ յանկարծ Փարիզ եկաւ, տեղեկութիւններ հաղորդեց եւ վերադարձաւ : Արտաքին գործերու նախարարին կարծիքով, հարկ է վերակազմել ընդհանուր կացութիւնը եւ շարք մը բանակի միջոցներ ձեռք առնել : Կառավարութիւնն ալ համաձայն է այս տեսակէտին : Ուրեմն, Ժընեւի տելեգան պիտի պաշտպանուի ուժգնօրէն, ինչպէս առաջարկած են երեք զօրավարները : Այդ առաջադրութեամբ, ի հարկին պիտի լքեն կարգ մը չատ յառաջացեալ դիրքեր : Զօրավարները միեւնոյն ատեն յանձնարարած են զէնքի տակ առնել նորադիր զինուորներ, զօրացած բացը դոցելու համար : Կառավարութիւնը պիտի վերակազմէ Հիւս. Ափրիկէի զօրագունդերը, միեւնոյն ատեն ծառայութեան կոչելով մանուադէտներ, Հնդկաչինն ղրկելու համար : Կարգ մը նախարարներ կ'առաջարկեն օրինական ժամանակէն առաջ զէնքի տակ առնել 1953ի զօրադասը, որ բան առժորութեան կը դինուորագրուի հոկտեմբերի վերջը : Կարգ մը միջոցներ ձեռք կրնան առնուիլ խորհրդարանին հաւանութեամբ : Նախարարական խորհուրդը միեւնոյն ատեն քննեց հրամանատարութեան խնդիրը , ուրիշ մը նշանակելու համար զօր. Նավառի տեղ : Այս պաշտօնին համար թեկնածու կը համարուին մառեչալ Փիւէն, զօրավարներ Քէօնիկ եւ Քոնյի : Շատ – նական է որ նոր հրամանատարին յանձնուին թէ դինուորական եւ թէ քաղաքական իշխանութիւնները : Երէկ որոշում պիտի տրուէր այս մասին :

ԼԵՀ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏ ՄԸ, Պոհեան Լաքսքի, ձերբակալուեցաւ այն ամբաստանութեամբ թէ լրտեսութիւն կը կատարէր : Ամբաստանեալը Փարիզ եկած է 1946ին : Հարցաքննիչ դատաւորը հարցուց թէ ինչպէս ճարեց այս քան միլիոն Ֆրանքը զոր ծախսած է Ֆրանսայի մէջ, այդ օրէն ի վեր : Լաքովսքի պատասխանեց թէ անտեսագիտական դիրքեր տպած եւ դրդիչէք ստացած է : Ցետոյ խոստովանեցաւ թէ 350·000 Ֆրանք փոխ առած է «ժողովրդական» հանրապետութեան մը դեսպանատունէն, բարեկամաբար , առանց որեւէ դաղտնիք հաղորդելու :

ԳԱՀԻՐԻի դինուորական ատեանը այսօր կը սկսի դատել 16 սպաներ, այն ամբաստանութեամբ թէ դաւ մը սարքած էին, ներկայ իշխանութիւնը տապալելու համար : Ընդհ. դատախազութիւնը մանուլին հաղորդեց ամբաստանեալներուն անունները : Ինչպէս կը յիշուի, անցեալ ապրիլ 28ին ձերբակալած էին 12 սպաներ եւ 40 քաղաքացիներ : Քանի մը օր առաջ հաղորդուեցաւ թէ ձերբակալուած սպաներուն թիւն է 25, իսկ այժմ կ'ըսեն թէ 40էն աւելի է : Քաղաքացիները առանձին կը հարցաքննուին :

ՆՈՐ ԴԷՊՔ ՄԸ պատահեցաւ Ցորդանան Իսրայէլ սահմանագլուխին վրայ : Զորս Արաբներ սպաննուեցան :

ՆՈՐ ԱՌԱՋԱՐԿ ՋԻՆԱԴԱԴԱՐԻ ՀԱՄԱՐ

●

Պ. Պիսօ Փարիզէն ժընեւ վերադառնալով, նոր բանաձեւ մը ներկայացուց պետադարձի մասին, առանց բաժնելու Հնդկաչինը : Դանփակ նիստի մը մէջ քննեցաւ այս նոր բանաձեւը որ կը բազկանայ չորս կէտերէ եւ հետեւեալ տարբերութիւնը կը ներկայացնէ — Մինչ Վիէթմինի (ըմբոստները) բանաձեւը կը տրամադրէ պինեալ ուժերը համախմբել երկրին անտառային չրջաններուն մէջ, Պ. Պիսօյի ծրագիրը դինուորական չրջան – ներու կը բաժնէ երկիրը :

Երկուկէս ժամ վիճաբանէլէ ետք, որոշուեցաւ մասնագէտներու յանձնախումբ մը հրաւիրել, վերջնական համաձայնութեան մը յանգելու համար : Իրագեկներ դիտել կուտան թէ Պ. Պիսօ բանակցութիւնները կը վարէ ճարպարութեամբ եւ քաջութեամբ, հակառակ անոր որ դինուորական կացութիւնը ծանրացած է Հնդկաչինի մէջ, խոկ դաչիճը, որ փորը – կուեցաւ միայն երկու քուէի առաւելութեամբ , նորէն դժուարութեան մը պիտի մատնուի Ազգ. Ժողովին Գր. օրուան նիստին մէջ, նոր հաբցապնդումներու առթիւ :

Մինչ այս մինչ այն , բանակցութիւնները կը շարունակուին Ֆրանսայի եւ Վիէթմինի դինուորական մասնագէտներուն միջեւ :

× Ժընեւի խորհրդաժողովը երէկ նոյն պիտի քննէր Քաբէյայի խնդիրը , որ միշտ կը յետաձգուի ապատելով Հնդկաչինի հարցին կարգադրութեան :

× Վերջին լուրերու համաձայն, բուռն կռիւներ տեղի կ'ունենան Թոնքինի տէլթային մէջ : Ըմբոստները նոր յարձակումներ կատարեցին Ցաւլի Ֆրանսական դիրքերուն դէմ : Ֆրանսական օգնական – ները կը չանան չլսուել թշնամին, որ ամբոխահոծութիւնը կը չարունակէ մեծ թիւ – ղանօթներով եւ հրասանդեակ : Ֆրանսական դիրքերը պարէն կը սառնան անկարելիներու միջոցաւ :

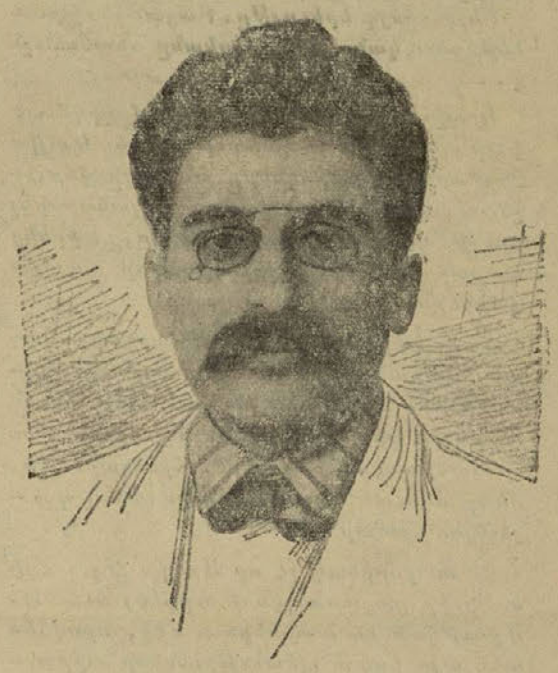
× Տիէն Պիէնի վիրաւորներէն ցարդ փոխադրուած են 859 հոգի, որոնց 11ը սպաներ են, իսկ 183ը ենթասպաներ : Զինուորներէն 624ը եւրոպացի են : Մարտկղ Հասան 1143 դինուորներ : Զօր. Քասթրի կինը կոչ մը ուղղեց չէզոք երկիրներու, որպէսզի անունը, բժիշկ եւ դեղ ուղարկեն Հնդկաչին, Տիէն Պիէնի վերնեն – րուն համար :

ՀԱՄԲԵՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՔԱՋՈՒԹԻՒՆ

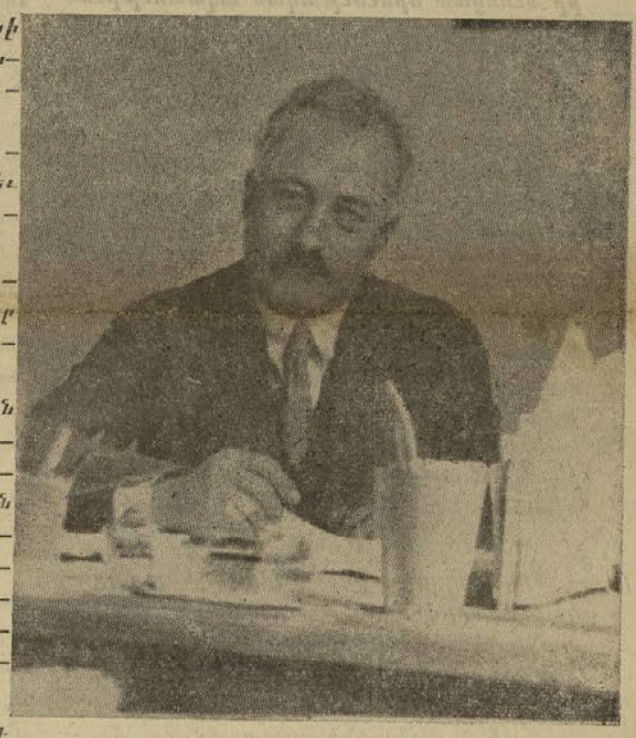
Անգլիոյ վարչապետը, Չըրչիլ, ճառ մը խօսելով 7000 ունկնդիրներու առջեւ , բացատրեց թէ աչխարհի կացութիւնը նոյնքան համբերութիւն եւ քաջութիւն կը պահանջէ որքան Բ. աչխարհամարտին առեն : «Քանի տարիները կը թաւալին , այնքան աւելի բարդ եւ ժամանելի կը դառնան կառավարութեանց աչխատանքները : Թերեւս ես աւելի երկար փորձառութիւն ունիմ քան ուրիչ ոեւէ մէկը , բայց երբեք չեմ դտնուած կացութեան մը առջեւ որ աւելի համբերութիւն, հանդարտութիւն, քաջութիւն եւ յարատեւութիւն պահանջէր որքան մեր առջեւ պարդուած կացութիւնը : Սարսափելի պատերազմներ մղեցինք պատուով եւ յաջողութեամբ : Սակայն նոյնիսկ պատերազմի առեն կացութեան բարդութիւնը այնքան ակներեւ չէր : Դէպքերը կը կառավարեն մեզ եւ կը սահմանափակեն ինչ որ կրնանք ըսել » :

Վարչապետը այս առթիւ ըսաւ թէ նոր ընտրութիւններ չի նախատեսեր այս տարուան համար : «Ես համաձայն չեմ այն ազմկարար թերթերուն որ ընտրութիւն կը պահանջեն ժամանակէն առաջ : Երկիրը տառապէս փլուզման ափը հասած էր, երբ իշխանութեան գլուխ անցայ պահպանողական կուսակցութիւնը, 1951ին, վեց տարի աչխատաւորական կառավարութիւն մը ունենալէ ետք : Բրիտանիա չատ ծանր դաս մը առաւ, հաստատելով թէ ընկերվարութիւնը ամէնէն կատարեալ կեղծիքն է » :

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԱՐԱՄ
որ կազմակերպեց 1918ի հերոսական դիմադրութիւնը

ՌՈՒԲԻՆ
որ հայացուց Արարատեան դաշտը

ՄԱՅԻՍ 28Ը ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի այս գիշեր (Շաբաթ) մեծ պատրաստութեամբ : *Մանրամասնութիւնները տես Դ. էջ :*

ՅՈՒԶԻՉ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Համբարձման տօնին առթիւ, հինդչարթի օր յուղիչ արարողութիւն մը կատարուեցաւ Փարիզի Հայոց եկեղեցին :

Զանազան դասընթացքներէ հաւաքուած երկու հարիւր մանչեր եւ աղջիկներ, նոյնքան ալ իրենց մայրերուն կազմէ բերուած, ներկայ եղան արարողութեան : Գրեթէ բոլորն ալ Հաղորդութիւն առին երկու քահանաներու միջոցաւ :

Այս առթիւ քարոզ մը խօսեցաւ առաջնորդը, Սերովբէ Ծ. Վ. Մանուկեան, հատուածաբար պարզելով վարձանեալ կաթողիկոսին կեանքը և յորդորներ կարդալով մանուկներուն որպէսզի սիրեն մայրենի լեզուն եւ եկեղեցին :

Արարողութենէն ետք, եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը ուտելիք հրամցուց մանուկներուն :

ՄԱՅԻՍ 28 Ի ԻՐԱԿԱՆ ԱՐԺԷՔԸ

•

1918 Մայիս 28ի պատմական դէպքին չուրջ լոյս տեսած են բազմաթիւ յուշեր, դրուագներ, հաղորդագրութիւններ: Հայ նորագոյն կեանքին մէջ իրական անկիւ – նադարձ մը կազմէ, ոստում մը տարկու – թենէ դէպի ազատութիւն:

Այսու հանդերձ Հայաստանի անկախու – թեան այդ թուականէն 36 տարի ետք, ո – մանց համար դեռ վիճելի տօն մըն է այդ թուականը, իսկ մարդիկ ալ կան որ այդ օրերուն կը զալարուին ատելութեամբ:

Ինչո՞ւ այդ երեւոյթը: Բացատրութիւն – ները շատ կան, բայց էականը հետեւեալն է. —

Որովհետեւ Հայաստան այժմ զրկուած է իր պետական անկախութենէն եւ Մայիս 28ը տօնակատարողները անցեալը վերյի – շելով, կ'ուզեն մանաւանդ յայտնաբերել իրենց պատրաստակամութիւնը, իրենց պարտաւորութիւնը ի խնդիր նոր պայ – քարներու:

Տարակարծութեան էութիւնը տօնակա – տարութեան չուրջ չէ: Հայաստանի թըշ – նամիները պիտի ուզէին որ հայութեան ազգային գիտակցութիւնը մթագնէր ու պահանջատէրը քաշուէր հրապարակէն, ձեռք ձգուած կողոպուտը կարենալ վա – յելելու համար:

Եւ տարօրինակ չէ որ Մայիս 28ը չի տօնուիր բացառապէս Թուրքիոյ եւ Ռ. Միութեան սահմաններուն մէջ, որովհե – տեւ այս երկու պետութիւնները միրա – պետած են Հայաստանի: Անոնք կը ջանան մոռացութեան մատնել, թէ հայութիւնը գոհանալու է երբեւ կրօնական համայնք իր ունեցած երեւութական ազատութիւն – ներով, հրաժարելու է անկախ պետու – թիւն մը դառնալու իրաւունքէն, այդ պա – հանջը որակելով, «քոմիթաճի»ի գործ կամ, «աւանտուրա»:

Իրենց նպատակին հասնելու համար ա – նոնք կ'ուզեն որ հայութիւնը մոռնայ այն ամէնը ինչ որ կը յիշեցնէ պետական անկախութիւնը: Թուրքիոյ եւ Ռ. Միու – թեան մէջ դեռ այսօր ալ կը հրատարակ – ուին կրօնական, պատմական, գրական երկեր հայերէն լեզուով: Հայոց պատ – մութիւնը կարելի է գրել Հիթիթներու չրջանէն մինչեւ Աթաթիւրք եւ Սթալին ամենայն մանրամասնութեամբ: Բայց խստօրէն արգիլուած է Հայաստանի Հան – րապետութեան ծնունդին, հիմնարկու – թեան յիշատակութիւնը:

Մենք տարբեր վերաբերում չենք ակընկալելը, որովհետեւ աւարտած չէ Հայաս – տանի անկախութեան պայքարը: Մեր թշ – նամիները պիտի ուզէին որ ժամանակը իր գործը կատարէր անզգալաբար. Աթա – թիւրքի եւ Սթալինի պաշտամունքը հա – յութեան համար եւս դառնար քաղաքա – կան հաւատալիք մը:

Բայց Արեւմտեան Հայաստանը եթէ ա – մայի է, մկկուկէս միլիոն Հայեր կը բնակին արեւելեան Հայաստանի մէջ եւ Սո – վետները ստիպուած են նկատի առնել այդ պարագան: Մեր երկիրը անուանելով «Հայկական Սովետական Սոցիալիստա – կան Ռեսպուբլիկա» կ'ենթադրեն դոհա – ցում տուած ըլլալ հայ ազգային բաղ – ձանքներուն:

Երկու դարէն աւելի է որ Հայաստանէն քաղաքական տարագիրներ, մտաւորա – կաններ, եկեղեցականներ ապաստանելով ազատ երկիրներու մէջ, կազմակերպու – թիւններ ստեղծեր են ու հետապնդեր են հայրենիքի ազատութիւնը ու անկախու – թիւնը: Օսմանեան ու ռուսական բռնա – պետութիւններուն դէմ յաջորդաբար չա – րունակուած է պայքարը, ինչպէս ուրիշ դերի բազմաթիւ ազգերու կողմէ:

Բռնակալները չատ լաւ գիտեն, որ Հայաստանի ու Սփիւռքի հայութիւնը ամբողջութիւն մը կը կազմեն, հոգեկան ու մտաւոր ապրումներով կապուած են իրարու: Երկաթէ վարագոյրները անզօր են արգիլելու այդ հաղորդակցութիւնը, միութիւնը:

Այս կացութեան հետեւանքով է որ թշ – նամին այնքան անհանգիստ է Մայիս 28ի տօնակատարութեան համար եւ ամիսներ առաջ կոմիտասը գործի կը լծէ մեր ժողո – վուրդի տականքները, օտար իշխանու – թիւններուն զաղտնի «ժուրնալ»ները կը տրուին, արգիլել տալու համար Հայաս – տանի Հանրապետութեան հիմնադրու – թեան տօնակատարութիւնը: Այդ ամէնը կ'ապացուցանեն թէ բռնապետները կը վախնան եւ չեն կրնար հանդուրժել որ ի – րենցմէ հազարաւոր մղոն հեռու վայրե – րու մէջ իսկ տօնուի Հայաստանի անկա – խութեան տարեդարձը:

Անբնական եւ տմարդի բան է որ մէկը դէմ ըլլայ իր ազգային անկախութեան: Հակառակութիւնը, տատելութիւնը կը ներչընչէ բռնակալը որ այսօր կը ներկայա – նայ բոլշեւիկ անունին տակ:

Մինչ Հայերը չեն որոնք կը ձգտուին բոլշեւիկեան կրունկներուն տակ. ահա Պալթեան ազգերը, Լեհերը, Չեխերը, Պելոռուսները, Ուկրայինացիները, Հիւ – սիսային Կովկասցիները, Վրացիները, Թաթարները: Բոլոր այս ազգերը հաւիւ – րաւոր տարիներէ ի վեր կռուի մէջ են բռնակալ Ռուսաստանի դէմ, առանց ամ – բողջական անձնատուութեան, ընդմի – ջումներով կը չարունակուի պայքարը:

Այսպէս, վէճը Մայիս 28ի առթիւ, պատմական դէպքի մը նչանակութեան մասին չէ: Այլապէս բոլշեւիկները բաւա – կան ճկուն են ձեւական զիջումներ, նա – հանջներ կատարելու: Ինչն կաթողիկո – սը խեղդամահ ընելէ ետք, նոր մը ընտ – րեցին: Հայաստանի սովետական նոր դը – բօշին վրայ կարմիր, կապոյտ, ոսկեզոյն ընտրեցին: Կրնային Մայիս 28ը յիշա – տակել, անոր չհակառակիլ, եթէ հարցը պարզ տօնակատարութեան մը մասին ըլ – լար:

Մանաւանդ բոլշեւիկները չատ լաւ գիտեն, թէ իրենց յեղափոխութիւնը 37 տարի ետքն ալ համակրանք չէ գտած: Մանաւանդ Ռուսաստանի հպատակ ազ – գերու մէջ, կուտակուած ատելութիւն կայ իրեն դէմ, ամէն օր պայթելու պատ – րաստ: Իրական անկախութիւն տալ այդ ազգերուն, կը նչանակէ հաշտուիլ պլորշեւ – տարական դիկտատուրայի փլուզումին հետ:

Օտարութեան մէջ ապրող Հայը ունի հայրենիքի կորուստի կսկիծը. կը տեսնէ իր ապրած երկիրներու ժողովուրդներուն վայելած ազատութիւնը, յառաջդիմելու կարելիութիւնները: Մինչդեռ օտարի հո – ղին վրայ, իր ճակատի քրտինքը, նիւթա – կան ու բարոյական նուաճումները զա – տապարտուած են կորսուելու:

Ահա թէ ինչու ամէն տարի Մայիս 28ի անկախութեան տարեդարձը այնքան յու – զում, ոգեւորութիւն կը ստեղծէ ազա – տատենչ հայութեան մէջ:

Մայիս 28ի իրական արժէքը անցեալին չի պատկանիր, այլ ներկային, մանա – ւանդ վաղուան պայքարին համար:

Մտաւորապէս հայ նոր սերունդը պի – տի դիտնայ այդ ճշմարտութիւնը, թէ հե – րոսներու, նահատակներու տուրք մը տա – լու համար չէ որ Մայիս 28ին կը խըմ – բուինք եւ ոչ ալ մենք մեզի յուցադրելու համար:

Այլ, ըսելու վճռականօրէն ներքին եւ արտաքին մեր թշնամիներուն, թէ հայու – թիւնը կրօնական համայնք մը չէ, բացա – ռապէս մշակութային կապերով իրարու միացած, այլ քաղաքական միաւոր մըն է, կենսունակ ազգ մը որ ճանչցած է մեծ յաղթանակներ ու պարտութիւններ հա – ւասարապէս: Անոր համար ալ անդրդուե – լի կը մնայ իր պայքարին մէջ, տիրանա – լու իր ազատ հայրենիքին, ազատ ազգե – րու մեծ ընտանիքին մէջ:

Գ. ԼԱՋԵԱՆ

ՀՐԱՇՔԸ

•

1918 Մայիս 28...

Հայ ես, առանց չողչողուն պատուա – նունի կամ կոչումի, առանց քաղաքական եւ ընկերային դասանունք նչող պիտակի, պարզ, բայց ամբողջական իմաստով Հայ, անկարող ես անճնատուր չըլլալ հոգեկան յուզումի մը, ոգեկոչելով 1918 Մայիս 28ը՝ Հայաստանի անկախութեան ստեղ – ծումի թուականը:

Հայը, ուր որ ալ ինկած ըլլայ այսօր, որ երկնակամասի եւ ինչ պայմաններու մէջ, միեւնոյն է, ան՝ այսօր, իր հոգե – կան հրաչագործ ուժի զօրութեամբ տե – ղափոխուած է հոն, մեր նուիրական հայ – րենիքը:

Հայը, բոլոր Հայերը, այսօր կ'ապրին հայ հայրենիքին մէջ, մեր ազգային կրօ – նա – բարոյական միութեան եւ ապրելու յարատեւութեան զոյգ կոթողներու՝ էջ – միածնի եւ Արարատի չուքին տակ հաս – տատուած մեր ժողովուրդի մարտիրոսու – թեան եւ յարութեան հրաչագործ սեղա – նին չուրջ:

Ահկէ եւ հոս միայն, հայ միտքը կրնայ ապրիլ Մայիս 28ի խորհուրդը: Ու փա – ռաւորել ոչ միայն իբրեւ պատմական ի – րողութիւն մը, այլ որպէս՝ առաջնորդող զաղափար, ուժի եւ կամքի ներչնչարան՝ նոր յաղթանակներու համար ...

×

1918 Մայիս:

Ետ երթանք երեսունեւհինգ տարինե – րով հեռացած օրերէն:

Հոկտեմբերեան յեղափոխութեան ռու – սական բանակին ուղղած «Դէպի տուն» կարգախօսէն ետք, Բրէստ – Լիտովսքի

ռճրապարտ դաշնագիրը, անգամ մը եւս հայութիւնը դէմ առ դէմ կը նետէր թր – քական սպառնալիքին:

Կովկասեան ազգերու միութիւնը խոր – տակուած էր աղետաւոր կերպով:

Մեկի բախտակից հարեւանները իրենց սեփական պաշտպանութեան գործին մէջ, վտանգուած նկատեցին դիրենք գործակ – ցելով հայութեան հետ:

Արագօրէն յառաջացող Թուրքը որոշած էր ամբողջացնել Ապրիլեան եղեռնի իր հրէշածին ծրագիրը:

Պէտք էր Հայը ոչնչացնել նաեւ կով – կասեան Հայաստանին մէջ:

Պատերազմական գործողութիւնները արագօրէն կը զարգանային այս ծրա – գրով:

Թչնամիին հետ էր անվերապահօրէն տեղացի խլամ ազգաբնակչութիւնը: Ե – րեւանեան նահանգին մէջ մասնաւորաբար ծայր տուած էին հայ–թաթարական ընդ – հարումները:

Զինեալ ուժերը արագօրէն կը մօտենա – յին էջմիածնի եւ Երեւանի դուռները:

«Կացութիւնը առանձնապէս ծանրա – նում էր եւ ընդհանուր դժոխային պայ – մաններով, կարսի եւ Ալեքսանդրապոլի անկումից յետոյ, երկիրը բոլորովին կտր – ուած արտաքին աշխարհից՝ խճողուած էր բազմահազար զաղթականներով, որոնք թափուած էին դիւղերում ու քաղաքնե – րում եւ ճանապարհների վրայ: Էջմիածին Երեւան, Երեւան – Դիլիջան խճողու վրայ խռնուում էին աննպատակ չարժուող զաղ – թականներ, սայլեր եւ անասուններ: Եր – կաթուղին չէր գործում: Պարենաւորման տագնապը օրից օր սրւում էր, հացն ու ապրուստի այլ միջոցները դժուարու – թեամբ էին ճարւում: Այստեղ ու այնտեղ երեւում էին համաճարակ հիւանդու – թիւնները: Ժողովուրդի եւ զօրքի հոգեկան վիճակը ընկճուած էր անսահման»: (Այս եւ հետագայ բոլոր մէջբերումները առ – նուած են Ս. Վրացեանի «Հայաստանի եւ Հանրապետութիւն» գրքէն, Ս. Տ. Թ.):

Այս պայմաններուն մէջ, Ալեքսանդրա – պոլի անկումէն ետք, օսմանեան բանակը երկու ուղղութեամբ կը չարունակէր իր յարձակողականը՝ վերջնապէս խոր – տակելու համար հայկական դիմադ – րութիւնները Արարատեան դաշտին մէջ:

«... Թիւրքերի ընդհանուր յարձակու – մը մի պահ երեւոնում առաջ բերեց ա – նասելի իրարանցում ու սարսափ: Դիմա – դրութիւնը չատերին թւում էր անհնար եւ անիմաստ: Ցաղթութեան վստահու – թիւն չէին ներչնչում եւ մինչեւ այդ բա – նակից հասնող տեղեկութիւնները, զօր. Սիլիկեանի հաղորդագրութիւնները մը – ռայլ գոյներով էին ներկայացուցնում զօ – րամասերի դիմադրական կարողութիւնը: Բնակչութիւնը պատրաստւում էր փա – խուստի»:

Դժուար էր դուրս գալ Արարատեան դաշտը սպառող օդակէն:

Եւ յետոյ, ուր երթա՞լ, ինչո՞ւ երթալ..

Փախուստի կործանարար հոգեբանու – թիւնը տեղի կուտայ, ինչպէս նաեւ անձ – նատուութեամբ փրկուելու պատրանք – ները:

«Մահ կամ ազատութիւն» նչանախօս – քըն է որ կը յեղաշրջէ հոգիները, դիմա – դրութեան եւ կռուի կամքն է, որ կը վե – րածապարտ դաշնագիրը, անգամ մը եւս հայութիւնը դէմ առ դէմ կը նետէր թր – քական սպառնալիքին:

Կովկասեան ազգերու միութիւնը խոր – տակուած էր աղետաւոր կերպով:

Մեկի բախտակից հարեւանները իրենց սեփական պաշտպանութեան գործին մէջ, վտանգուած նկատեցին դիրենք գործակ – ցելով հայութեան հետ:

Արագօրէն յառաջացող Թուրքը որոշած էր ամբողջացնել Ապրիլեան եղեռնի իր հրէշածին ծրագիրը:

Պէտք էր Հայը ոչնչացնել նաեւ կով – կասեան Հայաստանին մէջ:

Պատերազմական գործողութիւնները արագօրէն կը զարգանային այս ծրա – գրով:

Թչնամիին հետ էր անվերապահօրէն տեղացի խլամ ազգաբնակչութիւնը: Ե – րեւանեան նահանգին մէջ մասնաւորաբար ծայր տուած էին հայ–թաթարական ընդ – հարումները:

Զինեալ ուժերը արագօրէն կը մօտենա – յին էջմիածնի եւ Երեւանի դուռները:

«Կացութիւնը առանձնապէս ծանրա – նում էր եւ ընդհանուր դժոխային պայ – մաններով, կարսի եւ Ալեքսանդրապոլի անկումից յետոյ, երկիրը բոլորովին կտր – ուած արտաքին աշխարհից՝ խճողուած էր բազմահազար զաղթականներով, որոնք թափուած էին դիւղերում ու քաղաքնե – րում եւ ճանապարհների վրայ: Էջմիածին Երեւան, Երեւան – Դիլիջան խճողու վրայ խռնուում էին աննպատակ չարժուող զաղ – թականներ, սայլեր եւ անասուններ: Եր – կաթուղին չէր գործում: Պարենաւորման տագնապը օրից օր սրւում էր, հացն ու ապրուստի այլ միջոցները դժուարու – թեամբ էին ճարւում: Այստեղ ու այնտեղ երեւում էին համաճարակ հիւանդու – թիւնները: Ժողովուրդի եւ զօրքի հոգեկան վիճակը ընկճուած էր անսահման»: (Այս եւ հետագայ բոլոր մէջբերումները առ – նուած են Ս. Վրացեանի «Հայաստանի եւ Հանրապետութիւն» գրքէն, Ս. Տ. Թ.):

Այս պայմաններուն մէջ, Ալեքսանդրա – պոլի անկումէն ետք, օսմանեան բանակը երկու ուղղութեամբ կը չարունակէր իր յարձակողականը՝ վերջնապէս խոր – տակելու համար հայկական դիմադ – րութիւնները Արարատեան դաշտին մէջ:

«... Թիւրքերի ընդհանուր յարձակու – մը մի պահ երեւոնում առաջ բերեց ա – նասելի իրարանցում ու սարսափ: Դիմա – դրութիւնը չատերին թւում էր անհնար եւ անիմաստ: Ցաղթութեան վստահու – թիւն չէին ներչնչում եւ մինչեւ այդ բա – նակից հասնող տեղեկութիւնները, զօր. Սիլիկեանի հաղորդագրութիւնները մը – ռայլ գոյներով էին ներկայացուցնում զօ – րամասերի դիմադրական կարողութիւնը: Բնակչութիւնը պատրաստւում էր փա – խուստի»:

Դժուար էր դուրս գալ Արարատեան դաշտը սպառող օդակէն:

Եւ յետոյ, ուր երթա՞լ, ինչո՞ւ երթալ..

Փախուստի կործանարար հոգեբանու – թիւնը տեղի կուտայ, ինչպէս նաեւ անձ – նատուութեամբ փրկուելու պատրանք – ները:

«Մահ կամ ազատութիւն» նչանախօս – քըն է որ կը յեղաշրջէ հոգիները, դիմա – դրութեան եւ կռուի կամքն է, որ կը վե –

ԱՆԹԱԽՏ ՀԱԽԱՏՓՈՎ

★

Ազգային հպարտութեան ու փառքի օրն է «Մայիս 28»ը, զոր ամէն տարի կը տո – նենք հաւատարմօրէն ու խանդաղատան – քով:

Ու քանի կը հեռանան տարիները որ մեզ կը բաժնեն 1918ի պանծալի թուականէն՝ այնքան սիրելի կը դառնայ Անկախու – թեան Տօնը հայրենազուրկ հայութեան համար՝:

Ձիշդ է թէ՝ շատ երկարեցան պանդխ – տութեան տարիները:

Սերունդ մը փոխուեցաւ այն օրէն ի վեր, երբ մեր հայրենիքի դարաւոր թըշ – նամին ձեռք ձեռքի տուած կարմիր բըռ – նակալութեան հետ, աշխարհի չորս հո – վերուն ցրուեց մեզ:

Երկուստեք բեկորները տուն տեղ եղած են արդէն դիրենք հիւրընկալող երկիրնե – րուն մէջ:

Հին սերունդը կ'անհետանայ հետզհե – տէ, տարիներու բեռան տակ կքած, տեղի տալով բնութեան անյեղլի օրէնքին:

Անոնք որ տեսած էին հայրենիքի ազա – տութիւնը՝ դարերով երազուած, իրենց աչքերը կը փակեն օտար աստղերու տակ:

Ձիշդ է, սպասումը կ'երկարի: Տկար հոգիներու մէջ նահանջականութիւնը ծայր կուտայ: Այլասերման որդը կը սկսի աւերներ գործել տեղ տեղ:

Եւ սակայն կազդուրիչ է տեսնել, որ այս երեւոյթին զէմ ինքնապաշտպանու – թեան կը դիմէ հայութիւնը ամէն կողմ, ինչպէս իր պատմութեան սեւ չրջաննե – րուն:

Այսօր օտար ափերու վրայ հասակ կը նետէ նոր սերունդ մը, որ թէեւ թոթո – վելով կը խօսի մայրենի լեզուն, դար – ձած է անդլիախօս կամ ֆրանսախօս, սա – կայն ամբողջ էութեամբ Հայ կը զգայ ինքզինք եւ հպարտ է Հայ ծնելուն հա – մար՝:

Այս սերունդը կը զգայ թէ ինք ժառան – գորդն է պղնուական վաղեմի ազգի մը, որ անցեալին մէջ ունեցած է իր փառքի օրերը, իր փառապանծ թագաւորներն ու պանծալի Ոսկեդարը այնպիսի չրջանի մը՝ երբ կէս – բարբարոս վիճակի մէջ էին այսօրուան աշխարհը կառավարող ժո – ղովուրդները:

Անցեալի փառքին ամենավերջին դրուա – գը կը կազմէ «Մայիս 28»ը, որով կ'ոգե – ւորուի եւ կը խանդավառուի նոր սերուն – դը:

Ան չատ լաւ կ'ըմբռնէ եւ կը գնահատէ թէ ինչպիսի հրաչք մըն է գործած նա – խորդ սերունդը Արարատեան դաշտին վրայ՝ օրհասական կռիւ մը մղելով իր պատմութեան բախտորոշ մէկ պահուն:

Կը պիտակցի թէ հայութեան ուժերէն վեր էր դիմադրել այն ամէհի ալիքին, որ ազատութենէ զրկեց հայ ժողովուրդը:

Կը տեսնէ թէ աւելի ուժեղ բազմաթիւ ազգեր, հարիւր միլիոնաւոր մարդիկ քշ – ուած են ալիքէն եւ կ'ապրին անազատ:

Փաստ է, որ քաղաքակիրթ աշխարհի սրտին վրայ ապրող, բարձր մշակոյթի եւ փառաւոր անցեալի տէր ազգեր բախտա – կից են գարձած մեզի:

Մինակ չէ ուրեմն հայ ժողովուրդը իր դժբախտութեան մէջ:

Միայն Հայկական Դատը չէ, որ իր լու – ծումին կը սպասէ:

Բազմաթիւ անլոյծ Դատեր կան այսօր – ուան աշխարհին մէջ:

Երկրորդ աշխարհամարտը փոխանակ լուծելու հին դատերը, աւելի բարդացուց դանոնք եւ նորեր ստեղծեց:

Միլիոնները իր զուր զոհուեցան:

Մեր մինուճար հայրենիքն ալ հարիւր հազար զոհեց ի հաշիւ օտարին:

Մարդկութեան ճակատագիրը տնօրի – նելու կոչուած Մեծերը չկրցան կարգ – կանոն մտցնել աշխարհի գործերուն մէջ:

Այսօր ալ կանգնած ենք ահաւոր դար – ձակէտի մը վրայ: Ոչ ոք կրնայ դուրս – կել թէ ինչ պիտի պատահի վաղը:

Բռնակալ լուծի տակ հեծող ժողովուրդ – ները անձկութեամբ կը հետեւին դէպքե – րու ընթացքին:

Ու ակնդէտ կը սպասեն այն երջանիկ օրուան, երբ վերջ պիտի դտնեն իրենց տառապանքները: Երբ ազատութեան ա – րեգակը կրկին պիտի փայլի հայրենի երկնակամարին վրայ:

«Մայիս 28»ի առթիւ հայ ժողովուրդը անգամ մը եւս կուգայ հաստատել իր ան – խախտ հաւատքը թէ անպայման պիտի տիրանայ իր ազատութեան եւ անկախու – թեան, հայրենի պատմական հողերուն վրայ:

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԻԼ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏՈՆԵՐԸ ՀՆԱԳՈՒՅՆ ԺԱՄԱՆԱԿՆԵՐՈՒՄ

*

Ա. ՏԱՐ-ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

ԲԱՀԱՐԻ ՀՈՒՇԵՐԻՑ...

Ա. ՓՈՓՈՒՏԵՆՑ

ՀՈՐ ԽԵՂԱՖ, ՀՈՐ ՄԻՐԻ

Ա. ՊԱՆՊ

Շար. 3-րդ էջից

Ա. ՏԱՐ-ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏՈՆԵՐԸ ՀՆԱԳՈՒՅՆ ԺԱՄԱՆԱԿՆԵՐՈՒՄ

*

Հայկական տոները հնագույն ժամանակներում ունեցել են ոչ միայն կրոնական, այլև ընտանեկան, հասարակական, տնտեսական նշանակություն։ Դրանք ունեցել են նաև մեծ դաստիարակչական նշանակություն։ Տոների միջոցով ժողովուրդը սերունդներին է փոխանցել իր հարուստ ավանդությունները, սովորույթները, հավատալիքները, ինչպես նաև՝ իր ազգային ինքնությունը։

Հայկական տոների մեծ մասը կապված է եղել հայոց հեթանոսական դարերի հետ։ Հայերը հեթանոսական շրջանում պաշտել են բազմաթիվ աստվածներ, որոնցից ամենահարգվածը Արամազդն էր՝ երկնքի և լույսի աստվածը։ Նրան էին նվիրված Վարդավառի տոնը, Ամանորը, Տրնդեզի տոնը և այլն։ Նրան էին նվիրված նաև հեթանոսական տաճարները։ Հայտնի է, որ Արամազդի տաճարներ կային Երզնկայում, Բագավանում, Անի-Շիրակում, Գառնիում և այլուր։

Հայերը հեթանոսական շրջանում պաշտել են նաև Անահիտ դիցուհուն, որի տոնը նշվել է հուլիսի 14-ին։ Անահիտին նվիրված տաճարներ կային Երզնկայում, Աշտիշատում, Անի-Շիրակում, Ծաղկոտնում, Եղեգիսում և այլուր։

Հայերը հեթանոսական շրջանում պաշտել են նաև Վահագնին, Աստղիկին, Միհրին, Նանային, Տիրին, Վանատուրին և այլ աստվածների։

Հայերի հեթանոսական տոների մասին մեզ հասել են հազվագյուտ տեղեկություններ։ Դրանց մասին հիշատակություններ կան հայ հին պատմիչների երկերում։ Ամենից շատ տեղեկություններ կան Ագաթանգեղոսի, Փավստոս Բուզանդի, Եղիշեի, Խորենացու, Ղազար Փարպեցու, Սեբեոսի, Ստեփանոս Օրբելյանի, Կորյունի, Թովմա Արծրունու, Ստեփանոս Տարոնեցի Ասողիկի, Կիրակոս Գանձակեցու, Վարդան Արևելցու, Մովսես Խորենացու, Ղևոնդ Ալիշանի, Գարեգին Սրվանձտյանցի, Գարեգին Լեւոնյանի, Գևորգ Ալամդարյանի, Գևորգ Ղափանցյանի, Ստեփան Մալխասյանի, Գևորգ Տեր-Մկրտչյանի, Ստեփան Մալխաս

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵԳԻՊՏՈՍԻ հնագէտներէն Քամալ Մալլախ, որ 32 տարեկան է, կը ծանուցանէ թէ յաջողած է երեւան հանել այն քարէ մոզական մակոյկը որ չինուած էր հինգ հազար տարի առաջ, երկինք տանելու համար ամենամեծ փարաւոնին, Քէոփսի հոգին: Պեղումները կը շարունակուին կիզիչ մեծ բուրդին չուրջը: Հնագէտը կը յուսայ նոր գիւտեր երեւան հանել:

ԱՀԱԲԵԿՈՒԹՆԵՐԸ կը շարունակուին Թունուզի եւ Մարոքի մէջ: Եչ. օր հինգ Ֆրանսացի հողագործներ սպաննուեցան իրենց բնակարաններուն մէջ: Ֆրանսական մարզպանութիւնը յայտարարութիւն մը հրատարակեց, աղդարարելով թէ «բոլոր ոճրագործները պիտի բնաջնջուին: Հանդիստ պիտի չկենանք, մինչեւ որ վերջին ոճրագործը անվնաս չդառնայ»: Յայտարարութիւնը յետոյ հանդարտութեան յորդոր կարդալով ժողովուրդին, կ'ըսէ թէ «չուտով պիտի տեսնէք մեր վճռականութեան եւ զէնքին արդիւնքը: Այսուհետեւ ոչ ոք պիտի կրնայ ձեռքերը լուալ անմեղներու արիւնէն, կեղծաւորաբար»:— Քազապլանքայի մէջ ալ (Մարոք) նոր մահափորձ մը կատարուեցաւ:

ԵԹՈՎպիոճ կայսրը, Հայլէ Սէլասիէ, մեծ պատիւներու արժանացաւ Ուոշինկթընի մէջ, ուր հրաւիրուած է Ազգընհա-ուըրի կողմէ: Այս առթիւ ճառ մը խոսք-լով, բաւ թէ հաւաքական ապահովութեան սկզբունքը փրկութեան միակ միջոցն է Մէջին Արեւելքի համար:

Ե. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Սեւ Ծովու նաւատորմը ռազմափորձեր կը կատարէ Պաթումի չրջանին մէջ: Պոլսէն կը հեռագրեն թէ երեք խորհրդային մարտանաւեր Մայիս 28ին պիտի անցնին Նեղուցներէն, Ալպանիոյ Տուրացցօ նաւահանգիստը երթալու համար: Պիտի վերադառնան յունիս 8ին:

42 ՀՐԵԱՆԵՐ, որոնք ծոմ կը պահէին Թէլ Ավիվի մեծ սինակոկին մէջ, վեր-ջացուցին իրենց բողոքի գոյչը, 120 ժամ դիմանալով: Տասը հազար Հրեաները այ-ցելած էին ցուցարարներուն, որոնց նպատակն էր բողոքել Ռումանիոյ Հրեաներուն հանդէպ սարքուած հալածանքներուն դէմ: Վարչապետն ալ այցելելով, բաւ թէ անձամբ ձեռք առած է խնդիրը:

ԿՈՒԱՆ ՄԵՐԿ ԿԻՆԵՐ յարձակեցան կրթական քննիչի մը վրայ որ կը փորձէր կարդալ չրջաբերական մը: Դէպքը տեղի ունեցաւ Քանատայի մէջ: Կիները կը պատկանին «Ազատութեան որդիներ» աղանդին (Տուխոպոր): Ատոնք կը մերժեն դպրոց դրկել իրենց զաւակները, առարկելով թէ դիներապաշտութիւն կը սորվեցնեն: Կիները ճանկռտեցին կրթական քննիչը, պատռտելով հագուստները:

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Հովանաւորութեամբ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին իր Անուշհիներու Միութիւնը Համբարձման ծոյնին առթիւ կազմակերպած էպարահանդէս մը, Սալոնամպօ Շաբաթ, 29 Մայիս, ժամը 8·30էն մին-չեւ 2, ընտիր նուագախումբով:

Աւանդական «Վիճակ»ի պատկերը տե-ղին վրայ եւ հաճելի անակնկալներ:

ԷՍԿԻՇԷՀԻՐի

ՀԱՑՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի, 30 Մայիս, ժամը 16էն կէս դիշեր:

SALLE DES CENTRAUX, 8, R. Jean Goujon
Métro Rond-Point des Champs Elysées

Ճոխ պիւֆէ.— Հաճելի անակնկալներ: Սիրով կը հրաւիրուին հայրենակիցները եւ բարեկամները:

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՃԱՆԻ

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍԸ

Փարիզի Հայ Եկեղեցւոյ Պանեէօ Քաճանի հայ դպրոցի ամավերջի հանդէսը տեղի պիտի ունենայ այս կիրակի ժամը 2·30ին Ֆրանսական աղջկանց վարժարանի «Վօտէ»ի սրահին մէջ, երգ, պար, արտասանութիւն եւ տրամախօսութիւն աշակերտներու կողմէ, ղեկավարութեամբ ուսուցչուհի Օր. Բերկրուհի Ծալեանի: Շրջանի հայութիւնը եւ բոլոր ծնողները կը հրաւիրուին ներկայ ըլլալ այս հանդէսին եւ քաջալերել աշակերտները եւ կրթական մարմինը:

Հաղորդակց.— Մէթրօ Պանեէօ, օթօպիւս թիւ 188ով իջնել ռիւ մ'Արքէօյլ:

ՄԱՑԻՍ 28–Ը ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Այս շաբաթ 29 Մայիս, ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Ե. թաղամասի էպոթէքի շէյեղ սրահը

PLACE DU PANTHÈON, Métro Luxembourg, Odéon, Autobus 21, 27, 38, 81, 84, 85

Հովանաւորութեամբ Հ.Հ.ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒ ԹԵԱՆ եւ նախաձեռնութեամբ ԵԳԻՊՏԱՑի ԿՈՄԻՏԷի :

Կը նախագահէ՝ ընկ. ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

Կը խօսին՝ Տիկին ՀՈՒՐԻ ՊՈՒՏԱՔԵԱՆ-ԻՓԷԻՔԵԱՆ եւ ընկ. ՆՈՒՊԱՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ ՈՒՂԵՐՁ Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ԿՈՂՄԷ

Գեղարուեստական բաժին.— Կը ներկայացուի Հայաստանի խորհրդարանի 87րդ բացառիկ նիստը : Ա. Ահարոնեանի «ԴԱՐԲԻՆ ԵՐԳԸ» եւ ՀՐԱՇԱՓԱՌ ՄԱՑԻՍ (քառակ): Կ'երգէ ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻ ԱՐԹԻՆԵԱՆ – ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ , հայկական եւ կովկասեան պարեր , ղեկավարութեամբ Պ. Խանճիկի Պուռնուքեանի , սէրայօժար մասնակցութեամբ Օր. Ռիթին ՕՀԱՆՆԷՍԵԱՆի (առաջին պարուհի Օփերա–Քոմիք–քի) ընկերակցութեամբ կովկասեան նուագի (Գարեգին, Թառով):

Պ. ՋԱՒԻՆ ՄԵԼԻՔԵԱՆ (ջութակ): Նուագախումբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆ

Մուտքը 200 ֆրանք: Տոմսերը ապահովել հայկական գրատուներէ.—
Հ. Սամուէլ 51 ռիւ Մօսիէօ լը Փրէնս , Մ. Պարսամեան 46 ռիւ Ռիշէ
Հ. Բալուեան 43 ռիւ Ռիշէ եւ ընկերներէ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

29 Մայիս, Շաբաթ :
Կը նախագահէ ընկերը Ա. ԳՈՒՑՈՒՄՃԵԱՆ

Կը խօսի ընկերը Տ. ԹԱԴՈՑԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Յովհ. Պէրպէրեան (ջութակ), Սօնա Ցէր Պետրոսեան (դաշնակ): Պիտի երգէ Տիկ. Սօնա Թադէոսեան (վիէննէն), ինչպէս նաեւ Օր. Լուիզ Հաբէլեան եւ Օր. Պէրպէրեան: Պիտի արտասանեն Օր. Օր. Ա. Թուբլեան, Բ. Տապաղեան, Աւաբել Բեհան :

Մուտքը ազատ է

ՆԻՍի ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Գէորգ Զաւուշ խումբին, այս կիրակի, ժամը 15ին:

ARTS ET LOISIRS
4, Rue Grimaldi, Nice.

Գեղեցիկ սրահին մէջ: Հովանաւորու-թեամբ Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէին:

Կը խօսի ընկերը ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Կը հրաւիրուին Նիսի եւ չրջանի հայրենակիցները : Մուտքը ազատ է

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Շրջ. Կոմիտէի, մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի :

Մայիս 29ին, Էպոթէքի սրահին մէջ :

Կը նախագահէ ընկերը Մ. ՊՕՑԱՃԵԱՆ

Կը խօսի ընկերը Ժ. ԴԱՏԱԻՈՐԵԱՆ

Ներկայացուցիչները : Մօսք կ'առնեն Ֆրանս. ընկերվարական

Բ. բաժին.— Մարերգ, մեներգ, արտասանութիւն եւ անակնկալներ :

Գ. բաժին.— Եւրոպական եւ հայ ժողովրդական պարեր մինչեւ առաւօտեան ժամը 4: Կը մասնակցի Վալանսի Օրքէսթր Ռոպէրը , ղեկավարութեամբ Նոր Սերունդի Ց. ՊՕՑԱՃԵԱՆի:

Մնացեալ մանրամասնութիւնները տեղին վրայ :

ՇԱՒԻԼի ՄԷՋ

Յունիս 27ին :

ՎԻԷՆի ՄԷՋ

Պատուակալ նախագահութեամբ քաղաքապետ Պ. ՀԻՒՍԷԼԻի :

Մայիս 30ին , ժամը 3·30ին, Էպոթէքի թատրոնին մէջ:

Կը խօսին ընկեր Պ. ՋՊՈՒԿՃԵԱՆ եւ ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑՑՈՒՑԻՉԸ :

Գեղարուեստական խնամուած բաժին : Կ'երգեն Տիկին Սօնա Թադէոսեան եւ Վիէննի երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Ց. վրդ. Լեւոնեանի: Կ'արտասանէ Օր. Անժէլ Ուգուրեան :

Մուտքը ազատ է :

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆի ՄԷՋ

Մայիս 29, շաբաթ գիշեր:
Կը նախագահէ ընկեր Մ. ԸՆՏՐԻԿԵԱՆ
Կը խօսի ընկեր Պ. ՋՊՈՒԿՃԵԱՆ
Գեղարուեստական բաժին.— Կէս դի-չերէն վերջ եւրոպական պարեր : Ճոխ պիւֆէ :

ՄԱՐՍԷՅԼի ՄԷՋ

Յունիս 12ին :
Կը խօսի ընկեր ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆի ՄԷՋ

Մայիս 30ին, կիրակի կէսօրէ ետք, ժամը 3ին, 16 ռիւ Ժ. Պ. Տավիտ :
Կը խօսին ընկերները Տ. ԹԱԴՈՑԵԱՆ եւ Մ. ՄԻՐՋԻ :

ՏԷՍԻՆի ՄԷՋ

Այս կիրակի ժամը 20·30ին, Հ. Ց. Դ. Տան մէջ :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի մասնաճիւղին , Ֆ. Կ. Խաչին եւ դպրոցին հոգաբարձութեան :

Գեղարուեստական բաժին :
Մուտքը ազատ է :
Կը խօսի ընկեր Տ. ԹԱԴՈՑԵԱՆ

ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Յունիս 5ին, քաղաքապետարանի մեծ սրահին մէջ :

ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ ԱՆԻԷԹի ՄԷՋ

Յունիս 20ին, քաղաքապետարանի սրահը:

ԱՌՆՈՒՎԻԼի ՄԷՋ

Յունիս 13ին, ցերեկը, Սալ կալմանի մէջ :

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ 1918 ՄԱՑԻՍԵԱՆ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ

Ն. Պ. Հայ Սպայից Միութիւնը հրաւիրում է անխտիր բոլոր Հայերը ներկայ ըլլալ, այս կիրակի, Փարիզի Հայոց եկեղեցում հոգեհանգստեան պաշտօնին՝ ի յիշատակ Սարդարապատի, Բաշ Աբարանի, Ղարաքիլիսի եւ ուրիշ պատմական հերոսամարտերում 1918 Մայիսին ընկած հայ զինուորների, որոնք Սպարապետ Նազարբէկեանի ընդհանուր հրամանատարութեամբ եւ մեր քաջարի ժողովուրդի միահամուռ ճիգերով պարտութեան մատնեցին զարաւոր թշնամու գերազանց ուժերը եւ փրկեցին մեր հայրենիքը եւ Սուրբ Աթոռը :

ԲԱԺԱԿԻՑ ՄԵԾ ՄՐՑՈՒՄ

Փարիզի Հ. Մ. Մ.ը կը մասնակցի Լիոն Տէսինի Հ. Մ. Ը. Մ.ի կազմակերպած Ֆութպոլի բաժակի մեծ մրցումին որ տեղի պիտի ունենայ Յունիս 6 – 7, Տէսինի մէջ :

ՄԱՐՍԷՅԼի ԱՐԵՒՈՑՇՆԵՐՈՒ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՑՔԸ

Այս կիրակի, ժամը հինգ 15ին, Քազա մ'Իթալիէ ընդարձակ սրահին մէջ (56 ռիւ մ'Ալժէ):

Մասնակցութեամբ Մարսէյլի եւ չրջաններու բոլոր արիներու , զայլիկներու եւ թեւիկներու :

Սկաուտական եւ գեղարուեստական ճոխ բաժիններով :

Մարերգ, մեներգ, նուագ, արտասանութիւններ, հայկական, պոհեմական եւ չափական պարեր, մարզանք , բուրգերու կազմութիւն եւ խիստ հետաքրքրական նորութիւններ :

Պիտի ներկայացուի Գ. Խիէկեանի

ԱՐԱՑ ԳԵՂԵՑԻԿ եւ ՇԱՄԻՐԱՄ

Թատերախաղը

Տոմսեր ստանալ՝ Արեւոյչներէն, Արիանէներէն, գայլիկներէն եւ թեւիկներէն :
Մանրամասնութիւնները տեղի վրայ :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Իր չարաթական հաւաքոյթը այս չորեքչարթի երեկոյ ժամը 9ին Քաաէ սըր-Ճարանին վերնայարկը: Նիւթն է «Սար-դարապատի ճակատամարտէն մինչեւ Մայիս 28»: Կը խօսին Պ. Մ. ՔՈՉԱՐԵԱՆ եւ ճակատամարտին մասնակցող անձեր : Մուտքը ազատ է:

Այս տօնին օրը յարգելու համար յետաձգուած է տիկ. Պօղոսեանի դասախոսութեան չարունակութիւնը (մտքերու փոխանակութիւն):

ՊԱՏԱՐԱԳ ՎԱՏԻԿԱՆԷՆ

Այս կիրակի, ժամը 10ին Վատիկանի ռատիօկայանը պիտի հեռարձակէ հայաձէս քառաձայն պատարագ մը հետեւեալ կարճ ալիքներով, 19, 25 եւ 31 :

ՆԿԱՏի ՈՒՆԵՆԱԼ

Ցունիս 27ին Փարիզի Հ. Մ. Մ. դաշտահանդէսը :

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ 48ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Մարսէյլի մէջ հանդիսաւոր շուքով կը տօնուի այս կիրակի, ժամը 15ին , Սալոն Քոլպէրի շէյեղ սրահներուն մէջ:

Խնամուած գեղարուեստական բաժին – նուագ, ուղերձներ պաշտօնական անձերու կողմէ :

URIAGE-LES-BAINS (Isère)

ԿՐԸՆՈՊԼԷՆ 10 ԿՄՓ. 414 ՄԵԹՐ ԲԱՐՁՐՈՒԹԻԻՆ, ՀԱՃԵԼԻ ԿԼԻՄԱ, ՋԵՐՄՈՒԿ – ԿԱՑԱՆ

Անգլուգական հանքային իր բուժիչ ջուրով եւ ներարկելի մորթային , յօդացաւի, ցնցղատապի եւ այլ ախտերու :

Շրջապատութեան կեդրոն, պրօսանքի բոլոր յարմարութիւններ — փարք, անուտ, լեռնադնացութիւն, քաղաքնօ, թէնիս, սինեմա, նուագահանդէս, եւայլն:

ԲԱՑ Է ՄԱՑԻՍ 25 – ՍԵՊՏ. 25

Դարմանում, հիւանդոց, ճաշ, քաղինոյի մուտք, կառքով լեռնագնացութիւն, հաւանագրով (Փրիզ ան շարժ), ասիւրանսի անդամներուն միանուագ դինն է 22000 ֆրանք :

Մանրամասնութեանց համար դիմել
DIRECTION THERMALE
Uriage - les - Bains (Isère)

ԿԱՐՕՒՋԵԻԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

45 Տարուան փորձառութեամբ եւ լաւագոյն վկայականներով

ACADEMIE DAYDOU
12 Rue Lafayette, Paris (9e)
Métro : Chaussée D'Antin

եւ թղթակցութեամբ :

OCÉANIA

ՃԱՄԲՈՐԴԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻԻՆ կը կազմակերպենք հաւաքական ճամբորդութիւններ Լիբանանի եւ Թուրքիոյ համար ամառուան արձակուրդի ընթացքին : ԿԱՐԵՒՈՐ ՁԵՂՁԵՐՈՎ

Մանրամասն տեղեկութիւններ ստանալու եւ արձանագրուելու համար դիմել՝ OCEANIA
4, Rue de Castellane
PARIS, Tél. : ANJ. 16-33 et 34

ՄԱՐՍԷՅԼի ՄԷՋ
Պ. ՀԱՑԱԳՈՐԾԵԱՆի եւ ՊԱՐՈՆԵԱՆի Օսէանիայի միջոցով
38, Rue de la République, Marseille
tél. Colbert : 53-13

Տեղեր եւ ձեւակերպութիւններ Հարաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկա – ներու համար եւ ամէն ուղղութեամբ :

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
RédactionetAdministration :32Rue de Trévise,Paris 9e
Tél. : PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. — Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 30 ՄԱՅԻՍ ★ DIMANCHE 30 MAI 1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7382 — 30e ANNÉE — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՒԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2793

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Ո՛ՒՐ ԷԻՆ, ԵՐԲ...

●

«Պատմական ճշմարտութիւնները Հայաստանի մասին» անուանելով իր տեսքակը, Արէլ Նազարեան ի յառաջագունէ որոշած է ոչ թէ ճշմարտութիւնները պարզել, այլ պարտկել, խեղաթիւրել, ժխտել :

Իր հիմնական նպատակն է ֆրանսախօս երիտասարդութիւնը լարել Դաշնակցութեան դէմ :

Եւ նպատակին հասնելու համար, ան կանգ չառներ որ եւ է կեղծիքի եւ փոքրոգութեան առջեւ :

Ոչ տրամաբանութիւն, ոչ ալ մարդկային զգացումի հետք՝ տեսրակին 35 է – ջերմն մէջ :

« Պաշտօնս մրոտել է» : Երբ այս յանձնառութեամբ զործի ձեռնարկած է իրրեւ սկզբունք, բնականաբար իր հակառակորդին արժանիքներն անգամ կը դառնան յանցանք :

Ան, Կովկասի, հետեւաբար Հայաստանի աննպաստը նկարագրած տեն, չըսեր թէ ինչպիսի վիճակ տեղծուած էր, 1917ի Հոկտեմբերեան (բոլշեւիկեան) յեղափոխութենէն ետք :

Պատմութեան հետ, աչխարհագրու – թիւնն ալ մոռնալով, առասպելներ կը թխէ, թուենալից խ-ուժանավարութեամբ :

Եւ, ամէն տողի մէջ նոյն քսութիւնը Դաշնակցութեան դէմ, որ իրրեւ թէ ձեռք ձեռքի տուած էր Թուրքիոյ հետ, ընդդէմ Ռուսիոյ :

Աթոռի մը վրայ նստեցուցէք այս վախկուր եւ հարցուցէք·— ➖

Ո՞վ պարպել տուաւ արեւմտեան Հայաստանի նահանգները, որոնք Թուրքիոյ ձեռքէն առնուած էին Հայու եւ Ռուսի արիւնով :

Ո՞վ արձակեց խելագար կանչը, — «Դէպի տո՛ւն» ,խորտակելով ճակատը, Թուրքին ձգելով ահագին քանակութեամբ պիտամթերք եւ պաշար :

Այդ օրերուն ինք ո՞ր ճղնաբանն էր, երբ Դաշնակցութիւնը եւ ուրիշ տարրեր իրենց դլուխները քարին կը զարնէին, ելք մը դտնելու եւ ժողովուրդը փրկելու համար :

Երբ Մուրատներ, Սեպուհներ Երզնկայէն, Անդրանիկներ, արիւնաքամ դին – ուրներ կարծրին հերոսական կռիւներ կը մղէին, փոքր ուժերով, թէ ճակատը պաշտպանելու եւ թէ խուճապահար ժողովուրդը այլեւս փոխադրելու համար :

Երբ Դաշնակցութիւնը ուղղակի կը բանակցէր Մոսկուայի , Թիֆլիսի եւ Բաքուի մէջ, նոյն մտահոդութեամբ :

Աւտուածդրանութեան կամ իրաւադրութեան ո՞ր էջը կը թերթատէր, երբ անկարելին կը փորձէին, համոզելու համար բոլշեւիկեան իշխանութիւնը որ զոնէ մաս մը ռուս զինուոր պահէ արեւմտեան Հայաստանի մէջ, յանուն ապահովութեան :

Եթէ այն տեն չէր դիտեր, տարիներ վերջը չկարդա՞ց, Յ. Միւռեեան «Հանդիտակ»ին մէջ·

— « 1917 Հոկտեմբերին Թիֆլիզի մէջ զումարուած Հայկական Ազգ. Համաժողովը, որ կը դեկավարուէր Դաշնակիներու կողմէ, հաստատեց Հայաստանի կապը մնացեալ Ռուսիոյ հետ եւ պահանջեց Ռուսիոյ ձգել բրմապատկան Հայաստանի այն հողերը, որոնք համաշխարհային պատերազմին ատեն գրաւուած էին ռուս զօրքին կողմէ » :

Ո՞ւր էր բոլշեւիկը, ո՞ր սահմանին վրայ, երբ Թուրքը, բանակ թէ խուժան , դէպի Արարատեան դաշտ կը սուրար առնճակոտոր կատաղութեամբ ...

Երբ անամէջ «դեկրէտ»ները կը խմբագրէին Մոսկուայի մէջ, անդամ մը եւս ամայացնելու համար արեւմտեան Հայաստանը ...

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

1954ի ՋՕՐԱԴԱՍԸ

ՊԻՏԻ ԿԱՆՋՈՒԻ ԺԱՄԱՆԱԿԷՆ ԱՌԱՋ

●

ՈՒՐԻՇ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐ՝ ՀՆԴԿԱՁԻՆԻ ԲԱՆԱԿԸ ՁՕՐԱՅՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Նախարարական խորհուրդը որոշեց ժամանակէն առաջ զինքի տակ առնել 1954ի զօրադասին Բ. շարքը, Յունիս 15էն սկսեալ : Գործողութիւնը պիտի կատար – ուի աստիճանաբար, բայց արագ :

Միեւնոյն ատեն քննուեցաւ ընդհ. հրամանատարի խնդիրը : Տեղական թերթերը կը դրեն թէ մառեչալ Ժուկն մեր – ժած է ընդունիլ այդ պաշտօնը , քանի որ արդէն սպարապետ է կեդրոնական Եւրոպայի, Ատլանտեան Կազմակերպութեան մէջ : Կառավարութիւնը կ'ուղէ այս անգամ միեւնոյն հրամանատարին յանձնել թէ զինուորական եւ թէ քաղաքային իշխանութիւնը : Կը կարծուի թէ այս պաշտօնը պիտի յանձնուի զօր. Սալանի, որ նախապէս Ֆրանսական զօրքին հրամանատարն էր Թունքինի մէջ : Կը խօսուի նաեւ սպարապետ զօր. Էլլիի մասին, որ վերջերս Հնդկաչինի ղրկուեցաւ, քննութիւն մը կատարելու համար :

Մէկ խօսքով, կառավարութիւնը վճռած է վերակազմել եւ զօրացնել Հնդկաչինի բանակը, մանաւանդ որ ըմբոստները զործի ձեռնարկած են արդէն, նոր արշաւանք մը կատարելու համար : Այս պատճառով է որ կ'ուզեն հոկտեմբերէն առաջ կատարել 1954ի զօրադասին զինուորագրութիւնը :

Թերթերը կը դրեն թէ երկար վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան այս հարցին քննութեան առթիւ : Նոյն իսկ առաջարկները եղած են զինուորագրութեան չրջանը 18 ամիսէն երկու տարուան բարձրացնելու : 1954ի զօրադասին մասնակի զինուորագրութիւնը փութպոլներով, կառավարութիւնը կ'ուզէ պահեստի զօրաբաժիններ կազմել : Ելը նշանակէ թէ նորակոչիռները կամ ուրիշներ Հնդկաչինի պիտի չղրկուին առ այժմ, այլ պիտի օգտագործուին, փոխարինելու համար այն զինուորները որ կրնան առնուիլ Գերմանիոյ եւ Հիւս. Ափրիկէի Ֆրանսական զօրագունդերէն :

Օրէնքը կ'արգիլէ Հնդկաչինի ռազմադաշտը ղրկել նորակոչիռները : Անհրաժեշտ է խորհրդարանին հաւանութիւնը առնել , այս օրէնքը խախտելու համար : Կառավարութիւնը տրամադիր չէ այսպիսի առաջարկ մը ներկայացնելու, նկատի առնելով քաղաքական պայմանները :

Տեղական թերթերը կը դրեն թէ անհրաժեշտ է առնուազն 30·000 զինուոր ղրկել Հնդկաչին, իրրեւ օդնական ուժ : Ֆրանսա ներկայիս 14 զօրաբաժին ունի արեւմտեան Եւրոպայի մէջ, ինչպէս եւ 115·000 զինուոր՝ դաղթավայրերու, մեծ մասով Հիւս. Ափրիկէի մէջ : Նոյն աղբիւրին համաձայն, Ֆրանսայի ամբողջ ռազմական ուժն է 413·000 զինուոր եւ 32 հազար սպայ :

ՀԵՏԱՊՆԴՈՒՄ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹԻ ՄԸ ԴԷՄ

Ոստիկանութիւնը առջի օր դրաւեց « Էքսփրէս» չաբաթաթերթը, այնամբաստանութեամբ թէ զինուորական դաղտնիքներ երեւան հանած է, դրութիւն մը հրատարակելով Հնդկաչինի զինուորական կացութեան մասին, համաձայն սպարապետ զօր. Էլլիի տեղեկագրին : Այս առթիւ խուզարկութիւններ կատարուեցան թերթին խմբագրատան եւ տպարանին մէջ :

Միեւնոյն ատեն, Ազգ. պաշտպանութեան նախարարութիւնը դատ բացաւ , երեւան հանելու համար այն անձը կամ անձերը որոնք տեղեկութիւններ հաղորդած են « Էքսփրէս»ի : Թերթը կ'ըսէ թէ իր տեղեկութիւնները քաղած է զօր. Սալանի կողմէ տրուած բերանացի զեկուցումէ մը :

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

●

ԹԻԻՐՆ ՈՒ ԹԵՐԻՆ

ՄՄԲ.— Դահլիճի մը պաշտօնակիցը , «Ցառաջ»ը, նոյնպէս քրոնիկոնը կը հրատարակէ այս խորագրին տակ, յանուն լեզուական մաքրութեան :

Ահաւասիկ վերջինը, ուր կը պաշտպանէ «Ցառաջ»ի տեսակէտը, — դրել կարօ, Մարօ, Սիամանթօ, ոչ թէ կարդոյ, Մարդոյ, Սիամանթոյ, տառասկս կառչելով ժամանակավրէպ կանոնի մը .—

×

Ըստ «մաբրակրօն» հայկաբանութեան , հայ լեզուի մէջ չկայ բառ մը, որ *օ*ով վերջանայ· բացառութիւն են այո, fո բառերը, ինչպէս նաեւ *ուցանել* մասնի – կով անցողական բայերուն հրամայականները· օրինակ՝ կեցո, մատո եւն· :

Այս է հայ լեզուի «ադամանդեայ» կանոնը, կ'ըսեն մեր «մաբրակրօն» հայկաբանները :

Լեզուական խնդիրներու մէջ ես ալ «մաբրակրօն» եմ· եւ «մաբրակրօն»ներուն հետեւ եմ միշտ: Բայց, — կը հարցնեմ ես ինծի,— երբ ամէն բան կը յառաջդիմէ, լեզուն ինչո՞ւ պիտի չյառաջդիմէ :

Եթէ յանկարծ Հինգերորդ դարու սուրբ հայրերէն մէկը,— եղիշէն, խորենացին, կորիւնը, եզնիկը, կամ նոյն իսկ սուրբ Մեսրոպը,— կրկին աշխարհ գար եւ լսէր կամ տեսնէր մեր խօսած ու գրած աշխարհաբարը, հաւանաբար պիտի բացագանչէր· «*Բայց ասիկա հայերէն չէ*» :

Այո՛, անհանգիստ ըլլալու աստիճան փոխուած է մեր լեզուն հիմա թէ՛ բառամթերքով, թէ՛ բառակազմութեամբ եւ թէ շարադասութեամբ : Ժամանակին հետ խլած է :

Պահ մը ենթադրենք, թէ իրապէս երկրորդ անգամ աշխարհ եկած է Երանելի Մեսրոպը : Իր առաջին հարցումս պիտի ըլլար իրեն·— Վարդապե՛տ, կարօ՞ գրեմ թէ կարդոյ, Մարօ՞ գրեմ · թէ Մարդոյ :

Երանելին պիտի պատասխանէր անկասկած·— Բայց մենք *օ* անուանով գիր չունինք :

Ես ալ իմ կարգիս պիտի ըսէի իրեն·— Ձուռնիք, այո՛, բայց հիմա ունինք :

Եւ Մոհի Փրկիչը,— ինչպէս կ'անուանեն զայն Սիամանթօ,— պիտի «հրամայեր»·— Գրէ՛, տղա՛ս, *օ*ով գրէ : Կարօ գրէ, Մարօ գրէ :

« Ադամանդեայ » կանոնին կողմնակիցները կը կրկնեն միշտ· — Հայ լեզուի մէջ *օ* գիրով վերջացող բառ չկայ· կան միայն *ոյ*ով վերջացող բառեր , ինչպէս՝ հաճոյ, անգոյ, երեկոյ, հանճարոյ եւն· :

Առնենք *հաճոյ* բառը, զոր կ'արտասանենք հաճո : Բայց Հինգերորդ դարուն ,— մինչեւ կիլիկեան շրջանը ,— *օ* հնչումով տառ չունէինք Հինգերորդ դարուն, իսկ հիմա ունի՛նք ...

Դարձեալ, Հինգերորդ դարուն չկային Կարօ, Մարօ, Դրօ, Մկօ եւ նման անուններ կամ բառեր : Զկային նաեւ *օ՛*, *օհօ՛*, *օթօ*, *օն*, հապօն, սոյօ եւն· , եւն· :

Հինգերորդ դարու հայկաբան մը կանչենք եւ խնդրենք, որ գրէ այս բառերն ու բացագանչութիւները իր դարու «ադամանդեայ» կանոնով : Ո՛չ մէկ տարակոյս, որ պիտի գրէր *ա՛ւ*, *աւհո՛յ*, *աւթոյ*, *աւն*, հապաւն, սոյաւ ...

Ինչպէս կը տեսնէք , *օ* գիրը չկայ ասոնց մէջ: Զկայ, որովհետեւ չունէինք : Իսկ հիմա ունինք, եւ նոյն իսկ «ադամանդեայ» կանոնին հետեւողները կը գրեն *օ՛* (*ո՛չ թէ լաւ*), *օհօ՛* (*ո՛չ թէ աւհոյ կամ աւհաւ*), *օն* (*ո՛չ թէ աւն*) եւն· :

Սակայն ինչո՞ւ *օհօ՛* կը գրեն եւ կարօ չեն գրեր : Կարդոյն «ադամանդեայ» կանոնն է, հապա ի՞նչ է *օհօն* ...

Թերեւս սխալ կը դատեմ ես, թերեւս նոյնիսկ շփոթութեան մէջ եմ կամ լաւ չեմ հասկցած կանոնը :Աւելիամուտներուն կը մնայ ցոյց տալ իմ սխալս եւ ինծի պէս մտածողները, համոզել, որ մենք հիմա *հաճոյ*ախօսներ, *հաճոյ*ախնդիր ենք, այլ կ'ապրինք... Հինգերորդ դարուն մէջ :

Մ. Մ.

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՀՈՍԱՆՔԻ ԽԱՆԳԱՐՈՒՄ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

★

Ելեկտրական հոսանքի աննախընթաց խանգարում մը տեղի ունեցաւ երէկ, Փարիզի մէջ, ջլատելով քաղաքին կեանքը : Ժամը 8·15ին լոյսն ալ դադրած էր : Կառախմբերը, հանրակառքերը յանկարծ դադրեցան : Մանգարումներ տեղի ունեցան, նաեւ, հիւսիսային եւ արեւմտեան չրջաններուն մէջ : Կարելի եղաւ աստիճանաբար վերահաստատել հոսանքը , չնորհիւ սակիպղակաին միջոցներու : Կացութիւնը մասնաւորապէս անտանելի էր մեթրոյին մէջ, ուր բազմութիւնը իրար խառնուած էր, սպասելով կառախմբերուն : Արուարձաններու ժողովուրդն ալ մեծ դժուարութեանց մատնուեցաւ : Երթեւեկը վերահաստատուեցաւ ժամը 10ին : Հեռաձայնի եւ հեռագրի դիծերն ալ խանգարուած էին :

Հոսանքին դադարումը ազդեց նաեւ տպարաններուն վրայ, եւ «Ցառաջ»ն ալ սովորականէն ուշ տպուեցաւ :

ԱԻՍՏՐԻՈՑ ամերիկեան մարզպանը խստօրէն քննադատեց ռուս ներկայացուցիչը, դիտել տալով թէ կ'ուզեն ոչնչացնել Աւստրիոյ ազատութիւնը: Այս առիթով յայտարարեց թէ խորհրդային մարզպանը երբեք իրաւունք չունէր իր պաշտօնատուներ հրաւիրելու Աւստրիոյ վարչապետ, մանաւանդ որ սպառնալիքներ ուղղած էր: Ամերիկեան մարզպանը այս ձեռնարկը կատարեց համաձայն իր կառավարութեան հրահանգներուն :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ ԹԵՀԼԱՆԻ ՄԷՋ

Մասնաւոր նամակէ մը կ'իմանանք թէ Շ. Նարդունի Թեհլան հասած է Մայիս 22ին, օդակայանին մէջ դիմաւորուելով «Ալիք»ի , «Ցուսարեր»ի խմբագրութեանց, Արարատ Մշակութային Միութեան, սկաուտական կազմակերպութեանց ներկայացուցիչներու եւ խումբ մը բարեկամներու կողմէ :

Մեր աշխատակիցը պիտի այցելէ Իրանի բոլոր հայաշատ կեդրոնները, մինչեւ Ասլատան, ուսումնասիրութիւններ կատարելով : Վերադարձին պիտի հանդիպի Պաղտատ, Երուսաղէմ եւ Կիպրոս, մէկ մէկ չարաթ մնալով :

Շուտով կը սկսանք իր տպաւորութիւնները Տէր Զօրի մասին, ինչպէս եւ ուրիշ նիւթեր·

Նարդունի փարիզ վերադարձած պիտի ըլլայ Յունիսի վերջերը :

Թիւ յայտարարեց թէ խորհրդային մարզպանը երբեք իրաւունք չունէր իր պաշտօնատուներ հրաւիրելու Աւստրիոյ վարչապետ, մանաւանդ որ սպառնալիքներ ուղղած էր: Ամերիկեան մարզպանը այս ձեռնարկը կատարեց համաձայն իր կառավարութեան հրահանգներուն :

ՄԱՅԻՍԵԱՆ ՅԱՂԹԱՆԱԿ

●

«Յաղթանակի գիշերն է այս տօնական,—
Հա՛րս, եղ լեցուր ճըրագին,
Պիտի դառնայ կռիւէն տղուս յաղթական:
Դ. ՎԱՐՈՒԺԱՆ

Մեծ բանաստեղծը՝ չեմ գիտեր, ինչ տագնապով ներշնչուած պիտի երգէր — Մայիսեան աննման յաղթանակը, եթէ մարդ զայն դանկուած չըլլար իր և – բիտասարդ սրտիկը ...

Ժողովուրդները իրենց հերոսական յաղթանակներով, եւ պարտութիւններով, կը վճռեն իրենց ճակատագիրը :

Մանաւանդ, դարերով հալածուած , եւ հարատահարուած ժողովուրդները :

Հայ ժողովուրդին ճակատագիրը ամէ – նէն եղերականը եւ հերոսականը եղաւ : Ի ծնէ, խաղաղ ու աշխատասէր այս ըս – քանչելի ցեղը՝ բնութեան հետ չունչ – չունչի կռւ ստեղծագործէր, առանց ուրի – չին արիւնը ծծելու: Բաժակը յորդած էր այլեւս, պէտք էր որ հայ ժողովուրդը, իր ողջ մնացորդացով ճակատագրական հրաշք մը գործէր, յանուն ազատութեան եւ յաղթանակի: Արեան ծովէն վերջ , մեր երկրին մէջ տեղի ունեցաւ, հայ մարտական ուժին հրաշքը: Մայիս 28ի յաղթանակը :

Հայ ժողովուրդը այդ օրերուն, հայրե – նիքին ազատութեան երգը երգեց, մար – տագոռ ու հզօր: Սիրտերը, սկսան բոց – վառիլ: Փրկարար դարագլուխ մը կը բացուէր հայութեան համար :

Արարատեան դաշտի այդ օրերու հերո –

րուն, նոյնպէս մեզի հաստատ, անառար – կելի վստահութիւն ներշնչեց մեր ժողո – վուրդը մեր այս արտասովիչ ճամբորդու – թեան ընթացքին :

Իր ստեղծագործ աշխատանքով, իր խանդավառութեամբ, ան ամրապնդեց մեր մէջ մեր հաւատքը դէպի անոր լու – սաւոր ապագան :

Մեր նահատակներուն, մեր հերոսնե – րուն արիւնին հետ, պիտի սփռենք մեր հոգիին ու մեր մտքին ծաղիկները քաղա – քակիրթ ժողովուրդներուն առջեւ: Ոչ թէ հայցելու, այլ պահանջելու համար մեր ազատ ապրելու իրաւունքը :

Եթէ ազատ ու քաղաքակիրթ մարդկու – թիւնը չլսեց մեզ երբ մենք արիւն կուլա – յինք, երբ ան մեր լացը չլսեց, պիտի լսէ սակայն մեր երգը:

Ապա թէ ոչ, ան, այդ ազատ ու քաղա – քակիրթ մարդկութիւնը պիտի ժխտէր ինքզինքը :

Մենք կը հաւատանք այդ մարդկու – թեան յաղթանակին, ուստի եւ մեր յաղ – թանակին :

Կ. ՓՈԼԱՏԵԱՆ

ՀԱՅՏԱՍՏԱՆԻ ԿԱՒԿԸ ԿԱՄ ՆԱՐԵԿԱՑիի ՕԳիին

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹիՒՆԸ

●

Նեղոսի ճղճղիկէն ջուրերուն վրայ կամ Լիբանանի մայրիներուն չուքին տակ , — ահա երկու յաւիտենական վկայարան – ներ պատմութեան,— Նարեկի վանականն էր եկեր, երգէ, երբորդ յաւերժութեան մը փառքը պատմելու :

Երբորդ յաւերժութի՛ւն :

Արքայից Հովիտին մէջ, հրաշանման կերպարանափոխութիւն մը կը կատարէ ջուրը զոր յիշեցի,— կը դառնայ արմա – ւենի, կը դառնայ ցօրեան, կը դառնայ ծաղիկ, յեղանակէ յեղանակ, անընդհատ եւ չարունակ, մինչ կը փախչի աւազը , անարդ որովհետեւ անարդանդ :

Փիւնիկեան գաղթականին վրայ, դիւ – ցազնօրէն կը մարանչին մայրիները զոր յիշեցի, — կը հալածեն ձիւնը, կ'արշա – մարհեն ամպը, կը խորտակեն արեւին հրայրքը, կը հեգնեն դարերուն համրան – քը, երբ արդէն կորսուեր է Ոփիրի ոսկին ու ծիրանին ծախող ժողովուրդի մը ա – նունն իսկ՝ ժամանակ կոչուած անդուն – դին մէջ:

Եւ այժմ՝ Հայաստանի կաւն է, մեր պատմական կաւը, որ բրուտին ձեռքին տակ՝ ձեւ է առեր եւ լեզու առեր, երգե – լու համար «ի խորոց սրտից խօսք ընդ Աստուծոյ», թրթռացնելով Նեղոսի ջու – րերուն ու Լիբանանի մայրիներուն յաւի – տենական նուագարանները :

Այդ կաւը, որ «ձայնաւոր» է դարձեր, « ես եմ, ես» կ'աղաղակէ Նարեկի վանա – կանը: Կաւ անարժէք եւ ունայն,— որ գուշակ մը հոգ՝ ընդունակ փոչիանալու , որ քոռ մը ծանրութեամբ խեցի՝ ընդու – նակ աւազանելու: Կա՛ւ, — խորհրդա – նչան անկենդանութեան, մեռելութեան ու կորստեան: Նիւթ՝ ժխտումը չունչին եւ տիեզերքի բաբախման :

« Ես, ձայնաւոր կաւ», — այս բառն – ըով կը ներկայացնէ ինքզինք Նարեկի ճգ – նակեացը :

Կաւը կը ճանչնանք, բայց ո՞վ ես դուն որ ձայնաւորեցիր, մաւր կաւին մէջ իր – րեւ ձայն, կենդանութիւն տուիր նիւթին եւ յաւիտենականութիւն: Ո՞վ ես դուն , որ յաւերժութեան տարրեր երգ մը կը բերես Նեղոսին ու մայրիներուն ,— ջու – րին որ կը հոսի անսպառ, աւիշին որ կը բարձրանայ յաւէտ: Ո՞վ ես դուն , որ ձայն կուտաս կաւին, դոյն կուտաս մա – դաղաթին, խօսիլ կուտաս գրիչին, չունչ կուտաս օսլիներուն, անմահական հը – պարքը կուտաս յիշատակներուն: Ըսէ, ո՞վ ես դուն :

Ո՞վ ես դուն, որ կը խօսեցնես Նարե – կայ վանքը, ո՞վ ես դուն, որ մեռել մը կը հանես մենաստանի մը հանգստարա – նէն, մագաղաթ մը կը դնես ձեռքին մէջ ու կը ղրկես երկրէ երկիր, երկրէ երկիր ու մինչեւ Սիդոն ու Տիւրոս, ու մինչեւ հեռաւոր Նեղոս :

Կատա՞կ է որ կ'ընես,— կը խօսեցնես յունարէն, կը խօսեցնես պարսկերէն, կը խօսեցնես ասորերէն, կը խօսեցնես լա – տիներէն, կը խօսեցնես արաբերէն , կը խօսեցնես նոյնիսկ Ֆրանսերէն, բայց միշտ կը մնաս նոյն ոգին, կը մնաս Եղի – չէ, կը մնաս Մորենացի, կը մնաս Ներսէս Շնորհալի, կը մնաս Գրիգոր Նարեկացի :

Ըսէ՛, ո՞վ ես դուն :

Յաւիտենականութի՞ւն: Բայց ի՞նչ յա – ւիտենականութիւն է ատիկա: Ըսէ ինձ , ի՞նչպէս կ'անուանուի: Երկրէ երկիր եւ լեզուէ լեզու թափառական, ողջոյն կու – տաս արեւմուտքին, բարեւ կուտաս հիւ – սիսին, ո՞վ ես դուն՝ որու առջեւ խո – նարհութիւն կ'ընեն ելլադայի իմաստուն – ները, Հռոմի մեծերը եւ Գաղղիոյ հարս – ները :

Ըսէ՛, դուն որ կը խօսիս Հայաստանի կաւին մէջէն, Նարեկայ վանքին մագա – զաթներու մէջէն, իմաստութեան օտար ճեմարաններու մէջէն, ըսէ՛, ձայնաւո՛ր կաւ, ըսէ՛, անունդ ի՞նչ է:

— Հանճար Հայկազնոց :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻՆ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ

(ՊԷՅՐՈՒԹԷՆ ՄԵԿՆԱԾ ԱՏԵՆ)

●

Հայ մշակոյթով գինով՝ Փրանսացի մտաւորականներուն հետ, մէկ ամիս ա – ռաջ սկսած մեր պատրաստը կը հասնի ահա իր վերջաւորութեան :

Ի՞նչ մտածումներ ծնան մէջս, մղուե – ցայ ի՞նչ խորհրդածութիւններու այդ քաղցր երազի մը պէս արագ անցնող օրե – րուն ընթացքին ...:

Կ'ուզեմ ամփոփել հոս ընդհանուր մը – պատկերութիւնը :

Առաջին մտածումը, որ բոլոր միւսնե – րէն առաջ կ'անցնի ու կ'իշխէ բոլորին վը – րայ, հետեւեալն է .

Ի փառս հայ մշակոյթին կազմակեր – պուած այս ճամբորդութիւնը, տարօրի – նակ զուգադիպութեամբ մը, իրրեւ մեկ – նակէտ ունեցաւ Ապրիլ ամիսը, ու կը վերջանայ ահա Մայիսին:

Արդ, այդ իրերայաջորդ երկու ամիս – ները չե՞ն կազմեր մեր նորագոյն պատ – մութեան երկու մեծագոյն թուական – ները :

Ու պիտի չմղուէ՞ք դուք ալ ենթի նը – ման ոգեկոչելու այդ երկու թուականնե – րը, որոնց մէջ խտացած է, աւելի քան ուրիշ որեւէ առեն եւ ուրիշ որեւէ տեղ , Հայոց պատմութիւնը ամբողջութեամբ : Իր ամբողջ եղերականութեամբ եւ իր ամ – բողջ մեծութեամբ :

1915ի Ապրիլեան աղէտը ...: Ոչ մէկ ժողովուրդ կրած է անոր նմանը, այս չա – փով, այս ահաղնութեամբ :

1918ին, Մայիս 28ի յաղթանակը ...:

Ոչ մէկ ժողովուրդ չէ պատասխանած իրեն վիճակուած այսպիսի ահաւոր ճա – կատագրի մը, այս եղանակով, այս հե – րոսութեամբ, այսքան արագ եւ այսքան ուժգին :

Եւ ինչպէս չզոչել .

— Ի՞նչ ժողովուրդ է այս, որ ահաւո – րագոյն ջարդերուն կը պատասխանէ , ե – րեք տարի վերջ, Սարտարապատի յաղ – թական ճակատամարտով :

Կը պատասխանէ Թէհլիրեանի, Թոր – լաքեանի վրիժառու սրբազան դնդակնե – րով: Կը պատասխանէ մանաւանդ իր խա – ղաղ, ստեղծագործ աշխատանքով: Չի յուսահատիր, չի կենար, չի չեղնար, կը չարունակէ իր յաղթական արշաւը , ա – ռաջին օրէն իր ընտրած լուսաւոր ճանա – պարհներէն :

Երբ ուրիշ որեւէ ժողովուրդ անձնաս – պան պիտի ըլլար ճակատագրին իրերա – յաջորդ այս դաժան ու ամէհի հարուած – ներէն ա՛լ վերջնապէս յուսահատ, ան ան – չափելի խորութեամբ, անբացատրելի մեծութեամբ, այդ զարմանալի ժողո – վուրդը կը չարունակէ ապրիլ, կենսաւէտ ու ստեղծագործ, անյուսահատ, ու պեր – ճօրէն դեռ կորովի :

Այս է որ տեսանք մեր Փրանսացի բա – րեկամներուն հետ, մեր ճամբորդութեան իւրաքանչիւր կայանին, երբ դտնուեցանք մեր ժողովուրդին դիմաց :

Ու անոնց հետ ես ալ, աւելի հրճուա – զին, բացագանչեցի ...

— Հայոց պատմութիւնը կը չարու – նակուի հոմերոսեան չքեղ դիւցազներ – գութեան մը նման: Երեք հազար տարի – ներէ ի վեր մեր մեծ հոգիով ժողովուրդը գայն կ'ապրի խորապէս, միլոցին ու ժա – մանակին մէջ, ենթակայ ի հարկէ մարդ – կային կեանքին ելեւէջներուն, մակըն – թացութեանց եւ տեղատուութիւններուն, բայց տէրը իր ճակատագրին եւ պատմա – կան առաքելութեան, անվհեր նաւապե – տն ինչպէս՝ չղթայազերծուած տարեր – քի կուրծքին :

Մինչեւ որ մեր նաւը հասնի ապահով նաւահանգիստ, ուրք պէտենք մեր կարօտ – ցած, մեր արիւնով ու մեր քրտինքով ար – բագործուած հայրենի հողերուն վրայ :

Ինչպէս մեր Փրանսացի բարեկամնե – րէն մէկը ըսաւ, Մարսէյլի նաւահանգիստը մուտքեան երկու մեծագոյն թուական – ները :

Կառավարութիւնը որոշել է չտապմոս – կուա ուղարկել երեք հոգուց բաղկացած մի պատուիրակութիւն եւ նկատի ունի Մորհրդարանի անդամներ Վահան Փա – փազեանին (Կոմս), Լեւոն Զարաֆեանին եւ տողերս գրողին:

Իմ հարցումին՝ թէ ի՞նչ նկատառում – ներով կառավարութիւնը կանգ է առել վերոյիշեալ անձնաւորութիւնների թեկ – նածութիւնների վրայ, ընկ. Հ. Օհան – ջանեանը տուեց հետեւեալ բացատրու – թիւնը.— Ընկերք Վահան Փափազեանին նկատի են ունեցել որպէս տաճկահայ հատուածի ներկայացուցչի եւ Օսմանեան պարլամենտի նախկին անդամի, Լեւոն Զարաֆեանին նկատի են առել որպէս զարգացող եւ բազուկ հայ աշխատաւո – րութեան աչքառու գործիչներից մէկին , որի թեկնածութիւնը աւելի քան ընդու – նելի պէտք է լինի բոլշեւիկների համար , ինչ էլ նկատի են ունեցել որպէս Ռուսաց լեզուի տիրապետողի, բոլշեւիկների հա – մակրութեան եւ լեզուական «ժարգոնին» (բարբառ) լաւածանօթ մէկի, ինչպէս եւ որպէս անձնական բարեկամական կապեր ունեցողի թէ Օրժոնիկիձէի եւ թէ Մոս – կուայում գտնուող աշքառու հայ բոլշե –ւիկների հետ :

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ

(Շար.)

(2)

×

ՎՐԻՊԱԿ.— Այս յօդուածաշարքի Ա. – թիւին մէջ (22 Մայիս), վերէն վար 8րդ տող, «բանակցութիւնների մէջ *մեռնի*,— կարդալ ՄՏՆի »:

ՀԱՅՏԱՍՏԱՆի ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆի ԲԱՆԱԿՑՈՒԹիՒՆՆԵՐԸ

(ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹի ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹիՒՆԸ)

●

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ԳԼՈՒԽ Ա.

Պէտք չէ մոռնալ այն ժամանակուայ քաղաքական ընդհանուր պայմանները եւ նրանց համապատասխան տիրող տրա – մադրութիւնները: Ցաղթական Դաշնա – կիցները յամառ կերպով հրաժարւում է – ին ճանաչել բոլշեւիկների իշխանութիւ – նը որպէս Ռուսաստանի օրինական իշ – խանութիւն եւ այն համարում էին «ազա – թիչների » ժամանակաւոր իշխանութիւն, որ կարճ ժամանակում պիտի տապալ – ուէր: Բացի այդ, կոտորակուած ու տե – ղահան եղած հայ ժողովուրդը նիւթական խոշոր օժանդակութիւն էր ստանում Ա – մերիկայից եւ, ընորհիւ այդ օգնութեան, փրկուել էր ու փրկւում էր բազմահազար հայ գաղթականութիւնը անխուսափելի սովամահութիւնից: Վերջապէս, մեր քա – ղաքական դաժի պաշտպանութիւնը ըս – տանձնել էին եւրոպական մեծ պետու – թիւնները եւ Հիւս. Ամերիկայի Հանրա – պետութեան հռչակաւոր նախագահ Ուիլ – սընը : Մեր հանրապետութեան անկախ գոյութիւնը արդէն դը – փակտօ ճանաչ – ուել էր նրանց կողմից, եւ Օգոստոս 10ին Սեւրի մէջ կայանալիք խորհրդաժողո – վում պիտի ճանաչուէր նաեւ իրաւականօ – րէն, որով Հայաստանի սահմանները պի – տի տարածուէին Տաճկահայաստանի վեց վիլայէթների վրայ, ելքով դէպի Սեւ Ծով (*) :

Նման պարագաներում միանգամայն հասկանալի էր այն վերապահութիւնը, որ մինչ այդ յուցաղրել էր Հայաստանի կա – ռավարութիւնը Մոսկուայի հետ վաղա – ժամ բանակցութիւններ սկսելու նկատ – մամբ :

Բազմաթիւ առիթներով մեր կառավա – րութիւնը անդադար դիմումներ էր կա – տարում մեծ պետութիւններին եւ նրան – ցից ակնկալում այս կամ այն օժանդա – կութիւնը, լինի դա տնտեսական, քաղա – քական, թէ զինուորական մարզերում :

Ոչ ոքի համար գաղտնիք չէ, որ մեր երկրում զինագործարաններ չկային, եւ մեր զօրքը առաջին հերթին կարիք ունէր բազմամիլիոն փամփուշտի, դանազան տեսակ ռազմամթերքի եւ տաք հագուս – տի: Այդ ուղղութեամբ բազմիցս դիմում – ներ էին կատարուել Դաշնակիցներին, ո – րոնք օրօրում էին մեզ սին յոյսերով եւ ձգձգում մեր պահանջների իրագործումը:

Դժուարութիւն ունէր նաեւ այն մտավա – խութիւնը, որ Մորհրդային Ռուսաստա – նի հետ մերձենցման ամէն մի անժամանակ փորձ անպայմանօրէն պիտի վիժեցնէր Դաշնակիցների տնտեսական եւ քաղաք – ական օժանդակութիւնը: Անշուշտ կային եւ այնպիսի քաղաքական սակաւաթիւ դործիչներ, որոնք հակառակ էին մտա – ծում: Նրանք այն կարծիքն ունէին , թէ բաւական է որ Հայաստանի Հանրապե – տութեան բանագնացները անցնէին Կով – կասեան լեռնաշղթան, որպէսզի Դաշնա – կիցները, յատկապէս անգլիացիք, չտա – պէին բաւարարելու մեր կառավարու – թեան պահանջները, մեր երկիրը բոլշե – վիկների դիրքն ընկնելու հնարաւորու – թիւնից հետու պահելու մտահոգու – թեամբ :

Այսպէս թէ այնպէս, Ապերբէյջանի խոր – հրդայնացումից յետոյ, բոլորի համար պարզ էր, որ Մոսկուայի հետ բանակցու – թիւններ սկսելը բացայայտ անհրաժեշ – տութիւն էր :

ԳԼՈՒԽ Բ.

Հայաստանի կառավարութիւնը եւ Հ. Յ. Դ. Բիւրօն որոշել էին անմիջապէս կազմել մի պատուիրակութիւն եւ ուղար – կել Մոսկուա :

Լաւ չեմ յիշում ,կարծեմ Ապրիլ 29ին կէսօրից յետոյ էր, երբ Հայաստանի վար – չապետ բժ. Հ. Օհանջանեանը ինձ հրա – ւիրեց իր մօտ՝ արտաքին գործոց նախա – րարութեան չէնքը եւ յայտնեց հետեւ – եալը .

(*) Անկասկած շատ կարեւոր դեր կը կատարէր նաեւ այն իրողութիւնը, որ Հարաւային Ռուսաստանը Հիւսիսային Կովկասի հետ՝ գրաւուած էր Դենիկինի իշխանութեան կողմէ եւ բոլշեւիկները միայն նոր էին վերջնականապէս խորտա – կել ձերմակ Ռուսերու այդ իշխանութիւ – նը :

սամարտը իր առանձին տեղը ունի պատմութեան մէջ, իբրեւ հիմնաքարը Ազատ եւ անկախ հայրենիքի :

Ահա հայ քաջարի բանակը — կռիւ, մահու եւ կենաց, թշնամիին կանոնաւոր բանակին դէմ — հերոսական մարտեր — չումներ, պատուոյ լաթերով, յաճախ անօթի եւ ծարաւ, միայն թէ հայրենի հողը ու հայութեան միւս մասը փրկուէր :

Մարտական դեկավարութիւնը — Նազարբէկեանն ու Սիլիկեանը, Փիրումեանը ու Դրօն նոր ոգի առած, դէպի յաղթութիւն կ'առաջնորդէին հայ մարդը :

Մեր անկախութեան աննման հիմնադիրն ու նոր գերմարդը՝ Արամը, մեծ գոյն հրաշքը գործեց :

Հայոց պատմագիրը, երկիւղածու թեամբ եւ հպարտութեան պիտի արձանագրէ իր անունը :

Հայ ժողովուրդը սկսաւ ուրախութեան արցունքները թափել :

Մեր աննման հարսները, իրենց սուգէն գուրս ելած, սկսան սիրոյ եւ յաղթանակի երգերը երգել :

Ով որ իր հողին ու հայրենիքին ու անկախութեան տէրը չէ, ուշ կամ կանուխ պատմութեան կ'անցնի :

Լսեցէք վաւերական գրագէտին՝ ողբացեալ Լ. Շանթին պատգամը .—

«— Ով իր սրտին խորքը վերջնապէս չէ հրաժարած ե՛ւ իր հայրենիքէն, ե՛ւ իր ազգային գոյութիւնէն ու ինքնուրոյնութիւնէն, ե՛ւ հայութիւնէն, պէտք է պարզ ու յըստակ կերպով ըմբռնէ, թէ օգուտ չկայ մեզի ուրիշներէն, հանգիստ ալ չկայ մեզի ուրիշներէն :

Եթէ ազգովին ապրիլ, տեւել ու զարգանալ կ'ուզենք՝ միակ ելքը անկախութիւնն է, ուրիշ ճամբայ չկայ :

Միակ ելքը անկախութիւնն է :

ՍԱՌՕ

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐՈՒ գործադուլը վերջացաւ Անգլիոյ մէջ : 30.000 պաշտօնեաներ որոշեցին վերսկսիլ աշխատանքը :

Ա.— Քանի՞ լեզու դիտէք :

Բ.— Երեք լեզու կատարեալ կը հասկընամ :

Ա.— Ո՞ր լեզուները :

Բ.— Թրքահայերէն, ռուսահայերէն եւ պարսկահայերէն ... :

ՈՐՍՈՐԴԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐ

ՎԱՅՐԻ ՏԱՆՋԵՆՈՒ ՏԱԿ

Անհման է Ղափանի աշունը : Ծուստու – փի լանջերը տեղ տեղ ծածկուած են ընկոյզի անտառներով, ուր այնքան ընկոյզ կայ, որ ինչքան հաւաքեն չի վերջանում : Ընկոյզից լիանում են եւ չրջակայ գիւղերը, եւ վայրի կենդանիները : Առատ է այնտեղ եւ տանձը եւ վայրի տխլը, դոյնզդոյն սալորները :

Քայլում ես նոր թափուած դեղին խալաւոր տերեւների միջով, ու աչքդ չոյում են անտառի խորքում ծառերի վրա – յից քեզ ժպտացող ալ ու ալուան մրգերը : Ինչքան միրգ կայ Ծուստուփի անտառ – ներում :

Անտառի ողջ բնակչութիւնը՝ փորսուղ ու սկիւռ, արջ ու եղնիկ, ոզնի ու ազ – ուէս, մուկ ու աքիս, որը ուտում է տեղն ու տեղը, որը չտապ – չտապ հաւաքում է մրգերն ու կրում իր բոյնը : Բոլորն էլ աենդագին ձմռան պատրաստութիւն են տեսնում, ով քուն է մտնելու ճարպ է հաւաքում, ով չի քնելու՝ կեր է ամբարում :

Ինչքան առատ ու քաղցրահամ են Ղափանի վայրի մրգերը :

Վայելում էին այդ մրգերը արձակուրդ ստացած մեր որսորդ – հանքագործները ու վայրի խոզ էին փնտռում ընկուզենի – ների տակ : Դէ, արձակուրդն առանց խոզի խորոված՞ի ինչի՞ է նման :

Բայց խոզը չատ զգոյշ է, որ սովահար էլ լինի, օրը ցերեկով իսկի դո՞ւրս կը գայ իր թաքստոցից որ : Ուրիշ է արջը : Մրգի տեսքից նա խելքը կորցնում է, ամէն զգուշութիւն մոռանում : Մանաւանդ եթէ քոթոթներ ունի, ո՞նց նրանց համար տանձ թափ չտայ :

Ահա, անտառի կուսական խորքում մի ծառի կատար է չարժւում եւ լսում է թափւող մրգի կակաոցը :

— Գնանք մի քիչ տանձ հաւաքենք : Մօտենում են ծառին : Օհօ, արջն է, մարդի նման երկու ձեռքով բռնել, թափ է տալիս ճիւղերը, իսկ ներքեւում երկու քոթոթ զգուշտում են իրար հետ, թափուող տանձի կարկուտի տակ :

Այնքան դուրեկան է ծիրանի հազած այս տաքուկ անտառում, այնքան հաճելի են օդում պարելով իջնող այս նախշուն տերեւները, այնքան լաւ է, երբ չորս կողմդ թափուած միրգ ես տեսնում, եւ երբ մօտդ է հարազատ մայրդ, որ ակամայից ուզում ես խաղալ, տրտինդ տալ, չարաճճիութիւն – ներ անել : Եւ քոթոթները իրար գրկում, պաչպչում, իրար երես լիզում, թաթերով քնքուշ ու սիրալիր ապտակներ տալիս եւ դլորւում տերեւների վրայով, նորից վեր կենում, նորից կռիւ բռնում իրար հետ :

Խաղով են ընկել, միրգ չեն ուտում : Նրանց մայրը չղայնանում՝ է, ցած է իջնում, իրարից բաժանում, ապտակներ տալիս, սաստում :

— Սա ի՞նչ բան է, ինչո՞ւ է բարկացել մայր արջը այս պայծառ ու հիանալի օրը, այս առատ մրգի մէջ,— մտածում են մեր որսորդները՝ թփուտում թաղնուած :

Քոթոթներին սաստելուց յետոյ իր թաթով մէկ – մէկ ցած է սեղմում նրանց գլուխն ու ցոյց տալիս տանձերը :

— Կերէք :

Որսորդները գլխի ընկան, մայրը զայրացել է, որ երեխաները ուտելու փոխարէն խաղում են : Ուրեմն՝ ինչ ուզում է լինի, ինքն էլ պիտի չուտի, մինչեւ որ նրանք կշտանան :

Ահա թէ ինչու Ղափանի անտառներում տանձ ու խնձոր շատ կայ, բայց ոչ ոք չի ուտում : Ամէն ինչ թողնում է արջերի համար :

Ղափանի անտառներում ապրող արջերը ոչ ոքի չեն վնասում, ոչ ոքի չեն յարձակւում, ոչ ոքի չեն հալածում : Ինչքան ուզում ես անտառում պտտիր, ոչ մի վտանգ չկայ : Արջերը ոչ ոքի չեն նկատում, ոչ ոքի չեն տեսնում, ոչ ոքի չեն հոտոտում : Ամէն ինչ թողնում է որսորդների համար :

Ղափանի անտառներում ապրող արջերը ոչ ոքի չեն վնասում, ոչ ոքի չեն յարձակւում, ոչ ոքի չեն հալածում : Ինչքան ուզում ես անտառում պտտիր, ոչ մի վտանգ չկայ : Արջերը ոչ ոքի չեն նկատում, ոչ ոքի չեն տեսնում, ոչ ոքի չեն հոտոտում : Ամէն ինչ թողնում է որսորդների համար :

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

ՄԻԼԱՆՕ, 24 Մայիս, (Յատ.) — Մայիս 16ի առաւօտ, Անկլիքան եկեղեցւոյ մէջ, Միլանի Հայոց Հոգեւոր Հովիւ Զգօն Ծ. Վ. Տէր Յակոբեան, Ս. պատարագ մատոյց ի լուսաւորութիւն Հոգւոյ Նորոգ Հանգուցեալ Գէորգ Կաթողիկոսի :

Ժողովուրդը խորին յուզումով հետեւեցաւ արարողութեան : Ամէնուն դէմքին վրայ դրոշմուած էր վիշտը, որ աւելի ուժգին կը յայտնուի ժողովուրդին սրտին մէջ, երբ ազգին ներկայացուցիչ դէմքերն մին է որ առ յաւէտ կը ձգէ այս աշխարհը :

× Մայիս 23ին, կազմակերպութեամբ Հայ. առաքելական եկեղեցւոյ Հոգաբարձութեան, արժանավայել կերպով ոգեկոչուեցաւ Ամենայն Հայոց վախճանեալ կաթողիկոսին յիշատակը :

Հայկ. Տան մայր սրահը լի է յուզուած ժողովուրդով : Սգակիր սեղանին առջեւ դրուած էր կարմիր մեխակներու գեղեցիկ զարդեղէնը, իսկ վերեւը, մայր պատին վրայ՝ զոյգ Մասիսներուն մեծ գիրը լուսանկարը :

Երաժշտութեան ուսուցչապետ, երիտասարդ Լուչիանօ Պերիոն, երգեհոնի վրայ նուագեց Մէնուէլսոնի «քայլերգ մեռելականը», ապա, ընկերակցութեամբ ջութակահար Օր. Լորէտանա տ'Անտիպատիի՝ նուագեց Վերաչինիէն, Հէնտէլէն եւ Պախէլպէլ հրաշալի կտորներ :

Ապա խօսք առաւ Հոգեւոր Հովիւ Զգօն Ծ. Վ., որ մանրամասնօրէն ներկայացնելով վախճանեալ կաթողիկոսը, իրեւ հայրապետ, վարչագէտ, երաժշտագէտ, տնտեսագէտ եւ կազմակերպիչ ոգի, որ իր կեանքին բոլոր տեւողութեան՝ աշխատեցաւ իր սիրելի ազգին բարօրութեան եւ երջանկութեան համար :

Տիկին Քաթրին Պերիօ – Պէրպէրեան, երգեհոնի ընկերակցութեամբ, խոր յուզումով երգեց «Տէր Ողորմեա»ն :

Ապա խօսք առաւ Արամայիս Սրապեան, ներկայացնելով վախճանեալ կաթողիկոսը իրրեւ մտքի եւ գրչի մշակ, վերլուծելով անոր բազմաթիւ կոնդակներուն պարունակութիւնը, ուր հայրենասէրին սիրտը կը տրոփէ եւ ուր ի յայտ կուգայ Աստուծոյ խաչակիր դինուորը, ի խնդիր կրօնքի եւ հայրենիքի պաշտպանութեան :

Ապա, կարդաց բազմաթիւ կտորներ հանդուցեալ կաթողիկոսին կոնդակներէն եւ ճառերէն :

Յաւակցութեան հեռագիրներ ղրկած էին Միլանի Օրթոտոքս եւ Անկլիքան եկեղեցիներուն հոգեւոր հովիւները :

Ժողովուրդը, որ խոր լռութեան մէջ հետեւած էր ոգեկոչման սգահանդէսին՝ հեռացաւ յուզուած տրամադրութեամբ :

Ա.

Պ. ԺԱՆ ՊԱԼԱՍԻ ՆԱՄԱԿԸ

ԺՄԲ.— Պ. Ժան Պալաս հետեւեալ նամակը ուղղած է Համազգային Միութեան Գահիրէի վարչութեան, ի պատիւ իրենց սարքուած ընդունելութեան առթիւ :

ԱԼԵՔՍԱՆՏՐԻԱ, 8 Մայիս.— Այս պահուս, երբ հրաժեշտ կ'առնեմ Եգիպտոսէն՝ վերադառնալու համար մեր երկիրը, պարտք կը համարիմ յայտնելու, յանուն անոնց զորս այնքան լաւ ընդունեցիք, թէ ինչ հիացում կը պահեն անոնք ձեր ջերմագին հիւրընկալութենէն, ձեր անդին բարեկամութենէն :

Անշուշտ կը սպասէիք չատ ուրախութեանց, չատ անակնկալներու. բայց մեր սպասածէն աւելին ունեցանք : Բազմապատկեցաք ամէնքդ ալ մեր չուրջը լիացուցիք մեզ հոգածութեամբ եւ քաղցրութիւնով : Երազային ուղեւորութիւն մը ընել տուիք մեզի : Եւ հիմա չենք դիտեր ինչպէս արտայայտել մեր երախտագիտական զգացումները

Ձեր մէջ անցուցած մեր օրերէն անջնջելի յիշատակ մը կը պահենք : Այսուհետեւ մեր ընտանիքը նաեւ Հայաստանի մէջ է եւ ամէն ուր որ հայ սիրտեր կը բաբախեն կամ ուր կ'ապրի մեր սիրած ժողովուրդը :

Լսէք բոլոր անոնց, զորս ճանչցանք, թէ ինչքան զգածուած ենք իրենց բարեացակամ եւ սիրալիր ներկայութենէն : Լսէք, թէ կը սպասենք իրենց Ֆրանսայի մէջ եւ թէ պէտք չէ մոռնան մեզի տեղեկացնել իրենց ժամանումը ամէն անգամ որ առիթը ունենան մեր երկիրը գալու :

Մարսէլը, կիներ եւ ես կը մաղթենք, որ երկար ապրիք այն աշխատանքին համար, զոր ի կատար հանելու կոչուած էք : Կ'ողջագուրենք ձեզ ի նշան եղբայրական հաղորդութեան, յայտնելով մեր բոլորին ջերմ մաղթանքները ձեր դստին եւ ժողովուրդին համար : — ԺԱՆ ՊԱԼԱՍ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (91)

ԿԱՆԱՉԵՆՑ ՀԱՐՍԸ

★

ԶՈՐԲՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

Ծնած ու մեծցած էր յեղափոխական Ալէքը, կուսակցութեան վեհերան ընկերը : Անոր ցած ու խարխուլ պատերով ու անհրապոյր տեսքով տունը տաճար մըն էր : Արտաշէս նորոգեց տունը, գուբսէն եւ ներսէն, դեղեցկացուց, ամբացուց, բայց՝ չփոխեց անոր չինութեան ոճը :

— Շուչիկ, չխաթարենք Ալէքի տան վազեմի կազապարը, որպէս զի՝ խաթարած չըլլանք հմայքը այն մեծութեան ու պատկառանքին որ յառուկ է անոր :

— Համաձայն եմ, նիւթին ու զազափարը զիւրաբ պէտք է ամբողջացնեն, թող Ալէքի համեստ բնակարանը յեղափոխական թանգարան ըլլայ մեզի համար եւ Ալէքի յիշատակը՝ անոխանելի արձան մը :

Տունը երեք սենեակ ունէր, երկուքը՝ իրենց յատկացուցին եւ մէկը՝ Ալէքի յիշատակին. գան Ալէքի նկարը, կախեցին պատէն, սեղան մը դնտեղեցին սենեակին կեդրոնը, անոր վրայ դրին դրիչ մը, կազամար մը, եւ ցոյենխաչ մը : Ամէն Շարաթ իրիկուն՝ խունկ կը ծխէին հոն եւ լապտեր մը կը պլպլար մինչեւ լոյս : Ալէքի տունը ունէր իր խորհրդաւորութիւնը :

Տիկին Գիւլնարը եւ Արեգնազը չատ անգամներ կ'այցելէին Շուչիկին, ուր՝ կը խօսէին հինէն ու նորէն : Ռէս Սանոյի եւ Ալէքի երկու տուները մէկ էին կարծես, մէկ հոգի եւ մէկ ամբողջութիւն : Երջանիկ էին Շուչիկն ու Արտաշէսը, երջանիկ էին նաեւ Արեգնազն ու Տիգրանը : Արեգնազի համար՝ յեղափոխականի տղիկ ըլլալու փառքը անգերազանցելի կը թուէր : Ալէքի տան մէջ մաեմիկ հոգիներու խաղաղութիւն կար :

Արտաշէսը հոգածու գանուեցաւ իր արեւու մասին, որոնց թիւը տարուէ տարի կ'աւելնար : Առակի Արտ՝ խիճերով ու սէգերով լի էր, տեսակ մը ապերախտ ու չամառ հող, որ կարծես թէ մրցումի ելած էր Արտաշէսի աշխատանքին հետ, որոշած էր տեղի չտալ, եւ ասիպել պինդը՝ որ յուսահատի :

Այս արտին մէջ ցանուած ցորենն ու գարին՝ մազի պէս բարակ ծղօտներ կ'ուենեցնէին, իսկ հասկերը՝ ժամուն խոտ – նին առջեւ վառող ու հատնող մոմերուն պէս էին, ուժ ու հոգի չունէին, սակայն Արտաշէսը չվհատեցաւ, խիճերը զատեց հողէն. սէգերը արմատախիլ ըրաւ, աղբեց ու հերկեց, ու արտը՝ խոնարհեցաւ, կտրեց իր չամառութիւնը, ծլեցուց ամէնէն ընտիր հունձքը, առատ հասկերով եւ մարդահասակ ծղօտներով, ամառը երբ կը հասուննար ցանքը՝ Առակի Արտը կը նմանէր ոսկեղէն լիճի մը :

Պառեկին Արտը՝ կը գտնուէր բլուրի մը կողին վրայ, մէկ մասը, վերի կողմէն, կախուած էր բլուրի պառեկէն վար, իսկ միւս մասը՝ հասած էր մինչեւ հեղեղատին բերանը, անիծուած արտ մը՝ յաւիտենական անէծքի մը կնիքովը : Այս արտը ժամանակին այդի է եղեր, կը պատկանէր Կոտոյինց Յարոյին, Յարօն կը ծախէ Տուբսունին, Տուբսունը՝ Թոմասին, Թոմասն ալ Գպիրին, այս վերջինէն կը գնէ Արտաշէսը, անարժէք այդի մը, ուուած խաղողը անպէտք, Արտաշէսը պիտի Պառեկ Արտին պատմութիւնը, խօսակցութեան մէջ «էհ, կ'ըսէր, Պառեկին Արտը չգտնուած անտառակ մըն է, քանի, քանի անգամներ ափը փոխած է, բայց պիտի չկրնայ փոխել, ինծի կ'ըսեն Արտաշէս, երէկ՝ ան իմս չէր, այսօր իմս է եւ միշտ իմս պիտի ըլլայ, եթէ կը կարծէ թէ ձեռքէս պիտի ազատի՝ չատ կը սխալի :

Ես անոր դասը կուտամ, քանի մը գիւղ Աւետարան կը կարդամ վրան, կը ծեծեմ ադիկ մը, խելքը գլուխը կը բերեմ, այն ատեն ինքզինքը կը չտկէ, անուր արտ մը կ'ըլլայ, ուտելիք հացս կուտայ, ան՝ առաջ այդի էր, հիմա պէտք է արտ ըլլայ, այս է իմ ուզածս, եթէ ոչ՝ ինքը գիտէ ...» : Իրաւ ալ Արտաշէսը սանձեց Պառեկ Արտին ալ, ան՝ հիմա իր ամէնէն սիրած արտն է, անոր տուած հացը ձիւնի պէս ճերմակ է եւ բուրմնալից : Երբ Ռէս Սանոն Արտաշէսի տունը երթար ու ճաշի նստէր, Արտաշէսը անոր կ'ըսէր :

— Կեր, հայրիկ, կեր, անուշ ըլլայ, Պառեկ Արտին հացն է, ձիւթի պէս ճերմակ, կաթի պէս համով, ու անուշ՝ մեղրի նման, ինչ հրաշալի հաց է, առանց թացանի ալ կ'ուտուի :

— Ապրիս, Արտաշէս, հպարտանալու իրաւունք ունիս, դուն յաղթեցիր չամառ հողին, ու հիմա՝ կաթով ու մեղրով խառնուած հաց կ'ուտես, կ'ըսէր Ռէսը :

(Շար.) ՍՕՍ – ՎԱՆԻ

Ինչպէս յայտնի է, զօրավարները էլի՝ Սալան եւ Փելլիսիէ Հնդկաչին ղրկուած էին վերջերս, քննութիւն կատարելու համար զինուորական կացութեան մասին։ Պատժական օրէնքին 81րդ յօդուածը կ'արգիլէ հրապարակաւ յայտնել ազգ. պաշտպանութեան դաղտնիքները։ Առայժմ ձերբակալութիւններ կատարած չեն։ Շաբաթաթերթը իր տեղեկութեանց իրրեւ խորագիր դրած էր, «Զօր. Էլիի տեղեկագիրը», իսկ իրրեւ երկրորդ վերնագիրը, — «Նորագիրները Սայկոն պիտի ղրկուին»։ Թերթին տնօրէնը կ'առարկէ թէ ինք որեւէ զինուորական մանրամասնութիւններ հրատարակած չէ բացի այն լուրերէն որ երեւցան թերթերու մէջ, վերջին երեք օրերու ընթացքին։ Եւ անմիջապէս նոր տպագրութիւն մը հանել սկսաւ, զոր. Էլիի տեղեկագրին տեղ հր– տարակելով լրագրական մեկնութիւն – ներ։ Այս առթիւ դիտել կուտայ թէ թերթին բռնագրաւումը հրամայուած է ոչ թէ տեղեկագրին հրատարակութեան պատճառով, այլ անոր համար որ քննադատութիւն մը հրատարակած էր դահլիճին դէմ։ Այդ յօդուածին մէջ հետեւեալ տողերը կային։— «Ցայտնի է որ իրրեւ հետեւանք դահլիճին քաղաքականու – թեան, Տիէն Պիէնի մէջ կորսնցուցինք իրր հինգ զօրաբաժիններու վարչակազ – մը, թէ ապստամբութիւն մը կը սպառնայ Հիւս. Աֆրիկէի մէջ, թէ ամօթալի կոչ – ուելու առիթման միջակ է մեր անտեսա – կան գործունէութիւնը, թէ չունինք ազ – գային պաշտպանութիւն, ոչ ալ կրցանք լուծել զերմանական հարցը, եւ թէ Մ. Նահանդներուն վստահութիւնը եւ բարեկամութիւնը ի դերեւ ելած են սուտերով եւ սադրանքներով»։

Ֆրանսական մամուլի Ազգ. Դաշնակցութիւնը բուռն բողոքագիր մը հրատա – րակեց «Էքսփրէս»ի բռնագրաւման դէմ։ «Լը Մոնտ» այս առթիւ դիտել կուտայ «Էքսփրէս»ի գրութենէն լայն արտա – տպումներ կատարուած են դաւառական թերթերու մէջ։

ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԾԱՅՐ. ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԱՍԻՆ

Ուսչինկթընէն կը հեռագրեն թէ Մ. Նահանգներու, Անգլիոյ, Ֆրանսայի, Ա – ւբստրալիոյ եւ Նոր Զելանտայի զինուո – րական ներկայացուցիչները ժողով պիտի գումարեն Յունիս 3ին, քննելու համար Ծայր. Արեւելքի զինուորական կացու – թիւնը։ Ժողովը պիտի գումարուի Ուա – շինկթընի մէջ։ Մորվրդակցութեան մաս – նակցողները առ այժմ ստիպուած չեն որ եւ է յանձնառութիւն ստանձնելու։ Զեւ – նարկը կապ ունի ամերոյ Ծայր. Արեւել – քի ապահովութեան հետ։ Անշուշտ Մ. Նահանգները՝ այս առթիւ ալ յառաջ պիտի քշեն իրենց հիմնական ծրագիրը, — հաւաքական դաշինք մը կնքել։ Անգլիա կը չարունակէ վերապահ դիրք մը բռնել այս հարցին հանդէպ, ապատելով Փրնեւի ժողովին եղրակացութենէն։

Փրնեւէն հասած վերջին լուրերը մեծ յոյս չեն ներշնչեր։ Երկու կողմերուն զինուորական մասնագէտները իրենց ա – ռաջին ժողովը գումարեցին, առանց ո – րոշ եզրի մը յանդելու։ Համայնավար – ները այն տեսակէտն ունին թէ կարելի չէ լուծել զինուորական խնդիրները, ա – ռանց քաղաքական մասն ալ նկատի առ – նելու։ Ցետոյ, չատ ալ չեն աճապարեր զինադադար կնքելու համար, մանաւանդ որ իրենց հրամանատարը՝ զօր. Եափ մեծ պատրաստութիւններ կը տեսնէ, յարձա – կում կատարելու համար Թոնքինի չրջա – նին մէջ։

ՍԻՓԱՆ - ԿՈՄԻՏԱՍ
ԵՐԳՋԱԽՈՒՄԲԻՆ

Փորձերը տեղի կ'ունենան կանոնաւո – րապէս ամէն երեքշաբթի ժամը ութէն 10, Ազգ. Տան մէջ, մեծ համերգի մը պատ – րաստութեան համար։ Բոլոր երգիչներէն կը խնդրենք որ յարատեւօրէն եւ ճշդա – պահութեամբ հետեւին նոր երգերու դա – սերուն։

Կ'ընդունինք նոր անդամներու արձա – նագրութիւններ։ Դիմել Օր. ԶԱՀՐԻ – ՃԵԱՆի, 78 ռիւ Լափայէթ (9)։ Կամ ե – րեքշաբթի դիշերը փորձի ընթացքին։

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԻ

Հայ Տիկին մը մնայուն գործ մը կ'ուզէ ունենալ հայ ընտանիքի մը մէջ, նախընտ – րաբար Փարիզ։ Դիմել՝
Mme Yacoubian, 10 rue Malard,

ՄԱՑԻՍ 28–Ը

ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ, 5 Յունիս, ժամը 20·30էն մինչեւ լոյս, Բաղաբապետարանի ընդար – ձակ սրահին մէջ։

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Զա – ւարեան կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի, բարձր Հովանաւորու – թեամբ նախկին նախարար եւ Սէն նա – հանգի երեսփոխան Ed. Depreux։

Ներկայ կ'ըլլան Իսիի քաղաքապետ Leca et Mr. Seveste

Կը նախագահէ ընկ. Հ. ՍԱՄՈՒԷԼ

Կը խօսին ընկերներ ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐ – ԵԱՆ եւ Ն. ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ։

Բացումը կը կատարուի Իսիի եւ Անիէ – ռի երգչախումբերով։

Գեղարուեստական բաժինին կը մաս – նակցին Օրիորդներ Մուրատեան, Աստղիկ Քէօսէեան, Արմենուհի Դաշնակեան, Ար – մենուհի Քելէշեան, Մ. Գարակէօզեան (երգ)։

Կ'արտասանեն Օր. Ալիս Քէյիշեան, Օր. Շահինեան, Օննիկ Քելէշեան։ Հայկ. եւ կովկասեան պարեր, ղեկավարութեամբ Պ. Խանինիկի Պուրնուրթեանի, կը պարէ Օր. Ռեժինա Օհանինէսեան (առաջին պա – րուհի Օփերա Քոմիքի) ընկերակցու – թեամբ կովկասեան նուագի Գարեգին (Թառով), Բենօ (դափ)։

Նուագախումբ ՎԱՐԴԵՎԱՆԵԱՆ

Մուտք 200 Ֆրանք։

Հօնանակ Անդրանիկ Խորէնեան։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 12ին։

Կը խօսի ընկերը ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄԲ ԱՆԻԷՌԻ ՄԷՋ

Յունիս 20ին, քաղաքապետարանի սրահը։

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 13ին, ցերեկը, Սալ կալ – մանի մէջ։

ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 27ին։

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ 1918 ՄԱՑԻՍԵԱՆ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ

Ն. Պ. Հայ Սպայից Միութիւնը հրա – ւիրում է անխտիր բոլոր Հայերը ներկայ ըլլալ, այս կիրակի, Փարիզի Հայոց եկե – ղեցում հոգեհանգստեան պաշտօնին՝ ի յիշատակ Սարդարապատի, Բաշ Աբարա – նի, Ղարաֆիլիսի եւ ուրիշ պատմական հերոսամարտերում 1918 Մայիսին ընկած հայ զինուորների, որոնք Սպարապետ Նա – զարբէկեանի ընդհանուր հրամանատարու – թեամբ եւ մեր քաջարի ժողովուրդի միա – համուռ ճիգերով պարտութեան մատնե – ցին դարաւոր թշնամու զերագանց ուժե – րը եւ փրկեցին մեր հայրենիքը եւ Սուրբ Աթոռը։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԱՐԵՒՈՑՇՆԵՐՈՒ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅՔԸ

Այս կիրակի, ժամը ճիշդ 15ին, Քազա տ'Իթալիէ ընդարձակ սրահին մէջ (56 ռիւ տ'Ալժէ)։

Մասնակցութեամբ Մարսէյլի եւ չրջան – ներու բոլոր արիներու, դայլիկներու եւ թեւիկներու։

Սկաուտական եւ գեղարուեստական ճոխ բաժիններով։

Խմբերգ, մեներգ, նուագ, արտասա – նութիւններ, հայկական, պոհեմական եւ չափական պարեր, մարզանք, բուրդերու կազմութիւն եւ խիստ հետաքրքրական նորութիւններ։

Պիտի ներկայացուի Գ. Խիէկեանի
ԱՐԱՑ ԴԵՂԵՑԻԿ եւ ՇԱՄԻՐԱՄ
Թատերախաղը

Տոմսեր առանալ՝ Արեւոյշներէն, Արի – ներներէն, դայլիկներէն եւ թեւիկներէն։

Մանրամասնութիւնները տեղի վրայ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆ բարեկեցիկ հայ ընտա – նիք մը կը փափաքի որդեգրել երկու հայ ՈՐԲԵՐ մանչ եւ աղջիկ մը 3–6 տարեկան։

Դիմել Տիկին ԱԻԵՏԻՍԵԱՆի՝
21, Rue des Dominicaines, Marseille.

ՅԻՇԱՏԱԿԻ ԵՐԵԿՈՅ

ՍԱՄՈՒՆԻ ՀԵՐՈՍՆԵՐԻՆ ՀՐԱՑԻՐ ՆԱ – ՀԱՏԱԿՈՒԹԵԱՆ ՅԻՄՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ

Նախաձեռնութեամբ Տարօն Տուրուբե – րանի Հայր. Միութեան, այս շաբաթ ե – րեկոյ ժամը 8·30ին, Մասիւթէ Սաւանթի սրահին մէջ, 8 ռիւ Տանթօն, մէթրօ Սէն Միշէլ եւ Օտէոն։

Կը նախագահէ հայրենակից ԼԵՒՈՆ ՏՕ – ՆԻԿԵԱՆ։ Կը խօսին հայրենակից Պ. ԽԱ – ՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ եւ «Յառաջ»ի խմբա – գիր Պ. ՇԱԻԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ։

Կերգեն Տիկին Արմենուհի Գեւոնեան, Օր. Աստղիկ Քէօսէեան եւ Պ. Աւետիս Քիւրէղեան։

Կ'արտասանեն Պ. Պ. Եղիա Սերոբեան եւ Զոհրապ Մուրատեան։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ
ԽՆԴՈՅՔ — ՀԱՆԴԷՍԸ

Այս կիրակի, 6 Յունիս, կէսօրէն վերջ ժամը 15էն սկսած Սեւրի Մուրատեան վարժարանի թատերասրահին մէջ։

Գեղարուեստական բաժինին մէջ արտա – սանութիւն, երգ եւ պար։

Ճոխ եւ մատչելի պիւֆէ։ Մուտքը ա – զատ է։

Այժմէն ապահովել սեղանները, հետա – ձայնելով Պարսամեան դրատունը։

ՓՐՕ· 64–90։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Թիլմէն Ալիքսանեան Այրի Տիկին Մարիամ Գուլիքեան եւ զա – ւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհան – գստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի ժամը 10ին Փարիզի Հայ կաթո – ղիկէ եկեղեցին,

10bis, Rue Thouin, Métro Monge
ou Cardinal Lemoine

Իրենց ամուսնոյն եւ կնքահօր՝ ՍՏԵ – ՓԱՆ ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆի (Մուշի Նորչէն գիւղէն) մահուան քառասունքին առթիւ։

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՎԱԼԱՆՍ.— Մեր խորին չնորհակալու – թիւնները կը յայտնենք Լիոնի Համա – խարբերդի միութեան, ու բոլոր բարե – կամներու, ծանօթ եւ անծանօթ, որոնք այցելեցին կրանժ-Պլանշ հիւանդանոցը (Լիոն), մխիթարելու համար մեր չատ սիրելի զաւակը՝ ՄԱՑՐԱՆՈՒՇԸ։

Տէր եւ Տիկին Տօնապետեան, եւ Տէր եւ Տիկին Մատտոյեան։

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ ԼՈՒՐՏ

Բարձր նախագահութեամբ
ԿԱՐՏԻՆԱԼ ԱՂԱՃԱՆԵԱՆԻ
Պատրիարք Կաթող. ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՀԱՑՈՑ

Ուրբաթ 27 Օգոստոսէն չորեքշաբթի, Սեպտեմբեր մէկ։

Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր հաւա – տացեալները։

Մեկնում Փարիզ – Օսթէրլից Օգոստոս 27, իրիկուն, վերադարձ Սեպ· 1, իրի – կուն։

Գին երթուղարձ եւ Լուբրի մէջ բնա – կութիւն.—

Բ· կարգ 15·000
Գ· կարգ 13·000

Արձանագրութեանց համար դիմել՝
Paroisse Arménienne Sainte Croix
1obis Rue Thouin. Tel.: ODE. 02-12
ou Eglise St. Grégoire, 69 Av. Henri Barbusse· Arnouville-les-Gonesse.

Արձանագրութիւնները կը փակուին Մայիս 31ին։

ՄԱՐՍԻՑԼ

Մեկնում Մարսէյլէն՝ Օգոստ· 27ի երե – կոյեան դէմ, վերադարձ Մարսէյլ, Սեպ – տեմբեր 2ի առաւօտեան դէմ։

Ճամբորդութեան ծախքն է — երթեւէկ — Գ· կարգ 4900 Ֆր·։ Բ· կարգ 6400 Ֆր։

Արձանագրութիւնները տեղի կ'ունենան Մարսէյլի Հայ Կաթողիկէ եկեղեցւոյ ժո – ղովրդապետութեան մօտ, 92 ռիւ տ'Օ – պանը։ Ամէն օր ժամը 8էն մինչեւ 9·30, իսկ կիրակի օրերը ժամը 8·30էն մինչեւ 12, պայմանաժամ մինչեւ 15 Յունիս։

Ուխտաւորները այժմէն կարող են Լուբ – րի մէջ իրենց բնակութիւնը ապահովել եւ կամ նոյն նիւթի չուրջ տեղեկութեանց համար դիմել Մարսիլիոյ Հայ Կաթող. Առաքելութեան մեծաւորին։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Իր չաբաթական հաւաքոյթը այս չո – րեքշաբթի երեկոյ ժամը 9ին Քաոէ սրը – ճարանին վերնայարկը։ Նիւթն է «Սար – դարապատի ճակատամարտէն մինչեւ Մա – յիս 28»։ Կը խօսին Պ. Ս. ՔՕՉԱՐԵԱՆ եւ ճակատամարտին մասնակցող անձեր։ Մուտքը ազատ է։

Այս ժողովին օրը յարգելու համար յե – տաձգուած է տիկ. Պողոսեանի դասախո – սութեան չարունակութիւնը (մտքերու փոխանակութիւն)։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Յունիս 27ին Փարիզի Հ. Մ. Մ. դաշ – տահանդէսը։

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻԻՆ.— Մարսէյլի Հ. Ց. Դ. Բրիստափոր ենթակոմիտէն իր յա – տակցութիւնը կը յայտնէ ընկեր Պաղտա – սար Մառուխեանի եւ ընտանեկան պարա – գաներուն իր ծերունազարդ մօր՝ ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ՀՆԱԶԱՆԴ ՇԱՌՈՒԿԵԱՆի մահ – ուան առթիւ, որ տեղի ունեցաւ Մայիս 13ին։

FOURRURES
ROGER YOPIAN
84, Boulevard de Stalingrad, 84
— CHOISY-LE-ROI (Seine) —
FOURRURES

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳՈՐԳԵՐՈՒ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ
եթէ կ'ուզէք մեծաքանակի գինով լաւագոյն գնում մը կատարել ա – րեւելեան գորգերու
Դիմեցէք
35, RUE DE TRÉVISE
Tél. PRO. 07 - 25
(Ազգ· Տան դիմաց)
Ուր՝ պիտի գտնէք դիւրամատչելի գիներով ճոխ մթերք մը։
Կը տառանձնենք ամէն տեսակ նորա – դութիւններ։ Փոխա – նակութիւններ եւս կը կատարուին։
ՎՃԱՐՈՒՄԻ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

MORY et Cie
SERVICE VAUQUELIN
Միակ արտօնուած տունն է ծրարներ ղրկելու համար ՀԱՑԱՍՏԱՆ
(U. R. S. S.)
Հաստատութիւնը արտօնուած է ՄԻ – ԱՑՆ ՆՈՐ ՉԳԵՍՏՆԵՐԸ ղրկելու, պաշտօնական հաշուեցոյցներով, իսկ գործածուած հագուստներ՝ չատ լաւ վիճակի մէջ։
3, RUE ST.-VINCENT DE PAUL
Paris 10e, Tél.:TRU. 72-60(Poste 89)

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ
Նաւով, օդանաւով, երկաթուղիով, ռեւէ բնկերութեամբ եւ միեւնոյն գի – ներով տեղերը կ'ապահովենք ձրիաբար, դէպի Հարաւային եւ Հիւսիսային ԱՄԵ – ՐԻԿԱ, ՔԱՆԱՏԱ, ԱՒՍՏՐԱԼԻԱ, ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔ եւ ամէն կողմ։
Դիմել ԵՂԻՇԷ ԱՐՋՈՒՄԱՆԵԱՆի որ ունի 35 տարուան փորձառութիւն
American LLOYD
48, Rue de la Republique
Tél: Co. 47.22 et 74.51, Marseille
7, Rue Auber, Paris.

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris